

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

عمران
علیه السلام

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

جامع آیات و احادیث موضوعی نماز

جلد ۱-۲

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

جامع آیات و احادیث موضوعی نماز (۱-۲)

نویسنده:

عباس عزیزی

ناشر چاپی:

نبوغ

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۹۴	جامع آیات و احادیث موضوعی نماز جلد ۱ الی ۲
۹۴	مشخصات کتاب
۹۴	جلد اول
۹۴	سخن ناشر
۹۶	مقدمه
۹۸	فصل اول : اهمیت و فضیلت نماز
۹۸	آیات
۹۸	۱ - نماز جزء برنامه های حکومت اسلامی
۱۰۰	۲ - نماز پیوند با خدا و پیوند با خلق
۱۰۰	۳ - یکی از صفات متقین اقامه نماز است
۱۰۰	۴ - نماز ، خصلت مؤمنین
۱۰۰	۵ - نماز همراه با مشورت
۱۰۰	۶ - نماز و تنبیه
۱۰۱	۷ - نماز و زکات
۱۰۱	۸ - نماز و صفات مؤمنان و مجاهدان
۱۰۱	۹ - اوصاف مصلحان
۱۰۱	۱۰ - نماز و قرآن
۱۰۲	۱۱ - علم و نماز
۱۰۲	۱۲ - برپاداشتن نماز یکی از برنامه های اولوالالباب
۱۰۲	۱۳ - نماز یکی از اصول نیکبهاست
۱۰۲	۱۴ - قسم و نماز
۱۰۳	۱۵ - نماز و قرض الحسنه
۱۰۳	احادیث

- ۱ - اهمیت نماز ۱۰۳
- ۲ - برتری نماز ۱۰۳
- ۳ - معراج مؤ من ۱۰۳
- ۴ - نماز نور مؤ من ۱۰۴
- ۵ - نشانه ایمان ۱۰۴
- ۶ - نماز ستون دین ۱۰۴
- ۷ - تقرب به وسیله نماز ۱۰۴
- ۸ - پرچم اسلام ۱۰۵
- ۹ - نماز وسیله تقرب مؤ من ۱۰۵
- ۱۰ - نماز و پایه های دین ۱۰۵
- ۱۱ - اهل بیت (ع) و اقامه نماز ۱۰۵
- ۱۲ - نماز آخرین توصیه انبیاء ۱۰۶
- ۱۳ - جایگاه نماز ۱۰۶
- ۱۴ - سیمای دین ۱۰۶
- ۱۵ - توجه خدا به نمازگزار ۱۰۷
- ۱۶ - نماز نور چشم و محبوب پیامبر (ص) ۱۰۷
- ۱۷ - وصیت امیرالمؤمنین (ع) ۱۰۷
- ۱۸ - کلید بهشت ۱۰۷
- ۱۹ - نماز و دین ۱۰۸
- ۲۰ - محافظت از نماز ۱۰۸
- ۲۱ - بهترین واجبات ۱۰۸
- ۲۲ - بهترین عمل ۱۰۸
- ۲۳ - تداوم نماز و انتظار ۱۰۹
- ۲۴ - نماز ، بهترین عمل ۱۰۹
- ۲۵ - نماز نوری از خدا ۱۰۹
- ۲۶ - روشنایی چشم پیامبر (ص) ۱۰۹

- ۱۱۰ - ..... ۲۷ - نماز و خدمت
- ۱۱۰ - ..... ۲۸ - حقیقت نماز
- ۱۱۰ - ..... ۲۹ - نخستین سؤال در روز قیامت
- ۱۱۱ - ..... ۳۰ - بهترین اعمال در قیامت
- ۱۱۱ - ..... ۳۱ - نماز ، روش پیامبران
- ۱۱۱ - ..... ۳۲ - توجه خدا به نمازگزار
- ۱۱۱ - ..... ۳۳ - سهم اسلام
- ۱۱۲ - ..... ۳۴ - نماز ، سفره الهی
- ۱۱۲ - ..... ۳۵ - مثل نماز
- ۱۱۲ - ..... ۳۶ - نماز روش انبیاء
- ۱۱۳ - ..... ۳۷ - محبوبترین اعمال
- ۱۱۳ - ..... ۳۸ - ماهیت نماز
- ۱۱۳ - ..... ۳۹ - جایگاه نماز نزد خدا
- ۱۱۳ - ..... ۴۰ - زائر پروردگار
- ۱۱۴ - ..... ۴۱ - نماز ، راهس اسلام
- ۱۱۴ - ..... ۴۲ - آخرین سفارش رسول خدا (ص)
- ۱۱۴ - ..... ۴۳ - فریاد ابلیس از نمازگزار
- ۱۱۴ - ..... ۴۴ - نماز ، بهترین عبادت
- ۱۱۵ - ..... ۴۵ - نماز ، نیکوترین صورت خلق
- ۱۱۵ - ..... ۴۶ - سفارش اکید برای نماز
- ۱۱۵ - ..... ۴۷ - ارزش نماز
- ۱۱۵ - ..... ۴۸ - علامت عامل دین
- ۱۱۶ - ..... ۴۹ - باعث نجات انسان
- ۱۱۶ - ..... ۵۰ - قوام اسلام
- ۱۱۶ - ..... ۵۱ - باقیات صالحات
- ۱۱۷ - ..... ۵۲ - برتری نماز

- ۵۳ - سؤال در قیامت ۱۱۷
- ۵۴ - نماز ، عطیه الهی ۱۱۷
- ۵۵ - نماز ، نشانه دین ۱۱۷
- ۵۶ - راءس دین ۱۱۸
- ۵۷ - اولین سؤال از انسان ۱۱۸
- ۵۸ - نخستین عملی که بالا برده می شود ۱۱۸
- ۵۹ - نماز ، موجب گشایش مشکل ۱۱۸
- ۶۰ - بهترین عمل بنده ۱۱۹
- ۶۱ - نور نماز ۱۱۹
- ۶۲ - ریزش گناهان با نماز ۱۱۹
- ۶۳ - زیادی خواب ، سبب قلت نماز ۱۲۰
- ۶۴ - تاءثیر زیاد سجده کردن ۱۲۰
- ۶۵ - نماز ، ستون دین ۱۲۰
- ۶۶ - دو رکعت نماز و بخشش گناهان ۱۲۱
- ۶۷ - نماز برای وحشت قبر ۱۲۱
- ۶۸ - سیمای مکتب ۱۲۱
- ۶۹ - بسیار نماز بخوانید ۱۲۱
- ۷۰ - وسیله سنجش ۱۲۲
- ۷۱ - آخرین فریضه تا دم مرگ ۱۲۲
- ۷۲ - نماز در سفر ۱۲۲
- ۷۳ - همت بر نماز ۱۲۲
- ۷۴ - چهار نیاز شیعه ۱۲۳
- ۷۵ - نماز برترین چیز بعد از توحید ۱۲۳
- ۷۶ - اولین مسأله مورد بازجویی ۱۲۴
- ۷۷ - نماز ، بهترین عمل ۱۲۵
- ۷۸ - استقبال از نماز ۱۲۵

- ۷۹ - توجه خدا به نماز ۱۲۵
- ۸۰ - ارکان دین و ایمان ۱۲۵
- ۸۱ - دعای فرشتگان برای نمازگزار ۱۲۶
- ۸۲ - امتحان شیعه از طریق نماز ۱۲۷
- ۸۳ - بهترین شیوه زندگی ۱۲۷
- ۸۴ - وصف نماز معراج ۱۲۷
- ۸۵ - جایگاه والای نماز ۱۳۰
- ۸۶ - مثل نماز ۱۳۰
- ۸۷ - نماز ، عامل غبطه مردگان ۱۳۰
- ۸۸ - نماز نگهبان الهی ۱۳۱
- ۸۹ - زن و نماز ۱۳۱
- ۹۰ - محبوبترین اعمال ۱۳۱
- ۹۱ - نماز در خفا ۱۳۱
- ۹۲ - عامل علو درجه ۱۳۲
- ۹۳ - خواب با علم ۱۳۲
- ۹۴ - اجر نماز ، پس از مرگ ۱۳۲
- ۹۵ - زاد و توشه مؤمن ۱۳۲
- ۹۶ - عوامل رستگاری ۱۳۳
- ۹۷ - موجب اجابت دعا ۱۳۳
- ۹۸ - سلاح مؤمن ۱۳۳
- فصل دوم : اسرار و آثار نماز ۱۳۳
- آیات ۱۳۳
- ۱ - نماز بازدارنده از فحشاء و منکرات ۱۳۳
- ۲ - یاد خدا مایه آرامش دلها ۱۳۴
- ۳ - نماز سبب رستگاری ۱۳۴
- ۴ - نماز و یاد خدا ۱۳۴

- ۵ - اهداف شیطان از بازداشتن نماز - - - - - ۱۳۴
- ۶ - نماز یکی از علایم ایمان - - - - - ۱۳۵
- ۷ - نماز ، وسیله محو گناهان - - - - - ۱۳۵
- ۸ - نماز ، یکی از صفات تواضع کنندگان - - - - - ۱۳۵
- ۹ - رکوع و سجود یاران پیامبر (ص) - - - - - ۱۳۵
- ۱۰ - نماز ، کارخانه انسان سازی - - - - - ۱۳۶
- ۱۱ - نماز و عمل صالح - - - - - ۱۳۶
- ۱۲ - عبادت ، عامل نجات یونس - - - - - ۱۳۶
- ۱۳ - نماز وسیله تقرب به خدا - - - - - ۱۳۶
- ۱۴ - نماز ، شست و شو در چشمه زلال - - - - - ۱۳۷
- ۱۵ - نماز وسیله نجات - - - - - ۱۳۷
- ۱۶ - نگاه شیطان بر نمازگزار - - - - - ۱۳۷
- ۱۷ - برکات نماز - - - - - ۱۳۷
- ۱۸ - سیاه شدن چهره شیطان - - - - - ۱۳۸
- ۱۹ - نماز ، دژ محکم در مقابل شیطان - - - - - ۱۳۸
- ۲۰ - بهره مندی اموات از نماز - - - - - ۱۳۸
- ۲۱ - هفت خصلت نماز - - - - - ۱۳۹
- ۲۲ - سازندگی نماز - - - - - ۱۴۰
- ۲۳ - کمک ملائکه به نمازگزار هنگام مرگ - - - - - ۱۴۱
- ۲۴ - گناه زدایی نماز - - - - - ۱۴۱
- ۲۵ - پاداش نماز - - - - - ۱۴۱
- ۲۶ - نزدیکی به وسیله نماز - - - - - ۱۴۲
- ۲۷ - حق نماز - - - - - ۱۴۲
- ۲۸ - راهیابی به درگاه خداوند - - - - - ۱۴۲
- ۲۹ - نماز ، عامل شکست شیطان - - - - - ۱۴۲
- ۳۰ - نماز رحمت الهی - - - - - ۱۴۲

- ۳۱ - نماز ، عامل دوری شیطان ۱۴۳
- ۳۲ - نماز و باران رحمت ۱۴۴
- ۳۳ - اعمال ، تابع نماز ۱۴۴
- ۳۴ - بی بهره از نماز ۱۴۴
- ۳۵ - کبرزدایی نماز ۱۴۴
- ۳۶ - فلسفه و راز نماز ۱۴۵
- ۳۷ - نماز ، خانه اخلاص ۱۴۶
- ۳۸ - نجوای نمازگزار ۱۴۶
- ۳۹ - نماز و شست و شوی گناهان ۱۴۶
- ۴۰ - نماز ، وسیله شفا ۱۴۷
- ۴۱ - کفاره گناه ۱۴۷
- ۴۲ - ثمره نماز سالخوردگان ۱۴۷
- ۴۳ - آثار نماز ۱۴۸
- ۴۴ - محو گناهان ۱۴۹
- ۴۵ - مثل نماز ۱۴۹
- ۴۶ - نماز وسیله تقرب ۱۴۹
- ۴۷ - گرامی ترین چیز ۱۴۹
- ۴۸ - تاءثیر دو رکعت نماز مقبول ۱۵۰
- ۴۹ - وسیله راندن شیطان ۱۵۰
- ۵۰ - تاءثیر منقطع از جمیع خلائق ۱۵۰
- ۵۱ - نورانیت منزل ۱۵۱
- ۵۲ - نماز وسیله خاموشی آتشیها ۱۵۱
- ۵۳ - مونس نمازگزار در قبر ۱۵۱
- ۵۴ - نماز وسیله پاکسازی از کبر ۱۵۱
- ۵۵ - تاءثیر انتظار نماز ۱۵۲
- ۵۶ - انوار الهی ۱۵۲

- ۵۷ - ریزش خطاها ۱۵۲
- ۵۸ - دوری جسم نمازگزار از آتش ۱۵۳
- ۵۹ - شهادت زمین در قیامت ۱۵۳
- ۶۰ - نماز بی تأثیر ۱۵۳
- ۶۱ - تأثیر سجده طولانی ۱۵۳
- ۶۲ - نماز ، وسیله تقرب بنده ۱۵۴
- ۶۳ - رفع بلا به وسیله نمازگزار ۱۵۴
- ۶۴ - نماز کفاره گناهان ۱۵۴
- ۶۵ - شست و شوی بدن از آلودگی ۱۵۵
- ۶۶ - نجات از عذاب ۱۵۶
- ۶۷ - پاکي از گناهان به وسیله نماز پنجگانه ۱۵۶
- ۶۸ - ریزش گناه به وسیله نماز ۱۵۷
- ۶۹ - نماز ناظر بر اعمال ۱۵۷
- ۷۰ - آثار رعایت و مراقبت از نماز ۱۵۷
- ۷۱ - توجه خدا به نمازگزار ۱۵۹
- ۷۲ - نماز ، مانع عذاب ۱۵۹
- ۷۳ - نزول رحمت بر نمازگزار ۱۵۹
- ۷۴ - نماز موجب بخشش گناهان ۱۶۰
- ۷۵ - تقرب به وسیله نماز ۱۶۰
- ۷۶ - نماز ، طریق کوبیدن درب خانه خدا ۱۶۰
- ۷۷ - عامل ورود بهشت نماز واقعیت ۱۶۰
- ۷۸ - ملاقات پروردگار ۱۶۱
- ۷۹ - میزان توجه قیس به نماز ۱۶۱
- ۸۰ - معنای حقیقی نماز ۱۶۱
- ۸۱ - نماز ، نشانه ایمان ۱۶۲
- ۸۲ - کفایت خداوند بر نماز ۱۶۳

- ۸۳- تمسک و استعانت از نماز ----- ۱۶۴
- ۸۴- بیشترین سعی و قصد ----- ۱۶۴
- ۸۵- نماز ، همچون ستون خیمه ----- ۱۶۴
- ۸۶- طالب خشنودی خدا ----- ۱۶۴
- ۸۷- نماز و برطرف شدن اندوه ----- ۱۶۵
- ۸۸- سه خلصت نمازگزار ----- ۱۶۵
- ۸۹- بهترین عمل ----- ۱۶۵
- ۹۰- توجه ملک الموت به نمازگزار ----- ۱۶۶
- ۹۱- نماز همراه زکات ، باعث تقرب ----- ۱۶۶
- ۹۲- نشانه قبولی نماز ----- ۱۶۶
- ۹۳- اثر وضوی خوب و خواندن نماز ----- ۱۶۷
- ۹۴- رهایی از گرما ، با نماز ----- ۱۶۷
- ۹۵- تأثیر نماز در آینده ----- ۱۶۷
- ۹۶- نماز قلبی ----- ۱۶۷
- ۹۷- التجا به نماز در سختیها ----- ۱۶۸
- ۹۸- ثمره نماز کامل ----- ۱۶۸
- ۹۹- جبران ناراحتی با نماز ----- ۱۶۸
- ۱۰۰- استقبال خدا از نمازگزار ----- ۱۶۹
- ۱۰۱- آتش گناه را با اقامه نماز خاموش کنید ----- ۱۶۹
- ۱۰۲- نماز و بخشش گناهان ----- ۱۷۰
- ۱۰۳- سلام نماز و خروج از معاصی ----- ۱۷۰
- ۱۰۴- مثل نمازهای پنجگانه در محو گناهان ----- ۱۷۰
- ۱۰۵- پناه به نماز ----- ۱۷۲
- ۱۰۶- نماز ، بازدارنده از فحشاء و منکرات ----- ۱۷۲
- ۱۰۷- هفت خلصت موجب ایمان کامل است ----- ۱۷۳
- ۱۰۸- عبور از صراط ----- ۱۷۴

- ۱۰۹ - اثر نماز میت ۱۷۴
- ۱۱۰ - دوری شیطان از نمازگزار ۱۷۵
- ۱۱۱ - نماز پاسدار انسان ۱۷۵
- ۱۱۲ - تقویت روحیه به وسیله نماز ۱۷۵
- ۱۱۳ - روح نماز در عالم برزخ ۱۷۵
- ۱۱۴ - مقایسه نماز با حج و روزه ۱۷۷
- ۱۱۵ - حایل آتش دوزخ ۱۷۷
- ۱۱۶ - شفیع نمازگزار ۱۷۷
- ۱۱۷ - راز سجود بر آدم ۱۷۷
- ۱۱۸ - اثر خلوص در نماز ۱۷۸
- ۱۱۹ - نماز محبوب پارسایان ۱۷۸
- ۱۲۰ - تقسیم نماز بین خدا و بنده ۱۷۸
- ۱۲۱ - بهره برداری از نماز ۱۸۰
- ۱۲۲ - اجر نماز ۱۸۰
- ۱۲۳ - حق نماز را چه کسانی می شناسند؟ ۱۸۰
- ۱۲۴ - نماز ، فروتنی کامل ۱۸۱
- ۱۲۵ - تاءثیر تکبیره الاحرام ۱۸۱
- ۱۲۶ - سرالله اکبر ۱۸۱
- ۱۲۷ - تاءثیر (الله اکبر) گفتن ۱۸۲
- ۱۲۸ - تاءثیر خواندن حمد و سوره ۱۸۳
- ۱۲۹ - اسرار به رکوع رفتن ۱۸۴
- ۱۳۰ - اسرار سر از رکوع برداشتن ۱۸۴
- ۱۳۱ - اسرار سجده کردن ۱۸۴
- ۱۳۲ - اسرار تشهد ۱۸۶
- ۱۳۳ - اسرار سر برداشتن از سجده اول ۱۸۸
- ۱۳۴ - اسرار سجده دوم ۱۸۸

۱۸۸	۱۳۵ - اسرار سر برداشتن از سجده دوم
۱۸۹	۱۳۶ - تاثیر قنوت و سجده طولانی
۱۸۹	۱۳۷ - اسرار تشهد
۱۹۰	۱۳۸ - اسرار سلام نماز
۱۹۱	۱۳۹ - تاثیر سلام نماز
۱۹۱	فصل سوم : وجوب نماز
۱۹۱	آیات
۱۹۱	۱ - نمازهای پنجگانه روزانه
۱۹۱	۲ - نماز و وقت شناسی
۱۹۲	۳ - ثابت بودن وقت نماز
۱۹۲	۴ - اهمیت نماز ظهر
۱۹۲	۵ - وقت نماز صبح و ظهر
۱۹۲	۶ - نماز ، اولین فرمان به موسی (ع)
۱۹۳	۷ - ارزش نماز واجب
۱۹۳	۸ - طلب عبادت
۱۹۳	۹ - نمازهای واجب یومیه
۱۹۳	۱۰ - ادای واجب ، موجب نجات
۱۹۴	۱۱ - سؤال از نمازهای پنجگانه
۱۹۴	۱۲ - نشانه شیعه بودن
۱۹۴	۱۳ - افضل واجبات
۱۹۴	۱۴ - تعداد رکعات نماز واجب
۱۹۵	۱۵ - نخستین عمل واجب
۱۹۵	۱۶ - وجوب نماز
۱۹۵	۱۷ - علت وجوب نماز صبح
۱۹۶	۱۸ - علت وجوب نماز ظهر
۱۹۷	۱۹ - علت وجوب نماز عصر

- ۱۹۸ - علت وجوب نماز مغرب -----
- ۱۹۹ - علت وجوب نماز عشاء -----
- ۲۰۰ - شرط قبولی نماز نافله -----
- ۲۰۰ - وجوب نماز بر امت رسول الله (ص) -----
- ۲۰۰ - نشانه های مؤمن -----
- ۲۰۱ - چند چیز واجب در نماز -----
- ۲۰۱ - حاجت خواستن بعد از نماز -----
- ۲۰۱ - عابدترین مردم -----
- ۲۰۱ - اصل نماز چند رکعت است -----
- ۲۰۳ - فصل چهارم : آداب و مستحبات نماز -----
- ۲۰۳ - آیات -----
- ۲۰۳ - ۱ - آداب نماز -----
- ۲۰۳ - ۲ - مواظبت بر نمازها -----
- ۲۰۳ - ۳ - مهندسی خانه و نماز -----
- ۲۰۳ - ۴ - اخلاص در نماز -----
- ۲۰۴ - ۵ - تحریم نماز در حال مستی -----
- ۲۰۴ - ۶ - نماز در سفر -----
- ۲۰۴ - احادیث -----
- ۲۰۴ - ۷ - مراقبت حدود و آداب نماز -----
- ۲۰۴ - ۸ - تربیت امام حسین (ع) -----
- ۲۰۵ - ۹ - صحیح بودن نماز -----
- ۲۰۵ - ۱۰ - طهارت -----
- ۲۰۵ - ۱۱ - مسواک با هر نماز -----
- ۲۰۶ - ۱۲ - لباس نمازگزار -----
- ۲۰۶ - ۱۳ - نماز و عطر -----
- ۲۰۶ - ۱۴ - نماز و مسواک -----

- ۱۵ - نماز صحیح ۲۰۶
- ۱۶ - انتظار بعد نماز ۲۰۷
- ۱۷ - قنوت طلایی ۲۰۷
- ۱۸ - صلوات در رکوع و سجود ۲۰۷
- ۱۹ - نماز همراه با اذان و اقامه ۲۰۷
- ۲۰ - لباس تمیز برای نماز ۲۰۸
- ۲۱ - نماز در مسجد ۲۰۸
- ۲۲ - سلام بر نمازگزار ۲۰۸
- ۲۳ - سلام بر نمازگزار ممنوع ۲۰۸
- ۲۴ - لباس نمازگزار ۲۰۹
- ۲۵ - لباس دارای تصویر ۲۰۹
- ۲۶ - نماز کامل همراه با صلوات ۲۰۹
- ۲۷ - شک در نماز ۲۱۰
- ۲۸ - کلید نماز ۲۱۱
- ۲۹ - نماز در مکانهای مقدس ۲۱۱
- ۳۰ - نماز کامل با پرداخت زکات ۲۱۱
- ۳۱ - بی احترامی به نماز ۲۱۱
- ۳۲ - خواب قبل از نماز عشاء ۲۱۲
- ۳۳ - رهنمودهای امام صادق (ع) در آداب نماز ۲۱۲
- ۳۴ - رهنمودهای حضرت ادریس (ع) در آداب نماز ۲۱۳
- ۳۵ - صبر در اطاعت ۲۱۳
- ۳۶ - نماز و زینت ۲۱۴
- ۳۷ - با سر وریش بازی نکنید ۲۱۴
- ۳۸ - حدود نماز ۲۱۴
- ۳۹ - نماز خواندن با آگاهی ۲۱۴
- ۴۰ - آداب وضو به حسب باطن و قلب ۲۱۵

۲۱۶	۴۱ - رسیدن به کمال نماز به وسیله آداب آن
۲۱۷	۴۲ - آداب و شرایط نماز
۲۲۲	فصل پنجم: افعال و اذکار نماز
۲۲۲	آیات
۲۲۲	۱ - رکوع و سجود
۲۲۲	۲ - ناظر به افعال
۲۲۲	۳ - رکوع، راهی برای توبه
۲۲۲	۴ - اثر سجده
۲۲۳	۵ - قبله
۲۲۳	۶ - نیت
۲۲۳	۷ - تاثیر تکبیره الاحرام
۲۲۴	۸ - تقسیم نماز بین بنده و خدا
۲۲۴	۹ - قرائت نماز
۲۲۴	۱۰ - قرائت صد آیه در نماز
۲۲۴	۱۱ - تلاوت قرآن در نماز
۲۲۵	۱۲ - قرائت قرآن در نماز
۲۲۵	۱۳ - رکوع کامل
۲۲۵	۱۴ - رکوع
۲۲۵	۱۵ - رکوع و سجده طولانی
۲۲۶	۱۶ - سجده
۲۲۶	۱۷ - حق سجود
۲۲۶	۱۸ - سجده نزدیکترین حالت
۲۲۷	۱۹ - آداب سجده
۲۲۷	۲۰ - روح سجده
۲۲۷	۲۱ - عادت به نماز
۲۲۷	۲۲ - تشهد

- ۲۲۸ ..... ۲۳ - تسبیحات چهارگانه
- ۲۲۸ ..... ۲۴ - سلام
- ۲۲۸ ..... ۲۵ - فلسفه سجده بر خاک
- ۲۲۹ ..... ۲۶ - سجده مایه تقرب
- ۲۲۹ ..... ۲۷ - سوره حمد ، عطیه الهی
- ۲۲۹ ..... ۲۸ - رکوع و سجود ناقص
- ۲۲۹ ..... ۲۹ - سجود و رکوع بهترین عبادت
- ۲۳۰ ..... ۳۰ - تاثیر طولانی رکوع وسجود
- ۲۳۰ ..... ۳۱ - ثواب سجده شکر
- ۲۳۰ ..... ۳۲ - طولانی کردن سجده
- ۲۳۰ ..... ۳۳ - نزدیکترین حالات
- ۲۳۱ ..... ۳۴ - مقدمه نماز
- ۲۳۱ ..... ۳۵ - توجه خداوند به نمازگزار هنگام قبله
- ۲۳۱ ..... ۳۶ - ذکر پس از رکوع
- ۲۳۱ ..... ۳۷ - واجب در نماز
- ۲۳۲ ..... ۳۸ - سجده طولانی
- ۲۳۲ ..... ۳۹ - نیت
- ۲۳۲ ..... ۴۰ - سجده طولانی و بهشت
- ۲۳۳ ..... ۴۱ - حمد و سوره در نماز
- ۲۳۳ ..... ۴۲ - فضیلت بسم الله
- ۲۳۳ ..... ۴۳ - امام صادق (ع) و سجده بر تربت امام حسین (ع)
- ۲۳۳ ..... ۴۴ - گواهی محل سجود در روز قیامت
- ۲۳۴ ..... ۴۵ - شروع نماز با تکبیر
- ۲۳۴ ..... ۴۶ - ذکر و تسبیح در شبانه روز
- ۲۳۴ ..... ۴۷ - سجده فراوان
- ۲۳۶ ..... ۴۸ - اسرار تکبیره الاحرام

۲۳۷	۴۹ - فلسفه رکوع
۲۳۹	۵۰ - اسرار بلند شدن رکوع
۲۴۰	۵۱ - ذکر سجده
۲۴۰	۵۲ - اثرات سجده حقیقی
۲۴۲	۵۳ - فلسفه گفتن هفت تکبیر
۲۴۳	۵۴ - تعلیم سوره حمد
۲۴۴	۵۵ - تفسیر عبارت (بسم الله . . .)
۲۴۵	فصل ششم : حضور قلب و خشوع
۲۴۵	آیات
۲۴۵	۱ - آسان بودن نماز برای خاشعان
۲۴۵	۲ - نماز و رستگاری
۲۴۵	۳ - خضوع در نماز
۲۴۵	۴ - خشوع زینت نماز
۲۴۶	۵ - تفاوت دو نماز
۲۴۶	۶ - خشوع در نماز
۲۴۶	۷ - خشوع بدن
۲۴۷	۸ - نماز با قلب پاک
۲۴۷	۹ - خشوع چیست ؟
۲۴۷	۱۰ - نماز و حضور قلب
۲۴۷	۱۱ - چهار بخش نماز
۲۴۸	۱۲ - حضور در عبادت
۲۴۸	۱۳ - حضور قلب
۲۴۸	۱۴ - محبت خداوند و محبت مؤمنین در دل
۲۴۹	۱۵ - حواس پرتی در نماز توسط شیطان
۲۴۹	۱۶ - آخرین نماز
۲۴۹	۱۷ - نماز و تفکر

- ۱۸ - دو رکعت نماز آگاهانه ۲۵۰
- ۱۹ - مانع خشوع ۲۵۰
- ۲۰ - دو رکعت با حضور قلب ۲۵۰
- ۲۱ - نماز وداع ۲۵۰
- ۲۲ - عارف به حق نماز ۲۵۱
- ۲۳ - ثمره توجه به جایگاه نماز ۲۵۱
- ۲۴ - نماز با توجه ۲۵۱
- ۲۵ - نگاه به اطراف در حال نماز ۲۵۱
- ۲۶ - آفات توجه قلب به غیر خدا ۲۵۲
- ۲۷ - قلب ، فقط متوجه خدا ۲۵۲
- ۲۸ - آداب حضور قلب ۲۵۳
- ۲۹ - ثمره توجه به خدا ۲۵۳
- ۳۰ - خاشع بودن قلب و جوارح ۲۵۳
- ۳۱ - نماز ناقص ۲۵۳
- ۳۲ - بازی در حال نماز ۲۵۴
- ۳۳ - فقط یاد خدا در حال نماز ۲۵۴
- ۳۴ - سه بار غافل شدن در نماز ۲۵۴
- ۳۵ - تاءثیر حضور قلب ۲۵۵
- ۳۶ - لازمه غرق در نماز شناخت کامل خداوند است ۲۵۵
- ۳۷ - موانع حضور قلب ۲۵۶
- ۳۸ - آن مقدار از نماز بالا می رود ۲۵۶
- ۳۹ - حضور قلب شرط قبولی نماز ۲۵۶
- ۴۰ - آثار حضور قلب در نماز ۲۵۶
- ۴۱ - توجه به نماز ۲۵۸
- ۴۲ - علی (ع) و هدیه پیامبر (ص) ۲۵۸
- ۴۳ - نماز باترس ۲۵۸

- ۴۴ - توجه حورالعین به نمازگزار ۲۵۹
- ۴۵ - نماز با تفکر ۲۵۹
- ۴۶ - تعقل در نماز ۲۵۹
- ۴۷ - آگاهی از نماز ۲۶۰
- ۴۸ - آداب نماز چیست ؟ ۲۶۰
- ۴۹ - نماز بدون حضور قلب ۲۶۰
- ۵۰ - آداب حضور قلب ۲۶۰
- ۵۱ - علت محبوبیت نمازگزاران حقیقی ۲۶۲
- ۵۲ - نماز مودع ۲۶۲
- ۵۳ - قبولی نماز با حضور قلب ۲۶۳
- ۵۴ - حضور قلب ، شرط قبولی نماز ۲۶۳
- ۵۵ - طلب خیر به وسیله نماز ۲۶۳
- ۵۶ - حالت خشوع در نماز ۲۶۳
- ۵۷ - خضوع رسول خدا (ص) در نماز ۲۶۴
- ۵۸ - حضرت علی (ع) و خوف از خداوند ۲۶۴
- ۵۹ - خشوع امیرالمؤمنین (ع) در نماز ۲۶۴
- ۶۰ - خوف حضرت فاطمه (س) در نماز ۲۶۵
- ۶۱ - خشوع امام حسن (ع) ۲۶۵
- ۶۲ - خشوع امام سجاد (ع) ۲۶۵
- ۶۳ - حضور قلب کامل امام سجاد (ع) ۲۶۵
- ۶۴ - خشوع امام باقر و امام صادق (ع) ۲۶۶
- فصل هفتم : قبولی و کمال نماز ۲۶۶
- آیات ۲۶۶
- ۱ - قبولی نماز ۲۶۶
- احادیث ۲۶۷
- ۱ - ملاک قبولی نماز ۲۶۷

- ۲ - قبولی یک نماز ۲۶۷
- ۳ - نشانه قبولی نماز ۲۶۸
- ۴ - نماز ، ملاک قبولی اعمال ۲۶۸
- ۵ - حضور قلب ۲۶۸
- ۶ - مقدار قبولی نماز ۲۶۸
- ۷ - استخفاف در نماز مانع قبولی نماز ۲۶۹
- ۸ - سخت ترین چیز ۲۶۹
- ۹ - نماز و ولایت ۲۶۹
- ۱۰ - حلال و مباح ، شرط قبولی نماز ۲۷۰
- ۱۱ - نماز و پاکدامنی و رستگاری ۲۷۰
- ۱۲ - آگاهی به نماز ۲۷۰
- ۱۳ - نماز کامل ، شرط قبولی نماز ۲۷۰
- ۱۴ - چهار چیز مانع قبولی نماز ۲۷۱
- ۱۵ - قبولی اعمال بستگی به نماز دارد ۲۷۱
- ۱۶ - مانع قبولی نماز زن ۲۷۱
- ۱۷ - شرط قبولی نماز واجب و نافله ۲۷۲
- ۱۸ - توجه به خدا و قبولی نماز ۲۷۲
- ۱۹ - مقدار قبولی نماز ۲۷۲
- ۲۰ - شرط قبولی نماز ۲۷۳
- ۲۱ - نماز کامل و نجات از آتش ۲۷۳
- ۲۲ - غیبت ، مانع قبولی نماز ۲۷۳
- ۲۳ - خشم بر والدین ، مانع قبولی نماز ۲۷۳
- ۲۴ - قبولی نماز ، عید است ۲۷۴
- ۲۵ - نتیجه لقمه حرام ۲۷۴
- ۲۶ - امر به نماز ۲۷۴
- ۲۷ - ثمره قبول شدن نماز ۲۷۵

۲۷۶	۲۸ - مقدار قبولی نماز
۲۷۶	۲۹ - نماز و زکات
۲۷۶	۳۰ - ولایت اهل بیت (ع) شرط قبولی نماز
۲۷۷	۳۱ - حبط عمل
۲۷۷	فصل هشتم : موانع قبولی و کمال نماز
۲۷۷	آیات
۲۷۷	۱ - اهداف شیطان از بازداشتن نماز
۲۷۷	۲ - نماز و بازار
۲۷۷	۳ - مزاحمت کافران نسبت به نمازگزاران
۲۷۸	احادیث
۲۷۸	۱ - کینه به والدین مانع نماز
۲۷۸	۲ - گناه مانع نماز شب
۲۷۸	۳ - سه گروه نمازش بالا نمی رود
۲۷۹	۴ - شرب خمر مانع نماز
۲۷۹	۵ - انجام نماز برای خودنمایی
۲۷۹	۶ - مال حرام مانع قبولی نماز
۲۷۹	۷ - وسوسه در نماز
۲۸۰	۸ - نماز و زکات
۲۸۰	۹ - منع نماز در وسط جاده
۲۸۰	۱۰ - غیبت مانع قبولی نماز
۲۸۱	۱۱ - آمادگی کامل برای نماز
۲۸۱	۱۲ - وسوسه شیطانی
۲۸۱	۱۳ - روزه مانع نماز
۲۸۱	۱۴ - دروغ ، مانع نماز شب
۲۸۲	۱۵ - نگاه بیجا ، مانع کمال نماز
۲۸۲	۱۶ - نماز و آزردن همسر

- ۲۸۳ ..... ۱۷ - نتیجه غلط خواندن نماز
- ۲۸۳ ..... ۱۸ - مانع تقرب به خدا
- ۲۸۳ ..... ۱۹ - کیفر مضاعف
- ۲۸۳ ..... ۲۰ - مانع کمال نماز
- ۲۸۴ ..... ۲۱ - آفت پرخوری
- ۲۸۴ ..... ۲۲ - عذاب نمازگزار ریاکار
- ۲۸۴ ..... ۲۳ - مانع زکات
- ۲۸۵ ..... ۲۴ - نمازگزار غیبت کننده
- ۲۸۵ ..... ۲۵ - مستی مانع نماز
- ۲۸۵ ..... ۲۶ - عقوبت اخروی شرابخوار
- ۲۸۶ ..... ۲۷ - عاقبت غفلت از نماز
- ۲۸۶ ..... ۲۸ - نماز ریایی
- ۲۸۶ ..... ۲۹ - پنج چیز مانع قبولی نماز
- ۲۸۷ ..... فصل نهم : سهل انگاری در نماز
- ۲۸۷ ..... آیات
- ۲۸۷ ..... ۱ - سبک شمردن نماز
- ۲۸۷ ..... ۲ - نماز از روی کسالت
- ۲۸۷ ..... ۳ - نماز منافقان
- ۲۸۷ ..... احادیث
- ۲۸۷ ..... ۴ - تحقیر نماز و محروم از شفاعت
- ۲۸۸ ..... ۵ - سه مرتبه غفلت از نماز
- ۲۸۸ ..... ۶ - دزدترین مردم
- ۲۸۸ ..... ۷ - با عجله خواندن نماز
- ۲۸۸ ..... ۸ - نماز ناتمام
- ۲۸۹ ..... ۹ - بی توجهی در نماز
- ۲۸۹ ..... ۱۰ - شتابزدگی در نماز

- ۲۸۹ ..... ۱۱ - پرهیز از سبک شمردن نماز
- ۲۹۰ ..... ۱۲ - کاهلی در نماز
- ۲۹۰ ..... ۱۳ - سبک شمردن نماز
- ۲۹۰ ..... ۱۴ - نماز با عجله
- ۲۹۰ ..... ۱۵ - نتیجه سبک شمردن نماز
- ۲۹۱ ..... ۱۶ - پنجاه سال نماز غیرمقبول
- ۲۹۲ ..... ۱۷ - آفات سستی در نماز
- ۲۹۲ ..... ۱۸ - پرهیز از سستی در نماز
- ۲۹۳ ..... ۱۹ - آفات سریع خواندن نماز
- ۲۹۳ ..... ۲۰ - ترس شیطان از نمازگزار
- ۲۹۳ ..... ۲۱ - عذاب ضایع کننده نماز
- ۲۹۴ ..... ۲۲ - محرومیت از شفاعت
- ۲۹۴ ..... ۲۳ - سبک شمردن نماز
- ۲۹۴ ..... ۲۴ - کیف سبک شمارنده نماز
- ۲۹۶ ..... ۲۵ - نماز بی اثر
- ۲۹۶ ..... ۲۶ - عقوبت کوتاهی در نماز
- ۲۹۷ ..... ۲۷ - با حالت خستگی نماز نخوانید
- ۲۹۷ ..... ۲۸ - نتیجه محافظت از نماز
- ۲۹۷ ..... ۲۹ - کوچک شمردن نماز
- ۲۹۸ ..... فصل دهم : نتیجه ترک کردن نماز
- ۲۹۸ ..... آیات
- ۲۹۸ ..... ۱ - تداوم نماز
- ۲۹۸ ..... ۲ - لجاجت کافران در مورد نماز
- ۲۹۸ ..... ۳ - عذاب سخت ترک کنندگان نماز
- ۲۹۸ ..... ۴ - ترک نماز
- ۲۹۸ ..... ۵ - نتیجه ترک عبادت

- ۶- مخالفت ابلیس از سجده بر آدم ۲۹۹
- ۷- ترک نکردن نمازحتی در صحنه جنگ ۲۹۹
- ۸- ترک نماز ، باعث انهدام دین ۲۹۹
- ۹- نتیجه کمک به تارک نماز ۲۹۹
- ۱۰- ترک نماز باعث حبط عمل ۳۰۰
- ۱۱ - فاصله کفر و ایمان ۳۰۰
- ۱۲ - مورد لعن واقع شدن ۳۰۰
- ۱۳ - دین و بی نمازی ۳۰۰
- ۱۴ - راه ترک نماز ۳۰۱
- ۱۵ - ترک نماز و هنگام مردن ۳۰۱
- ۱۶ - عاقبت ترک نماز ۳۰۱
- ۱۷ - ترک نماز عمدی ۳۰۲
- ۱۸ - ترک کننده نماز ۳۰۲
- ۱۹ - ترک نماز ۳۰۲
- ۲۰ - مرز ایمان و کفر ۳۰۲
- ۲۱- رفع بلا از بی نماز ۳۰۳
- ۲۲ - پاسخ اهل دوزخ ۳۰۳
- ۲۳ - نتیجه ترک نماز ۳۰۳
- ۲۴ - ترک نماز نزد خداوند ۳۰۳
- ۲۵ - لعن خدا بر تارک الصلوه ۳۰۴
- ۲۶ - تفاوت ترک کننده نماز و زناکار ۳۰۴
- ۲۷ - بیزاری از تارک الصلوه ۳۰۵
- ۲۸ - عقاب تارک الصلوه ۳۰۵
- ۲۹ - نشانه کفر و نفاق ۳۰۵
- ۳۰ - درخواست بی نماز در برزخ ۳۰۵
- ۳۱ - زیانکار ۳۰۶

- ۳۰۶ - ترک نماز موجب کفر ۳۲
- ۳۰۸ - نتیجه ترک نماز ۳۳
- ۳۰۸ - بی بهره از اسلام ۳۴
- ۳۰۹ - فصل یازدهم : اهمیت و فضیلت وضو ..... فصل یازدهم : اهمیت و فضیلت وضو
- ۳۰۹ - آیات ..... آیات
- ۳۰۹ - ۱ - نماز و وضو ..... ۱ - نماز و وضو
- ۳۰۹ - احادیث ..... احادیث
- ۳۰۹ - ۱ - وضو کلید نماز ..... ۱ - وضو کلید نماز
- ۳۰۹ - ۲ - وضو در هوای سرد ..... ۲ - وضو در هوای سرد
- ۳۱۰ - ۳ - آداب وضو ..... ۳ - آداب وضو
- ۳۱۰ - ۴ - تاثیر وضو ..... ۴ - تاثیر وضو
- ۳۱۰ - ۵ - مقدار آب وضو ..... ۵ - مقدار آب وضو
- ۳۱۰ - ۶ - نصف ایمان ..... ۶ - نصف ایمان
- ۳۱۱ - ۷ - اثر تجدید وضو ..... ۷ - اثر تجدید وضو
- ۳۱۱ - ۸ - تجدید وضو ..... ۸ - تجدید وضو
- ۳۱۱ - ۹ - پاکی به وسیله وضو ..... ۹ - پاکی به وسیله وضو
- ۳۱۱ - ۱۰ - وضو هنگام خواب ..... ۱۰ - وضو هنگام خواب
- ۳۱۲ - ۱۱ - آثار وضو ..... ۱۱ - آثار وضو
- ۳۱۲ - ۱۲ - مسواک و وضو ..... ۱۲ - مسواک و وضو
- ۳۱۲ - ۱۳ - مسواک هنگام هر وضو ..... ۱۳ - مسواک هنگام هر وضو
- ۳۱۲ - ۱۴ - مسواک در سحر ..... ۱۴ - مسواک در سحر
- ۳۱۳ - ۱۵ - وضو کامل ..... ۱۵ - وضو کامل
- ۳۱۳ - ۱۶ - قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : ..... ۱۶ - قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :
- ۳۱۳ - ۱۷ - پاکی ، کلید نماز ..... ۱۷ - پاکی ، کلید نماز
- ۳۱۳ - ۱۸ - وضو امام سجاده (ع) ..... ۱۸ - وضو امام سجاده (ع)
- ۳۱۴ - ۱۹ - بسم الله گفتن هنگام وضو ..... ۱۹ - بسم الله گفتن هنگام وضو

- ۳۱۴ - ۲۰- اهمیت (بسم الله) هنگام وضو -----
- ۳۱۴ - ۲۱- تاثیر (بسم الله) هنگام وضو -----
- ۳۱۵ - ۲۲- نماز کامل با طهارت -----
- ۳۱۵ - ۲۳- طهارت پنج عضو -----
- ۳۱۵ - ۲۴- آب وضو در اختیار دیگران گذاشتن -----
- ۳۱۵ - ۲۵- وضو ، موجب رفعت درجه -----
- ۳۱۷ - ۲۶- وضو قسمتی از نماز -----
- ۳۱۷ - ۲۷- نور وبرهان در قیامت -----
- ۳۱۷ - ۲۸- خروج از خانه با وضو -----
- ۳۱۷ - ۲۹- کامل گرفتن وضو -----
- ۳۱۸ - ۳۰- مرگ با وضو -----
- ۳۱۸ - ۳۱- وضوی کامل -----
- ۳۱۸ - ۳۲- ورود به مسجد با وضو -----
- ۳۱۹ - ۳۳- گشایش دربهای بهشت -----
- ۳۱۹ - ۳۴- بستر همانند مسجد -----
- ۳۱۹ - ۳۵- اقتداء فرشتگان -----
- ۳۱۹ - ۳۶- تاءثیر اذکار وضو -----
- ۳۲۰ - ۳۷- آفات وسوسه در وضو و نماز -----
- ۳۲۱ - ۳۸- وضو مطلوب -----
- ۳۲۱ - ۳۹- طهارت -----
- ۳۲۱ - ۴۰- وضو پیش و بعد از نماز -----
- ۳۲۱ - ۴۱- تجدید وضو -----
- ۳۲۲ - ۴۲- وضو هنگام غذا -----
- ۳۲۲ - ۴۳- اثر وضو در قیامت -----
- ۳۲۲ - ۴۴- وضو برای نماز مغرب -----
- ۳۲۳ - ۴۵- وضو برای نماز صحیح -----

- ۳۲۳ ..... ۴۶ - طهارت جزئی از ایمان
- ۳۲۳ ..... ۴۷ - اثر وضو نیکو
- ۳۲۳ ..... ۴۸ - توصیه هایی از پیامبر (ص)
- ۳۲۴ ..... ۴۹ - بهشت هشتگانه ، پاداش وضو
- ۳۲۴ ..... ۵۰ - وضو در حال طهارت
- ۳۲۴ ..... ۵۱ - وضو برای تلاوت قرآن
- ۳۲۵ ..... ۵۲ - طهارت ظاهر و باطن
- ۳۲۵ ..... ۵۳ - یاد گرفتن وضو و نماز
- ۳۲۵ ..... ۵۴ - یاد دادن وضو به فرزند
- ۳۲۵ ..... ۵۵ - همیشه وضو داشته باشید
- ۳۲۸ ..... ۵۶ - وضوی امام حسن مجتبی (ع)
- ۳۲۸ ..... ۵۷ - پاکی به وسیله وضو
- ۳۲۸ ..... ۵۸ - فلسفه وضو
- ۳۳۱ ..... ۵۹ - وضوی واجب
- ۳۳۱ ..... ۶۰ - نحوه گرفتن وضو
- ۳۳۲ ..... ۶۱ - با طهارت به مسجد رفتن
- ۳۳۲ ..... فصل دوازدهم : وقت نماز و اهمیت آن
- ۳۳۲ ..... آیات
- ۳۳۲ ..... ۶۲ - ثابت بودن وقت نماز
- ۳۳۲ ..... ۶۳ - مراقبت از اوقات نماز
- ۳۳۳ ..... ۶۴ - نمازهای پنج گانه روزانه
- ۳۳۳ ..... ۶۵ - نماز و وقت شناسی
- ۳۳۳ ..... ۶۶ - وقت نماز صبح و ظهر
- ۳۳۳ ..... احادیث
- ۳۳۳ ..... ۶۷-اهمیت نماز اول وقت
- ۳۳۴ ..... ۶۸-کار مانع از اول وقت

- ۳۳۴ ..... ۶۹- مانع وقت نماز
- ۳۳۴ ..... ۷۰- وقت نماز صبح
- ۳۳۴ ..... ۷۱- کمال نماز در اول وقت
- ۳۳۵ ..... ۷۲- محبوبیت نماز در وقت
- ۳۳۵ ..... ۷۳- ضایع نمودن وقت نماز
- ۳۳۵ ..... ۷۴- دو وقت نماز
- ۳۳۶ ..... ۷۵- تاءخیر نماز و محرومیت از شفاعت
- ۳۳۶ ..... ۷۶- نماز در وقت خودش
- ۳۳۶ ..... ۷۷- غفلت از اول وقت
- ۳۳۶ ..... ۷۸- مذمت تاءخیر نماز
- ۳۳۷ ..... ۷۹- ثواب نماز صبح در اول وقت
- ۳۳۷ ..... ۸۰- اذان در اول وقت نماز
- ۳۳۷ ..... ۸۱- تاخیر نماز صبح
- ۳۳۸ ..... ۸۲- تاخیر نماز مغرب
- ۳۳۸ ..... ۸۳- به گونه ای نماز بخوان که گویا با آن وداع می کنی
- ۳۳۸ ..... ۸۴- آزمایش شیعیان در وقت نماز
- ۳۳۸ ..... ۸۵- تاخیر نماز اول وقت موجب خشم خداوند
- ۳۳۹ ..... ۸۶- تاثیر نماز اول وقت
- ۳۳۹ ..... ۸۷- پاداش نماز اول وقت
- ۳۳۹ ..... ۸۸- نماز اول وقت نوری از در قیامت
- ۳۴۰ ..... ۸۹- مواظبت از وقت نماز
- ۳۴۰ ..... ۹۰- برتری نماز اول وقت
- ۳۴۰ ..... ۹۱- اهمیت وقت نماز
- ۳۴۰ ..... ۹۲- بخشایش یا عذاب خداوند
- ۳۴۱ ..... ۹۳- فضیلت اول وقت
- ۳۴۱ ..... ۹۴- آثار نماز اول وقت

- ۳۴۱ ..... ۹۵ - نماز اول وقت ، جدایی از غافلین
- ۳۴۱ ..... ۹۶ - تاءخیر نماز برای مریض
- ۳۴۲ ..... ۹۷ - سفارش به نماز اول وقت
- ۳۴۲ ..... ۹۸ - فضیلت اول وقت
- ۳۴۲ ..... ۹۹ - ملاقات رسول خدا (ص) در قیامت
- ۳۴۳ ..... ۱۰۰ - مجوز برای تاخیرنماز
- ۳۴۴ ..... ۱۰۱ - تاخیر نماز در لحظه آخر عمر
- ۳۴۴ ..... ۱۰۲ - مراقبت بر وقت نماز
- ۳۴۴ ..... ۱۰۳ - تاویل کلمه (سahون)
- ۳۴۴ ..... ۱۰۴ - بهترین اعمال
- ۳۴۵ ..... ۱۰۵ - تاکید نماز در اول وقت
- ۳۴۵ ..... ۱۰۶ - مراقبت از اوقات نماز
- ۳۴۵ ..... ۱۰۷ - نماز در غیر وقت
- ۳۴۶ ..... ۱۰۸ - خصلت خروس
- ۳۴۶ ..... ۱۰۹ - گشوده شده درهای آسمان
- ۳۴۶ ..... ۱۱۰ - بهترین اوقات
- ۳۴۶ ..... ۱۱۱ - سفارش به اول وقت
- ۳۴۷ ..... ۱۱۲ - نتیجه ترک اوقات نماز
- ۳۴۷ ..... ۱۱۳ - اوقات نماز
- ۳۴۷ ..... ۱۱۴ - محروم از آفات آسمانی
- ۳۴۷ ..... ۱۱۵ - دفع شیطان
- ۳۴۸ ..... ۱۱۶ - دو وقت رضوان الله و عفو الله
- ۳۴۸ ..... ۱۱۷ - تاخیر نماز عمدا
- ۳۴۸ ..... ۱۱۸ - منظور از ساهون
- ۳۴۹ ..... ۱۱۹ - مراقبت وقت نماز توسط شیعیان
- ۳۴۹ ..... ۱۲۰ - نماز اول وقت ، میزان انتخاب دوست

- ۱۲۱ - غفلت از وقت نماز ۳۴۹
- ۱۲۲ - ضایع کردن وقت معین ۳۵۰
- ۱۲۳ - نمره مراقبت وقت نماز ۳۵۱
- ۱۲۴ - زائر پروردگار ۳۵۱
- ۱۲۵ - وقت نماز ، بهترین اوقات ۳۵۱
- ۱۲۶ - پیامبر (ص) و نماز اول وقت ۳۵۲
- ۱۲۷ - جاذبه نماز ۳۵۲
- ۱۲۸ - موقعیت وقت نماز ۳۵۲
- ۱۲۹ - نماز امام رضا (ع) در اول وقت ۳۵۳
- ۱۳۰ - رسیدن وقت نماز ۳۵۳
- ۱۳۱ - نماز در وقت خود ۳۵۳
- ۱۳۲ - تاخیر نماز صبح تا طلوع آفتاب ۳۵۴
- ۱۳۳ - دارای دو خصلت ۳۵۵
- ۱۳۴ - اهمیت به وقت نماز ۳۵۵
- ۱۳۵ - نماز در غیر وقت ۳۵۶
- ۱۳۶ - هنگام وقت نماز ۳۵۶
- ۱۳۷ - مواظبت از وقت نماز ۳۵۷
- ۱۳۸ - برتری نماز اول وقت ۳۵۷
- ۱۳۹ - منتظر وقت نماز ۳۵۸
- ۱۴۰ - معنی وقت نماز ظهر ۳۵۸
- ۱۴۱ - نمازگزار اهل آتش نیست ۳۵۹
- ۱۴۲ - بازرگانی هنگام وقت نماز ۳۵۹
- ۱۴۳ - وقت نماز هنگام جنگ ۳۵۹
- ۱۴۴ - محبوبترین کارها ۳۶۱
- ۱۴۵ - ندای فرشته هنگام وقت نماز ۳۶۱
- ۱۴۶ - نماز را به تاخیر نیندازید ۳۶۱

- ۱۴۷ - اهمیت اوقات نماز ۳۶۳
- ۱۴۸ - یادآوری برای نماز اول وقت ۳۶۴
- ۱۴۹ - تاخیر نماز از وقت فضیلت ۳۶۴
- ۱۵۰ - محاسن نماز اول وقت ۳۶۵
- ۱۵۱ - وقت شرعی نماز ۳۶۵
- ۱۵۲ - امتحان شیعه ۳۶۵
- ۱۵۳ - تاخیر نماز بدون علت ۳۶۵
- ۱۵۴ - نماز اول وقت بهترین عمل ۳۶۷
- ۱۵۵ - اوقات نمازهای پنجگانه ۳۶۷
- ۱۵۶ - دو وقت برای نماز ۳۶۸
- ۱۵۷ - بهترین کارها ۳۶۸
- ۱۵۸ - نماز در اول وقت نیکوست ۳۶۸
- فصل سیزدهم: اهمیت و فضیلت اذان ۳۶۸
- آیات ۳۶۸
- ۱ - اذان و نماز ۳۶۸
- احادیث ۳۶۹
- ۱ - اذان به خاطر خدا ۳۶۹
- ۲ - اذان در گوش امام حسین (ع) ۳۶۹
- ۳ - نخستین اذان گو ۳۶۹
- ۴ - شنیدن اذان و شرکت در نماز جماعت ۳۷۰
- ۵ - اذان نابالغ ۳۷۰
- ۶ - هنگام شنیدن اذان ۳۷۰
- ۷ - اهل آسمان و شنیدن اذان ۳۷۰
- ۸ - مزد موذن ۳۷۱
- ۹ - رفع بداخلاقی به وسیله اذان ۳۷۱
- ۱۰ - اذان و اقامه در گوش نوزاد ۳۷۱

- ۳۷۱ - نماز همراه با اذان و اقامه ۱۱
- ۳۷۲ - دعای بین اذان و اقامه ۱۲
- ۳۷۲ - ندای خروس ۱۳
- ۳۷۲ - صفت مؤذنین ۱۴
- ۳۷۳ - پاداش یک اذان ۱۵
- ۳۷۳ - پاداش یک سال اذان ۱۶
- ۳۷۳ - پاداش ده سال اذان ۱۷
- ۳۷۳ - پاداش بیست سال اذان ۱۸
- ۳۷۴ - پاداش چهل سال اذان ۱۹
- ۳۷۴ - آداب اذان ۲۰
- ۳۷۴ - مقام اذان گویان ۲۱
- ۳۷۵ - ندای زمین ۲۲
- ۳۷۵ - تنها اقامه گفتن ۲۳
- ۳۷۵ - اذان گویان راستین ۲۴
- ۳۷۵ - شهادت زمین در قیامت ۲۵
- ۳۷۶ - اقتداء فرشتگان ۲۶
- ۳۷۶ - اذان روز جمعه ۲۷
- ۳۷۶ - اذان و اقامه جبرئیل ۲۸
- ۳۷۷ - پاداش عظیم ۲۹
- ۳۷۷ - اذان و اقامه در بیابان ۳۰
- ۳۷۸ - لبیک به اذان نماز ۳۱
- ۳۷۸ - شنونده اذان ۳۲
- ۳۷۸ - درود فرشتگان بر مؤذن ۳۳
- ۳۷۸ - آیه نماز جمعه مراد اذان است ۳۴
- ۳۷۹ - تعداد کلمات اذان و اقامه ۳۵
- ۳۷۹ - شاهدان اذان ۳۶

- ۳۷۹ - آداب گفتن اذان و اقامه ۳۷
- ۳۷۹ - اذان در میدان جنگ ۳۸
- ۳۸۰ - حق موذن ۳۹
- ۳۸۰ - کراهت حرف زدن بین اذان و اقامه ۴۰
- ۳۸۰ - گفتن اذان در هر حال ۴۱
- ۳۸۱ - فصاحت موذن ۴۲
- ۳۸۱ - اذان در وقت نماز ۴۳
- ۳۸۱ - به سمت قبله ۴۴
- ۳۸۱ - اذان ، عطیه الهی ۴۵
- ۳۸۲ - سنت مستحب ۴۶
- ۳۸۲ - تاثیر گفتن اذان و اقامه ۴۷
- ۳۸۲ - تاثیر اذان در خانه ۴۸
- ۳۸۳ - مشروع و پایان اذان ۴۹
- ۳۸۳ - مقام اولین موذن در اسلام ۵۰
- ۳۸۳ - تعلیم اذان به بلال ۵۱
- ۳۸۳ - تعلیم اذان از طریق وحی به پیامبر (ص) ۵۲
- ۳۸۴ - نخستین اذان گوی اسلام ۵۳
- ۳۸۴ - خوشحالی پیامبر (ص) با نماز ۵۴
- ۳۸۴ - نورانیت اذان ۵۵
- ۳۸۵ - پاداش موذن بهتر است ۵۶
- ۳۸۵ - آفات بی توجهی به اذان ۵۷
- ۳۸۵ - سربلندی اذان گویان در قیامت ۵۸
- ۳۸۵ - نجات از آتش ۵۹
- ۳۸۶ - ثواب برای اذان گو ۶۰
- ۳۸۶ - پاداش شهید ۶۱
- ۳۸۶ - واجب شدن بهشت بر مؤذن ۶۲

- ۳۸۷ ----- ۶۳ - تاثیر گفتن اذان و اقامه
- ۳۸۷ ----- ۶۴ - ثواب حکایت کردن اذان مؤذن
- ۳۸۸ ----- ۶۵ - طلب حاجت و شفاعت
- ۳۸۸ ----- ۶۶ - اذان با صدای بلند
- ۳۸۸ ----- ۶۷ - سربلندی اذان گویان در قیامت
- ۳۸۹ ----- ۶۸ - محشور با شهداء و پیامبران
- ۳۸۹ ----- ۶۹ - تاثیر هفت سال اذان گفتن
- ۳۸۹ ----- ۷۰ - اجابت اذان مؤذن
- ۳۸۹ ----- ۷۱ - فرار شیطان از اذان
- ۳۹۰ ----- ۷۲ - قرعه برای اذان گفتن
- ۳۹۰ ----- ۷۳ - اذان گفتن در همه حال
- ۳۹۰ ----- ۷۴ - دعا هنگام اذان
- ۳۹۱ ----- ۷۵ - اذان گفتن یک وظیفه است
- ۳۹۱ ----- ۷۶ - استغفار فرشتگان برای اذان گو
- ۳۹۱ ----- ۷۷ - تاثیر اذان و اقامه در گوش نوزاد
- ۳۹۱ ----- ۷۸ - اقامه تنها در سفر
- ۳۹۲ ----- ۷۹ - اذان ، درمان بداخلاقی
- ۳۹۲ ----- ۸۰ - فایده اذان
- ۳۹۲ ----- ۸۱ - اجابت ندای مؤذن
- ۳۹۲ ----- ۸۲ - تکرار اذان مؤذن
- ۳۹۳ ----- ۸۳ - علاقه بلال به رسول خدا (ص)
- ۳۹۳ ----- ۸۴ - همسایگان پیامبر (ص)
- ۳۹۳ ----- ۸۵ - مؤذن ، دشمن ابلیس
- ۳۹۵ ----- ۸۶ - اذان با صدای بلند
- ۳۹۶ ----- ۸۷ - آشنایی به وقت اذان
- ۳۹۶ ----- ۸۸ - تحقیر اذان

- فصل چهاردهم : اهمیت نماز جماعت ۳۹۶
- آیات ۳۹۶
- ۱ - توصیه به نماز جماعت ۳۹۶
- ۲ - توصیه به حضرت مریم برای نماز ۳۹۶
- احادیث ۳۹۷
- ۱- علت نماز جماعت ۳۹۷
- ۲ - خوش گمانی به نمازگزار ۳۹۷
- ۳ - ثواب پشت سر عالم ۳۹۷
- ۴ - صف جهاد و صف جماعت ۳۹۷
- ۵ - ثواب اقتدا به عالم ۳۹۸
- ۶ - صف اول جماعت ۳۹۸
- ۷ - لبیک به اذان نماز ۳۹۸
- ۸ - امام جماعت ۳۹۸
- ۹ - عذاب دنیوی برای تارک نماز جماعت ۳۹۹
- ۱۰ - نماز جماعت در صبح ۳۹۹
- ۱۱ - آفات جدایی از جمعیت ۳۹۹
- ۱۲ - فضیلت نماز جماعت ۴۰۰
- ۱۳ - اخطار پیامبر و ترک نماز جماعت ۴۰۰
- ۱۴ - بی اعتنایی به نماز جماعت ۴۰۰
- ۱۵ - برائت از آتش دوزخ و نفاق ۴۰۰
- ۱۶ - ترک نماز جماعت ۴۰۱
- ۱۷ - نماز جماعت با هر دشواری ۴۰۱
- ۱۸ - رعایت حال ماءمومین ۴۰۱
- ۱۹ - دوری از ایمان ۴۰۲
- ۲۰ - ترک نماز جماعت بدون عذر ۴۰۲
- ۲۱ - نظم صفهای جماعت ۴۰۲

- ۴۰۳ - نماز و وحدت اسلامی ۲۲
- ۴۰۳ - نماز به صورت نماز جماعت ۲۳
- ۴۰۳ - نماز جماعت پیامبران در بیت المقدس ۲۴
- ۴۰۳ - پرخاش رسول خدا (ص) ۲۵
- ۴۰۵ - تاخیر نماز به خاطر جماعت ۲۶
- ۴۰۵ - آفات بی میلی به مساجد ۲۷
- ۴۰۵ - جبران و فوت تکبیراول ۲۸
- ۴۰۶ - مداومت بر نماز جماعت ۲۹
- ۴۰۶ - فضیلت نماز جماعت ۳۰
- ۴۰۶ - غیبت و قطع رابطه با تارک نماز جماعت ۳۱
- ۴۰۶ - امام جماعت فکر مامومین ۳۲
- ۴۰۷ - اهمیت نماز جماعت ۳۳
- ۴۰۷ - تنظیم صفوف نماز جماعت ۳۴
- ۴۰۷ - فضیلت دو رکعت نماز جماعت ۳۵
- ۴۰۸ - فضیلت سمت راست ۳۶
- ۴۰۸ - پاداش قدم برداشتن برای نماز جماعت ۳۷
- ۴۰۸ - انتظار نماز جماعت کفاره گناهان ۳۸
- ۴۰۸ - محو گناه ۳۹
- ۴۱۰ - پاداش حرکت به سوی مسجد ۴۰
- ۴۱۰ - برتری نماز جماعت در مسجد ۴۱
- ۴۱۱ - کامل کننده نماز ۴۲
- ۴۱۱ - ترک همسایگی مسجد ۴۳
- ۴۱۱ - همسایه مسجد و حضور در نماز جماعت ۴۴
- ۴۱۱ - حضور در نماز جماعت با قصد پاک ۴۵
- ۴۱۲ - سبب ورود بهشت ۴۶
- ۴۱۲ - اخطار به همسایه مسجد ۴۷

- ۴۸ - صفوف نماز جماعت ، مثل صفوف ملائکه ۴۱۲
- ۴۹ - صف اول و صف ملائکه ۴۱۳
- ۵۰ - فضیلت یک رکعت ۴۱۳
- ۵۱ - نماز جماعت سبب ورود به بهشت ۴۱۳
- ۵۲ - اقتداء به امام جماعت اهل ولایت ۴۱۳
- ۵۳ - بهترین صفوف نماز جماعت ۴۱۴
- ۵۴ - استجاب دعا ۴۱۴
- ۵۵ - اقتداء به امام جماعت عادل ۴۱۴
- ۵۶ - محافظت بر صف اول ۴۱۵
- ۵۷ - تنظیم صفوف نماز جماعت ۴۱۵
- ۵۸ - اقتداء به سه گروه ممنوع است ۴۱۵
- ۵۹ - آفات بی نظمی در نماز جماعت ۴۱۶
- ۶۰ - فضیلت صف اول بر صف دوم ۴۱۶
- ۶۱ - تاثیر تکبیر اول ۴۱۶
- ۶۲ - مانع اقتدا به مامومین ۴۱۶
- ۶۳ - توجه رسول خدا (ص) به نماز جماعت ۴۱۷
- ۶۴ - آفات بی نظمی در نماز جماعت ۴۱۷
- ۶۵ - فضیلت تکبیر اول ۴۱۷
- ۶۶ - خروج بدون علت از مسجد ۴۱۸
- ۶۷ - نمازهای پنجگانه با جماعت ۴۱۸
- ۶۸ - محرومیت از امور اجتماعی ۴۱۸
- ۶۹ - مقدار نماز جماعت ۴۱۸
- ۷۰ - بهترین جای صف اول ۴۱۹
- ۷۱ - مورد شفیع امام جماعت ۴۱۹
- ۷۲ - اولین نماز جماعت ۴۱۹
- ۷۳ - سفارش رسول خدا (ص) در مقدار نماز جماعت ۴۲۰

- ۴۲۰ - شفاعت کننده ۷۴
- ۴۲۰ - برتری نماز جماعت بر فردی ۷۵
- ۴۲۱ - نماز صبح به صورت نماز جماعت ۷۶
- ۴۲۱ - ثمره چهل روز جماعت ۷۷
- ۴۲۱ - مذمت نماز فردی در خانه ۷۸
- ۴۲۲ - نماز جماعت میزان تایید ۷۹
- ۴۲۲ - نجات از سختیها و دشواریهای قیامت ۸۰
- ۴۲۲ - عبور از صراط ۸۱
- ۴۲۲ - پیوند دلها در نماز جماعت ۸۲
- ۴۲۳ - تسریع در نماز جماعت ۸۳
- ۴۲۳ - به فکر ناتوان ترین مامومین باش ۸۴
- ۴۲۳ - نماز با جماعت ۸۵
- ۴۲۴ - تاخیر محافظت بر نماز جماعت ۸۶
- ۴۲۴ - علت نماز جماعت ۸۷
- ۴۲۵ - استجاب دعا و نماز جماعت ۸۸
- ۴۲۵ - فضایل نماز جماعت ۸۹
- ۴۲۸ - اخطار پیامبر در ترک نماز جماعت ۹۰
- ۴۲۸ - نماز خواندن در خانه ۹۱
- ۴۲۹ - کناره گیری از جماعت ۹۲
- ۴۲۹ - وجوب نماز جماعت بر همسایگان مسجد ۹۳
- ۴۲۹ - تشکیل صف نماز جماعت ۹۴
- ۴۳۰ - امام جماعت و رعایت حال نمازگزاران ۹۵
- ۴۳۱ - رضایت مامومین ۹۶
- ۴۳۱ - فریضه بودن نماز جماعت ۹۷
- ۴۳۱ - خداوند بالای سر جماعت ۹۸
- ۴۳۲ - مواظبت بر نماز جماعت ۹۹

۴۳۲	۱۰۰ - اقتضاء ایمان
۴۳۲	۱۰۱ - اقامه نماز جماعت امام زمان (عج) -
۴۳۲	۱۰۲ - حق امام جماعت
۴۳۴	پی نوشتها
۴۳۴	جلد دوم
۴۳۴	سخن ناشر
۴۳۶	مقدمه
۴۳۷	فصل پانزدهم تعقیبات نماز -
۴۳۷	آیات
۴۳۷	۱ - تعقیب نماز
۴۳۷	۲ - اجابت از طرف خداوند
۴۳۷	۳ - هنگام زیان دعا می کند
۴۳۸	۴ - پاسخ دعا
۴۳۸	۵ - دعا برای بیماران
۴۳۸	۶ - دعا در پنهانی
۴۳۸	۷ - تاءثیر دعا
۴۳۸	۸ - صلوات بر محمد (ص) و اهل بیتش
۴۳۹	۹ - فضیلت تسبیح حضرت فاطمه (س)
۴۳۹	۱۰ - نماز و دعا
۴۳۹	۱۱ - دعای بعد از نماز
۴۳۹	۱۲ - وقت استجاب دعا
۴۴۰	۱۳ - نماز واجبت دعا
۴۴۰	۱۴ - دعای نمازگزار
۴۴۰	۱۵ - فضیلت والای دعای متصل به نماز
۴۴۰	۱۶ - امام کاظم (ع) مشغول تعقیب نماز
۴۴۲	۱۷ - کمال نماز با صلوات

- ۴۴۲ ..... ۱۸ - دعا کلید رحمت و روشنایی
- ۴۴۲ ..... ۱۹ - استجابت دعا
- ۴۴۲ ..... ۲۰ - استجابت دعا
- ۴۴۲ ..... ۲۱ - طلب حاجت بعد از نماز
- ۴۴۳ ..... ۲۲ - دعا ، نردبان ترقی
- ۴۴۳ ..... ۲۳ - تسبیح تربت
- ۴۴۳ ..... ۲۴ - دعا بعد از نماز
- ۴۴۳ ..... ۲۵ - استجابت دعا در چهار موقع
- ۴۴۴ ..... ۲۶ - بهترین ساعات برای استجابت دعا
- ۴۴۴ ..... ۲۷ - دعا بعد از نماز واجب
- ۴۴۴ ..... ۲۸ - علت تاخیر اجابت دعا
- ۴۴۵ ..... ۲۹ - آثار تسبیح فاطمه زهرا (س)
- ۴۴۵ ..... ۳۰ - امتیاز دعا بعد از نماز
- ۴۴۵ ..... ۳۱ - مدام در خانه خدا زدن
- ۴۴۵ ..... ۳۲ - تعلیم تسبیح فاطمه زهرا (س)
- ۴۴۶ ..... ۳۳ - سپر مؤ من
- ۴۴۶ ..... ۳۴ - مغز عبادت
- ۴۴۶ ..... ۳۵ - دعا و اجابت الهی
- ۴۴۶ ..... ۳۶ - دعا برای دیگران
- ۴۴۷ ..... ۳۷ - قساوت قلب مانع اجابت دعا
- ۴۴۷ ..... ۳۸ - دعا مخزن اجابت
- ۴۴۷ ..... ۳۹ - دفع بلا به وسیله دعا
- ۴۴۷ ..... ۴۰ - دعا و درمان
- ۴۴۷ ..... ۴۱ - شروط استجابت دعا
- ۴۴۸ ..... ۴۲ - دعا در حال دل شکستن
- ۴۴۸ ..... ۴۳ - بلند نمودن دستها هنگام دعا

- ۴۴ - لقمه حرام مانع استجاب دعا ۴۴۸
- ۴۵ - نحوه گفتن تسبیح فاطمه زهرا (س) ۴۴۸
- ۴۶ - تعقیبات نماز صبح ۴۴۹
- ۴۷ - درخواست نامشروع در دعا ۴۴۹
- ۴۸ - دوری شیطان با گفتن تسبیح فاطمه (س) ۴۴۹
- ۴۹ - تسبیح بعد از نماز واجب ۴۴۹
- ۵۰ - مداومت برگفتن تسبیح ۴۵۰
- ۵۱ - تسبیح هنگام خواب ۴۵۰
- ۵۲ - آمین گفتن ۴۵۰
- ۵۳ - تاءثیر تسبیح فاطمه زهرا (س) ۴۵۰
- ۵۴ - نجات از شقاوت با گفتن تسبیح فاطمه (س) ۴۵۱
- ۵۵ - گفتن تسبیح قبل از خواب ۴۵۱
- ۵۶ - موالات تسبیح فاطمه زهرا (س) ۴۵۱
- ۵۷ - آثار تعقیب نماز صبح ۴۵۱
- ۵۸ - تسبیح حضرت فاطمه (س) ۴۵۲
- فصل شانزدهم نماز معصومین (ع) ۴۵۲
- آیات ۴۵۲
- ۱ - نماز ، اولین فرمان به موسی (ع) ۴۵۲
- ۲ - اسحاق و یعقوب (ع) و نماز ۴۵۲
- ۳ - نماز حضرت زکریا (ع) ۴۵۲
- ۴ - حضرت شعیب (ع) و نماز ۴۵۲
- ۵ - نماز در آیین حضرت عیسی (ع) ۴۵۲
- ۶ - پیامبر اسلام (ص) و نماز ۴۵۲
- ۷ - دعوت رسول الله صلی الله علیه و آله به نماز شب ۴۵۲
- ۸ - زکات دادن در حال نماز ۴۵۲
- احادیث ۴۵۲

- ۹ - نماز حضرت ابراهیم (ع) ۴۵۳
- ۱۰ - خشوع پیامبر خدا (ص) در نماز ۴۵۴
- ۱۱ - نماز اول وقت پیامبر (ص) ۴۵۴
- ۱۲ - رسول خدا -صلی الله علیه وآله - و ذکر قنوت ۴۵۴
- ۱۳ - خضوع رسول خدا (ص) در نماز ۴۵۴
- ۱۴ - علاقه شدید پیامبر (ص) به نماز ۴۵۵
- ۱۵ - نماز ، نور چشم پیامبر (ص) ۴۵۵
- ۱۶ - سجده پیامبر (ص) بعد از خواب ۴۵۵
- ۱۷ - جاذبه نماز ۴۵۵
- ۱۸ - گریه پیامبر (ص) در نماز ۴۵۵
- ۱۹ - شیوه نماز رسول خدا (ص) ۴۵۶
- ۲۰ - رسول خدا (ص) همراه با مؤذن ۴۵۶
- ۲۱ - عاطفه رسول خدا (ص) در حال نماز ۴۵۶
- ۲۲ - قال علی - علیه السلام - ۴۵۶
- ۲۳ - فرمان نماز برای رسول خدا (ص) ۴۵۷
- ۲۴ - نماز بازگشت از سفر ۴۵۷
- ۲۵ - نماز هنگام سفر ۴۵۷
- ۲۶ - نماز رسول خدا (ص) در هر منزل ۴۵۷
- ۲۷ - نماز پیامبر (ص) در جنگ احزاب ۴۵۸
- ۲۸ - یادآور پیامبر (ص) برای نماز ۴۵۸
- ۲۹ - بی هوش شدن رسول خدا (ص) ۴۵۸
- ۳۰ - برای نماز خود را به مشقت می انداخت ۴۵۸
- ۳۱ - پناه رسول خدا -صلی الله علیه وآله - به نماز ۴۵۹
- ۳۲ - سیره رسول خدا (ص) در نماز عید ۴۵۹
- ۳۳ - نماز امیرالمؤمنین (ع) ۴۵۹
- ۳۴ - نماز خانه حضرت علی (ع) ۴۵۹

- ۳۵ - اضطراب علی (ع) در حال نماز ۴۶۰
- ۳۶ - هزار رکعت نماز در پایان عمر علی (ع) ۴۶۰
- ۳۷ - در آوردن تیر از پای علی (ع) در حال نماز ۴۶۰
- ۳۸ - عبادت علی (ع) ۴۶۰
- ۳۹ - نمازگزار واقعی ۴۶۲
- ۴۰ - نماز پیامبر (ص) ۴۶۲
- ۴۱ - علی (ع) و نماز در نخلستان ۴۶۲
- ۴۲ - علی (ع) و نماز شب در عملیات ۴۶۲
- ۴۳ - علی (ع) و تلاوت آیه در حال نماز ۴۶۳
- ۴۴ - توجه علی (ع) به نماز در هنگام جنگ ۴۶۳
- ۴۵ - نماز و رفع ناراحتی ۴۶۳
- ۴۶ - علی (ع) و نماز از جهت خشوع ۴۶۴
- ۴۷ - حضرت علی (ع) نماز شب ۴۶۴
- ۴۸ - مأموریت اهل بیت (ع) ۴۶۴
- ۴۹ - ارزش نماز جمعه نزد علی (ع) ۴۶۴
- ۵۰ - رکوع طولانی ۴۶۵
- ۵۱ - اولین نمازگزار ۴۶۵
- ۵۲ - علی (ع) و رزوی هزار رکعت نماز ۴۶۵
- ۵۳ - استعانت از نماز برای جنگ ۴۶۵
- ۵۴ - برپایی نماز به وجود علی (ع) ۴۶۶
- ۵۵ - خشوع فاطمه (س) ۴۶۶
- ۵۶ - فاطمه (س) در محراب عبادت ۴۶۶
- ۵۷ - نورافشانی فاطمه (س) هنگام نماز ۴۶۷
- ۵۸ - خوف حضرت فاطمه (س) در نماز ۴۶۷
- ۵۹ - عبادت حضرت فاطمه (س) ۴۶۷
- ۶۰ - رسول خدا (ص) و هل بیت (ع) ۴۶۷

- ۶۱ - زهره زهرا - ۴۶۸
- ۶۲ - خشوع امام حسن مجتبی (ع) - ۴۷۰
- ۶۳ - اضطراب امام مجتبی (ع) در وقت نماز - ۴۷۱
- ۶۴ - پوشش امام مجتبی (ع) - ۴۷۱
- ۶۵ - امام حسین (ع) و فرمان اذن به فرزندش - ۴۷۱
- ۶۶ - نماز ظهر عاشورا - ۴۷۱
- ۶۷ - امام حسین (ع) و نماز - ۴۷۱
- ۶۸ - سفارش امام حسین (ع) به خواهرش زینب - ۴۷۲
- ۶۹ - خضوع امام سجاده (ع) - ۴۷۲
- ۷۰ - خشوع امام سجاده (ع) - ۴۷۲
- ۷۱ - وضوی امام سجاده (ع) - ۴۷۲
- ۷۲ - عبادت امام سجاده (ع) - ۴۷۳
- ۷۳ - نماز امام سجاده (ع) همیشه نماز وداع بود - ۴۷۳
- ۷۴ - سفارش به حضور قلب از امام سجاده (ع) - ۴۷۳
- ۷۵ - سیصد بار (العفو) در قنوت نماز - ۴۷۴
- ۷۶ - علت خشوع امام سجاده (ع) - ۴۷۴
- ۷۷ - امام سجاده (ع) و استغاثه - ۴۷۴
- ۷۸ - مثل نماز امام سجاده (ع) - ۴۷۴
- ۷۹ - کثرت نماز امام سجاده (ع) - ۴۷۵
- ۸۰ - تکرار جمله (مالک یوم الدین) - ۴۷۶
- ۸۱ - امام سجاده (ع) و اثر سجده گاه - ۴۷۶
- ۸۲ - اهل بیت پیامبر (ص) و نماز - ۴۷۶
- ۸۳ - آثار عبادت در چهره امام سجاده (ع) - ۴۷۶
- ۸۴ - دعای امام سجاده (ع) در مورد نماز - ۴۸۰
- ۸۵ - عبادت امام سجاده (ع) - ۴۸۱
- ۸۶ - حضور قلبی امام باقر (ع) - ۴۸۱

- ۸۷ - امام باقر (ع) و لباس خشن برای نماز - ۴۸۱
- ۸۸ - لباس داری تصویر - ۴۸۱
- ۸۹ - سجده امام صادق (ع) - ۴۸۲
- ۹۰ - ولایت و نماز - ۴۸۲
- ۹۱ - خشوع امام باقر - علیه السلام - و امام صادق - علیه السلام - ۴۸۲
- ۹۲ - سجده امام صادق (ع) بر تربت امام حسین (ع) - ۴۸۲
- ۹۳ - بی هوش در حال نماز - ۴۸۳
- ۹۴ - امام کاظم (ع) و نماز - ۴۸۳
- ۹۵ - امام کاظم (ع) و تعقیبات نماز - ۴۸۳
- ۹۶ - امام کاظم (ع) و نماز شب - ۴۸۴
- ۹۷ - سجده امام کاظم - علیه السلام - ۴۸۴
- ۹۸ - نماز امام رضا - علیه السلام - در اول وقت - ۴۸۴
- ۹۹ - هدیه امام رضا (ع) به دعبل - ۴۸۴
- ۱۰۰ - لباس نماز امام رضا (ع) - ۴۸۵
- ۱۰۱ - نماز امام رضا (ع) در زندان - ۴۸۵
- ۱۰۲ - نماز امام زمان (ع) - ۴۸۵
- ۱۰۳ - اقتدای حضرت عیسی (ع) به امام زمان (عج) - ۴۸۶
- فصل هفدهم نماز در خانواده - ۴۸۷
- آیات - ۴۸۷
- ۱ - نماز و هجرت - ۴۸۷
- ۲ - وظایف والدین در آموزش نماز - ۴۸۷
- ۳ - دعوت خانواده به نماز - ۴۸۷
- ۴ - پند لقمان به پسرش - ۴۸۷
- ۵ - دعای ابراهیم (ع) برای اقامه نماز - ۴۸۷
- ۶ - ضایع کنندگان نماز - ۴۸۸
- احادیث - ۴۸۸

- ۴۸۸ ..... ۱ - زمان نماز خواندن کودکان
- ۴۸۸ ..... ۲ - اجبار فرزندان به خواندن نماز
- ۴۸۸ ..... ۳ - ارتباط کودکان با نماز
- ۴۸۹ ..... ۴ - کودکان از کی نماز بخوانند؟
- ۴۸۹ ..... ۵ - درس عبادت برای جوانان
- ۴۸۹ ..... ۶ - سفارش امام صادق (ع) به فرزندش
- ۴۸۹ ..... ۷ - آموزش نماز به فرزندان
- ۴۸۹ ..... ۸ - سفارش علی (ع) به فرزندش
- ۴۹۰ ..... ۹ - عمر جوانی در حال عبادت
- ۴۹۰ ..... ۱۰ - صرف جوانی در عبادت
- ۴۹۰ ..... ۱۱ - لطف الهی بر عبادات جوان
- ۴۹۰ ..... ۱۲ - اذان نوجوان
- ۴۹۱ ..... ۱۳ - مباحث خداوند بر جوان عابد
- ۴۹۱ ..... ۱۴ - نماز و نجات جوانان
- ۴۹۱ ..... ۱۵ - زمان وجوب نماز برای فرزندان
- ۴۹۱ ..... ۱۶ - آشنایی کودکان با اذان
- ۴۹۱ ..... ۱۷ - حضور کودکان در صفوف نماز جماعت
- ۴۹۲ ..... ۱۸ - نوزاد در پناه اذان
- ۴۹۲ ..... ۱۹ - یاد دادن وضو و نماز
- ۴۹۲ ..... ۲۰ - همراهی طفل برای نماز
- ۴۹۲ ..... ۲۱ - تمرین نماز در سن شش سالگی
- ۴۹۳ ..... ۲۲ - تأخیر عذاب به خاطر علاقه جوانان به نماز
- ۴۹۳ ..... ۲۳ - سخت نگرفتن نماز برای فرزندان
- ۴۹۳ ..... ۲۴ - ترک نماز باعث تعجب
- ۴۹۵ ..... ۲۵ - آموختن وضو به فرزند
- ۴۹۵ ..... ۲۶ - خواستن نماز از فرزند

- ۴۹۵ ..... ۲۷ - نماز متاهل
- ۴۹۵ ..... ۲۸ - بیدار کردن اهل خانواده
- ۴۹۶ ..... ۲۹ - سن وجوب نماز برای پسر
- ۴۹۶ ..... ۳۰ - بلند خواندن قرائت نماز شب
- ۴۹۶ ..... ۳۱ - سه گروه از وجوب نماز جمعه معافند
- ۴۹۶ ..... ۳۲ - تشویق خانواده برای نماز جمعه
- ۴۹۷ ..... ۳۳ - تشویق فرزندان برای نماز جمعه
- ۴۹۷ ..... ۳۴ - درک نماز جمعه
- ۴۹۷ ..... ۳۵ - تمرین رکوع و سجده برای فرزندان
- ۴۹۷ ..... ۳۶ - سفارش پدر بر نماز
- ۴۹۸ ..... ۳۷ - جوان اهل نماز شب
- ۵۰۰ ..... ۳۸ - رفع مشکلات خانواده به وسیله نماز
- ۵۰۰ ..... ۳۹ - نمازگزاران برای دیگران حجت اند
- ۵۰۰ ..... ۴۰ - آشنایی کودک با فرایض دینی
- ۵۰۱ ..... ۴۱ - نماز در دوران جوانی
- ۵۰۲ ..... ۴۲ - نماز در تاریکی
- ۵۰۲ ..... فصل هیجدهم انواع نماز
- ۵۰۲ ..... آیات
- ۵۰۲ ..... ۱- نماز خوف
- ۵۰۳ ..... ۲- نماز مسافر
- ۵۰۳ ..... احادیث
- ۵۰۳ ..... ۳- پاداش نماز نشسته
- ۵۰۳ ..... ۴- نماز سواره
- ۵۰۳ ..... ۵- نماز مسافر
- ۵۰۳ ..... ۶- پاداش نماز در مسجد جمکران
- ۵۰۴ ..... ۷- نماز شب مسافر

- ۵۰۴ ..... ۸- نماز آیات .
- ۵۰۴ ..... ۹- نماز بر اعدای مسلمان
- ۵۰۵ ..... ۱۰- روز عید و شعار (الله اکبر)
- ۵۰۵ ..... ۱۱- چه روزی عید است ؟
- ۵۰۵ ..... ۱۲- نماز برای میت
- ۵۰۵ ..... ۱۳- عید و شب زنده داری
- ۵۰۵ ..... ۱۴- روز عید و نماز جماعت
- ۵۰۶ ..... ۱۵- خطبه نماز عید
- ۵۰۷ ..... ۱۶- عبادت چهار شب
- ۵۰۷ ..... فصل نوزدهم اهمیت نمازهای مستحبی
- ۵۰۷ ..... آیه
- ۵۰۷ ..... ۱- مداومت کردن در نماز
- ۵۰۷ ..... احادیث
- ۵۰۷ ..... ۲- تکمیل نماز واجب با نماز مستحبی
- ۵۰۷ ..... ۳- نماز و ترازوی اعمال
- ۵۰۸ ..... ۴- اهمیت نماز مستحبی
- ۵۰۸ ..... ۵- نماز و رفع حاجت
- ۵۰۸ ..... ۶- انجام نماز پیش از واجب
- ۵۰۸ ..... ۷- تاءثیر نماز مستحبی
- ۵۰۹ ..... ۸- اکتفا به واجبات
- ۵۰۹ ..... ۹- شیعه علی و کثرت نماز
- ۵۰۹ ..... ۱۰- پرهیز از سستی در نماز
- ۵۰۹ ..... ۱۱- آمادگی برای نماز مستحبی
- ۵۱۰ ..... ۱۲- نماز و رفع مشکلات
- ۵۱۰ ..... ۱۳- نماز واجب و مستحب ، پنجاه و یک رکعت
- ۵۱۰ ..... ۱۴- تقرب به سوی خدا

- ۱۵ - آثار زیاد نماز خواندن ۵۱۰
- ۱۶ - سبب قبولی نافله ۵۱۱
- ۱۷ - علت ضرورت نماز نافله ۵۱۱
- ۱۸ - قبولی نافله با انجام فریضه ۵۱۱
- ۱۹ - گرسنه و نماز ۵۱۱
- ۲۰ - ثمره زیاد خواندن نماز ۵۱۱
- ۲۱ - امام سجاد - علیه السلام - و استغاثه ۵۱۲
- ۲۲ - نماز و طلب حاجت ۵۱۲
- ۲۳ - برطرف شدن ناراحتی با نماز ۵۱۲
- ۲۴ - ارجحیت نماز واجب ۵۱۲
- ۲۵ - نماز مستحب در خلوت ۵۱۳
- ۲۶ - فضیلت نماز مستحبی ۵۱۳
- ۲۷ - رفع مشکلات به وسیله نماز ۵۱۳
- ۲۸ - تقرب با نماز مستحبی ۵۱۳
- ۲۹ - علت قرار دادن نافله ۵۱۴
- فصل بیستم فضایل و آثار نماز شب ۵۱۴
- آیات ۵۱۴
- ۱ - وصف شب زنده داران (دانیان) ۵۱۴
- ۲ - نماز شب از ویژگیهای (عبادالرحمن) ۵۱۴
- ۳ - قیام در دل شب ۵۱۴
- ۴ - اوقات نماز شب ۵۱۵
- ۵ - و من اللیل فسبحه و ادبار النجوم ۵۱۵
- ۶ - تسبیح خدا در شب ۵۱۵
- ۷ - طلب استغفار هنگام سحر ۵۱۵
- ۸ - نماز شب نشانه بهشتیان ۵۱۵
- ۹ - تجدید قوا به وسیله نماز شب ۵۱۵

- ۱۰ - برخاستن از بستر برای نماز شب ۵۱۵
- ۱۱ - قلب نورانی ۵۱۶
- ۱۲ - سفارش پیامبر (ص) به علی (ع) ۵۱۶
- ۱۳ - محبوبترین چیزها ۵۱۶
- ۱۴ - شرف مؤمن ۵۱۶
- ۱۵ - رضوان خدا ۵۱۷
- ۱۶ - گناه باعث محرومیت از نماز شب ۵۱۷
- ۱۷ - فواید نماز ۵۱۷
- ۱۸ - سبب محرومیت از نماز شب ۵۱۷
- ۱۹ - نتیجه نماز شب ابراهیم (ع) ۵۱۸
- ۲۰ - زینت آخرت ۵۱۸
- ۲۱ - سلامتی بدن ۵۱۸
- ۲۲ - قال رسول الله -صلی الله علیه وآله - ۵۱۸
- ۲۳ - دروغ و محرومیت از نماز شب ۵۱۸
- ۲۴ - نماز شب ، موجب درمان بیماری ها ۵۱۹
- ۲۵ - اهمیت نماز شب (نماز وتر) ۵۱۹
- ۲۶ - دعا برای مؤمنین ۵۱۹
- ۲۷ - سفارش جبرئیل ۵۱۹
- ۲۸ - رحمت خدا بر زوجین ۵۱۹
- ۲۹ - ریزش گناهان ۵۲۰
- ۳۰ - قضای نماز شب ۵۲۰
- ۳۱ - تاءثیرات نماز شب ۵۲۰
- ۳۲ - ضمانت روزی ۵۲۰
- ۳۳ - نماز شب ، چراغ قبر ۵۲۱
- ۳۴ - علت زیبایی ۵۲۱
- ۳۵ - آثار نماز شب ۵۲۱

- ۳۶ - نماز شب و بهشت ----- ۵۲۱
- ۳۷ - عن النبي -صلى الله عليه وآله - ----- ۵۲۲
- ۳۸ - نورانیت منزل ----- ۵۲۲
- ۳۹ - نماز شب ، نشان عشق و محبت ----- ۵۲۲
- ۴۰ - اهمیت ندادن به نماز شب ----- ۵۲۲
- ۴۱ - بهترین نماز مستحبی ----- ۵۲۳
- ۴۲ - شیعه و نماز شب ----- ۵۲۳
- ۴۳ - از ما نیست ----- ۵۲۳
- ۴۴ - محروم از قیام ----- ۵۲۳
- ۴۵ - روح نماز شب بخوان ----- ۵۲۴
- ۴۶ - شریف ترین امت ----- ۵۲۴
- ۴۷ - بهره از فصل زمستان ، و نماز شب ----- ۵۲۴
- ۴۸ - نورانیت دل ----- ۵۲۴
- ۴۹ - شب زنده داری ----- ۵۲۴
- ۵۰ - یک رکعت نماز در شب ----- ۵۲۵
- ۵۱ - زینت آخرت ----- ۵۲۵
- ۵۲ - دستاورد نماز شب ----- ۵۲۵
- ۵۳ - بهترین شما ----- ۵۲۶
- ۵۴ - نماز شب بدون اثر ----- ۵۲۶
- ۵۵ - خشنودی خدا . ----- ۵۲۶
- ۵۶ - درهای خیر و سعادت ----- ۵۲۶
- ۵۷ - خوابیدن به نیت نماز شب ----- ۵۲۷
- ۵۸ - برکت نماز شب ----- ۵۲۷
- ۵۹ - نماز شب و عبودیت ----- ۵۲۷
- ۶۰ - درجات نماز شب ----- ۵۲۸
- ۶۱ - نماز مستحبی در خلوت ----- ۵۲۹

- ۵۲۹ ..... ۶۲ - بیداری شب مایه قرب الهی
- ۵۲۹ ..... ۶۳ - نماز شب سبب ورود به بهشت
- ۵۲۹ ..... ۶۴ - چشم گریان در قیامت
- ۵۳۰ ..... ۶۵ - نماز شب در مسافرت
- ۵۳۰ ..... ۶۶ - نماز شب سنت پیامبر و صالحان
- ۵۳۰ ..... ۶۷ - بیدار کردن اهل خانواده
- ۵۳۰ ..... ۶۸ - نماز شب و سلامتی بدن
- ۵۳۱ ..... ۶۹ - تفسیر آیه نماز شب
- ۵۳۱ ..... ۷۰ - ذکر قنوت در نماز وتر
- ۵۳۱ ..... ۷۱ - کم شدن روزی
- ۵۳۱ ..... ۷۲ - تفسیر آیه نماز شب
- ۵۳۲ ..... ۷۳ - استجاب دعا در نماز وتر
- ۵۳۲ ..... ۷۴ - ذکر (العفو) در قنوت نماز وتر
- ۵۳۲ ..... ۷۵ - پاداش عظیم
- ۵۳۳ ..... ۷۶ - طول دادن قنوت نماز وتر
- ۵۳۳ ..... ۷۷ - بلند خواندن قرائت نماز شب
- ۵۳۳ ..... ۷۸ - کیفیت قنوت نماز وتر
- ۵۳۳ ..... ۷۹ - دعای بعد از نماز شب
- ۵۳۴ ..... ۸۰ - گناه روز مانع نماز شب می شود
- ۵۳۴ ..... ۸۱ - نماز شب در ليله الهير
- ۵۳۴ ..... ۸۲ - روشنی در نماز شب
- ۵۳۴ ..... ۸۳ - نماز شب مسافر
- ۵۳۵ ..... ۸۴ - سرور مؤمن
- ۵۳۵ ..... ۸۵ - مایه افتخار مؤمن
- ۵۳۵ ..... ۸۶ - اوصاف شب زنده داران
- ۵۳۶ ..... ۸۷ - نماز شب ، سرگرمی مؤمن

- ۵۳۶ ..... ۸۸ - بی بهره از نماز شب
- ۵۳۶ ..... ۸۹ - وقت انجام نماز شب
- ۵۳۷ ..... ۹۰ - نماز شب در هنگام نبرد
- ۵۳۷ ..... ۹۱ - اثرات دنیایی و آخرت نماز شب و تجمه
- ۵۳۸ ..... ۹۲ - سفارش امام حسین (ع) به خواهرش زینب
- ۵۳۸ ..... ۹۳ - نماز شب یاران محمد (ص)
- ۵۳۸ ..... ۹۴ - نماز شب ، شعار پرهیزکاران
- ۵۳۸ ..... ۹۵ - تاءثیر شب زنده داری
- ۵۳۹ ..... ۹۶ - آداب نماز شب و شب زنده داران
- ۵۴۰ ..... ۹۷ - شب زنده داری
- ۵۴۰ ..... ۹۸ - نور دائم از بیداری شب
- ۵۴۰ ..... ۹۹ - مسواک برای نماز شب
- ۵۴۰ ..... ۱۰۰ - عبادت در شب بهار اولیا
- ۵۴۱ ..... ۱۰۱ - صاحبان عقل
- ۵۴۱ ..... ۱۰۲ - آفات زیاد خوابیدن در شب
- ۵۴۱ ..... ۱۰۳ - ندای خروس در سحرگاه
- ۵۴۱ ..... ۱۰۴ - فایده شب زنده داری
- ۵۴۲ ..... ۱۰۵ - خاصیت شب و رسیدن به لقاء
- ۵۴۲ ..... ۱۰۶
- ۵۴۲ ..... ۱۰۷ - محبوب ترین نماز
- ۵۴۲ ..... ۱۰۸ - استفاده از تاریکی شب برای بیداردلان
- ۵۴۴ ..... ۱۰۹ - نزدیکترین ساعات انسان به خدا
- ۵۴۵ ..... ۱۱۰ - سفارش خداوند به حضرت موسی (ع)
- ۵۴۶ ..... ۱۱۱ - عبادت در شب و استجاب دعا
- ۵۴۷ ..... ۱۱۲ - قصد نماز شب
- ۵۴۷ ..... ۱۱۳ - دینداری مؤمنان

۵۴۷	۱۱۴ - نماز سواره
۵۴۷	۱۱۵ - توجه مؤمن به نماز شب
۵۴۹	۱۱۶ - نماز شب باعث رفع گناهان
۵۴۹	۱۱۷ - نجات از وحشت قبر
۵۴۹	۱۱۸ - امام کاظم (ع) و نماز شب
۵۴۹	۱۱۹ - شرافت مرد در نماز شب
۵۵۰	۱۲۰ - ریزش گناهان
۵۵۰	۱۲۱ - منزلت نماز شب
۵۵۰	۱۲۲ - مبعوض ترین مخلوقات
۵۵۰	۱۲۳ - آثار نماز شب
۵۵۲	۱۲۴ - تقوا و نماز شب
۵۵۲	۱۲۵ - تسبیح در شب
۵۵۲	۱۲۶ - نماز شب با شک
۵۵۲	۱۲۷ - کسب هیبت و ابهت با نماز شب
۵۵۳	۱۲۸ - نماز شب و رفع مشکلات
۵۵۴	۱۲۹ - زینت دنیا و آخرت
۵۵۴	۱۳۰ - معصیت و محرومیت از نماز شب
۵۵۴	۱۳۱ - سفارش پیامبر (ص)
۵۵۵	فصل بیست و یکم جایگاه و فلسفه نماز جمعه
۵۵۵	آیات
۵۵۵	۱ - نماز جمعه
۵۵۵	۲ - طلب روزی بعد از نماز جمعه
۵۵۵	احادیث
۵۵۵	الف (جایگاه جمعه و نماز جمعه از دیدگاه معصومین (ع))
۵۵۵	۱ - نماز جمعه ، حج فقرا
۵۵۶	۲ - علت نامگذاری جمعه

- ۳ - وجوب نماز جمعه ۵۵۶
- ۴ - بهترین روزها ۵۵۶
- ۵ - انتخاب روز جمعه ۵۵۶
- ۶ - شنیدن اذان نماز جمعه ۵۵۷
- ۷ - بزرگداشت روز جمعه ۵۵۷
- ۸ - اذان در روز جمعه ۵۵۷
- ۹ - امام جمعه و عمومه ۵۵۷
- ۱۰ - نماز جمعه ، حج فقیران ۵۵۷
- ۱۱ - فضیلت ذکر در روز جمعه ۵۵۸
- ۱۲ - فضیلت دو رکعت نماز در روز جمعه ۵۵۸
- ۱۳ - آفت مخالفت با نماز جمعه ۵۵۸
- ۱۴ - مصادف با روز حساب ۵۵۸
- ۱۵ - صدقه در روز جمعه ۵۵۹
- ۱۶ - ثواب اعمال خوب و بد ۵۵۹
- ۱۷ - راه تشویق برای نماز جمعه ۵۵۹
- ۱۸ - جمعه بهترین روز ۵۵۹
- ۱۹ - بهترین ایام ۵۶۰
- ۲۰ - حج تهیدستان ۵۶۰
- ۲۱ - روز شایسته ۵۶۰
- ۲۲ - جمعه ، عید مسلمان ۵۶۰
- ۲۳ - وجه تسمیه جمعه ۵۶۱
- ۲۴ - توجه فرشتگان به نماز گزاران در نماز جمعه ۵۶۱
- ۲۵ - تکریم مؤمنان ۵۶۱
- ۲۶ - فریضه نماز جمعه ۵۶۱
- ۲۷ - چرا (جمعه) می نامند؟ ۵۶۲
- ۲۸ - نماز جمعه واجب است ۵۶۲

- ۲۹ - جمعه و تعطیلی کارها ۵۶۲
- ۳۰ - اهمیت نماز جمعه ۵۶۴
- ۳۱ - تاریخچه نماز جمعه ۵۶۴
- ۳۲ - علت نماز جمعه ۵۶۵
- ۳۳ - نماز جمعه در قرآن ۵۶۵
- ۳۴ - وجوب نماز دسته برداشته شد ۵۶۶
- ۳۵ - تشویق برای نماز جمعه ۵۶۶
- ۳۶ - مانع نماز جمعه ۵۶۶
- ۳۷ - درک نماز جمعه ۵۶۷
- ۳۸ - شرکت زندانیان در نماز جمعه ۵۶۷
- ۳۹ - نماز جمعه ، نمازی حکومتی است ۵۶۸
- ۴۰ - شیاطین در روز جمعه ۵۶۸
- ۴۱ - وجوب نماز جمعه ۵۶۸
- ۴۲ - خطبه جنگ و جمعه ۵۶۸
- ۴۳ - مقام حرکت کننده به سوی نماز جمعه ۵۶۹
- ۴۴ - آداب نماز جمعه ۵۶۹
- ۴۵ - استجاب دعا ۵۶۹
- ۴۶ - بی احترامی به نمازگزاران ۵۶۹
- ۴۷ - رها کردن تجارت ۵۷۰
- ۴۸ - تقیه در جمعه ۵۷۰
- ۴۹ - اجتماع نماز جمعه وعیده‌های فطر و قربان ۵۷۰
- ۵۰ - مسافرت قبل از نماز جمعه ۵۷۱
- ۵۱ - جمعه در نظر اهل بهشت و اهل جهنم ۵۷۱
- ۵۲ - اهمیت نماز جمعه ۵۷۱
- ۵۳ - مرگ در راه نماز جمعه ۵۷۲
- ۵۴ - به نماز جمعه بروید ! ۵۷۲

- ۵۵ - ترس از عدم حضور در نماز جمعه - ۵۷۲
- ۵۶ - نماز جمعه و مسافرت - ۵۷۲
- ۵۷ - اهمیت شب و روز جمعه ۵۷۳
- ۵۸ - عن علی - علیه السلام - قال ۵۷۳
- ۵۹ - حق روز جمعه ۵۷۳
- ۶۰ - افضل روزها - ۵۷۳
- ۶۱ - نماز جمعه و زندانیان - ۵۷۵
- ب (ترک نماز جمعه ۵۷۵
- ۶۲ - کار در وقت نماز جمعه ۵۷۵
- ۶۳ - ترک نماز جمعه ۵۷۵
- ۶۴ - نتیجه ترک نماز جمعه ۵۷۵
- ۶۵ - ترک جمعه بدون عذر ۵۷۶
- ۶۶ - کفاره ترک جمعه ۵۷۶
- ۶۷ - بی اعتنایی به نماز جمعه ۵۷۶
- ۶۸ - مهر نفاق بر قلبها ۵۷۶
- ۶۹ - سبک شمردن نماز جمعه ۵۷۷
- ج (آثار نماز جمعه ۵۷۷
- ۷۰ - ثواب نماز جمعه ۵۷۷
- ۷۱ - تاءثیر نماز جمعه ۵۷۷
- ۷۲ - آزادی از آتش ۵۷۸
- ۷۳ - اشتیاق مسافر به نماز جمعه ۵۷۸
- ۷۴ - نماز جمعه کفاره گناهان ۵۷۸
- ۷۵ - افزایش حسنات و محو گناه در روز جمعه ۵۷۸
- ۷۶ - نماز جمعه سبب نزدیکی به خدا ۵۷۹
- ۷۷ - کفاره گناهان ۵۷۹
- ۷۸ - آسوده از سؤال در قبر ۵۷۹

- ۷۹ - کفاره گناهان ۵۷۹
- ۸۰ - روز جمعه ملائکه بر درب مساجد ۵۸۰
- ۸۱ - کار و نماز جمعه ۵۸۱
- ۸۲ - شب معراج ۵۸۱
- ۸۳ - نماز جمعه و هراس روز قیامت ۵۸۱
- ۸۴ - کسانی که به نماز جمعه نمی روند ۵۸۲
- ۸۵ - نماز جمعه و بخشودگی گناهان ۵۸۲
- ۸۶ - روز جمعه ملائکه بر درب مساجد ۵۸۲
- ۸۷ - نفرین فرشتگان ۵۸۲
- ۸۸ - در فضیلت روز جمعه ۵۸۳
- ۸۹ - بخشودگی چهار گروه ۵۸۳
- ۹۰ - وضو برای نماز جمعه ۵۸۳
- ۹۱ - برتری جمعه های ماه رمضان ۵۸۳
- ۹۲ - پیشی گیرندگان به سوی بهشت ۵۸۴
- ۹۳ - ثواب نماز جمعه برای نمازگزاران ۵۸۴
- ۹۴ - فضایل روز جمعه ۵۸۵
- ۹۵ - فرشتگان و نماز جمعه ۵۸۶
- ۹۶ - نزول رحمت در روز جمعه ۵۸۶
- ۹۷ - خطبه جزء نماز است ۵۸۶
- ۹۸ - محدوده نماز جمعه ۵۸۷
- ۹۹ - استثناء سه گروه از وجوب نماز جمعه ۵۸۷
- ۱۰۰ - وقت نماز جمعه ۵۸۷
- ۱۰۱ - شرط اجرای نماز جمعه در شهر ۵۸۷
- ۱۰۲ - اعمال قبل از شرکت در نماز جمعه ۵۸۸
- ۱۰۳ - آمادگی برای نماز جمعه از روز قبل ۵۸۸
- ۱۰۴ - سکوت هنگام خطبه ۵۸۸

- ۵۸۸ ----- ۱۰۵ - استفاده از منبر در نماز جمعه
- ۵۸۹ ----- ۱۰۶ - نتیجه رعایت آداب نماز جمعه
- ۵۸۹ ----- ۱۰۷ - وجوب سکوت هنگام خطبه
- ۵۸۹ ----- ۱۰۸ - عدالت در امام جمعه
- ۵۸۹ ----- ۱۰۹ - نظافت در نماز جمعه
- ۵۹۰ ----- ۱۱۰ - چگونه به نماز جمعه برویم
- ۵۹۰ ----- ۱۱۱ - آداب امام جمعه
- ۵۹۰ ----- ۱۱۲ - آداب نماز جمعه
- ۵۹۱ ----- ۱۱۳ - واجب شدن نماز جمعه
- ۵۹۱ ----- ۱۱۴ - نشستن بین دو خطبه
- ۵۹۱ ----- ۱۱۵ - جمعیت نماز جمعه
- ۵۹۲ ----- ۱۱۶ - صفوف اول را پر کنید
- ۵۹۲ ----- ۱۱۷ - شرایط شروع نماز جمعه
- ۵۹۲ ----- ۱۱۸ - مردم به چه صورت بنشینند؟
- ۵۹۳ ----- ۱۱۹ - پوشش امام جمعه
- ۵۹۴ ----- ۱۲۰ - حضور در مصلا پیش از شروع خطبه ها
- ۵۹۴ ----- ۱۲۱ - دو خطبه به جای دو رکعت
- ۵۹۴ ----- ۱۲۲ - امام جمعه و خطبه
- ۵۹۴ ----- ۱۲۳ - رعایت ادب در خطبه ها
- ۵۹۵ ----- ۱۲۴ - خطبه های کوتاه
- ۵۹۵ ----- ۱۲۵ - امام جمعه و سلام
- ۵۹۵ ----- ۱۲۶ - آداب ورود به نماز جمعه
- ۵۹۶ ----- ۱۲۷ - نظافت برای نماز جمعه
- ۵۹۶ ----- ۱۲۸ - شیوه پیامبر (ص)
- ۵۹۶ ----- ۱۲۹ - سوره مؤ منون و منافقون در نماز جمعه
- ۵۹۷ ----- ۱۳۰ - برگرفتن زینت در روز جمعه

۵۹۷	۱۳۱ - دعای پس از نماز جمعه
۵۹۸	فصل بیست و دوم اهمیت و فضیلت مسجد
۵۹۸	آیات
۵۹۸	۱ - نماز و آباد کردن مساجد
۵۹۸	۲ - توجه به مسجد
۵۹۸	۳ - مقام ابراهیم و جایگاه نماز
۵۹۸	۴ - محراب عبادت
۵۹۸	۵ - مسجد ضرار
۵۹۹	۶ - مانع ذکر الهی در مسجد
۵۹۹	۷ - مساجد از آن خداست
۵۹۹	۸ - تطهیر مساجد برای نمازگزاران
۵۹۹	۹ - زینت کردن هنگام رفتن به مسجد
۵۹۹	۱۰ - بنای مسجد بر پایه تقوا
۶۰۰	احادیث
۶۰۰	الف (اهمیت و جایگاه مسجد
۶۰۰	۱۱ - خانه پرهیزکاران
۶۰۰	۱۲ - مسجد و بازار
۶۰۰	۱۳ - حریم مسجد
۶۰۰	۱۴ - نماز خانه اختصاصی
۶۰۱	۱۵ - مساجد ، خانه پارسایان
۶۰۱	۱۶ - مساجد ، بازار آخرت
۶۰۱	۱۷ - زن و مسجد
۶۰۲	۱۸ - مسجدی و پاداش او
۶۰۲	۱۹ - نماز همسایه مسجد
۶۰۲	۲۰ - باتیان مسجد و دوری از بلا
۶۰۲	۲۱ - هشت فایده مسجد

- ۲۲ - زائران خدا ۶۰۳
- ۲۳ - مساجد را خانه خود قرار دهید ۶۰۳
- ۲۴ - مجلس پیامبران ۶۰۳
- ۲۵ - انگیزه حضور در مسجد ۶۰۴
- ۲۶ - اهمیت مسجد ۶۰۴
- ۲۷ - بهترین مکان ۶۰۴
- ۲۸ - بهترین مساجد برای زنان ۶۰۴
- ۲۹ - شکایت مسجد ۶۰۵
- ۳۰ - مسجد ، زیارتگاه موحدان ۶۰۵
- ۳۱ - تاءثیر علاقه به مسجد ۶۰۵
- ۳۲ - نجات اهل مسجد از بلاها ۶۰۵
- ۳۳ - عبور و مرور از مساجد ۶۰۶
- ۳۴ - مسجد غریب ۶۰۶
- ۳۵ - مردگان و اهل مسجد ۶۰۶
- ۳۶ - انسان مسجدی ، الگو و نمونه جامعه ۶۰۷
- ۳۷ - انوار الهی ۶۰۸
- ۳۸ - دلیل عشق مؤمن به مسجد ۶۰۸
- ۳۹ - احترام مسجد و ملاقات خداوند ۶۰۸
- ۴۰ - علت احترام به مساجد ۶۰۹
- ۴۱ - فرشتگان و اهل مسجد ۶۰۹
- ۴۲ - افراد گریزان از مسجد و تحریم اجتماعی ۶۰۹
- ۴۳ - نماز خانه در منزل ۶۱۰
- ۴۴ - کیفر کناره گیری از مسجد ۶۱۰
- ۴۵ - سرگرمی به کارهای ناپسند در مسجد ۶۱۰
- ۴۶ - همسایه مسجد کیست ؟ ۶۱۱
- ۴۷ - آثار نمازگزاردن در مساجد متعدد ۶۱۱

- ۴۸ - گرمی داشتن مساجد - ۶۱۱
- ۴۹ - توصیه های پیامبر (ص) - ۶۱۱
- ۵۰ - بهره برداری از مسجد - ۶۱۲
- ۵۱ - شکایت مسجد - ۶۱۲
- ۵۲ - غبطه مردگان به اهل مسجد - ۶۱۳
- ب (ثواب حضور در مسجد - ۶۱۳
- ۵۳ - نمازگزار در قیامت - ۶۱۳
- ۵۴ - ضمانت خداوند برای اهل مسجد - ۶۱۳
- ۵۶ - سکونت در جوار عرش - ۶۱۴
- ۵۷ - ده حسنه و ده گناه و ده درجه - ۶۱۵
- ۵۸ - رفتن به مسجد در شب - ۶۱۵
- ۵۹ - ثواب پیاده رفتن به سوی مسجد - ۶۱۵
- ۶۰ - اهل مسجد مؤمن اند - ۶۱۵
- ۶۱ - نماز در مسجد - ۶۱۶
- ۶۲ - آفات سخن ناروا در مسجد گفتن - ۶۱۶
- ۶۳ - اهل مسجد ، اهل بهشت است - ۶۱۶
- ۶۴ - ثمره رفتن به مسجد - ۶۱۷
- ۶۵ - تهدید افراد گریزان از مسجد - ۶۱۷
- ۶۶ - مسجد پناهگاهی در بروز حوادث و مشکلات - ۶۱۷
- ج (آباد کردن و بنای مسجد - ۶۱۷
- ۶۷ - مسجدی در خانه - ۶۱۸
- ۶۸ - مسجد سازی - ۶۱۸
- ۶۹ - ساختن مصلی در خانه - ۶۱۸
- ۷۰ - مساجد نامبارک - ۶۱۸
- ۷۱ - ساختن مسجد و به یاد خدا بودن - ۶۱۹
- ۷۲ - مسجد ساختن در قبرستان - ۶۱۹

- ۶۱۹ - آباد کردن مسجد - ۷۳
- ۶۱۹ - بنای مسجد برای خدا - ۷۴
- ۶۲۰ - زینت کردن مساجد - ۷۵
- ۶۲۰ - محل دستشویی در مسجد - ۷۶
- ۶۲۰ - علت ساختن مسجد - ۷۷
- ۶۲۰ - توسعه بنای مسجد - ۷۸
- ۶۲۱ - سنگریزه های مسجد - ۷۹
- ۶۲۱ - فضیلت نماز در مکانهای مقدس - ۸۰
- ۶۲۱ - فضیلت مساجد خاص - ۸۱
- ۶۲۱ - فضیلت مسجدالنبی (ص) - ۸۲
- ۶۲۲ - نخستین قبله مسلمین - ۸۳
- ۶۲۲ - مسجد خیف - ۸۴
- ۶۲۲ - ثواب نماز در سه نوع مسجد - ۸۵
- ۶۲۲ - فضیلت مسجدالحرام - ۸۶
- ۶۲۳ - فضیلت مسجد قبا - ۸۷
- ۶۲۳ - فضیلت مسجد کوفه - ۸۸
- ۶۲۳ - فضیلت مسجد سهله - ۸۹
- ۶۲۴ - فضیلت مسجد خیف - ۹۰
- ۶۲۴ - قال الصادق - علیه السلام - ۹۱
- ۶۲۴ - مسجد غدیر - ۹۲
- ۶۲۴ - پیاده به مسجدالحرام رفتن - ۹۳
- ۶۲۵ - آداب ورود به مسجد - ۹۴
- ۶۲۵ - دعای ورود به مسجد - ۹۴
- ۶۲۵ - آداب ورود به مسجد - ۹۵
- ۶۲۵ - دعای هنگام ورود به مسجد - ۹۶
- ۶۲۶ - طهارت هنگام ورود به مسجد - ۹۷

- ۹۸ - کراهت سواره رفتن به مسجد ۶۲۶
- ۹۹ - اخلاص در رفت و آمد به مسجد ۶۲۶
- ۱۰۰ - کیفیت ورود به مسجد ۶۲۶
- ۱۰۱ - هنگام ورود به مسجد ۶۲۷
- ۱۰۲ - پرهیز از بوی بد به هنگام ورود به مسجد ۶۲۷
- ۱۰۳ - حضور زنان در مسجد ۶۲۷
- ۱۰۴ - آداب ورود زنان به مسجد ۶۲۷
- ۱۰۵ - باطهارت به مسجد رفتن ۶۲۸
- ۱۰۶ - بهترین مردم ۶۲۸
- ۱۰۷ - مانع ورود به مسجد ۶۲۸
- ۱۰۸ - دعای هنگام ورود به مسجد ۶۲۸
- ۱۰۹ - مسجد و دهان بدبو ۶۲۹
- ۱۱۰ - توقف در مسجد ۶۲۹
- ۱۱۱ - آداب حرکت به مسجد ۶۲۹
- ۱۱۲ - آداب ورود به مسجد ۶۳۰
- ۱۱۳ - نشستن روبه قبله ۶۳۱
- ۱۱۴ - انتظار نماز در مسجد ۶۳۱
- ۱۱۵ - تمیز کردن مسجد ۶۳۱
- ۱۱۶ - ثواب روشنایی مسجد ۶۳۱
- ۱۱۷ - بهره معنوی از مسجد ۶۳۲
- ۱۱۸ - خنده در مسجد ، سبب تاریکی قبر ۶۳۲
- ۱۱۹ - نهی نماز میت در مسجد ۶۳۲
- ۱۲۰ - نماز تحیت مسجد ۶۳۲
- ۱۲۱ - کیفیت حضور کودکان در مسجد ۶۳۳
- ۱۲۲ - پاداش نشستن در مسجد ۶۳۳
- ۱۲۳ - ثواب انتظار نماز دیگر ۶۳۳

- ۱۲۴ - مانع تاریکی قبر ----- ۶۳۴
- ۱۲۵ - آداب مسجد ----- ۶۳۴
- ۱۲۶ - نشستن در مسجد ، بهتر از نشستن در بهشت ----- ۶۳۴
- ۱۲۷ - آباد کردن مسجد ----- ۶۳۴
- ۱۲۸ - اذان در مناره مسجد ----- ۶۳۵
- ۱۲۹ - مسجد و طهارت آن ----- ۶۳۵
- ۱۳۰ - مسجد و آخرالزمان ----- ۶۳۵
- ۱۳۱ - تطهیر مسجد ----- ۶۳۶
- ۱۳۲ - خوشبو کردن مسجد ----- ۶۳۶
- ۱۳۳ - داد و ستد در مسجد ----- ۶۳۶
- ۱۳۴ - کار در مسجد ----- ۶۳۶
- ۱۳۵ - کشف عورت در مسجد ----- ۶۳۶
- ۱۳۶ - علت تازیانه خوردن ----- ۶۳۷
- ۱۳۷ - انداختن آب دهان و بینی در مسجد ----- ۶۳۷
- ۱۳۸ - خوابیدن در مسجد ----- ۶۳۷
- ۱۳۹ - قضاوت و اجرای حدود در مسجد ----- ۶۳۷
- ۱۴۰ - اعلام اشیاء گمشده در مسجد ----- ۶۳۸
- ۱۴۱ - نهی کشیدن شمشیر در مسجد ----- ۶۳۸
- ۱۴۲ - سرودن شعر در مسجد ----- ۶۳۸
- ۱۴۳ - صدای بلند در مسجد ----- ۶۳۸
- ۱۴۴ - تفسیر آیه زینت مسجد ----- ۶۳۹
- ۱۴۵ - نظافت مسجد ----- ۶۳۹
- ۱۴۶ - وضو گرفتن در مسجد ----- ۶۳۹
- ۱۴۷ - جاروب کردن مسجد ----- ۶۳۹
- ۱۴۸ - روشنایی مسجد ----- ۶۴۰
- ۱۴۹ - ثواب مدت اقامت در مسجد ----- ۶۴۱

- ۱۵۰ - نشستن در مسجد و رسیدن روزی ۶۴۱
- ۱۵۱ - حضور در مسجد نجات از دوزخ ۶۴۱
- ز) آداب خروج از مسجد ۶۴۱
- ۱۵۲ - دعای هنگام خروج از مسجد ۶۴۱
- ۱۵۳ - ناله شیطان ۶۴۲
- ۱۵۴ - خروج بدون علت از مسجد ۶۴۲
- ۱۵۵ - محبوبترین اهل مسجد ۶۴۲
- ۱۵۶ - آفات با عجله خروج از مسجد ۶۴۳
- ۱۵۷ - راندن گناهکاران از مسجد ۶۴۳
- ۱۵۸ - کیفیت ورود به و خروج از مسجد ۶۴۳
- فصل بیستم و سوم اخلاق و صفات نمازگزاران ۶۴۳
- آیات ۶۴۳
- ۱ - نماز ، کارخانه انسان سازی ۶۴۳
- ۲ - نماز ، موهبتی الهی ۶۴۴
- ۳ - نماز همراه با مردم داری ۶۴۴
- ۴ - نماز شرط برادری و اخوت اسلامی ۶۴۴
- ۵ - یاری طلبی از نماز ۶۴۴
- ۶ - نماز و عدالت اجتماعی ۶۴۴
- ۷ - مراقبت از نماز ۶۴۴
- ۸ - وظایف والدین در آموزش نماز ۶۴۵
- ۹ - نماز ، بهترین نوع شکرگزاری ۶۴۵
- ۱۰ - منافق و اندکی یاد خدا بودن ۶۴۵
- ۱۱ - اخلاص در نماز ۶۴۵
- ۱۲ - نماز ، نشانه ایمان ۶۴۵
- ۱۳ - برپا داشتن نماز ، یکی از اوصاف نیکوکاران ۶۴۶
- ۱۴ - محبوبترین بندگان ۶۴۶

- ۱۵ - فلسفه سجده بر خاک ۶۴۶
- ۱۶ - نماز و شیعیان اهل بیت (ع) ۶۴۶
- ۱۷ - فلسفه نماز از دیدگاه نهج البلاغه ۶۴۶
- ۱۸ - بی بهره از نماز ۶۴۷
- ۱۹ - نماز وسیله پاکسازی از کبر ۶۴۷
- ۲۰ - نماز صحیح ۶۴۷
- ۲۱ - دینداری مؤمنان ۶۴۸
- ۲۲ - ملاک شناخت نمازگزار ۶۴۸
- ۲۳ - نماز ، خانه اخلاص ۶۴۸
- ۲۴ - قال رسول الله -صلی الله علیه وآله - ۶۴۹
- ۲۵ - نماز با ورع ۶۴۹
- ۲۶ - نماز عالم ۶۴۹
- ۲۷ - ویژگی نمازگزار حقیقی ۶۴۹
- ۲۸ - اخلاص در نماز ۶۵۰
- ۲۹ - تواضع موسی (ع) در نماز ۶۵۰
- ۳۰ - نماز ریایی ۶۵۰
- ۳۱ - غیبت مانع قبولی نماز ۶۵۱
- ۳۲ - دروغ ، مانع نماز شب ۶۵۱
- ۳۳ - پیروی از هوای نفس ۶۵۱
- ۳۴ - نمازگزاری که به حریم مؤمنین می نگردد ۶۵۱
- ۳۵ - اخلاص در عبادت ۶۵۳
- ۳۶ - تاءثیر فروتنی در نماز ۶۵۳
- ۳۷ - ریا در عبادت ۶۵۴
- ۳۸ - نماز و دوری از گناه ۶۵۵
- ۳۹ - احترام به نماز ۶۵۶
- ۴۰ - نمازگزار مشرک ۶۵۶

- ۴۱ - فریب رکوع و سجود طولانی کسی را نخورید ۶۵۶
- ۴۲ - بالاتر از نماز! ۶۵۷
- ۴۳ - شیطان و شیوه دعوت به گناه ۶۵۷
- ۴۴ - انجام نماز برای خودنمایی ۶۵۷
- ۴۵ - نماز بر پایه علم و آگاهی ۶۵۷
- ۴۶ - نماز بر پایه یقین ۶۵۸
- ۴۷ - ترک غیبت ۶۵۸
- ۴۸ - عذاب نمازگزار ریاکار ۶۵۸
- ۴۹ - شرایط نماز کامل ۶۵۸
- ۵۰ - اثر غیبت بر نمازگزار ۶۶۰
- فصل بیست و چهارم اسرار و آثار ذکر ۶۶۰
- آیات ۶۶۰
- ۱ - یاد خدا در همه حال ۶۶۰
- ۲ - یاد خدا ، عامل رستگاری ۶۶۰
- ۳ - نتیجه روگردانی از ذکر خدا ۶۶۰
- ۴ - غفلت از ذکر خدا ۶۶۰
- ۵ - از غفلت پیشگان مباش! ۶۶۱
- ۶ - یاد خدا در خانه ها ۶۶۱
- ۷ - زیاد به یاد خدا بودن ۶۶۱
- ۸ - غفلت از یاد خدا ۶۶۱
- ۹ - به یاد خدا باشید! ۶۶۱
- ۱۰ - در همه حال به یاد خدا باشید ۶۶۲
- احادیث ۶۶۲
- ۱۱ - نتیجه یاد خدا ۶۶۲
- ۱۲ - نجات از آتش به وسیله کثرت ذکر ۶۶۲
- ۱۳ - یاد خدا و هدایت ۶۶۲

- ۶۶۲ - - - - - ۱۴ - ذکر خدا موجب شرح صدر - - - - -
- ۶۶۳ - - - - - ۱۵ - گفتار انسان همراه ذکر - - - - -
- ۶۶۳ - - - - - ۱۶ - توجه خدایه نمازگزار - - - - -
- ۶۶۳ - - - - - ۱۷ - انس با یاد خدا - - - - -
- ۶۶۳ - - - - - ۱۸ - ذکرگفتن در بازار - - - - -
- ۶۶۴ - - - - - ۱۹ - لذت با یاد خدا - - - - -
- ۶۶۴ - - - - - ۲۰ - موجب روشنی سینه ها - - - - -
- ۶۶۴ - - - - - ۲۱ - صلاح قلب - - - - -
- ۶۶۴ - - - - - ۲۲ - ثمره ذکر - - - - -
- ۶۶۵ - - - - - ۲۳ - همیشه یاد خدا - - - - -
- ۶۶۵ - - - - - ۲۴ - بهترین ذکر - - - - -
- ۶۶۵ - - - - - ۲۵ - مائوس با ذکر خدا - - - - -
- ۶۶۵ - - - - - ۲۶ - همنشین با خدا - - - - -
- ۶۶۵ - - - - - ۲۷ - انس با خدا - - - - -
- ۶۶۶ - - - - - ۲۸ - کارگشائی ذکر - - - - -
- ۶۶۶ - - - - - ۲۹ - نورایمان - - - - -
- ۶۶۶ - - - - - ۳۰ - راندن شیطان - - - - -
- ۶۶۶ - - - - - ۳۱ - روش پرهیزکاران - - - - -
- ۶۶۶ - - - - - ۳۲ - آرامش دلها - - - - -
- ۶۶۷ - - - - - ۳۳ - قوت جانها - - - - -
- ۶۶۷ - - - - - ۳۴ - سرمایه هر مؤمن - - - - -
- ۶۶۷ - - - - - ۳۵ - داروی بیماریهای روحی - - - - -
- ۶۶۷ - - - - - ۳۶ - قال علی - علیه السلام - - - - -
- ۶۶۷ - - - - - ۳۷ - خلق هر نیکوکار - - - - -
- ۶۶۸ - - - - - ۳۸ - موجب سرور مؤمن - - - - -
- ۶۶۸ - - - - - ۳۹ - شنونده ذکر خدا - - - - -

- ۴۰ - مشغول ذکر خدا ۶۶۸
- ۴۱ - زبان مشغول ذکر خدا ۶۶۸
- ۴۲ - روشنی قلب ۶۶۸
- ۴۳ - زنده بودن دلها ۶۶۹
- ۴۴ - یاد خدا ۶۶۹
- ۴۵ - بصیرت در کارها ۶۶۹
- ۴۶ - ثمره یاد خدا ۶۶۹
- ۴۷ - مجلس بی ذکر خدا ۶۷۰
- ۴۸ - شیوه یاد خدا بودن ۶۷۰
- ۴۹ - برترین اعمال نزد خدا ۶۷۰
- ۵۰ - ذکر خدا و آرامش دل ۶۷۱
- ۵۱ - زیادی یاد خدا ۶۷۱
- ۵۲ - ذکر خدا صیقل روح ۶۷۱
- ۵۳ - یاد خداوند در همه حال ۶۷۱
- ۵۴ - دائما یاد خدا بودن ۶۷۲
- ۵۵ - ذکر ، و مسئلت از خدا ۶۷۲
- فصل بیست و پنجم اهمیت و آثار عبادت ۶۷۲
- آیات ۶۷۲
- ۱ - نتیجه ترک عبادت ۶۷۲
- ۲ - عبادت ۶۷۲
- ۳ - اولین فرمان به موسی - علیه السلام ۶۷۳
- ۴ - نماز و آیین مستقیم ۶۷۳
- ۵ - عبادت فقط برای خدا ۶۷۳
- ۶ - پرستش خداوند ۶۷۳
- ۷ - تنها خدا را عبادت کنید ! ۶۷۳
- ۸ - معبودی جز او نیست ۶۷۴

- ۹ - راه راست در عبادت خداست ۶۷۴
- احادیث ۶۷۴
- ۱۰ - اشتیاق به عبادت ۶۷۴
- ۱۱ - عبادت مطلوب ۶۷۴
- ۱۲ - نماز ، بهترین عبادت ۶۷۴
- ۱۳ - اقسام عبادت کنندگان ۶۷۵
- ۱۴ - عبادت و حرام خواری ۶۷۵
- ۱۵ - عبادت در خفا ۶۷۵
- ۱۶ - اندیشیدن در امور خداوند ۶۷۵
- ۱۷ - عبادت تحمیلی ۶۷۶
- ۱۸ - عشق به عبادت ۶۷۶
- ۱۹ - سه نمونه عبادت ۶۷۶
- ۲۰ - نتیجه چهل شبانه روز اخلاص ۶۷۶
- ۲۱ - عبادت همراه با اخلاص ۶۷۷
- ۲۲ - ملاک عبادت ۶۷۷
- ۲۳ - نشانه اخلاص ۶۷۷
- ۲۴ - عبادت مخلصان ۶۷۷
- ۲۵ - اخلاص و بالا رفتن عمل ۶۷۸
- ۲۶ - سعادت مند کیست ؟ ۶۷۸
- ۲۷ - جایگاه عبادت ۶۷۸
- ۲۸ - رسیدن به مقام قرب ۶۷۸
- ۲۹ - عبادت خالص ۶۷۸
- ۳۰ - برترین عبادت ۶۷۹
- ۳۱ - بالاترین عبادت ۶۷۹
- ۳۲ - نتیجه عبادت ۶۷۹
- ۳۳ - اللهم الهی ۶۷۹

- ۶۸۰ - ..... ۳۴ - چشم پوشی از محرّمات
- ۶۸۰ - ..... ۳۵ - خلوص ، شرط سعادت
- ۶۸۰ - ..... ۳۶ - عبادت و رستگاری
- ۶۸۰ - ..... ۳۷ - خلوت و عبادت
- ۶۸۰ - ..... ۳۸ - عشق به عبادت
- ۶۸۱ - ..... ۳۹ - تداوم در عبادت
- ۶۸۱ - ..... ۴۰ - زیور عبادت
- ۶۸۱ - ..... ۴۱ - اوصاف عابد
- ۶۸۲ - ..... ۴۲ - علت عبادت
- ۶۸۳ - ..... ۴۳ - مشخصات عبودیت
- ۶۸۳ - ..... ۴۴ - عابدترین مردم
- ۶۸۳ - ..... ۴۵ - نخستین گام عبادت
- ۶۸۴ - ..... ۴۶ - عبادت غیر مقبول
- ۶۸۴ - ..... ۴۷ - عبادت بی فایده
- ۶۸۴ - ..... ۴۸ - عبادت خدا و شیطان
- ۶۸۴ - ..... ۴۹ - عن پرستش پروردگار
- ۶۸۵ - ..... ۵۰ - عبادت و یقین
- ۶۸۵ - ..... ۵۱ - عبادت پنهان
- ۶۸۵ - ..... ۵۲ - عبادت و پیروی هوی
- ۶۸۵ - ..... ۵۳ - عبادت کریمان
- ۶۸۵ - ..... ۵۴ - کنترل چشم
- ۶۸۶ - ..... ۵۵ - نشاط شرط ورود به عبادت
- ۶۸۶ - ..... ۵۶ - فاطمه (س) عابدترین مردم
- ۶۸۶ - ..... ۵۷ - شناخت شیعه از طریق عبادت
- ۶۸۶ - ..... ۵۸ - باطن زندگی
- ۶۸۷ - ..... ۵۹ - نگاه نامشروع

- فصل بیست و ششم ارکان نماز نیت ۶۸۷
- آیات - ۶۸۷
- ۱ - نیت خالص در نماز ۶۸۷
- ۲ - نیت پاک و خالصانه بندگان واقعی ۶۸۷
- ۳ - آگاهی خداوند از تمام نیت ها ۶۸۷
- احادیث ۶۸۸
- ۴ - نیت ، اساس اعمال ۶۸۸
- ۵ - نیت برای تمامی کارها ۶۸۸
- ۶ - اهمیت نیت ۶۸۸
- ۷ - سئل ابو عبدالله - علیه السلام - ۶۸۸
- ۸ - نیت در عمل ۶۸۹
- ۹ - نیت صادق در عمل ۶۸۹
- ۱۰ - نیت برای نماز شب ۶۸۹
- ۱۱ - نیت از فرایض نماز است ۶۸۹
- ۱۲ - نیت روح عمل است ۶۹۰
- ۱۳ - نیت و قصد الهی ۶۹۰
- ۱۴ - پاداش نیت خالص ۶۹۰
- ۱۵ - نیت اهل بهشت و جهنم ۶۹۰
- ۱۶ - محشور با نیت در قیامت ۶۹۰
- ۱۷ - نیت برای نماز ۶۹۱
- ۱۸ - بهترین ذخیره ها ۶۹۱
- ۱۹ - نیت نیکو و پاداش آن ۶۹۱
- ۲۰ - توفیق در کارها ۶۹۱
- ۲۱ - اثر نیت خالص ۶۹۲
- ۲۲ - عمل بدون نیت ۶۹۲
- ۲۳ - نیت شرط اساسی نماز ۶۹۲

فصل بیست و هفتم ارکان نماز قبله ۶۹۳

آیات ۶۹۳

۱ - تغییر قبله ۶۹۳

۲ - فلسفه و اسرار تغییر قبله ۶۹۳

۳ - همه جا روبه سوی کعبه کنید ۶۹۳

۴ - قبله برای هر قومی ۶۹۴

۵ - به سمت قبله نماز بخوانید ۶۹۴

۶ - فلسفه قبله ۶۹۴

۷ - روکردن به قبله در هر عبادت ۶۹۴

۸ - دستور خداوند به موسی (ع) ۶۹۴

احادیث ۶۹۵

۱ - نماز روبه قبله ۶۹۵

۲ - قبله و نمازگزار ۶۹۵

۳ - قبله آداب و حال آن ۶۹۵

۴ - حکم عکس و تندیس در قبله ۶۹۵

۵ - وجوب قبله در نماز ۶۹۷

۶ - قبله به سمت کعبه ۶۹۷

۷ - روی برگرداندن از قبله ۶۹۷

۸ - سجده به سمت قبله ۶۹۷

۹ - قبله از فرایض نماز ۶۹۸

فصل بیست و هشتم ارکان نماز قیام ۶۹۸

آیات ۶۹۸

۱ - قیام برای عبادت ۶۹۸

۲ - قیام با خضوع ۶۹۸

احادیث ۶۹۸

۳ - برای نماز برخیز ! ۶۹۸

- ۴ - نظر خداوند به نمازگزار ۶۹۹
- ۵ - حسادت شیطان بر نمازگزار ۶۹۹
- ۶ - نزول رحمت الهی هنگام قیام ۶۹۹
- ۷ - نماز تنها قیام و قعود نیست ۶۹۹
- ۸ - حق نماز ۷۰۰
- ۹ - حرام شدن آتش ۷۰۰
- ۱۰ - صلوات در قیام ۷۰۰
- ۱۱ - قیام فرشتگان ۷۰۰
- ۱۲ - قیام امام سجاد - علیه السلام - ۷۰۱
- ۱۳ - توجه به خداوند به نمازگزار هنگام قیام ۷۰۱
- ۱۴ - دعا به هنگام نماز ۷۰۱
- ۱۵ - ادای نماز به هر صورت ۷۰۲
- ۱۶ - گفتن ذکر هنگام بلند شدن ۷۰۲
- ۱۷ - ذکر برخاستن برای قیام ۷۰۲
- ۱۸ - ایستادن با آرامش و وقار ۷۰۲
- ۱۹ - گذاشتن دستها بر زمین بعد از تشهد ۷۰۳
- ۲۰ - آداب قیام ۷۰۳
- ۲۱ - آداب قیام پس از تشهد ۷۰۳
- ۲۲ - مفهوم (قدامت الصلاة) ۷۰۳
- فصل بیست و نهم ارکان نماز تکبیره الاحرام ۷۰۴
- آیات ۷۰۴
- ۱ - بزرگ شمردن خداوند ۷۰۴
- ۲ - تکبیر خداوند ۷۰۴
- ۳ - نماز برای پروردگار ۷۰۴
- احادیث ۷۰۴
- ۴ - تاءثیر الله اکبر گفتن ۷۰۴

- ۵ - معنی الله اكبر ۷۰۵
- ۶ - بلندکردن دست به هنگام تکبیره الاحرام ۷۰۵
- ۷ - چند تکبیر در نماز ۷۰۵
- ۸ - شروع نماز با الله اكبر ۷۰۵
- ۹ - آداب تکبیره الاحرام ۷۰۵
- ۱۰ - پاداش تکبیره الاحرام نزد خداوند ۷۰۶
- ۱۱ - اوصاف الله ۷۰۶
- ۱۲ - مقدمه نماز ۷۰۷
- ۱۳ - تاءثیر تکبیره الاحرام ۷۰۷
- ۱۴ - اسرار تکبیره الاحرام ۷۰۷
- ۱۵ - سرالله اكبر ۷۰۸
- ۱۶ - فلسفه گفتن هفت تکبیر ۷۰۹
- فصل سی ام ارکان نماز قرائت ۷۰۹
- آیات ۷۰۹
- ۱ - نحوه قرائت نماز ۷۰۹
- ۲ - قرائت قرآن ۷۱۰
- ۳ - تعویذ هنگام قرائت ۷۱۰
- ۴ - قرائت با دقت و تامل ۷۱۰
- ۵ - سکوت هنگام قرائت ۷۱۰
- احادیث ۷۱۰
- ۶ - گرامی ترین آیه قرآن ۷۱۰
- ۷ - فضیلت (بسم الله الرحمن الرحيم) ۷۱۰
- ۸ - (بسم الله الرحمن الرحيم) جزء حمد است ۷۱۱
- ۹ - آغاز کتاب الهی ۷۱۱
- ۱۰ - بلند خواندن (بسم الله الرحمن الرحيم) ۷۱۱
- ۱۱ - شروع حمد با (بسم الله الرحمن الرحيم) ۷۱۲

- ۱۲ - چرا سوره توبه با بسم الله شروع نشد ۷۱۲
- ۱۳ - اسرار (بسم الله الرحمن الرحيم) ۷۱۲
- ۱۴ - عظمت آیه (بسم الله الرحمن الرحيم) ۷۱۳
- ۱۵ - سیره پیامبر اسلام (ص) ۷۱۳
- ۱۶ - تفسیر (بسم الله الرحمن الرحيم) ۷۱۳
- ۱۷ - دوری شیطان از (بسم الله الرحمن الرحيم) ۷۱۴
- ۱۸ - وجوب بلند خواندن (بسم الله الرحمن الرحيم) ۷۱۴
- ۱۹ - تعلیم سوره حمد ۷۱۴
- ۲۰ - بارزترین گنج ها ۷۱۴
- ۲۱ - ثواب قرائت حمد ۷۱۶
- ۲۲ - حمد و سوره در نماز ۷۱۶
- ۲۳ - خواندن سوره حمد در نماز ۷۱۶
- ۲۴ - اسم اعظم در سوره حمد ۷۱۶
- ۲۵ - وجوب سوره حمد ۷۱۶
- ۲۶ - تفسیر سوره حمد در بیان علی - علیه السلام ۷۱۷
- ۲۷ - تفسیر اجمالی سوره حمد ۷۲۰
- ۲۸ - معنی رحمان و رحیم ۷۲۱
- ۲۹ - رحمان ، اسم خاص خداوند ۷۲۱
- ۳۰ - علت خواندن سوره حمد در رکعت اول و دوم ۷۲۱
- ۳۱ - سوره حمد ، عطیه الهی ۷۲۱
- ۳۲ - علت خواندن سوره حمد در نماز ۷۲۲
- ۳۳ - تکرار (مالک يوم الدين) ۷۲۲
- ۳۴ - معنی صراط مستقیم ۷۲۲
- ۳۵ - اهل بیت و صراط مستقیم ۷۲۲
- ۳۶ - منع آیین گفتن بعد از حمد ۷۲۳
- ۳۷ - گفتن (الحمد لله) بعد از اتمام حمد ۷۲۳

- ۳۸ - دو سوره در نماز نخوان ۷۲۳
- ۳۹ - یک سوره کامل بخوانید ۷۲۳
- ۴۰ - تاءثیر خواندن حمد و سوره ۷۲۴
- ۴۱ - قرائت زیبا در نماز ۷۲۵
- ۴۲ - قرائت در حال ایستاده ، نشسته ، نامز و غیر نماز ۷۲۵
- ۴۳ - نحوه قرائت نماز زن ۷۲۵
- ۴۴ - آثار قرائت ۷۲۵
- ۴۵ - قرائت صد آیه در نماز ۷۲۶
- ۴۶ - تلاوت آیه ای از قرآن در نماز ۷۲۶
- ۴۷ - رعایت ترتیل در نماز ۷۲۶
- ۴۸ - قرائت قرآن در نماز ۷۲۷
- ۴۹ - قرائت صد آیه در نماز شب و غیر آن ۷۲۷
- ۵۰ - ترک قرائت در نماز ۷۲۷
- ۵۱ - آداب صدا در نماز ۷۲۷
- ۵۲ - علت نزول آیه (لاتجهر بصلاتک) ۷۲۸
- ۵۳ - رسیدن صدای قرائت به گوش ۷۲۸
- ۵۴ - تفسیر آیه (لاتجهر بصلاتک) ۷۲۸
- ۵۵ - نحوه قرائت نماز ظهر و عصر ۷۲۸
- ۵۶ - کراهت دو سوره در نماز ۷۲۹
- ۵۷ - آداب قرائت در نمازها ۷۲۹
- ۵۸ - شروع قرائت با تعویذ و بسم الله ۷۲۹
- ۵۹ - ذکر در رکعت سوم و چهارم ۷۲۹
- ۶۰ - سوره های ابراهیم و حجر ۷۳۰
- ۶۱ - سوره دخان ۷۳۰
- ۶۲ - سوره (ق) ۷۳۰
- ۶۳ - سوره الرحمن ۷۳۰

- ۶۴ - سوره های حدید و مجادله ۷۳۲
- ۶۵ - سوره ممتحنه ۷۳۲
- ۶۶ - سوره صف ۷۳۲
- ۶۷ - سوره های جمعه اعلی و منافقین در نماز جمعه ۷۳۲
- ۶۸ - سوره های طلاق و تحریم ۷۳۳
- ۶۹ - سوره تغابن ۷۳۴
- ۷۰ - سوره ملک ۷۳۴
- ۷۱ - سوره ن والقلم ۷۳۴
- ۷۲ - سوره حاقه ۷۳۴
- ۷۳ - سوره نوح ۷۳۵
- ۷۴ - سوره دهر ۷۳۶
- ۷۵ - سوره مزمل در نماز عشاء ۷۳۶
- ۷۶ - سوره مدثر ۷۳۷
- ۷۷ - سوره های انفطار و انشقاق ۷۳۷
- ۷۸ - سوره مطففین ۷۳۸
- ۷۹ - سوره بروج ۷۳۸
- ۸۰ - سوره طارق ۷۳۸
- ۸۱ - سوره اعلی ۷۳۸
- ۸۲ - سوره غاشیه ۷۳۹
- ۸۳ - سوره فجر ۷۳۹
- ۸۴ - سوره بلد ۷۳۹
- ۸۵ - سوره تین ۷۴۰
- ۸۶ - سوره قدر عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال ۷۴۰
- ۸۷ - سوره قدر و استجابت دعا ۷۴۰
- ۸۸ - سوره زلزله ۷۴۰
- ۸۹ - سوره تکوین ۷۴۱

- ۷۴۲ ..... ۹۰ - سوره مصر
- ۷۴۲ ..... ۹۱ - سوره فیل
- ۷۴۲ ..... ۹۲ - سوره ماعون
- ۷۴۳ ..... ۹۳ - سوره های کافرون و توحید
- ۷۴۳ ..... ۹۴ - سوره کوثر
- ۷۴۳ ..... ۹۵ - سوره ناصر
- ۷۴۴ ..... ۹۶ - سوره توحید در همه نمازها
- ۷۴۴ ..... ۹۷ - سوره توحید بعد از نماز
- ۷۴۴ ..... ۹۸ - سوره توحید و رفع گرفتاری
- ۷۴۴ ..... ۹۹ - تاءثیر ترک سوره توحید
- ۷۴۵ ..... ۱۰۰ - سوره توحید و آمرزش گناهان
- ۷۴۵ ..... ۱۰۱ - خواندن سوره توحید در همه حال
- ۷۴۵ ..... ۱۰۲ - سوره توحید بعد از نماز صبح
- ۷۴۶ ..... ۱۰۳ - سوره توحید و دفع بلا
- ۷۴۷ ..... ۱۰۴ - عظمت سوره توحید
- ۷۴۷ ..... ۱۰۵ - مداومت بر سوره توحید
- ۷۴۷ ..... ۱۰۶ - سوره های معوذتین
- ۷۴۸ ..... فصل سی و یکم ا رکان نماز رکوع
- ۷۴۸ ..... آیات
- ۷۴۸ ..... ۱ - رکوع با رکوع کنندگان
- ۷۴۸ ..... ۲ - رکوع یاران محمد (ص)
- ۷۴۸ ..... ۳ - رکوع مایه رستگاری و نجات
- ۷۴۸ ..... ۴ - رکوع ، راهی برای توبه
- ۷۴۸ ..... ۵ - رکوع حضرت مریم (س)
- ۷۴۹ ..... ۶ - لجاجت کافران در رکوع
- ۷۴۹ ..... ۷ - ذکر رکوع

- ۸ - ذکر سجده ۷۴۹
- ۹ - رکوع کامل ۷۴۹
- ۱۰ - تاءثیر رکوع حقیقی ۷۴۹
- ۱۱ - اسرار به رکوع گفتن ۷۴۹
- ۱۲ - اسرار سر از رکوع برداشتن ۷۵۰
- ۱۳ - رکوع ناقص ۷۵۰
- ۱۴ - تاءویل رکوع ۷۵۰
- ۱۵ - نحوه قیام بعد از رکوع ۷۵۱
- ۱۶ - تاءثیر رکوع کامل ۷۵۱
- ۱۷ - ذکر بعد از رکوع ۷۵۱
- ۱۸ - فلسفه رکوع ۷۵۱
- ۱۹ - آداب پاها هنگام رکوع ۷۵۴
- ۲۰ - علت کشیدن گردن در رکوع ۷۵۴
- ۲۱ - تعظیم خداوند در رکوع ۷۵۴
- ۲۲ - نحوه رکوع کردن ۷۵۴
- ۲۳ - آداب رکوع ۷۵۵
- ۲۴ - رکوع رسول خدا (ص) ۷۵۵
- ۲۵ - تعداد ذکر امام صادق (ع) در رکوع ۷۵۵
- ۲۶ - نحوه رکوع در بیان امام صادق (ع) ۷۵۵
- ۲۷ - رکوع کامل و رفع وحشت قبر ۷۵۶
- ۲۸ - ذکر مستحبی در رکوع ۷۵۶
- ۲۹ - رکوع طولانی علی (ع) ۷۵۶
- ۳۰ - آداب رکوع از امام صادق (ع) ۷۵۶
- ۳۱ - رکوع پیامبر (ص) ۷۵۷
- ۳۲ - ذکر رکوع سه بار ۷۵۷
- ۳۳ - گفتن ذکر بعد از رکوع ۷۵۷

- ۳۴ - معنای رکوع ۷۵۷
- ۳۵ - رکوع علی (ع) ۷۵۸
- ۳۶ - ذکر رکوع و سجود ۷۵۸
- ۳۷ - ذکر طولانی در رکوع و سجود ۷۵۸
- ۳۸ - هنگام رکوع و سجود تکبیر بگو ۷۵۸
- ۳۹ - تقرب به وسیله رکوع و سجود ۷۵۹
- ۴۰ - دعا کردن در رکوع و سجود ۷۵۹
- ۴۱ - رکوع و سجود کامل ۷۵۹
- ۴۲ - حرام شدن آتش بر جسم نمازگزار ۷۶۰
- ۴۳ - رکوع و سجود به صورت نیکو ۷۶۰
- ۴۴ - ذکر صلوات در رکوع و سجود ۷۶۰
- ۴۵ - رکوع و سجود ناقص ۷۶۲
- ۴۶ - اجتناب از فکر و خیال در رکوع و سجود ۷۶۲
- ۴۷ - رکوع و سجود ناقص ۷۶۳
- ۴۸ - رکوع و سجده طولانی ۷۶۳
- ۴۹ - رکوع و سجود بهترین عبادت ۷۶۳
- ۵۰ - عادت به رکوع و سجود ۷۶۳
- ۵۱ - تاءثیر طولانی رکوع و سجود ۷۶۴
- ۵۲ - شرایط پنج گانه نماز ۷۶۴
- ۵۳ - رکوع و سجود صحیح ۷۶۴
- ۵۴ - نتیجه رکوع و سجود مؤمن ۷۶۶
- ۵۵ - دوری از صفات رذیله در رکوع و سجود ۷۶۶
- ۵۶ - رحمت خدا در رکوع و سجود ۷۶۶
- ۵۷ - فلسفه ذکر رکوع و سجود ۷۶۸
- ۵۸ - علت تسبیح در رکوع و سجود ۷۶۹
- ۵۹ - گفتن ذکر رکوع و سجود از آیه قرآن ۷۶۹

- ۶۰ - مراقبت از رکوع و سجود ۷۷۰
- ۶۱ - رکوع و سجود امام صادق - علیه السلام ۷۷۱
- ۶۲ - رکوع و سجود صحیح و کامل ۷۷۱
- ۶۳ - تعداد تسبیح در رکوع و سجود ۷۷۲
- ۶۴ - دست برداشتن از موضع رکوع و سجود ۷۷۲
- ۶۵ - سیره امام صادق (ع) در رکوع و سجود ۷۷۲
- ۶۶ - تاءثیر رکوع و سجود طولانی ۷۷۳
- ۶۷ - توقف زیاد در رکوع و سجود ۷۷۳
- ۶۸ - سه تسبیح در رکوع و سجود ۷۷۴
- فصل سی و دوم ارکان نماز سجده ۷۷۴
- آیات ۷۷۴
- ۱ - سجده آسمان و زمین ۷۷۴
- ۲ - سجده فقط در مقابل خداوند ۷۷۴
- ۳ - سجده برای خداوند ۷۷۵
- ۴ - سجده بر خاک ۷۷۵
- ۵ - سجده همه خلائق ۷۷۵
- ۶ - مساجد از آن خداست ۷۷۵
- ۷ - سجده فرشتگان ۷۷۵
- ۸ - شاهد اعمال ۷۷۵
- ۹ - سجده و پرستش برای خدا ۷۷۶
- ۱۰ - سجده و دوری از تکبر ۷۷۶
- ۱۱ - سجده خاضعانه مخلوقات ۷۷۶
- ۱۲ - سجده پیامبر (ص) و یارانش ۷۷۶
- ۱۳ - سجده برای خداوند رحمان ۷۷۶
- ۱۴ - سجده ورستگاری ۷۷۷
- ۱۵ - مخالفت ابلیس از سجده بر آدم ۷۷۷

- ۱۶ - اثر سجده ----- ۷۷۷
- ۱۷ - حضرت مریم (س) و سجده برای خداوند ----- ۷۷۷
- ۱۸ - سجده در دل شب ----- ۷۷۷
- ۱۹ - تسبیح و سجده برای خدا در شب ----- ۷۷۸
- ۲۰ - قال الصادق - علیه السلام ----- ۷۷۸
- ۲۱ - سجده در خلوت ----- ۷۷۸
- ۲۲ - نورانیت به وسیله سجده ----- ۷۷۸
- ۲۳ - تفسیر سجود ----- ۷۷۸
- ۲۴ - طولانی کردن سجده ----- ۷۸۰
- ۲۵ - سنت توأبین ----- ۷۸۰
- ۲۶ - ضمانت بهشت ----- ۷۸۰
- ۲۷ - قال رسول الله - صلی الله علیه وآله ----- ۷۸۰
- ۲۸ - پاداش هر سجده ----- ۷۸۰
- ۲۹ - بالا رفتن مقام در بهشت ----- ۷۸۱
- ۳۰ - اثر سجده بر پیشانی ----- ۷۸۱
- ۳۱ - ریزش گناهان ----- ۷۸۱
- ۳۲ - حرام بودن آتش بر جایگاه سجده ----- ۷۸۱
- ۳۳ - محبوب ترین حالات نزد خدا ----- ۷۸۲
- ۳۴ - اعطای درجه و آمرزش گناهان ----- ۷۸۲
- ۳۵ - پالایندگی سجده ----- ۷۸۲
- ۳۶ - بر سجده خود بیفزایید ----- ۷۸۲
- ۳۷ - سجده طولانی و وعده بهشت ----- ۷۸۳
- ۳۸ - نزدیکی به خدا با سجده های پنهان ----- ۷۸۳
- ۳۹ - مدت سجده امام کاظم (ع) ----- ۷۸۳
- ۴۰ - سجده شکر برای هر نعمت ----- ۷۸۳
- ۴۱ - سجده با علاقه ----- ۷۸۴

- ۴۲ - سجده برای نعمتهای الهی ۷۸۵
- ۴۳ - ریزش گناهان با سجده فراوان ۷۸۵
- ۴۴ - اعضای بدن هنگام سجده ۷۸۵
- ۴۵ - سجده بعد از نماز مغرب ۷۸۵
- ۴۶ - دعا بسیار در سجده ۷۸۶
- ۴۷ - جایگاه سجده ۷۸۶
- ۴۸ - علت چهار سجده ۷۸۶
- ۴۹ - تأثیر سجده در قیامت ۷۸۶
- ۵۰ - سه باز ذکر سجده ۷۸۶
- ۵۱ - چگونگی سجده هنگام زخم در پیشانی ۷۸۷
- ۵۲ - سجده بر ریگها ۷۸۷
- ۵۳ - هفت موضع سجده ۷۸۷
- ۵۴ - سجده زن ۷۸۷
- ۵۵ - سجده بر پشت دست ۷۸۸
- ۵۶ - سجده امام باقر (ع) ۷۸۸
- ۵۷ - امام سجاد (ع) و سجده فراوان ۷۸۹
- ۵۸ - جایگاه سجده بلند نباشد ۷۹۰
- ۵۹ - حالت گذاشتن دستها در سجده ۷۹۰
- ۶۰ - مشمول شفاعت و همنشین پیامبر (ص) ۷۹۰
- ۶۱ - تعبیر مساجد الله ۷۹۰
- ۶۲ - سجده ناقص ۷۹۱
- ۶۳ - مواضع سجده ۷۹۱
- ۶۴ - حقیقت سجده ۷۹۱
- ۶۵ - دمیدن در جایگاه سجده ۷۹۲
- ۶۶ - سجده امام سجاد (ع) ۷۹۲
- ۶۷ - شنیدن آیه سجده در نماز ۷۹۲

- ۶۸ - اعضای سجده ۷۹۴
- ۶۹ - سجده بر زمین ۷۹۴
- ۷۰ - دلیل دوبار سجده در نماز ۷۹۴
- ۷۱ - سجده امام صادق (ع) ۷۹۴
- ۷۲ - صورت به خاک مالیدن ۷۹۵
- ۷۳ - ظاهر ساختن دستها در سجده ۷۹۵
- ۷۴ - سجده بر تربت امام حسین (ع) ۷۹۵
- ۷۵ - حضرت ابراهیم (ع) و سجده فراوان ۷۹۵
- ۷۶ - اثر یک سجده ۷۹۶
- ۷۷ - نهی از سجده بر پیراهن ۷۹۶
- ۷۸ - سجده امام صادق بر تربت امام حسین (ع) ۷۹۶
- ۷۹ - سجده را طولانی کنید ۷۹۶
- ۸۰ - آثار سجده بر پیشانی ۷۹۶
- ۸۱ - خواب رفتن در حال سجده ۷۹۷
- ۸۲ - سجده امام رضا - علیه السلام - در توفان ۷۹۷
- ۸۳ - سیره پیشوایان ۷۹۷
- ۸۴ - نزدیکترین حالت بنده به خدا ۷۹۷
- ۸۵ - ریزش گناهان با سجده زیاد ۷۹۸
- ۸۶ - سجده فراوان و ضمانت بهشت ۷۹۸
- ۸۷ - سجده به سمت قبله ۷۹۸
- ۸۸ - سجده فراوان امام کاظم (ع) ۷۹۹
- ۸۹ - سوره های دارای سجده ۷۹۹
- ۹۰ - آداب سجده امام کاظم (ع) ۷۹۹
- ۹۱ - حسرت ابلیس ۷۹۹
- ۹۲ - کراهت دمیدن در جایگاه سجده ۸۰۰
- ۹۳ - دعا در هنگام سجده ۸۰۰

- ۹۴ - سجده امام سجاد (ع) در صحرا - ۸۰۰
- ۹۵ - سجده ریاکارانه - ۸۰۱
- ۹۶ - سجده و رحمت الهی - ۸۰۲
- ۹۷ - سجده شکر به پاس توفیق الهی - ۸۰۲
- ۹۸ - ثواب سجده شکر - ۸۰۲
- ۹۹ - سجده پیامبر (ص) بعد از خواب - ۸۰۲
- ۱۰۰ - نهایت فروتنی و خضوع - ۸۰۳
- ۱۰۱ - راز سجده بر آدم - ۸۰۳
- ۱۰۲ - شهادت جایگاه سجده در قیامت - ۸۰۳
- ۱۰۳ - فریاد شیطان - ۸۰۳
- ۱۰۴ - سجده طولانی و فریاد شیطان - ۸۰۴
- ۱۰۵ - حق سجود - ۸۰۴
- ۱۰۶ - اثر سجده بر تربیت حسین (ع) - ۸۰۴
- ۱۰۷ - اسرار سجده کردن - ۸۰۴
- ۱۰۸ - سجده مایه تقرب - ۸۰۵
- ۱۰۹ - راز سر برداشتن از سجده اول - ۸۰۵
- ۱۱۰ - سر سجده دوم - ۸۰۵
- ۱۱۱ - راز سر برداشتن از سجده دوم - ۸۰۵
- ۱۱۲ - فلسفه سجده بر خاک - ۸۰۶
- ۱۱۳ - نزدیک ترین حالت بنده به پروردگار - ۸۰۶
- ۱۱۴ - روح سجده - ۸۰۶
- ۱۱۵ - سجده قبل از طلوع آفتاب - ۸۰۶
- ۱۱۶ - اثر سجده فراوان - ۸۰۷
- ۱۱۷ - علت عدم جواز سجده بر غیر زمین - ۸۰۸
- ۱۱۸ - عظمت سجده - ۸۰۹
- ۱۱۹ - آداب سجده - ۸۰۹

- ۱۲۰ - اسرار ذکر سجده ۸۰۹
- ۱۲۱ - ایمنی از بیماری و درد و آفت ۸۱۰
- ۱۲۲ - ذکر سجده ۸۱۱
- ۱۲۳ - آثار سجده حقیقی ۸۱۱
- ۱۲۴ - سجده طولانی و نجات از آتش ۸۱۳
- ۱۲۵ - امام سجاد (ع) و حقیقت سجده ۸۱۳
- ۱۲۶ - فلسفه دو سجده ۸۱۳
- ۱۲۷ - زمین برای سجده گاه ۸۱۴
- ۱۲۸ - پاداش سجده ۸۱۴
- ۱۲۹ - دوستی با خدا با سجده فراوان ۸۱۴
- ۱۳۰ - پاداش سجده شکر ۸۱۴
- ۱۳۱ - سجده یک واجب جامع ۸۱۴
- ۱۳۲ - تاءویل سجده ۸۱۵
- فصل سی و سوم ارکان نماز قنوت ۸۱۵
- آیات ۸۱۵
- ۱ - قنوت فروتنی است ۸۱۵
- ۲ - فروتنی در نماز ۸۱۵
- ۳ - قنوت سنتی واجب ۸۱۶
- ۴ - تاءثیر قنوت و سجده طولانی ۸۱۶
- ۵ - حالت دستها در قنوت ۸۱۶
- ۶ - قنوت از فرائض نماز ۸۱۶
- ۷ - فراموش کردن قنوت ۸۱۶
- ۸ - قنوت در رکعت دوم ۸۱۷
- ۹ - تعبیر آیه از امام صادق (ع) ۸۱۷
- ۱۰ - نماز کامل با ذکر قنوت ۸۱۷
- ۱۱ - قنوت طولانی و راحتی قیامت ۸۱۷

- ۱۲ - آشکار خواندن قنوت ۸۱۸
- ۱۳ - حالت دستها در قنوت ۸۱۸
- ۱۴ - قنوت طولانی و بهترین نماز ۸۱۸
- ۱۵ - ذکر صلوات در قنوت ۸۱۸
- ۱۶ - پیامبر (ص) و ذکر قنوت وتر ۸۱۹
- ۱۷ - بلند کردن دستها ۸۱۹
- ۱۸ - ادای قنوت با دو دست ۸۱۹
- ۱۹ - دعایی در قنوت ۸۱۹
- ۲۰ - تعبیر آیه از امام باقر (ع) ۸۲۰
- ۲۱ - بهترین نمازها ۸۲۰
- ۲۲ - دعایی از امام باقر (ع) ۸۲۰
- ۲۳ - طول دادن قنوت نماز وتر ۸۲۰
- ۲۴ - دعای امیرالمؤمنین (ع) در قنوت ۸۲۱
- ۲۵ - ذکر (العفو) در قنوت نماز وتر ۸۲۲
- ۲۶ - دعا برای مؤمنین ۸۲۲
- ۲۷ - کیفیت قنوت نماز وتر ۸۲۲
- ۲۸ - دعا بعد از کلمات فرج ۸۲۲
- ۲۹ - دعای امیرالمؤمنین (ع) ۸۲۳
- ۳۰ - دعای طلب مغفرت و عافیت ۸۲۳
- فصل سی و چهارم ارکان نماز تشهد ۸۲۴
- آیه ۸۲۴
- ۱ - وجوب صلوات بر پیغمبر در تشهد ۸۲۴
- ۲ - شهادتین در نماز ۸۲۴
- ۳ - ذکر تشهد ۸۲۴
- ۴ - معنای تشهد ۸۲۴
- ۵ - ده خصلت نماز ۸۲۵

- ۸۲۵ ----- ۶ - در ذکر صلوات پس از نماز کوتاهی نکنید
- ۸۲۶ ----- ۷ - ذکر صلوات در تشهد
- ۸۲۶ ----- ۸ - ذکر مستحبی قبل و بعد از تشهد
- ۸۲۶ ----- ۹ - تاءثیر تشهد و سلام
- ۸۲۸ ----- ۱۰ - حقوق نماز
- ۸۲۸ ----- ۱۱ - راز تشهد در بیان امام عسکری (ع)
- ۸۲۹ ----- ۱۲ - اسرار تشهد
- ۸۳۱ ----- فصل سی و پنجم ارکان نماز سلام
- ۸۳۱ ----- آیه
- ۸۳۱ ----- ۱ - تاءثیر سلام نماز
- ۸۳۱ ----- ۲ - افتتاح و پایان نماز
- ۸۳۱ ----- ۳ - سلام بعد از تشهد
- ۸۳۲ ----- ۴ - صورت به سمت راست بعد از اسلام
- ۸۳۲ ----- ۵ - اسرار اسلام نماز
- ۸۳۴ ----- ۶ - خروج از نماز با سلام
- ۸۳۴ ----- ۷ - مراد از تحریم و تحلیل نماز
- ۸۳۴ ----- پی نوشتها
- ۸۳۵ ----- درباره مرکز

جامع آیات و احادیث موضوعی نماز جلد ۱ الی ۲

مشخصات کتاب

سرشناسه: عزیزی عباس ۱۳۴۲ - عنوان و نام پدیدآور: جامع آیات و احادیث موضوعی "بخش فروع دین / مولف عباس عزیزی اراکی مشخصات نشر: قم نبوغ ۵۷۳۱ مشخصات ظاهری: ۲ ج شابک: ۰۰۰۹ ریال (ج. ۱)؛ ۰۰۰۰۱ ریال (ج. ۱)، چاپ سوم؛ ۰۰۰۶۱ ریال (ج. ۱)، چاپ پنجم؛ ۰۰۰۵۱ ریال (ج. ۲، چاپ اول) وضعیت فهرست نویسی: برون سپاری یادداشت: ج. ۱ چاپ دوم: پاییز ۵۷۳۱. یادداشت: ج. ۱ (چاپ سوم: زمستان ۵۷۳۱). یادداشت: ج. ۱ (چاپ پنجم: ۹۷۳۱). یادداشت: ج. ۲ (چاپ اول: زمستان ۵۷۳۱). یادداشت: کتابنامه. مندرجات: ج. ۱. جامع آیات و احادیث نماز مشتمل بر ۰۵۱ آیه و ۰۰۰۲ حدیث - ج. ۲. جامع آیات و احادیث نماز مشتمل بر ۰۰۲ آیه و ۰۰۰۲ حدیث. موضوع: احادیث شیعه -- قرن ۴۱ موضوع: نماز -- احادیث رده بندی کنگره: PB/۹/۶۳۱/ع ۴ ج ۲ ۵۷۳۱ رده بندی دیویی: ۲۱۲/۷۹۲ شماره کتابشناسی ملی: م ۵۳۲-۶۷

جلد اول

سخن ناشر

و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون (ليعرفون)

(قرآن کریم)

غایت کمال انسان معرفت خداست و رسیدن به باب معرفت الله، جز از طریق قرآن و ائمه اطهار - علیهم السلام - میسر نیست، و بی شک آینه جان آدمی جز در پرتو این دو، فروغ نمی یابد و زنگار دل جز با کلام ربوبی و مفسران کلام الهی زدوده نمی شود.

قرآن کریم صحیفه نور و ودیعه الهی است، نوری که اشعه آن پایان نمی

گيرد و چراغی که شعله آن خاموش نمی گردد و دریایی که به قعر آن نتوان رسید و جاده وسیعی که هرگز گمراهی در آن نیست . پس قرآن معدن علم و مرکز دانش و سرچشمه دریای دانایی و فضیلت است . خداوند با قرآن دانشمندی را که تشنه فضیلت می باشند سیراب می کند و ائمه اطهار - علیهم السلام - مفسر و ناطق کلام خدا و کشتی نجات در گرداب ضلالت می باشند ، و هر یک از آنها مشعلی هستند در کوره راه تاریک بشریت ، تا راه نجات و هدایت را فراروی انسان بکشایند و او را از خاک تا خدا و از ملک تا ملکوت پرواز دهند . پس سعادت انسان در دنیا و آخرت در گرو ثقل اکبر و ثقل کبیر است و در حدیث معروف ثقلین از رسول خدا - صلی الله علیه و آله و سلم - بیان شده است : (انی تارک فیکم الثقلین کتاب الله و عترتی ...).

بدین ترتیب کلام الهی و گفته پیشوایان دین ، نور است و از جهل ، خرافه پرستی و اوهام پرده بر می دارد و آدمی را با حقیقت خالص و ناب آشنا می سازد .

در سر لوحه دستورات هدایتگرانه الهی و سخنان معصومین - علیهم السلام - معراج مؤمن ، نماز قرار دارد و دستوری است که همه انبیاء به آن سفارش کرده اند و وسیله شکر و مایه پاکی و سعادت انسان است . بخش عظیمی از کلام بزرگان دین ، معصومین - علیهم السلام - به همین فریضه مهم تعلق

گرفته و سخنان گهربار این عزیزان به انحاء مختلف پیرامون آن پرتو افشانی می کند .

از این رو ، مؤ سسه فرهنگی نبوغ بر خود لازم دانسته است برای نشر فرهنگ نماز کتابهایی را به چاپ برساند . یکی از این کتابها که از اهمیت و امتیازات فراوانی برخوردار است ، کتاب (جامع آیات و احادیث موضوعی) است که جلد اول و دوم آن در نماز می باشد و در قالب ۲۶ فصل ، شامل ۱۵۰ آیه و حدود دو هزار حدیث به صورت موضوعی جمع آوری شده است . این کتاب برای همه ، بخصوص قشر طلبه و محققین و دانشجویان و مربیان مفید و ارزنده خواهد بود .

در اینجا لازم می دانیم از زحمات برادر فاضل حضرت حجه الاسلام عباس عزیزی تشکر نماییم . ایشان کتابهای فراوانی تالیف نموده اند که سهم موضوع نماز در آنها ۱۲ عنوان بوده است که ستاد اقامه نماز و این مؤ سسه توفیق نشر آن را داشته اند .

امید است خداوند متعال ما را از نمازگزاران واقعی قرار دهد و نماز را مایه سعادت ما در دنیا و نوری در عالم برزخ و شفیع در روز قیامت برایمان قرار دهد .

مؤ سسه فرهنگی انتشارات نبوغ

مقدمه

گفته های پیشوایان دین ، نور است و پرده از تاریکی برداشته ، جهالت را می زداید و آدمی را با حقیقت ناب ، آشنا می سازد .

وقتی در این آینه شفاف و چشمه زلال معرفت به نظاره و تماشای نماز می نشینیم ، ابعادی تازه تر و سیمایی درخشانتر از نماز را مشاهده می کنیم .

کتاب

حاضر، ما را به این تماشا دعوت کرده، دنیایی دیگر از نماز را در برابر دیدگان ما خاکیان ترسیم می کند.

هنگامی که دیده می گشاییم و به این آینه می نگریم، نماز را چنین می بینیم:

بهترین نردبان قرب؛

چشمه جوشان خیر و برکت؛

کلید گشایش مشکلات؛

شست و شو دهنده دل؛

روح عرفان و اخلاص؛

برترین شعار پیامبران و امامان (ع).

اینها گوشه ای از افق بیکران نماز در آینه حدیث است.

در این نوشتار، سخنانی نورانی از قرآن کریم و اولیاء دین در باب نماز، گردآوری شده و در ۲۶ فصل منظم گشته است و شامل ۱۵۰ آیه و حدود ۲۰۰۰ حدیث، غیر از بعد احکام، می باشد که از اکثر کتب شیعه و سنی جمع آوری شده است.

این تعداد حدیث، نشان دهنده اهمیت فوق العاده نماز و مظلومیت آن است که در کتابهای مختلف تدوین شده و نمازگزاران، دستشان از این احادیث کوتاه بوده است؛ اما با مساعی مؤسسه انتشارات نبوغ، که امر طبع و نشر این کتاب را بر عهده گرفته است، نمازگزاران پی به اهمیت و اسرار نماز خواهند برد که امید است جامعه، یکپارچه به سوی نماز حرکت کرده و قلمها در راستای این امر مهم به کار افتند و محققین و مؤلفین و مبلغین برای نشر و ترویج بزرگترین واجب الهی تلاش نمایند.

امتیازات این کتاب از این قرار است:

۱ - دسته بندی آیات و احادیث به

سبک موضوعی .

۲ - اعراب گذاری کامل .

۳ - اختصاص عنوان برای هر حدیث .

۴ - جمع آوری احادیث از منابع شیعی و سنی با ذکر کامل ماءخذ آن .

۵ - ترجمه روان .

۶ - نگارش آیات و احادیث با خط درشت .

۷ - فهرست اجمالی و تفصیلی عناوین .

خداوند را سپاسگزارم که مرا توفیق داد تا در راستای این مهم قدم بردارم و امیدوارم که سخنان گوهر بار ائمه اطهار - علیهم السلام - ما را به بهره کافی برساند .

در خاتمه لازم می دانم از همه کسانی که برای احیاء نماز تلاش می نمایند ، خصوصا از جناب حجه الاسلام آقای قرائتی که دلسوزانه و عاشقانه در این راه گام بر می دارند ، و نیز از برادر گرامی ام حجه الاسلام قربانعلی دهدایی که در ویراستاری این مجموعه همکاری لازم را به عمل آوردند ، و همچنین از برادر عزیزم آقای برقی و همکاران ایشان در مؤسسه پژوهش که در حروفچینی و صفحه آرایی زحمت فراوانی را متحمل شدند ، و نیز از مؤسسه فرهنگی انتشارات نبوغ که برای چاپ و نشر این اثر با بهترین کیفیت اقدام نمودند ، صمیمانه قدردانی و سپاسگزاری نمایم .

(رب اجعلنی مقیم الصلاه و من ذریتی)

عباس عزیزی اراکی

حوزه علمیه قم

خرداد ۱۳۷۵ / شوال ۱۴۱۶

فصل اول : اهمیت و فضیلت نماز

آیات

۱ - نماز جزء برنامه های حکومت اسلامی

الذین ان مکنهم فی الارض اقاموا الصلوه و اتوا الزکوه و امروا بالمعروف و نهوا عن المنکر و لله عاقبه الامور ؛

ياران خدا كسانى هستند كه هرگاه در زمين به آنها قدرت بخشيديم نماز را برپا مى دارند

و زکات را ادا می کنند و امر به معروف و نهی از منکر می نمایند و پایان همه امور از آن خداست .

(سوره حج ، آیه ۴۱)

۲ - نماز پیوند با خدا و پیوند با خلق

واقیموا الصلوه و اتوا الزکوه و ماتقدموا لانفسکم من خیر تجدوه عند الله ان الله بما تعملون بصیر ؛

نماز را برپا دارید و زکات را ادا کنید (با این دو وسیله روح و جسم اجتماع خود را نیرومند سازید و بدانید) هر کار خیری برای خود (در سرای آخرت) از پیش می فرستید آن را نزد خدا خواهید یافت ، خداوند به اعمال شما آگاه است .

(سوره بقره ، آیه ۱۱۰)

۳ - یکی از صفات متقین اقامه نماز است

الذین یؤمنون بالغیب و یقیمون الصلوه و مما رزقناهم ینفقون ؛

پرهیزکاران آنهایی هستند که به غیب ایمان می آورند و نماز را برپا می دارند و از تمام نعمتها و مواهبی که به آن هاروزی داده ایم ، انفاق می کنند .

(سوره بقره ، آیه ۳)

۴ - نماز ، خصلت مؤمنین

والمؤمنون و المؤمنات بعضهم اولیاء بعض یاءمرون بالمعروف و ینهون عن المنکر و یقیمون الصلوه ؛

مردان و زنان با ایمان یار و یاور همدیگرند ، امر به معروف و نهی از منکر می کنند و نماز را برپا می دارند .

۵ - نماز همراه با مشورت

والذین استجابوا لربهم و اقاموا الصلوه و امرهم شوری بینهم ؛

و آنها که دعوت پروردگارشان را اجابت کرده و نماز را برپا داشته و کارهایشان به طریق مشورت در میان آنها صورت می گیرد .

(سوره شوری ، آیه ۳۸)

۶ - نماز و تنبیه

ولا تصل على احد منهم مات ابدا ولا تقم على قبره انهم كفروا بالله ورسوله و ماتوا وهم فاسقون ؛

بر هیچ یک از آنها که بمیرد ، نماز نخوان و بر کنار قبرش (برای دعا و طلب آمرزش) نایست ؛ چرا که آنها به خدا و رسولش کافر شدند و در حالی که فاسق بودند از دنیا رفتند .

(سوره توبه ، آیه ۸۴)

۷- نماز و زکات

فاقيموا الصلوه و اتوا الزكوه و اعتصموا بالله هو مولاكم ؛

پس نماز بگذارید و زکات بدهید و به خدا توسل جوئید ، اوست مولای شما .

(سوره حج ، آیه ۷۸)

۸- نماز و صفات مؤمنان و مجاهدان

التائبون العابدون الحامدون السائحون الراكعون الساجدون الامرون بالمعروف و الناهون عن المنكر و الحافظون لحدود الله و بشر المؤمنین ؛

(مؤمنان کسانی هستند که) توبه کنندگان و عبادت کنندگان و سپاس گویان و سیاحت کنندگان و رکوع کنندگان و سجده آوران و آمران به معروف و نهی کنندگان از منکر و حافظان حدود (و مرزهای) الهی و بشارت بده مؤمنان را .

(سوره توبه ، آیه ۱۲)

۹- اوصاف مصلحان

والذين يمسكون بالكتاب و اقاموا الصلوه انا لانضیع اجر المصلحین ؛

و آنهایی که به کتاب (خدا) تمسک جویند و نماز را برپا دارند (پاداش بزرگی خواهند داشت زیرا) ما پاداش مصلحان را ضایع نخواهیم کرد .

(سوره اعراف ، آیه ۱۷۰)

۱۰- نماز و قرآن

ان الذين يتلون كتاب الله و اقاموا الصلوه ؛

کسانی که قرآن تلاوت می کنند و نماز به پای می دارند .

(سوره فاطر ، آیه ۲۶)

۱۱ - علم و نماز

لكن الراسخون في العلم منهم و المؤمنون يؤمنون بما انزل اليك و ما انزل من قبلك و المقيمون الصلوه و المؤمنون الزكوه و المؤمنون بالله و اليوم الآخر اولئك سنؤتيهم اجرا عظيما ؛

ولی دسته ای از آنها که راسخ در علم اند ، و آنها که ایمان دارند به تمان آن چه بر تو نازل شده و آن چه که پیش از تو نازل گردیده ، ایمان می آورند و آن ها که نماز را برپا می دارند و آنان که زکات می دهند و آن ها که به خدا و روز قیامت ایمان می آورده اند ، به زودی به همه آنان پاداش عظیمی خواهیم داد .

(سوره نساء ، آیه ۱۶۲)

۱۲ - برپاداشتن نماز یکی از برنامه های اولوالالباب

والذين صبروا ابتغاء وجه ربهم و اقاموا الصلوه و انفقوا مما رزقناهم سرا و علانية و يدرؤن بالحسنه السيئه اولئك لهم عقبى الدار ؛

وهم در طلب رضای خدا راه صبر پیش می گیرند ، نماز به پا می دارند و از آن چه نصیبشان کردیم به فقرا پنهان و آشکار انفاق می کنند و در عوض بدیهای مردم نیکی می کنند ، اینان هستند که عاقبت منزلگاه نیکو یافتند .

(سوره رعد ، آیه ۲۲)

۱۳ - نماز یکی از اصول نیکبختی

.... ولكن البر من امن بالله و اليوم الآخر و الملئکه و الكتاب و النبیین ... و اقام الصلوه ... ؛

بلکه نیکی (و نیکوکار) کسانی هستند که به خداوند و روز رستاخیز و فرشتگان و کتاب آسمانی و پیامبران ایمان آورده اند . . و نماز برپا می دارند . . .

(سوره بقره ، آیه ۱۷۷)

۱۴ - قسم و نماز

تحسبونهما من بعد الصلوه و فيقسمان بالله ... ؛

(در صدق آنها شک کردید) آنها را بعد از نماز نگاه می دارید تا سوگند یاد کنند .

(سوره مائده ، آیه ۱۰۶)

۱۵ - نماز و قرض الحسنه

... واقیموا الصلوه و اتوا الزکوه و اقرضوا الله قرضا حسنا ؛

نماز را برپا دارید و زکات را پردازید و به خدا قرض الحسنه دهید .

(سوره مزمل ، آیه ۲۰)

احادیث

۱ - اهمیت نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اول ما افترض الله علی امتی ، الصلوات الخمس و اول ما یرفع من اعمالهم ، الصلوات الخمس و اول ما یساءلون عنه ، الصلوات الخمس ؛

اولین چیزی که خداوند بر امت من واجب کرد ، نمازهای پنج گانه است و اولین چیزی که از اعمال ایشان بالا برده می شود ، نمازهای پنج گانه است و اولین چیزی که نسبت به آن مورد سؤال واقع می شوند ، نمازهای پنج گانه است .

(کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۵)

۲ - برتری نماز

قال علی - علیه السلام - :

اوصیکم بالصلاه و حفظها ، فانها خیر العمل و هی عمود دینکم ؛

شما را به نماز و مراقبت از آن سفارش می کنم ، زیرا نماز برترین عمل و ستون و اساس دین شما است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۶۸ ، بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۹)

۳ - معراج مؤمن

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلوه ، معراج المؤمن ؛

نماز ، معراج مؤمن است .

(كشف الاسرار ، ج ٢ ، ص ٦٧٦ ، سرالصلوه ، ص ٧ ، اعتقادات مجلسی ، ص ٢٩)

٤ - نماز نور مؤمن

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلوه نور المؤمن ؛

نماز نور مؤمن است .

(شهاب الاخبار ، ص ٥٠ ، نهج الفصاحه ، ص ٣٩٦)

٥ - نشانه ايمان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

علم الايمان الصلوه ؛

علامت و نشانه ايمان نماز است .

(شهاب الاخبار ، ص ٥٩)

٦ - نماز ستون دين

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلوه عماد دينكم ؛

نماز ، پايه و ستون دين شما است .

(ميزان الحكمه ، ج ٥ ، ص ٣٧٠)

٧ - تقرب به وسيله نماز

قال الكاظم - عليه السلام - :

افضل ما يتقرب به العبد الى الله بعد معرفه به ، الصلوه ؛

بهترین چیزی که بنده بعد از شناخت خدا به وسیله آن به درگاه الهی تقرب پیدا می کند ، نماز است .

(تحف العقول ، ص ۴۵۵)

۸ - پرچم اسلام

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - :

علم الاسلام الصلاه ؛

نماز ، پرچم اسلام است .

(کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۷۹ ، حدیث ۱۸۸۷)

۹- نماز وسیله تقرب مؤمن

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله - :

ان الصلوه قربان المؤمن ؛

همانا نماز خواندن وسیله نزدیکی مؤمن به خداست .

(کنز العمال ، حدیث ۱۸۹۰۷)

۱۰ - نماز و پایه های دین

قال الباقر - عليه السلام - :

بنی الاسلام علی خمس : الصلوه و الزکوه ، و الصوم و الحج و الولاية ؛

اسلام بر روی پنج پایه بنا شده است : نماز ، روزه ، زکات ، حج ، ولایت .

(کافی ، ج ۲ ، ص ۱۷)

۱۱ - اهل بیت (ع) و اقامه نماز

قال الحسين - عليه السلام - في قوله تعالى :

(الذين ان مكناهم في الارض اقاموا الصلاه) قال : هذه فينا اهل البيت ؛

(در تفسیر آیه) (کسانی که اگر ما به آنها در زمین قدرت و حکومت دهیم ، نماز را به پا می دارند) این در مورد ما خاندان اهل بیت است .

(بحارالانوار ، ج ۲۴ ، ص ۱۶۶)

۱۲ - نماز آخرین توصیه انبیاء

قال الصادق - عليه السلام - :

احب الاعمال الى الله - عز و جل - الصلوه و هي اخر وصايا الانبياء ؛

نماز ، بهترین کارها نزد خداوند و آخرین وصیتهای پیامبران الهی است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۷)

۱۳ - جایگاه نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

موضع الصلوه من الدين كموضع ضع الرءس من الجسد ؛

جایگاه نماز در دین ، مانند جایگاه سر در بدن است .

(کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۹۷۲)

۱۴ - سیمای دین

قال علی - عليه السلام - :

لكل شیء وجه و وجه دينكم الصلاه ؛

هر چیزی دارای سیماست ، سیمای دین شما نماز است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷)

۱۵ - توجه خدا به نمازگزار

قال الباقر - عليه السلام - :

ذكر الله لاهل الصلاه اكبر من ذكرهم اياه ؛ الاترى انه يقول : (اذكروني اذكرکم) ؛

ياد خدا برای اهل نماز ، بالاتر از یاد آنها از خداست ؛ آیا نمی بینی که خداوند می فرماید : (مرا یاد کنید تا شما را یاد کنم) .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۹۹)

۱۶ - نماز نور چشم و محبوب پیامبر (ص)

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

يا اباذر! ان الله جعل قره عيني في الصلوه و حبيها الي كما حبب الي الجائع ، الطعام و الي الظمآن ، الماء و ان الجائع اذا اكل شبع و ان الظمآن اذا شرب روى و انا لاشبع من الصلوه ؛

ای ابوذر! همانا خداوند نور چشم مرا در نماز قرار داده و نماز را محبوب من نمود ؛ همان گونه که طعام را برای گرسنه و آب را برای تشنه . گرسنه با خوردن سیر ، و تشنه با نوشیدن سیراب می گردد ، اما من هرگز از نماز سیر نمی شوم ساءله

(بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۷۷ ، مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۴)

۱۷ - وصیت امیرالمؤمنین (ع)

قال علی - عليه السلام - :

الله ، الله في الصلوه ، فانها عمود دينكم ؛

خدا را ، خدا را درباره نماز ؛ چرا که ستون دین شماست .

(نهج البلاغه ، نامه ها ، ص ۴۷)

۱۸ - کلید بهشت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلوه مفتاح الجنة ؛

نماز کلید بهشت است .

(نهج الفصاحه ، حدیث ۱۵۸۸)

۱۹ - نماز و دین

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و اما الصلوه فانه لاخير في دين ، لا صلوه فيه ؛

اما نماز ، همانا در دینی که نماز نداشته باشد ، خیری نیست .

(سیره ابن هشام ، ج ۳ - ۴ ، ص ۵۰۴)

۲۰ - محافظت از نماز

قال علي - عليه السلام - :

تعاهدوا امر الصلوه و حافظوا عليها و استكثروا منها ؛

نماز را مراعات کنید و محافظت کنید آن را ، و آن را زیاد به جا آورید .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲ ، نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

۲۱ - بهترین واجبات

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان افضل الفرائض بعد المعرفه الصلاه ؛

بهترین واجبات پس از شناخت (خدا) نماز است .

(تفسیر ابوالفتح ، ج ۱ ، ص ۱۰۲)

۲۲ - بهترین عمل

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ما عمل ابن ادم شيئا افضل من الصلاه و صلاح ذات البين و خلق حسن ؛

فرزند آدم (انسان) هیچ عملی انجام نمی دهد که بهتر از نماز و آشتی دادن مردم و خوش اخلاقی باشد .

(نهج الفصاحه ، ص ۵۴۷ ، حدیث ۲۶۵۱)

۲۳ - تداوم نماز و انتظار

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لا يزال العبد في صلوه ما انتظر الصلوه ؛

بنده مادام که منتظر نماز است در حال نماز است .

(نهج الفصاحه ، ص ۵۲۷ ، حدیث ۲۵۳۸)

۲۴ - نماز ، بهترین عمل

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلاه خير موضوع فمن شاء استقل و من شاء استكثر ؛

نماز بهترین چیزی است که مقرر شد ، پس هر که خواهد کم بخواند و هر که خواهد زیاد کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ص ۴ و ۶ . بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۰۸)

۲۵ - نماز نوری از خدا

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلاه نور المؤمن و الصلاه نور من الله ؛

نماز نور مؤمن است و نماز نوری از خداوند است .

(جامع احادیث الشیعه ، ص ۴ و ۱۵)

۲۶ - روشنایی چشم پیامبر (ص)

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

قره عینی فی الصلاه ؛

روشنی چشم من در نماز است .

(نهج الفصاحه ، ص ۲۸۳ ، حدیث ۱۳۴۳ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۹۳)

۲۷ - نماز و خدمت

قال الصادق - علیه السلام - :

ان طاعه الله خدمته من الارض فليس شیء من خدمته يعدل الصلاه ؛

پیروی و اطاعت از پروردگار خدمت کردن به او در زمین است و هیچ چیز در خدمت به پروردگار معادل نماز نیست .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۱۸)

۲۸ - حقیقت نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

مثل الصلاه مثل عمود الفسطاط ، اذا ثبت العمود ثبتت الاطناب و الاوتاد و الغشاء ، و اذا انكسر العمود لم ينفع وتد و لاطنب و لاغشاء ؛

مثل نماز مانند مثل ستون خیمه است ، هرگاه ستون ثابت باشد طنابها و میخها و پرده ها ثابت و سودمند خواهند بود و هرگاه ستون بشکند و در هم فرو ریزد ، نه میخ نافع است و نه ریسمان سودی دارد و نه پرده ای اثری خواهد داشت .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، شماره ۶۳۹)

۲۹ - نخستین سؤال در روز قیامت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

حافظوا علی الصلوات الخمس فان الله - عزوجل - اذا كان يوم القیامه یدعوا العبد فاول شیء یرسأل عنه ، الصلاه فان جاء بها تامه و الا زخ به فی النار ؛

نمازهای پنج گانه را محافظت کنید ، زیرا روز قیامت که می شود خداوند بنده اش را فرا می خواند و نخستین چیزی که از او می پرسد نماز است ، اگر آن را به طور کامل انجام داده باشد ، (به بهشت می رود) و گرنه در آتش افکنده می شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۱ ، جامع الاخبار ، ص ۸۶ و ۸۷)

۳۰ - بهترین اعمال در قیامت

قال الصادق - علیه السلام - :

ان افضل الاعمال عند الله يوم القيامة ، الصلوه ؛

همانا بهترین عمل در روز قیامت نزد خداوند ، نماز است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۷)

۳۱ - نماز ، روش پیامبران

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلاه من شرايع الدين ، وفيها مرضاه الرب - عزوجل - فهي منهاج الانبياء ؛

نماز از سنتهای دین ، و مایه خشنودی پروردگار و راه و روش پیامبران است .

(جامع احاديث الشيعة ، ج ۴ ، ص ۲۲ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۱)

۳۲ - توجه خدا به نمازگزار

قال الباقر - علیه السلام - :

اذا احرم العبد في صلاته ، اقبل الله عليه بوجهه و يوكل به ملكا يلتقط القران من فيه التقاطا ، فان اعرض الله عنه و وكله الى الملك ؛

آن گاه که بنده در نمازش تکبیره الاحرام گفت ، خداوند به او روی می کند و فرشته ای را ماءمور او می سازد که آیات قرآن را از دهان او بر می چیند . اگر اعراض کرد ، خداوند از او روی می گرداند و او را به فرشته واگذارد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۳۲)

۳۳ - سهم اسلام

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

... و اسهم الاسلام ثلاثه : الصلوه و الصوم و الزكوه ؛

بهره اسلام برای شما سه چیز است : نماز ، روزه ، و زکات .

(نهج الفصاحه ، ص ۲۴۴ ، حدیث ۱۲۱۲)

۳۴ - نماز ، سفره الهی

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الا ان الصلاه مادبه الله فى الارض قد هناها لاهل رحمته فى كل يوم خمس مرات ؛

آگاه باشید نماز سفره گسترده خدا در زمین است که خداوند آن را روزی پنج بار برای اهل رحمتش (افراد شایسته رحمت) گوارا نموده است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۰)

۳۵ - مثل نماز

قال الباقر - عليه السلام - :

انما مثل الصلاه لصاحبها ، كمثل رجل دخل على ذى سلطان فانصت له حتى فرغ من حاجته ، و كذلك المرء المسلم باذن الله - عزوجل - مادام فى الصلاه لم يزل الله - عز و جل - ينظر اليه حتى يفرغ من صلاته ؛

همانا مثل نماز برای نمازگزار ، مثل مردی است که برسلطانی وارد گردد و اظهار حاجت کند ؛ پس آن شخص سلطان ، ساکت و آماده استماع سخنان صاحب حاجت گردد تا اینکه از درخواستش فارغ شود ، همچنین است نمازگزار مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده ، خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تا وقتی که از نمازش فارغ گردد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۱)

۳۶ - نماز روش انبیاء

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلوه منهاج الانبياء ؛

نماز راه و روش انبیاء است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۱)

۳۷ - محبوبترین اعمال

قال علی - علیه السلام - :

احب الاعمال الی الله الصلاه ؛

محبوبترین اعمال نزد خداوند ، نماز است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۳)

۳۸ - ماهیت نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

... لان الصلاه تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس و قول و دعوه ؛

چون نماز ، تسبیح ، تهلیل ، تحمید ، تکبیر ، تمجید ، تقدیس ، قول ، و دعوت به حق است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۲ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۲)

۳۹ - جایگاه نماز نزد خدا

اوحی الله الی نبیه ، موسی - علیه السلام - علیک بالصلوه فانها بمکان و لها عندی عهد وثیق ؛

خداوند به حضرت موسی (ع) وحی نمود : بر تو باد نماز ، پس همانا نماز دارای مکان رفیعی و پیمان محکمی پیش من است .

(کلمه الله ، ص ۲۵۷)

۴۰ - زائر پروردگار

قال علی - علیه السلام - :

المنتظر وقت الصلاه بعد العصر ، زائر الله و حق علی الله - عزوجل - ان یکرم زائره و یعطیه ما سال ؛

هر مسلمانی که منتظر وقت نماز ، بعد از عصر است ، زائر پروردگار می باشد و بر عهده خداوند عزیز و جلیل است که زائر خود را گرامی بدارد و به او هر چه را که خواهد عطا فرماید .

(الخصال باب الثلاثه ، حديث ١٢٧ . جامع احاديث الشيعة ، ج ٤ ، ص ٧٨)

٤١ - نماز ، راءس اسلام

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلاه راءس الاسلام ؛

نماز (به منزله) راءس اسلام است .

(بحارالانوار ، ج ١٧ ، ص ١٢٧ . ميزان الحكمه ، ج ٥ ، ص ٣٦٧)

٤٢ - آخريں سفارشى رسول خدا (ص)

قال الصادق - عليه السلام - :

عليك بالصلاه ! فان اخر ما اوصى به رسول الله و حث عليه الصلاه ؛

بر تو باد به نماز! زيرا آخريں چيزى كه رسول خدا (ص) به آن سفارش نمود (وانسان) را بر انجام آن تاءكيد نمود ، نماز بود

(بحارالانوار ، ج ٨٤ ، ص ٢٣٦)

٤٣ - فرياد ابليس از نماز گزار

قال على - عليه السلام - :

ان العبد اذا سجد نادى ابليس : يا ويله اطاع و عصيت و سجد و ابيت ؛

وقتى كه بنده اى سجده كرد ، ابليس فرياد مى زند واى بر من ! او اطاعت كرد ، ولى من معصيت كردم ، او سجده كرد و من از اين عمل سرباز زدم .

(بحارالانوار ، ج ٨٢ ، ص ٢٣٣)

٤٤ - نماز ، بهترين عبادت

قال الرضا - عليه السلام - :

ان الصلوه افضل العباده لله :

همانا ، نماز بهترین عبادت برای خداست .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۵۰)

۴۵ - نماز ، نیکوترین صورت خلق

قال الرضا - علیه السلام - :

ان الصلوه احسن صوره خلقها الله ؛

به درستی نماز نیکوترین صورتی است که خدا آن را خلق کرد .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۵۰)

۴۶ - سفارش اکید برای نماز

فیما اوصی به امیرالمؤمنین - علیه السلام - عند وفاته : الصلوه ، الصلوه ، الصلوه ؛

در آن چیزی که امیرالمؤمنین (ع) هنگام وفاتش وصیت کرد ، این بود : نماز ، نماز ، نماز .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ۱۷۳)

۴۷ - ارزش نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا قام المصلی الی الصلوه ، نزلت علیه الرحمه من اعنان السماء الی اعنان الارض و حفت به الملائکه و : اداه ملک لو یعلم هذا المصلی ما فی الصلاه ما انفتل ؛

هنگامی که انسان به نماز ایستاد ، رحمت خدا از آسمان بر او نازل می شود و ملائکه اطرافش را احاطه می کنند و فرشته ای می گوید : اگر این نمازگزار ارزش نماز را می دانست هیچ گاه از نماز منصرف نمی شد .

(اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۵)

۴۸ - علامت عامل دین

قال الصادق - عليه السلام - :

قال لقمان لابنه : لكل شيء علامه يعرف بها ويشهد عليها و ان للدين ثلاث علامات : العلم و الايمان و العمل به ، (الى ان قال) و للعامل ثلاث علامات الصلوه و الصيام و الزكوه ؛ حضرت لقمان به فرزندانش فرمود : برای هر چیزی علامتی است که به وسیله آن علامت شناخته می شود و به او شهادت داده می شود ، به درستی که برای دین سه علامت است : ۱ - علم ۲ - ایمان ، ۳ - عمل به ایمان ، تا آن جا که فرمود : برای عامل به دین سه علامت است : ۱ - نماز ۲ - روزه ، ۳ - زکات .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

۴۹ - باعث نجات انسان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

نجوا انفسكم اعملوا و خير اعمالكم الصلوه ؛

خود را آموزشی از عذاب الهی (نجات دهید ، و عمل کنید ، که بهترین اعمال شما نماز است

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۵)

۵۰ - قوام اسلام

قال علی - عليه السلام - :

اوصيكم بالصلوه التي هي عمود الدين و قوام الاسلام فلا تغفلوا عنها ؛

سفارش می کنم شما را به نمازی که ستون دین و قوام اسلام است ؛ پس از نماز غافل نشوید .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۲)

۵۱ - باقیات صالحات

عن ادریس القمی :

سئلت ابا عبدالله - عليه السلام - عن الباقيات الصالحات ، فقال : هي الصلوه فحافظوا عليها ؛

(ادریس قمی میگوید :) از امام صادق (ع) در مورد باقیات و صالحات سؤال کردم ، امام فرمود : آن نماز است ، پس محافظت بر نماز کنید .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۲)

۵۲ - برتری نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

اما انه ليس شيء افضل من الحج الا الصلوه ؛

به درستی که هیچ عملی بالاتر از حج نیست ، مگر نماز .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۶)

۵۳ - سؤال در قیامت

قال الصادق - عليه السلام - :

ان اول ما یسئل عنه العبد اذا وقف بین یدی الله - عز و جل - الصلوات المفروضات و عن الزکاه المفروضه و عن الصیام المفروض ، و عن الحج المفروض و عن ولایتنا اهل البیت ؛

وقتی بنده (فردای قیامت) در مقابل خدای عز و جل قرار گرفت ، اولین چیزی که از او سؤال می کنند ، نمازهای واجب ، زکات واجب ، روزه واجب ، حج واجب و ولایت ما اهل بیت است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۹۰)

۵۴ - نماز ، عطیه الهی

قال الرضا - عليه السلام - :

(الصلوه) صله الله للعبد بالرحمه ؛

نماز عطیه و احسانی است از طرف خداوند برای بنده ، که از راه رحمت و عنایت بخشیده است .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۶)

۵۵ - نماز ، نشانه دین

قال علی - عليه السلام - :

و اقام الصلاه فانها المله ؛

برپا داشتن نماز ، نشانه اصلی دین است .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۱۰)

۵۶ - راءس دین

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلوه راءس الدين ؛

نماز (به منزله) سر دین است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۵۷ - اولین سؤال از انسان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اول ما يساءلون عنه الصلوات الخمس ؛

اولین چیزی که از انسانها سؤال می شود ، نمازهای پنج گانه است .

(کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۵۹)

۵۸ - نخستین عملی که بالابرده می شود

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اول ما يرفع من اعمالهم الصلوات الخمس ؛

اولین عملی که از انسانها بالابرده می شود ، نماز پنج گانه است .

(کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۹۹)

۵۹ - نماز ، موجب گشایش مشکل

فی مکارم الاخلاق :

عن ابی عبیده الخداء قال : كنت مع الباقر - عليه السلام - فضل بعیری ، فقال - عليه السلام - صل ركعتین ثم كما اقول : اللهم راد الضاله ، مادئا من الضلاله رد علی ضالتي فانها من فضلک و عطائك ، ثم قال - عليه السلام - : يا ابا عبیده تعال فاركب مع ابی جعفر - عليه السلام - فلما يسرنا اذا سواد علی الطريق فقال - عليه السلام - : يا ابا عبیده ! هذا بعیر فاذا هو بعیری ؛

ابی عبیده خداء گفت : با حضرت باقر (ع) بودم ، مرکبم گم شد . امام - عليه السلام - فرمود : دو ركعت نماز بگذار و بعد بگو : خداوند! تو که گمشده را باز می گردانی ، و از گمراهی به هدایت می آوری گمشده ام را به من باز گردان که آن از احسان و بخشش توست ، بعد امام (ع) فرمود : ای ابا عبیده! پیش آی و سوار شو . با حضرت سوار شدم ، همچنان که راه می پیروم در راه یک سیاهی به چشم ما خورد ، امام (ع) فرمود : این شتر توست . چون دقت کردم دریافتم که شتر من است .

(مکارم الاخلاق ، ص ۲۵۹)

۶۰ - بهترین عمل بنده

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلوه من افضل اعمال العباد ؛

نماز از بهترین اعمال بندگان است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۶۱ - نور نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلوه نور ؛

نماز ، روشنی است .

(میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۳۴)

۶۲ - ریزش گناهان با نماز

عن سلمان الفارسی قال :

كنا مع رسول الله صلى الله عليه و اله في ظل شجرة فاخذ غصنا منها فنفضه فتساقط ورقه ، فقال الا تسالوني عما صنعت ؟ فقالوا اخبرنا يا رسول الله . قال : ان العبد المسلم اذا قام الى الصلوه تحاطت خطاياهم كما تحاطت ورق هذه الشجرة ؛

از سلمان فارسی نقل شده گوید: با پیامبر خدا (ص) در سایه درختی بودیم، یک شاخه از آن برداشت و آن را تکان داد تا برگهای آن ریخت، سپس فرمود: آیا از آن چه کردم نمی‌پرسید: عرض کردند: یا رسول الله! به ما خبر بده، فرمود: همانا بنده مسلمان هرگاه که به نماز قیام می‌کند گناهان او ریخته می‌شود، همان طور که برگ این درخت ریخته شد.

(وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۳۰)

۶۳- زیادی خواب، سبب قلت نماز

قال عیسی بن مریم - علیه السلام - :

یا بنی اسرائیل لا تکثروا الاکل الفانه من اکثر الاکل اکثر النوم و من اکثر النوم اقل الصلاه و من اقل الصلاه کتب من الغافلین ؛

ای بنی اسرائیل در خوردن زیاده روی نکنید، همانا محصول زیاد خوردن بسیار خوابیدن است و هر کس بسیار بخوابد، نماز و عبادتش کم خواهد بود و آن گاه در زمره غافلان به شمار خواهد آمد.

(تنبيه الخواطر و نزهه النواظر، ص ۳۸)

۶۴- ناءثیر زیاد سجده کردن

جاء رجل الى رسول الله - صلى الله عليه وآله - فقال :

ادع الله ان يدخلني الجنة ، فقال : اعني بكثره السجود ؛

مردی به حضور پیامبر اسلام (ص) آمد و عرض کرد: دعا کن خدا مرا به بهشت داخل کند، فرمود: مرا با زیادی سجده کردن همراهی کن.

(وسائل الشیعه، ج ۳۰، ص ۳۰)

۶۵- نماز، ستون دین

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان عمود الدین الصلاه ، و هی اول ما ینظر فیه من عمل ابن ادم فان صحت نظر فی عمله ، و ان لم تصح لم ینظر فی بقیه عمله ؛

همانا ستون دین نماز است، و آن اول چیز است که به آن از عمل فرزند آدم رسیدگی می‌شود. اگر صحیح باشد، به سایر عمل رسیدگی می‌شود و اگر صحیح نباشد، به سایر عملهای او توجهی نمی‌شود.

(وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۳)

۶۶ - دو رکعت نماز و بخشش گناهان

قال الصادق - عليه السلام - :

من صلی رکعتین یعلم ما یقول فیهما انصرف و لیس بینہ و بین اللہ - عز و جل - ذنب الا غفره له ؛

هر کس دو رکعت نماز بخواند و بداند چه می گوید ، از نماز فارغ می شود ، در حالی که میان او و میان خدای عز و جل گناهی نیست ، مگر خداوند برای او می بخشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۰ ، اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۰۰)

۶۷ - نماز برای وحشت قبر

قال الباقر - عليه السلام - :

وقف ابوذر - رحمه الله عليه - عند حلقه باب الکعبه فوعظ الناس ، ثم قال : حج حجه لعظام الامور ، و صم یوما لجزه الشهور ، و صل رکعتین فی سواد اللیل لو حشه القبور ؛

ابوذر خدا رحمتش کند ، در کنار در کعبه ایستاد و به مردم پند داد ، سپس گفت : حجی برای کارهای بزرگ به جا آور و برای راندن و خروش رستاخیز روزه بگیر ، در تاریکی شب برای وحشت قبر دو رکعت نماز بخوان .

(بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۶۰)

۶۸ - سیمای مکتب

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلوه وجه دینکم ؛

نماز سیمای مکتب است .

(فروع کافی ، ج ۱ ، ص ۲۷۰)

۶۹ - بسیار نماز بخوانید

قال علی - عليه السلام - :

تعاهدوا امر الصلوه و حافظوا علیها و استکثروا منها و تقربوا بها ؛

مراقب نماز خود باشید و آن را حفظ کنید و زیاد (نماز مستحبی) بخوانید و به وسیله آن تقرب جوید .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۰)

۷۰ - وسیله سنجش

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلوه میزان ؛

نماز وسیله سنجش است .

(پرتوی از اسرار نماز ، ص ۸۰)

۷۱ - آخرین فریضه تا دم مرگ

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان اول ما فرض الله علی عباده الصلاه ، و اخر ما یبقی عند الموت الصلاه ، و اول ما یحاسب یوم القیمه الصلاه ، فمن اجاب فقد سهل ما بعده و من لم یجب فقد اشتد ما بعده ؛

همانا اولین فریضه ای که از طرف خداوند بر بندگانش واجب شد نماز بود و آخرین فریضه ای که تا دم مرگ از او ساقط نمی گردد و وجوبش همچنان باقی است نماز است و اولین چیزی که بنده به آن در روز قیامت محاسبه می گردد ، نماز است . پس اگر کسی جواب داد بعد از آن ، کار بر او آسان می گردد و اگر جواب نداد ، بعد از آن کار بر او سخت می شود .

(لئالی الاخبار ، ج ۴ ، ص ۸)

۷۲ - نماز در سفر

قال علی - علیه السلام - :

لا یرج فی سفر یخاف فیه علی دینه و صلاته ؛

در سفری که می ترسید بر دینتان و نمازتان خارج نشوید .

(بحار الانوار ، ج ۱۰ ، ص ۱۰۸ . میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۴۷۵)

۷۳ - همت بر نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اظهر امر الاسلام كله صغيره و كبيره و لكن اكثر همك الصلوه ؛

همه دستورات اسلام را از كوچك و بزرگ آشكار كن ، ولى بيشتر همت تو درباره نماز باشد .

(بحار الانوار ، ج ۷۷ ، ص ۱۲۹ ، روايت ۳۳)

۷۴ - چهار نیاز شیعه

قال الكاظم - عليه السلام - :

لا تستغنى شيعتنا عن اربع : خمره يصلى عليها ، و خاتم يتختم به و سواك يستاك به و سبحه من طين قبر ابي عبدالله - عليه السلام - ؛

پيروان ما از چهار چيز بى نیاز نيستند :

۱ - سجاده اى كه بر روى آن نماز خوانده شود .

۲ - انگشترى كه در انگشت باشد .

۳ - مسواكى كه با آن دند آنها را مسواك كنند .

۴ - و تسيحى از خاك مرقد امام حسين (ع) .

(تهذيب الاحكام ، ج ۶ ، ص ۷۵)

۷۵ - نماز برترين چيز بعد از توحيد

سئلت ابا عبدالله - عليه السلام - :

عن افضل ما يتقرب به العباد الى ربهم و احب ذلك الى الله - عز و جل - ما هو ؟ فقال : ما اعلم شيئا بعد المعرفه افضل من هذه الصلاه الا ترى ان العبد الصالح عيسى بن مريم قال : و اوصانى بالصلاه ... ؛

از امام صادق - عليه السلام - پرسيدم : برترين چيزى كه بندگان مى توانند به وسيله آن به درگاه خدا تقرب جويند و محبوبترين آنها وى چيست ؟ فرمود : پس از مسئله معرفت خدا برتر از اين نماز چيزى را سراغ ندارم ساءله مگر نديدى كه بنده صالح خدا (حضرت مسيح) گويد : خدا مرا به نماز سفارش کرده ...

۷۶ - اولین مسأله مورد بازجویی

عن الساباطی عن الامام الصادق - علیه السلام - قال :

اول ما یسئل عن العبد اذا وقف بین یدی الله - عز و جل - الصلوات المفروضات ، و عن الزکاه ، و عن الحج ، و عن الجهاد ، و عن ولایتنا اهل البیت ، فمن اقر بولایتنا اهل البیت ثم مات علیها ، قبلت صلاته و زکاته و صومه و حجه ؛

امام صادق (ع) در پاسخ عمار ساباطی فرمود : اولین چیزهایی که در پیشگاه خداوند متعال از انسان سؤال می شود : نمازهای واجب ، زکات ، روزه ، حج ، جهاد ، و (ولایت ما اهل بیت) است . و افزود : پس کسی که به ولایت ما اهل بیت ، اقرار و اعتراف دارد و با این اعتقاد از دنیا

برود ، نماز ، زکات ، روزه ، و حج وی مورد پذیرش خداوند متعال قرار می گیرد .

(معالم زلفی ، باب ۹۸ ، ص ۲۲۸)

۷۷ - نماز ، بهترین عمل

قال الصادق - علیه السلام - :

یا هشام ! افضل ما یتقرب به العبد الی الله بعد معرفه به الصلوه و بر الوالدین و ترک الحسد و العجب و الفخر ؛

بهترین وسیله ای که انسان را به خداوند نزدیک می سازد ، بعد از خداشناسی ، نماز و نیکوکاری به پدر و مادر و ترک رذیله های حسد و عجب و فخر فروشی است .

(تحف العقول ، ص ۴۵۵)

۷۸ - استقبال از نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

من عرف الله و عظمه منع فانه من الکلام و بطنه من الطعام و عنا نفسه بالصیام و القیام ؛

کسی که خدا را شناخت و به عظمتش پی برد ، دهان خود را از سخن (بی مورد) ، و شکم را از غذای حرام باز می دارد ، و به استقبال سختی روزه و نماز جهت دریافت پاداش و جلب رضایت حق می شتابد .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۱۷۸)

۷۹ - توجه خدا به نماز

فی الحدیث :

ان ربک یصلی یقول : (سبوح قدوس رب الملائکه و الروح) ؛

همانا پروردگار تو نماز می گزارد و می فرماید : (منزه و مقدس است پروردگار ملائکه و روح .)

(اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۳۲۹)

۸۰ - ارکان دین و ایمان

عن الصادق - عليه السلام - قال :

شهاده ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله و الاقرار بما جاء من عند الله و اقامه الصلاه و ايتاء الزكاه و حج البيت و صوم رمضان و الولايه لنا و البراءه من عدونا و تكونوا مع الصديقين ؛

(هشام بن عجلان می گوید : به امام صادق (ع) گفتم : درباره مساءله ای از شما می پرسم که با احدی به غیر از شما در میان نخواهم گذاشت . (وی افزود) از شما سؤال می کنم از ایمان : از پایین ترین درجه آن ، امام صادق (ع) پاسخ داد :) ارکان دین و ایمان عبارت است از (شهادت و اقرار به وحدانیت خدا ، و رسالت محمد بن عبدالله (ص) و اقرار بدانچه که از سوی خداوند متعال مقرر گشته است ، برپا داشتن نماز ، پرداخت زکات ، حج خانه خدا ، روزه ماه مبارک رمضان ، پذیرفتن ولایت ما و دشمنی با دشمنان ما ؛ و اینکه بکوشید تا با راستگویان باشید . (مراد از راستگویان ، ائمه معصومین و پیروان راستین آنهاست) .

(بحارالانوار ، ج ۲۷ ، ص ۵۳)

۸۱ - دعای فرشتگان برای نمازگزار

قال الباقر - عليه السلام - :

ما من عبد من شيعتنا يقوم الى الصلوه الا اكنفته بعدد من خالفه ملائكه يصلون خلفه و يدعون الله - عز و جل - له حتى يفرغ من صلاته ؛

هیچ بنده ای از پیروان ما نیست که به نماز بایستد ، مگر آن که به اندازه مخالفینش ملائکه پشت سر او نماز می خوانند و در پیشگاه خداوند

متعال برای او دعا می کنند تا از نمازش فارغ شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۵)

۸۲ - امتحان شیعه از طریق نماز

عن الصادق - علیه السلام - قال :

امتحنوا شیعتنا عند ثلاث : عند مواقیت الصلاه کیف محافظتهم علیها ، و عند اسرارهم کیف حفظهم لها عند عدونا و الی اموالهم کیف مواساتهم لاخوانهم فیها ؛

شیعیان ما و پیروان ما را به سه مسأله امتحان کنید :

۱ - اهمیت به اوقات نماز ، که آیا اول وقت نماز را بر پای می دارند یا خیر ؟

۲ - حفظ اسرار ، یعنی در حفظ اسرار و مسائل محرمانه کوشا هستند یا خیر ؟

۳ - و از حیث توانمندیهای مالی ، یعنی آیا در مال خود برای برادران دینی سهمی قائلند و دست آنها را می گیرند یا خیر ؟

(خصال صدوق ، ج ۱ ، ص ۱۰۳)

۸۳ - بهترین شیوه زندگی

قال الرضا - علیه السلام - :

ان الصلوه افضل العباده لله و هی احسن صوره خلقها الله من اداها بکمالها و تمامها فقد ادى واجب حقها و من تهاون فیها ضرب بها وجهه ؛

همانانماز بهترین شیوه بندگی خداست و آن زیباترین شکلی است که خداوند آن را آفریده ، پس کسی که به طور کامل و تمام آن را به جا آورد حق واجب آن را ادا کرده و کسی که در انجام آن کوتاهی کند خدا آن را به صورتش می زند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۶)

۸۴ - وصف نماز معراج

عن العلل باسناده عن ابا عبدالله - علیه السلام - فی حدیث طویل یصف صلوه المعراج : قال انزل الله العزیز الجبار علیه محملا من نور فیه اربعون نوعا من انواع النور کانت محدقه حول العرش عرشه تبارک و تعالی تغشى ابصار الناظرین . اما واحد منها فاصفر ؛ فمن اجل ذلك اصفرت الصفرة ، و واحد منها احمر ؛ فمن اجل ذلك احمرت الحمرة . الی ان قال : فجلس فیه ثم

عرج به الى السماء الدنيا فنفرت الملائكة الى اطراف السماء ثم خرت سجدا فقالت : سبح قدوس ربنا و رب الملائكة و الروح ، ما اشبه هذا النور بنور ربنا! فقال جبرئيل : الله اكبر ، الله اكبر . فسكت الملائكة و فتحت السماء و اجتمعت الملائكة ؛ ثم جاءت و سلمت على النبي - صلى الله عليه و آله - افواجا ، ثم قالت : يا محمد كيف اخوك ؟ قال : بخير . قالت فان ادركته فاقراه منا السلام له فقال النبي - صلى الله عليه و آله - : اتعرفونه ؟

فقالوا: كيف لم نعرفه و قد اخذ الله - عزوجل - ميثاقك و ميثاقه منا . . . . ؟

از کتاب علل الشرایع نقل شده است به سندی که آورده از امام صادق (ع) در حدیثی بلند که در آن نماز معراج را وصف می فرماید؛ روایت کرده که فرمود: خداوند عزیز جبار بر پیامبر، محملی از نور فرو فرستاد که چهل نوع از انواع نور در آن بود که گرداگرد عرش خداوند تبارک و تعالی را احاطه کرده بودند آن سان که دیدگان بینندگان را خیره می ساختند. یکی از آن نورها نور زرد بود، و به این جهت زردی، زرد شد؛ و یکی از نورها سرخ بود، به این سبب سرخی، سرخ شد. تا اینکه فرمود: پس پیامبر (ص) در آن بنشست و سپس به آسمان دنیا عروج کرد؛ پس ملائکه به اطراف آسمان گریختند و سپس به سجده افتادند و گفتند: (منزه و مقدس است پروردگار ما و پروردگار ملائکه و روح؛ این نور چه قدر به نور پروردگار ما شبیه است! پس جبرئیل گفت: (الله اکبر) پس ملائکه ساکت شدند و آسمان گشوده شد و ملائکه مجتمع گشته؛ سپس آمدند و گروه گروه بر پیامبر (ص) سلام کردند و سپس گفتند: (ای محمد! برادرت چگونه است؟) فرمود: (خوب است). گفتند: (چون او را دیدی از جانب ما سلامش برسان) پس پیامبر (ص) فرمود: آیا او را می شناسید؟ گفتند:

(چگونه شناسیمش در حالی که خداوند عزوجل برای تو و او از ما پیمان گرفته است .)

(بحارالانوار، ج ۱۸، ص ۳۵۴)

۸۵ - جایگاه والای نماز

قال علی - علیه السلام - :

ما اهمنی ذنب امهلت بعده حتی اصلی رکعتین ، و اسأل الله العافیة ؛

از آن گناه پروایی ندارم که پس از آن فرصت یابم دو رکعت نماز گزارم و از خدا عافیت و سلامتی بطلبم .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۲۳۰)

۸۶ - مثل نماز

قال الباقر - علیه السلام - :

الصلاه عمود الدین ، مثلها کمثل عمود الفسطاط اذا ثبت العمود ثبتت الاوتاد الاطناب و اذا مال العمود و انکسر لم یثبت وتد و لا طنب ؛

نماز ستون دین است ، مثل نماز همانند عمود و ستون خیمه است که هرگاه ستون ثابت باشد طنابها و میخها و پرده آن ثابت است . هنگامی که ستون آن کج و شکسته شود هیچ کدام از آنها استوار نمی ماند .

(بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۱۸ . میزان الحکمه ، ج ۵، ص ۳۶۹)

۸۷ - نماز ، عامل غبطه مردگان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ما من ليله الا- و ملک الموت ینادی یا اهل القبور لمن تغبطون الیوم . . . . . فیقول الموتی : انما نغبط المؤمنین فی مساجدهم لانهم یصلون و لا نصلی . . . ؛

هر شب فرشته مرگ ندا می کند : ای اهل قبور! نسبت به چه کسی غبطه می خورید ؟ . . . مردگان در جواب گویند : ما به مؤمنانی غبطه می خوریم که در مساجد نماز می خوانند در حالی که ما نماز نمی خوانیم .

(ارشاد القلوب ، ص ۶۵)

۸۸ - نماز نگهبان الهی

قال الصادق - علیه السلام - :

ان الصلوه حجره الله فی الارض ؛

همانا نماز نگهبان الهی در زمین است .

(بحار الانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۹۹)

۸۹ - زن و نماز

قال علی - علیه السلام - :

معاشر الناس ، ان النساء نواقص الايمان . . . فاما نقصان ايمانهن فقعودهن عن الصلوه و الصيام ؛

ای مردم زنان نسبت به مردان ایمان کمتری دارند ، و دلیل بر کمتر بودن ایمان آنها این است که در ایام عادت از نماز و روزه باز نشسته می شوند .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۷۹)

۹۰ - محبوبترین اعمال

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

ان احب الاعمال الی الله - عز و جل - الصلاه و البر و الجهاد ؛

همانا محبوبترین اعمال در نزد خداوند : نماز ، نیکی کردن و جهاد در راه خداست .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۷)

۹۱ - نماز در خفا

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

صلاه الرجل تطوعا حیث لا یراه الناس تعدل صلاته علی اعین الناس خمسا و عشرين ؛

نماز مرد که به دلخواه درجایی که مردم او را نبینند به جا آورد ، برابر بیست و پنج نماز است که در برابر چشم مردم انجام دهد

(نهج الفصاحه ، م ۱۸۴۸ ، ص ۳۹۱)

۹۲ - عامل علو درجه

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

بالصلاه يبلغ العبد الى الدرجه العليا لان الصلاه تسبيح و تهليل و تحميد و تكبير و تمجيد و تقديس و قول و دعوه ؛

به وسيله نماز بنده به درجه عالی و مقام والای رسد ، زیرا نماز تسبیح و تهلیل و تحمید و تکبیر و تمجید و تقدیس الهی است ، نماز قول حق و دعوت به سوی حق می باشد .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۲ . جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۲)

۹۳ - خواب با علم

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

نوم على علم خير من صلاه على جهل ؛

خواب با علم بهتر از نماز با جهل است .

(نهج الفصاحه ، م ۳۱۴۰ ، ص ۶۳۳)

۹۴ - اجر نماز ، پس از مرگ

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلاه انس في قبره و فراش تحت جنبه و جواب لمنكر و نكير ؛

نماز مونس (نماز گزار) در قبر ، فراش نیکو در زیرش ، و پاسخ نماز گزار برای نیکو و منکر می باشد .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۲)

۹۵ - زاد و توشه مؤمن

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلاه زاد للمؤمن من الدنيا الى الاخره ؛

نماز زاد و توشه مؤمن در دنیا برای آخرت می باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۲)

۹۶ - عوامل رستگاری

قال الصادق - علیه السلام - :

المنجیات : اطعام الطعام و افشاء السلام و الصلاه باللیل و الناس نیام ؛

عوامل رستگاری : اطعام کردن ، آشکار سلام کردن ، نماز شب خواندن در حالی که مردم آرمیده اند .

(محاسن برقی ، ص ۳۸۷)

۹۷ - موجب اجابت دعا

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

الصلاه اجابه للدعاء و قبول للاعمال ؛

نماز موجب اجابت دعا و قبولی اعمال است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱)

۹۸ - سلاح مؤمن

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

الصلاه سلاح علی الکافر ؛

نماز سلاح مؤمن علیه کافر است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۵۶ و ۲۳۱)

فصل دوم : اسرار و آثار نماز

آیات

۱ - نماز بازدارنده از فحشاء و منکرات

واقم الصلوه ان الصلوه تنهى عن الفحشاء و المنكر و لذكر الله اكبر :

نماز را برپا دار ، زیرا نماز انسان را از کارهای زشت و ناپسند باز می دارد و یاد خدا بسیار بزرگتر است .

(سوره عنكبوت ، آیه ۴۵)

۲ – یاد خدا مایه آرامش دلها

الا بذكر الله تطمئن القلوب ؛

آگاه باشید تنها با یاد خدا دلها آرامش می یابد .

(سوره رعد ، آیه ۲۸)

۳ – نماز سبب رستگاری

قد افلح من تزكى ، و ذكر اسم ربه فصلی :

مسلمان رستگار می شود کسی که خود را تزکیه کند ، و نام پروردگارش را به یاد آورد و نماز بخواند .

(سوره اعلی ، آیات ۱۴ و ۱۵)

۴ – نماز و یاد خدا

واقم الصلوه لذكری :

نماز را برای یاد من به پا دارید .

(سوره طه ، آیه ۱۴)

۵ – اهداف شیطان از بازداشتن نماز

انما يريد الشيطان ان يوقع بينكم العداوه و البغضاء فى الخمر و الميسر و يصدكم عن ذكر الله و عن الصلوه فهل انتم منتهون :

شیطان می خواهد در میان شما به وسیله شراب و قمار عداوت ایجاد کند و شما را از ذکر خدا و از نماز بازدارد ، آیا (با این

همه زیان و فساد و با این نهی اکید) خودداری خواهید کرد ؟

(سوره مائده ، آیه ۹۱)

۶ - نماز یکی از علایم ایمان

انما المؤمنون الذین اذا ذکر الله و جلت قلوبهم و اذا تلیت علیهم آیاته زادتهم ایمانا و علی ربهم یتوکلون ، الذین یتقون الصلوه و مما رزقناهم ینفقون ، اولئک هم المؤمنون حقا لهم درجات عند ربهم و مغفره و رزق کریم :

مؤمنان کسانی هستند که هرگاه خدا نزد آنها یاد شود دل‌های آنها می‌ترسد و هرگاه آیات خدا بر آنها تلاوت شود، ایمانشان بیشتر می‌گردد و بر پروردگار خود توکل می‌کنند، آنان که نماز را به پا می‌دارند و از آن چه به آنها داده ایم انفاق می‌کنند و مؤمنان حقیقی آنها هستند، برای آنان درجات (فوق العاده ای) نزد پروردگارشان است و برای آنها آمرزش و روزی بی نقص و عیب است.

(سوره انفال، آیات ۲ - ۴)

۷ - نماز، وسیله محو گناهان

واقم الصلوه طرفی النهار و زلفا من اللیل ان الحسنات یتذهبن السیئات ذلک ذکرى للذاکرین :

نماز بگذار در آغاز و انجام روز و ساعتی از شب، زیرا نیکبها، بدبها را از میان می‌برند، این تذکری است برای آنها که اهل تذکرند.

(سوره هود، آیه ۱۱۴)

۸ - نماز، یکی از صفات تواضع کنندگان

الذین اذا ذکر الله و جلت قلوبهم و الصابرين علی ما اصابهم و المقیمى الصلوه و مما رزقناهم ینفقون :

همانها که وقتی نام خدا برده می‌شود دل‌هایشان مملو از خوف پروردگار می‌گردد، و آنها که در برابر مصائبی که به آنان می‌رسد شکیبا و استوارند، و آنها که نماز برپا می‌دارند و از آن چه روزیشان دادیم انفاق می‌کنند.

(سوره حج، آیه ۳۵)

۹ - رکوع و سجود یاران پیامبر (ص)

محمد رسول الله و الذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم تریمهم رکعا سجدا یتتغون فضلا من الله و رضوانا سیماهم فی وجوههم من اثر السجود . . . . . :

محمد فرستاده خدا است و کسانی که با او هستند در برابر کفار سرسخت و شدید، و در میان خود مهربانند، آنها را در حال رکوع و سجود می‌بینی، آنها همواره فضل خدا و رضای او را می‌طلبند، نشانه آنها در صورتشان از اثر سجده نمایان است.

(سوره فتح ، آیه ۲۹)

۱۰ - نماز ، کارخانه انسان سازی

ان الانسان خلق هلوعا ، اذا مسه الشر جروعا ، و اذا مسه الخير منوعا ، الا المصلين :

انسان حریص و کم طاقت آفریده شد ، هنگامی که بدی به او رسد بی تابی می کند و هنگامی که خوبی به او رسد مانع دیگران می شود ، مگر نماز گزاران .

(سوره معارج ، آیات ۱۹ - ۲۲)

۱۱ - نماز و عمل صالح

ان الذین امنوا و عملوا الصالحات و اقاموا الصلوه و اتوا الزکوه لهم اجرهم عند ربهم و لا خوف علیهم و لا هم یحزنون :

آنان که اهل ایمان و عمل شایسته هستند و نماز را برپا داشته و زکات می پردازند ، نزد خداوند دارای اجر و بر آنان ترس و غصه ای نخواهد بود .

(سوره بقره ، آیه ۲۷۷)

۱۲ - عبادت ، عامل نجات یونس

فلولا انه کان من المسبحین ، للبت فی بطنه الی یوم یبعثون :

اگر یونس اهل تسبیح نبود ، هر آینه تا قیامت در شکم ماهی مانده بود .

(سوره صافات ، آیات ۱۴۳ و ۱۴۴)

احادیث

۱۳ - نماز وسیله تقرب به خدا

قال علی - علیه السلام - :

الصلوه قربان کل تقی ؛

نماز خواندن وسیله نزدیکی به خدا است برای هر شخص پرهیزکار .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۷ . بحار الانوار ، ج ۱۰ ، ص ۹۹ . من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۵۶ ، ح ۱۶)

۱۴ - نماز ، شست و شو در چشمه زلال

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

مثل الصلوات الخمس كمثل نهر جار عذب علی باب احدكم یغتسل فیہ كل یوم خمس مرات فما یبقی ذلک من الدنس ؛

نمازهای پنج گانه به نهر جاری گوارایی می مانند که بر در خانه هایتان روان است و هر روز پنج بار خود را در زلال آن شست و شو می دهید ، دیگر هیچ پلیدی باقی نمی ماند .

(کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۹۱ ، حدیث ۱۸۹۳۱)

۱۵ - نماز وسیله نجات

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

خمس صلوات ، من حافظ علیهن كانت له نورا و برهانا و نجاه یوم القیامه ؛

کسی که بر نمازهای پنج گانه محافظت و مراقبت نماید ، این نمازها برای او در قیامت نور و وسیله نجات خواهد بود .

(کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۶۲)

۱۶ - نگاه شیطان بر نماز گزار

قال علی - علیه السلام - :

إذا قام الرجل الی الصلاه اقبل الیه ابلیس ینظر الیه حسدا لما یری من رحمه الله الی تغشاه ؛

هنگامی که کسی به نماز بر می خیزد ، شیطان می آید و به نظر حسادت به او نگاه می کند ، زیرا می بیند که رحمت خدا او را فرا گرفته است .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۷)

۱۷ - برکات نماز

قال علی - علیه السلام - :

ان الانسان اذا كان في الصلاه ، فان جسده و ثيابه و كل شىء حوله يسبح ؛

هنگامی که انسان در حال نماز است ، اندام و جامه او و هر چه پیرامون اوست ، خدا را تسبیح می گویند .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۷ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۱۳ . علل الشرایع ، ج ۱ ، ص ۲۳۷)

۱۸ - سیاه شدن چهره شیطان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلوه تسود وجه الشيطان ؛

نماز چهره شیطان را سیاه می کند .

(نهج الفصاحه ، ص ۳۹۶)

۱۹ - نماز ، دژ محکم در مقابل شیطان

قال علي - عليه السلام - :

الصلوه حصن من سطوات الشيطان ؛

نماز قلعه و دژ محکمی است که نمازگزار را از حملات شیطان نگاه می دارد .

(غررالحکم ، ص ۵۶ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۷)

۲۰ - بهره مندی اموات از نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

ان الصلوه و الصوم و الصدقه و الحج و العمره و كل عمل صالح ينفع الميت حتى ان الميت ليكون في ضيق فيوسع عليه و يقال :

هذا بعمل ابنك فلان او بعمل اخيك فلان اخوه في الدين ؛

نماز ، روزه ، صدقه ، حج ، عمره ، و نیز هر عمل صالحی برای میت سود دارد ، حتی اگر میت در تنگنا هم باشد ، به واسطه

این اعمال ، گشایشی برای او به عمل می آید و به وی می گویند : این گشایش به خاطر عملی است که پسر تو فلانی یا برادر

دینی تو فلانی به جا آورده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۱۲)

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلاه من شرايع الدين و فيها مرضاه الرب - عز و جل - و هي منهاج الانبياء و للمصلى حب الملائكه و هدى و ايمان و نور المعرفه و بركه فى الرزق و راحه للبدن و كراهه للشيطان و سلاح على الكافر و اجابه للدعاء و قبول للاعمال و زاد للمؤمن من الدنيا الى الاخره و شفيع بينه و بين ملك الموت و انيس فى قبره و فراش تحت جنبه و جواب لمنكر و نكير و تكون صلاه العبد عند المحشر تاجا على راسه و نورا على وجهه و لباسا على بدنه و سترا بينه و بين النار و حجه بينه و بين الرب - عز و جل - و نجاه لبدنه من النار و جوازا على الصراط و مفتاحا للجنه و مهورا للهور العين

و ثمنا للجنة بالصلوه يبلغ العبد الى الدرجه العليان لان الصلاه تسبيح و تهليل و تكبير و تمجيد و تقدیس و قول و دعوه ؛

۱ - نماز از سنتهای دین و مایه خشنودی پروردگار و راه روشن پیامبران است .

۲ - نماز گزار از محبت فرشتگان و هدایت و ایمان و نور شناخت و روزی با برکت و راحتی بدن برخوردار است .

۳ - نماز مایه ناخشنودی شیطان و سلاحی بر زیان کافر و باعث استجاب دعا و پذیرش اعمال و توشه مؤمن از دنیا به سوی آخرت است .

۴ - نماز شفاعت کننده ای میان نماز گزار و فرشته مرگ و همدمی در قبر وی و بستری زیر پهلوی او و پاسخی برای نکیر و منکر است .

۵ - نماز آدمی را به هنگام محشر ، ناجی بر سر او و نوری بر سیمای او و پوشش بر بدنش و حاجابی میان او و آتش و حاجتی میان وی و پروردگارش می باشد ، باعث رهایی بدن او از آتش است .

۶ - نماز وسیله عبور از صراط و کلید بهشت و مهریه حوریان و بهای بهشت است .

۷ - آدمی به وسیله نماز به بالاترین درجه می رسد ، زیرا نماز تسبیح و تهلیل و تکبیر و تمجید و تقدیس و دعا و سخن است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۲ - الحکم الزاهره ، ص ۲۷۶)

۲۲ - سازندگی نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لاصلوه لمن لم یطع الصلوه ، و طاعه الصلوه ان تنهی عن الفحشاء و المنکر ؛

کسی

که مطیع نماز نباشد ، نمازش کامل نیست و اطاعت از نماز همان دوری از فحشاء و منکر است . (نمازی نیست برای کسی که اطاعت و پیروی از نماز نکند . سپس پیامبر (ص) می افزاید : طاعت و پیروی از نماز به این است که نماز او را از فحشاء و منکرات و زشتیها باز دارد .)

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۹۸)

۲۳ - کمک ملائکه به نماز گزار هنگام مرگ

قال الصادق - علیه السلام - :

ان ملك الموت يدفع الشيطان عن المحافظ على الصلوه و يلفنه شهاده ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله في تلك الحاله العظيمة ؛

همانا (ملك الموت) شیطان را در دم مرگ از کسی که حافظ نماز است ، دور می کند و شهادت بر وحدانیت خدا و رسالت رسول خدا (ص) را در هنگام هولناک مرگ به او تلقین می کند (توفیق شهادتین پیدا می کند) .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۹)

۲۴ - گناه زدایی نماز

قال علی - علیه السلام - :

و انها لتحت الذنوب حت الورق ؛

نماز گناهان را مانند ریزش برگ درختان فرو می ریزد .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

۲۵ - پاداش نماز

عن رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

قال الله تعالی : افترضت علی امتك خمس صلوات و عهدت عندی عهدا انه من حافظ علیهن لوقتهن ادخلته الجنة و من لم يحافظ علیهن فلا عهد له عندی ؛

خداوند متعال فرمود : نمازهای پنج گانه را بر امت تو واجب کردم و با خود پیمان بستم که هر کس مراقب آن نمازها و وقت آنها باشد ، او را به بهشت داخل نمایم ، و کسی که مراقب آنها نباشد من تعهدی نسبت به او ندارم ساءله

۲۶ - نزدیکی به وسیله نماز

قال کاظم - علیه السلام - :

یا ابت ان الذی کنت اصلی له اقرب الی منهم یقول الله - عز و جل - : (و نحن اقرب الیه من جبل الوریث) ؛

(امام کاظم (ع) در پاسخ فرمود :) ای پدر! آن خدایی که من برای او نماز می خوانم از مردم به من نزدیکتر است ، خداوند می فرماید : (و ما از رگ گردن به انسان نزدیکتریم .)

(بحار الانوار، ج ۱۰، ص ۲۰۴. مناقب آل ابی طالب، ج ۴، ص ۳۱۱)

۲۷ - حق نماز

قال زین العابدین - علیه السلام - :

و حق الصلاه ان تعلم انها وفاده الی الله - عز و جل - و انت فیها قائما بین یدی الله - عز و جل - فاذا علمت ذلك قمت مقام العبد الذلیل الحقیق الراغب الراهب الراجی الخائف المسکین المتضرع المعظم لمن کان بین یدیہ بالسکون والوقار و تقبل علیها بقلبك و تقیمها بحدودها و حقوقها ؛

و حق نماز این است که بدانی ، آن هجرتی است به سوی خدای عز و جل و تو در حال نماز ، در مقابل خداوند گرانقدر و شکوهمند ایستاده ای . هنگامی که این را دانستی ، در جایگاه بنده خوار کوچک مشتاق نگران امیدوار ترسان بیچاره ای قرار می گیری که آن را که در برابرش ایستاده ای ، بزرگ و با آرامش و هیبت دانسته ، عظمت او را پاس می داری و با قلبت به نماز روی آورده و با تمام حد و مرزها و حقوق لازم برپا می داری .

(میزان الحکمه ، ج ۵)

، ص ۳۹۶ . بحار الانوار ، ج ۷۴ ، ص ۴)

۲۸ - راهیابی به درگاه خداوند

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

يا اباذر! مادمت في الصلاة فانك تقرع باب الملك الجبار و من يكثر قرع باب الملك فانه يفتح له ؛

ای ابوذر! تا هنگامی که در نماز هستی درب خانه ملک جبار را می کوبی ، و هر کس درب خانه ملک را بسیار بکوبد ، به رویش باز می شود .

(بحار الانوار ، ج ۷۷ ، ص ۸۰ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۷)

۲۹ - نماز ، عامل شکست شیطان

عن الامام المهدي - عليه السلام - :

ما ارغم انف الشيطان بشيء مثل الصلاة فصلها و ارغم انف الشيطان ؛

هیچ چیز مثل نماز بینی شیطان را به خاک نمی مالد و او را خوار نمی کند ، پس نماز بخوان و بینی شیطان را به خاک بمال .

(بحار الانوار ، ج ۵۳ ، ص ۱۸۴)

۳۰ - نماز رحمت الهی

قال علي - عليه السلام - :

لو يعلم المصلی ما یغشاء من الرحمه لما رفع رءسه من السجود ؛

اگر نماز گزار بداند که چقدر از رحمت (خداوند تعالی) او را فرا گرفته است ، سرش را از سجده بر نمی دارد .

(غرر الحکم ، ص ۲۶۱)

۳۱ - نماز ، عامل دوری شیطان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لا يزال الشيطان یرعب من بنی ادم ما حافظ علی الصلوات الخمس فاذا ضیعهن تجرء علیه و اوقعه فی العظام ؛

شیطان پیوسته از فرزندان آدم در وحشت و هراس است تا آن گاه که نمازهایش را به دقت و با شرایط و آداب می خواند . پس اگر نماز را ضایع نموده (و در وقت مقرر آن به جا نیاورد) ، شیطان بر او چیره می شود و او را در گناهان کبیره می اندازد و وی را گرفتار می کند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۲)

۳۲ - نماز و باران رحمت

قال علی - علیه السلام - :

الصلوه تنزل الرحمه ؛

نماز رحمت الهی را نازل می کند .

(غررالحکم ، ص ۵۲ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۷)

۳۳ - اعمال ، تابع نماز

قال علی - علیه السلام - :

واعلم ان کل شیء من عملک تبع لصلاتک ؛

بدان که تمام اعمال تابع نمازت خواهند بود .

۳۴ - بی بهره از نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من لم تنهه صلاته عن الفحشاء و المنکر لم تزده من الله الا بعدا ؛

هرکس که نمازش او را از فحشاء و منکر باز ندارد ، هیچ بهره ای از نماز جز دوری از خدا حاصل نکرده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۹۸ . شهاب الاخبار ، ص ۲۱۵)

۳۵ - کبرزدایی نماز

قالت فاطمه الزهراء - علیها السلام - :

(جعل الله) الصلاة تنزيها لكم عن الكبر؛

خداوند نماز را جهت دوری شما از کبر و خودپسندی مقرر فرمود .

(اعیان الشیعه ، ج ۱ ، ص ۳۱۶)

۳۶ - فلسفه و راز نماز

قال الرضا - عليه السلام - :

عله الصلاة انها اقرار بالربوبية الله - عز وجل - و خلع الانداد و قيام بين يدي الجبار جل جلاله بالذل و المسكنه و الخضوع و الاعتراف ، و الطلب للاقاله من سالف الذنوب ، و وضع الوجه على الارض كل يوم خمس مرات اعظاما لله - عز و جل - و ان يكون ذا كرا غير ناس و لا بطر ، و يكون خاشعا متذللا راغبا طالبا للزيادة في الدين و الدنيا ، مع ما فيه من الانزجار و المداومه على ذكر الله - عز و جل - بالليل و النهار لئلا ينسى العبد سيده و مدبره و خالقه فيبطر و يطغى و يكون في ذكره لربه و قيامه بين يديه زاجرا له من المعاصي مانعا من انواع الفساد ؛

۱ - نماز اقرار به ربوبیت خدا و نفی هرگونه شریک برای او و ایستادن با کمال خضوع و کوچکی و بیچارگی در پیشگاه خداست .

۲ - ایستادنی که با اعتراف به گناه و درخواست آمرزش گناهان پیشین و نهادن صورت بر زمین ، پنج نوبت در شبانه روز به احترام عظمت خدا ، مقرون می باشد .

۳ - موجب یاد خدا و دوری از غفلت و سرکشی ، و باعث خشوع ، فروتنی و اشتیاق ، و خواهان طلب افزایش معنوی و مادی است .

۴ - نماز انسان را به

مداومت بر ذکر خدا در شب و روز بر می انگیزاند تا بنده ، مولا و آقا و مدبر و آفریدگار خویش را فراموش نکند ، چرا که فراموشکاری موجب طغیان و سرکشی خواهد شد .

۵ - انسان در حال نماز ، در پیشگاه خدا و در یاد خدا است و همین حالت او را از گناهان باز می دارد و از انواع تباهیها ، جلوگیری می نماید .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۶۱ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۶ . وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴)

۳۷ - نماز ، خانه اخلاص

قال الباقر - علیه السلام - :

الصلاه بیت الاخلاص ؛

نماز (حقیقی و کامل) جایگاه و خانه اخلاص است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵ . بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۸۳)

۳۸ - نجوای نماز گزار

حدیث قدسی :

يقول الله تعالى : المصلی یناجینی ؛

نماز گزار (هنگام خواندن نماز با من) نجوا می کند .

(کلمه الله ، ص ۲۵۵)

۳۹ - نماز و شست و شوی گناهان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لو كان علی باب دار احدكم نهر و اغتسل فی كل يوم منه خمس مرات اكان یبقی فی جسده من الدرن شیء ؟ قلت : لا . قال : فان مثل الصلاه كممثل النهر الجاری كلما صلی صلاه كفرت ما بینهما من الذنوب ؛

- اگر باشد در کنار خانه شما نهری و در آن هر روز پنج نوبت خود را شست و شو دهید ، آیا در بدن شما چیزی از آلودگی می ماند ؟

- هرگز! (انسان از آلودگی پاک می شود).

- نماز نیز مثل نهر جاری و روانی است که هرگاه برپا می شود گناهان را می شوید و از بین می برد.

(وسائل الشیعه ، ج ۲ ، ص ۷)

۴۰ - نماز ، وسیله شفا

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

قم فصل فان فی الصلوه شفاء ؛

برخیز نماز به جا آور! پس همانا در نماز شفا است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۸)

۴۱ - كفاره گناه

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلوه كفاره الخطايا ثم قراء : (ان الحسنات يذهبن السيئات) ؛

نماز كفاره گناهان می باشد . سپس آن حضرت این آیه را خواند که : (حسنات سیئات را از بین می برد) .

(تفسیر ابوالفتوح رازی ، ج ۱ ، ص ۲۴۸)

۴۲ - ثمره نماز سالخوردگان

قال علی - علیه السلام - :

ان الله - عز و جل - لیهم بعذاب اهل الارض جميعا حتی لا یحاشی منهم احدا اذا عملوا بالمعاصی واجتروا السيئات ، فاذا نظر الی الشیب ناقلی اقدامهم الی الصلاه و الولدان یتعلمون القرآن رحمهم فاخر ذلك عنهم ؛

اهل زمین چون به عصیان و تبهکاران مبتلا شوند ، خدای عز و جل اراده کند که همه آن ها را بدون استثناء عذاب کند ، اما هنگامی که به سالخوردگان نظر کند که به سوی نماز گام بر می دارند و کودکان که مشغول یادگیری قرآنند ، عفو رحمت خود را به آنان نثار کند و عذاب آنها را تاءخیر اندازد .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۶)

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

إذا قام العبد المؤمن في صلاته نظر الله - عز وجل - إليه أو قال أقبل الله عليه حتى ينصرف و اظلمت الرحمة من فوق رءسه الى افق السماء و الملائكة تحفه من حوله الى افق السماء و كل الله به ملكا قائما على رءسه يقول له ايها المصلي لو تعلم من ينظر اليك و من تناجي ما التفت و لازلت من موضعك ابدا ؛

هرگاه بنده مؤمن به نماز برخیزد ، خداوند به او نظر می کند (یا فرمود) خداوند به او روی می کند تا از نماز فارغ شود و رحمت از بالای سرش تا افق آسمان بر او سایه می افکند و فرشتگان اطراف او را تا آسمان می پوشانند و خداوند فرشته ای را بر سر او موکل می کند که به او می

گوید ای نمازگزار! اگر بدانی چه کسی به تو نظر می کند و با چه کسی مناجات می کنی ، به چیز دیگری توجه نخواهی کرد و هرگز از جایگاه خود کنار نخواهی رفت .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰ . وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۱)

۴۴ - محو گناهان

قال علی - علیه السلام - :

الصلوات الخمس كفارة لما بينهن ما اجتنب من الكبائر و هي التي قول الله - عز و جل - : (ان الحسنات يذهبن السيئات) ؛ نمازهای پنج گانه كفاره گناهانی است که میان آنها انجام گرفته است ؛ به شرط آن که از گناهان کبیره اجتناب شده باشد و همین است گفتار خداوند بزرگ : (نیکیها ، بدیها را از بین می برد) .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۷)

۴۵ - مثل نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

فان مثل الصلاه كمثل النهر الجاري ، كلما صلی صلاه كفرت ما بينهما من الذنوب ؛

همانا مثل نماز همچون مثل نهر جاری است ، هرگاه آدمی نماز بگذارد گناهانی را که میان دو نماز او سرزده است می پوشاند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷)

۴۶ - نماز وسیله تقرب

قال علی - علیه السلام - :

تقرب الى الله سبحانه بالسجود و الركوع و الخضوع لعظمته و الخشوع ؛

به وسیله سجده و رکوع و خضوع و خشوع در برابر عظمت خدا به او تقرب جوی .

(غررالحکم ، ص ۳۵۶)

۴۷ - گرامی ترین چیز

قال علی - علیه السلام - :

عباد الله ! ان افضل ما توسل به المتوسلون الى الله جل ذكره ، الايمان بالله و برسله و ما جائت به من عند الله ، و اقام الصلاه فانها المله ؛

ای بندگان خدا! به راستی گرامی ترین چیزی که بندگان صالح به وسیله او به خداوند تقرب می جویند ، ایمان به خدا و پیامبران ، و آن چه که از جانب خداوند آورده اند و اقامه نماز می باشد ، زیرا که نماز ملت است .

(بحار الانوار ، ج ۷۷ ، ص ۲۹۰ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵)

۴۸ - تاءثیر دو رکعت نماز مقبول

قال الصادق - علیه السلام - :

من قبل الله منه صلاه واحده لم يعذبه ؛

اگر خداوند از کسی دو رکعت نمازش را قبول کند ، او را عذاب نمی کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۲)

۴۹ - وسیله راندن شیطان

قال علی - علیه السلام - :

الصلوه حصن الرحمن و مدخره الشیطان ؛

نماز قلعه خدای بسیار مهربان ، و وسیله ای برای دور کردن شیطان است .

(غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۶ ، چاپ دانشگاه)

۵۰ - تاءثیر منقطع از جمیع خلائق

عن العسکری - علیه السلام - :

فاذا توجه العبد الى مصلاه لیصلی ، قال الله - عزو جل - لملائکته یا ملائکتی الا ترون هذا عبداً کیف قد انقطع عن جمیع الخلائق الی ، و امل رحمتی و جودی و راءفتی اشهدکم انی اخصه برحمتی و کرامتی ؛

زمانی که بنده جانب مصلايش برای نماز می ایستد ، خداوند به ملائکه اش خطاب می کند : ای ملائکه من ! آیا نمی بینید

بنده من چگونه از جمیع خلق منقطع شده و به طرف من آمده ، در حالی که امیدوار به رحمت وجود و رافت من است .
شاهد می گیرم شما را ، به درستی که رحمت و کرامت خود را مخصوص او گردانم .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۲)

۵۱ - نورانیت منزل

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

نوروا منازلکم بالصلاه و قرائه القرآن ؛

به خانه هایتان با خواندن نماز ، و قرائت قرآن ، نورانیت ببخشید .

(کنز العمال ، ج ۱۵ ، ص ۳۹۲ ، حدیث ۴۱۵۱۸)

۵۲ - نماز وسیله خاموشی آتشا

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ما من صلاه يحضر وقتها الا نادى ملك بين يدي الناس : ايها الناس ! قوموا الى نيرانكم التي اوقدتموها على ظهوركم فاطفئوها
بصلاتكم ؛

هیچ نمازی نیست مگر اینکه چون وقت آن فرا می رسد فرشته ای در پیش روی مردمان ندا می کند : ای مردم ! برخیزید به
سوی آتشی که بر پشت خودافروخته اید ، تا آن را با نماز خویش خاموش کنید .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۳۹)

۵۳ - مونس نمازگزار در قبر

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان الصلاه تاتي الى الميت في قبره بصوره شخص انور اللون يونسه في قبره و يدفع عنه احوال البرزخ ؛

نماز به صورت انسانی سفید چهره وارد قبر میت شده و با او انس می گیرد و وحشتهای برزخ را از او برطرف می کند .

(لالی الاخبار ، ج ۴ ، ص ۱ . الحکم الزهراء ، ص ۲۸۳)

۵۴ - نماز وسیله پاکسازی از کبر

قال علی - علیه السلام - :

فرض الله الايمان تطهيرا من الشرك و الصلوه تنزيها عن الكبر ؛

خداوند ، ایمان را برای پاکسازی انسانها از شرک واجب کرده است ، و نماز را برای پاکسازی از کبر .

(نهج البلاغه ، کلمات قصار ۲۵۲)

۵۵ - ناءثیر انتظار نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

من اقام فی مسجد بعد صلوته انتظارا للصلوه فهو ضیف الله و حق علی الله ان یكرم ضیفه ؛

کسی که بعد از هر نماز در مسجد بایستد ، در حالیکه انتظار نماز بعدی را می کشد ، پس او مهمان خدا است ، و بر خداست که مهمانش را اکرام کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۸)

۵۶ - انوار الهی

قال الباقر - علیه السلام - :

المرء المسلم باذن الله - عز و جل - مادام فی الصلوه لم یزل الله - عز و جل - ینظر الیه حتی یفرغ من صلاته ؛

فرد مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تا وقتی که انسان از نمازش فارغ گردد .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷)

۵۷ - ریزش خطاها

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان العبد المسلم اذا قام الی الصلاه تحانت عنه خطایاه کما تحانت ورق هذه الشجره ؛

همانا که بنده مسلمانی وقتی که برای نماز می ایستد ، ساقط می شود از او خطایای او ، چنان که ساقط می شوند برگهای این درخت .

(بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۸)

۵۸ - دوری جسم نمازگزار از آتش

قال الباقر - عليه السلام - :

فما من مؤمن يوافق تلك الساعه ان يكون ساجدا او راكعا او قائما الا حرم الله جسده على النار ؛

هیچ مؤمنی نیست که در چنین وقت نماز در حال سجود و یا رکوع یا قیام باشد، مگر این که خدا جسمش را بر آتش حرام کرده است.

(جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۲۷)

۵۹ - شهادت زمین در قیامت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ما من رجل يجعل جبهته في بقعه من بقاء الارض الا شهدت له بها يوم القيامة ؛

هر انسانی که پیشانی خود را برای سجده بر قطعه ای از زمین بگذارد، آن زمین در روز قیامت به نفع وی شهادت خواهد داد.

(وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۴۷۴. مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۵)

۶۰ - نماز بی تأثیر

فيما اوحى الله الى داود - عليه السلام - :

و کم رکعه طویلہ فیہا بکاء بخشیه قد صلاها صاحبها لاتساوی عندی فتیلا حین نظرت فی قلبه فوجدته ان سلم من الصلاه و برزت له امراء و عرصت علیه نفسها اجابها و ان عامله مؤمن خانه ؛

خداوند تبارک و تعالی به حضرت داود وحی نمود: چه بسا نمازگزار که رکعتی طولانی با گریه طولانی از خوف پروردگار می خواند که در نزد من به فتیلی ارزش ندارد؛ چون هنگامی که نظر در قلب او کردم، دیدم که اگر نمازش را سلام دهد و زنی بر او عرضه شود، فوراً او را اجابت می نماید و یا اگر مؤمنی با او معامله ای کند به او خیانت می کند.

(بحارالانوار، ج ۱۴، ص ۴۳. عده الداعی، ص ۲۳۰)

۶۱ - تأثیر سجده طولانی

قال الصادق - عليه السلام - :

ان العبد اذا سجد فاطال السجود نادى ابليس ؛

وقتی بنده به سجده افتاد و سجده اش را طول داد ، شیطان فریاد می زند .

(اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۴)

۶۲ - نماز ، وسیله تقرب بنده

قال الرضا - عليه السلام - :

(الصلوه) طلب الوصال الى الله من العبد ؛

(نماز) مطالبه وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۴)

۶۳ - رفع بلا به وسیله نماز گزار

قال الصادق - عليه السلام - :

ان الله يدفع بمن يصلى من شيعتنا عن لايصلى من شيعتنا و لو اجمعوا على ترك الصلوه لهلكوا ؛

همانا خداوند به وسیله شیعیانی که نماز به جا می آورند ، از شیعیان بی نماز (بلا) را دفع می کند ، ولی اگر همه تارک نماز بودند ، هر آینه همه هلاک می شدند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۶۴ - نماز كفاره گناهان

راءى النبى - صلى الله عليه وآله - رجلا يقول : اللهم اغفرلى و لا اراك تفعل فقال له - صلى الله عليه وآله - : لم يسوء ظنك قال : لاني اذنبت في الجاهلية و الاسلام فقال - صلى الله عليه وآله - : اما ما اذنبت في الجاهلية فقد محاه الايمان و فقلت في الاسلام ، الصلوه الى الصلوه كفاره لما بينهما ؛

رسول خدا (ص) مردی را دید که چنین می گوید : خدایا مرا ببامرز و نمی بینم تو را که مرا ببامرزی ، رسول گرامی به او فرمودند : به خدا سوء ظن نداشته باش ، آن مرد گفت : من در جاهلیت (قبل از اسلام) و بعد از اسلام گناه کردم ، حضرت فرمودند : اما گناهانی که در جاهلیت کردی ، ایمان و اسلام ، آنها را محو کرده است و گناهی که در اسلام مرتکب شده ای

، كفاره گناهان بين دو نماز از اين نماز تا نماز بعدی است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۱۶)

۶۵ - شست و شوی بدن از آلودگی

قال علی - علیه السلام - :

و شبهها رسول الله - صلی الله علیه وآله - بالحمة تكون علی باب الرجل فهو یغتسل منها فی الیوم و اللیلة خمس مرات فما عسی ان یتقی علیه من الدرن ؛

پیامبر خدا (ص) نماز را به چشمه آب گرم که بر در خانه شخص باشد و روزی پنج نوبت خود را در آن شست و شو دهد ، تشبیه کرد و فرمود : آیا با چنین شست و شوها چیزی از آلودگی بر بدن باقی می

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

۶۶ - نجات از عذاب

قال الصادق - عليه السلام - :

یوتی بشیخ یوم القیامه فیدفع الیه کتابه ظاهره مما یری الناس و لایری الا مساویا فیطول ذلک علیه ، فیقول : یا رب اءتاء مرنی الی النار ؟ فیقول الجبار جل جلاله : یا شیخ انا استحیی ان اعذبک و قد کنت تصلی لی فی دار الدنیا اذهبوا بعدی الی الجنه ؛

پیرمردی را در قیامت حاضر می کنند ، سپس پرونده عملش را به دستش می دهند ، پرونده به صورتی است که مردم آن را می بینند و در آن پرونده جز بدیهای او نمی نگرند . این برنامه به طول می انجامد تا پیرمرد به حضرت حق عرض می کند : امر می کنی که مرا به آتش ببرند ؟ خطاب می رسد : ای پیرمرد! من حیا می کنم تو را عذاب کنم ، در حالی که در دنیا برای من نماز خواندی ، ای ملائکه! بنده مرا به بهشت ببرید .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۵ ، بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۴)

۶۷ - پاکي از گناهان به وسیله نماز پنجگانه

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

تحترقون تحترقون فاذا صلیتم الفجر غسلتها ، ثم تحترقون تحترقون فاذا صلیتم الظهر غسلتها ، ثم تحترقون تحترقون فاذا صلیتم العصر غسلتها ، ثم تحترقون فاذا صلیتم المغرب غسلتها ، ثم تحترقون فاذا صلیتم العشاء غسلتها ، ثم تمامون فلا یکتب علیکم حتی تغسلوا ؛

اعمالتان ، شما را به دوزخ رهنمون می سازد و گویی آتش شما را در بر گرفته است تا آن که نماز بامداد را به جای آورید

و بدین گونه گناهان شما پاک می گردد ، پس گناهان باز شما را به دوزخ می راند ، تا آن که نماز ظهر را به جای آورید و بدین ترتیب گناهانتان را پاک کنید . باز ارتکاب گناهان شما را مستوجب آتش می کند تا آن که نماز عصر را به جای آورید و گناهانتان را بدین صورت پاک کنید . و بدین ترتیب نماز مغرب گناهان عصر را می زداید و نماز عشاء گناهان پیش از خود را پاک می کند ، سپس به خواب می روید و تا آن گاه که از خواب برخیزید بر شما گناهی نوشته نخواهد شد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۴)

۶۸ - ریزش گناه به وسیله نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان المسلم اذا توضا و صلی الخمس تحات خطایاه كما تحات الورق ؛

همانا مسلمان هنگامی که وضو می گیرد و نماز پنجگانه را می خواند ، گناهانش می ریزد ؛ مثل این که برگ از شاخه درخت می ریزد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۵)

۶۹ - نماز ناظر بر اعمال

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلوه تنظر و لاتنظر بها ؛

نماز ناظر به همه چیز است و چیزی به نماز نظارت ندارد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

۷۰ - آثار رعایت و مراقبت از نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

تکتب الصلوه علی اربعة اسهم : الی ان قال : فاذا هو اتم رکوعها و سجودها و اتم سهامها صعدت الی السماء لها نور بتلاءلو و فتحت لها ابواب السماء و تقول حافظت علی حفظک الله و تقول الملائکه صلی الله علی صاحب هذه الصلوه و اذا لم يتم سهامها صعدت و لها ظلمه و غلق ابواب السماء دونها و تقول ضيعتني الله و ضرب بها وجهه ؛

نماز بر چهار قسمت نوشته شده است :

۱- زمانی که نماز گزار رکوع و سجود نمازش را کامل به جا آورد و قسمت‌های نماز را که کامل کرد (این نماز) به آسمان صعود می کند ، در حالی که نور از او تلالو می کند و ابواب آسمان برای او گشاده می شود .

۲- (و خطاب به نماز گزار) می گوید ، مرا محافظت کردی خدایت محافظت کند و ملائکه می گویند درود بر صاحب این نماز .

۳- و زمانی که قسمت‌های نماز کامل گزارده نشود (به آسمان) صعود می کند ، در حالی که تاریک و ظلماتی است و ابواب آسمان به رویش بسته می شود .

۴- (و خطاب به نماز گزار) می گوید ضایع کردی مرا ، خدا تو را ضایع کند در این حال نماز را به چهره (این نماز گزار) می زنند

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۳)

۷۱ - توجه خدا به نمازگزار

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

إذا قام العبد المؤمن في صلاته نظر الله - عز و جل - إليه ؛

وقتی که بنده مؤمن به نماز می ایستد ، خداوند سبحان به او نظر می کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۱)

۷۲ - نماز ، مانع عذاب

عن عبدالرحمن بن سمره قال :

كنا عند رسول الله - صلى الله عليه وآله - يوما ، فقال : رأيت البارحة عجائب فقلنا : يا رسول الله و ما رأيت حدثنا به فداك انفسنا و اهلونا و اولادنا (الى ان قال . . .) قال - صلى الله عليه وآله - و رأيت رجلا من امتي قد احتوشته ملائكة العذاب فجائته صلوته فمنعته منه ؛

عبدالرحمن بن سمره گفت : روزی خدمت رسول گرامی اسلام (ص) بودم ، حضرت فرمودند : من دیشب عجایبی دیدم . عرض کردم : یا رسول الله ، چه دیدید ؟ برای ما بیان بفرمایید ، جان و اهل و اولاد ما فدای تو باد! حضرت فرمودند : دیدم مردی از امت مرا که ملائکه عذاب او را محاصره کرده بودند در این حال نمازش آمد و مانع از عذابش شد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

۷۳ - نزول رحمت بر نمازگزار

قال الصادق - عليه السلام - :

إذا قام المصلی الى الصلاة نزلت علیه الرحمه من اعنان السماء الى الارض ؛

زمانی نمازگزار به نماز می ایستد ، از فضای آسمان بر زمین رحمت بر او نازل می شود .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۱)

۷۲- نماز موجب بخشش گناهان

قال علی - علیه السلام - :

ما اهمنی ذنب امهلت بعده حتی اصلی رکعتین و اسأل الله العافیة ؛

گناهی که پس از ارتکاب آن فرصت یافته ام که دو رکعت نماز بخوانم و از خدای بزرگ آمرزش بخواهم مرا غمگین نساخته است .

(نهج البلاغه ، کلمات قصار ، ۲۹۹)

۷۵- تقرب به وسیله نماز

قال علی - علیه السلام - :

تعاهدوا امر الصلاه و حافظوا علیها ، و استکثروا منه ، و تقربوا بها فانها کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا ؛

امر نماز را مراعات کنید و آن را محافظت نمایید و بسیار به جا آورید و با آن به خدا تقرب جوئید ، زیرا نماز (بر مؤمنین فریضه است نوشته شده و وقت آن تعیین گردید .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۹)

۷۶- نماز ، طریق کوییدن درب خانه خدا

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

ان المصلی لیقرع باب الملک : و انه من یدم قرع الباب یوشک ان یفتح له ؛

همانا نماز گزار درب خانه خداوند را می کوبد و هر کس پیوسته دری را بکوبد عاقبت به روی او باز خواهد شد .

(نهج الفصاحه ، ص ۸۲۷)

۷۷- عامل ورود بهشت نماز واقعیت

قال الصادق - علیه السلام - :

ان ربکم لرحیم یشکر القلیل ، ان العبد لیصلی الرکعتین یرید بها وجه الله فیدخله الله به الجنة ؛

همانا پروردگار شما مهربان است ، عمل کم را تقدیر می کند ، هر آینه انسان دو رکعت نماز محض خدا به جای آورد ،

خداوند به سبب آن نماز ، او را وارد بهشت می کند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۱۶)

۷۸ - ملاقات پروردگار

قال الصادق - عليه السلام - :

هذه الصلوات الخمس المفروضات من اقامهن و حافظ على مواقيتهن لقي الله يوم القيامة ؛

کسی که این نمازهای پنجگانه را به پا دارد و محافظت از اوقات آن نماید ، پروردگار را روز قیامت ملاقات می کند .

(ثواب الاعمال ، ص ۷۰)

۷۹ - میزان توجه قیس به نماز

قال الرضا - عليه السلام - :

ان رجلا- من اصحاب علی - عليه السلام - يقال له قیس کان یصلی فلما صلی رکعه اقبل اسود قصار فی موضع السجود فلما نحى جبینہ عن موضعه ، تطوق الاسود فی عنقه ثم انساب فی قميصه ؛

مردی از اصحاب علی (ع) که به او قیس می گفتند ، به نماز ایستاد . وقتی رکعتی خواند ناگهان مار سیاهی آمد ، و در موضع سجده قیس قرار گرفت ، قیس با بی توجهی کامل به رکوع و سجود رفت . وقتی پیشانی از موضع سجده برداشت ، مار به گردن قیس پیچید . سپس از یقه وارد پیراهن او شد . ولی این بنده صالح خدا که حقیقت نماز را دریافته بود به نمازش ادامه داد و آسیبی هم از مار ندید .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۶)

۸۰ - معنای حقیقی نماز

فقه الرضا - عليه السلام - سئل بعض العلماء من ال محمد - صلی الله علیه وآله - فقیل له جعلت فداک ما معنی الصلوه فی الحقیقه قال : صله الله للعبد بالرحمه وطلب الوصال الى الله من العبد اذا کان یدخل بالنیة و یکبر بالتعظیم و الاجلال و یقرء بالترتیل و یرکع بالخشوع و یرفع بالتواضع و یسجد بالذل و الخضوع و یتشهد بالاخلاص مع الامل و یسلم بالرحمه و الرغبة ، و ینصرف بالخوف و الرجاء فاذا فعل اداها بالحقیقه ؛

از امام رضا (ع) سؤال شد : فدایت شوم معنای حقیقی نماز چیست ؟ امام رضا (ع) فرمود : نماز صله و موهبتی است از طرف خداوند مهربانی برای بنده از

راه رحمت و عنایت ، و نماز مطالبه وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است . وقتی با نیت داخل نماز گردید ، و با تعظیم و اجلال هرچه بیشتر برای خداوند تکبیر گفت ، و با ترتیل قرائت کرد و با خشوع رکوع کرد ، و با تواضع از رکوع بلند شد و با ذلت و خضوع سر به سجده گذاشت ، و با اخلاص و آرزو تشهد خواند ، سپس نمازش را با رغبتی تمام و با امید به رحمت و اسعه الهی سلام دادو به پایان رساند ، در حالی که بین خوف و رجاء باشد (چون نمی داند که آیا نمازش مقبول درگاه حضرت حق قرار گرفته یا خیر ؟) پس هرگاه چنین نمازی به جا آورد ، رعایت مسائل یاد شده را نموده ، نمازی با حقیقت به جا آورده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۶ . مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۴)

۸۱ - نماز ، نشانه ایمان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

علم الايمان الصلاة ، اول ما يحاسب عليه الصلاة ، ان اول ما فرض الله على عباده الصلاة و اخر ما يبقى عند الموت الصلاة ، و اول ما يحاسب به يوم القيامة الصلاة فمن اجاب فقد سهل عليه ما بعده ، و من لم يجب فقد اشد ما بعده ؛

نشانه ایمان نماز است ، اول آن چه از آن حساب می شود نماز است ، همانا اول آن چه خداوند بر بندگانش واجب کرده نماز است ، آخر آن چه هنگام مرگ (برای یاری می ماند) نماز است ،

اول چیزی که روز قیامت به حساب آن رسیدگی می شود نماز است ، هرکس جواب داد ما بعد آن آسان شده است ، و هرکس نتواند جواب دهد ما بعد آن سخت تر خواهد شد .

(اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۶۵)

۸۲ - کفایت خداوند بر نماز

قال ابوالحسن الرضا - عليه السلام - :

... و انی اقبلت یوما من الفرع فحضرت الصلاه فنزلت ، فصرت الی ثمامه ، فلما صلیت رکعه اقبل افعی نحوی فاقبلت علی صلابتی لم اخففها ، و لم یتنقص منها شیء فدننا منی ثم رجعت الی ثمامه ، فلما فرغت من صلاتی و لم اخفف دعائی دعوت بعضهم معی فقلت دونک الافعی ، تحت الثمامه فقتله ، و من لم یخف الا الله کفاه ؛

همانا من نیز روزی در فرع بودم ، وقت نماز فرا رسید ، پس من پیاده شدم و رفتم به سوی بوته (ثمامه) ، (در بیابان عربستان گاهی بوته ای به قدر یک درخت وجود دارد که از سایه اش به خوبی می توان استفاده کرد) . همین که به نماز ایستادم و دو رکعتی خواندم ، یک افعی نزدیک آمد و در کنارم قرار گرفت . و من متوجه نماز شدم و از آن نکاستم و کم نکردم افعی به من نزدیک شد و سپس به طرف بوته برگشت . وقتی که از نماز فارغ شدم و دعا و تعقیباتم را نیز تخفیف نداده بودم ، بعضی یارانم را که همراه ما بودند ، فرا خواندم و گفتم : پشت سر شم زیر بوته افعی است . پس او را

گشتند ، آن گاه امام (ع) فرمود : هر کس از غیر خدا نترسد ، خداوند او را کفایت می نماید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۶)

۸۳- تمسک و استعانت از نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

كان علي - عليه السلام - اذا اماله امر فزع قام الى الصلاه ثم تلا هذه الايه (استعينوا بالصبر و الصلاه) ؛

شيوه علی (ع) چنان بود که چون مشکل مهمی برای او پیش می آمد ، به نماز می ایستاد و این آیه را می خواند : (...)
واستعينوا بالصبر و الصلاه .

(تفسیر درالمنثور ، ج ۱ ، ص ۶۷)

۸۴ - بیشترین سعی و قصد

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ليكن اكثر همك الصلاه ، فانها راءس الاسلام بعد الاقرار بالدين ؛

بیشترین سعی و قصد تو نماز باشد ، زیرا آن پس از اقرار بدین سر اسلام است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۶ . بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۱۲۷)

۸۵ - نماز ، همچون ستون خیمه

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

مثل الصلاه مثل عمود الفسطاط ، اذا ثبت العمود نفعت الاطناب و الاوتاد و الغشاء ، و اذا انكسر العمود لم ينفع طنب و لا وتد و لاغشاء ؛

نماز مانند ستون خیمه است ، هرگاه که ستون ثابت شد طنابها و میخها و پوشش فایده می دهد ، و آن گاه که ستون شکسته شد طناب و نه میخ و نه پوشش فایده نمی دهد .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۶)

۸۶ - طالب خشنودی خدا

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ليست الصلاة قيامك و قعودك ، انما الصلاة اخلاصك و ان تريد بها الله وحده ؛

نماز برخاستن و نشستن تو نیست ، جز این نیست نماز خالص قرار دادن تو است و این که به آن خشنودی تنها خدا را بخواهی

(اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۰۹ . شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ، ج ۱ ، ص ۳۲۵)

۸۷ - نماز و برطرف شدن اندوه

قال الصادق - عليه السلام - :

ما يمنع احدكم اذا دخل عليه غم من غموم الدنيا ان يتوضا ثم يدخل المسجد فيركع ركعتين يدعوا الله فيهما ، اما سمعت الله تعالى يقول : (واستعينوا بالصبر و الصلاة) ؛

چه مانعی دارد که چون یکی از شما غم و اندوهی از غمهای دنیا بر او درآمد ، وضو بگیرد و به مسجد برود و دو رکعت نماز بخواند و برای رفع اندوه خود خدا را بخواند مگر نشنیده ای که خدا می فرماید : (واستعينوا بالصبر و الصلاة) .

(مجمع البيان ، ج ۱ ، ص ۱۰۰ . وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳)

۸۸ - سه خلعت نماز گزار

قال الصادق - عليه السلام - :

للمصلي ثلاث خصال : اذا قام في صلاته يتناثر على البر من اعناق السماء الى مغرق راءسه و تحف به الملائكة من تحت قدميه الى اعناق السماء و ملك ينادي : ايها المصلي ! لو تعلم من تناجي ما انفتلت ؛

برای نماز گزار سه فایده است :

۱ - هر گاه به نماز می ایستد از بالای فضا تا فرق سر او نیکوییها ریزش دارد .

۲ - فرشتگان از زیر پا تا بالای آسمان بر او احاطه دارند .

۳ - فرشته ای به او ندا می دهد که ای نماز گزار! اگر بدانی با که مناجات می کنی ، نماز را به پایان نمی بردی .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۲ . بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۶)

عن ابوذر - رحمه الله عليه - قال :

يا رسول الله ! امرتنى بالصلاه . فما الصلاه ؟ قال : خير موضوع فمن شاء اقل و من شاء اكثر ؛

ابوذر به پیامبر (ص) عرض کرد : یا رسول الله امر کن مرا به نماز ، و گفت : نماز چیست ؟ فرمود : بهترین چیز است ، هر کس بخواهد کم به جا می آورد یا زیاد انجام می دهد .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۶۸)

۹۰ - توجه ملک الموت به نماز گزار

قال الباقر - عليه السلام - :

ان ملك الموت قال لرسول الله - صلى الله عليه وآله - : ما من اهل بيت مدر و لاشعر فى بر و لا بحر الا و انا اتصفحهم فى كل يوم خمس مرات عند مواقيت الصلاه ؛

همانا ، ملك الموت به رسول خدا (ص) گفت : هیچ اهل خانه ای و صاحب جامه ای در خشکی و دریا نیست ، مگر این که من در هر روز پنج بار هنگام نماز از آنها می گذرم .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۹)

۹۱ - نماز همراه زکات ، باعث تقرب

قال على - عليه السلام - :

ان الزكاه جعلت مع الصلاه قربانا لاهل الاسلام ؛

همانا زکات همراه نماز مایه تقرب مسلمانان به خداوند است .

(نهج البلاغه ، ص ۱۹۹)

۹۲ - نشانه قبولی نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

من احب ان يعلم اقبلت صلاته ام لم تقبل فلينظر هل منعتة صلاته عن الفحشاء و المنكر فبقدر ما منعتة قبلت منه ؛

هر کس دوست دارد بداند نمازش قبول شد یا نه ، ببیند که آیا نمازش او را از گناه و زشتی بازداشته یا نه ؟ پس به هر قدر که نمازش او را از گناه بازداشته به همان اندازه نمازش قبول شده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۹۸)

۹۳ - اثر وضوی خوب و خواندن نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان المسلم اذا توضا فاحسن الوضوء ثم صلى الصلوات الخمس تحاتت خطايه كما تحاتت هذا الورق ؛

هنگامی که مسلمان وضو بگیرد و خوب وضو بگیرد ، سپس نمازهای پنجگانه را به جا آورد...، گناهان او فرو می ریزد ، همان گونه که برگهای این شاخه فرو ریخت .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۱۹)

۹۴ - رهایی از گرما ، با نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اذا اشتد الحر فابردوا بالصلاه فان الحر من فيح جهنم ؛

هر وقت گرما و شدت آن بر شما سخت گرفت ، توسط نماز آن را خنک کنید ؛ زیرا گرما و حرارت از جوشش جهنم است .

(بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۱۵)

۹۵ - تائیر نماز در آینده

روی ان فتی من الانصار كان یصلی الصلاه مع رسول الله و یرتکب الفواحش فوصف ذلك لرسول الله - صلی الله علیه وآله - فقال ان الصلاته تنهاه یوما ما ، فلم یلبث ان تاب ؛

روایت شده جوانی از قصار در نماز جماعت با پیامبر خدا (ص) شرکت می کرد ، ولی کارهای زشت را نیز مرتکب می شد . به حضرت رسول (ص) خبر دادند ، حضرت فرمود : بالاخره نمازش روزی او را نجات خواهد داد و از کارهای زشت باز می دارد ، پس مدتی نگذشت که جوان توبه کرد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۹۸)

۹۶ - نماز قلبی

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من صلى ركعتين و لم يحدث فيها نفسه بشي ء من امور الدنيا غفر الله له ذنوبه ؛

كسيكه دو ركعت نماز بخواند ، بدون آن كه به فكر كارهاى دنيا باشد خداوند گناهانش را مى آمرزد .

(بحارالانوار ، ج ٨٤ ، ص ٢٤٠)

٩٧ - التجا به نماز در سختيها

قال عن حذيفه : كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

إذا حزبه امر فرغ الى الصلاة ؛

شيوه رسول خدا (ص) چنان بود كه چنانچه مشكلي براى او پيش مى آمد ، به نماز پناه مى برد و از آن استعانت مى جست .

(تفسير درالمنثور ، ج ١ ، ص ٦٧)

٩٨ - نمره نماز كامل

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

إذا كان يوم القيامة يدعى بالعبد فاول شى ء يسئل عنه الصلاة فاذا جاء بها تامه و الا زخ فى النار ؛

هنگامى كه روز قيامت فرا مى رسد ، اولين چيزى كه از انسان سؤال مى كنند نماز است ، اگر انسان نماز را كامل به جا آورد

(در رحمت حق قرار مى گيرد) و اگر چنين نباشد ، وى را به درون آتش مى افكنند .

(وسائل الشيعه ، ج ٣ ، ص ١٦)

٩٩ - جبران ناراحتى با نماز

عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال :

كان على - عليه السلام - إذا هاله شى ء ، فزرع الى الصلاة ، ثم تلى هذه الايه (استعينوا بالصبر و الصلاة) ؛

هنگامى كه براى اميرالمؤمنين (ع) مشكلي پيش مى آمد ، به نماز پناه مى برد (ناراحتى خود را به طريق نماز جبران مى كرد)

و آيه (استعينوا بالصبر و الصلاة) را تلاوت مى كرد .

۱۰۰ - استقبال خدا از نمازگزار

قال الباقر - علیه السلام - :

إذا استقبل المصلی القبلة استقبل الرحمن بوجهه ؛

آن گاه که نمازگزار رو به قبله نماید ، خداوند رحمان به صورتش رو می آورد .

(اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۵۸)

۱۰۱ - آتش گناه را با اقامه نماز خاموش کنید

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا بنی ادم ! فاطفئوا عنکم ما او قد تموه علی انفسکم فیقومون فیتطهرون ، فتسقط خطایاهم من اعینهم و یصلون فیغفر لهم ما بینهما ثم توقدون فیما بین ذلك . فاذا کان عند صلاه الاولی نادى یا بنی ادم ، قوموا فاطفئوا ما او قدتم علی انفسکم فیقومون و یتطهرون ، و یصلون فیغفر لهم ما بینهما ، فاذا حضرت العصر فمثل ذلك ، فاذا حضرت المغرب فمثل ذلك ، فاذا حضرت العتمه ، فمثل ذلك فینامون و قد غفر لهم ، ثم قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - فمدلج فی خیر و مدلج فی شر ؛

ای فرزندان آدم ! آتشی را که با دست خود افروخته اید خاموش کنید پس بر می خیزند و وضو می گیرند ؛ بعد از آن ، گناهان و معاصی شان ساقط می شود ، و آن هنگام که نماز می خوانند ، هرچه از زشتیها ، که در مابین دو نماز مرتکب شده اند ، بخشوده می شود ؛ مجددا در مابین دو نماز آتش می افروزند . همین که هنگام نماز ظهر فرا رسد . منادی حق ندا دردهد که ای انسانها برخیزید ، و آتشی را که برای سوزاندن خویش برافروخته اید خاموش کنید ، پس بر می خیزند و وضو می گیرند

و نماز به جا می آورند ، آن گاه هر چه که در مابین دو نماز مرتکب شده بودند بخشوده می شود . و هر گاه وقت نماز عصر فرا رسد ، چنین است که در نماز ظهر گذشت ، (یعنی ، با اقامه نماز عصر ، گناهان گذشته وی آمرزیده می گردد) و با فرارسیدن وقت نماز مغرب و اقامه آن ، معصیتهای قبل از مغرب او آمرزیده می شود . سپس می خوانند در حالی که آمرزیده شده اند و چیزی از گناهان بر آنان نیست . بعد از آن گروهی در راه خیر سیر می کنند و گروهی در راه شر .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۴)

۱۰۲ - نماز و بخشش گناهان

قال الصادق - علیه السلام - :

من صلی رکعتین یعلم ما یقول فیهما انصرف و لیس بینہ و بین اللہ - عز و جل - ذنب الا غفره له ؛

کسی که دو رکعت نماز به جا آورد و بداند که (در نماز) چه می گوید ، و بعد از اتمام هر نماز گناهی بین او و خداوند باشد خدا او را می بخشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۰)

۱۰۳ - سلام نماز و خروج از معاصی

قال رسول اللہ - صلی اللہ علیہ وآلہ - :

إذا قمت الی الصلاه و توجہت و قراءت ام الكتاب و ماتیسر من السور ، ثم رکعت ، فتمت رکوعها و سجودها و تشهدت و سلمت ، غفر لک کل ذنب فیما بینک و بین الصلاه التي قدمتها الی الصلاه المؤخره فهذا لک فی صلاتک ؛

هر گاه به نماز ایستادی و توجه کردی (به سوی خداوند و با حضور قلب ، به پیشگاه او قرار گرفتی) و فاتحه الكتاب را قرائت نمودی و در حد امکان و میسور ، از سوره های (کوچک و یا بزرگ) قرآن خواندی ، سپس رکوع و سجود تام و تمامی انجام دادی ، آن گاه تشهد و سلام دادی ، اثر این نماز تو ، آمرزش تمامی گناهانت می باشد که در مابین دو نمازت می باشد ، آن نمازی که قبلا به جای آوردی و نمازی که بعدا خواندی . پس آن چه از نماز عاید تو می گردد ، همانا آمرزش کلیه گناهانت می باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۵)

۱۰۴ - مثل نمازهای پنجگانه در محو گناهان

تفسیر الامام - علیه السلام - قال : قال رسول اللہ - صلی اللہ علیہ وآلہ - :

من صلى الخمس كفر الله عنه من الذنوب ما بين كل صلاتين ، و كان كمن على باب نهر جار يغتسل فيه خمس مرات لا تبقى عليه من الذنوب شيئاً ، الا الموبقات التي هي ججد النبوه او الامامه ، او ظلم اخوانه المؤمنين او ترك التقيه حتى يضر لنفسه و اخوانه المؤمنين ؛

كسى كه نماز پنجگانه يومية را به جا مى

آورد ، خداوند همه گناهان او را ، که در ما بین دو نماز برای او پیش می آید ، و مثل کسی است که در جلو خانه اش نهر آبی جاری باشد و او روزانه پنج بار در آن شستشو نماید ، دیگر گناهی بر او باقی نخواهد گذاشت ، مگر گناهان مهلک ، مانند انکار رسالت ، امامت ، ظلم و ستم به برادران ایمانی ، و یا ترک تقیه تا آن جا که ضروری به او یا برادران مؤمن او برسد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۱۹)

۱۰۵ - پناه به نماز

عن امیرالمؤمنین - علیه السلام - قال :

إذا رأى احدكم امرئه تعجبه فليات اهله فان عند اهله مثل ما رأى ولا يجعلن للشيطان على قلبه سبيلا ليصرف بصره عنها فاذا لم تكن له زوجه فليصل ركعتين و يحمدالله من فضله فانه يبيح له برحمته ما يغنيه ؛

هرگاه زنی نظر کسی را جلب کرد ، فوراً با همسرش نزدیکی کند ، زیرا زنان مانند یکدیگر هستند و شیطان را در خود راه ندهد ؛ و اگر کسی دارای همسر نیست ، دو رکعت نماز گزارد و به حمد الهی پردازد و از خداوند بخواهد برای او همسری فراهم آورد .

(نورالثقلین ، ج ۳ ، ص ۵۸۹)

۱۰۶ - نماز ، بازدارنده از فحشاء و منکرات

قال الصادق - علیه السلام - :

اعلم ان الصلاه حجزه الله في الارض ، فمن احب ان يعلم ما يدرك من نفع صلاته ، فلينظر فان كانت صلاته حجزته عن الفواحش و المنكر فانما ادرك من نفعها بقدر ما احتجز ، و من احب ان يعلم ما له عند الله فليعلم ما لله عنده ، و من خلا بعمل فلينظر فيه ، فان كان حسنا جميلا فليمض عليه ، و ان كان سيئا قبيحا فليجتنبه ؛ فان الله - عز و جل - اولى بالوفاء و الزيادة . من عمل سيئه في السر فليعمل حسنه في السر و من عمل سيئه في العلانيه فليعمل حسنه في العلانيه ؛

آگاه باشید ، همانا نماز حاجز و حائلی است از طرف خداوند در روی زمین ، پس آن کسی که دوست دارد بداند که چه قدر از منافع نمازش را درک کرده ، پس دقت کند

و بنگرد که اگر نمازش حاجز و حائل بین او فواحش و منکرات است ، پس از منافع نماز به قدری که از گناه و فواحش دوری کرده ، درک نموده و بهره برده است . اگر کسی می خواهد بداند چه قدر مقام نزد خداوند دارد . نگاه کند ببیند خداوند متعال نزد او چه قدر مقام دارد ؟ و کسی که عملی را انجام داده پس به دقت در عملش ، بنگرد اگر آن عمل شایسته و نیکو و خالص بود ، پس او را ادامه دهد و اگر عمل بد و زشتی بود دیگر تکرار نکند و از آن رقم اعمال به شدت اجتناب کند ، که اگر چنین کند به راستی که خداوند - عز و جل - به وفا و زیاد کردن روزیش و برآوردن حاجتش سزاوارتر است . کسی که در خلوت مرتکب گناهی می شود ، پس باید در خلوت ، حسنه و کار شایسته ای نیز انجام دهد . و چنانچه کسی در جلوت و انظار مردم گناهی کرد ، پس باید آشکارا کار نیکی را نیز انجام دهد .

(بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۹۹)

۱۰۷ - هفت خصلت موجب ایمان کامل است

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا علی : سبعة من کن فیہ فقد استکمل حقیقه الایمان و ابواب الجنه مفتحه له ؛ من اسبغ وضوئه ، واحسن صلاته ، و ادى زکوه ماله ، و کف غضبه و سجن لسانه ، و استغفر لذنبه ، و ادى النصیحه لاهل بینه ؛

پیامبر اکرم (ص) فرمود : ای علی ! هفت خصلت است که در هر کس باشد حقیقت

ایمان را دریافته ، و درهای بهشت به سوی او گشوده می گردد .

اول : کسی که وضوی کامل و شایسته بگیرد .

دوم : نمازش را نیکو ادا کند (و جمیع شرایط قبولی نماز را رعایت نماید) .

سوم : زکات مالش را پردازد . (اموالش را تزکیه کند) .

چهارم : خشم خویش را فرو برده و کظم غیظ کن و از اعمال خشم و عصبانیت خود جلوگیری کند .

پنجم : زبانش را (از هر چه باطل و ناحق است) ببندد و حبس کند .

ششم : بر گناهان خویش استغفار نماید .

هفتم : نصایح و اندرز و راهنماییهای لازم را در حق اهل بیت و فرزندانش مضایقه نکند ، و حق اهل و عیال و اولاد خویش را از نظر نصیحت و هدایت و ارشاد ، ادا نماید .

(مکارم الاخلاق ، ج ۲ ، ص ۳۸۷)

۱۰۸ - عبور از صراط

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

الصلاه جواز علی الصراط ؛

نماز جواز عبور از صراط است .

(بحار الانوار ، ج ۹۸ ، ص ۱۶۸)

۱۰۹ - اثر نماز میت

قال الصادق - علیه السلام - :

یدخل علی المیت فی قبره الصلاه و الصوم و الحج و الصدقه و البر و الدعاء ، و یکتب اجره للذی یفعله و للمیت ؛

نماز و روزه و صدقه و نیکی و دعا برای میت در قبر او داخل می شود ، و اجر و پاداش این امور را برای میت و آن را انجام می دهد ، نوشته می شود .

(بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۶۲)

۱۱۰ - دوری شیطان از نماز گزار

قال الصادق - عليه السلام - :

انظر اذا قمت الى الله فان الشيطان ابعده مايكون من الانسان اذا قام الى الصلاه ؛

بنگر آن گاه که به درگاه خداوند (برای خدا) می ایستی، زیرا شیطان هیچ گاه از انسان دورتر از آن وقتی که به نماز می ایستد، نیست.

(جامع الاخبار، ص ۲۱۱. بحار الانوار، ج ۹۱، ص ۲۴۳)

۱۱۱ - نماز پاسدار انسان

قال علي - عليه السلام - :

و عن ذلك ما حرس الله عباده المؤمنين بالصلوات و الزكوات ؛

و از اینجاست که خداوند با نمازها و زکاتها و سختکوشی در نماز، از بندگان با ایمانش پاسداری می کند.

(نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۷۹۸)

۱۱۲ - تقویت روحیه به وسیله نماز

عن الصادق - عليه السلام - قال :

فی قول الله - عز و جل - : (و استعینوا بالصبر و الصلوه) قال : یعنی بالصبر : الصوم ؛ و قال : اذا نزلت بالرجل النازله او الشديده فليصم فان الله - عز و جل - يقول : (استعینوا بالصبر و الصلاه) ؛

امام صادق (ع) در تفسیر آیه فوق فرمود : خداوند متعال در قرآن می فرماید : (از روزه و نماز استعانت جوئید) و مراد از (صبر) در این آیه (روزه) است. و سپس فرمود : و هرگاه دشواری و مشکلی سخت به کسی روی آورد. (روزه) بدارد، زیرا خداوند متعال می گوید : (یاری طلبید و استعانت جوئید از روزه و نماز).

(روضه المتقین، ج ۳، ص ۲۶۰ و ۲۲۸)

۱۱۳ - روح نماز در عالم برزخ

قال الصادق - عليه السلام - :

إذا وقع الانسان في قبره . . . . . كان الصلوه عن يمينه و الزكوه عن شماله و البر ظل عليه ، قال الصبر للصلوه و الزكوه و البر :
دونكم صاحبكم فان عجزتم عنه فانا دونه ؛

هنگامی که انسان در قبر خود قرار گرفت ، (نماز) در طرف راست و زکات در طرف چپ وی قرار می گیرند ، و نیکیهایش
بر سر وی سایه می گسترانند ؛ در این هنگام ، (صبر) به نماز و زکات و نیکیهای وی می گوید : صاحب خود را دریابید و اگر
عاجز ماندید من او را کفایت می کنم و با او خواهم بود .

(سفینه البحار ، صبر ، ج ۲ ، ص

۱۱۴ - مقایسه نماز با حج و روزه

فی الحدیث :

الحج افضل من الصلاه و الصيام ، لان المصلی انما یشغل عن اهله ساعه و الصائم بیاض یوم و ان الحاج . . . یطیل غیبه عن اهله . . . ؟

در حدیث آمده است که : (حج) برتر از نماز و روزه است ، زیرا انسان نماز گزار فقط در فرصتی کوتاه از لذات خود صرف نظر می کند ، و روزه دار هم از صبح تا غروب از آن دست می کشد ولی حاجی ، در فرصتی طولانی ، از زن (و فرزند) خود چشم می پوشد .

(بحار الانوار ، ج ۹۹ ، ص ۱۸)

۱۱۵ - حایل آتش دوزخ

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

و تكون صلاه العبد عند المحشر تاجا علی رءسه و نورا علی وجهه و لباسا علی بدنه و سترا بینه و بین النار ؟

نماز بنده در محشر تاجی است بر سر او ، و موجب نورانیت صورتش ، لباس برای بدن وی ، و ساتر و حایل بین او و آتش جهنم است .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۱)

۱۱۶ - شفیع نماز گزار

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

الصلاه شفیع بینه و بین ملک الموت ؟

نماز شفیع نماز گزار در نزد ملک الموت است .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۲)

۱۱۷ - راز سجود بر آدم

قال الله تعالى : يا ادم انما امرت الملائكة بتعظيمك بالسجود لك اذ كنت وعاء لهذه الانوار و لو كنت سالتني بهم قبل خطيئتكم ان اعصمكم منها و ان افطنكم لدواعي عدوك ابليس حتى تحرز منها لكنت قد جعلت ذلك ؛

در حدیث آمده است : که خداوند متعال به آدم فرمود : ای آدم البته به عنوان عظمت تو فرشتگان را دستور دادم تا در برابرت سجده کنند به خاطر آن که در ذات و سرشت تو نور ولایت جای دارد .

(بحار الانوار ، ج ۱۱ ، ص ۱۹۲)

۱۱۸ - اثر خلوص در نماز

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال :

فی التوریه مکتوب : یابن ادم ، تفرغ لعبادتی ، املا قلبک غنی و لا اکلک الی طلبک ، و علی ان اسد فافتک و املا قلبک خوفا منی ، و ان لا تفرغ لعبادتی ، املا قلبک شغلا بالدنیا ثم لا اسد فافتک و اکلک الی طلبک ؛

در تورات نوشته شده است : ای پسر آدم ، فارغ شو از برای عبادت من ، تا پر کنم قلب تو را از بی نیازی و واگذار نکنم تو را به سوی طلب خویش ، و بر من است که ببندم راه فقر تو را و پر کنم دل تو را از خوف خویش و اگر فارغ نشوی برای عبادتم ، پر کنم دل تو را از اشتغال به دنیا پس از آن ببندم فقر تو را و واگذارم تو را به سوی طلبت .

(اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۸۳)

۱۱۹ - نماز محبوب پارسایان

قال علی - علیه السلام - :

الصلاه قربان کل تقی ، و الحج جهاد کل ضعیف ، و لکل شیء زکاه و زکاه البدن الصیام ، و جهاد المرآه حسن التبعل ؛

نماز وسیله تقرب و نزدیک شدن هر پارسایی به خداست ، و حج ، جهاد افراد ناتوان است ، هر چیزی زکات دارد و زکات و پاک کردن بدن ، روزه گرفتن است . جهاد زن هم خوب شوهرداری کردن می باشد .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۱۵۲)

۱۲۰ - تقسیم نماز بین خدا و بنده

حدیث قدسی :

قسمت الصلوه بينى و بين عبدى : فنصفها لى ، و نصفها لعبدى ، فاذا قال : (بسم الله الرحمن الرحيم) يقول الله : ذكرنى عبدى .
و اذا قال : (الحمد لله) يقول الله : حمدنى عبدى و اثنى على . و هو معنى (سمع الله لمن حمده) و اذا قال : (الرحمن الرحيم)
يقول الله : عظمتى عبدى . و اذا قال : (مالك يوم الدين) يقول الله : مجدنى عبدى (و فى روايه : فوض الى عبدى) و اذا قال :
(اياك نعبد و اياك نستعين) يقول الله : هذا بينى و بين عبدى . و اذا قال : (اهدنا الصراط المستقيم) يقول الله : هذا لعبدى و
لعبدى ما سئل ؛

من نماز را بين خود و بنده ام تقسيم کرده ام ، نیمی از آن من است و نيمش از آن بنده ام . پس چون بنده گفت : (بسم الله
الرحمن الرحيم) ، خدا گوید : (بنده ام مرا یاد کرد) و چون

بنده گفت: (الحمد لله) خدا فرماید: (بنده ام مرا سپاس گزارد و ستایش گفت). و این است معنی (سمع الله لمن حمده) و چون گفت: (الرحمن الرحيم) خداوند گوید: (بنده ام مرا تعظیم کرد). و چون گفت: (مالك يوم الدين) خدا گوید: (بنده ام مرا تمجید کرد). (و در روایتی دیگر، کار خود را به من واگذار کرد). و چون گفت: (اياك نعبد و اياك نستعين) خدا می فرماید: (این بین من و بنده من است). و چون گفت: (اهدنا الصراط المستقيم) خداوند می فرماید: (این از آن بنده من است و بنده ام آن چه بخواهد از آن اوست).

(المحججه البيضاء، ج ۱، ص ۳۸۸)

۱۲۱ - بهره برداری از نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

اعلم ان الصلوه حجه الله في الارض فمن احب ان يعلم ما يدرك من نفع صلوته فلينظر فان كانت صلوته حجرتة عن الفواشش والمنكر فانما ادرك من نفعها بقدر ما احتجر؛

بدان حقیقت نماز نگهبان الهی در زمین است پس کسی که می خواهد بداند چه بهره ای از نماز می برد باید ملاحظه کند که نماز چه اندازه او را از زشتی و بدی ما حفظ می کند و به همان اندازه که حفظ می کند بهره برده است.

(بحار الانوار، ج ۷۸، ص ۱۹۹)

۱۲۲ - اجر نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلاه... مفتاحا للجنة و مهورا لحوار العين و ثمنا للجنة؛

نماز موجب فتح و گشایش ابواب جنت برای او می باشد و مهریه حورالعین و ثمن و بهای بهشت است.

(بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۱)

۱۲۳ - حق نماز را چه کسانی می شناسند؟

قال علی - عليه السلام - :

و قد عرف حقها (الصلوه) رجال من المؤمنین الذین تشغلهم عنها زينه متاع، و لاقره عین من ولد و لا مال، يقول الله سبحانه: (رجال لا تلهيهم تجاره و لا بيع عن ذكر الله و اقام الصلوه و ايتاء الزكوه)؛

حق نماز را مؤمنین شناخته اند که نه زینت های دنیا، نه نور چشمی ها از فرزند و مال، آنان را از عبادت پروردگارشان باز نمی دارد زیرا که خداوند سبحان میگوید: (مردانی هستند که تجارت و داد و ستد آنان را از یاد خدا و برپا داشتن نماز و پرداخت زکات باز نمی دارد).

(نهج البلاغه، خطبه، ۱۹۹)

۱۲۴ - نماز، فروتنی کامل

قال علی - علیه السلام - :

و عن ذلك ما حرس الله عبده المؤمن بالصلوات و الزكوات ، و مجاهده الصيام في الايام المفروضات . . . لما في ذلك من تعفير عتاق الوجوه بالتراب تواضعا ؛

خداوند بندگان با ایمانش را از تبهکاری و ستمگری و گردنکشی به وسیله نمازها و زکات ها و سعی در گرفتن روزه ها در روزه هایی که واجب نموده است، حفظ می کند . . . ؛ زیرا در نماز انسان صورتهای آزاده و نیکو را از روی فروتنی در پیشگاه الهی بر خاک می مالد .

(نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۷۹۸)

۱۲۵ - نائیر تکبیره الاحرام

قال الباقر - علیه السلام - :

اذا احرم العبد المسلم في صلوته ، اقبل الله اليه بوجهه و وكل به ملكا يلتقط القران من فيه التقاطا فاذا اعرض ، اعرض الله عنه و وكله الى الملك ؛

هنگامی که بنده ای مسلمان تکبیره الاحرام نماز را می گوید، خداوند به طرف او توجه می کند، و موکل می کند بر او ملکی را تا آن چه که قرائت می کند از او دریافت کند، پس وقتی از نماز فارغ شد خداوند او را به همان ملک می سپارد .

(مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۱۷۳)

۱۲۶ - سرالله اکبر

عن امير المؤمنین - علیه السلام - انه قال :

و الوجه الاخر (الله اکبر) فيه نفی کیفیته ؛ کانه يقول (ای المؤمن ذن) : الله اجل من ان يدرك الواصفون قدر صفته الذي هو موصوف به ؛ انما يصفه الواصفون صفته على قدرهم لا قدر عظمته و جلاله . تعالى الله عن ان يدرك الواصفون صفته علوا كبيرا

وجه دیگر (الله اکبر) این است که کیفیت و چگونگی را از او نفی می کند؛ گویی اذان گوینده می گوید: (خدا والاتر از آن است که وصف کنندگان صفت او را) (آن چنان که هست) ادراک کند). وصف کنندگان به قدر ادراک خود او را وصف می کنند نه به قدر عظمت و جلال او. خدا بسیار برتر از آن است که وصف گویان صفت او را دریابند . . . .

(بحارالانوار، ج ۸۱، ص ۱۳۱)

۱۲۷ - تاءثیر (الله اکبر) گفتن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا رفع یدیه و قال : (الله اکبر) و اثنی علی الله ، قال الله تعالی لملائکته : یا عبادی ! اما ترونه کیف کبرنی و عظمتی و نزهتی عن ان یکون لی شریک او شبیه او نظیر و رفع یده و تبرء عما یقولہ اعدائی من الاشراک بی ؟ اشهدکم انی ساکبره و اعظمه فی دار جلالی و انزهه فی متمزات دار کرامتی و ابرئه من اثامه و من ذنوبه و من عذاب جهنم و من نیرآنها ؛

پس وقتی که نماز گزار دو دستش را (جهت گفتن) : (الله اکبر) بالا برد و ثنای خدا گوید ، خدای تعالی به ملائکه خود

چنین میفرماید: ای عبادت کنندگان من! آیا نمی بینید بنده ام را که چگونه مرا بزرگ و عظیم شمرد و از شریک و تشبیه و نظیر پاک دانست و دستش را (هنگام گفتن تکبیر) بلند کرد و دوری جست از گفته های دشمنان من که برای من شریک قائلند؟ شما را شاهد می گیرم، به درستی که به زودی من او را در دار جلالم بزرگ و عظیم خواهم کرد و پاک می گردانم او را در پاکیزگی دار کرامتم و او را از گناهان پاک می سازم و از عذاب جهنم و آتش آن او را حفظ می کنم.

(بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۲۸ - تائیر خواندن حمد و سوره

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

و اذا قال (بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين) فقرأ فاتحه الكتاب و سوره قال الله تعالى لملائكته اما ترون عبدي؟ هذا كيف تلذذ بقراءة كلامي؟ اشهدكم يا ملائكتي لاقولن له يوم القيامة اقرا في جناني و ارق في درجاتي فلايزال يقرء و يرقى بعدد كل حرف درجه من ذهب و درجه من فضه و درجه من لؤلؤ و درجه من جوهر و درجه من زبرجد اخضر و درجه من زمرد اخضر و درجه من نور رب العزه؛

و زمانی که (بسم الله الرحمن الرحيم، الحمد لله رب العالمين) را قرائت کرد و فاتحه الكتاب و سوره خواند، خداوند تعالی خطاب به ملائکه خود می گوید: آیا این بنده مرا نمی بیند چگونه با قرائت کلام من لذت می برد؟ شما را شاهد می گیرم، ای

ملائکه من هر آینه در روز قیامت به او خواهم گفت : در بهشت من قرائت کن و به درجات (بالا) ارتقاء پیدا کن ؛ پس او دائم قرائت خواهد نمود و به عدد هر حرف ، درجه ای از طلا- ، درجه ای از نقره ، درجه ای از لؤلؤ ، درجه ای از جوهر ، درجه ای از زبرجد سبز ، درجه ای از زمرد سبز و درجه ای از نور رب العزه به او عطا خواهد شد .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱)

۱۲۹ - اسرار به رکوع رفتن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا رکع قال الله تعالى لملائكته : يا ملائكتي ! اما ترون كيف تواضع لجلال عظمتي ؟ اشهدكم لاعظمته في دار كبريائي و جلالی ؛

پس وقتی (نماز گزار) رکوع رفت ، خداوند تبارک و تعالی خطاب به ملائکه می کند و می گوید : (ای ملائکه من ! آیا نمی بینید (بنده نماز گزار) چگونه برای بزرگی و عظمت من تواضع می کند ؟ شما را گواه می گیرم ، که هر آینه او را در دار کبریائی و جلال خودم بزرگ سازم) .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱)

۱۳۰ - اسرار سر از رکوع برداشتن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا رفع رءسه من الركوع قال الله تعالى لملائكته : اما ترون يا ملائكتي كيف يقول : ارتفع عن اعدائك لما اتواضع لاوليائك و انتصب لخدمتك اشهدكم يا ملائكتي ! اجعلن ، جميل العاقبه له و لاصبرنه الي جناني ؛

پس هنگامی که (نماز گزار) سرش را از رکوع بلند کرد ، خداوند خطاب به ملائکه خود می کند و می گوید : آیا نمی بینید ای ملائکه من ! چگونه این بنده ام می گوید (خدایا) سرم را در مقابل دشمنان تو بلند کردم ، چنانچه در مقابل دوستان تو تواضع نمودم و خود را برای خدمت تو آماده ساختم ؟ شما را گواه می گیرم ای ملائکه من ! هر آینه عاقبت زیبا و خوبی برای او قرار خواهم داد و بهشت را برای او قرار خواهم داد .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱)

۱۳۱ - اسرار سجده کردن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا سجد قال الله تعالى لملائكته : يا ملائكتي ! اما ترون كيف تواضع بعد ارتقائه ؟ و قال لي : و ان كنت جليلا مكينا في دنياك ، فانا ذليل عند الحق اذا ظهر لي ؟ سوف ارفعه بالحق و ادفع به الباطل ؛

هنگامی که (نماز گزار) سجده کرد خداوند خطاب به ملائکه خود فرمود : ای ملائکه من ! آیا نمی بینید که چگونه بنده ام بعد از ارتقاء تواضع می کند و برای من می گوید : اگر تو صاحب جلالت و مکنت در دنیا هستی ، پس من خوار در نزد تو هستم ؟ (خداوند فرماید) به زودی او را از طریق

حق بالا می برم و به وسیله او باطل را دفع می کنم .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱)

۱۳۲ - اسرار تشهد

قال الصادق - عليه السلام - :

التشهد ثناء على الله تعالى : فكن عبد له في السر خاضعا له في الفعل ، كما انك عبد له بالقول و الدعوى . وصل صدق لسانك بصفاء صدق سرک ؛ فانه خلقك عبدا و امرک ان تعبد به بقلبك و لسانك و جوارحك ، و ان تحقق عبوديتك له بربوبيته لك ، و تعلم ان نواصي الخلق بيده ، فليس لهم نفس و لالخط الا بقدرته و مشيته ، و هم عاجزون عن اتيان اقل شىء في مملكته الا باذنه و ارادته . قال الله - عز و جل - (و ربك يخلق ما يشاء و يختار ما كان لهم الخيره من امرهم سبحان الله و تعالى عما يشركون) . فكن عبدا شاكرا بالفعل ، كما انك عبد ذاكر بالقول و الدعوى . وصل صدق لسانك بصفاء سرک ؛ فانه خلقك ؛ فعز و جل ان يكون اراده و مشيه لاحد الا بسابق ارادته و مشيته . فاستعمل العبوديه في الرضا بحكمه و بالعباده في اداء اوامره . و قد امرک بالصلوه على نبيه محمد - صلى الله عليه و آله - فاوصل صلوته و طاعته بطاعته و شهادته بشهادته . و انظر لايفوتك برکات معرفه حرمته ، فتحرم عن فائده صلوته و امره بالاستغفار لك و الشفاعة فيك ان اتيت بالواجب في الامر و النهى و السنن و الاداب ؛ و تعلم جليل مرتبته عند الله - عز و جل - ؛

تشهد ستایش خداوند

تعالی است ؛ پس در باطن و ضمیر ، بنده او و در عمل و کردار ، خاضع برای او باش ، همچنان که در سخن و ادعا بنده او هستی . و راستی زبانت را به صفای صدق ضمیرت ببیوند ، که او تو را بنده آفریده و دستورت داده تا با قلب و زبان و (همه) اعضا و جوارحت عبادتش کنی و بدان جهت که او پروردگار تو است ، بندگی او نمایی ، و بدانی که اختیار و سرنوشت خلق به دست اوست و کس را یارای هیچ نفسی و نیم نگاهی جز به توان و خواست او نیست و جز با اجازه و اراده او قادر به انجام کوچکترین کاری در مملکت او نمی باشند . خداوند عز و جل فرموده : (پروردگار تو آن چه بخواهد می آفریند و انتخاب و اختیار می کند و آنان را در کارهایشان گزینش و انتخاب نیست ، منزه و برتر است خدا از آن چه شکر می ورزند) پس بنده سپاسگزار خدا باش در عمل ، آن سان که به زبان و ادعا ذکر او گویی . و راستی زبانت را به صفای ضمیرت ببیوند که او تو را آفریده (و از درونت آگاه است) پس برتر و والاتر از آن است که کسی را بدون آن که نخست او اراده کند ، اراده ای باشد ؛ پس باتسلیم و رضا به فرمان او باش و یا عبادت کردن به وسیله انجام اوامرش بندگی به جای آر . و تو را به صلوات بر پیامبرش محمد (ص) امر کرده ،

پس نماز خدا را با صلوات بر پیامبر (ص) و طاعت او را با طاعت آن حضرت و شهادت (به وحدانیت) او را به شهادت (به رسالت) آن جناب وصل کن؛ و بنگر که برکات معرفت حرمت آن جناب از دستت نرود تا از بهره درود فرستادن او (اشاره به آیه ۱۰۳ سوره توبه) و از امر خداوند به آن جناب که اگر به آن چه فعل یا ترکش واجب است و به سنن و آداب عمل کنی و مرتبت بلند او را نزد خداوند بدانی، برایت استغفار کند و درباره ات شفاعت نماید (اشاره به آیه ۱۵۹ سوره آل عمران و آیات دیگر) محروم گردی).

(مصباح الشریعه، باب ۱۷، بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۸۴)

۱۳۳ - اسرار سر برداشتن از سجده اول

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا رفع رءسه من السجده الاولى قال تعالی : یا ملائکتی ! اما ترونه کیف قال : (وانی و ان تواضعت لک فسوف اخلط الانتصاب فی طاعتک بالذل بین یدیک) ؛

سپس زمانی که سر از سجده اول برداشت، خداوند خطاب به ملائکه اش می گوید: ای ملائکه من! آیا نمی بینید او را چگونه می گوید: و به درستی که من به زودی تواضع در مقابلت را با ذل و کوچکی خواهم گمارد.

(بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۳۴ - اسرار سجده دوم

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا سجد ثانیه : قال الله تعالی لملائکتہ : اما ترون عبدی هذا آموزشی کیف عاد الی التواضع لی ؟ لاعیدن الیه رحمتی ؛

و هنگامی که سجده دوم را به جا آورد، خداوند تعالی خطاب به ملائکه خود می گوید: آیا این بنده مرا نمی بیند چگونه برای من تجدید تواضع نمود؟ هر آینه رحمت خود را برای او اعاده خواهم کرد.

(بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

۱۳۵ - اسرار سر برداشتن از سجده دوم

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا رفع رءسه قائما قال الله تعالی : یا ملائکتی ! لا رفعتہ بتواضعه کما ارتفع الی صلاته ؛

پس زمانی که سرش را (سجده دوم) بلند کرد و ایستاد ، خداوند تعالی می گوید : ای ملائکه من ! هر آینه او را به خاطر تواضعش در مقابل من رفعت خواهم داد ، چنان که نماز او به سوی من بالا خواهد آمد .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱)

۱۳۶ - تاثیر قنوت و سجده طولانی

قال علی - علیه السلام - :

طول القنوت و السجود ینجی من عذاب النار ؛

قنوت و سجده طولانی در نماز ، نمازگزار را از عذاب آتش نجات می دهد .

(تصنیف غررالحکم ، ص ۱۷۵ ، حدیث ۳۳۵۳)

۱۳۷ - اسرار تشهد

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

ثم لا يزال يقول الله لملائكته - هكذا في كل ركعة - حتى اذا قعد للشهد الاول و التشهد الثاني ، قال الله تعالى يا ملائكتي قد قضيت خدمتي و عبادتي و قد ثني علي و يصلي علي محمد نبي لاثنين علي في ملكوت السموات و الارض و لاصلين علي روحه في الارواح فاذا صلى علي امير المؤمنين - عليه السلام - في صلاته : قال الله له : يا عبدي ! لاصلين عليك كما صليت علي و لاجعلنه شفيعك كما استشفعت به ؛

سپس مدام خداوند تعالی - در هر رکعت از نمازی که بنده می خواند - خطاب به ملائکه چنین خواهد گفت ؛ تا زمانی که برای تشهد اول و تشهد دوم نشست ، در این هنگام خدای تعالی می گوید : ای ملائکه من ! به تحقیق به جا آورد بنده من خدمت و عبادت مرا و اکنون نشسته و ثنای مرا می کند و درود بر محمد پیغمبر من می فرستد هر آینه بر او ثنا می فرستم در ملکوت آسمانها و زمین و هر آینه درود بر روح او می فرستم و زمانی که درود بر امیرالمؤمنین (ع) در نمازش فرستاد ، خدا به او می گوید : ای بنده من ! هر آینه من بر تو درود می فرستم ، کما این که تو

بر علی درود می فرستی ، هر آینه او را شفیع تو قرار می دهم ، چنانچه تو به وسیله او طلب شفاعت کردی .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱)

۱۳۸ - اسرار سلام نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

معنی السلام فی دبر کل صلوه الامان ؛ من ادی امر الله و سنه نبیه - صلی الله علیه و اله - خاشعا منه قلبه ، فله الامان من بلاء الدنیا و برائه من عذاب الآخرة . و السلام اسم من اسماء الله تعالی ، اودعه خلقه لیستعملوا معناه فی المعاملات و الامانات و الاضافات ، و تصدیق مصاحبتهم فیما بینهم و صحه معاشرتهم . و اذا اردت ان تضع السلام موضعه و تودی معناه فاتق الله ، و لیسلم منک دینک و قلبک و عقلک ، و لاتدنسها بظلمه المعاصی ؛ و لتسلم حفظتک ، لاتبرمهم و لاتملهم و توحشهم منک بسوء معاملتک معهم ، ثم صدیقک ثم عدوک . فان من لم یسلم منه من هو الاقرب الیه فالابعد اولی . و من لایضع السلام مواضعه هذه ، فلا سلام و لاتسلیم (خ ل : سلم) و کان کاذبا فی سلامه و ان افشاه فی الخلق ؛

معنای سلام در پایان هر نماز ، امان است ؛ یعنی ، هر کس امر خدا و سنت پیامبرش را با خشوع قلبی در مقابل خدا به جای آورد ، از بلای دنیا در امان و از عذاب آخرت بر کنار است . و (سلام) نامی از نامهای خداوند تبارک و تعالی است که میان خلق خود به ودیعت نهاده تا معنا و محتوای آن

را در داد و ستدها، امتداری ها و در روابط با هم، و برای تاءید و تصدیق همنشینها و صحت آمیزش و معاشرتشان به کار ببرند. اگر خواستی (سلام) را جای خود نهی و (حق) معنای آن را ادا کنی، باید از خدا پروا کنی و دین، دل و عقلت از (گزند و آسیب) خودت در سلامت باشد و آنها را به تیرگی گناهان نیالایی؛ و باید فرشتگان نگهبانت را سلامت بداری، آنها را نیازاری و ملولشان نسازی و با بدرفتاری با ایشان آنان را از خود نترسانی؛ آن گاه دوستت و سپس دشمنت (باید از جانب تو در سلام باشند) که هر کس نزدیکترین کس به او از دست او در سلامت نباشد، به طریق اولی دورترین کس از او در سلامت نخواهد بود. و هر که سلام را در جایگاههایش ننهد، (او را) نه سلامی است و نه تسلیمی. و در سلام گفتنش دروغگو است هر چند بلند و آشکار در میان مردم سلام بگوید.

(مصباح الشریعه، باب ۱۸، بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۳۰۷)

۱۳۹ - نائیر سلام نماز

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره :

فاذا سلم من صلاته ، سلم الله علیه و سلم علیه ملائکته ؛

پس زمانی که بنده نمازش را سلام داد، خداوند و ملائکه بر او سلام می فرستند.

(بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۱)

فصل سوم : وجوب نماز

آیات

۱ - نمازهای پنجگانه روزانه

... و سبح بحمد ربک قبل طلوع الشمس و قبل غروبها و من انای اللیل فسیح و اطراف النهار لعلک ترضی ؛

قبل از طلوع آفتاب و پیش از غروب آن و همچنین در اثناء شب و اطراف روز تسبیح و حمد پروردگارت را به جا آور تا خشنود شوی .

(سوره طه ، آیه ۱۳۰)

۲ - نماز و وقت شناسی

فسبحان الله حین تمسون و حین تصبحون ، وله الحمد فی السموات و الارض و عشیا و حین تطهرون ؛

پس (به فکر آن روز بزرگ باشید) خدا را هنگام شام و صبحگاه در نماز مغرب و صبح تسبیح و ستایش گوید و سپاس اهل عالم در آسمانها و زمین مخصوص اوست و شما نیز در تاریکی شب و نیمه روز (در نماز عشاء و ظهر و عصر) به ستایش او مشغول شوید .

(سوره روم ، آیات ۱۷ و ۱۸)

۳- ثابت بودن وقت نماز

فاقيموا الصلوه ان الصلوه كانت على المؤمنین کتابا موقوتا ؛

نماز را برپا دارید که راستی نماز وظیفه ثابت و معینی است برای مؤمنان .

(سوره نساء ، آیه ۱۰۳)

۴- اهمیت نماز ظهر

حافظوا على الصلوات و الصلوه الوسطی و قوموا لله قانتین ؛

در انجام همه نمازها و نماز میانی (ظهر) کوشش و مواظبت کنید ، در حال عبادت و خضوع کنان برای خدا به پا خیزید .

(سوره بقره ، آیه ۲۳۸)

۵- وقت نماز صبح و ظهر

اقم الصلوه لدلوك الشمس الى غسق الليل و قران الفجر ان قران الفجر كان مشهودا ؛

نماز را وقت زوال آفتاب تا اول تاریکی شب به یاد آر و نماز صبح را نیز به جای آر ، که آن به حقیقت مشهود نظر فرشتگان شب و فرشتگان روز است .

۶- نماز ، اولین فرمان به موسی (ع)

اننى انا الله لا اله الا انا فاعبدنى و اقم الصلوه لذكرى ؛

من الله هستم ، معبودی جز من نیست ، مرا پرستش کن و نماز را برای یاد من به پا دار .

(سوره طه ، آیه ۱۴)

۷ - ارزش نماز واجب

قال الصادق - عليه السلام - :

صلاه فريضه ، خير من عشرين حجه . . . ؛

نماز واجب ، بهتر از بیست حج مستحبی است .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۳۹ . بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷)

۸ - طلب عبادت

عن الحسن بن علی - عليه السلام - :

ان من طلب العباده تزکی لها و اذا اضرت النوافل بالفريضه فارفضوها ؛

هرکس طلب عبادت دارد ، دل را برای آن پاک می کند ، و هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رسانید (باعث آسیب رسانی به یکی از صفات و ابعاد نمازهای واجب شد) نمازهای مستحبی را ترک کنید .

(تحف العقول ، ص ۲۶۷)

۹ - نمازهای واجب یومیه

عن زراره قال : سالت اباجعفر - عليه السلام - :

عما فرض الله - عز و جل - من الصلاه ؟ فقال : خمس صلوات فی الليل و النهار ؛

زراره می گوید : از حضرت امام باقر (ع) سؤال کردم که خداوند عز و جل چه مقدار نماز را واجب کرد ؟ آن حضرت فرمودند : پنج نماز را واجب کرد .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۰۵)

۱۰ - ادای واجب ، موجب نجات

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

قال الله تعالی : (لاینجوا منی عبدی الا بآداء ما افترضت علیه) ؛

خداوند فرموده است : (بنده ام از من نجات نمی یابد ، مگر با ادای آن چه که بر او واجب کرده ام) .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۸)

۱۱- سؤال از نمازهای پنجگانه

قال الصادق - علیه السلام - :

إذا لقيت الله بالصلوات الخمس المفروضات لم يسالك عما سوى ذلك ؛

هنگامی که خداوند را با نماز پنجگانه واجب ملاقات کردی ، سؤال از شما نمی شود ؛ مگر از نمازهای پنجگانه .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵)

۱۲ - نشانه شیعه بودن

قال الصادق - علیه السلام - :

شیعتنا اهل الورع و الاجتهاد و اهل الوفاء و الامانه و اهل الزهد و العباده و اصحاب الاحدی و خمسين ركعه فی اليوم و الليله ؛

شیعیان ما اهل تقوی و پاکدامنی و کوشش و جدیت اند و مردمی با وفا و امین اند و اهل زهد و عبادتند و کسانی هستند که در شبانه روز پنجاه و یک رکعت نماز می خوانند .

(بحار الانوار ، ج ۶۸ ، ص ۱۶۷)

۱۳- افضل واجبات

قال الرضا - علیه السلام - :

اعلم ان افضل الفرائض بعد معرفه الله - جل و عز - الصلوه الخمس ؛

بدان که افضل واجبات بعد از معرفت خدای عز و جل نماز پنجگانه است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۵)

۱۴ - تعداد رکعات نماز واجب

قال الرضا - علیه السلام - :

ان الله - عز و جل - انما فرض على الناس في اليوم و الليله سبع عشر ركعه ، من انى بها ، لم يسئله الله - عز و جل - عما سواها ؛
همانا خداوند عز و جل در شبانه روز هفده ركعت نماز بر مردم واجب کرده است كسى كه آن را به جا آورد خداوند غير از نماز از او سؤال نمى كند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۶)

۱۵ - نخستین عمل واجب

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اول ما افترض الله على امتى ، الصلوات الخمس ؛

اولین چیزی كه خداوند بر امت من واجب كرد ، نمازهای پنجگانه است .

(كنز العمال ، ج ۷ ، حديث ۱۸۸۵۱)

۱۶ - وجوب نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

ان الله فرض الزكوه كما فرض الصلاه ؛

خدا زكات را واجب كرد ، همان طور كه نماز را واجب كرد .

(وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۳)

۱۷ - علت وجوب نماز صبح

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و اما صلاه الفجر فان الشمس اذا طلعت تطلع على قرن شيطان فامرني ربي ان اصلى قبل طلوع الشمس صلاه الغداه و قبل ان يسجد لها الكافر لتسجد امتى الله - عز و جل - و سرعتها احب الى الله - عز و جل - و هى الصلاه التى تشهدا ملائكه الليل و ملائكه النهار ؛

اما نماز صبح ، پس هنگامى كه آفتاب طلوع كرد ، مثل اينكه بر شاخهای شيطان طلوع مى كند . پروردگارم مرا امر نموده كه قبل از طلوع خورشيد و قبل از آن كه كافر براى آفتاب سجده كند ، نماز صبح بخوانم ؛ تا آن كه امتم براى خداوند سجده نمايند ، و زود به جاى آوردن آن در پيشگاه خداوند محبوبتر است . اين نمازى است كه ملائكه شب و روز شاهد آن مى

باشند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۹)

۱۸ - علت وجوب نماز ظهر

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان الشمس عند الزوال لها حلقه تدخل فيها فاذا دخلت فيها زالت الشمس فيسبح كل شىء دون العرش بحمد ربي جل جلاله و هي الساعه التي يصلى على فيها ربي جل جلاله ففرض الله على و على امتي فيها الصلاه و قال : اقم الصلاه لدلوك الشمس الى غسق الليل و هي الساعه التي يؤتى فيها بجهنم يوم القيامة فما من مؤمن يوافق تلك الساعه ان يكون ساجدا او راكعا او قائما الا حرم الله جسده على النار ؛

(عده ای از رسول خدا (ص) علت نمازهای پنجگانه را

که در پنج وقت از شبانه روز واجب شد ، پرسیدند . حضرت فرمود : علت وجوب نماز ظهر از این قرار است : (همانا در هنگام زوال آفتاب ، همه چیز در این عالم خلقت خداوند سبحان را تسیح می گویند و به حمد خدا مشغول می شوند مگر عرش خدا ، و در این موقع خداوند بر من درود می فرستد ، در این ساعت خداوند نماز را بر من و امتم واجب ساخت که در قرآن مجید آمده است ، نماز را وقت زوال آفتاب تا اول تاریکی شب به پا دار ، و این ساعتی است که جهنمیان را در قیامت به جهنم وارد می کنند ، پس در این ساعت هر مؤمنی در حال رکوع یا سجود یا قیام مشغول باشد خداوند سبحان جسدش را بر آتش جهنم حرام می گرداند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸)

۱۹ - علت وجوب نماز عصر

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و اما صلاه العصر فهى الساعه التى اكل ادم فيها من الشجره فاخرجه الله - عز و جل - من الجنه ، فامرہ الله ذریته بهذه الصلاه الى يوم القیامه و اختارها الله لامتى فهى من احب الصلوات الى الله - عز و جل - و اوصانى ان احفظها من بین الصلوات ؛

اما (علت وجوب) نماز عصر ، و آن در ساعتی است که حضرت آدم از آن میوه که از خوردن آن نهی شده بود ، خورد و خداوند او را از بهشت خارج کرد . پس خداوند ذریه حضرت آدم را امر به نماز عصر نمود

، و خداوند سبحان این نماز عصر را برای امت من نیز اختیار نمود و این نماز از محبوبترین نمازها در نزد خداوند است و مرا سفارش نمود به حفظ بیشتر این نماز در بین نمازهای یومیه .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸)

۲۰ - علت وجوب نماز مغرب

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و اما صلاه المغرب ، فهى الساعه التى تاب الله - عز و جل - فيها على ادم و كان بين ما اكل من الشجره و بين ما تاب الله - عز و جل - عليه ثلاث ماه سنه من ايام الدنيا و فى ايام الاخره يوم كالف سنه مما بين العصر الى العشاء و صلى ادم عليه السلام ثلاث ركعات ركعه لخطيئته و ركعه لخطيئه حوا و ركعه لتوبته ففرض الله - عز و جل - هذه الثلاث ركعات على امتى و هى الساعه التى يستجاب فيها الدعاء فوعدنى ربى - عز و جل - ان يستجيب لمن دعاه فيها و هى الصلاه التى امرنى ربى بها فى قوله تعالى : (فسبحان الله حين تمسون و حين تصبحون) ؛

(اما علت وجوب نماز مغرب) و آن در ساعتی است که خداوند سبحان توبه حضرت آدم را در آن ساعت قبول نمود ، و پذیرفتن توبه آدم بعد از سیصد سال پس از خوردن حضرت آدم از آن میوه درخت که نهی شده بود ، طول کشید و در روزهای آخر یک روز که بین نماز عصر و عشاء مانند هزار سال بود و حضرت آدم سه رکعت نماز مغرب به جا آورد ، رکعتی برای خطای

خویش و رکعتی برای خطای همسرش حوا و رکعتی برای قبول توبه اش ، پس خداوند این سه رکعت را برای امتم واجب کرد . در هنگام مغرب دعاء مستجاب می شود ، پروردگارم به من وعده داده که دعای مؤمنین را در این وقت مستجاب نماید و این همان نمازی است که خداوند در قرآن مرا به آن امر نموده و فرمود خدا را هنگام شام و صبحگاه در نماز مغرب و صبح تسبیح و ستایش گوید .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸)

۲۱ - علت وجوب نماز عشاء

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

و اما صلاه العشاء الاخره ، فان للقبر ظلمه و لیوم القیامه ظلمه امرنی ربی - عز و جل - و امتی بهذه الصلاه لتنور القبر و لیعطینی و امتی النور علی الصراط و ما من قدم مشت الی صلاه العتمه الا حرم الله - عز و جل - جسدها علی النار و هی الصلاه التي اختارها الله تقدس ذکره للمرسلین قبلی ؛

اما نماز عشاء ، پس همانا در قبر و در روز قیامت تاریکی همه جا را فرا گرفته است ؛ لذا پروردگارم به من و امتم به نماز عشاء امر فرمود ، برای نورانیت قبر و روشن ساختن آن ، و این که به من و به امتم نوری روی صراط عطا فرماید ، و هر کس قدمی در راه نماز عشاء بردارد ، خداوند بدنش را از آتش جهنم حرام می گرداند و این نمازی است که پروردگار آن را برای مرسلین و انبیای قبل از من اختیار نمود .

(وسائل الشیعه ، ج

۲۲ - شرط قبولی نماز نافله

قال الباقر - عليه السلام - :

انما تقبل النافله بعد قبول الفريضة ؛

همانا ، نماز مستحبی زمانی مورد قبول است که نماز واجب مورد قبول واقع شود .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۰)

۲۳ - وجوب نماز بر امت رسول الله (ص)

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

قال الله تعالى : افترضت على امتك خمس صلوات ؛

خداوند متعال فرمود : نمازهای پنجگانه را بر امت تو واجب کردم .

(کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۷)

۲۴ - نشانه های مؤمن

عن ابی محمد الحسن بن علی العسکری - عليه السلام - انه قال :

علامات المؤمن خمس ، صلاه الخمسين ، و زیاره الاربعین و التختم فی الیمین ، و تعفیر الجبین و الجهر (بسم الله الرحمن الرحيم) ؛

علايم و نشانه های مؤمن پنج چیز است :

۱ - خواندن ۵۱ رکعت نماز در شبانه روز (۱۷ رکعت نماز واجب و ۳۴ رکعت نافله)

۲ - زیارت اربعین امام حسین (ع) .

۳ - انگشتر به دست راست کردن .

۴ - پیشانی بر خاک نهادن .

۵ - بلند گفتن (بسم الله الرحمن الرحيم) در نمازها .

(وسائل الشیعه ، ج ۱۰ ، ص ۳۷۳)

۲۵ - چند چیز واجب در نماز

قال الباقر - علیه السلام - :

عن الفرض فی الصلاة ، الوقت و الطهور و القبلة و التوجه و الركوع و السجود و الدعاء ؛

آن چه در نماز واجب است ، عبارت است از : ۱ - وقت نماز ۲ - طهارت ۳ - قبله ، ۴ - توجه داشتن ۵ - رکوع ۶ - سجود ۷ - دعا .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۰)

۲۶ - حاجت خواستن بعد از نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

ان الله - عز و جل - فرض علیکم الصلوات فی احب الاوقات الیه ، فاسئلوا الله حوائجکم عقیب فرائضکم ؛

به درستی که خداوند نمازهای واجب را در محبوبترین اوقات واجب کرد ، پس حاجات خود را بعد از نمازهایتان بخواهید .

(بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۴)

۲۷ - عابدترین مردم

قال عن ابی حمزه :

سمعتہ - علیه السلام - یقول : قال الرب تعالی : اذا صلیت ما افترضت علیک فانت اعبد الناس ؛

ابی حمزه گفت : از امام (ع) شنیدم که فرمود : خداوند میفرماید : آن وقتی که نماز را بر تو واجب کردم . به جا آوردی ، پس عابدترین مردم هستی .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

۲۸ - اصل نماز چند رکعت است

قال الرضا - عليه السلام - :

انما جعل اصل الصلوه ركعتين و زيد على بعضها ركعه و على بعضها ركعتان و لم يزد على بعضها شىء ، لان اصل الصلوه انما هى ركعه واحده ، لان اصل العدد واحد ؛ فاذا نقصت من واحد فليست هى صلوه ، فعلم الله - عز و جل - ان العباد لا يودون تلك الركعه الواحده التى لاصلوه اقل منها بكمالها و تمامها و الاقبال اليها ، فقرن اليها ركعه اخرى ليتم بالثانيه ما نقص من الاولى ؛ ففرض الله - عز و جل - اصل الصلوه ركعتين ، ثم علم رسول الله - صلى الله عليه و اله - ، ان العباد لا يودون هاتين الركعتين بتمام ما امروا به و كماله ، فضم الى الظهر و العصر و العشاء الاخره ركعتين ليكون فيها تمام الركعتين الاولتين . . . ؛

همانا اصل نماز دو ركعت مقرر گردید و بر بعضی يك ركعت و بر بعضی دیگر دو ركعت افزوده شد و بر بعضی دیگر هیچ افزوده نشد ؛ بدان جهت كه اصل نماز فقط يك ركعت است ، زیرا اصل ، عدد يك است . پس اگر نمازی از يك

رکعت کمتر بشود ، نماز نیست ؛ پس (چون) خدای عز و جل می دانست که بندگان همین یک رکعت را ، که کمتر از آن نمازی نیست ، به نحو کامل و تام به جای نیاورده و بدان رو نمی آورند ، یک رکعت دیگر به آن منضم کرد تا نقصان رکعت اول با به جا آوردن رکعت دوم (جبران و) تمام شود ؛ از این رو خداوند عز و جل اصل نماز را دو رکعت ، واجب کرد . آن گاه رسول خدا (ص) دانست که بندگان خدا همین دو رکعت را به طور کامل و تواءم با آن چه بدان امر شده اند به جا نمی آورند ، پس به هر یک از نمازهای ظهر و عصر و عشاء دو رکعت افزود تا با به جا آوردن دو رکعت آخر ، دو رکعت اول به تمامه انجام شده باشد .

(عیون الاخبار ، ج ۲ ، ص ۱۰۷ . وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۸)

فصل چهارم : آداب و مستحبات نماز

آیات

۱ - آداب نماز

... و لاتجهر بصلاتک و لاتخافت بها و ابتغ بین ذلک سبیلا ؛

و در نماز نه صدا را بسیار بلند و نه بسیار آهسته گردان ، بلکه حد متوسط را اختیار کن .

(سوره اسراء ، آیه ۱۱۰)

۲ - مواظبت بر نمازها

والذین هم علی صلاتهم یحافظون ؛

مصلین کسانی هستند که مواظب نماز خویشان اند و همه اوقات نماز را حفظ می کنند .

(سوره معارج ، آیه ۳۴)

۳ - مهندسی خانه و نماز

واجعلوا بیوتکم قبله و اقیموا الصلوه ؛

خانه هایتان را مقابل یکدیگر قرار دهید و نماز را برپا دارید .

(سوره یونس ، آیه ۸۷)

۴ - اخلاص در نماز

قل ان صلاتی و نسکی و محیای و مماتی الله رب العالمین ، لاشریک له و بذلک امرت و انا اول المسلمین :

بگو همانا نماز و تمام عبادات و زندگی و مرگ من همه برای خداوند پروردگار جهانیان است . شریکی برای او نیست و به همین دستور یافته ام و من نخستین مسلمان هستم .

(سوره انعام ، آیه ۱۶۲ و ۱۶۳)

۵- تحریم نماز در حال مستی

یا ایها الذین امنوا لاتقربوا الصلوه و انتم سکاری حتی تعلموا ما تقولون ؛

ای کسانی که ایمان آورده اید در حالیکه مست هستید به نماز نزدیک نشوید تا بدانید چه میگویید .

(سوره نساء ، آیه ۴۳)

۶- نماز در سفر

و اذا ضربتم فی الارض فلیس علیکم جناح ان تقصروا من الصلوه . . .

و هنگامی که سفر کنید گناهی بر شما نیست که نماز را کوتاه کنید .

(سوره نساء ، آیه ۱۰۱)

احادیث

۷- مراقبت حدود و آداب نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

علم الاسلام الصلاه فمن فرع لها قبله و حافظ علیها بحدها و وقتها و سنتها فهو مؤمن ؛

نماز ، پرچم اسلام است ، مؤمن واقعی کسی است که دل به آن دهد و مراقب حدود و آداب وقت آن باشد .

(کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۸۸۷)

۸- تربت امام حسین (ع)

قال الصادق - علیه السلام - :

السجود على ترابه الحسين - عليه السلام - يخرق الحجب السبع ؛

سجده بر تربت امام حسين (ع) هفت پرده و مانع را می شکافد .

(بحار الانوار، ج ۱۰۱، ص ۱۳۵)

۹ - صحیح بودن نماز

عن الامام علی - عليه السلام - :

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - (ان عمود الدين الصلوه و هي اول ما ينظر فيه من عمل ابن ادم فان صحت نظر في عمله و ان لم يصح لم ينظر في بقيه عمله) ؛

رسول خدا (ص) فرمود : (ستون دین نماز می باشد ، و از میان اعمال انسان (در روز قیامت) نماز اولین عملی است که مورد رسیدگی قرار می گیرد ؛ اگر صحیح بود ، سایر اعمال نیز مورد توجه قرار خواهد گرفت ، و گرنه باقی اعمال نیز مردود خواهد بود .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۴)

۱۰ - طهارت

قال الصادق - عليه السلام - :

لا صلوه الا بطهور ؛

نماز درست نیست ؛ مگر باطهارت (وضو ، غسل ، تیمم) .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۱)

۱۱ - مسواک با هر نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لو لا ان اشق علی امتی ، لامرتهم بالسواک مع کل صلوه ؛

اگر بر امت من سخت و دشوار نبود ، هر آینه به آن ها دستور می دادم که با هر نماز مسواک بزنند .

(میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۵۹۷)

۱۲ - لباس نمازگزار

كان الحسن بن علي - عليه السلام - اذا قام الى الصلوه لبس اجود ثيابه ، فقيل له يابن رسول الله تلبس اجود ثيابك ، فقال : ان الله جميل يحب الجمال فاتحل لربي و هو يقول : (خذوا زينتكم عند كل مسجد) ؛

حضرت مجتبی (ع) بهترین جامه های خود را در موقع نماز بر تن می کرد . کسانی که از آن حضرت سبب این کار را پرسش کردند ، در جواب فرمود : خداوند جمیل است و جمال و زیبایی را دوست دارد ، به این جهت خود را در پیشگاه الهی زینت می کنم ، خداوند امر فرموده که : (با زینتهای خود در مساجد حاضر شوید) .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۳۱)

۱۳ - نماز و عطر

قال الصادق - عليه السلام - :

رکعتان یصلیها المتعطر ، افضل من سبعین رکعه یصلیها غیر متعطر ؛

دو رکعت نماز با عطر ، بهتر است از هفتاد رکعت نماز کسی که عطر نزده است .

(مکارم الاخلاق ، ص ۴۲)

۱۴ - نماز و مسواک

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

رکعتین بسواک ، احب الی الله - عز و جل - من سبعین رکعه بغیر سواک ؛

دو رکعت نماز با دندانهای مسواک زده ، نزد خداوند از هفتاد رکعت نماز بدون مسواک بهتر است .

(سفینه البحار ، ج ۱ ، ص ۶۷۵)

۱۵ - نماز صحیح

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من اسبغ وضوء و احسن صلوته و ادى زکوه ماله و خزن لسانه و کف غضبه و استغفر لذنبه و ادى النصیحه لاهل بیت رسوله فقد استکمل حقائق الايمان و ابواب الجنه مفتحه له ؛ هر که خوب وضو سازد و نمازش را درست بخواند و زکات مالش را بپردازد و زبانش را نگاه دارد و جلو خشم خویش را بگیرد و برای گنااهش آمرزش جوید و برای خاندان پیغمبرش

خیرخواهی کند ، حقایق ایمان را کامل کرده و درهای بهشت برایش باز است .

(امالی شیخ صدوق ، ص ۳۳۳)

۱۶ - انتظار بعد نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

انتظار الصلوه بعد الصلوه كنز من كنوز الجنة ؛

انتظار كشیدن از نماز تا نماز دیگر ، گنجی است از گنجهای بهشت .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۸)

۱۷ - قنوت طلایی

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اطولکم قنوتا فی دار الدنيا اطولکم راحه يوم القيامة فی الموقف ؛

هر کسی از شما قنوتش در این دنیا طولانی تر باشد ، در آخرت در موقف محشر راحتی او بیشتر خواهد بود .

(ثواب الاعمال ، ص ۵۹)

۱۸ - صلوات در رکوع و سجود

قال الباقر - عليه السلام - :

من قال فی رکوعه و سجوده و قیامه : (اللهم صل علی محمد و آل محمد) كتب الله له ذلك بمثل الركوع و السجود و القيام ؛

هرکسی در رکوع و سجود و قیام خود بگوید : (اللهم صل علی محمد و آل محمد) خدا ثواب آن را مانند ثواب رکوع و سجود و قیام برای او می نویسد .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۱)

۱۹ - نماز همراه با اذان واقامه

قال علی - عليه السلام - :

من صلی باذان و اقامه صلی خلفه صف من الملائکه ، لایری طرفاه و من صلی باقامه صلی خلفه ملک ؛

هرکس نمازش را با اذان و اقامه بخواند ، صفی از فرشتگان پشت سر او به نماز می ایستند که دو طرف آن صف دیده نمی شود و هر کس که نماز خود را با اقامه تنها بخواند ، یک فرشته پشت سر او نماز می گزارد .

۲۰ - لباس تمیز برای نماز

قال علی - علیه السلام - :

النجیف من الثیاب یدهب الهمم و الحزن و هو طهور للصلاه ؛

لباس تمیز غم و ناراحتی را برطرف کرده و آن لباس پاک (مناسب) نماز است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۴۶)

۲۱ - نماز در مسجد

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الجلوس فی المسجد لانتظار الصلوه عباده ؛

نشستن در مسجد به انتظار نماز عبادت است .

(بحار الانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۸۴)

۲۲ - سلام بر نماز گزار

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا دخلت المسجد و القوم یصلون فلا تسلم علیهم و سلم علی النبی - صلی الله علیه وآله - ثم اقبل علی صلاتک و اذا دخلت علی قوم جلوس یتحدثون فسلم علیهم ؛

هنگامی که داخل مسجدی شدی و زمانی که مردم مشغول نماز هستند ، بر آنها سلام نکن ، بلکه بر رسول خدا (ص) سلام کن و مشغول نماز شو ، ولی وقتی وارد بر گروهی شدی که مشغول صحبت هستند ، بر آنها سلام کن .

(بحار الانوار ، ج ۷۶ ، ص ۸)

۲۳ - سلام بر نماز گزار ممنوع

قال الصادق - عليه السلام - :

لاتسلموا آموزشی . . . و لا علی المصلی و ذلك لان المصلی لا یستطیع ان یرد السلام لان التسلیم من المسلم تطوع و الرد علیه فریضه ؛

بر سه گروه لازم نیست سلام داده شود که یکی از آن ها نماز گزار است ، چون او آمادگی پاسخ دادن را ندارد ، در صورتی که سلام بر سلام کننده مستحب است و پاسخ دادن آن واجب است .

(بحار الانوار ، ج ۷۶ ، ص ۹)

۲۴ - لباس نماز گزار

قال الصادق - عليه السلام - :

خیر لباسک ما لا یشغلك عن الله - عز و جل - بل یقربک من شکره و ذکره و طاعته ؛

نیکوترین لباس آن است که تو را از یاد خدا غافل نکند (مشغول به غیر ننماید) ، بلکه به شکر و ذکر و طاعتش نزدیک کند .

(مصباح الشریعه ، الباب السابع ، فی الناس)

۲۵ - لباس دارای تصویر

قال الصادق - عليه السلام - :

انه کره ان یصلی و علیه ثوب فیہ تماثیل ؛

از امام صادق (ع) روایت شده است که آن حضرت کراهت داشت از اینکه با لباسی که در آن تصویری هست نماز بخواند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۱۷)

۲۶ - نماز کامل همراه با صلوات

قال الصادق - عليه السلام - :

ان من تمام الصوم اعطاء الزکوه (لفطره) کما ان الصلاه علی النبی - صلی الله علیه و اله و سلم - من تمام الصلاه ؛

همانا پرداخت زکات فطره (در آخر ماه رمضان ، مایه تمامیت روزه می باشد ، چنان که صلوات بر محمد (و آل او) باعث تمامیت نماز است (یعنی نماز با صلوات و روزه با زکات فطره کامل می شود .

۲۷ - شك در نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

عن زراره ابي بصير قال : قلنا له : الرجل يشك كثيرا ، في صلاته حتى لا يدري كم صلى و لا ما بقى عليه ؟ قال : يعيد قلنا له : فانه يكثر عليه ذلك كلما عاد شك قال : يمضى فى شكه : ثم قال : لاتعودوا الخبيث انفسكم بنقض الصلاه فتطمعوه فان الشيطان خبيث يعتاد لما عدد فليمض احدكم فى الوهم و لا يكثرن نقض الصلاه فانه اذا فعل ذلك مرات لم يعد اليه الشك ، قال زراره : ثم قال : انما يريد الخبيث ان يطاع فاذا عصى لم يعد الى احدكم ؛

زراره و ابوبصير مى گویند : از امام (امام صادق یا امام باقر علیهما السلام) پرسیدم : اگر شخصی در نماز شك کند تا آن جا که نداند چند رکعت خوانده و چقدر باقی مانده است ؟ حضرت فرمود : اعاده کند . عرض کردم او همواره شك مى کند ، حتى اگر نماز را اعاده کند . حضرت فرمود : به شكش اعتنا نکند . آن گاه فرمود : شیطان پلید را

با شکستن نماز عادت ندهید (که شما را فریب بدهد و به وسوسه بیندازد)، زیرا با این کار، او در شما طمع می کند، شیطان خبیث و پلید است و به آن چه عادت داده شد، عادت می کند. پس هرگاه برای یکی از شما وهم و اشتباهی حاصل شود، به آن اعتنا نکنید و خیلی نماز را نشکنید، چرا که اگر چند بار چنین کرد دیگر شک برای او نمی آید. زراره گفت که آن گاه حضرت فرمود: آن (شیطان) خبیث می خواهد که اطاعت شود پس اگر از او اطاعت نشد، باز خواهد گشت.

(بحار الانوار، ج ۸۸، ص ۲۷۰)

۲۸ - کلید نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الوضوء مفتاح الصلاه ؛

وضو کلید و وسیله افتتاح نماز است .

(نهج الفصاحه ، حدیث ۱۵۸۸)

۲۹ - نماز در مکانهای مقدس

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

جعلت لی الارض مسجدا و طهورا ؛

همانا زمین برای من سجده گاه و پاک کننده قرار داده شده است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۹۳)

۳۰ - نماز کامل با پرداخت زکات

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لا تتم صلاه الا بزکوه ؛

نماز کسی کامل نمی شود مگر با پرداخت زکات .

(بحار الانوار ، ج ۹۶ ، ص ۲۹)

۳۱ - بی احترامی به نماز

قال علی - علیه السلام - :

من لم یأخذ اهبه الصلوه قبل وقتها فما قرها ؛

کسی که قبیل از نماز خود را برای اقامه نماز آماده نکند ، به نماز بی احترامی نموده است .

(شرح نهج البلاغه ، ابن ابی الحدید ، ج ۲۰ ، باب ۷۶۸ ، ص ۳۲۹)

۳۲ - خواب قبل از نماز عشاء

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال :

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : لما اسرى بی الی السماء مضیت باقوام ترضح رؤ سهم بالصخر ، فقلت : من هولاء یا جبرئیل ؟ فقال : هولاء الذین ینامون عن صلاه العشاء ؛

از امام صادق (ع) نقل شده که پیامبر خدا (ص) فرمود : آن گاه که مرا به آسمان بردند ، به جماعتی گذشتم سرهای آن ها با سنگ کوفته می شد ، گفتم ای جبرئیل اینها کیانند ؟ گفت : اینها آنانند که قبل از خواندن نماز عشاء می خوابند .

(بحارالانوار ، ج ۲ ، ص ۲۱۳)

۳۳ - رهنمودهای امام صادق (ع) در آداب نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

إذا قمت الی الصلاه فقل اللهم انی اقدم الیک محمدا - صلی الله علیه وآله - بین یدی حاجتی ، و اتوجه به الیک ، فاجعلنی به وجیها عندک فی الدنیا و الاخره و من المقربین ، اجعل صلاتی به مقبوله و ذنبی به مغفورا و دعایی به مستجابا ، انک انت الغفور الرحیم ؛

هرگاه به نماز ایستادی ، پس بگو : بار خدایا من محمد (ص) را به شفاعت برای برآورده شدن حاجتم به سوی تو آوردم و به وسیله او به سوی تو توجه نمودم ؛ پس مرا به حرمت و عظمت او در دنیا و آخرت وجیه و آبرومند گردان و از مقربین درگاہت قرار بده ، پروردگارا به حرمت پیامبرت نمازم را مقبول فرما ، و گناهانم را بیامرز ، و دعایم را مستجاب گردان که به راستی تو آمرزنده مهربانی .

(میزان الحکمه ،

۳۴ - رهنمودهای حضرت ادریس (ع) در آداب نماز

قال ادریس - علیه السلام - :

إذا دخلتم في الصلاة فاصرفوا لها خواطرکم و افکارکم و ادعوا الله دعاء طاهرا متفرغا و سلوه مصالحکم و منافعکم بخضوع و خشوع و طاعه و استکانه ، و اذا رکعتم و سجدتم فابعدوا عن نفوسکم افکار الدنیا و هواجس السوء و افعال الشر ، و اعتقاد المکر ، و ما کل السحت ، و العدوان ، و الاحقاد ، و اطرحوا بینکم ذلك کله ؛

هر گاه به نماز وارد شدید ، خاطر و افکارتان را به نماز اختصاص دهید (و به چیزی غیر از نماز نیندیشید) و از خدا بخواهید و دعا کنید دعایی پاک در حالی که از همه چیز غیر از خدا فارغ باشید . و با خضوع و خشوع و اطاعت و استعانت مصالح و منافع خود را از خداوند درخواست نمایید . و هنگام رکوع و سجود ، افکار دنیوی و خیالات باطل و ناشایسته و زشتیها را از جانتان دور کنید . عقیده ناسالم و مکارانه نداشته باشید . از غذای حرام بپرهیزید . دشمنی و کینه توزی و حسد را از خود دور کنید . تمام این بدیها و زشتیها را از خود دور کنید و دنبال خیالات باطل نروید .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۲)

۳۵ - صبر در اطاعت

قال علی - علیه السلام - :

الصبر ثلاثة : الصبر على المصيبة ، و الصبر على الطاعة ، و الصبر على المعصية ؛

صبر بر سه گونه است : صبر در هنگام مصیبت ، و صبر بر سختی اطاعت ، و صبر در هنگام معصیت (حفظ خود از ارتکاب گناه) .

(تحف)

۳۶- نماز و زینت

قال علی - علیه السلام - :

لا تصلی المراء عطلا ؛

زن بدون زینت نماز نخواند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۲۵)

۳۷- با سر وریش بازی نکنید

قال زراره :

إذا قمت فی الصلاه فعلیک بالاقبال علی صلاتک ؛ فانما لک من الصلاه ما اقبلت علیه بقلبک ، ولا تعبت فیها بیدک و لا براءسک ، و لا بلحیتک ، و لا تحدث نفسک ، و لا تتشاب و لا تمط ؛

هرگاه به نماز ایستادی پس بر تو باد ، به توجه کامل به نمازت ؛ چون آن مقدار از نمازت که با توجه باشد برای تو مفید خواهد بود . در نماز با دست و سر و ریش خویش بازی مکن و در دل به کاری حدیث نفس مکن ، (مثلا به بازار روی و خرید و فروش و داد و ستد کنی) و در حین نماز دهن دره نکش و قامت کشی مکن (و از هرچه که با شائن نماز حقیقی ناسازگار است اجتناب کن ؛ زیرا به هر اندازه ای که نماز گزار در نماز به سوی خداوند روی آورد ، به همان مقدار نمازش پذیرفته و بقیه مطرود می گردد .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۲۰)

۳۸- حدود نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

للصلوه اربعه الاف حد ؛

برای نماز چهار هزار حد است .

(فلاح السائل ، ص ۲۳)

۳۹- نماز خواندن با آگاهی

قال علی - علیه السلام - :

نوم علی یقین خیر من صلاه فی شک ؛

خوابیدن با علم و یقین بهتر از نماز و نیایش خدا با شک و تردید است .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۱۳۰)

۴۰ - آداب وضو به حسب باطن و قلب

عن الرضا - علیه السلام - :

انما امر بالوضوء لیكون العبد طاهرا اذا قام بین یدی الجبار و عند مناجاته اياه مطیعا له فیما امره تقیا من الادناس و النجاسه مع ما فیہ من ذهاب الكسل و طرد النعاس و تزکیه الفؤاد للقیام بین یدی الجبار و انما وجب علی الوجه و الیدین و الراس و الرجلین لان العبد اذا قام بین یدی الجبار فانما ینکشف من جوارحه و ینظر ما وجب فیہ الوضوء و ذلك انه بوجهه ینسجد و ینخض و ینسئل و یرغب و یرهب و یتبتل و براءسه ینستقبله فی رکوعه و سجوده و برجلیه یقوم و یقعد ؛

همانا امر شده است به وضو تا آن که بنده پاک باشد هنگامی که می ایستد مقابل خدای جبار و وقت مناجات نمودن او حق را و برای آن که مطیع باشد در آن چه او را امر فرموده و پاکیزه باشد از گناهان و نجاست با آن که در آن است فواید دیگر از قبیل برطرف شدن کسالت و رفع شدن چرت و پاکیزه شدن دل برای ایستادن در مقابل خدای جبار و همانا واجب شد بر رو و دو دست و سر و دو پا ، زیرا بنده وقتی که در حضور حضرت جبار ایستاد ، همانا منکشف می شود از جوارح او ، و ظاهر گردد

آن چه که وضو در آن واجب شود، زیرا با رویش سجده کند و خضوع نماید و با دستش سؤال و رغبت و رهبت نماید و منقطع به حق شود و با سرش استقبال کند حق را در رکوع و سجود، و با پاهایش بایستد و بنشیند.

(عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۰۴)

۴۱ - رسیدن به کمال نماز به وسیله آداب آن

قال الصادق - علیه السلام - :

لا يتم الصلوه الا - لذی طهر سابغ و تمام بالغ غیر نازغ و لازائغ عرف ؛ فاخبت فثبت و هو واقف بین الیاءس و الطمع و الصبر و الجزع کان الوعد له صنع و الوعيد به وقع بذل عرضه و تمثل عرضه و بذل فی الله المهجه و تنكب الیه المحجه غیر مرتغم بارتغام یقطع علائق الاهتمام بغير من له قصد و الیه وفد و منه استرفد فاذا اتی بذلك كانت هی التي تنهى عن الفحشاء و المنکر ؛

نماز به کمال نمی رسد جز برای نمازگزاری که دارای طهارتی همه جانبه و تمامیتی رسا باشد، نه دیگران را اغوا کند و نه خود از حق منحرف گردد، (خدا را) شناخته و سر تسلیم فرود آورده استقامت و ثبات در پیش گیرد، بین نومیدی (از رحمت خدا) و طمع (به رحمت او) و میان شکیبایی و بی تابی ایستاده باشد، گویی وعده نیکوی خدا برایش عملی شده و وعده عذاب بر او واقع گشته، مال و متاع خود را (در راه خدا) بذل نموده و هدف خود را (از عبادت) پیش رو قرار داده و در راه خدا خون خود را ارزانی کرده و در

راه به سوی خداوند نموده و از ماسوای او روی گردانند ، در بینی بر خاک نهادن هیچ ناخوشایندی و کراهتی در دل ندارد ، رشته های پیوند را به غیر آن کسی که او را قصد کرده و به سویش روانه شده و از او عطا و یاری طلبیده گسسته است قطع کند ، پس چون چنین نمازی به جای آورد ، این همان نمازی است که از فحشاء و منکر باز می دارد .

(فلاح السائل ، ص ۲۳)

۴۲ - آداب و شرایط نماز

قال الرضا - عليه السلام - :

إذا اردت ان تقوم الى الصلاه فلا تقم اليها متكاسلا ولا متناعسا ولا مستعجلا ولا متلهيا ولكن تاتيها على السكون والوقار والتوده و عليك الخشوع والخضوع متواضعا لله - عز وجل - متخاشعا عليك خشيه و سيماء الخوف راجيا خائفا بالطمأنينه على الوجل والحذر فقف بين يديه كالعبد الابق المذنب بين يدي مولاه فصف قدميك و انصب نفسك و لا تلتفت يمينا و شمالا و تحسب كانك تراه فان لم تكن تراه فانه يراك و لا تعبث بلحيتك و لا بشيء من جوارحك و لا تفرقع اصابعك و لا تحك بدنك و لا تولع بانفك و لا بثوبك و لا تصلى و انت متلثم و لا يجوز للنساء الصلاه و هن متنقبات و يكون بصرك في موضع سجودك مادمت قائما و اظهر عليك الجزع و الهلع و الخوف و ارغب مع ذلك الى الله - عز وجل - و لا تتك مره على رجلك و مره على الاخرى و تصلى صلاه مودع ترى انك لا تصلى ابدا و اعلم انك بين يدي

الجبار ولا تعبث بشيء من الأشياء ولا تحدث لنفسك وافرغ قلبك وليكن شغلك في صلواتك ، و ارسل يديك الصقهما
بفخديك فاذا افتحت الصلاة فكبر و ارفع يديك بحذاء اذنيك و لا تجاوز بابهاميك حذاء اذنيك و لا ترفع يديك بالدعاء في
المكتوبه حتى تجاوز بهما رءسك و لا باس بذلك في النافله و الوتر فاذا ركعت فالقم ركبتك براحتك ، و تفرج بين اصابعك
واقبض عليها و اذا رفعت راسك من الركوع فانصب قائما حتى ترجع مفاصلك كلها الى المكان ثم اسجد وضع جيتك على
الارض و رغم على راحتك و اضمم اصابعك وضعهما مستقبل القبله و اذا جلست فلا تجلس على يمينك و لكن انصب
يمينك و اقعدها على اليتيك و لا تضع يدك بعضه على بعضه لكن ارسلهما ارسالا فان ذلك تكفير اهل الكتاب و لا تمطى في
صلواتك و لا تتجشا و امنعهما بجهدك و طاقتك فاذا عطست فقل الحمد لله و لا تطا موضع سجودك و لا تتقدم مره و لا تتاخر
اخرى و لا تصل و بك شيء من الاخشين و ان كنت في الصلاة فوجدت غمزا فانصرف الا ان يكون شيئا تصبر عليه من غير
اضرار بالصلاه . و اقبل على الله بجميع القلب و بوجهك حتى يقبل الله عليك ، و اسغ الوضوء ، و عفر جبينك في التراب و اذا
اقبلت على صلاتك اقبل الله عليك بوجهه و اذا عرضت اعرض الله عنك ؛

١ - هنگامی که اراده نمودی برای انجام نماز ، پس با بی رغبتی ، کسالت ، خواب آلودگی ، عجله و ... مشغول به چیزی
نماز ، به جا نیاور

حالت حضور قلب و سکون و آرامش و تاءنی ، مشغول نماز شو .

۳- بر شما باد در نماز به صورت خشوع و خضوع

۴- در پیشگاه الهی چنان خاضع و خاضع باش که خشیت و خوف از سیمای تو ظاهر گردد ، و به وسیله طمانینه خوف و رجاء در تو ظهور پیدا کند .

۵- از کثرت ترس و ورعی که بر قلبت عارض گردیده است ، پس در این حالت مقابل پروردگارت چون بنده فراری گناهکار که در مقابل مولایش قرار گرفته بایست .

۶- قدمهایت را منظم کن و خود را برای اطاعت از مولایت مستعد و مهیا ساز .

۷- و به چپ و راست توجه مکن .

۸- و خدا را مثل این که تو را می بیند به حساب آور ، زیرا اگر تو خدا را نمی بینی همانا خدا تو را می بیند .

۹- با ریش و سایر اعضا و جوارحت و با جامه ات بازی مکن .

۱۰- در حال گرفتگی بینی نماز نخوان .

۱۱- و برای زنان نیز درست نیست که با نقاب و دو بند نماز بخوانند .

۱۲- چشمت را در هنگامی که ایستاده ای به موضع سجده بینداز .

۱۳- و در هنگام نماز از خودت جزع و هول و ترس از خدا ظاهر کن و با این حالات مخصوص ، نشان بده که تو راغب الی الله هستی و به خدا عشق می ورزی .

۱۴- در حال قیام گامی به این پا و گاهی به آن پا تکیه

مکن .

۱۵ - نمازی به جا آورد مثل اینکه نماز وداع است که دیگر موفق به ادای آن نمی شوی .

۱۶ - بدان که همانا تو در برابر خداوند جبار هستی ، بنابراین با چیزی از اشیاء به بازی مشغول مشو و حدیث نفس مکن و قلبت را از همه چیز غیر از یاد خدا و عبادت او فارغ کن ، و فقط باید به کارنماز پردازی .

۱۷ - هنگام نماز در حال قیام دستهایت را روی رانهای پایت قرار بده .

۱۸ - و در شروع نماز تکبیر بگوی .

۱۹ - و دستهایت را تا نرمه گوشت بلند کن ، به طوری که انگشتهای ابهامت از گوش و مقابل آن تجاوز نکند .

۲۰ - و در قنوت نماز واجب دستهایت از سر تجاوز نکند و اما در نماز نافله و وتر مانعی نیست .

۲۱ - هرگاه به رکوع رفتی ، پس دستهایت را به زانوهایت بگذار و انگشتانت را بگشا و دستهایت را جمع نموده از محاذی زانوها و پاها خارج مکن .

۲۲ - هنگام برخاستن از رکوع به تمام قامت بایست تا آن که مفاصلت تماما به مکان اصلی خود برگردد ، و عروق و رگها جا به جا شود .

۲۳ - در سجده جبین و پیشانی و کف دستهایت را بر زمین بگذار .

۲۴ - و انگشتان دستهایت را هنگام سجده ببند و به طرف قبله قرارش ده .

۲۵ - و هرگاه نشستی ، پس به قسمت راست بدن ننشین ، بلکه طرف راست را بلند نموده و بر طرف چپ بگذار

و بر رانهای خود بنشین .

۲۶ - دست روی دست مگذار ، بلکه دستهایت را آزاد کن و مستقیم بر رانها قرارش بده زیرا این عمل دست روی دست گذاشتن ، عمل اهل کتاب است .

۲۷ - در هنگام نماز خمیازه مکش و دست و پا را دراز مکن و آروغ نزن ، و هرگاه این دو ، تو را فشار آوردند با جد و جهد از خود دفع کن و تحمل نما .

۲۸ - هرگاه عطسه زدی ، (الحمد لله) بگو .

۲۹ - در موضع سجده ات حرکت نکن و راه مرو و به جلو و عقب نرو و ثابت و بدون حرکت باش .

۳۰ - و در حالی که در فشار از ادرار و مدفوع هستی به نماز نایست و اگر در نماز بودی و احساس فشار و ناراحتی از آن ها نمودی ، پس از نماز منصرف شو ، مگر این که خفیف باشد که توان تحمل آن را بدون زیان و ضرر به نماز داشته باشی .

۳۱ - وقتی که به نماز ایستادی با تمام توجه قلبی و با همه وجودت به خداوند روی آور ، تا خدا نیز به تو روی آورد .

۳۲ - و هرگاه خواستی برای نماز وضو بگیری وضویی کامل بساز .

۳۳ - و هرگاه خواستی سجده کنی پیشانیت را بر خاک بگذار .

۳۴ - هرگاه به نمازت روی آوردی و با توجه و حضور کامل قلبی به نماز ایستادی و آداب و شرایط نماز را حفظ کردی و با همه وجودت به سوی خدا رفتی او نیز با همه

رحمت و مغفرت و عنایتش به تو روی خواهد آورد . و هر گاه از خدا روگردان شدی و اعراض کردی خداوند نیز از تو روگردان شود .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۰۴)

فصل پنجم : افعال و اذکار نماز

آیات

۱ - رکوع و سجود

یا ایها الذین امنوا ارکعوا و اسجدوا و اعبدوا ربکم و افعلوا الخیر لعلکم تفلحون ؛

ای اهل ایمان ! در برابر خدا رکوع و سجود به جا آرید ، و حضرت او را در تمام شئون حیات بنده و فرمانبردار باشید و هر کار خیری را انجام دهید تا به رستگاری و فلاح و پیروزی و نجات برسید .

(سوره حج ، آیه ۷۷)

۲ - ناظر به افعال

الذی یریک حین تقوم ، و تقلبک فی الساجدین ؛

همان کسی که تو را به هنگامی که (برای عبادت) بر می خیزی می بیند ، و حرکت تو را در میان سجده کنندگان مشاهده می کند .

(سوره شعراء ، آیات ۲۱۸ و ۲۱۹)

۳ - رکوع ، راهی برای توبه

... فاستغفر ربه و خر راکعا و اناب ... ؛

... از این رو ، از پروردگار خویش طلب آمرزش نمود و به سجده افتاد و توبه کرد .

(سوره ص ، آیه ۲۴)

۴ - اثر سجده

واسجد و اقترب ؛

سجده نما و به خداتقرب جوی .

(سوره علق ، آیه ۱۹)

احادیث

۵ - قبله

قال الصادق - علیه السلام - :

إذا استقبلت القبلة فانس من الدنيا و ما فيها و الخلق و ما هم فيه و استفرغ قلبك عن كل شاغل يشغلك عن الله ؛

هنگامی که برای نماز به جانب قبله ایستادی ، دنیا و آن چه در آن است را فراموش کن و قلب خود را از هر گونه سرگرم کننده ای که تو را از خدا بازدارد ، فارغ ساز .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۶)

۶ - نیت

قال الصادق - علیه السلام - :

ان الله يحشر الناس على نياتهم يوم القيامة ؛

خداوند در روز قیامت ، مردم را بر نیت‌هایشان محشور می کند .

(بحار الانوار ، ج ۷۰ ، ص ۲۰۹)

۷ - تأثیر تکبیره الاحرام

قال الصادق - علیه السلام - :

فاذا كبرت فاستصغر ما بين السموات العلى و الثرى دون كبريائه ؛

هر گاه تکبیره الاحرام گفتی ، همه چیز را از آن چه در آسمان و زمین است درمقابل خدای کبیر و متعال ، کوچک و ناچیز بشمار ، مگر کبریایی و بزرگی خداوند متعال را .

(مصباح الشریعه ، ص ۹۱)

۸ - تقسیم نماز بین بنده و خدا

حدیث قدسی :

قسمت الصلوه بینی و بین عبدی فنصفها لی و نصفها لعبدی ؛

من نماز را میان خود و بنده ام تقسیم کرده ام ، پس نیمی از آن ، از آن من است و نیمی دیگر از آن بنده ام .

(بحارالانوار ، ج ۹۲ ، ص ۲۲۶)

۹ - قرائت نماز

عن . . . :

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - الرجل یدخل فی الصلوه فیجود صلاته و یحسنها رجاء ان یتجر بعض من یراه الی هواه ؟ قال : لیس هو من الریاء ؛

از امام صادق (ع) پرسیدم اگر کسی نمازش را با قرائت زیبا و نیکو به جا آورد ، به امید آن که حاضران که او را می بینند مجذوب شده و راه او را در پیش گیرند (آیا به نمازش اشکال وارد می شود ؟) فرمود : این از مصادیق ریا نیست .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۵۶)

۱۰ - قرائت صد آیه در نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

من قرا مائه ایه یصلی بها فی ليله كتب الله - عز و جل - له بها قنوت ليله ؛

هر کس در یک شب یکصد آیه از قرآن را در نمازی بخواند ، خدا به این وسیله برای او عبادت سراسر شب بنویسد .

(الکافی ، ج ۲ ، ص ۴۴۵)

۱۱ - تلاوت قرآن در نماز

قال الحسین - علیه السلام - :

من قرا ایه من کتاب الله - عز و جل - فی صلاته قائما یکتب له بكل حرف مائه حسنه ؛

کسی که آیه ای از قرآن را ایستاده در نماز خود بخواند ، به هر حرفی صد حسنه برای او نوشته می شود .

(الکافی ، ج ۲ ، ص ۴۴۷)

۱۲ - قرائت قرآن در نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

قراءة القرآن في الصلاة افضل من قراءة القرآن في غير الصلاة ؛

قراءة قرآن در نماز افضل است از غیرنماز .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۹۲)

۱۳ - رکوع کامل

قال الباقر - عليه السلام - :

من اتم ركوعه لم يدخله وحشه القبر ؛

هر که رکوعش تمام و کامل باشد دچار وحشت قبر نمی شود .

(مواعظ العددیه ، ص ۲۴۳)

۱۴ - رکوع

قال الصادق - عليه السلام - :

لا یرکع عبدالله رکوعاً علی الحقیقه ، الا زینه الله تعالی بنور بهائه و اظله فی ضلال کبریائه و کساه کسوه اصفیائه ؛

هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند ، مگر آن که خداوند تعالی او را به نور جمال خود بیاراید و در سایه کبریایی

اش جای دهد و جامه برگزیدگانش بپوشاند .

(مصباح الشریعه ، ص ۱۴)

۱۵ - رکوع و سجده طولانی

قال الصادق - عليه السلام - :

و عليكم بطول الركوع و السجود فان احدكم اذا طال الركوع و السجود يهتف ابليس من خلفه ، فقال يا ويلتاه ! اطاعوا و عصيت و سجدوا و ابیت ؛

بر شما باد به طول رکوع و سجده ، که هرگاه یکی از شما رکوع و سجده اش طول بکشد شیطان به دنبال او فریاد می زند :
وای بر من ! او اطاعت کرد و من معصیت کردم او سجده کرد و من سر باز زدم .

(بحارالانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۹۹ ، مواظب العددیه ، ص ۲۴۲)

۱۶ - سجده

قال علی - علیه السلام - :

لویعلم المصلی ما یغشاه من جلال الله ما سره ان یرفع راسه من السجود ؛

اگر نمازگزار بداند چه اندازه مشمول جلال الهی است ، هرگز راضی نمی شود که سر از سجده بردارد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۷ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۹)

۱۷ - حق سجود

قال الصادق - علیه السلام - :

ما خسر و الله من اتی بحقیقه السجود و لو کان فی العمر مره واحده ؛

به خدا قسم کسی که حق سجود را به جای آورد و سجده حقیقی کند به هیچ عنوانی زیان متوجه او نشود ، گرچه در تمام مدت عمر چنین سجودی را یک بار به جای آورد .

(بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۶)

۱۸ - سجده نزدیکترین حالت

قال الصادق - علیه السلام - :

اقرب ما یكون العبد الى الله - عز و جل - و هو مساجد ، قال الله - عز و جل - : (و اسجد و اقترب) ؛

نزدیکترین حالت بنده به خداوند بزرگ وقتی است که در سجده است خداوند فرمود : (سجده کن و تقرب جوی) .

(روضه المتقین ، ج ۲ ، ص ۳۸)

۱۹ - آداب سجده

قال علی - علیه السلام - :

السجود الجسمانی هو وضع عتائق الوجوه علی التراب و استقبال الارض بالراحتین و الکفین و اطراف القدمین مع خشوع القلب و اخلاص النیه ؛

سجده کردن بدنی ، گذاشتن جاهای نیکوی صورتها بر خاک و روی آوردن به زمین به دو کف دست و کناره های دو پا ، همراه خشوع دل و پاکی نیت است .

(غررالحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۵ ، چاپ دانشگاه)

۲۰ - روح سجده

قال علی - علیه السلام - :

والسجود النفسانی فراغ القلب من الفانیات و الاقبال بکنه الهمه علی الباقیات و خلع الکبر و الحمیه و قطع العلائق الدنیویه و التعلی بالخلائق النبویه ؛

سجده نفسانی (که روح سجده است) ، رها بودن دل از امور فناپذیر و روی آوردن با تمام وجود به امور جاودان و کندن کبر و تعصب بیجا و قطع همه علایق دنیوی و آراسته شدن به اخلاق نبوی است .

(غررالحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۵ ، چاپ دانشگاه)

۲۱ - عادت به نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

لا تنظروا الی طول رکوع الرجل و سجوده ، فان ذلك شیء اعتاده فلو ترکه استوحش لذلك و لكن انظروا الی صدق حدیثه و اداء امانته ؛

به رکوع و سجده های طولانی افراد نگاه نکنید ، زیرا ممکن است به آن عادت کرده باشند و برای او یک امر عادی شده باشد ؛ و اگر آن را ترک کنند وحشت کنند ، بلکه راستگویی و امانتداری او را بنگر .

(تفسیر نورالثقلین ، ج ۱ ، ص ۴۹۶ ، اصول کافی ج ۲ ، ص ۱۰۵)

۲۲ - تشهد

قال الصادق - عليه السلام - :

التشهد ، ثناء على الله تعالى ؛

تشهد ، ستایش خداوند بلند مرتبه است .

(مصباح الشریعه ، باب هفتم)

۲۳ - تسبیحات چهارگانه

قال علی - عليه السلام - :

ان الانسان كان في الصلوه فان جسده و ثيابه و كل شيء حوله يسبح ؛

هنگامی که انسان مشغول نماز است ، و بدن و لباس و هرچه پیرامون اوست خدا را تسبیح می گویند .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۱۳)

۲۴ - سلام

قال الصادق - عليه السلام - :

معنى السلام فى كل صلوه ، الامان ، اى من ادى امر الله و سنه نبیه - صلى الله عليه و آله - خاشعا منه قلبه فله الامان من بلاء الدنيا و برائه من عذاب الاخره ؛

معنى (سلام) در پایان نماز ، امان است ، یعنی هر کس که امر خدا و سنت پیامبرش را با خشوع قلب به جای آورد ، از بلای دنیا در امان ، و از عذاب آخرت بر کنار است .

(مصباح الشریعه ، باب سلام)

۲۵ - فلسفه سجده بر خاک

قال علی - عليه السلام - :

و لما فى ذلك من تعفير عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق كرائم الجوارح بالارض تصاغرا ؛

هنگامی که انسان نماز می خواند ، ساییدن گونه ها به خاک نشانه تواضع و گذاردن اعضاء شریف بر زمین دلیل کوچک و حقارت است .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۲)

۲۶- سجده مایه تقرب

قال علی - علیه السلام - :

اقرب ما يكون العبد من الله اذا سجد ؛

نزدیکترین چیزی که بنده را به خدا نزدیک می کند سجده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۳)

۲۷- سوره حمد ، عطیه الهی

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اعطانی الله - عز و جل - فاتحه الكتاب ؛

خداوند سوره حمد را به من عطا کرده است .

(امالی شیخ صدوق ، ص ۱۱۷)

۲۸- رکوع و سجود ناقص

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

و لاصلاه لمن لا يتم رکوعها و سجودها ؛

نماز گزاری که رکوع و سجودش را ناقص انجام دهد ، آن نمازش ، نماز نیست .

(بحارالانوار ، ج ۲۹ ، ص ۱۹۸)

۲۹- سجود و رکوع بهترین عبادت

قال علی - علیه السلام - :

نعم العباده السجود و الرکوع ؛

سجود و رکوع در پیشگاه الهی ، خوب عبادتی است .

(تصنيف غررالحكم ، ص ۱۷۵)

۳۰ - تأثير طولانی رکوع وسجود

قال علی - علیه السلام - :

لا يقرب من الله سبحانه الا كثرة السجود و الركوع ؛

چیزی جز کثرت سجود و رکوع ، شخص را به تقرب خداوند سبحان نرساند .

(تصنيف غررالحكم ، ص ۱۷۵)

۳۱ - ثواب سجده شکر

قال الصادق - علیه السلام - :

ایما مؤ من سجد الله سجده لشکر نعمه غیر صلاه ، کتب الله له بها عشر حسنات و مما عنه عشر سيئات و رفع له عشر درجات فی الجنان ؛

هر مؤ منی در غیر از حال نماز سجده شکرى جهت نعمتی به جای آورد ، خداوند به آن خاطر ده حسنه برای او بنویسد و ده گناه از نامه عملش پاک کند و ده درجه برای او در بهشت بالا ببرد .

(ثواب الاعمال ، ص ۸۳)

۳۲ - طولانی کردن سجده

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و اذا اردت ان يحشرك الله معى فاطل السجود بين يدي الله الواحد القهار ؛

و اگر خواستی خداوند تو را با من محشور سازد ، سجده در پیشگاه خدای یکتای قهار را طولانی کن .

(بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۴)

۳۳ - نزدیکترین حالات

قال الصادق - علیه السلام - :

اقرب ما يكون العبد الى الله و هو ساجد ؛

نزدیکترین حالات بنده به پروردگار سجده است .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۰)

۳۴ - مقدمه نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ولكل شىء انْف و انْف الصلاه التكبير ؛

برای هر چیزی مقدمه ای است و مقدمه نماز ، تکبیر است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۶)

۳۵ - توجه خداوند به نماز گزار هنگام قبله

عن الباقر - عليه السلام - قال :

اذا استقبل المصلی القبله استقبل الرحمان بوجهه ، لا اله غيره ؛

آن گاه که نماز گزار رو به قبله کرد ، پروردگار عالم به صورتش رو آورد ، جز او خدایی نیست .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۱۹)

۳۶ - ذکر پس از رکوع

عن جعفر بن محمد - عليه السلام - قال :

اذا رفعت راسك من الركوع فقل : سمع الله لمن حمده ؛

هنگامی که سر از رکوع بر می دارید بگویید : (سمع الله لمن حمده) .

(بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۱۵)

۳۷ - واجب در نماز

عن زراره قال :

سالت اباجعفر - عليه السلام - عن الفرض في الصلاة فقال: الوقت، والطهور، والقبلة، والتوجه، والركوع، والسجود، والدعاء. قلت: ما سوى ذلك؟ فقال: سنه في فريضه؛

از زرارہ نقل شده، بگویند: از امام باقر (ع) از واجب در نماز پرسیدم؟ فرمود: وقت است، طهارت است، قبله است، توجه است، رکوع و سجود است و دعاست. عرض کردم: غیر از اینها؟ فرمود: سنتی است در واجب.

(وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۸۰)

۳۸ - سجده طولانی

قال الصادق - عليه السلام - :

ان العبد اذا احال السجود حيث لا يراه احد، قال الشيطان و اويلاه اطاعوا و عصيت و سجدوا و ابیت؛

به درستی انسان هنگامی که سجده را طولانی کرد فریاد شیطان بلند می شود که: وای بر من آنها اطاعت خدا کردند و من عصیان کردم آنان سجده کردند و من نافرمانی کردم.

(بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۳)

۳۹ - نیت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

انما الاعمال بالنيات؛

همانا کارها بر اساس نیتها است.

(بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۳۸۱)

۴۰ - سجده طولانی و بهشت

قال الباقر - عليه السلام - :

اتي رجل الي رسول الله - صلى الله عليه وآله - فقال يا رسول الله ادع الله لي ان يدخلني الجنة، فقال له: اعني عليه بكثره السجود؛

مردی خدمت رسول خدا (ص) رسید و عرض کرد: ای پیامبر خدا! از خدا بخواه که مرا بهشتی کند. حضرت فرمود: مشروط بر اینکه در این دعا، برای رسیدن به بهشت، مرا به کثرت سجده (برای خدا) یاری کنی.

(بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۳۳)

۴۱ - حمد و سوره در نماز

قال الرضا - عليه السلام - :

امر الناس بالقراءة في الصلوة لئلا يكون القران مهجورا مضيعا ؛

مردم به خواندن حمد و سوره در نماز به این جهت موظف شده اند که قرآن مجید متروک و ضایع نشود .

(من لايحضره الفقيه ، ج ۱ ، ص ۸۴)

۴۲ - فضیلت بسم الله

قال عن الامام الهادی - عليه السلام - :

(بسم الله الرحمن الرحيم) اقرب الى اسم الله الاعظم من سواد العين الى بياضها ؛

(بسم الله الرحمن الرحيم) به اسم اعظم خدا از فاصله سیاهی چشم به سفیدی آن نزدیکتر است .

(تحف العقول ، ص ۴۸۷)

۴۳ - امام صادق (ع) و سجده بر تربت امام حسین (ع)

كان الصادق - عليه السلام - لايسجد الا على ترابه الحسين - عليه السلام - تذلل الله و استكانه اليه ؛

امام صادق (ع) جز بر تربت حسین (ع) به خاک دیگری سجده نمی کرد و این کار را از سر خشوع و خضوع برای خدا می کرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۶۰۸)

۴۴ - گواهی محل سجود در روز قیامت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

يا اباذر! ما من رجل يجعل جبهته في بقعه من بقاع الارض الا شهدت له بها يوم القيامة ؛

ای اباذر! هیچ کس صورت و پیشانی بر قطعه ای از قطعات زمین نمی گذارد ، مگر اینکه آن قطعه زمین شهادت می دهد که

آن شخص در آن برای خدا سجده کرده و در آن دعا و نماز خوانده و مناجات کرده ، و او را با این شهادت سرافراز و مفتخر می سازد و بهشتی می نماید در حدیث است که : در جاهای مختلف زمین نماز بخوانید ، تا در قیامت برای شما شهادت دهند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۴)

۴۵ - شروع نماز با تکبیر

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لكل شيء انْف و انْف الصلاه التكبیر ؛

هر چیزی را بینی باشد و بینی نماز شما تکبیر است .

(کافی ، ج ۳ ، ص ۲۷۰)

۴۶ - ذکر و تسبیح در شبانه روز

عن الصادق - عليه السلام - قال :

قال ابليس خمسہ اشياء ليس لى فيهن حيله و سائر الناس فى قبضتى : من اعتصم بالله من نيته الصادقه فاتكل عليه فى جميع اموره و من كثر تسبيحه فى ليله و نهاره ، و من رضى لآخيه المومن ما يرضاه لنفسه و من لم يجزع على المصيبة حين يصيبه و من رضى بما قسم الله له ؛

ابليس گفت : پنج کس را نمی توانم مورد حيله و فریب خویش قرار دهم و آن پنج نفر عبارتند از : کسی که با نیت خالص به خدا پناه برد و در همه امور به او تکیه کند ، کسی که در شبانه روز ذکر و تسبیح فراوان گوید و کسی که برای برادر مومن خود می پسندد آن چه را برای خود می پسندد ، و کسی که در مصیبتی که بر او روی شد جرع نکند و شکیا باشد ، و کسی که بدانچه خدا برای او مقرر داشت ، راضی باشد .

(المواعظ العديده ، ص ۱۶۲)

۴۷ - سجده فراوان

عن الصادق - عليه السلام - قال :

جاء رجل الى رسول الله - صلى الله عليه وآله - فقال : يا رسول الله ! كثرت ذنوبى و ضعف عملى فقال رسول الله - صلى الله عليه وآله - : اكثر السجود فانه يحط الذنوب كما يحط الريح ورق الشجر ؛

مردی پیش پیامبر (ص) آمد و گفت: یا رسول الله! گناهانم بی شمار است ولی عمل نیک من اندک است، پیامبر (ص) فرمود: سجده فراوان به جای آور؛ زیرا سجده گناهان را

دور می سازد ، همچنان که باد برگ درخت را می ریزاند .

(بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲ . امالی صدوق ، ج ۷۶ ، حدیث ۱۱)

۴۸ - اسرار تکبیره الاحرام

عن الصادق - علیه السلام - :

اذا كبرت فاستصغر ما بين العلاء- و الثرى دون كبريائه ؛ فان الله اذا اطلع على قلب العبد و هو يكبر و فى قلبه عارض عن حقيقه تكبيره قال : يا كاذب ، اتخدعنى ؟ و عزتى و جلالى لاحرمنك حلاوه ذكري و لاحجبنك عن قربى و المساره بمناجاتى . فاعتبر انت قلبك حين صلوتك فان كنت تجد حلاوتها و فى نفسك سرورها و بهجتها و قلبك سرورا بمناجاته ملتذ بمخاطباته ، فاعلم انه قد صدقك فى تكبيرك له ؛ و الا فقد عرفت من سلب لذه المناجاء و حرمان حلاوه العباده ، انه دليل على تكذيب الله لك و طردك عن بابه ؛

چون تکبیر (نماز) را گفتم ، آن چه را ما بین آسمان و زمین است ، درمقابل کبریاء خدا کوچک و ناچیز شمار که اگر خداوند بر قلب بنده ، زمانی که تکبیر می گوید ، بنگرد و در دل او چیزی باشد که از حقیقت معنای تکبیر باز می دارد ، به او گوید : (ای دروغگو آیا مرا می فریبی ؟ به عزت و جلالم سوگند که از شیرینی یاد خود محروم کنم و از قرب به خود و شادمانی مناجاتم محجوبت سازم) . پس به هنگام نماز گزاردن دل خود را بیازما ، اگر شیرینی نماز را و در (عمق) جان ، سرور و بهجت (حاصل از) آن را می یابی و

دلت از راز و نیاز با او شادمان است و از گفتگو با او لذت می برد ، بدان که خداوند ، تو را در تکبیری که بر زبان رانده ای ، تصدیق فرموده است ؛ و گرنه ، بدان که فقدان لذت مناجات و محرومیت از شیرینی عبادت دلیل بر این است که خداوند تو را (در تکبیرت) دروغگو دانسته و از درگاه خود رانده است .

(مصباح الشریعه ، باب ۱۳ . بحار الانوار ، ج ۸۱ ، ص ۲۳۰)

۴۹ - فلسفه رکوع

عن مصباح الشریعه ، قال الصادق - علیه السلام - :

لا یرکع عبد الله رکوعا علی الحقیقه ، الا زینه الله تعالی بنور بهائه و اظله فی ظلال کبریائه و کساه کسوه اصفیائه . و الرکوع اول و السجود ثان ، فمن اتی بمعنی الاول صلح للثانی . و فی الرکوع ادب و فی السجود قرب ، و من لایحسن الادب لایصلح للقرب . فارکع رکوع خاضع لله بقلبه متذلّل و جل تحت سلطانه ؛ خافض له بجوارحه خفض خائف حزن علی ما یفوته من فائده الراقعین . و حکى ان الربیع ابن خثیم کان یسهر باللیل الی الفجر فی رکعه واحده ؛ فاذا هو اصبح رفع (خ ل : تزفر) و قال : اه ! سبق المخلصون و قطع بنا . و استوف رکوعک باستواء ظهرک ، و انحط عن همّک فی القیام بخدمته الابعونه ، و فر بالقلب من وساوس الشیطان و خدائعه و مکائده ؛ فان الله تعالی یرفع عبادہ بقدر تواضعهم له و یرهبهم الی اصول التواضع و الخضوع بقدر اطلاع عظمتہ علی سرائرهم ؛

از کتاب مصباح الشریعه نقل است که امام صادق

(ع) فرمود: هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند مگر آن که خداوند تعالی او را به نور جمال خویش بیاراید و در سایه کبریایش درآورد و جامه برگزیدگانش بپوشاند. رکوع (مرحله) اول است و سجود (مرحله) دوم؛ هرکس معنی و حقیقت اولی را به جای آورد، شایستگی دومی را یافته است. در ..... ادب (عبودیت) است و در سجود قرب (به معبود) است؛ و کسی که به نیکی، ادب نگذارد، قربت را نشاید. پس رکوع کن همانند رکوع کسی که قلبا خاضع برای خداست و تحت سلطه او ذلیل و بیمناک می باشد؛ و چون راکعی از بیم و اندوه از دست دادن بهره راکعان (حقیقی) تن فرود آورد، اعضای خود را فرود بیاورد. و از ربیع بن خثیم حکایت شده است که با یک رکوع شب را به صبح می رساند و چون به صبح میرسید (صبح می کرد) قامت راست می کرد (نسخه: ناله می کرد) و می گفت: (آه! مخلصان پیشی گرفتند و ما از راه ماندیم). و رکوع خود را کامل انجام ده به اینکه پشت خود را هموار کنی؛ و از این (پندار) که به (قدرت و) همت خود به خدمت او قیام کنی فرود آی (که این امکان ندارد) جز به یاری او. و قلب را از وسوسه های شیطان و فریبها و نیرنگهای فراری ده که خداوند تعالی بندگان خود را به میزانی که در برابر او کرنش کنند بلند می کند؛

و آنان را به هر اندازه که عظمتش بر باطنهایشان پرتو افکنده ، به حقیقت فروتنی و کرنش (در برابر خود) هدایت می فرماید .

(مصباح الشریعه ، باب ۱۵ . بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۰۸)

۵۰ - اسرار بلند شدن رکوع

قال الصادق - علیه السلام - :

فقال : ارفع راسك . فرفعت راسی ؛ فنظرت الى شیء ذهب منه عقلی ؛ فاستقبلت الارض بوجهی و یدی فالفهمت ان قلت : (سبحان ربی الاعلی و بحمده) لعلو ما رايت . فقلتها سبعا ، فرجعت الى نفسی . كلما قلت واجده منها ، تجلی عنی الغشی ؛ فقعدت فصار السجود فيه (سبحان ربی الاعلی و بحمده) . و صارت القعدة بين السجدين استراحه من الغشی و علو ما رايت . فالفهمنی ربی - عز و جل - و طالبتنی نفسی ان ارفع راسی ؛ فرفعت فنظرت الى ذلك العلو فغشی علی ، فخررت لوجهی و استقبلت الارض بوجهی و یدی و قلت : (سبحان ربی الاعلی و بحمده) . فقلتها سبعا ؛ ثم رفعت راسی فقعدت قبل القيام لاثنی النظر فی العلو . فمن اجل ذلك صارت سجدين و ركعه و من اجل ذلك صار القعود قبل القيام قعدة خفيفه ؛

پس فرمود : (سربردار) سر برداشتم ، چیزی دیدم که از آن عظم از سر رفت ، و به صورت و دو دست بر زمین قرار گرفتم ؛ پس الهام شده به سبب علو آن چه دیدم گفتم : (سبحان ربی الاعلی و بحمده) (منزه است پروردگار برتر من و سپاس او راست) . این را هفت بار گفتم ؛ پس به

خود آمدم . هر بار که می گفتم حالت غشوه از من باز می شد ، آن گاه نشستم : از این رو ذکر (سبحان ربی الاعلی و بحمده) در سجده قرار داده شد . و نشستن بین دو سجده ، استراحتی شد از آن غشوه و عظمت و والایی آن چه دیدم . پس پروردگرم عز و جل به من الهام فرمود و خود نیز خواستم سربلند کنم ، سر برداشتم و به آن علو و عظمت نگریستم و بیهوش شدم و بر زمین افتادم و با صورت و دو دست رو به زمین کردم و گفتم : (سبحان ربی الاعلی و بحمده) این را هفت مرتبه گفتم ، آن گاه سر برداشتم و پیش از ایستادن نشستم تا بار دیگر به آن علو و عظمت نظر کنم (از این رو (در هر رکت نماز) دو سجده و یک رکوع مقرر شد و نیز نشستن قبل از قیام ، نشستی کوتاه مقرر گردید .

(علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۱۲)

۵۱ - ذکر سجده

فی الحدیث :

لما نزل قوله سبحانه : سبح اسم ربك الاعلی (قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - اجعلوها فی سجودکم ؛

هنگامی که کلام الهی (سبح اسم ربك الاعلی) نازل گشت ، رسول الله (ص) فرمود : (آن را در سجودتان قرار دهید) یعنی (سبحان ربی الاعلی و بحمده) .

(بحار الانوار ، ج ۵۸ ، ص ۳۴)

۵۲ - اثرات سجده حقیقی

عن مصباح الشریعه ، قال الصادق - علیه السلام - :

ما خسر و الله من اتی بحقیقه السجود و لو كان فی العمر مره واحده . و ما افلح من خلا بربه فی مثل ذلك الحال تشبیها بمخادع نفسه غافلا لاهیا عما اعد الله للساجدین من انس العاجل و راحه الاجل . و لا بعد عن الله ابدا من احسن تقربه فی السجود . و لا قرب الیه ابدا من اساء ادبه و ضیع حرمته بتعلق قلبه بسواه فی حال سجوده . فاسجد سجود متواضع لله تعالی ذلیل ، علم انه خلق من تراب یتطاه الخلق . و انه اتخذك من نطفه یتقذرها کل احد ؛ و کون و لم یکن . و قد جعل الله معنی السجود سبب التقرب الیه بالقلب و السر و الروح فمن قرب منه بعد من غیره ؛ الا ترى فی الظاهر انه لا یستوی حال السجود الا بالتواری عن جمیع الاشیاء و الاحتجاب عن کل ما تراه العیون ؟ كذلك امر الباطن . فمن كان قلبه متعلقا فی صلوته بشیء دون الله تعالی ، فهو قریب من ذلك الشیء بعید عن حقیقه ما اراد الله منه فی صلوته . قال الله - عز

و جل - : (ما جعل الله لرجل من قلبين في جوفه) . و قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - قال الله تعالى : لا اطلع على قلب عبد فاعلم فيه حب الاخلاص لطاعتي لوجهي و ابتغاء مرضاتي ، الا لوليت تقويمه و سياسته . و من اشتغل بغيري فهو من المستهزئين بنفسه ؛ و مكتوب اسمه في ديوان الخاسرين ؛

به خدا سوگند! آن کس که هر چند یک بار در تمام عمر ، حقیقت سجده را به جای آورد ، زیان نبرد ؛ و آن کس که همانند کسی که خود را می فریبد ، با حالت غفلت و بازیچه گرفتن آن چه خدا برای سجده کنندگان فراهم نموده است ، یعنی انس (با او) در حال (دنیا) ، و راحت و آسایش در آینده (آخرت) ، با پروردگار خود خلوت کند ، رستگار نشد . و کسی که در سجده به خدا نیکو تقرب جست ، از خدا دور نشد . و کسی که به خدا سوء ادب کرد و با دلبستگی به غیر او در سجده ، حرمت او را از بین برد ، به مقام قرب او نرسد ؛ پس سجده کن (همانند) سجده کسی که در برابر خداوند تعالی متواضع و خوار است و می داند که از خاکی آفریده شده که خلق بر آن پا می نهند و خدا او را از نطفه ای که همه آن را کثیف و نجس می دانند آفریده ؛ و می داند که نبود ، و (به دست آفریدگار) به وجود آمد . و همانا خداوند معنای (حقیقت

(سجده را سبب نزدیکی جستن به او با قلب و باطن و جان قرار داد ؛ پس کسی که به او نزدیک شود ، از غیر او دور گردد . آیا نمی بینی که در ظاهر سجده شکل نمی گیرد مگر با آن که همه چیز از نظرت پنهان گردد و هر چه دیدگان می بینند از تو محجوب شود ؟ همچنین است امر باطن ؛ پس هر کس در نماز ؛ دلبستگی به چیزی جز خدا داشته باشد ، به همان چیز نزدیک ، و از حقیقت آن چه خداوند در نماز او از او خواسته ، دور است . خداوند عز و جل فرموده است : (خداوند برای احدی دو قلب در باطنش قرار نداده است) . و رسول الله (ص) فرمود : (خداوند تعالی فرموده است : بر قلب بنده ای واقف نشوم که در آن حب طاعت مخلصانه برای من و جهت کسب رضای من بدانم (بیابم) ، مگر آن که (خود) تنظیم و تدبیر امور او را متصدی شوم . و هر کس به غیر من دل مشغول دارد از آنهاست که خویشان را به مسخره گرفته اند ، و نامش در دفتر زیانکاران نوشته و ثبت است .

(مصباح الشریعه ، باب ۱۶ . بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۳۶)

۵۳ - فلسفه گفتن هفت تکبیر

عن العلل باسناده عن هشام بن الحکم عن ابی الحسن موسی - علیهما السلام - قال :

قلت : لای علیه صار التکبیر فی الافتتاح سبع تکبیرات افضل ؟ فقال : یا هشام ، ان الله خلق السموات سبعا و الارضین سبعا و الحجب سبعا

؛ فلما اسرى بالنبي صلى الله عليه و اله فكان من ربه كقاب قوسين او ادنى رفع له حجاب من حجه ، فكبر رسول الله - صلى الله عليه وآله - و جعل يقول الكلمات التى فى الافتتاح ؛ فلما رفع له الثانى ، كبر ؛ فلم يزل كذلك حتى بلغ حجب فكبر سبع تكبيرات . فلذلك العله تكبر للافتتاح فى الصلوه سبع تكبيرات ؛

از كتاب علل الشرايع به سندى كه آورده ، از هشام بن حكيم روايت كرد كه از ابوالحسن موسى بن جعفر (ع) پرسيدم : (چرا در افتتاح نماز (گفتن) هفت تكبير داراى فضيلت بيستر شده است ؟ فرمود : (اى هشام ، خدا آسمانها را هفت . زمينها را هفت و حجابها را هفتگانه آفريد ؛ پس چون پيامبر (ص) را به معراج برد و قرب او به پروردگارش به اندازه فاصله دو كمان يا نزديكتر باشد ، يك حجاب از حجابهايش برداشته شد ؛ پيامبر (ص) تكبير گفت و آغاز نمود به گفتن كلمات افتتاحيه نماز ؛ پس چون حجاب دوم برايش برداشته شد ، تكبير گفت ؛ و به همين منوال (گذشت) تا به هفت حجاب رسيد ؛ پس آن جناب هفت تكبير گفت . بدین علت برای افتتاح نماز هفت تكبير گفته می شود .

(علل الشرايع ، ص ۳۲۲ ، باب ۳۰ ، حديث ۴)

۵۴ - تعليم سوره حمد

منها ما روى عن النبى - صلى الله عليه وآله - انه قال لجابر بن عبدالله الانصارى :

يا جابر! الا اعلمك افضل سوره انزلها الله فى كتابه ؟ فقال له جابر : بلى بابى انت

و امی یا رسول الله! علمنیها . قال : فعلمه (الحمد) ام الكتاب . ثم قال : یا جابر! الا اخبرک عنها ؟ قال : بلی ، بابی انت و امی یا رسول الله! اخبرنی . قال : هی شفاء من کل داء الا السام ؛

از پیامبر (ص) روایت شده که به جابر بن عبدالله انصاری فرمود : ای جابر ، آیا برترین سوره ای را که خدا در کتابش نازل فرموده به تو نیاموزم ؟ جابر عرض کرد : آری پدر و مادرم فدای تو باد ای رسول خدا ، آن را به من بیاموز . پس رسول الله سوره (حمد) (ام الكتاب) را به او تعلیم داد و فرمود : ای جابر آیا آگاهی نسازم از این سوره ؟ عرض کرد : چرا ، پدر و مادرم فدای تو باد یا رسول الله ! از آن مرا باخبر ساز . فرمود : آن شفای هر دردی است جز مرگ .

(تفسیر عیاشی ، ج ۱ ، ص ۲۰ ، حدیث ۹)

۵۵ - تفسیر عبارت (بسم الله...)

روی فی التوحید عن الرضا - علیه السلام - حین سئل عن تفسیر (البسملة) قال :

معنی قول القائل : بسم الله ، ای اسم علی نفسی سمه من سمات الله ، و هی العباده . قال الراوی فقلت له : ما السمه ؟ قال : العلامه ؛

در کتاب توحید از امام رضا (ع) روایت شده است که وقتی تفسیر (بسمله) (بسم الله) از حضرتش سؤال شد ، فرمود : معنای اینکه گوینده می گوید (بسم

الله) ، این است که من بر خود (سمه) (نشانه ای) از سمات خدا می نهم ؛ و آن نشانه عبارت است . راوی گفت پرسیدم :
سمه یعنی چه ؟ فرمود : (نشانه) .

(التوحید ، ص ۲۲۹ ، باب ۳۱)

فصل ششم : حضور قلب و خشوع

آیات

۱ - آسان بودن نماز برای خاشعان

واستعينوا بالصبر و الصلوه و انهالكبيره الا على الخاشعين ؛

در زندگی از صبر و نماز کمک گیرید ، هرچند نماز کار مشکلی است مگر برای فروتنها .

(سوره بقره ، آیه ۴۵)

۲ - نماز و رستگاری

قد افلح المؤمنون ، الذينهم في صلاتهم خاشعون ؛

مؤمنان رستگار شدند ، آنها که در نمازشان خاشع هستند .

(سوره مؤ منون ، آیات ۱ و ۲)

۳ - خضوع در نماز

حافظوا على الصلوات و الصلوه الوسطى و قوموا لله قانتين :

در انجام همه نمازها و نماز میانی (ظهر) کوشش و مواظبت کنید ، در حال عبادت و خضوع کنان برای خدا به پا خیزید .

(سوره بقره ، آیه ۲۳۸)

احادیث

۴ - خشوع زینت نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الخشوع زينه الصلاه ؛

خشوع ، زينت و زيور نماز است .

(بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۱۳۱)

۵ - تفاوت دو نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان الرجلين من امتي ليقومان الى الصلاه و ركوعهما و سجودهما واحد و ان ما بين صلاتيهما ما بين السماء و الارض ؛

دو نفر از امتم به نماز بر می خیزند و رکوع و سجود را مانند هم به جای می آورند ، اما تفاوت میان نماز آنها از زمین تا آسمان است (و این سخن اشاره به مرتبه خشوع آنها است) .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۱)

۶ - خشوع در نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

اذا كنت فى صلاتك فعليك بالخشوع و الاقبال على صلاتك فان الله تعالى يقول : (الذين هم فى صلاتهم خاشعون) ؛

هرگاه در حال نماز بودی ، بر تو باد به خشوع و توجه کامل به نماز ، چون خداوند در قرآن می فرماید : (اهل ایمان کسانی هستند که در نماز خشوع می ورزند) .

(فروع كافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۰ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۹ . بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۸۴ ، ص ۲۶۰)

۷ - خشوع بدن

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

مازاد خشوع الجسد على ما فى القلب فهو عندنا نفاق ؛

هرگاه خشوع بدن بر خشوع قلب و توجه آن به نماز افزون شد ، این عمل نزد ما دورویی محسوب می گردد .

(تفسیر صافی ، ج ۲ ، تفسیر سوره مؤمنون ، ص ۱۲۶)

۸ - نماز با قلب پاک

قال علی - علیه السلام - :

یاکمیل! لیس الشاءن ان تصلی و تصوم و تتصدق ، الشاءن ان تكون الصلاه فعلت بقلب نقی و عمل عند الله مرضی و خشوع سوی ؛

ای کمیل! مهم نیست که نماز بخوانی و روزه بگیری و صدقه بدهی . مهم این است که نماز با قلبی پاک انجام پذیرد و مورد قبول خداوند باشد و با خشوع و خاکساری اداء شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۶)

۹ - خشوع چیست ؟

سئل النبی - صلی الله علیه وآله - :

ما الخشوع ؟ قال : التواضع فی الصلاه و ان یقبل العبد بقلبه کله علی ربه . . . . . ؛

از پیامبر اکرم (ص) سؤال شد : خشوع چیست ؟ فرمود : فروتنی و خاکساری در نماز و اینکه بنده با تمام قلبش به سوی خدا برود . . . . .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۴)

۱۰ - نماز و حضور قلب

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لیس لك من صلاتك الا ما احضرت فيه قلبك ؛

نیست برای تو از نماز ، مگر قلب تو در حال نماز باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۹)

۱۱ - چهار بخش نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

بنیت الصلوه علی اربعه اسهم سهم منها اسباع الوضوء ، و سهم منها الركوع و سهم منها السجود و سهم منها الخشوع ؛

نماز بر چهار بخش بنا شد :

۱ - گرفتن وضوی کامل

۲ - رکوع .

۳ - سجود .

۴ - خشوع .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۵)

۱۲ - حضور در عبادت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اعبد الله كأنك تراه فان كنت لاتراه فانه يراك ؛

عبادت کن خداوند تعالی را ، چنانچه گویا او را می بینی ، و اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند .

(نهج الفصاحه ، ص ۶۵ . سرالصلوه ، ص ۲۶ . مکارم الاخلاق ، ص ۴۵۹)

۱۳ - حضور قلب

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

إذا قام العبد الى الصلوه فکان هواه و قلبه الى الله تعالى انصرف كيوم ولدته امه ؛

هنگامی که انسان برای نماز می ایستد ، اگر همه توجه اش و قلبش به سوی خدا باشد ، در حالی نمازش تمام می شود ، که مثل روزی است که پاک به دنیا آمده .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۸۲)

۱۴ - محبت خداوند و محبت مؤمنین در دل

قال الصادق - عليه السلام - :

ليس من مومن يقبل بقلبه في صلوته الى الله الا- اقبل الله اليه بوجهه و اقبل بقلوب المومنين اليه بالمحبه له بعد حب الله - عز و

مؤمنی نیست که در نمازش با حضور قلب به خداوند توجه کند ، مگر این که خداوند به او رو می کند ، و بعد از محبت خداوند عز و جل در دل ، قلوب مؤمنین را به سوی او متوجه می کند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۵)

۱۵ - حواس پرتی در نماز توسط شیطان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان العبد اذا اشتغل بالصلاه و جاءه الشيطان و قال له : اذكر كذا اذكر كذا حتى يضل الرجل ان يدري كم صلى ؛

نماز گزار وقتی مشغول نماز است ، شیطان به سراغش می آید و به او می گوید : این را به یاد بیاور ، آن را یاد بیاور تا این که انسان را گمراه کند و فراموش کند که چند رکعت نماز خوانده است .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۹)

۱۶ - آخرین نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

صل صلوه مودع تری انک لاتصلی بعد ما صلوه ابدا ؛

آن چنان نماز بگزار که گویی آخرین نماز توست و دیگر هرگز نمازی نخواهی خواند .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۴)

۱۷ - نماز و تفکر

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

رکعتان مقتصدتان فی تفکر خیر من قیام لیلہ و القلب لاه ؛

دو رکعت نماز همراه با تفکر و حضور قلب ارزشمندتر از یک شب زنده داری با دل سرگردان و بدون توجه است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۰ . بحار الانوار ، ج ۷۴ ، ص ۸۲ . مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۵)

۱۸ - دو رکعت نماز آگاهانه

قال الصادق - عليه السلام - :

من صلی رکعتین یعلم ما یقول فیهما انصرف و لیس بینه و بین الله ذنب ؛

کسی که آگاهانه و با توجه به مفاهیم ، دو رکعت نماز بخواند ، در حالی نمازش را به پایان می برد که میان او و خدایش هیچ گناهی نمانده است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۱ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۸۷)

۱۹ - مانع خشوع

رای النبی - صلی الله علیه و آله - رجلا یعبث بلحیته فی صلاته فقال : (اما انه لو خشع قلبه لخشعت جوارحه) ؛

پیامبر اکرم (ص) دیدند مردی در حال نماز با ریش خود بازی می کند ، فرمودند : (اگر قلب او خشوع می داشت قطعا همه اعضایش نیز خاشع می بود .)

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۶ . بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۲۸)

۲۰ - دو رکعت با حضور قلب

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

من صلی رکعتین و لم یحدث فیهما نفسه بشی ء من امور الدنیا غفر الله له ذنوبه ؛

کسی که دو رکعت نماز بخواند و در آن دو رکعت ، قلب خود را به چیزی از امور دنیا مشغول نکند ، خداوند گناهانش را می آمرزد .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۹)

۲۱ - نماز وداع

قال علی - عليه السلام - :

إذا قام احدکم الی الصلوه فلیصل صلوه مودع ؛

هرگاه یکی از شما به نماز ایستد ، باید مانند کسی که با نماز وداع می کند ، نماز بخواند

(غررالحکم ، ص ۱۲۹)

۲۲ - عارف به حق نماز

قال علی - علیه السلام - :

من اتی الصلاه عارفا بحقها غفر الله له ؛

کسی که نماز به جا آورد در حالی که عارف به حق آن باشد ، خداوند او را می آمرزد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۷ . تحف العقول ، ص ۱۱۷)

۲۳ - ثمره توجه به جایگاه نماز

قال الامام - علیه السلام - :

اذا توجه المؤمن الى مصلاه ليصلي قال الله - عزو جل - لملائكته يا ملائكتي الا ترون الى عبدی ؟ هذا قد انقطع عن جميع الخلائق الى ، وامل رحمتی و جودی و رافتی ؛ اشهدکم انی اخصه برحمتی و کراماتی ؛

وقتی مومن به خاطر نماز متوجه مصلاهی خود می شود ، خدای عز و جل به ملائکه خود می گوید : ای ملائکه من آیا به سوی بنده من نگاه نمی کنید ؟ که از جمیع خلائق بریده و به سوی من توجه نموده و آرزوی رحمت وجود و راءفت مرا دارد ، شما (ملائکه) را شاهد می گیرم که رحمت و کرامتم را مخصوص او قرار دادم .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱)

۲۴ - نماز با توجه

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

رکعه من عالم بالله خیر من الف رکعه من متجاهل ؛

یک رکعت نماز کسی که متوجه خدا باشد ، بهتر از هزار رکعت کسی است که از خدا غافل باشد .

(نهج الفصاحه ، ص ۳۵۰)

۲۵ - نگاه به اطراف در حال نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من عرف من على يمينه و شماله متعمدا في الصلوه فلا صلوه له ؛

هرکس در نماز ، عمدا آن چه را که در جانب راست و چپ است بشناسد ت نماز او نماز نیست ، (یعنی نماز او کامل نخواهد بود) .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳۲۰)

۲۶ - آفات توجه قلب به غیر خدا

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لا تلتفتوا في صلاتكم فانه لاصلاه لملتفت و قال - صلى الله عليه وآله - : اما يخاف الذي يحوله وجهه في الصلاه ان يحول الله وجهه وجه حمار ؛

در حال نماز به کسی یا چیزی توجه نداشته باشید ، پس به درستی که نماز این طور کامل نیست ، و همچنین فرمود : آیا نمی ترسد آن کس که صورتش را در نماز به طرف چیزی بر می گرداند خداوند صورتش را همچون حمار قرار دهد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۱۱)

۲۷ - قلب ، فقط متوجه خدا

قال الصادق - عليه السلام - :

و انى لاحب للرجل منكم المومن اذا قام فى صلاه فريضه ان يقبل بقلبه الى الله و لا يشغل قلبه بامر الدنيا ، فليس من مومن يقبل بقلبه فى صلاته الى الله اقبل الله اليه بوجهه و اقبل بقلوب المؤمنين اليه بالمحبه له بعد حب الله - عز و جل - اياه ؛

به درستی من مؤمنی از شما را دوست دارم که وقتی به نماز واجب می ایستد با قلبش به سوی خدا متوجه گردد و قلب خود را در حال نماز به دنیا مشغول نسازد ، پس هیچ مؤمنی نیست که با قلب خود در نمازش به سوی الله برود ، مگر این که خداوند با همه الطافش به او رو می آورد و بعد از آن قلوب همه مومنین هم از راه رافت و مهربانی به سوی او رو می آورند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۰ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۸۶)

. ثواب الاعمال ، ص ۱۶۳)

۲۸ - آداب حضور قلب

قال الباقر - عليه السلام - :

عليك بالاقبال على صلاتك فانما يحسب لك منها ما اقبلت عليه منها بقلبك و لا تعبت فيها بيديك و لا براسك و لا بلحيتك و لا تحدث نفسك و لا تتشاءب و لا تتمطا و لا تكفر . . . ؛

بر تو باد توجه کامل به نمازت ، پس همانا ، آن مقدار که در نماز حضور قلب داشته باشی ، حساب می شود ، در نماز با دست و سر و ریش خویش بازی مکن ، و در نماز با خودت صحبت نکن و خمیازه نکش . . .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۰۱)

۲۹ - نمره توجه به خدا

قال الصادق - عليه السلام - :

ليس من عبد مؤ من يقبل بقلبه على الله - عز و جل - في صلوته و دعائه الا اقبل الله - عز و جل - عليه بقلوب المؤمنين اليه ؛
همانا بنده مؤ منی نیست که با قلبش در نماز و دعاء به خدا رو کند ، مگر اینکه خداوند قلبهای مؤ منین را به طرف او متوجه کند .

(جامع احاديث الشيعة ، ج ۵ ، ص ۳۰)

۳۰ - خاشع بودن قلب و جوارح

قال علي - عليه السلام - :

ليخضع الرجل في صلوته فانه من خضع قلبه الله - عز و جل - خشعت جوارحه فلا يعبت بشيء في الصلوه ؛
مرد باید در نماز خود خاشع باشد ، پس وقتی قلبش برای خدا خاشع شد ، اعضا و جوارحش نیز خاشع است ، با چیزی (در حال نماز) بازی نمی کند .

(جامع احاديث الشيعة ، ج ۵ ، ص ۳۷)

۳۱ - نماز ناقص

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من لم يتم وضوئه و ركوعه و خشوعه ، فصلوته خداج يعنى ناقصه غير تامه ؛

كسى كه وضو و ركوع و خشوعش در نماز كامل نيست ، نمازش (خداج) است ، يعنى ناقص است و تمام نيست .

(جامع احاديث الشيعه ، ج ٤ ، ص ٤٤)

٣٢ - بازى در حال نماز

فى حديث وصيه النبى - صلى الله عليه وآله - لعلى - عليه السلام - :

يا على ! كره الله - عزوجل - لامتى العبث فى الصلوه ؛

رسول خدا (ص) در وصيتى به على (ع) فرمود : يا على ! خداوند از امت من كه در حال نماز بازى مى كند ، كراهت دارد .

(جامع احاديث الشيعه ، ج ٥ ، ص ٤٧)

٣٣ - فقط ياد خدا در حال نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من صلى صلوه لا يذكّر فيها شيئاً من امر الدنيا ، لا يسئّل الله شيئاً ، الا اعطاه ؛

كسى كه نماز مى خواند ، در حال نماز هيچ چيز از امور دنيايى به يادش نيايد (فقط خداوند در نظرش باشد) ، در اين صورت هر چيزى از خداوند بخواهد ، به او عطا مى كند .

(مستدرک الوسائل ، ج ١ ، ص ٢٦٥)

٣٤ - سه بار غافل شدن در نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

اذا قام العبد الى الصلاه اقبل الله - عز و جل - عليه بوجهه فلا يزال مقبلا عليه حتى يلتفت ثلاث مرات فاذا التفت ثلاث مرات اعرض عنه ؛

وقتى بنده به نماز ايستاد خداوند متعال به او توجه مى كند و توجهش را از او قطع نمى كند تا موقعى كه سه مرتبه از ياد خدا غافل گردد ، در اين هنگام خداوند سبحان نيز از او اعراض خواهد كرد .

۳۵ - ناءثیر حضور قلب

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

مثل الصلوه و اعمال بنى ادم كرجل اتى مراغه فاتار عليه منها حتى امتلاء ترابا و دنسا ثم عمد الى غدیر ماء طيب فاغتسل به فيذهب عننه التراب و الدنس ، كذلك الصلوات الخمس تغسل عن العبد الذنوب اذا صلى الله من قلبه ؛

مثل نماز و اعمال آدم مثل مردی است که در خاک بغلتد آن چنان که سرپایش را خاک و کثافات فراگیرد ، سپس به طرف آبگیری که آبش پاک است برود و در آن غسل نماید و خود را شست و شو دهد و خاک و کثافات را از خود دور کند . این چنین است نماز پنجگانه ، زمانی که بنده با حضور قلب خدا را عبادت کند ، کثافات گناه از وی شسته می شود .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۳)

۳۶ - لازمه غرق در نماز شناخت کامل خداوند است

عن محمد بن علی بن الحسین - عليهم السلام - قال :

قلت لابی عبدالله - عليه السلام - : انی رایت علی بن الحسین اذا قام الى الصلوه ، غشی لونه لون اخر ، فقال لی : والله ان علی بن الحسین كان يعرف الذی یقوم بین یدیه ؛

امام سجاد (ع) را دیدم که هنگامی که به نماز ایستاد ، چهره اش را رنگی دیگر پوشاند . امام صادق (ع) به من فرمود : (به خدا قسم ، علی بن الحسین (ع) کسی را که برای او نماز می کرد ، می شناخت) .

(علل الشرائع ، ص ۸۸ ، به نقل از وسائل الشیعه ، ج ۴ ،

۳۷ - موانع حضور قلب

قال علی - علیه السلام - :

لا يقوم من احدكم في الصلاه متكاسلا و لا ناعسا و لا يفكرن في نفسه فانه بين يدي ربه و انما للعبد من صلاته ما اقبل عليه منها بقلبه ؛

در حال کسالت و چرت زدن نماز نخوانید و در حال نماز به فکر خودتان نباشید ، زیرا در محضر خدا ایستاده اید ، به درستی که آن مقدار از نماز بنده قبول می شود که قلبا به خدا توجه داشته باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۹ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۸۷)

۳۸ - آن مقدار از نماز بالا می رود

قال الصادق - علیه السلام - :

ان العبد لترفع له من صلاته نصفها او ثلثها او ربعها او خمسها و ما يرفع له الا ما اقبل عليه بقلبه . . . . . ؛

همانا از نماز بنده نصفش یا یک سوم ، یا یک چهارم یا یک پنجم برای او بالا می رود ، و آن مقداری که از نماز حضور قلب داشته باشد ، بالا می رود . . . . .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۸)

۳۹ - حضور قلب شرط قبولی نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لا يقبل الله صلاه عبد لا يحضر قلبه مع يديه ؛

خداوند نماز بنده ای را که قلبش همراه بدنش در نماز حاضر نیست قبول نمی کند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۲)

۴۰ - آثار حضور قلب در نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ایما عبد التفت فی صلاته قال الله : یا عبدی الی من تقصد و من تطلب اربا غیری ترید او رقیبا سوی تطلب ؛ او جوادا خلای تبغی و انا اکرم الاکرمین و اجود الاجودین و افضل المعطین اثیبک ثوابا لا یحصى قدره اقبل علی فانی علیک مقبل و ملائکتی علیک مقبلون فان اقبل زال عنه اثم ما کان منه فان التفت ثانیه اعاد الله له مقالته فان اقبل علی صلاته غفر الله له و تجاوز عنه ما کان منه فان التفت ثالثه اعاد الله له مقالته فان اقبل علی صلاته غفر الله له ما تقدم من ذنبه فان التفت رابعه اعرض الله عنه و اعرضت الملائکه عنه و یقول و لیتک یا عبدی الی ما تولیت ؛

هر بنده ای که در حال نماز به غیر خدا التفات کند ، خدا به او می گوید : ای بنده من ! چه کسی را قصد کرده ای و او را طلب می کنی ؟ آیا جز من پروردگار و نگهبانی را می جویی ؟ آیا غیر از من بخشنده دیگری را طلب میکنی ؟ ! در صورتی که من کریمترین کریمان و بخشنده ترین بخشندگان و بهترین عطاکنندگان هستم ، ثوابی را به تو عطا می نمایم که به شمارش نمی آید

، به من توجه داشته باش ، زیرا من و فرشتگانم به تو توجه داریم . پس اگر نمازگزار به خدا توجه کرد ، گناهان گذشته اش محو می شود . اگر دوباره به غیر خدا التفات کرد ، خداوند متعال مجددا او را مانند سابق مورد خطاب قرار می دهد . اگر به نمازش توجه کرد ، گناه غفلت از نماز آمرزیده می شود و آثارش زائل می گردد . اگر برای سومین مرتبه از توجه به نماز منصرف شد ، خداوند متعال هم خطاب سابق را تکرار می کند . اگر به نماز توجه کرد ، این مرتبه هم گناهش بخشیده می شود ، پس اگر در دفعه چهارم باز هم از توجه به نماز انصراف پیدا کرد ، در این صورت خدا و ملائکه از وی اعراض می کنند و خدا به او می گوید تو را در ولایت چیزی قرار دادم که به آن علاقه داری .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۴)

۴۱ - توجه به نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان العبد ليصلي الصلاة لا يكتب له سدسها ولا عشرها ، و انما يكتب للعبد من صلاته ما عقل منها ؛

به درستی بنده نماز می خواند برای او ، نه یک ششم آن و نه یک دهم آن نوشته نمی شود ، جز این نیست که برای بنده از نمازش آن مقدار نوشته می شود که به آن توجه کرده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۷ . اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۱۰۵)

۴۲ - علی (ع) و هدیه پیامبر (ص)

اهدی الی رسول الله - صلى الله عليه وآله - ناقتان عظیمتان ، فجعل احدیهما لمن یصلي رکعتین لایهم فیهما بشی ء من امر الدنیا و لم یجبه احد سوی علی - علیه السلام - فاعطاه کلّیهما ؛

به پیامبر (ص) دو شتر هدیه دادند ، پیامبر (ص) یکی از دو شتر را هدیه قرار داد برای کسی که دو رکعت نماز به جای آورد و چیزی از امور دنیا را به خاطر نیاورد و به فکر چیزی از دنیا نیفتد . کسی به پیامبر (ص) پاسخ مثبت نداد (یعنی کسی چنین نمازی را که در آن هیچ به فکر دنیا و مافیها نیفتد ، نخواند) به جز حضرت علی (ع) که پاسخ مثبت داد . پیامبر (ص) هر دو شتر را به علی (ع) مرحمت فرمود .

(بحارالانوار ، ج ۴۱ ، ص ۱۸)

۴۳ - نماز باترس

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

صل صلاه مودع كانك تراه ، فان كنت لاتراه ؛

آن چنان نماز به جا آور که گویی خدا را می بینی . اگر تو او را نمی بینی ، او تو را می بیند .

(نهج الفصاحه ، حدیث ۱۸۴۴)

۴۴ - توجه حورالعین به نماز گزار

قال الباقر - علیه السلام - :

إذا قام المؤمن من في الصلوه ، بعث الله الحور العين حتى يحدثن به ، فإذا انصرف ولم يستل الله منهن شيئاً انصرفن متعجبات ؛

هنگامی که (نماز گزار) مؤمن به نماز می ایستد ، خداوند حورالعین را به طرفش می فرستد آن چنان که دور نماز گزار را می گیرند و به او نگاه می کنند ، پس وقتی نماز گزار نمازش را تمام کرد و از خدا چیزی نخواست ، حورالعین با تعجب از او دور می شوند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۷)

۴۵ - نماز با تفکر

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ركعتان خفيفتان في تفكر خير من قيام ليله ؛

دو رکعت نماز سبک ، در صورتی که همراه با تفکر و اندیشه باشد ، بهتر از عبادت سراسر یک شب است .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۰ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۱)

۴۶ - تعقل در نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

انما يكتب للعبد من صلاته ما عقل منها ؛

از نماز بنده آن مقداری را که تعقل کرده ، برایش نوشته می شود .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۸)

۴۷ - آگاهی از نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

لو يعلم هذا المصلى ما فى الصلاه ما انفتل ؛

اگر نمازگزار بداند در نماز چه چیزی است ، هیچگاه التفاتی و توجهی به چیزی نخواهد داشت .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۱)

۴۸ - آداب نماز چیست ؟

قال الرضا - عليه السلام - :

حضور القلب و افراف الجوارح ، و ذل المقام بین یدی الله - تبارک و تعالی - و يجعل الجنه عن یمینه و النار یراها عن یساره و الصراط بین یدیه و الله امامه ؛

از امام رضا (ع) سؤال شد ، آداب نماز چیست ؟ امام فرمود : حضور قلب و آزاد گذاشتن جوارح (بازی نکردن با آنان) و خوار شمردن خود در پیشگاه خدای تعالی و قراردادن بهشت سمت راست و آتش جهنم را سمت چپ و صراط را در مقابل مشاهده کردن و خدا را در مقابل خود دیدن .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۴)

۴۹ - نماز بدون حضور قلب

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لا ینظر الله الی الصلوه لا یحضر الرجل فیها قلبه مع بدنه ؛

خداوند نمازی را که در آن حضور قلب نباشد ، نظر نخواهد کرد .

(اسرار الصلوه ، ص ۱۱۸)

۵۰ - آداب حضور قلب

و عن فقه الرضا - عليه السلام - :

فاذا اردت ان تقوم الی الصلوه ، فلا تقم الیها متکاسلا و لامتناعسا و لا مستعجلا و لامتلاها ؛ ولکن تاتیها علی السکون و الوقار

و التوده و عليك بالخشوع و الخضوع متواضعا لله - عز و جل - متخاشعا ؛ عليك الخشيه و سيماء الخوف راجيا خائفا بالطمأنينه على الوجل و الحذر ؛ فقف بين يديه كالعبد الابق المذنب بين يدي مولاه . فصف قدميك ، و انصب نفسك ؛ و لاتلتفت يمينا و شمالا ؛ و تحسب كانك تراه ؛ فان لم تكن تراه ، فانه يراك . . . ؛

چون خواستی به نماز بایستی با حال کسالت ، خواب آلودگی ، شتاب و لهو و بازی مایست ؛ بلکه با آرامش و وقار نماز را به جای آور . و بر تو باد که (در نماز) خاشع و خاضع باشی و برای خدا تواضع کنی و خشوع و خوف را بر خود هموار سازی در آن حال که بین بیم و امید ایستاده باشی و پیوسته نگران و محترز باشی . پس ، بسان بنده ای گریخته و گنهکار که (بازگشته) در محضر مولایش ایستاده ، در پیشگاه خدا بایست ؛ پاهای خود را کنار هم نه و قامتت را راست نگهدار و به راست و چپ روی مگردان ؛ و چنین

بدان که گویی خدا را می بینی ؛ که اگر تو او را نمی بینی او تو را می بیند . . . .

(مستدرک الوسائل ، کتاب الصلوه ، باب ۱ ، حدیث ۷)

۵۱ - علت محبوبیت نماز گزاران حقیقی

قال الصادق - علیه السلام - :

و انی لاحب للرجل منکم المؤمن من اذا قام فی صلاه فریضه ان یقبل بقلبه الی الله . و لایشغل قلبه بامر الدنیا ، فلیس من مؤ من یقبل بقلبه فی صلاته الی الله الا اقبل الله الیه بوجهه و اقبل بقلوب المؤمن الیه بالمحبه له بعد حب الله اياه ؛

همانا من مؤ منی از شما را دوست دارم که وقتی به نماز فریضه می ایستد ، با قلبش به سوی خدا متوجه گردد و قلب خود را در نماز به دنیا مشغول نسازد ، پس هیچ مومنی نیست که با قلب خود در نمازش به سوی الله برود ، مگر اینکه خداوند با همه الطافش به او رو می آورد و بعد از آن قلوب همه مومنین هم از راه رافت و مهربانی به سوی او رو می آورد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۰)

۵۲ - نماز مودع

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا صلیت ، صلاه مودع یخاف ان لا یعود الیها ابدا ، ثم اصرف ببصرک الی موضع سجودک ، فلو تعلم من عن یمینک و شمالک ، لاحسنت صلاتک ، و اعلم انک بین یدی من یراک و لاتراه ؛

وقتی که مشغول نماز می شوی ، مثل کسی که وداع کند با نماز وترس آن دارد که دیگر به آن نرسد نماز بخوان ، پس از آن چشمت را بدوز به موضع سجودت تو اگر بدانی کسی در راست و چپ هست نمازت را نیکو به جای می آوری ، بدان که تو پیش روی کسی ایستادی که او تو را

می بیند و تو او را نمی بینی .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۸۵)

۵۳ - قبولی نماز با حضور قلب

قال زین العابدین - علیه السلام - :

ان العبد لا یقبل من صلاته الا ما اقبل علیه منها بقلبه ؛

به درستی که نماز انسان قبول نمی شود ، مگر دلش در حال نماز پیش خداوند باشد .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۷)

۵۴ - حضور قلب ، شرط قبولی نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لا یقبل الله صلاه امری ء لا یحضر فیها قلبه ؛

خداوند نمازی را که در آن حضور قلب نباشد نمی پذیرد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۵۹)

۵۵ - طلب خیر به وسیله نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

من توظا فاحسن الوضوء ثم صلی رکعتین فاتم رکوعها و سجودها ثم جلس فائتی علی الله و صلی علی رسول الله - صلی الله علیه وآله - ثم ساءل الله حاجته ، فقد طلب الخیر من مظانه و من طلب الخیر من مظانه لم یجب ؛

هرکس وضوی خوب بگیرد و دو رکعت نماز با رکوع و سجود کامل به جای آورد و با خدای خود خلوت کند و بر رسول خدا (ص) درود فرستد ، سپس حاجت خود را از خدا درخواست نماید ، به تحقیق که در زمان مناسب درخواست کرده و هرکس چنین نماید ، هرگز ناامید و ناموفق نخواهد بود .

(بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۴)

۵۶ - حالت خشوع در نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

خياركم اليكم مناكب في الصلوه ؛

بهترین شما کسی است که شانه هایش در نماز افتاده تر باشد .

(بحار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۲)

۵۷ - خضوع رسول خدا (ص) در نماز

روی ان النبی - صلى الله عليه وآله - كان اذا قام الى الصلوه كانه ثوب ملقى ؛

پیامبر اسلام (ص) هر وقت به نماز می ایستاد ، گویا جامه ای پهن شده بر روی زمین بود .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۱ . بحار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۸)

۵۸ - حضرت علی (ع) و خوف از خداوند

انه كان اذا دخل الصلاه كانه بناء ثابت او عمود قائم لا يتحرك ، و كان ربما ركع او سجد فيقع الطير عليه و لم يطق احد ان يحكى صلاه رسول الله - صلى الله عليه وآله - الا على بن ابي طالب و على بن الحسين - عليهما صلوات المصلين - ؛

همانا امیرالمؤمنین (ع) هنگامی که داخل نماز می شد ، همچون بنایی ثابت و استوار و بدون تحریک بود ، و یا همانند عمودی ایستاده بود که هیچ گونه تحرکی نداشت ، و بسا رکوع و سجودش ، طولانی می شد و بدن مبارکش از بس بی حرکت بود که گاهی مرغی بر پشت مبارک آن حضرت می نشست ، و احدی جز علی بن ابی طالب (ع) و علی بن الحسین (ع) طاقت نداشت که مانند رسول خدا (ص) نماز بخواند .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۲)

۵۹ - خشوع امیرالمؤمنین (ع) در نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

و كان على - عليه السلام - اذا قام الى الصلوه فقال : (وجهت وجهي للذي فطر السموات و الارض) تغير لونه حتى يعرف ذلك في وجهه ؛

هنگامی که علی (ع) به نماز می ایستاد ، این آیه شریفه را می خواند : (رو می آورم با تمام وجودم به کسی که آسمانها و زمین را آفرید) و رنگ مبارک حضرتش تغییر می کرد ، به طوری که تغییر حالت و دگرگونی از صورت مبارکش به خوبی

مشاهده می گشت .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۱)

۶۰ - خوف حضرت فاطمه (س) در نماز

كانت فاطمه - عليها السلام - تنهج في الصلاة في خيفة الله تعالى ؛

فاطمه زهرا (س) در حال نماز از شدت ترس نفسش به شماره می افتاد .

(بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۵۸ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۲)

۶۱ - خشوع امام حسن (ع)

قال الصادق - عليه السلام - :

ان الحسن بن علي - عليه السلام - كان اذا قام في صلاته ترتعد فرائضه بين يدي ربه - عز و جل - و كان اذا ذكر الجنة و النار اضطرب اضطراب السليم ؛

وقتی امام حسن مجتبی (ع) به نماز می ایستاد ، تن مبارک حضرتش در مقابل پروردگار می لرزید و هرگاه یاد بهشت و جهنم می نمود ، چون مار گزیده مضطرب و پریشان می شد و به خود می پیچید .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۸ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۲)

۶۲ - خشوع امام سجاد (ع)

عن ابي عبدالله - عليه السلام - قال :

كان علي بن الحسين - عليهما السلام - اذا قام الى الصلاة ، تغير لونه . فاذا سجد لم يرفع رءسه حتى يرفض عرقا ؛

امام سجاد (ع) وقتی به نماز می ایستاد رنگش دگرگون می شد و چون به سجده می رفت سر بر نمی داشت تا آن که عرق از وی می ریخت .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۰)

۶۳ - حضور قلب کامل امام سجاد (ع)

عن ابي عبدالله - عليه السلام - قال :

كان ابي يقول كان على بن الحسين - عليه السلام - اذا قام الى الصلوه ، كانه ساق شجر لا يتحرك منه شىء الا ما حركت الريح منه ؛

امام سجاد (ع) وقتی به نماز می ایستاد ، گویی شاخه درخت بود که جز آن چه باد از او به حرکت درآورد چیزی از او تکان نخورد .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۰ ، حدیث ۴)

۶۴ - خشوع امام باقر و امام صادق (ع)

كان ابو جعفر و ابو عبدالله - عليهما السلام - اذا قاما الى الصلاه تغيرت الوانهما حمرة و مره صفرة كانما ينجيان شىء يريانه ؛

هنگامی که امام باقر و امام صادق - علیهما السلام - به نماز می ایستادند ، رنگ صورتشان گاهی قرمز می شد و گاهی زرد می گشت و مثل اینکه دو بزرگوار با کسی که با چشم او را می بینند مناجات می کردند .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۸)

فصل هفتم : قبولی و کمال نماز

آیات

۱ - قبولی نماز

و كذلك جعلناكم امة وسطا لتكونوا شهداء على الناس و يكون الرسول عليكم شهيدا و ما جعلنا القبلة التي كنت عليها الا لنعلم من يتبع الرسول ممن ينقلب على عقبيه و ان كانت لكبيره الا - على الذين هدى الله و ما كان الله ليضيع ايمانكم ان الله بالناس لرووف رحيم ؛

همان گونه (که قبله نما ، یک قبله میانه است) شما را نیز امت میانه ای قرار دادیم (در حد اعتدال ، میان افراط و تفریط) تا بر مردم گواه باشید و پیامبر هم بر شما گواه است و ما آن قبله ای را که قبلا بر آن بودی ، تنها برای این قرار دادیم که افرادی که از پیامبر پیروی می کنند ، از آنها به جاهلیت باز می گردند ، مشخص شوند و مسلما این حکم ، جز بر کسانی که خداوند آنها را هدایت کرده ، دشوار بود (این را نیز بدانید که نمازهای شما در برابر قبله سابق صحیح بوده است) و خدا هرگز ایمان (به نماز) شما را ضایع نمی گرداند ، زیرا خداوند نسبت به مردم رحیم و مهربان است .

(سوره بقره)

احادیث

۱ - ملاک قبولی نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

قال الله تبارک و تعالی : انما اقبل الصلاه لمن تواضع لعظمتی ، و یکف نفسه عن الشهوات من اجلی و یقطع نهاره بذکری ، و لا یتعاطم علی خلقی و یطعم الجائع و یکسوا العاری ، و یرحم المصاب و یؤوی الغریب . . . ؛

خداوند متعال فرمود : نماز کسی را می پذیرم که :

- ۱ - در مقابل عظمت من خاضع باشد .
- ۲ - از خواسته های نفسانی به خاطر من خود را دور کند .
- ۳ - روزش را با یاد من به پایان برد .
- ۴ - بر بندگانم بزرگی نفرشد .
- ۵ - به گرسنه غذا دهد .
- ۶ - برهنه را بپوشاند .
- ۷ - به مصیبت دیده مهربانی کند .
- ۸ - غریب را پناه دهد .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۲ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۶)

۲ - قبولی یک نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

من قبل الله منه صلاه واحده لم یعذبه ؛

اگر خداوند از کسی یک نماز بپذیرد او را عذاب نمی کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۳ . محجه البیضاء ، ص ۳۳۹)

۳ - نشانه قبولی نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

من احب ان يعلم اقبلت صلاته ام لم تقبل فلينظر هل منعه صلاته من الفحشاء والمنكر فيقدر ما منعه قبلت منه ؛

هر کس دوست دارد بداند نمازش قبول شد یا نه ، ببیند که آیا نمازش او را از گناه و زشتی باز داشته یا نه ؟ پس به هر قدر که نمازش او را از گناه باز داشته ، به همان اندازه نمازش قبول شده است .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۹۸)

۴ - نماز ، ملاک قبولی اعمال

قال الصادق - علیه السلام - :

اول ما يحاسب به العبد ، الصلاه فان قبلت قبل سائر عمله و اذا ردت رد عليه سائر عمله ؛

نخستین چیزی که از بنده حسابرسی می شود نماز است ، پس اگر نماز پذیرفته شد اعمال دیگرش نیز پذیرفته می شود . اگر نمازش رد شود ، بقیه اعمال او هم قبول نخواهد شد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۳ . فلاح السائل ، ص ۱۲۷ . من لايحضره الفقيه ، ج ۱ ، باب ۳۰ ، حدیث ۵)

۵ - حضور قلب

قال زين العابدين - علیه السلام - :

ان العبد لا يقبل من صلاته الا ما اقبل عليه منها بقلبه ؛

همانا نماز بنده پذیرفته نمی شود ، مگر آن چه را که باقلبش به نماز توجه کرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۸۸ . المواعظ العددیه ، ص ۲۷۰)

۶ - مقدار قبولی نماز

قال الباقر - علیه السلام - :

علیک بالاقبال علی صلاتک فانما یحسب لک منها ما اقبلت علیه ؛

در نماز توجه به خدا داشته باش ، زیرا از نماز آن مقدار قبول می شود که تو به آن توجه داری .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۵۴)

۷ - استخفاف در نماز مانع قبولی نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

والله انکم لتعرفون من جيرانکم و اصحابکم من لو کان یصلی لبعضکم ما قبلها منه لاستخفافه بها ان الله لا یقبل الا الحسن فکیف یقبل ما یتخف به ؟

قسم به خدا ، از همسایگان و دوستان خود کسانی را می شناسید که اگر برای بعضی از شما نمازی بخوانند از او قبول نخواهید کرد ، به علت استخفاف و بی اعتنائی که بر آن روا داشته ، همانا خداوند چیز نیکو و شایسته را فقط می پذیرد ، پس چگونه بپذیرد عبادتی را که به آن بی توجهی شده است ؟

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۷)

۸ - سخت ترین چیز

قال الصادق - علیه السلام - :

والله انه لیاتی علی الرجل خمسون سنه ، و ما قبل الله صلاه واحده فای شیء اشد من هذا ؛

قسم به خدا ، از زندگی انسان پنجاه سال بگذرد (و نماز نخوانده باشد) ، ولی خداوند یک نماز او را قبول نمی کند ، چه چیزی سخت تر از این !

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۷)

۹ - نماز و ولایت

عن علی بن الحسین - علیه السلام - :

- فی جواب سائل ساله عن حدود الصلاه . . . قال : و ما سبب قبولها ؟ قال - علیه السلام - ولایتنا و البراءه من اعدائنا ؛

- در پاسخ کسی که پرسید حدود نماز . . . و چه چیزی سبب قبولی نماز است - فرمود : (ولایت ما اهل بیت ، و براءت از دشمنان ما) .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۶)

۱۰ - حلال و مباح ، شرط قبولی نماز

قال علی - علیه السلام - :

یا کمیل ! انظر فیما تصلی و علی ما تصلی و ان لم تکن من وجهه و حله فلا قبول ؛

علی (ع) خطاب به کمیل فرمود : ای کمیل ! نگاه کن بین که در چه چیز نماز می گزاری و بر روی چه چیز به نماز ایستادی . اگر آن چیزی را که برای نماز استفاده می کنی ، حلال و مباح نباشد ، نمازت قبول نیست .

(تحف العقول ، ص ۱۸۷)

۱۱ - نماز و پاکدامنی و رستگاری

اوحی الله الی داود - علیه السلام - :

کم من رکعه طویله فیها بکاء بخشیه قد صلاها صاحبها ، لاتساوی عندی فتیلا حین نظرت فی قلبه فوجدته ان سلم من الصلوه و برزت له امراه و عرضت علیه نفسها اجابها و ان عامله مومن خانه ؛

چه بسیار رکعتهای طولانی خاشعانه که نمازگزاری انجام داده باشد ، اما نزد من به اندازه فتیلی نمی ارزد ، وقتی من به قلب او نظر کرده می بینم تا از سلام نماز فارغ شد اگر زنی خود را به او عرضه نماید ، او را اجابت خواهد کرد و اگر مومنی با او معامله کند ، به او خیانت خواهد نمود .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۶ . بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۷)

۱۲ - آگاهی به نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

انما یکتب للعبد من صلاته ما عقل منها ؛

از نماز یک بنده ، تنها به آن اندازه ای که می فهمد ثواب نوشته می شود .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۴)

۱۳ - نماز کامل ، شرط قبولی نماز

قال الباقر - عليه السلام - :

إذا ما أدى الرجل صلاه واحده تامه قبلت جميع صلاته ؛

وقتی که انسان یک نماز کامل و تام به جا آورد ، همه نمازهای او مورد قبول می شود .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۰)

۱۴ - چهار چیز مانع قبولی نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

اربعه لا تقبل لهم صلوه : الامام الجائر و الرجل يوم القوم و هم له کارهون و العبد الا بق من موالیه من غیر ضروره و المرثه تخرج من بیت زوجها بغیر اذنه ؛

چهار گروه هستند که نمازشان قبول نیست :

۱ - پیشوای جائر .

۲ - مردی که امامت نماز جماعتی را به عهده می گیرد که جماعت از امامت او کراهت دارد .

۳ - عبدی که بدون ضرورت از مولایش فرار کند .

۴ - زنی که بدون اجازه شوهرش از خانه بیرون رود .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۵ ، ص ۵۲)

۱۵ - قبولی اعمال بستگی به نماز دارد

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اول ما ينظر فی عمل العبد فی يوم القیامه فی صلوته فان قبلت نظر فی غیرها و ان لم تقبل لم ينظر فی عمله بشی ء ؛

اولین چیزی که روز قیامت ، به عمل انسان نگاه می کنند ، نماز است . اگر نماز قبول شد به اعمال دیگر هم نگاه می کنند ، و اگر نماز مورد قبول واقع نشد ، به هیچ عمل دیگر آن توجه نمی کنند .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۴ . بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷)

۱۶ - مانع قبولی نماز زن

قال الصادق - عليه السلام - :

ایما امراه باتت و زوجها علیها ساخط فی حق ، لم تقبل منها صلوه حتی یرضی عنها ؛

هر زنی که شب بخوابد در حالی که شوهرش به خاطر (مطلب) حقی از وی خشمگین باشد ، هیچ نمازی از او قبول نمی شود ، مگر آن که شوهرش از او راضی شود .

(فروع کافی ، ج ۵ ، ص ۵۰۷)

۱۷ - شرط قبولی نماز واجب و نافله

قال الباقر - عليه السلام - :

و ان افسدها کلها لم یقبل منه شیء منها و لم تحسب له نافله و لا فریضه ؛

اگر همه نمازهایش فاسد بود ، هیچ چیزی از آن نمازها مورد قبول نیست ، و نه نماز مستحب حساب می شود نه واجب .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۰)

۱۸ - توجه به خدا و قبولی نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

... ان منها (الصلاه) لما یلف کما یلف الثوب الخلق ، فیضرب بها وجه صاحبها و انما لک من صلاتک ما اقبلک علیه بقلبک ؛

بعضی نمازها همانند لباس کهنه پیچیده و بر سر صاحبش کوبیده می شود ، به درستی که آن مقدار از نماز تو قبول می شود که به خدا توجه قلبی داشته باشی .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۰)

۱۹ - مقدار قبولی نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

ان من الصلاه لما یقبل نصفها و ثلثها و ربعها و خمسها الی العشر ؛

گاهی نصف نماز ، گاهی ثلث آن و گاه ربع و گاهی خمس ، تا ده یک آن قبول می شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۰)

۲۰ - شرط قبولی نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لو صليتم حتى تكونوا كاللاوتار و صتمتم حتى تكونوا كالحنايا لم يقبل الله منكم الا بورع ؛

اگر آن قدر نماز بخوانید تا همچون زه کمان شوید ، و آن قدر روزه بگیرید تا همچون کمان خم شوید ، خدا از شما قبول نمی کند ، مگر این که انسان با ورع باشید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۸)

۲۱ - نماز کامل و نجات از آتش

قال الرضا - عليه السلام - :

إذا كان يوم القيامة يدعى بالعبد فاول شىء يسئل عنه الصلاة فإذا جاء بها تامه و الا زخ فى النار ؛

وقتی قیامت شود بنده را می خوانند اول چیزی که از او می پرسند نماز است ، پس اگر نمازش را تام و تمام به جا آورده باشد ، نجات می یابد ، و اگر نمازش را با شرایط و آداب صحت یا قبولی آن به جا نیاورده باشد ، او را به آتش می افکنند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۹)

۲۲ - غیبت ، مانع قبولی نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من اغتاب مسلما او مسلمه لم يقبل الله صلوته و لا صيامه اربعين يوما و ليله الا ان يغفر له صاحبه ؛

هر کس غیبت مرد یا زن مسلمانی را کند ، تا چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست ، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد .

(بحارالانوار ، ج ۷۵ ، ص ۲۵۸)

۲۳ - خشم بر والدین ، مانع قبولی نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

من نظر الى ابويه نظر مامت ، و هما ظالمان لم يقبل الله له صلاه ؛

هر که به پدر و مادر نگاه تند و خشم آلود کند ، اگر چه به وی ستم کرده باشند ، خداوند نمازش را نمی پذیرد .

(جامع السعادات ، ج ۲ ، ص ۳۵۱)

۲۴ - قبولی نماز ، عید است

قال علی - عليه السلام - :

انما هو عید لمن قبل الله صيامه ، و شکر قیامه ، و کل یوم لا یعصى الله فيه فهو یوم عید ؛

امروز عید کسی است که خداوند روزه اش را قبول کرده ، و نمازش را سپاس گزارده ، و هر روز که در آن نافرمانی خدا نشود ، عید واقعی آن روز است .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۲۸۶)

۲۵ - نتیجه لقمه حرام

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

من اکل لقمه حرام لم يقبل له صلواه اربعین ليله و لم تستجب له دعوه اربعین صباحا ؛

کسی که لقمه حرام بخورد ، تا چهل شب نماز او قبول نمی شود و دعای وی نیز تا چهل روز به اجابت نمی رسد .

(دارالسلام نوری ، ج ۴ ، ص ۲۱۳)

۲۶ - امر به نماز

قال الرضا - عليه السلام - :

ان الله - عز و جل - امر بثلاثه مقرون بها ثلاثه اخرى : امر بالصلوه و الزکاه فمن صلی و لم یزک لم تقبل منه صلاته و امر بالشکر له و للوالدین فمن لم یشکر والديه لم یشکر الله و امر باتقاء الله و صله الرحم . فمن لم یصل رحمه لم یتق الله - عز و

جل - :

سه چیز با سه چیز همراه است :

۱ - نمازگزارى كه به او زكات تعلق گيرد و نپردازد ، نمازش پذيرفته نيست .

۲ - و به سپاسگزارى براى خود و پدر و مادر فرمان داد : آن كه سپاس پدر و مادر نكند ، هرگاه خدا را سپاس كند پذيرفته نيست .

۳ - به پرهيزكارى از خدا و پيوند با خويشاوند فرمان داد . آن كه پيوند با خويشان ندارد از خدا بيمناك نيست .

(بحارالانوار ، ج ۹۶ ، ص ۱۲ . الخصال ، ج ۱ ، ص ۵۵)

۲۷ - ثمره قبول شدن نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

الصلاه و كل بها ملك ليس له عمل غيرها ، فاذا فرغ منها قبضها ثم صعد بها فان كانت مما تقبل قبلت و ان كانت مما لا يقبل قيل له : ردها على عبدى ، فينزل بها حتى يضرب بها وجهه ثم يقول : اف لك ! لا يزال لك عمل يعينى ؛

برای نماز فرشته ای انتخاب شده که جز آن کاری ندارد ، زمانی که نمازگزار از نماز فارغ شود ، آن فرشته آن را می گیرد و به آسمان می برد ، و هرگاه از قبول شدن آنها باشد

پذیرفته می گردد، اگر نه به فرشته گفته می شود آن را به صاحبش بازگردان. پس وی با آن نماز فرود آید و آن را بر روی صاحبش بکوبد و گوید: اف بر تو باد! که همواره از تو عملی صادر می شود که مرا به زحمت می اندازد.

(وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۷)

۲۸- مقدار قبولی نماز

عن النبی - صلی الله علیه وآله - قال :

ان من الصلوه لما یقبل نصفها و ثلثها و ربعها و خمسها الی العشر؛ و ان منها لما تلف، كما یلف الثوب الخلق، فیضرب بها وجه صاحبها؛ و ان مالک من صلوتک الا ما اقبلت علیه بقلبك؛

نمازی هست که نصف آن پذیرفته می شود و نمازی هست که یک سوم یا یک چهارم یا یک پنجم... تا یک دهم آن قبول می گردد و نمازی است که چون جامه کهنه درهم پیچیده شده بر چهره به جای آورنده اش زده می شود. همانا از نماز برای تو (نتیجه ای) نیست جز آن مقدار که در آن اقبال و حضور قلب داشته ای.

(بحار الانوار، ج ۸۱، ص ۲۶۰. کتاب الصلوه، باب ۳۸، حدیث ۵۹)

۲۹- نماز و زکات

قال الرضا - علیه السلام - :

من صلی و لم یزک لم تقبل صلوته؛

هر کس نماز بخواند، ولی زکات و مالیات اسلامی نپردازد، نمازش قبول نمی شود.

(بحار الانوار، ج ۹۶، ص ۱۲)

۳۰- ولایت اهل بیت (ع) شرط قبولی نماز

قال رجل لزیین العابدین - علیه السلام - :

ما سبب قبولها؟ قال: ولایتنا و البرائه من اعدائنا؛

شخصی از امام سجاد (ع) سؤال نمود: ملاک قبولی نماز چیست؟ امام (ع) فرمود: ولایت ما و برائت از دشمنان ما.

(بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۵)

عن النبی - صلی الله علیه وآله - قال :

یا علی! شارب الخمر لا یقبل - عز و جل - صلاته اربعین یوما فان مات فی الاربعین مات کافرا؛

ای علی! نماز آدم شرابخوار تا چهل روز پذیرفته نیست و اگر در ظرف چهل روز بمیرد، کافر از دنیا رفته است.

(بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۴۷)

فصل هشتم: موانع قبولی و کمال نماز

آیات

۱ - اهداف شیطان از بازداشتن نماز

انما یرید الشیطان ان یوقع بینکم العداوه و البغضاء فی الخمر و المیسر و یصدکم عن ذکر الله و عن الصلوه فهل انتم منتهون؟

شیطان می خواهد در میان شما به وسیله شراب و قمار عداوت ایجاد کند و شما را از ذکر خدا و از نماز بازدارد، آیا (با این همه زیان و فساد و با این نهی اکید) خودداری خواهید کرد؟

(سوره مائده، آیه ۹۱)

۲ - نماز و بازار

رجال لا تلهیهم تجاره و لابیع عن ذکر الله و اقام الصلوه و ایتاء الزکوه؛

مردانی که نه تجارت و نه معامله، آنها را از یاد خدا و برپا داشتن نماز و ادای زکات غافل نمی کند.

(سوره نور، آیه ۳۷)

۳ - مزاحمت کافران نسبت به نمازگزاران

ارایت الذی ینهی، عبدا اذا صلی؛

به من خیر ده آیا کسی نهی میکند بنده ای را که مشغول نماز است؟

(سوره علق، ۹ و ۱۰)

۱ - کینه به والدین مانع نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

من نظر الى ابويه نظر ماقث و هما ظالمان له لم يقبل الله له صلوه ؛

هر کس با چشم بغض و کینه به پدر و مادر خود که به وی ستم کرده اند ، نگاه کند ، نمازش در پیشگاه الهی نامقبول است .

(اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۳۴۹)

۲ - گناه مانع نماز شب

جاء رجل الى اميرالمؤمنين - علیه السلام - فقال : يا اميرالمؤمنين اني قد حرمت الصلاه بالليل ، فقال اميرالمؤمنين - علیه السلام - : انت رجل قد قيدتك ذنوبك ؛

مردی نزد امیرالمؤمنین (ع) آمد و گفت : ای امیرمؤمنان ! من از نماز شب محروم شدم . علی (ع) فرمود : تو مردی هستی که گناهانت تو را زندانی (اسیر) کرده است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۲)

۳ - سه گروه نمازش بالا نمی رود

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ثلاثة لا تجاوز صلاتهم اذانهم : العبد الا بق حتى يرجع و امراه باتت و زوجها عليها ساخط و امام قوم و هم لها كارهون ؛

سه نفر نمازشان از گوشه‌هایشان بالاتر نمی رود :

۱ - بنده فراری تا باز گردد .

۲ - زنی که شب بخوابد و شوهرش بر او خشمگین باشد .

۳ - و پیشوای قومی که آن قوم از او متنفر باشند .

(نهج الفصاحه ، ص ۲۴۸ ، حدیث ۱۲۲۲)

۴ - شرب خمر مانع نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

لا تقبل صلوه شارب الخمر اربعين يوما الا ان يتوب ؛

نماز شرابخوار تا چهل روز مقبول نخواهد شد ، مگر این که توبه کند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳۱۷ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۸۸)

۵ - انجام نماز برای خودنمایی

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من صلى صلوه يرائى بها فقد اشرك ؛

کسی که برای خودنمایی نماز بخواند ، مشرک است .

(تفسیر قرطبی ، ج ۱۰ ، ص ۷۱)

۶ - مال حرام مانع قبولی نماز

عن النبی - عليه السلام - :

ان الله ملكا ينادى على بيت المقدس كل ليله : من اكل حراما ما لم يقبل الله منه صرفا ولا عدلا و الصرف ، النافله و العدل ، الفريضة ؛

همانا برای خداوند (از جانب ایشان) فرشته ای که هر شب بر بیت المقدس پیام می دهد ، آن کسی که حرامی (اندک مال حرامی) بخورد ، خداوند از او نه صرفی و نه عدلی را قبول خواهد کرد . صرف نماز نافله است و عدل ، نماز واجب .

(بحارالانوار ، ج ۱۰۳ ، ص ۱۶)

۷ - وسوسه در نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اذا اتى الشيطان احدكم و هو فى صلوته فقال : انك مرئى فليطل صلوته ما بداله ما لم يفته وقت فريضة ؛

اگر کسی در نماز باشد و شیطان او را به ریاکاری وسوسه و متهم کند ، تا وقت باقی است هر چه می خواهد نمازش را طولانی کند .

(بحارالانوار ، ج ۶۹ ، ص ۲۹۵)

۸ - نماز و زکات

قال الصادق - علیه السلام - :

... و لاصلوه لمن لا زکوه له ؛

... و کسی که زکات خود را نمی پذیرد ، نمازش پذیرفته نیست .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۲)

۹ - منع نماز در وسط جاده

قال النبی - صلی الله علیه وآله - :

ثلاثه لا یقبل الله - عز و جل - لهم بالحفظ ، رجل نزل فی بیت خرب ، و رجل صلی علی قارعه الطریق و رجل ارسل راحلته و لم یستوثق منها ؛

سه طایفه هستند که خداوند دعای آنها را برای حفظ و سلامتی نمی پذیرد :

۱ - کسی که زیر دیوار و سقف شکسته منزل کند .

۲ - کسی که در وسط جاده نماز بخواند .

۳ - کسی که مرکب خود را رها کند و آن را نبندد .

(الخصال ، ج ۱ ، ص ۱۴۱ . بحارالانوار ، ج ۷۶ ، ص ۱۵۷)

۱۰ - غیبت مانع قبولی نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من اغتاب مسلما او مسلمه لم یقبل الله صلوته و لاصیامه اربعین یوما و ليله الا ان یغفر له صاحبه ؛

هر کس که غیبت مرد یا زن مسلمانی را کند ، تا چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست ، مگر این که غیبت شونده او را ببخشد .

(بحارالانوار ، ج ۷۵ ، ص ۲۵۸)

۱۱ - آمادگی کامل برای نماز

قال الباقر - علیه السلام - :

لا تقم الى الصلاه متكاسلا و لامتناعسا و لامتثاقلا ؛

در حال کسالت و خواب آلودگی و سنگینی به نماز نایستید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳)

۱۲ - وسوسه شیطانی

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان العبد اذا اشتغل بالصلاه جاءه الشيطان و قال له : اذكر كذا ، اذكر كذا ، حتى يضل الرجل ان يدري كم صلى ؛

هنگامی که نماز گزار مشغول نماز شد ، شیطان پیش او می آید و به او می گوید ، فلان چیز را به یاد آور ، فلان چیز را به یاد آور ، تا آن جا که او را آن چنان گم و غافل می کند که او حیران می شود در مورد این که در کجای نماز است (حواس انسان را پرت می کند) .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۶)

۱۳ - روزه مانع نماز

قال الكاظم - علیه السلام - :

لاتصم صوما يمنعك من الصلوه ، فان الصلوه احب الى الله من الصيام ؛

روزه ای را که مانع انجام نماز می شود نگیر ، چرا که نماز در پیشگاه خدا بهتر از روزه است .

(مستدرک الوسائل چاپ جدید ، ج ۲ ، ص ۴۳)

۱۴ - دروغ ، مانع نماز شب

قال الصادق - عليه السلام - :

ان الرجل ليكذب الكذب فيحرم بها صلاه الليل ؛

همانا مردی دروغ می گوید ، پس به خاطر آن دروغگویی از نماز شب محروم می شود .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۲)

۱۵ - نگاه بیجا ، مانع کمال نماز

فيما اوحى الله الى داود : لربما صلى العبد فاضرب بها وجهه و احجب عنى صوته اتدري من ذلك يا داود ؟ ذلك الذى يكثر الالتفات الى حرم المؤمنين بعين الفسق و ذلك الذى حدثته نفسه لو ولى امرالضرب فيه الاعناق ظلما ؛

خداوند تبارک و تعالی به حضرت داود (ع) وحی نمود که : ای داوود چه بسا بنده ای به نماز می ایستد و نماز می خواند و من آن نماز را به صورتش می زنم و صدایش را از خودم دور داشته به طوری که صدای قرائتش به من نرسد . ای داوود! آیا می دانی آن نمازگزار کیست ؟ او کسی است که زیاد به خانه ها و حریم مؤمنین با چشم فسق نگاه می کند و این کسی است که نفسش او را وسوسه می کند به اینکه اگر امیر و حاکم بر مردم بشود از راه ظلم گردنها را بزند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۷)

۱۶ - نماز و آزردن همسر

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من كان له امرئه توذيه لم يقبل الله صلاتها و لاحسنه من عملها حتى تعينه و ترضيه و ان صامت الدهر . . . و على الرجل مثل ذلك الوزر اذا كان لها مؤذيا ظلما ؛

کسی که همسر خود را بیازارد ، نماز و اعمال نیک او مورد پذیرش الهی قرار نمی گیرد ، مگر آن که به کمک او پردازد و رضایتش را جلب کند ، گرچه همیشه روزه دار باشد والبته شوهر نیز دارای همین نوع از عقاب است و در صورتی که همسر

خویش را بیازارد و به او ظلم روا دارد .

(وسائل الشیعه ، ج ۱۴ ، ص ۱۱۶)

۱۷ - نتیجه غلط خواندن نماز

قال الباقر - علیه السلام - :

ما لك من صلاتك الا ما اقبلت عليه فيها ، فان اوهمها كلها او غفل عن ادائها لفت فضررب بها وجه صاحبها ؛

از نمازت جز آن چه در آن رو آوردی به آن ، اگر همه آنها را غلط انجام بدهد ، یا از انجام آن غافل شود پیچیده شود ، سپس آن را بر صورت صاحب آن می زنند .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۰ . اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۰۶)

۱۸ - مانع تقرب به خدا

قال علی - علیه السلام - :

لاقربه بالنوافل اذا اضرت بالفرائض ؛

نوافل و مستحبات اگر به واجبات ضرر برساند موجب تقرب به درگاه خدای تعالی نخواهند بود .

(غررالحکم ، ص ۳۴۵)

۱۹ - کیفر مضاعف

قال امامنا الباقر - علیه السلام - :

من شرب الخمر فسکر منها لم يقبل الله صلاته اربعین یوما فان ترک الصلاة فی هذه الايام ضوعف علیه العذاب لترك الصلاة ؛

کسی که شراب بنوشد و مست شود ، تا چهل روز ، نماز او قبول نیست ؛ پس اگر نمازی را در این روزها ترک کند ، عقاب و کیفر وی نیز چند برابر است .

(ثواب الاعمال ، ص ۵۵۱)

۲۰ - مانع کمال نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

لاصلاه لحاقن و لاحاقب ؛

کسی که در حال خودداری از بول و با باد معده نماز بخواند ، نمازش کامل نیست .

(المحججه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۲۵۴)

۲۱ - آفت پرخوری

قال علی - عليه السلام - :

و اياکم و البطنه فانها مقساه للقلب و مکسله عن الصلوه و مفسده للحسد ؛

از پرخوری دوری کنید که موجب قساوت قلب و باعث کسالت از اقامه نماز و سبب تباهی بدن است .

(غررالحکم ، ص ۸۰)

۲۲ - عذاب نمازگزار ریاکار

قال الصادق - عليه السلام - :

يجاء بعبد القيامة قد صلى فيقول : يا رب صلّيت ابتغاء وجهك ، فيقال له : بل صلّيت ليقال ما احسن صلاه فلان ؟ اذهبوا به الى النار . . . ؛

چون روز قیامت فرا رسد ، بنده ای را می آورند که اهل نماز بوده و خود نیز چنین ادعا می کند به وی می گویند : تو بدان جهت نمازگزاردی که تو را ستایش کنند ، پس به ملائکه دستور می رسد او را به سوی آتش ببرید .

(بحارالانوار ، ج ۶۲ ، ص ۳۰۱)

۲۳ - مانع زکات

قال علی - عليه السلام - :

لايقبل الله الصلاه ممن منع الزكاه ؛

هر کس مانع دادن زکات شود ، نمازش قبول نمی شود .

۲۴- نماز گزار غیبت کننده

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من اغتاب مسلما او مسلمه لم يقبل الله صلاته و لا صيامه اربعين يوما الا ان يغفر له صاحبه - من اغتاب في شهر رمضان لم يوجر على صيامه ؛

کسی که غیبت شخص روزه داری نماید خداوند متعال نماز و روزه وی را تا چهل روز مورد پسند قرار نمی دهد ، مگر آن که غیبت شونده از وی راضی شود . (و افزود :) کسی که در ماه رمضان غیبت کند از روزه داری خویش اجری به دست نمی آورد .

(جامع الاخبار صدوق ، فصل الغیبه)

۲۵- مستی مانع نماز

عن الباقر - عليه السلام - :

ما عصی الله بشیء اشد من شرب المسکر ان احدهم يدع الصلاه الفريضة و يثب على امه و ابنته و اخته و هو لا يعقل ؛
گناهی بدتر از شرب خمر ، نیست و شرابخوار ، در حال مستی ، نماز واجب را رها و با مادر و خواهر و دخترش همبستر می شود ؛ زیرا او در آن حال اندیشه خود را از دست داده است .

(وسائل الشیعه ، ج ۱۷ ، ص ۲۵۰)

۲۶- عقوبت اخروی شرابخوار

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من شرب الخمر لم تقبل له صلاه اربعين ليله فان عاد فاربعين ليله من يوم شربها فان مات في تلك الاربعين ليله من غير توبه سقاه الله يوم القيامة من طينه خبال ؛

کسی که شراب می نوشد نماز وی تا چهل شبانه روز مقبول نیست و اگر بار دیگر لب به شراب زد باز هم تا چهل شب و اگر بدون (توبه) در این اوقات بمیرد ، خداوند متعال وی را از خاک فاسد سیراب خواهد ساخت .

(تفسیر القمی ، ج ۱ ، ص ۱۸۱)

۲۷ - عاقبت غفلت از نماز

عن ابی جعفر و ابی عبدالله - علیهما السلام - :

انما لك من صلاتك ما اقبلت عليه منها ، فان اوهمها كلها ، او غفل عن ادابها ، لغت فضرب بها وجه صاحبها ؛

همانا از نماز تو ، آن مقدار قبول می شود که در آن ، توجه داشته ای پس اگر شخص ، از تمامش غافل شود یا از آدابش غافل شود آن نماز ، مجاله می شود و بر روی خواننده آن پرتاب می شود .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۶۳)

۲۸ - نماز ریایی

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من صلی صلوه یرائی بها فقد اشرك ؛

کسی که برای خودنمایی نماز بخواند مشرک است .

(بحار الانوار ، ج ۶۷ ، ص ۲۲۲)

۲۹ - پنج چیز مانع قبولی نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لا یقبل الله صلاه خمسہ نفر . الا بق من سیده و امراه لایرضی عنها زوجها و مدمن الخمر و العاق و اکل الربا ؛

خداوند نماز پنج گروه را نمی پذیرد :

۱ - بنده ای که از نزد مولای خود فرار کرده است .

۲ - زنی که شوهرش از وی راضی نیست .

۳ - شرابخوار و دائم الخمر .

۴ - کسی که عاق والدین شده است .

۵ - رباخوار .

فصل نهم : سهل انگاری در نماز

آیات

۱ - سبک شمردن نماز

فویل للمصلین ، الذینهم عن صلاتهم ساهون :

پس وای بر نماز گزاران ، آن هایی که در نمازشان سهل انگارند .

(سوره ماعون ، آیات ۴ و ۵)

۲ - نماز از روی کسالت

ان المنافقین یخادعون الله و هو خادعهم و اذا قاموا الی الصلوه قاموا کسالی :

منافقان می خواهند خدا را فریب دهند در حالی که او آن ها را فریب می دهد و هنگامی که به نماز ایستد از روی کسالت می ایستند .

(سوره نساء ، آیه ۱۴۲)

۳ - نماز منافقان

ولایاتون الصلوه و هم کسالی :

منافقان نماز نمی خوانند مگر با کسالت و بی حالی .

(سوره توبه ، آیه ۵۴)

احادیث

۴ - تحقیر نماز و محروم از شفاعت

قال الصادق - علیه السلام - :

لاینال شفاعتنا من استخف بالصلاه ؛

هرکس نماز را سبک بشمارد ، به شفاعت ما دست نخواهد یافت .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۲۷۰ ، حدیث ۱۵)

۵ - سه مرتبه غفلت از نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

إذا قام العبد الى الصلاة اقبل الله - عز و جل - عليه بوجهه فلا يزال مقبلا عليه حتى يلتفت ثلاث مرات فاذا التفت ثلاث مرات اعرض عنه ۴

وقتی بنده به نماز ایستاد ، خداوند متعال به وی توجه می کند و توجه اش را از او قطع نمی کند تا موقعی که سه مرتبه از یاد خدا غافل گردد ، در این هنگام خداوند سبحان نیز از او اعراض خواهد کرد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۱)

۶ - دزدترین مردم

قال علی - علیه السلام - :

ان اسرق الناس من سرق من صلاته ؛

دزدترین مردم کسی است که از نمازش کم بگذارد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۲)

۷ - با عجله خواندن نماز

قال النبی - صلی الله علیه وآله - :

اسرق الناس فالذی یسرق من صلاته فصلاته تلف کما یلف الثوب الخلق فیضرب بها وجهه ؛ دزدترین مردم کسی است که به خاطر سرعت و شتابزدگی از نماز خود کم کند ، نماز چنین انسانی ، همچون جامه مندرسی در هم پیچیده شده ، به صورت او پرتاب می گردد .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۶)

۸ - نماز ناتمام

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

مثل الذی لایتم صلاته کمثل جبلی حملت حتی اذا دنا نفاسها اسقطت فلا هی ذات حمل ولا ذات ولد ؛

مثل آن کسی که نمازش را کامل به جا نمی آورد ، مثل زن حامله ای است که (نه ماه) حملش را نگهداری کرده تا نزدیک زایمان بچه را سقط کرده است . پس این چنین زن را نه زن حامله می گویند و نه زن صاحب فرزند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۳)

۹ - بی توجهی در نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلاه عماد الدين ، فمن ترك صلاته متعمدا فقد هدم دينه ، و من ترك اوقاتها يدخل الويل ، و الويل واد في جهنم کمال قال الله تعالى : (ويل للمصلين ، الذينهم عن صلاتهم ساهون) ؛

نماز ستون دین است ، پس کسی که عمدا نمازش را ترک کند به تحقیق که دینش را منهدم کرده است و کسی نمازش را در وقتش به جا نیاورد داخل (ویل) می شود ، و (ویل) چاهی است در جهنم که خداوند می فرماید : (وای برای نمازگزارانی که از نماز خویش غفلت دارند) .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۲ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲)

۱۰ - شتابزدگی در نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

... لاصلوه لمن لا يتم ركوعها و سجودها ؛

کسی که رکوع و سجودش را ناتمام و شتابزده به جا می آورد ، نمازش پذیرفته نیست .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۳)

۱۱ - پرهیز از سبک شمردن نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

ایاکم ان یستخف احدکم بصلاته ؛

بپرهیزید از این که یکی از شما نماز را سبک بشمارید .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۶)

۱۲ - کاهلی در نماز

قال الباقر - عليه السلام - :

لا تقم الى الصلوه متكاسلا و لامتناعسا و لامتثاقلا فانها من خلل النفاق ؛

با حال مستی و خواب آلوده و کاهلانه نماز را به جا نیاور ، که اینها از روزنه های نفاق است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۸ . بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۱)

۱۳ - سبک شمردن نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ليس مني من استخف بصلاته لا يرد على الحوض لا والله ؛

کسی که نماز را سبک شمارد از من نیست ، به خدا سوگند که بر حوض (کوثر در قیامت) مرا ملاقات نخواهد کرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۵ . من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، باب ۲۹ ، حدیث ۱۸)

۱۴ - نماز با عجله

قال الصادق - عليه السلام - :

ان العبد اذا عجل فقام لحاجته يقول الله تبارك و تعالى : (اما يعلم عبدی انی انا اقضى الحوائج) ؛

زمانی که بنده برای رفع حاجت خود نمازش را با عجله بخواند ، خداوند می فرماید : (آیا بنده من نمیداند که حاجت او را من برآورده می کنم) .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۴)

۱۵ - نتیجه سبک شمردن نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

إذا قام العبد في الصلاة فخفف صلاته قال الله تعالى لملائكته : اما ترون الي عبدي كانه يري ان قضاء حوائجه بيد غيري ، اما يعلم ان قضاء حوائجه بيدى ؛

هر گاه بنده برای نماز به پا خیزد و نمازش را سبک ادا کند ، خداوند به فرشتگان خود می فرماید : آیا به بنده من نمی نگرید که گویا بر آوردن حاجتهایش را به دست دیگری غیر از من می بیند آیا نمی داند که بر آوردن حوائج او به دست من است .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۱ . تهذیب ، ج ۱ ، ص ۲۰۴)

۱۶ - پنجاه سال نماز غیر مقبول

قال الصادق - عليه السلام - :

والله انه لياتي على الرجل خمسون سنه ما قبل الله منه صلاه واحده ، فاي شيء اشد من هذا ، والله انكم لتعرفون من جيرانكم و اصحابكم من لو كان يصلي لبعضكم ما قبلها منه لاستخفافه بها ، ان الله لا يقبل الا الحسن فكيف يقبل ما استخف به ؛

به خدا سوگند ممکن است پنجاه سال بر انسان بگذرد و خداوند یک نماز از او نپذیرد و چه چیزی سخت تر از این است ، سوگند به خدا که شما از همسایگان و یاران خویش کسی را می شناسید که اگر برای یکی از شما نماز بگذارد به سبب سبک شمردنش آن را نمی پذیرد و خداوند جز خوب را قبول نمی کند و چگونه ممکن است چیزی را که خفیف شمرده شده است بپذیرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۵ . محجه البيضاء ، ج ۱)

۱۷ - آفات سستی در نماز

قال الرضا - عليه السلام - :

... و اياك ان تكسل عنها (الصلوه) او تتوانى فيها او تتوانى بحقها او تضعي حدها و حدودها او تنقرها نقر الديك او تستخف بها او تشتغل عنها بشىء من عرض الدنيا او تصلى بغير وقتها ، و قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - ليس منى من استخف بصلوته لا يرد على الحوض لا والله ؛

پرهیزید از این که در نماز سستی و تنبلی کنید و یا حدودش را ضایع کنید یا از روی دستپاچگی رکوع و سجده نماز را آن چنان به جا آورید که گویی همچون خروس منقار می زنید یا این که نماز را سبک بشمارید یا این که به جای نماز به امور دنیوی مشغول شوید و یا در غیر وقت نماز بخوانید ، در هر حال رسول خدا فرمود : از من نیست کسی که نمازش را سبک بشمارد . قسم به خدا بر حوض کوثر بر من نخواهد رسید .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۲)

۱۸ - پرهیز از سستی در نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

اياكم و الكسل ، ان ربكم رحيم ، يشكر القليل ، ان الرجل ليصلى الركعتين تطوعا يريد بهما وجه الله فيدخله الله بهما الجنة ؛
از سستی دوری کنید ، زیرا پروردگار شما مهربان است ، اندک را می پذیرد ، هر آینه مرد دو رکعت نماز مستحبی می خواند ، و با آن دو خدا را اراده می کند ، و خداوند به سبب این دو رکعت ، او را به بهشت داخل می کند .

(وسائل)

۱۹ - آفات سریع خواندن نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

ابصر علی بن ابی طالب - علیه السلام - رجلا ینقر صلاته فقال : منذ کم صلیت بهذه الصلاه ؟ فقال له الرجل : منذ کذا و کذا فقال : مثلک عند الله مثل الغراب اذا نقر لومت مت علی غیر مله ابی القاسم محمد - صلی الله علیه وآله - ثم قال علی - علیه السلام - : ان اسرق الناس من سرق من صلاته ؛

علی (ع) به مردی که نمازش را به سرعت می خواند ، نگاه کرد امام سؤ ال کرد از چه وقتی این طور نماز می خوانی ؟ مرد پاسخ داد : از فلان وقت تا به حال . امام فرمودند : مثل (نماز خواندن) تو در پیش خداوند مثل کلاغی است که (بسرعت) از زمین دانه می چیند ، اگر تو به این حالت بمیری ، مرده ای به غیر دین پیامبر اسلام ، امام فرمودند : همانا که دزدترین مردم کسی است که از نمازش بدزدد (یعنی کم کند) .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۴)

۲۰ - ترس شیطان از نماز گزار

قال النبی - صلی الله علیه وآله - :

لا یزال الشیطان یرعب من بنی ادم حافظ علی الصلوات الخمس ، فاذا ضیعهن تجرا علیه و اوقعه فی العظام ؛

شیطان همواره از فرزند آدم می ترسد مادامی که بر نمازهای پنجگانه مواظبت می کند ، آن گاه که آنها را ضایع کرد بر وی جری می شود و او را بر گناهان بزرگ داخل می کند .

(کافی ، ج ۲ ، ص ۳۸۶)

۲۱ - عذاب ضایع کننده نماز

قال النبی - صلی الله علیه وآله - :

لا تضيعوا صلاتکم ، فان من ضیع صلاته حشره الله مع قارون و فرعون و هامان - لعنهم الله و اخزاهم ، - و کان حقا علی الله ان یدخله النار مع المنافقین ، فالویل لمن لم یحافظ صلاته ؛

نماز خودتان را ضایع نکنید ، به حقیقت هر کس نماز خویش را ضایع کند ، خداوند عز و جل او را با قارون و فرعون و هامون محشور می کند ، خداوند به آنان لعنت کند و آنها را رسوا سازد ، و بر خدا لازم است آن ها را با منافقها به آتش

داخل کند ، پس وای بر کسی که به نمازش مواظب نباشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۲)

۲۲- محرومیت از شفاعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لا ينال شفاعتى من اخر الصلوه بعد وقتها ؛

کسی که نماز را از وقتش تاءخیر بیندازد ، (فردای قیامت) به شفاعت من خواهد رسید .

(بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۲۰)

۲۳- سبک شمردن نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

ان شفاعتنا لاتنال مستخفا بالصلاه ؛

همانا شفاعت ما به کسی که نمازش را سبک بشمارد ، نمی رسد .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷)

۲۴- کیفر سبک شمارنده نماز

عن سیده النساء فاطمه - سلام الله علیها - ابنه سید الانبیاء - صلى الله عليه وآله - :

انها سالت اباها محمدا - صلى الله عليه وآله - فقالت : يا ابتاه ! ما لمن تهاون بصلاته من الرجال و النساء ؟ قال : يا فاطمه ! من تهاون بصلاته من الرجال و النساء ابتلاه الله بخمسه عشر ، خصله ست منها فى دار الدنيا و ثلاث عند موته و ثلاث فى قبره و ثلاث فى القيامة اذا خرج من قبره و اما اللواتى تصيبه فى دار الدنيا : يرفع الله البركه من عمره ، و يرفع الله البركه من رزقه يمحوها الله - عز و جل - سيماء الصالحين من وجهه ، و كل عمل يعمله لايوجر عليه ، و لا يرفع دعاوه الى السماء و السادسه ليس له حظ فى دعاء الصالحين . و اما اللواتى تصيبه عند موته : فاولهن انه يموت ذليلا و الثانيه جائعا و الثالثه يموت عطشا فلو سقى من النار الدنيا لم يرو عطشه و اما اللواتى تصيبه فى قبره : فاولهن يوكل الله به ملكا يزعجه فى قبره و الثانيه يضيق عليه قبره و الثالثه تكون الظلمه فى قبره و اما اللواتى تصيبه يوم القيامة اذا خرج من قبره : فاولهن ان يوكل الله به ملكا يسحبه على وجهه و الخلائق ينظرون اليه و الثانيه يحاسب حسابا شديدا و الثالثه لا ينظر الله اليه و

لا یزکیه و له عذاب الیم ؛

فاطمه زهرا (س) از پدر بزرگوارش پرسید: پدر جان، یا رسول الله! زنان و مردانی که نسبت به نماز بی اعتنا هستند و نماز را سبک می شمارند، چه عواقبی را در پیش دارند؟ رسول خدا (ص) فرمود: ای فاطمه جان! هر کس از مردان و زنان نمازش را سبک بشمارد خداوند او را به پانزده بلا مبتلا می سازد: شش مورد در دنیا، سه مورد در وقت مرگ، و سه مورد آنها در قبر و سه مورد در قیامت زمانی که از قبر خارج شود:

(الف) اما آن شش بلاهایی که در دنیا دامنگیرش می شود:

۱ - خداوند برکت را از عمرش می برد.

۲ - خداوند برکت را از رزقش می برد.

۳ - خداوند عز و جل سیمای صالحین را از چهره اش محو می کند

۴ - هر عملی که انجام می دهد پاداش داده نمی شود.

۵ - دعایش به آسمان نمی رود.

۶ - بهره ای از صالحین برای او نیست.

(ب) اما آن سه بلاهایی که هنگام مرگ گرفتارش خواهد شد:

۱ - ذلیل از دنیا می رود

۲ - هنگام مرگ در حال گرسنگی خواهد بود.

۳ - تشنه از دنیا خواهد رفت اگرچه آب همه نهرهای دنیا را به او بدهند.

(ج) اما آن سه بلایی که در قبر دامنگیرش می شود:

۱ - خداوند ملکی در قبر برای او می گمارد تا او را زجر دهند

۲ - قبرش برای او تنگ خواهد شد .

۳ - گرفتار ظلمت و تاریکی قبر خواهد شد .

(د) اما آن سه بلایی که در روز قیامت گرفتار خواهد شد :

۱ - خداوند ملکی را موکل می سازد او را با صورت بر روی زمین بکشد ، در حالی که خلائق تماشا می کنند .

۲ - محاسبه اعمالش به سختی انجام می شود .

۳ - خدا به نظر لطف به او نمی نگرد و برای اوست عذاب همیشگی .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۴)

۲۵ - نماز بی اثر

قال الباقر - علیه السلام - :

بینا رسول الله - صلی الله علیه وآله - جالس فی المسجد اذا دخل رجل فقام فصلی فلم یتم رکوعه و لاسجوده فقال - صلی الله علیه وآله - : نقر کنقر الغراب لئن مات هذا و هكذا صلاته لیموتن علی غیر دینی ؛

هنگامی که پیامبر (ص) در مسجد نشسته بود ، ناگهان مردی وارد شد و به نماز ایستاد ، لیکن رکوع و سجود را کامل به جا نیاورد . پیامبر (ص) فرمود : مانند کلاغ منقار بر زمین زد ، اگر این مرد بمیرد و نمازش به همین گونه باشد ، بر غیر دین من مرده است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۰)

۲۶ - عقوبت کوتاهی در نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من تهاون بصلاته . . . یرفع الله البرکه من عمره و من رزقه و یمحو الله تعالی سیماء الصالحین من وجهه و کل عمل یعمله لایوجر علیه و لا یرتفع دعائه الی السماء و لیس له حظ فی دعاء الصالحین و یموت ذلیلا و جائعا و عطشانا ؛

هر کس نسبت به نمازش کوتاهی کند ، خداوند متعال برکت را از عمر و مال او بر می دارد و سیمای شایستگان را از چهره اش می زداید ، هر کاری که انجام می دهد پاداشی نخواهد داشت دعایش مستجاب نمی شود ، بهره ای از دعای نیکوکاران

برای او نیست ، هنگام مرگ با احساس خواری ، گرسنگی و تشنگی از دنیا می رود .

(بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۲۱)

۲۷- با حالت خستگی نماز نخوانید

قال علی - علیه السلام - :

لايقومن احدكم في الصلاه متكاسلا و لناعسا و لايفكرن في نفسه فانه بين يدي ربه - عز و جل - ؛

هیچ وقت (نماز گزار) هنگام نماز با حالت کسالت و خستگی و در حال چرت به نماز نایستد و نماز گزار در خود فکر نکند ، زیرا در برابر پروردگار بزرگ خود ایستاده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۹)

۲۸- نتیجه محافظت از نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

حافظوا علی الصلوات ، فان الله تعالى : اذا كان يوم القيامة ياتي بالعبد ، فاول شىء يسئله عنه الصلاه ، فان جاء بها تامه ، و الا زخ في النار ؛

بر نمازها مواظبت کنید ؛ زیرا آن گاه که روز قیامت شد ، خداوند عز و جل بنده را می آورد و اول چیزی که از او سؤال می کند نماز است ؛ اگر آن را کامل ادا کرده باشد اهل نجات است ، و گرنه به آتش انداخته می شود .

(اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۷۰)

۲۹- کوچک شمردن نماز

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال :

لا تتهاون بصلاتك فان النبي - صلی الله علیه و آله - قال عند موته ليس اني من استخف بصلاته ؛

سستی مکن در امر نماز ، زیرا که رسول خدا (ص) فرمود : - در هنگام رحلت - نیست از من کسی که خفیف شمارد نمازش .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۹ ، حدیث ۷)

فصل دهم : نتیجه ترک کردن نماز

آیات

۱ - تداوم نماز

الذین هم علی صلاتهم دائمون :

آنان که همواره نمازشان را می خوانند و هرگز نماز را ترک نمی کنند .

(سوره معارج ، آیه ۲۳)

۲ - لجابت کافران در مورد نماز

و اذا قیل لهم ارکعوا لایرکعون :

و هنگامی که به آنها گفته شود رکوع کنید ، رکوع نمی کنند .

(سوره مرسلات ، آیه ۴۸)

۳ - عذاب سخت ترک کنندگان نماز

یتساءلون عن المجرمین ، ما سئلکم فی سقر ، قالوا لم نک من المصلین :

(اهل بهشت) سؤال می کنند از مجرمان چه چیز شما را به دوزخ فرستاد ، می گویند ما از نمازگزاران نبودیم .

(سوره مدثر ، آیات ۴۰ - ۴۳)

۴ - ترک نماز

فلا صدق و لاصلی :

(او هرگز) نه تصدیق کرد و نه نماز خواند .

(سوره قیامت ، آیه ۳۱)

۵ - نتیجه ترک عبادت

ان الذین یتکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین :

آنان که از عبادت کردن به خداوند تکبر می ورزند ، هرچه زودتر ذلیلانه به جهنم فرو خواهند رفت .

(سوره غافر ، آیه ۶۰)

۶- مخالفت ابلیس از سجده بر آدم

و اذ قلنا للملائکه اسجدوا لادم فسجدوا الا ابلیس ابی و استکبر و کان من الکافرین :

و هنگامی که به فرشتگان گفتیم برای آدم سجده و خضوع کنید ، همگی سجده کردند جز شیطان ، که سر باز زد و تکبر ورزید (و به خاطر نافرمانی و تکبر) از کافران شد .

(سوره بقره ، آیه ۳۴)

۷- ترک نکردن نماز حتی در صحنه جنگ

فان خفتم فرجالا او رکبانا فاذا امنتم فاذکروا الله کما علمکم ما لم تکنوا تعلمون :

و اگر (به خاطر جنگ یا خطر دیگری) بترسید (نماز را) در حال سواره و یا پیاده انجام دهید ، اما وقتی امنیت خود را باز یافتید ، خدا را یاد کنید (نماز را به طور معمول بخوانید) آن چنان که به شما تعلیم داد چیزهایی را که نمی دانستید .

(سوره بقره ، آیه ۲۳۹)

احادیث

۸- ترک نماز ، باعث انهدام دین

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

من ترک صلاته متعمدا فقد هدم دینه ؛

کسی که عملا نمازش را ترک کند ، به تحقیق که دینش را منهدم کرده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۲ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲)

۹- نتیجه کمک به تارک نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

من اعان تارك الصلوه بلقمه او كسوه فكانما قتل سبعين نبيا اولهم ادم و اخرهم محمد ؛

كسى كه ترك كنده نماز را به دادن طعامى يا لباسى يارى كند ، مثل اين است كه هفتاد پيغمبر را كشته ، كه اول آنها آدم ، و آخر آن ها محمد (ص) است .

(لئالى الاخبار ، ص ۳۹۵)

۱۰- ترك نماز باعث حبط عمل

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من ترك صلاته حتى تفوته من غير عذر فقد حبط عمله ؛

كسى كه نمازش را بدون عذر ترك كند (نخواند) تا وقت آن بگذرد ، عمل او نابود شده است .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۳ . ميزان الحكمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۳)

۱۱ - فاصله كفر و ايمان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

بين العبد و بين الكفر ترك الصلاه ؛

فاصله كفر و بندگى ترك نماز است .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۲ . ميزان الحكمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۳)

۱۲ - مورد لعن واقع شدن

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

تارك الصلاه ملعون فى التوراه ملعون فى الانجيل ملعون فى الزبور ملعون فى القران ملعون فى لسان جبرئيل ملعون فى لسان ميكائيل ملعون فى لسان اسرافيل ملعون فى لسان محمد ؛ ترك كنده نماز در تورات و انجيل و زبور و قرآن مورد لعنت قرار گرفته و به زبان جبرئيل و ميكائيل و اسرافيل و محمد (ص) ملعون است .

(انوار الهدايه ، ص ۱۹۷ ، الحكم الزاهره ، ص ۲۹۴)

۱۳ - دين و بى نمازى

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اما الصلاة فلا خير في دين لا صلاة فيه ؛

دینی که در او نماز نباشد ، فایده و خیری ندارد (خیری در آن نیست) .

(سیره ابن هشام ، ج ۳ - ۴ ، ص ۵۰۴)

۱۴ - راه ترک نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ما بين المسلم و بين ان يكفر الا ان يترك الصلاة الفريضة متعمدا او يتهاون بها فلا يصلحها ؛

فاصله بين مسلمان و بين كفرش چیزی جز ترك نماز واجب نیست که یا عمدا ترك نماید و اصلا قبول نداشته باشد و یا از بی اعتنائی نماز نخواند .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۱۶ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲)

۱۵ - ترک نماز و هنگام مردن

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من ترك صلوه لا يرجو ثوابها و لا يخاف عقابها فلا ابالي ايموت يهوديا و نصرانيا او مجوسيا ؛ کسی که نماز را ترك کند ، امید به پاداش نمازش نمی باشد و از عذاب آن نیز ترسناک نیست ، پس باکی نیست که یهودی بمیرد ، یا نصرانی ، یا مجوسی .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۳ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۳)

۱۶ - عاقبت ترک نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من ترك الصلاة متعمدا كتب اسمه على باب النار ممن يدخلها ؛

هر کس عمدا نمازش را ترك کند ، بر درب جهنم نامش از دوزخیان نوشته می شود .

(کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۹۰۹۰)

۱۷ - ترک نماز عمدی

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من ترك الصلوه متعمدا فقد كفر ؛

هر کس عمدا نمازش را ترک کند ، کفر ورزیده است .

(لثالی الاخبار ، ص ۳۹۴)

۱۸ - ترک کننده نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ليس بين العبد و الشرك الا ترك الصلوه فاذا تركها فقد اشرك ؛

میان بنده و شرک جز ترک نماز فاصله نیست و چون نماز را ترک کند ، مشرک است .

(نهج الفصاحه ، ص ۵۰۶)

۱۹ - ترک نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

ان تارك الصلوه كافر ؛

همانا ترک کننده نماز واجب ، کافر است .

(وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۲۸)

۲۰ - مرز ایمان و کفر

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

بين الايمان و الكفر ترك الصلاه ؛

فاصله میان ایمان و کفر ، نماز نخواندن است .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲ . کنز العمال ، حدیث ۱۸۸۶۹)

۲۱- رفع بلا از بی نماز

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال :

ان الله يدفع بمن یصلی من شیعتنا عن لا یصلی من شیعتنا و لو اجمعوا علی ترک الصلوه لهلکوا ؛

همانا ، خداوند به وسیله شیعیان نماز گزار ما از شیعیان بی نماز ما (بلا را) دفع می کند ، ولی اگر همه تارک نماز بودند هر آینه همه هلاک می شدند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۲۲- پاسخ اهل دوزخ

قال علی - علیه السلام - :

الا تسمعون الی جواب اهل النار حین سئلوا (ما سلککم فی سقر؟ قالوا: لم نک من المصلین) ؛

آیا به پاسخ اهل دوزخ گوش فرانی دهید که وقتی از آن ها می پرسند : (چه چیز شما را گرفتار دوزخ ساخت ؟ می گویند : ما از نماز گزاران نبودیم) .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۴ . نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۰)

۲۳- نتیجه ترک نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلاه عماد الدین ، فمن ترک صلاته متعمدا فقد هدم دینه و من ترک اوقاتها یدخل الویل ، و الویل واد فی جهنم كما قال الله تعالی : (ویل للمصلین ، الذینهم عن صلاتهم ساهون) ؛

نماز ستون دین است ، پس کسی که نمازش را عمدا ترک کند دینش را منهدم کرده است ، و کسی که اوقات نماز را ترک کند داخل در (ویل) می شود و ویل وادی است در جهنم چنان که خدا فرمود : ویل جای نماز گزاران است آن نماز گزارانی که در نماز خود سهو کننده و غافلند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۲)

۲۴- ترک نماز نزد خداوند

عن ابی جعفر - علیه السلام - :

ان رجلا ذكر له رجلا فقال : انهتك وارتكبت المحارم و استخف بالفرائض حتى انه ترك الصلوه و كان متكئا فاستوى جالسا و قال : سبحان الله ! ترك الصلوه المكتوبه ؟ ان ترك الصلوه المكتوبه عند الله عظيم ؛

مردی در پیش امام باقر (ع) از حالت مردی یاد نمود : مردی است بی پروا! مرتکب محارم می شود ، و واجباتش را سبک می شمارد ، حتی نمازش را ترک می کند ، امام باقر (ع) از حال تکیه به نشستگی شده ، فرمود : (سبحان الله ! نماز واجب را ترک کرد ؟ همانا ترک نماز واجب نزد خدا بزرگ است) .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۲)

۲۵ - لعن خدا بر تارک الصلوه

قال علی - علیه السلام - :

اللهم العن من ترك الصلوه متعمدا ؛

خدایا لعنت کن کسی را که عمدا نماز را ترک کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۶)

۲۶ - تفاوت ترک کننده نماز و زناکار

قال عن سعده بن صدقه انه :

سئل ابو عبد الله - علیه السلام - ما بال الزانی لا تسمیه کافرا و تارک الصلاه تسمیه کافرا و ما الحجه فی ذلك ؟ فقال : لان الزانی و ما اشبهه انما يفعل ذلك لمکان الشهوه لانما نغلبه و تارک الصلوه لا یترکها الا اسخفا بها و ذلك لانک لا تجد الزانی یاتی المرآه الا و هو مستلذ لا یتیانہ ایاها قاصدا الیها و کل من ترک الصلاه قاصدا لترکها فلیس یكون قصده لترکها اللذہ فاذا نفیت اللذہ وقع الاستخفاف و اذا وقع الاستخفاف وقع الکفر ؛

سعده از حضرت امام صادق (ع) پرسید : چرا زانی را کافر نمی دانید و تارک نماز را کافر می دانید ، حضرت در پاسخ فرمودند چون شخص زناکار و شبیه آن (شارب خمر ، قمارباز و ...) از جهت لذتی که در آن عمل است و آن لذت غالب می گردد بر نفسشان ، آن عمل را انجام می دهند ؛ ولی تارک نماز ، نماز را ترک نمی کند مگر از جهت سبک شمردن و بی اعتنایی کردن به آن و نیز هر زانی از عمل خود لذت می برد و به خاطر قصد لذت آن عمل را انجام می دهد ، ولی هیچ تارک نمازی را ترک نماز لذت نمی برد ؛ بنابراین فقط به عنوان سبک شمردن نماز ، نماز را ترک می نماید

. وقتی نماز سبک شمرده شد کفر می آید .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۸)

۲۷ - بیزاری از تارک الصلوه

قال الصادق - علیه السلام - :

جاء رجل الى النبي - صلى الله عليه وآله - فقال : يا رسول الله ! اوصيني ، فقال : لاتدع الصلاه متعمدا فان من تركها متعمدا فقد برئت منه مله الاسلام ؛

مردی پیش رسول خدا (ص) آمد و عرض کرد : یا رسول الله ! مرا نصیحتی بفرمایید ، حضرت فرمود : نماز را عمدا رها مکن ، کسی که عمدا نماز را ترک کند ملت اسلام از او بیزار است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۹)

۲۸ - عقاب تارک الصلوه

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من ترك الصلوه متعمدا من غير عله فقد برء من ذمه الله و ذمه رسوله ؛

کسی که نماز را عمدا و بدون علت ترک کند از امان خدا و رسولش دور خواهد بود .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۵)

۲۹ - نشانه کفر و نفاق

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الجفاء كل الجفاء و الكفر من سمع منادی الله تعالى ینادی بالصلاه و یدعوه الى الفلاح فلا یجیبه ؛

نشان خشونت و کفر (نفاق) آن است که کسی منادی خدا را بشنود که به نماز ندا می دهد و وی را به رستگاری می خواند و دعوت او را اجابت نکند .

(نهج الفصاحه ، ص ۲۷۹)

۳۰ - درخواست بی نماز در برزخ

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

تارك الصلاة يسال الرجعه الى الدنيا ، و ذلك قول الله تعالى : حتى اذا جاء احدهم الموت قال : (رب ارجعون ، لعلی اعمل صالحا فيما تركت ، كلا انها كلمه هو قائلها و من ورائهم برزخ الى يوم يبعثون) ؛

بی نماز درخواست می کند به دنیا برگردد ، و این است سخن خداوند متعال تا گاهی که به یکی از آنان مرگ آمد گوید : (پروردگارا مرا برگردانید تا شاید عمل شایسته انجام دهم در آن چه باز گذاردم ، نه چنین است آن سخنی است او گوینده اش هست ، و از پشت آن ها تا روزی که برانگیخته شوند برزخ است .)

(بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۵۸ . اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۶۵)

۳۱ - زیانکار

عن عبید بن زرارہ قال :

سالت ابا عبد الله - عليه السلام - عن قول الله - عز و جل - (و من يكفر بالايمان فقد حبط عمله ، و هو في الآخرة من الخاسرين) (۱) قال : ترك الصلاة الذي اقر به . . . ؛

از امام صادق (ع) از سخن خدای عز و جل (هر کس به ایمان کافر شود به تحقیق عملش نابود شده و او در آخرت از زیانکاران است) پرسیدم ، فرمود : ترک کردن نماز است چنان نمازی که به آن اقرار کرده است .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۱۹)

۳۲ - ترک نماز موجب کفر

قال عن عبید بن زرارہ :

سالت ابا عبد الله - عليه السلام - عن الكبائر ، فقال : هن في كتاب على - عليه السلام - سبع الكفر بالله و قتل النفس و عقوق الوالدين و اكل الربا بعد البيه و اكل مال اليتيم ظلما و الغراء من الزحف و التعرب بعد الهجره ؛ قال فقلت : هذا اكبر المعاصي فقال : نعم قلت : فاكل الدرهم من مال اليتيم ظلما اكبر ام ترك الصلاة قال : ترك الصلاة قلت : فما عدت ترك الصلاة في الكبائر قال : اي اول ما قلت لك ؟ قلت : الكفر قال : فان تارك الصلاة كافر يعنى من غير عله ؛

عبید بن زرارہ گوید : از امام صادق (ع) پرسیدم که گناهان کبیره کدام است ؟ حضرت فرمود : گناهان کبیره در نوشتار علی بن ابی طالب (ع) هفت چیز است :

۱ - کفر به خدا .

۲ - کشتن انسان .

- ۳

عاق پدر و مادر شدن .

۴ - ریا کردن .

۵ - خوردن مال یتیم به ناحق .

۶ - فرار از جهاد .

۷ - تعرب بعد از هجرت (برگشت به جاهلیت) .

عبید می گوید از امام پرسیدم : یک درهم از مال یتیم خوردن بزرگتر است یا ترک نماز ؟ حضرت فرمود : ترک نماز ، عرض کردم : شما ترک نماز را از گناهان کبیره به حساب نیاوردید حضرت فرمود : اولین گناه کبیره چه بود ؟ عرض کردم : کفر به خداوند . فرمود : شکی نیست که تارک نماز کافر است ، یعنی بدون علت .

(وسائل الشیعه ، ج ۱۱ ، ص ۲۵۴)

۳۳ - نتیجه ترک نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لتنقضن عری الاسلام عروه ، كلما انتقضت عروه تشبث الناس بالتي تليها ، فاولهن نقض الحكم ، و اخرهن الصلاه ؛

دستگیره های اسلام یک به یک شکسته می شود ، هر گاه یک دستگیره نابود شود مردم به آن چه نزدیک آن است چنگ می زنند ، اول آنها شکستن حکومت است (حکومت اسلامی را از دست صاحب آن خارج می کنند) و آخر آن ها نماز است (نماز را ترک می کنند) .

(اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۷۲)

۳۴ - بی بهره از اسلام

قال الصادق - علیه السلام - :

لاحظ في الاسلام لمن ترك الصلاه ؛

تارک نماز ، حظ و بهره ای از اسلام ندارد .

(میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۲)

فصل یازدهم : اهمیت و فضیلت وضو

آیات

۱ - نماز و وضو

يا ايها الذين امنوا اذا قمتم الى الصلوه فاغسلوا وجوهكم و ايديكم الى المرافق و امسحوا برؤسكم و ارجلكم الى الكعبين . . . ؛
ای کسانی که ایمان آورده اید! هرگاه برای نماز برمی خیزید صورت خود را بشویید و دستهایتان را تا مرفق (بالای آرنج) شست و شو دهید و سر و پاهای خود را تا برآمدگی پشت پا دست بکشید .

(سوره مائده ، آیه ۶)

احادیث

۱ - وضو کلید نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

. . . والوضوء مفتاح الصلاه ؛

. . . وضو کلید نماز است .

(نهج الفصاحه ، حدیث ۱۵۸۸)

۲ - وضو در هوای سرد

قال الباقر - عليه السلام - :

ثلاث كفارات فاسبغ الوضوء في السبرات و بالمشي بالليل و النهار الى الجماعات و المحافظه على الصلوات ؛

سه چیز است که جبران کننده و محو کننده گناه است :

۱ - کامل گرفتن وضو در هوای بسیار سرد .

۲ - راه رفتن در شب و روز به سوی جماعت‌های اسلامی (نماز جماعت و جمعه) .

۳ - مراقبت بر انجام صحیح نمازها .

۳ - آداب وضو

قال الصادق - علیه السلام - :

من توحا و تمندل کتبت له حسنه ، و من توحا و لم يتمندل حتی یجف وضوئه کتبت له ثلاثون حسنه ؛

کسی که وضو بگیرد و خود را با حوله خشک نماید ، یک حسنه برای او نوشته می شود ، و هر که وضو بگیرد و خشک نکند ، بلکه صبر نماید تا اعضاء وضو به خودی خود خشک شود ، سی حسنه برای او نوشته می شود .

(بحار الانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۳۰)

۴ - تاثیر وضو

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

خللوا بین اصابعکم لایخلل الله بینها بالنار ؛

هنگام وضو میان انگشتان خود فاصله دهید تا خدا به وسیله آتش میان آنها را فاصله ندهد .

(نهج الفصاحه ، ص ۳۰۶)

۵ - مقدار آب وضو

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الوضوء مد و الغسل صاع و سیاتی اقوام یستقلون ذلک فاولئک علی خلاف سنتی ؛

برای وضو ده سیر آب و برای غسل ، سه کیلو آب کافی است ، ولی افرادی در آینده می آیند که این مقدار را کم می شمارند (و آب زیادی مصرف خواهند کرد) که آنها بر خلاف راه من می روند .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۱)

۶ - نصف ایمان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الوضوء نصف الايمان ؛

وضو گرفتن نیمی از ایمان است .

(بحار الانوار ، ج ۸۰ ، ص ۲۳۸)

۷ - اثر تجدید وضو

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الوضوء على الوضوء نور على نور ؛

وضوی پس از وضو بسیار پسندیده است .

(محججه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۸ - تجدید وضو

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من جدد وضوءه من غير حدث جدد الله توبته من غير استغفار ؛

هر کس وضویش را بدون اینکه باطل شود تجدید کند ، خداوند توبه اش را بدون استغفار تجدید می کند .

(محججه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۹ - پاکی به وسیله وضو

قال الرضا - عليه السلام - :

... لان يكون العبد طاهرا اذا قام بين يدي الجبار عند مناجاته ؛

... چون وضو یک ادب در برابر خدا است ، بنده به هنگام نماز ، وقتی که در برابر خداوند می ایستد ، پاک باشد .

(بحار الانوار ، ج ۶ ، ص ۶۴)

۱۰ - وضو هنگام خواب

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من باب علی طهر فکانما احیی اللیل ؛

کسی که شب را با وضو بیارامد ، گویی که تمام شب را به احیاء و عبادت گذرانده است .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۶)

۱۱ - آثار وضو

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

امتی الغر المحجلون من اثار الوضوء يوم القيامة ؛

امت مرا دست و پای نورانی باشد روز قیامت ، از آثار وضوء که در دنیا گرفته باشد .

(شهاب الاخبار ، ص ۱۲۲)

۱۲ - مسواک و وضو

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

السواک شرط الوضوء ؛

مسواک کردن جزئی از وضو است .

(محججه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۲۹۷)

۱۳ - مسواک هنگام هر وضو

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا علی ! وعلیک بالسواک عند کل وضوء ؛

ای علی ! بر تو باد مسواک زدن به هنگام هر وضو .

(اصولی کافی ، ج ۸ ، ص ۷۲)

۱۴ - مسواک در سحر

قال الباقر - علیه السلام - :

ان السواك في السحر قبل الوضوء من السنه ؛

سحرگاه ، پیش از وضو ، مسواک زدن از سنت اسلامی است .

(میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۵۹۶)

۱۵ - وضو کامل

عن النبی - صلی الله علیه وآله - :

من توضا فاسبغ الوضوء و صلی رکعتین لم يحدث فیهما نفسه بشیء من الدنیا خرج من ذنوبه کیوم ولدته امه ؛

کسی که وضو گیرد و آن را کامل به جا آورد ، و با آن دو رکعت نماز گزارد که در آن از دنیا با خود سخن نگوید ، از گناهان خویش مانند روزی که از مادر زاییده شده است ، بیرون می آید .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۱۶ - قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان المسلم اذا توضا فاحسن الوضوء ثم صلی الصلوات الخمس تحاتت خطایاه کما تحاتت هذا الورق ؛

هنگامی که مسلمان وضو بگیرد و خوب وضو بگیرد ، سپس نمازهای پنجگانه را به جا آورد ، گناهان او فرو می ریزد ، همان گونه که برگهای این شاخه فرو ریخت .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۱۹)

۱۷ - پاکی ، کلید نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

مفتاح الصلاه الطهور ؛

کلید نماز ، پاکی است .

(محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۲۸۱)

۱۸ - وضو امام سجاد (ع)

و كان على بن الحسين - عليه السلام - اذا حضر الوضوء اصفر لونه ؛

امام سجاد (ع) هنگامی که برای وضو گرفتن آماده می شد رخسارش زرد می گشت .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۷۸)

۱۹ - بسم الله گفتن هنگام وضو

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لا وضوء لمن لم يسم الله ؛

کسی که در هنگام وضو بسم الله نگوید ، انکار وضو نگرفته است .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۲۹۹)

۲۰ - اهمیت (بسم الله) هنگام وضو

قال الصادق - عليه السلام - :

من ذكر اسم الله على وضوء فكانما اغتسل ؛

کسی که برای وضو خود (بسم الله) بگوید مانند این است که غسل کرده باشد .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۲۹۹)

۲۱ - تاثیر (بسم الله) هنگام وضو

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من توحا فذكر اسم الله طهر جميع جسده و كان الوضوء الى الوضوء كفاره لما بينهما من الذنوب و من لم يسم لم يطهر من جسده الا ما اصابه الماء ؛

کسی که وضو بگیرد و بسم الله بگوید ، تمام بدن خود را طهارت داده است و این وضو کفاره گناهان او تا وضوی دیگر است ، و کسی که بسم الله نگوید از بدنش تنها آن چه را آب به آن رسیده طهارت داده است .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۲۹۶)

۲۲ - نماز کامل با طهارت

قال الصادق - عليه السلام - :

لا يتم الصلاه الا لذي طهر سابغ ؛

نماز تمام و مورد قبول نیست ، مگر با طهارت کامل .

(فلاح السائل ، ص ۴۳)

۲۳ - طهارت پنج عضو

قال علی - عليه السلام - :

لا يجوز صلاه امرء حتى يطهر خمس جوارح : الوجه و اليدين و الراس و الرجلين بالماء و القلب بالتوبه ؛

نماز گزار پنج عضو بدنش را پاک کند ، صورت ، دو دست ، سر و دو پا را با آب ، و قلب را با توبه ؛ در غیر این صورت ، جایز نیست که نماز بخواند .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۹)

۲۴ - آب وضو در اختیار دیگران گذاشتن

قال الصادق - عليه السلام - :

یوتی بعبد یوم القیامه لیست له حسنه فقال له اذکروا تذکر هل لک من حسنه قال : فیتذکر ، فیقول : یا رب ما بی من حسنه الا ان فلانا عبدک المؤمن من ربی فطلبت منه ماء فاعطانی ماء فتوضات به و صلیت لک قال : فیقول الرب تبارک و تعالی قد غفرت لک ادخلوا عبدی الجنه ؛

روز قیامت بنده ای را می آورند که هیچ حسنه ای ندارد پس به او گفته می شود فکر کن و یاد بیاور آیا برای تو کار خیری هست ؛ بنده فکر می کند سپس میگوید : خدایا! من هیچ حسنه ای ندارم ، الا این که فلانی از بندگان مومن تو (روزی) از کنار من عبور کرد و من از او طلب آب کردم و او به من آب داد و با آن وضو گرفتم و برای تو نماز گزاردم ؛ پس خداوند تبارک و تعالی می فرماید : به درستی که من تو را بخشودم و دستور می دهد او را داخل بهشت کنند .

(بحار الانوار ، ج ۷ ، ص ۲۹۰)

۲۵ - وضو ، موجب رفعت درجه

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

يا على ! اسباغ الوضوء في السبرات و انتظار الصلاه بعد الصلاه ، و المشى بالليل و النهار الى الجماعات ؛

يا على ! سه چیز موجب رفعت درجه است :

۱ - كامل گرفتن وضو در هوای سرد .

۲ - انتظار نماز بعد از هر نماز .

۳ - رفتن در روز و شب به طرف نماز جماعت .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص

۲۶ - وضو قسمتی از نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

بنيت الصلوه على اربعة اسهم : سهم منها اسباغ الوضوء و سهم منها الركوع و سهم منها السجود و سهم منها الخشوع ؛

نماز بر چهار بخش بنا شد : ۱ - کامل گرفتن وضو ، ۲ - رکوع ، ۳ - سجود ، ۴ - خشوع .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۵)

۲۷ - نور و برهان در قیامت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من حافظ على الخمس باكمال طهورها و مواقيتها كانت له نورا و برهانا يوم القيامة ؛

کسی که نماز پنجگانه خویش را با وضوی تمام و با حفظ و قتهای آن ها انجام دهد ، این نماز در قیامت برای او نور و برهان است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۵۹)

۲۸ - خروج از خانه با وضو

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و ما منکم من احد یخرج من بیته متطهرا الا و الملائکه تقول : اللهم اغفر له اللهم ارحمه ؛

وقتی یکی شما از خانه خارج می شوید با طهارت (با وضو) باشید ، در این صورت ملائکه در حق شما دعا می کنند : خدایا او را بیامرزش ، خدا بر او رحم کن .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۳۸۷)

۲۹ - کامل گرفتن وضو

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اسبغ الوضوء على المكاره من الكفارات ؛

کامل گرفتن وضو در حال سختی ، کفاره (گناهان) است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۸)

۳۰ - مرگ با وضو

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

خصال ست ما من مسلم يموت في واحده منهن الا كان ضامنا على الله - عز و جل - ان يدخله الجنة منها رجل توضحا فاحسن الوضوء ثم خرج الى مسجد الصلوه فان مات في وجهه كان ضامنا على الله ؛

شش خصلت است که اگر هر مسلمان یکی از آنها را داشته باشد نمی میرد ، مگر این که خدا ضمانت بهشت رفتنش را خواهد نمود ، یکی از آن شش خصلت آن است که انسان وضو بگیرد ، بهترین وضو ، سپس جهت نماز به طرف مسجد (از خانه) حرکت کند ، پس اگر در این صورت بمیرد ، خدا ضامن (بهشت رفتن او) خواهد بود .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۲۷)

۳۱ - وضوی کامل

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

يا على !و تقم الصلاه بوضوء سابغ في مواقيتها ؛

یا علی !با وضوی کامل در اول وقت ، اقامه نماز کن .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۴)

۳۲ - ورود به مسجد با وضو

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لا تدخل المساجد الا بالطهاره ؛

داخل مساجد مشو ، مگر با وضو .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۸۸)

۳۳ - گشایش در بهای بهشت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من اسبغ وضوءه و احسن صلاته ، و ادى زكاه ماله و كف غضبه و سجن لسانه ، و استغفر لذنبه ، و ادى النصيحه لاهل بيت نبيه فقد استكمل حقايق الايمان و ابواب الجنه مفتحه له ؛

كسى كه وضوى خود را شاداب و كامل به جاى آورد ، و نماز خویش را نيكو بخواند ، زكات مالش را پردازد ، و خشم خود را فرو نشانند و زبانش را از گناهان مربوط به زبان ببندد ، و برای گناه خود با توبه طلب آمرزش کند ، و نسبت به اهل بیت پیامبر خویش خیرخواه باشد ، البته تمام حقایق ایمان در او كامل شده و درهای بهشت به روی او باز است .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۴)

۳۴ - بستر همانند مسجد

قال الصادق - عليه السلام - :

من تطهر ثم اوى الى فراشه بات و فراشه كمسجده ؛

هر كس وضو بگیرد ، سپس در رختخواب خود برود و بخوابد ، بستر او مانند مسجد او خواهد بود .

(وسائل الشيعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۵ . ثواب الاعمال ، ص ۴۸)

۳۵ - اقتداء فرشتگان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

يا اباذر! اذا كان العبد فى ارض قفر فتوضا او تیمم ثم اذن و اقام و صلى امر الله - عز و جل - الملائكه فصفوا خلفه صفا لا یرى طرفاه یركعون برکوعه و یسجدون بسجوده و يؤمنون على دعائه ؛

ای ابوذر! هر گاه بنده ای در بیابانی تنها باشد و وضو بسازد یا تیمم کند ، سپس اذان و اقامه بگویند و نماز بخوانند ، خدا فرشتگان را امر کند که پشت سر او صفی تشکیل دهند که دو طرف آن دیده نشود و به نماز او اقتدا نمایند و به دعای او آمین گویند .

(وسائل الشيعه ، ج ۴ ، ص ۶۲۱ . مكارم الاخلاق ، ص ۴۶۶)

۳۶ - ناءثیر اذکار وضو

قال علی - علیه السلام - :

یا محمد! من تویضاً مثل وضوئی ، و قال مثل قولی ، خلق الله تبارک و تعالی من کل قطره ملکاً یقدس و یسبحه و یکبره فیکتب الله - عز و جل - ثواب ذلک له الی یوم القیامه ؛

ای محمد حنفیه! هر کس وضو بسازد ، همانند وضویی که من ساختم ، و بگوید (دعا کند) آن چه که من گفتم ، خداوند تبارک و تعالی از هر قطره آب وضوی او ، ملکی را برای او می آفریند ، که مشغول تقدیس و تسبیح و تکبیر برای خداوند هستند . و خداوند عز و جل ثواب این اذکار را تا روز قیامت برای او ثبت و ضبط خواهد نمود .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۴۲)

۳۷ - آفات وسوسه در وضو و نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

عبد الله بن سنان ، قال : ذکرک لابی عبدالله - علیه السلام - رجلاً مبتلی بالوضوء و الصلاه و قلت : هو رجل عاقل فقال ابو عبدالله : و ای عقل له و هو یطیع الشیطان ، فقلت له : و کیف یطیع الشیطان ؟ فقال : سله هذا الذی یاتیه من ای شیء هو ؟ فانه یقول لک : من عمل الشیطان ؛

عبدالله سنان می گوید : خدمت امام صادق بودم ، از شخصی یاد کردم که گرفتار وضو و نمازش است (یعنی در وضو گرفتن و نماز خواندن وسوسه دارد) و گفتم که او مرد عاقل و خردمندی است . امام صادق (ع) فرمود : چه عقلی دارد ، در حالی که او اطاعت از شیطان

می کند؟ عرض کردم: چگونه از شیطان اطاعت می کند؟ فرمود: از او پیرس این وسوسه ای که عارضش می شود از کجا می آید؟ در پاسخ تو خواهد گفت: از کارهای شیطان است. (زیرا اگر شیطان او را وسوسه نمی کرد مانند سایر مردم اعمالش را انجام می داد، پس او هم می داند شیطان است که به او دستور می دهد و او از شیطان تبعیت می کند (و لذا بر او واجب است که به وسوسه شیطان اعتنایی نکند و اعمالش را بدون شک و وسوسه انجام دهد).

(وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۴۶)

۳۸ - وضو مطلوب

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

إذا اردت الصلوه فاحسن الوضوء ، ثم قم ، فاستقبل القبله ثم کبر ؛

زمانی که خواستی نماز بخوانی ، پس خوب وضو بگیر ، سپس رو به قبله بایست ، آن گاه تکبیر بگو .

(چهل حدیث ، ص ۱۵)

۳۹ - طهارت

قال الصادق - علیه السلام - :

لاصلوه الا بطهور ؛

هیچ نمازی درست نیست ، مگر با طهارت (وضو ، غسل ، تیمم) .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۱)

۴۰ - وضو پیش و بعد از نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

الوضوء قبل الطعام و بعده یذهبان الفقر ؛

وضو پیش از غذا و بعد از غذا ، فقر را از بین می برد .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۵۶)

۴۱ - تجدید وضو

قال الصادق - عليه السلام - :

الطهر على الطهر عشر حسنات ؛

وضوی بر روی وضو ، ده حسنه است .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۴۲ - وضو هنگام غذا

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

يا علي ! ان الوضوء قبل الطعام و بعده شفاء في الجسد و يمن في الرزق ؛

يا علي ! قبل از غذا و بعد از غذا ، وضو گرفتن ، شفای بدن و برکت در روزی است .

(بحار الانوار ، ج ۶۶ ، ص ۳۵۶)

۴۳ - اثر وضو در قیامت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان امتی يدعون يوم القيامة غرا محجلين من اثار الوضوء ، فمن استطاع منكم ان يطيل غرته ، فليفعل متفق عليه ؛

همانا امت من در روز قیامت از آثار وضو ، پیشانی سفیدها خوانده می شوند ، پس هر کس از شما که می تواند بر نورانیت و سفیدی (چهره اش) بیفزاید این کار را بکند .

(رياض الصالحين ، ص ۲۹۶)

۴۴ - وضو برای نماز مغرب

قال الكاظم - عليه السلام - :

من توطأ للمغرب كان وضوئه ذلك كفاره لما رضى من ذنوبه في نهاره ما خلا الكبائر ؛

کسی که برای نماز مغرب وضو می گیرد ، وضویش کفاره گناهان گذشته آن روز اوست به جز گناهان کبیره .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۴۵ - وضو برای نماز صحیح

قال الكاظم - عليه السلام - :

و من توحا الصلاه الصبح كان وضوئه ذلك كفاره لما مضى من ذنوبه في ليله الا الكبائر ؛
کسی که برای نماز صبح وضو می گیرد ، وضویش کفاره گناهان گذشته آن شب اوست به جز گناهان کبیره .
(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۰۲)

۴۶ - طهارت جزئی از ایمان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الطهور شرط الايمان ؛

طهارت ، جزئی از ایمان است .

(رياض الصالحين ، ص ۲۹۷)

۴۷ - اثر وضو نیکو

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من توحا فاحسن الوضوء خرجت خطايا من جسده ؛

کسی که نیکو وضو بگیرد ، خطاهایش از جسم او خارج می شود .

(رياض الصالحين ، ص ۲۹۶)

۴۸ - توصیه هایی از پیامبر (ص)

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الا- ادلكم على ما يمحو الله به الخطايا ، و يرفع به الدرجات ؟ قالوا : بلى يا رسول الله . قال : اسبغ الوضوء على المكاره و كثره
الخطى الى المساجد و انتظار الصلاه بعد الصلاه ؛

آیا شما را به کارهایی که خدا به سبب آن خطاها را از بین برده و درجات انسان را بالا می برد ، راهنمایی نکنیم ؟ گفتند :

آری ، ای رسول خدا . فرمود :

۱ - وضوی تمام و کامل گرفتن بر شداید .

۲ - به سوی مساجد زیاد قدم برداشتن .

۳ - انتظار نماز (بعدی) پس از نماز (خوانده شده) .

(ریاض الصالحین ، ص ۲۹۷)

۴۹ - بهشت هشتگانه ، پاداش وضو

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ما منکم من احد يتوضا فيبلغ - اوفيسبغ الوضوء - ثم يقول اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شريك له ، و اشهد ان محمدا عبده و رسوله ، الا فتحت له ابواب الجنة الثمانية يدخل من ايها شاء ؛

هر يك از شما كه زياد و كامل وضو گرفته و سپس بگويد : شهادت ميدهم كه خدایي جز خدای يگانه نيست و برای او شريك وجود ندارد ، و شهادت می دهیم كه محمد (ص) بنده و فرستاده اوست ؛ دربهای بهشت های هشتگانه بر او گشوده شود تا از هر يك كه می خواهد داخل شود .

(ریاض الصالحین ، ص ۲۹۸)

۵۰ - وضو در حال طهارت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من توضا علی طهر كتب الله له عشر حسنات ؛

کسی كه در حال طهارت ، وضو بگیرد ، خداوند ده پاداش برای او می نویسد .

(کنز العمال ، حدیث ۲۶۰۴۲)

۵۱ - وضو برای تلاوت قرآن

قال علی - علیه السلام - :

لا یقرا العبد القران اذا كان علی غیر طهور حتی یتطهر ؛

هنگامی که وضو ندارید ، قرآن نخوانید ؛ تا اینکه وضو گرفته شود .

(خصال ، ج ۲ ، ص ۱۶۴)

۵۲ - طهارت ظاهر و باطن

قال الصادق - عليه السلام - :

طهر قلبك بالتقوى و اليقين عند طهاره جوارحك بالماء ؛

در وقت پاکیزه نمودن اعضای خود با آب ، دل خویش را به پرهیزگاری و یقین پاک گردان .

(بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۲۳۹)

۵۳ - یاد گرفتن وضو و نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

فاذا تعلم الوضوء و الصلاه غفر الله لوالديه ؛

اگر شخصی وضو و نماز را فرا گیرد ، خداوند پدر و مادر وی را می آمرزد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۳)

۵۴ - یاد دادن وضو به فرزند

قال الصادق - عليه السلام - :

حتى يتم له تسع سنين ، فاذا تمت له ، علم الوضوء و اضرب عليه و امر بالصلوه و اضرب عليها ، فاذا تعلم الوضوء و الصلاه غفر الله لوالديه ، ان شاء الله ؛

وقتی فرزندانتان به سن نه سالگی رسید ، پس وقتی که نه سالش تمام شد وضو را به او یاد بدهید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید و او را امر به نماز کنید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید . پس وقتی فرزند وضو و نماز را یاد گرفت ، خدا پدر و مادرش را می آمرزد ، ان شاء الله .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۳)

۵۵ - همیشه وضو داشته باشید

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ذات يوم لابليلس : كم اصدقاءكم من امتي يا ابليس ؟ قال الامير الجائر ، و الغنى المتكبر ، و الذى لايبالى من اين يكتسب و فيما ينفقه ، و العالم الذى صدق الامير على جوره ، و التاجر الخائن ، و المحتكر ، و الزانى ، و اكل الربا ، و البخيل ، و الذى لايبالى من اين يجمع المال . و قال النبى - صلى الله عليه وآله - : كم اعداءك من امتي ؟ قال ستة عشر نفرا ، انت يا محمد! انى ابغضك و العالم العامل بالعلم ، و حامل القران اذا عمل بما فيه ، و المؤذن لله خمس اوقات ، محب الفقراء و المساكين و اليتامى ، و ذو قلب رحيم ، و المتواضع للحق و شاب نشا فى طاعه الله الذى يصلى

بالليل والناس نيام ، و الذي يمسك نفسه عن الحرام ، و الذي ينصح في الله ، (و في روايه يدعو للاخوان و ليس في قلبه شيء) ، و الذي ابدى يكون على الوضوء ، و حسن الخلق ، و المصدق بما ضمن الله له ، و المحصنات المستورات و المستعد للموت ، و صاحب السخاء ؛

پیامبر اسلام (ص) از ابلیس پرسید : در میان امت من دوستان تو چه کسانی هستند ؟ ابلیس پاسخ داد : (ده نفر) و افزود ، فرمانروای ظالم ، ثروتمند متکبر ، آن کس که باکی ندارد از چه راهی مال به دست آورد و در چه راهی مصرف کند ، دانشمند در خدمت ظالم ، تاجر خائن ، محتکر ، زناکار ، رباخوار ، بخیل ، و کسی که باکی ندارد که چگونه اموالش جمع و انباشته است . و سپس پیامبر (ص) فرمود : چند نفر در میان امت من دشمنان تواند ؟ پاسخ داد : شانزده نفر اولشان تویی یا رسول الله ! دانشمندی که به علمش عامل است اهل قرآن که به قرآن عمل کند ، مؤذن اذان پنجگانه ، کسی که دوستدار فقراء و مساکین و یتیمان است ، آدم رحیم و مهربان ، شخص متواضع در برابر حق ، جوانی که اهل نماز شب باشد . کسی که خود را از ارتکاب به حرام باز می دارد ، کسی که به خاطر خدا دیگران را نصیحت کند ، کسی که همیشه در حال وضو است ، و صاحب اخلاق خوب ، آدم تصدیق کننده به وعده های

خدا، زنان پاکدامن و افرادی که خود را برای مرگ آماده می سازند، و آدم سخاوتمند.

(المواعظ العددیه، ص ۲۲۶)

۵۶ - وضوی امام حسن مجتبی (ع)

كان الحسن بن علی - علیه السلام - اذا توحا ارتعدت مفاصله و اصفر لونه فقيل له : في ذلك فقال : حق علی کل من وقف بين یدی رب العرش ان یصفر لونه و يرتعد فرائضه ؛

امام حسن مجتبی (ع) به هنگام وضو مفصلهایش می لرزید و رنگش زرد می شد. جهت عروض این حال را از آن حضرت پرسیدند، فرمود: بر هر کسی که در مقابل پروردگار عرش می ایستد، سزاوار است که رنگش زرد شود و اعضایش بلرزد.

(بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۳۳۹)

۵۷ - پاکي به وسیله وضو

قال الرضا - علیه السلام - :

انما امر بالوضوء لیكون العبد طاهرا اذا قام بين یدی الجبار و عند مناجاته . . . ؛

همانا امر شده است به وضو، تا آن که بنده پاک باشد، به هنگامی که می ایستد در مقابل خداوند جبار و همچنین وقت مناجات نمودن.

(عیون اخبار الرضا، ج ۲، ص ۱۰۴)

۵۸ - فلسفه وضو

عن الصادق - علیه السلام - :

اذا اردت الطهاره و الوضوء فتقدم الی الماء تقدمك الی رحمہ الله ؛ فان الله تعالی قد جعل الماء مفتاح قربته و مناجاته و دالا الی بساط خدمته . و كما ان رحمته تطهر ذنوب العباد ، فكذلك النجاسات الظاهره يطهرها الماء لا غیر . قال الله تعالی : (و هو الذی ارسل الرياح بشرا بين یدی رحمته و انزلنا من السماء ماء طهورا) . و قال - عز و جل - : (و جعلنا من الماء كل شئ ع حی) فكما احیی به كل شئ ع من نعيم الدنيا ، كذلك بفضلہ و رحمته جعل حیوه القلوب بالطاعات . و تفکر فی صفاء الماء و رفته و طهوره و برکتہ و لطیف امتزاجه بكل شئ ع و فی كل شئ ع ؛ و استعمله فی تطهير الاعضاء التي امرک الله بتطهيرها و اءت بادابها فرائضه و سننه ؛ فان تحت كل واحد منها فوائد كثيره ؛ اذا استعملتها بالحرمة انفرجت لك عين فوائده عن قريب . ثم عاشر خلق الله تعالی كامتزاج الماء بالاشياء ، یوءدی كل شئ ع حقه و لا يتغير عن معناه ، معتبرا لقول رسول الله - صلی الله علیه

- : (مثل المؤمن الخاص كمثل الماء) ، و لیکن صفوتك مع الله فی جميع طاعاتك كصفوه الماء حین انزله من السماء و سماه طهورا ؛ و طهر قلبك بالتقوى و یقین عند طهاره جوارحك بالماء ؛

(از کتاب مصباح الشریعه از امام صادق (ع) روایت شده است که) فرمود : چون آهنگ طهارت و وضو کنی ، به سوی آب پیش رو ؛ همانند اینکه به رحمت خدا نزدیک می شوی که همانا خداوند تعالی آب را کلید تقرب به خود و مناجات با خود و راهنمای وصول به آستانش قرار داده است و همچنان که رحمتش گناهان بندگان را می سترد ، آلودگیهای ظاهری را آب پاک می سازد ، نه چیز دیگر . خداوند تعالی فرمود : (اوست کسی که باها را پیشاپیش رحمتش بشارت (دهنده) فرستاد و از آسمان ، آب پاک کننده فر فرستادیم) و فرمود عز و جل : (ما هر چیز زنده را از آب آفریدیم) ؛ پس همچنان که همه نعمتهای دنیا را به آب زندگی بخشیده ، به فضل و رحمت خود حیات دلها را در طاعات قرار داد ، و در صفا ، زلالی ، پاک کنندگی و برکت آب و اینکه چسان دقیق و لطیف با همه چیز و در همه چیز آمیخته می شود بیندیش . و آن را در پاک نمودن اعضای که خدا تو را به تطهیرشان امر فرموده به کار ببر و آداب واجب و مستحب آن را به جای آور که در هر یک از آن آداب ، فواید بسیاری است که هر گاه با

حفظ حرمت ، آنها را به کار بری به زودی چشمه فواید آن برایت می جوشد ؛ سپس ، با خلق خدا آمیزش و معاشرت کن همانند آمیخته شدن آب با همه چیز که حق هر چیز را اداء می کند و در عین حال ماهیت آن ، تغییر نمی یابد ، تا از سخن رسول الله (ص) که فرمود : (مؤ من خاص ، همانند آب است) ، پندگیری . و باید(خلوص و) صفایت با خدا در همه عبادات و طاعات به صفای آب ماند ، مانند آن گاه که خداوند آن را از آسمان نازل نمود و پاک کننده اش نماید . و هنگام شست و شوی اعضای بدنت با آب ، قلب خود را با تقوی و یقین پاکیزه گردان .

(مصباح الشریعه ، باب ۱۰ . بحار الانوار ، ج ۷۷ ، ص ۳۳۹)

۵۹ - وضوی واجب

قال الباقر - علیه السلام - :

الوضوء فریضه ؛

وضو گرفتن واجب است .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۵۶)

۶۰ - نحوه گرفتن وضو

و فی العلل فی حدیث صلوه المعراج :

ثم قال ربی - عز و جل - : یا محمد! مد یدک فیتلقاک ماء یسیل من ساق عرشى الایمن . فنزل الماء فتلقیته بالیمن فمن اجل ذلك اول الوضوء بالیمنی . ثم قال : یا محمد! خذ ذلك فاغسل به وجهک - و علمه ذلك - فانک ترید ان تنظر الی عظمتی و انت طاهر ؛ ثم اغسل ذراعیك الیمن و الیسار - و علمه ذلك - فانک ترید ان تتلقى بیدیک کلامی ؛ و امسح بفضل ما فی یدیک من الماء راسک و رجلیک الی کعبیک - و علمه المسح براسه و رجلیه - و قال : انی ارید ان امسح راسک و ابارک علیک . فاما المسح علی رجلیک فانی ارید ان اوطنکک موطنک لم یطاه احد قبلک و لا یطاه احد غیرک ؛

در کتاب علل الشرائع در ضمن حدیث نماز معراج آمده است : (. . . . . سپس پروردگارم فرمود : (ای محمد! دست خود را پیش ببر تا آبی که از ساق راست عرشم جاری است به تو برسد) پس آب فرو ریخت و من دست راست خود را بدان زددم ، از این رو آغاز وضو با دست راست شد . سپس فرمود : (ای محمد! آن آب را بگیر و با آن روی خود بشوی - و نحوه مسح کردن سر و پا را به حضرتش تعلیم داد - زیرا که تو می خواهی

در حالی پاکی به عظمت من نظر کنی . سپس ذارع راست و ذارع چپ را بشوی - و نحوه شستن را به او تعلیم داد - که تو می خواهی با دو دستت کلام مرا دریافت کنی . و با باقیمانده آب دستانت سرت و دو پایت را تا قوزک مسح کن) - و نحوه مسح سر و پا را بدو آموخت - و فرمود : (من می خواهم سرت را مسح کنم و بر تو مبارک گردانم . و اما مسح بر دو پایت ، برای این است که) می خواهم قدمت را بر جایی بگذارم که پیش از تو ، کسی بر آن گام نگذارده و کسی جز تو بر آن گام نخواهد گذاشت .)

(علل الشرایع ، ص ۳۱۲)

۶۱ - با طهارت به مسجد رفتن

قال الصادق - علیه السلام - :

علیکم باتیان المساجد فانها بیوت الله فی الارض من اتاه مطهرا طهره الله من ذنوبه و کتب من زواره ؛

بر حضور در مساجد مواظبت کنید! چرا که مساجد ، خانه های خداوند در زمین است . کسی که با حالت طهارت وارد مسجد شود ، خداوند او را از گناهانش تطهیر می نماید و نام وی را در زمره زائرین خویش می نویسد .

(وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۷)

فصل دوازدهم : وقت نماز و اهمیت آن

آیات

۶۲ - ثابت بودن وقت نماز

فاقیموا الصلوه ان الصلوه کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا :

نماز را بر پا دارید که راستی نماز وظیفه ثابت و معینی است برای مؤمنان .

(سوره نساء ، آیه ۱۰۳)

۶۳ - مراقبت از اوقات نماز

والذین هم علی صلواتهم یحافظون ، اولئک هم الوارثون :

و آنها که از نمازها مواظبت می نمایند ، آنها وارثانند .

(سوره مؤمنون ، آیات ۹ و ۱۰)

۶۴ - نمازهای پنج گانه روزانه

... و سبح بحمد ربك قبل طلوع الشمس و قبل غروبها و من انى الليل فسبح و اطراف النهار لعلك ترضى :

قبل از طلوع آفتاب و پیش از غروب آن و همچنین در اثناء شب و اطراف روز تسبیح و حمد پروردگارت را به جا آور تا خشنود شوی .

(سوره طه ، آیه ۱۳۰)

۶۵ - نماز و وقت شناسی

فسبحان الله حين تمسون و حين تصبحون ، و له الحمد فى السموات و الارض و عشيا و حين تظهرون :

پس (به فکر آن روز بزرگ باشید) خدا را هنگام شام و صبحگاه در نماز مغرب و صبح تسبیح و ستایش بگویید و سپاس اهل عالم در آسمانها و زمین مخصوص اوست و شما نیز در تاریکی شب و نیمه روز (در نماز عشاء و ظهر و عصر) به ستایش او مشغول شوید .

(سوره روم ، آیات ۱۷ و ۱۸)

۶۶ - وقت نماز صبح و ظهر

اقم الصلوه لدلوك الشمس الى غسق الليل و قران الفجر ان قران الفجر كان مشهودا :

نماز را وقت زوال آفتاب تا اول تاریکی شب به یاد آر و نماز صبح را نیز به جای آر ، که آن به حقیقت مشهود نظر فرشتگان شب و فرشتگان روز است .

(سوره اسراء ، آیه ۷۸)

احادیث

۶۷-اهمیت نماز اول وقت

قال زين العابدين - عليه السلام - :

من اهتم بمواقيت الصلاه لم يستكمل لذه الدنيا ؛

آن که به وقتهای نماز اهمیت بدهد ، لذت دنیا را کامل نخواهد کرد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۶ ، فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۲۷۵)

۶۸- کار مانع از اول وقت

قال علی - علیه السلام - :

صل الصلوه لوقتها الموقت لها و لاتعجل وقتها لفراغ و لا- تؤخرها عن وقتها لاشتغال و اعلم ان کل شیء من عملک تبع لصلوتک ؛

نماز را در وقت مقرر آن به جای آور ، و به خاطر فراغت عجله مکن و به علت اشتغال آن را به تاءخیر میفکن ، و بدان که همه اعمال تو بسته به نماز تو است .

(نهج البلاغه ، نامه ۲۷)

۶۹- مانع وقت نماز

قال الرضا - علیه السلام - :

حافظوا علی مواقیت الصلوات ، فان العبد لایاءمن الحوادث ؛

مراقب و قتهای نماز باشید (که تا وقتش فرا رسید انجام دهید) ؛ چرا که انسان از حوادثی که مانع انجام نماز در وقت گردد ، ایمن نیست .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰)

۷۰- وقت نماز صبح

قال الباقر - علیه السلام - :

وقت صلاه الغداه ما بین طلوع الفجر الی طلوع الشمس ؛

وقت نماز صبح از طلوع فجر تا طلوع خورشید است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۵۲)

۷۱- کمال نماز در اول وقت

قال الباقر - علیه السلام - :

ان الصلاة اذا ارتفعت في اول وقتها رجعت الى صاحبها و هي بيضاء مشرقه تقول : حفظتني حفظك الله و اذا ارتفعت في غير وقتها بغير حدودها رجعت الى صاحبها و هي سوداء مظلمه تقول : ضيغنتي ضيعك الله ؛

هر گاه نماز در اول وقت بالا برود ، سفید و درخشان به سوی صاحبش باز می گردد و به او خطاب می کند : از من مواظبت نمودی خدا تو را حفظ کند ، و هر گاه در غیر وقت خود و بدون شرایط بالا برود ، سیاه و تاریک به سوی صاحبش باز می گردد و به او می گوید مرا تباه ساختی ، خدا تو را نابود کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۸)

۷۲- محبوبیت نماز در وقت

قال الصادق - عليه السلام - :

افضل الاعمال الى الله الصلاة لوقتها ، و بر الوالدين والجهاد في سبيل الله ؛

بهترین اعمال نزد خداوند ، نماز اول وقت است پس از آن نیکی به پدر و مادر ، و سپس جهاد در راه خدا است .

(بحار الانوار ، ج ۷۴ ، ص ۸۵)

۷۳- ضایع نمودن وقت نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لايزال الشيطان ذعرا من المؤمن ما حافظ على الصلوات الخمس لوقتهن فاذا ضيعهن تجرا عليه فادخله في العظام ؛

شیطان همیشه از مؤمن می ترسد تا زمانی که بر نمازهای پنجگانه محافظت دارد و در وقتش به جا می آورد ، اما هنگامی که وقت نماز را ضایع کرد بر او جرات پیدا می کند و او را در گناهان بزرگ می اندازد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۸)

۷۴- دو وقت نماز

قال الرضا - عليه السلام - :

اعلم ان لكل صلاة وقتين اول و اخر فاول الوقت رضوان الله و اخره عفو الله ؛

بدان که هر نماز دو وقت دارد : اول وقت و آخر وقت . اول وقت خشنودی پروردگار و آخر آن بخشش خداوند است .

(بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۴۹. الحکم الزاهره، ص ۲۸۶)

۷۵- تاءخیر نماز و محرومیت از شفاعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لا ینال شفاعتی من اخر الصلاه المفروضه بعد وقتها ؛

(فردای قیامت) شفاعت من به کسی که نماز واجب را تا پس از وقت آن به تاءخیراندازد، نخواهد رسید.

(امالی صدوق، ص ۳۲۶)

۷۶- نماز در وقت خودش

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا صلیت صلاه فریضه فصل لوقتها صلاه مودع تخاف الا تعود اليها ؛

نماز واجب را در وقت خودش بخوان، مانند کسی که نماز وداع می خواند و می ترسد که بعد از این توفیق نماز خواندن نیابد.

(محجه البیضاء، ج ۱، ص ۳۵۰)

۷۷- غفلت از اول وقت

قال علی - علیه السلام - :

لیس عمل احب الی الله - عز و جل - من الصلاه فلا یشغلنکم عن اوقاتها شیء من امور الدنیا، فان الله - عز و جل - ذم اقواما فقال: (الذین هم عن صلاتهم ساهون) یعنی انهم غافلون استهانوا باوقاتها ؛

عملی نزد خداوند محبوبتر از نماز نیست، چیزی از امور دنیا شما را از خواندن نماز در اول وقت باز ندارد، زیرا خداوند مذمت کرده و اقوامی را فرموده: (وای بر نماز گزارانی که از نمازشان غفلت ورزیدند) یعنی وای بر نماز گزارانی که از اوقات نماز غفلت کنند و در انجام نماز در اول وقت سهل انگاری نمایند.

(وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۸۲)

۷۸- مذمت تاءخیر نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ثلاث لا توخر و هن الصلاه اذا انت و الجنازه اذا حضرت و الایم اذا وجدت كفوا ؛

سه چیز را نباید تاخیر انداخت ، نماز همین که وقت آن رسید ، و برداشتن جنازه وقتی آماده شد ، و شوهر دادن بیوه وقتی هم کفو خود را یافت .

(نهج الفصاحه ، ص ۲۶۲ ، حدیث ۱۲۶۱)

۷۹ - ثواب نماز صبح در اول وقت

قال الصادق - علیه السلام - :

فاذا صلى العبد صلاه الصبح مع طلوع الفجر اثبت له مرتین تثبتها ملائکه اللیل و ملائکه النهار ؛

پس هر گاه نماز گزار نماز صبح را با طلوع فجر به جای آورد دو مرتبه برای او نوشته می شود ، هم فرشته صبح و هم فرشته شب می نویسند (نماز صبح را فرشته روز و فرشته شب هر دو مشاهده می کنند) .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۲)

۸۰ - اذان در اول وقت نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اذا دخل الوقت یا بلال اعل فوق الجدار و ارفع صوتک بالاذان ؛

ای بلال ! هنگامی که وقت نماز رسید بالای دیوار برو و صدای خود را به وسیله اذان بلند کن .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۷)

۸۱ - تاخیر نماز صبح

قال حجه بن الحسن العسکری - عجل الله تعالی فرجه الشریف - :

ملعون ملعون من اخر الغداه الی ان تنقضی النجوم ؛

ملعون است ، ملعون است ، کسی که نماز صبحش را تاخیر بیندازد تا زمانی که ستارگان محو شوند .

(بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۶)

۸۲ - تاخیر نماز مغرب

قال حجه بن الحسن العسکری - عجل الله تعالی فرجه الشریف - :

ملعون ملعون من اخر المغرب الی ان تشتبك النجوم ؛

ملعون است ، ملعون است ، آن کسی که نماز مغربش را تاخیر بیندازد تا زمانی که آسمان پدیدار شود .

(بحارالانوار، ج ۵۲، ص ۱۵)

۸۳ - به گونه ای نماز بخوان که گویا با آن وداع می کنی

قال الصادق - علیه السلام - :

اذا صلیت صلاه فریضه فصلها لوقتها صلاه مودع یخاف ان لا یعود الیها ابدا ثم اصرف ببصرک الی موضع سجودک فلو تعلم من عن یمینک و شمالک لاحسن صلاتک و اعلم انک بین یدی من یراک و لا تراه ؛

وقتی نماز واجب می خوانی ، آن را در وقت خودش چنان بخوان که گویا دیگر به نماز موفق نمی شوی ، سپس چشم خود را به محل سجده ات متوجه گردان . اگر بدانی چه کسی جانب راست و چپت می باشد هر آینه نمازت را نیکو به جا می آوری بدان بدرستی که در مقابل کسی هستی که تو را می بیند و تو او را می بینی .

(بحارالانوار، ج ۸۳، ص ۱۰)

۸۴ - آزمایش شیعیان در وقت نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

امتحنوا شیعتنا عند مواقیت الصلاه کیف محافظتهم ؛

شیعیان ما را در اوقات نماز آزمایش کنید که چگونه بر خواندن نماز خود در موعد مقرر محافظت می کنند .

(سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۴)

۸۵ - تاخیر نماز اول وقت موجب خشم خداوند

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا علی! و تقیم الصلاه بوضوء سابق فی مواقیتها و لاتوخرها فان فی تاخیرها من غیر عله غضب الله - عز و جل - ؛

یا علی ، با وضوی کامل در اول وقت ، نماز اقامه کن ، و نماز را از اول وقتش به تاخیر نینداز ، چون تاخیر نماز بدون علت و عذر خداوند قهار را به خشم خواهد آورد .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۴)

۸۶- تاثیر نماز اول وقت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ما من عبد اهتم بمواقیت الصلاه و مواضع الشمس الا ضمنت له الروح عند الموت و انقطاع الهموم و الاحزان و النجاه من النار ؛ بنده ای (نمازگزار) که اهتمام و مواظبت به اوقات نماز نماید ، و مواضع آفتاب را برای وقت نمازش دقت کند ، من ضمانت می کنم برای او در دم مرگ ، راحتی را و دفع و رفع هموم و درد و اندوه و نجات از آتش جهنم را .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۲)

۸۷- پاداش نماز اول وقت

عن الحسن العسکری - علیه السلام - :

کلم الله - عز و جل - موسی بن عمران - علیه السلام - قال : الهی ما جزاء من صلی الصلوات لوقتها ؟ قال : اعطيته سوله و ابیحه جنتی ؛

موسی به عمران با خداوند سخن گفت و از پروردگار خویش پرسید : خدایا! پاداش کسی که نمازش را اول وقت می خواند چیست ؟ خداوند تبارک و تعالی فرمود : خواهش و خواسته او را برآورده می کنم و بهشت را بر او مباح می گردانم .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۴)

۸۸- نماز اول وقت نوری از در قیامت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من حافظ علی الخمس باکمال طهورها و مواقیتها کانت له نورا و برهانا یوم القیامه و من ضیعها حشر مع فرعون و هامان ؛

کسی که نمازهای پنج گانه اش را با طهارت کامل در اول وقت به جا آورد ، این نماز در قیامت برای او نور و برهان است و کسی که نمازش را ضایع کند ، با فرعون و هامان محشور خواهد بود .

(سفینه البحار، ج ۲، ص ۴۲)

۸۹ - مواظبت از وقت نماز

قال الصادق - عليه السلام - :

الصلاه فى مواقيتها و المواظبه عليها ؛

نماز را اول وقت بخوانید و مواظبت بر آن کنید .

(وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۸۱)

۹۰ - برتری نماز اول وقت

قال الصادق - عليه السلام - :

ان فضل الوقت الاول على الاخر كفضل الاخره على الدنيا ؛

برتری نماز اول وقت بر نماز آخر وقت ، مانند برتری آخرت است بر دنیا .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۹۵ . میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۰۱)

۹۱ - اهمیت وقت نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

قال الله - عز و جل - ان لعبدى على عهدا ان اقام الصلوه لوقتها ان لا اعذبه و ان ادخله الجنة بغير حساب ؛

خداوند تبارک و تعالی فرمود : من تعهدی نسبت به بنده ام دارم که اگر نماز خود را در وقتش به پا دارد ، او را عذاب نکنم و بی حساب وی را به بهشت ببرم .

(کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۹۰۳۶)

۹۲ - بخشایش یا عذاب خداوند

قال الباقر - عليه السلام - :

و من صلاها لغير وقتها موثرا عليها غيرها فان ذلك اليه ان شاء غفر له و ان شاء عذبه ؛

کسی که نماز را در غیر وقتش به جا آورد و چیز دیگری را بر نماز انتخاب کند و ترجیح دهد، به درستی که این کار، خدا را مختار می کند که اگر بخواهد او را ببخشد و اگر بخواهد او را عذاب کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۳)

۹۳ - فضیلت اول وقت

قال الصادق - علیه السلام - :

فضل الوقت الاول على الاخير للمؤمن من ولده و ماله ؛

فضیلت اول وقت بر آخر وقت بهتر است برای شخص مؤمن از مال و اولادش .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۲)

۹۴ - آثار نماز اول وقت

قال الكاظم - علیه السلام - :

الصلوات المفروضات في اول وقتها اذا اقيم حدودها اطيب ريحا من قضيب الالمس حين يوخذ من شجرة في طيبه و ريحه و طراوته فعليكم بالوقت الاول ؛

نمازهای واجب که در اول وقت آن با آداب و حدودش خوانده می شود خوشبوتر است از برگ آس (یعنی مورد) که در وقت سبزی و طراوت آن را بگیرند . پس بر شما باد که نماز را در اول وقت آن به جای آورید .

(ثواب الاعمال ، ص ۶۳)

۹۵ - نماز اول وقت ، جدایی از غافلین

قال الباقر - علیه السلام - :

ایما مؤمن حافظ علی الصلوات المفروضه فصلاها لوقتها فليس هذا من الغافلین ؛

هر مؤمنی محافظت بر نمازش نماید ، و او را در وقتش به جا آورد ، از انسانهای غافل شمرده نمی شود .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۹)

۹۶ - تأخیر نماز برای مریض

قال الصادق - عليه السلام - :

لكل صلاة وقتان اول و اخر ، فاول الوقت افضله و ليس لاحد ان يتخذ اخر الوقتين وقتا الا- من عله و انما جعل اخر الوقت للمريض و المعتل و لمن له عذر و اول الوقت رضوان الله و اخر الوقت عفو الله ؛

برای هر نماز دو وقت وجود دارد ، اول وقت و آخر وقت ، و اول وقت نماز خواندن افضل است از آخر وقت و نباید کسی آخر وقت را وقت نمازش قرار دهد ، مگر علت و عذری داشته باشد . آخر وقت برای مریضان ، معلولان و کسانی که عذری دارند قرار داده شده است . اول وقت خشنودی خداوند عالم است و آخر وقت بخشایش خداوند متعال است .

(بحار الانوار ، ج ۳ ، ص ۲۵ . دعائم الاسلام ، ج ۱ ، ص ۱۳۷)

۹۷ - سفارش به نماز اول وقت

قال علی - عليه السلام - :

اوصیک یا بنی بالصلاه عند وقتها ؛

فرزندم اوصیت می کنم تو را (امام حسن علیه السلام) به خواندن نماز در اول وقت .

(وسائل الشیعه ، ج ۲ ، ص ۹۰)

۹۸ - فضیلت اول وقت

قال الباقر - عليه السلام - :

اعلم ان اول الوقت ابدأ افضل ؛

بدان ، همانا اول وقت همیشه افضل است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۸)

۹۹ - ملاقات رسول خدا (ص) در قیامت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان ربکم يقول : هذه الصلوات الخمس المفروضات فمن صلاهن لوقتھن و حافظ علیھن لقینی يوم القیامه و له عندی عهد ادخله به الجنة و من لم یصلھن لوقتھن و لم یحافظ علیھن و ذلك الی ان شئت عذبتہ و ان شئت غفرت له ؛

رسول خدا فرمود : خدای شما می فرماید : این نمازهای پنجگانه فریضه است ، پس کسی این نمازها را در وقتش به جا آورد و محافظت بر او نماید ، روز قیامت مرا ملاقات خواهد کرد . و بر عهده من است که او را وارد بهشت کنم ، و کسی که در وقتش نمازها را به جا نیاورد و محافظت بر او نکند ، در این صورت بر من است که اگر بخواهم او را عذاب می کنم ، و اگر بخواهم او را می بخشایم .

(بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۱۸)

۱۰۰ - مجوز برای تاخیر نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

لکل صلاه وقتان و اول الوقتین افضلهما و لا ینبغی تاخیر ذلک عمدا و لکنه وقت من شغل او نسی او سها او نام ، و لیس لاحد ان یجعل اخر الوقتین وقتا الا من عذر او عله ؛

برای هر نماز دو وقت وجود دارد : (اول و وقت و آخر وقت) و اول وقت نماز خواندن افضل است از آخر وقت ، و سزاوار نیست کسی که اول وقت را عمدا به تاخیر بیندازد ولی آخر وقت برای کسانی است که کاری داشته باشند ، یا فراموش کردند یا سهو بر آنها دست داده

و یا به خواب رفته اند و بر هیچ کس جائز نیست که آخر وقت را وقت نماز خود قرار دهد مگر از روی عذر و علتی موجه .

(بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۹)

۱۰۱- تاخیر نماز در لحظه آخر عمر

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

فی مرضه الذی توفی فیهِ و اغمی علیه ثم افاق فقال : لا ینال شفاعتی من اخر الصلاه بعد وقتها ؛

پیامبر (ص) در بیماری که به علت آن رحلت فرمودند بیهوش شدند ، و در چند لحظه ای از بیهوشی به هوش آمدند و فرمودند : شفاعت من به کسی نمی رسد که نماز را از (اول) وقت خودش به تاخیر اندازد .

(بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۲۰)

۱۰۲- مراقبت بر وقت نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

علیکم بالمحافظه علی اوقات الصلوه فلیس منی من ضیع الصلوه ؛

مراقبت بر وقت هر نماز برای شما لازم است ، پس کسی که نماز را سبک بشمارد از من نیست .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۹۸)

۱۰۳- تاویل کلمه (سahون)

قال الصادق - علیه السلام - :

فی قول الله تعالی : (فویل للمصلین ، الذینهم عن صلاتهم ساهون) . قال : تاخیر الصلاه عن اول وقتها لغير عذر ؛

امام صادق (ع) در تفسیر آیه فوق که (سahون) به چه کسانی گفته می شود؟ می فرماید : آنان که نماز خود را از اول وقت بدون عذر به تاخیر می اندازند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۹۱)

۱۰۴- بهترین اعمال

سئل النبي - صلى الله عليه وآله - :

عن افضل الاعمال ؟ قال : الصلاه لاول وقتها ؛

از پیامبر اسلام (ص) سؤال شد : بهترین اعمال چیست ؟ حضرت فرمودند : نماز در اول وقتش .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۷)

۱۰۵ - تاکید نماز در اول وقت

قال الرضا - عليه السلام - :

غفر الله لك لا توخرن صلوه عن اول وقتها الى اخر وقتها من غير عله ، عليك ابدا باول الوقت فاذنت و صلينا ؛

خدا تو را بیامرزد بدون عذر نماز را از وقت به تاخیر نینداز ، بر تو باد که همیشه نماز را در اول وقت آن به جا آوری .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۱۰۱)

۱۰۶ - مراقبت از اوقات نماز

قال الرضا - عليه السلام - :

قال الله - عز و جل - (والذين هم على صلواتهم يحافظون) (۲)

قال : يحافظون على المواقيت ؛

در مورد تفسیر آیه فوق (و آنها که از نمازها و مواظبت می نمایند) می فرماید : کسانی که اوقات نماز را محافظت می کنند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۹۶)

۱۰۷ - نماز در غیر وقت

قال الصادق - عليه السلام - :

من صلی فی غیر الوقت فلا صلاه له ؛

کسی که نماز در غیر وقت بخواند ، مثل اینکه نماز نخوانده است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۹)

۱۰۸ - خصلت خروس

قال الصادق - عليه السلام - :

تعلموا من الديك خمس خصال : محافظته على اوقات الصلوه . . . ؛

از خروس پنج خصلت را فرا گیرید ، یکی از آنها محافظت بر اوقات نماز است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۰)

۱۰۹ - گشوده شده درهای آسمان

قال الصادق - عليه السلام - :

اذا دخل وقت صلاه فتحت ابواب السماء لصعود الاعمال ؛

هنگامی که وقت نماز فرا می رسد ، درهای آسمان برای بالا رفتن اعمال باز می شوند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۷)

۱۱۰ - بهترین اوقات

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

افضل الاعمال الصلوه فى اول وقتها ؛

بهترین اعمال ، نماز در اول وقت است .

(کنز العمال ، حدیث ۱۸۹۰۰)

۱۱۱ - سفارش به اول وقت

قال الرضا - عليه السلام - :

اذا دخل الوقت عليك فصلها فانك لا تدري ما يكون ؛

هنگامی که وقت نماز فرا می رسد ، بر تو باد به خواندن نماز ، پس به درستی که نمی دانی چه پیش خواهد آمد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۷)

۱۱۲ - نتیجه ترک اوقات نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و من ترك اوقاتها يدخل الويل . و الويل واد في جهنم ؛

و کسی که اوقات نماز را ترک کند ، داخل در (ویل) می شود و (ویل) بیابانی در جهنم است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۱۱۳ - اوقات نماز

قال الرضا - عليه السلام - :

ان لكل صلوه ثلاثه اوقات : اول و اوسط و اخر فاول الوقت رضوان الله ، و اوسطه عفو الله و اخره غفران الله و اول الوقت افضله ؛

برای هر نمازی سه وقت وجود دارد : اول وقت ، وسط وقت و آخر وقت . پس در اول وقت نماز به جا آورد مایه خشنودی خداست ، در وسط وقت (نماز بخواند) موجب عفو خداست ، و در آخر وقت (نماز بخواند) سبب آمرزش خدا است ، و اول وقت بافضیلت تر است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۵)

۱۱۴ - محروم از آفات آسمانی

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

إذا انزل الله عاهه من السماء عوفى منها حملة القران و رعاه الشمس ای الحافظون لاوقات الصلوه و عمار المساجد ؛

هنگامی که خداوند سبحان ، از آسمان آفت نازل کرد حاملین قرآن ، رعایت کنندگان خورشید ، یعنی کسانی که اوقات نماز را مراعات کنند ، و مساجد را آباد می سازند از این آفت در امانند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱)

۱۱۵ - دفع شیطان

قال الصادق - عليه السلام - :

و ملك الموت يدفع الشيطان عن المحافظ على الصلوه و يلقيه شهاده : (ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله) فى تلك الحاله العظيمه ؛

هنگام مرگ ملك الموت شيطان را از كسى كه محافظت به (اوقات) نماز مى كند ، دفع مى كند و شهادتين (اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله) را در اين حالت به او تلقين مى كند .

(جامع احاديث الشيعه ، ج ۴ ، ص ۶۱)

۱۱۶ - دو وقت رضوان الله و عفو الله

قال الصادق - عليه السلام - :

اول الوقت رضوان الله و اخر الوقت عفو الله ؛

(نماز) اول وقت (رضوان الله) و موجب خشنودى خداوند است و آخر وقت (عفو الله) و موجب غفران و عفو و بخشايش خداوند است .

(دعائم الاسلام ، ج ۱ ، ص ۱۳۷)

۱۱۷ - تاخير نماز عمدا

قال الرضا - عليه السلام - :

حافظوا على مواقيت الصلوات فان العبد لا يامن الحوادث و من دخل عليه وقت فريضة فقصر عنها عمدا متعمدا فهو خاطى ؛

محافظت بر اوقات نماز كنيد ، پس همانا انسان از حوادث در امان نيست و كسى كه وقت نماز فريضة بر او داخل شد و عمدا كوتاهى كرد ، خطا كننده است .

(بحار الانوار ، ج ۸۳ ، ص ۲۰)

۱۱۸ - منظور از ساهون

قال الرضا - عليه السلام - :

من قوله تعالى : (ويل للمصلين ، الذينهم عن صلاتهم ساهون) يقول عن وقتهم يتغافلون ؛

در تفسير اين آيه : (واى بر نماز گزاران ، آنهاى كه از نماز خویش غافلند) ، مى فرماید : ساهون آنهايى هستند كه غافل از اوقات نمازهاى واجب خود هستند .

(بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۲۰)

۱۱۹ - مراقبت وقت نماز توسط شیعیان

قال علی - علیه السلام - :

شیعتنا رعاء الشمس و القمر و النجوم یعنی التحفظ من مواقیت الصلوه ؛

شیعیان ما مراعات کننده شمس و قمر و نجوم هستند ، یعنی اوقات نماز را مراعات می کنند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۹۳)

۱۲۰ - نماز اول وقت ، میزان انتخاب دوست

قال الصادق - علیه السلام - :

اخیبروا اخیوانکم بخصلتین فان کانتا فیهم و الا فاعزب ثم اعزب ثم اعزب المحافظه علی الصلوات فی مواقیتها و البر بالاخیوان فی العسر و الیسر ؛

برادران خود را در زمینه دو خصلت ، آزمایش کنید ، اگر این دو خصلت را دارا بودند (به دوستی و رفاقت با آنان ادامه دهید) ، و گرنه از آنان دوری کنید ، دوری کنید ، دوری کنید ، و آن دو خصلت عبارت است از :

۱ - مراقبت بر نماز در وقت .

۲ - احسان و نیکی به برادران در حالت تنگدستی و گشایش .

(وسائل الشیعه ، ج ۸ ، ص ۵۰۳)

۱۲۱ - غفلت از وقت نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

فی قوله تعالی : (الذینهم عن صلواتهم ساهون) اهی وسوسه الشیطان ؟ فقال لاکل احد یصیبه هذا و لکن ان یغفلها و یدع ان یصلی فی اول وقتها ؛

از حضرت امام صادق (ع) در مورد این آیه مبارکه سؤال شد آنان که از نماز خود سهو کننده بی خبرند ، که آیا منظور از ساهون وسوسه شیطان است ؟ حضرت فرمود : خیر ، اگر چه همه از وسوسه شیطان نصیبی دارند ، ولی (ساهون) در این آیه ، غفلت از نماز است ، به طوری که فراموش شود در اول وقت به جا آورده شود .

۱۲۲ - ضایع کردن وقت معین

عن داود بن فرقد قال :

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - قوله تعالى : (ان الصلاه كانت على المؤمنین کتابا موقوتا) ، قال : کتابا ثابتا و لیس ان عجلت قليلا او اخرت قليلا بالذی یضرك ما لم تضيع تلك الاضاعه فان الله - عز و جل - یقول لقوم اضاعوا الصلوه و اتبعوا الشهوات فسوف یلقون غیا ؛

این فرقد گفت : از امام صادق (ع) در مورد این آیه پرسیدم (به درستی که نماز بر مؤمنین واجب است در وقت معین) . حضرت فرمودند : نماز واجب حتمی و ثابت و در وقت معین است ، و مختصر تعجیل و تاخیر در وقت معین . مادامی که نماز ضایع نشود ضرری به نماز نمی رساند پس به درستی که خدای عز و جل در مورد قومی فرموده است : ضایع

کردند نماز را و پیروی کردند خواهشها را ، پس زود باشد که ببیند شر را .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۹)

۱۲۳ - ثمره مراقبت وقت نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

هذه الصلوات الخمس المفروضات من اقامهن و حافظ على مواعيتهن لقي الله يوم القيامة و له عنده عهد يدخله به الجنة : و من لم يصلهن بمواعيتهن فذلك اليه ان شاء غفر له ، و ان شاء عذبه ؛

این نمازهای پنجگانه را هر که به پا بدارد و مراقب وقت آن باشد ، پروردگار را ملاقات کند در حالی که قرار دادی و سندی با خداوند دارد که او را داخل بهشت گرداند ، ولی اگر مواظبت اوقات آن نشد چنین سندی ندارد ، چنانچه پروردگار بخواهد او را می بخشد و اگر بخواهد عذاب و توبیخ کند .

(ثواب الاعمال ، ص ۷۰)

۱۲۴ - زائر پروردگار

قال علی - علیه السلام - :

المنتظر وقت الصلاة بعد العصر ، زائر الله و حق علی الله - عز و جل - ان یکرم زائرته و يعطيه ما ساءل ؛

هر کس که منتظر وقت نماز بعد از عصر است ، زائر پروردگار می باشد و بر عهده خداوند عزیز و جلیل است که زائر خود را گرامی بدارد و به او هر چه را خواهد عطا فرماید .

(الخصال باب الثلاثه ، حدیث ۱۲۷ . جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۷۸)

۱۲۵ - وقت نماز ، بهترین اوقات

قال الصادق - علیه السلام - :

ساعات الليل اثنتا عشرة ساعه و ساعات النهار اثنتا عشرة ساعه ، و افضل ساعات الليل و النهار اوقات الصلوات ، ثم قال - علیه السلام - : انه اذا زالت الشمس فتحت ابواب السماء و هبت الرياح و نظر الله الى خلقه ، لا يحب ان يصعدلى عند ذلك الى السماء عمل صالح ، ثم قال : عليكم بالدعاء فى ادبار الصلوات فانه مستجاب ؛

ساعاتهای شب دوازده ساعت است و ساعاتهای روز دوازده ساعت است ، و بهترین ساعتها و قتهای نماز است ، سپس فرمود : آن

گاه که خورشید میل کرد (ظهر شد) درهای آسمان باز می شود، بادها می وزد، خداوند به مخلوقاتش نظر می کند. من دوست دارم در این وقت برای من عمل نیکی بالا برود، سپس فرمود: بر شما باد که بعد از نمازها دعا کنید، زیرا آن پذیرفته است.

(اصول وافی، ج ۲، ص ۸۷)

۱۲۶ - پیامبر (ص) و نماز اول وقت

عن عائشه قالت :

كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - يحدثنا و نحدثه فاذا حضرت الصلوه فكانه لم يعرفنا و لم نعرفه اشتغالا بعظمه الله ؛

پیامبر خدا (ص) با ما و ما با او سخن می گفتیم، چون هنگام وقت نماز می رسید پیامبر خدا (ص) به سبب توجه به عظمت حق تعالی، چنان بود که گویی ما را نشناخته و ما او را نمی شناسیم.

(محجه البيضاء، ج ۱، ص ۳۵۰)

۱۲۷ - جاذبه نماز

قال علی - عليه السلام - :

كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - لايوثر على الصلوات عشاء و لاغيره و كان اذا دخل وقتها كانه لايعرف اهلا و لاجمعا ؛

رسول خدا (ص) هیچ چیز را نه شام و نه غیر آن را، بر نماز مقدم نمی داشت؛ هرگاه وقت نماز فرا می رسید، رسول خدا (ص) دیگر نه خانواده می شناخت و نه دوست.

(سنن نبوی، ص ۱۴)

۱۲۸ - موقعیت وقت نماز

عن علی - عليه السلام - قال :

حافظوا على الصلوات الخمس في اوقاتها فانها من الله عز و جل بمكان ؛

از علی (ع) نقل شده که فرمود: بر نمازهای پنجگانه در وقتهایش محافظت کنید، زیرا آن از خداوند عز و جل در موقعیتی است.

(بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۳۹۲)

۱۲۹ - نماز امام رضا (ع) در اول وقت

عن ابراهیم بن موسی القزاز قال : خرج الرضا - علیه السلام - :

يستقبل بعض الطالبین و جاء وقت الصلوه فمال الى قصر هناك فنزل تحت صخره فقال : اذن فقلت منتظر يلحق بنا اصحابنا ، فقال : غفران الله لك لا توخرن صلوه عن اول وقتها الى اخر وقتها من غير عله ، عليك ابدأ باول الوقت فاذنت و صلينا ؛

قزاز می گوید : امام رضا (ع) به عنوان استقبال بعضی از طالبین خارج شد ، وقت نماز فرا رسید حضرت امام با یاران به سوی قصری که در آن حوالی بود رفتند و در کنار سنگ بزرگی فرود آمدند و دستور داد تا اذان بگویند راوی می گوید عرض کردم : منتظر ملحق شدن بعضی از یاران هستیم که بیایند . حضرت فرمود : خداتو را بیامرزد ، بدون عذر نماز را از اول وقت به تاخیر نینداز ، بر تو باد همیشه نماز را در اول آن به جا آوری .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۵)

۱۳۰ - رسیدن وقت نماز

قال علی - علیه السلام - :

جاء وقت الصلاه ، وقت امانه عرضها الله على السموات و الارض و الجبال فابین ان یحملنها و اشفقن فیها ؛

هنگامی که وقت نماز فرا رسید ، وقت امانتی است که خدا بر آسمانها و زمین و کوهها عرضه کرد ، اما آنها از قبول آن دوری کردند و ترسیدند .

(تفسیر صافی ، ج ۲ ، ص ۳۷۰)

۱۳۱ - نماز در وقت خود

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال :

هذه الفریضه من صلاها لوقتها عارفا بحقها لایوثر علیها غیرها کتب الله له براءه لایغذبه ، و من صلاها لغير وقتها موثرا علیها غیرها ، فان ذلك الیه ان شاء غفر له . و ان شاء عذبه ؛

از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود : این واجب ، هر کس آن را در وقتش بخواند و حق آن را بشناسد ، و غیر آن را بر آن نگزیند ، خداوند برای او بیزاری می نویسد ، هرگز بر وی عذاب نکند ، و هر کس آن را در غیر وقتش بخواند ، و غیر آن را برگزیند ، این به سوی اوست ؛ اگر بخواند او را می آمرزد و اگر بخواند او را عذاب می کند .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۳)

قال الصادق - علیه السلام - :

وقت الفجر حین ینشق الفجر الی ان یتجلل الصبح السماء ، و لاینبغی تاخیر ذلک عمدا ، و لکنه وقت لمن شغل او نسی اونام ؛

وقت نماز صبح هنگامی است که فجر و سپیده منشق و باز گردد و گسترش پیدا کند تا آن که روشنایی صبح در آسمان پخش گردد . و سزاوار نیست تاخیر نماز صبح از این وقت مگر برای کسی که مشغول به کاری بوده که نمی توانسته از آن کار جدا گردد . و یا نماز را فراموش کرده باشد ، و یا کسی که خواب مانده و دیر از خواب بیدار شده باشد (که تاخیر نماز با این عذرها مانعی ندارد و نمازش صحیح است

.)

(وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۱۵۱)

۱۳۳ - دارای دو خصلت

عن الصادق - عليه السلام - قال :

خصلتان من كانتا فيه ، و الا فاعزب ، و الا فاعزب ، قيل : و ما هما ؟ قال : الصلاه فى مواقيتها ، و المواظبه عليها ، و المواساه ؛
دو خصلت است در هر كس اين دو باشد فيها ، و گرنه دور شو ، سپس دور شو ، (يعنى لايق چيزى نيست) . عرض كردند آن دو چيست ؟ فرمود : خواندن نماز در وقتهايش و مواظب بودن بر آن ، و يارى رساندن به مردم .

(وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۸۱)

۱۳۴ - اهميت به وقت نماز

عن الصادق - عليه السلام - قال :

ان ملك الموت قال : انه ليس فى شرق الارض و لا فى غربها اهل بيت مدر و لا وبر الا انا اتصفحهم فى كل يوم خمس مرات ، فقال رسول الله - صلى الله عليه و اله - : انما يتصفحهم فى مواقيت الصلاه ، فان كان ممن يواظب عليها عند مواقيتها لقنه شهاده ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله - صلى الله عليه و آله - و نحى عنه ملك الموت ابليس ؛

از امام صادق (ع) نقل شده كه فرمود : عزرائيل گوید : در شرق و غرب زمين اهل خانه گلى و نه اهل خانه مو و پشمى نيست ، مگر اينكه هر روز پنج مرتبه به آن ها نظر مى كنم ، پيامبر خدا (ص) فرمود : جز اين نيست به آنها در وقتهاى نماز نظر مى كند ، اگر از آنها باشد بر نماز در وقتهاى آن مواظبت مى

کند (هنگام مرگ) شهادتین بر او تلقین می کند، و شیطان را (در آن هنگام که می خواهد ایمان را از او بگیرد) دور می کند.

(وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۷۹)

۱۳۵ - نماز در غیر وقت

عن الصادق - علیه السلام - قال :

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - : من صلی الصلاه لغير وقتها رفعت له سoudاء مظلّمه تقول ضیعتنی ، ضیعتك الله كما ضیعتنی ، فی روایه عن الباقر - علیه السلام - انها اذا ارتفعت فی اول وقتها رجعت الی صاحبها و هی بیضاء مشرقه یقول حفظتني حفظك الله ؛

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود: پیامبر خدا (ص) فرمود: هر کس نماز را در غیر وقت آن بخواند برای او بالا می رود در حالی که سیاه و تاریک است، گوید: مرا تبه کردی خداوند تو را تبه گرداند همان طور که مرا تبه ساختی. در روایت دیگر آمده، همانا اگر نماز اگر در اول وقتش بالا رود به صاحبش سفید و نورانی بر می گردد و گوید: مرا حفظ کردی خدا تو را حفظ کند.

(وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۸۰ - ۷۸)

۱۳۶ - هنگام وقت نماز

سئل الصادق - علیه السلام - عن الرجل یكون فی السفینه و تحضر الصلاه یخرج الی الشط لایرغب عن صلاه نوح - علیه السلام - فقال : صل فی السفینه قائما فان لم یتهیالك من قیام فصلها قائما ؛

شخصی از امام صادق (ع) سؤال کرد: که مردی در کشتی است، و وقت نماز می رسد، می خواهد از کشتی بیرون آید و در کنار دریا روی زمین نماز بخواند. حضرت فرمود: از نماز نوح (ع) روی بر نگرداند (زیرا نوح در کشتی نماز خواند) و در همان

کشتی نماز بخواند و اگر نتوانست بایستد نشسته نماز بخواند .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۹۸)

۱۳۷ - مواظبت از وقت نماز

عن ابان بن تغلب قال :

كنت صليت خلف ابي عبدالله - عليه السلام - بالمزدلفه ، فلما انصرف التفت الى فقال : يا ابان ! الصلوات الخمس المفروضات ، من اقام حدودهن و حافظ على مواقيتهن لقي الله يوم القيامة ، و له عنده عهد يدخله به الجنة ، و من لم يقدر حدودهن ، و لم يحافظ على مواقيتهن لقي الله و لا عهد له ان شاء عذبه ، و ان شاء غفر له ؛

از ابان بن تغلب نقل شده گوید : بودم پشت سر امام صادق (ع) در مشعر نماز خواندم ، آن گاه که برگشت به من توجه شده ، فرمود : ای ابان ، نمازهای پنجگانه واجب ، هر کس حدهای آن ها را به پا دارد ، و بر وقتهای آن ها مواظبت کند ، به خدا ملاقات می کند ، و برای وی در نزد او پیمانی است به آن او را به بهشت داخل میکند و هر کس حدهای آنها را به پا ندارد ، و بر وقتهای آن ها مواظبت نکند ، به خدا ملاقات می کند و او را پیمانی نمی باشد اگر بخواهد او را عذاب می کند و اگر بخواهد او را می بخشد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۸)

۱۳۸ - برتری نماز اول وقت

عن الباقر - عليه السلام - قال :

اعلم ان اول الوقت ابداء افضل ، فعجل بالخير ما استطعت ، واحب الاعمال الى الله ما داوم العبد عليه و ان قل ؛

از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود : آگاه باش همانا اول وقت همیشه برتر

است ، هر قدر می توانی به نیکویی بشتاب ، و دوست ترین عملها به خداوند آن است که بنده همیشه آن را به جا آورد ، هر چند اندک باشد .

(فروع ، ج ۳ ، ص ۲۷۴)

۱۳۹ - منتظر وقت نماز

عن الصادق - علیه السلام - قال :

كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - يقول : من حبس نفسه على صلاة فريضة ينتظر وقتها فصلاها في اول وقتها ، فاتم ركوعها و سجودها و خشوعها ، ثم مجد الله تعالى ، و عظمه و حمده حتى يدخل وقت الصلاه الاخرى فلم يلغ بينهما كتب الله كاجر الحاج المعتمر ، و كان من اعلى عليين ؛

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود : پیامبر خدا (ص) می فرمود : هر کس وجود خود را برای نماز واجبی آماده نگاه دارد ، منتظر وقت آن باشد ، و آن را در اول وقتش بخواند ، و رکوع و سجود و خشوع آن را کامل به جا آورد سپس خدا را تمجید و تعظیم نماید و او را سپاسگزار باشد ، تا وقت نماز دیگر برسد ، و در میان این دو کار بیهوده انجام ندهد خداوند برای او مانند ثواب حج و عمره آورنده را می نویسد ، و از اهل علیین می باشد .

(معالم زلفی ، ص ۴۱)

۱۴۰ - معنی وقت نماز ظهر

عن ابي عبدالله - عليه السلام - :

الصلاه الوسطى الظهر و قوموا لله قانتين ، اقبال الرجل على صلاته و محافظته على وقتها حتى لا يلهيه عنها و لا يشتغله شيء ؛
نماز وسطی به نماز ظهر گفته می شود و به پا خیزند برای خدا به اطاعت و بندگی (در معنای جمله (قوموا لله قانتین) می فرماید) : توجه و رو آوردن نماز گزار به نماز و محافظت و مراقبت کامل از وقت نماز به آن طوری که هیچ چیز

او را از آن مشغول نکند و باز ندارد .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۳۱)

۱۴۱ - نماز گزار اهل آتش نیست

قال علی - علیه السلام - :

تعاهدوا امر الصلاة و حافظوا علیها و استکثروا منها و تقربوا بها فانها كانت علی المؤمنین کتابا موقوتا الا تسمعون الی جواب اهل النار حین سئلوا : (ما سلکم فی سقر قالوا لم نک من المصلین) ؛

مواظب نماز باشید ، نماز را حفظ کنید ، زیاد نماز بخوانید . به وسیله نماز به خدا نزدیک شوید ؛ زیرا نماز کاری است که خدا در وقتی معینی آن را واجب کرده است . مگر به پاسخ جهنمی ها آن گاه که سؤال می شوند گوش نداده اید ؟ چه چیز شما را در جهنم افکند ؟ آنان می گویند : ما نماز نمی خواندیم .

(نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۱)

۱۴۲ - بازرگانی هنگام وقت نماز

(رجال لاتلهیهم تجاره و لایبع عن ذکر الله و اقام الصلاة و ایتاء الزکاه) ، عن الصادق - علیه السلام - فی هذه الایه قال : کانوا اصحاب تجاره فاذا حضرت الصلاة ترکوا التجاره و انطلقوا الی الصلاة ، و هم اعظم اجرا ممن لایتجر ؛

(مردانی آنها را بازرگانی و نه سوداگری از یاد خدا و به یاد داشتن نماز و ادا کردن نماز سرگرمشان نمی سازد) - در این آیه از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود : اینها صاحبان بازرگانی بودند ، آن گاه که وقت نماز رسید بازرگانی را رها می کردند و به نماز می رفتند و اجر آنان از کسانی که تجارت نمی کنند بزرگتر است .

(بحار الانوار ، ج ۸۳ ، ص ۴)

۱۴۳ - وقت نماز هنگام جنگ

عن ابن عباس قال :

کان علی - علیه السلام - یوما فی حرب صفین مشغلا بالحرب و القتال و هو مع ذلک بین الصفین یراقب الشمس ، فقال له ابن عباس : یا امیر المؤمنین ما هذا الفعل ؟ قال : انظر الی الزوال حتی نصلی ، فقال له ابن عباس : و هل هذا وقت صلاه ؟ ان عندنا لشغلا بالقتال عن الصلاه !! فقال - علیه السلام - علی ما نقاتلهم ؟ انما نقاتلهم علی الصلاه ، و لم یترک صلاه اللیل قط حتی لیله الیهیر ؛

از ابن عباس نقل شده که گوید: علی (ع) روزی در صفین مشغول جنگ و قتال بود، و او با این حال چشم به خورشید داشت، ابن عباس به او عرض کرد: یا امیرالمؤمنین این چه

کار است؟ فرمود: به زوال خورشید نگاه می‌کنم تا نماز بخوانم. ابن عباس به او عرض کرد: آیا این وقت نماز است؟ همانا نزد ما به جنگ اشتغال است از نماز. علی (ع) فرمود: برای چه با آن‌ها می‌جنگیم؟ جز این نیست با آن‌ها بر نماز می‌جنگیم. گوید: نماز شب را هرگز ترک نکرد حتی شب هریر که تا صبح مشغول جنگ بود.

(بحار الانوار، ج ۳، ص ۲۳)

۱۴۴ - محبوبترین کارها

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

احب الاعمال الى الله الصلاه لوقتها . . . ؛

محبوبترین کارها در نزد خداوند، نماز اول وقت است.

(کنز العمال، ج ۷، حدیث ۱۸۸۹۷)

۱۴۵ - ندای فرشته هنگام وقت نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ما من صلوه تحضر وقتها الا نادى ملك من بين يدى الناس قوموا الى نيرانكم التى اوقدتموها على ظهوركم ، بصلاتكم ؛

وقت هر نماز فرا می‌رسید، فرشته‌ای در میان مردم ندا سر میدهد برخیزید، به وسیله نمازتان، آن آتش گناه را که خودتان فراهم کردید، خاموش کنید.

(روضه الواعظین، ج ۲، ص ۳۱۸)

۱۴۶ - نماز را به تاخیر نیندازید

قال ابراهيم بن موسى القزاز :

(خرج الرضا - عليه السلام - يستقبل بعض الطالبين و جاء وقت الصلاه ، فمال الى قصر هناك ، فنزل تحت صخره ، فقال اذن ، فقلت تنتظر يلحق بنا اصحابنا فقال : غفر الله لك لا توخرن صلاه عن اول وقتها الى اخر وقتها من غير عله . عليك ابدا باول الوقت . فاذنت و صلينا ؛

امام رضا (ع) به عنوان استقبال از بعضی از طالبین خارج شد، (و ما عده ای از یاران آن حضرت بودیم). وقت نماز فرا رسید. قصری در آن حوالی بود. امام (ع) با یاران به سوی آن رفتند و در کنار سنگ بزرگی فرود آمدند. راوی می‌گوید: سپس

امام به من فرمود : اذان بگو . عرض کردم منتظر رسیدن و ملحق شدن بعضی از یاران هستیم ، که بیایند . حضرت فرمودند :
خدا تو را بیامرزد ، نماز را از اول وقت بدون عذر تاخیر نیندازید ، بر تو باد همیشه نماز را در اول وقت آن به جا آوری .
راوی گفت : پس اذان گفتم و

نماز را خواندیم .

(بحار الانوار ، ج ۸۳ ، ص ۲۱)

۱۴۷ - اهمیت اوقات نماز

قال علی - علیه السلام - :

ارتقب وقت الصلاه فصلها لوقتها . و لاتعجل قبله لفراغ و لاتوخرها عنه لشغل فان رجلا سال رسول الله - صلى الله عليه وآله - عن اوقات الصلاه . فقال رسول الله - صلى الله عليه وآله - اتانى جبرئيل - عليه السلام - وقت الصلاه حين الصلاه حين زالت الشمس فكانت على حاجبه الايمن ، ثم اتانى وقت العصر فكان ظل كل شىء مثله ثم صلى المغرب حين غربت الشمس ، ثم صلى العشاء الاخره حين الشفق ، ثم صلى الصبح فاغسل بها و النجوم مشتبهه فصل لهذه الاوقات و الزم السنه المعروفه ، و الطريق الواضح ؛

مراقب اوقات نمازت باش و آن را در وقت مقرر خود به جا آور ، به خاطر فراغت قبل از وقت نماز اقدام به اقامه آن نکن و همچنین به خاطر کاری که داری آن را به تاخیر نینداز (برای نمازت اهمیتی خاص قائل شود و حساب جدایی برای آن باز کن و هرگز نمازت را تابع چیزهای دیگر قرار نده ، بلکه سعی کن همه چیز را تابع و پیرو نماز کنی) ؛ زیرا مردی از رسول خدا (ص) از اوقات نماز پرسید ؟ حضرت چنین فرمود : جبرئیل در هنگام زوال شمس که آفتاب مقابل حاجب و ابروی راست او بود نازل شد . سپس جبرئیل وقت نماز عصر آمد ، که در آن هنگام سایه هر چیزی به قدر و اندازه خود او چیز گردیده بود .
سپس پیامبر (ص) نماز

مغرب را وقتی که خورشید غروب کرد به جا آورد. آن گاه نماز عشاء را هنگامی که حمزه مغربیه زایل شد، خواند و به جا آورد و سپس نماز صبح را هنگامی که تاریکی آخر شب بود و ستارگان مشبک بودند، به جا آورد، آن گاه امیرالمؤمنین (ع) اضافه فرمود: ای محمد بن ابی بکر! نمازت را در این اوقات به جای آور و ملزم باش به اینکه کار نیکو انجام دهی، و سنت حسنه به جا آوری و راه روشن و راست را انتخاب کنی.

(بحارالانوار، ج ۸۳، ص ۱۵)

۱۴۸ - یادآوری برای نماز اول وقت

عن انس:

ان رسول الله - صلی الله علیه وآله - یاتی بیت فاطمه سته اشهر اذا خرج الی الصلاه الفجر یقول: یا اهل البیت، الصلاه الصلاه یا اهل البیت انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس و یطهرکم تطهیرا؛

(انس بن مالک) صحابی معروف می گوید: پیامبر خدا (ص) در مدت شش ماه همیشه بعد از نماز صبح در کنار (بیت) فاطمه ندا در می داد که: ای اهل بیت! نماز، نماز (وقت نماز فرا رسید) و ای اهل بیت! همانا خداوند خواسته است تا شما را از پلیدیهای شرک و گناه و رذایل اخلاقی پاک نگاه دارد.

(تفسیر سیوطی، ج ۵، ص ۱۹۸)

۱۴۹ - تاخیر نماز از وقت فضیلت

قال الصادق - علیه السلام -:

من صلی الصلاه لغير وقتها رفعت له سوادا مظلمه تقول ضیعک الله کما ضیعتنی . و اول ما یسال العبد اذا وقف بین یدی الله - عز و جل - عن الصلاه، فان زکة صلاته زکی سایر عمله، و ان لم یزک صلاته لم یزک عمله؛

کسی که نمازش را در غیر وقت آن بخواند (البته بدون عذر و علت) از نمازش ظلمت و تاریکی بلند می گردد، و می گوید خدا تو را ضایع کند که مرا ضایع کردی و اول چیزی که از بنده در مقابل خداوند - جلت عظمته - سوال می کنند، نماز است که اگر نماز او صحیح و مقبول باشد، اعمال و کارهای نیک او نیز مقبول خواهد شد، و هرگاه نمازش مقبول نباشد، دیگر

اعمال او نیز مطرود شود .

(بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۱۹)

۱۵۰- محاسن نماز اول وقت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

إذا زالت الشمس فتحت ابواب السماء و ابواب الجنان و استجيب الدعاء ، فطوبى لمن رفع له عند ذلك عمل صالح ؛

وقتی آفتاب از دایره نصف النهار گذشت ، درهای آسمان و درهای بهشت گشوده شده و دعا در این هنگام مستجاب می گردد . پس خوشا به حال کسی که در این ساعت عمل صالحی از او بالا رود .

(سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۴)

۱۵۱- وقت شرعی نماز

قال علی - عليه السلام - :

صل الصلوه لوقتها الموقت لها ؛

نماز را در اوقاتی که برای آن مقرر شده است به جا آور .

(نهج البلاغه ، نامه ۲۷)

۱۵۲- امتحان شیعه

عن امیرالمؤمنین - عليه السلام - قال :

اخبثوا بخصلتین فان کانتا فیهم فهم شیعی من محافظتہم علی اوقات الصلوات و مواساتہم مع اخوانہم المؤمنین بالمال و ان لم تکنوا فیهم فاعزب ثم اعزب ثم اعزب ؛

شیعیان مرا به دو خصلت امتحان کنید ، که اگر دارای این دو خصلت بودند شیعه هستند اهمیت به نماز در اول وقت و دستگیری برادران دینی خود با مال ، اگر این دو در آن ها نبود از ما دورند و دورند و دورند .

(جامع الاخبار ، فصل ۱۹)

۱۵۳- تاخیر نماز بدون علت

قال الصادق - عليه السلام - :

من صلى الصلوات المفروضات في اول وقتها و اقام حدودها ، رفعها الملك الى السماء بيضاء نقيه ؛ تقول : حفظك الله كما حفظني استودعتني ملكا كريما . و من صلاها بعد وقتها من غير عله و لم يقم حدودها ، رفعها الملك سوداء مظلمه ؛ و هي تهتف به : ضيغنتي ضيعك الله كما ضيغنتي و لا رعاك الله كما لم ترعني ؛

کسی که نمازهای واجب را در اول وقت ادا کند و حدود آن ها را حفظ نماید . فرشته آن را سپید و پاکیزه به آسمان برد . نماز(به نماز گزار) گوید : (خدا تو را نگاه دارد همان گونه که مرا نگاه داشتی ؛ مرا به ملکی بزرگوار سپردی . و کسی که نمازها را بی سبب به تاخیر اندازد و حدود آنها را حفظ نکند ، فرشته نماز او را سیاه و تاریک به آسمان برد در حالی که نماز با صدای بلند به نماز گزار گوید : (مرا ضایع کردی ، خدای تو را ضایع کند

، آن چنان که مرا ضایع کردی ؛ و خدا تو را رعایت نکند آن چنان که تو مرا رعایت نکردی) .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۹۰)

۱۵۴ - نماز اول وقت بهترین عمل

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

افضل العمل : الصلاه على ميقاتها ، ثم بر الوالدين ، ثم ان يسلم الناس من لسانك ؛

بهترین عمل ، به پا داشتن نماز در وقت معین و زمان فضیلت آن است و سپس نیکی به پدر و مادر و بعد از آن در امان بودن مردم از زبان تو است .

(کنز العمال ، ج ۱۵ ، ص ۹۴۸)

۱۵۵ - اوقات نمازهای پنجگانه

قال علي - عليه السلام - :

اما بعد ، فصلوا بالناس الظهر حتى تفي الشمس مثل مريض العنز ، و صلوا بهم العصر و الشمس بيضاء حيه في عضو من النهار حين يسار فيها فرسخان ، و صلوا بهم المغرب حين يفطر الصائم و يدفع الحاج الى منى ، و صلوا بهم العشاء حين يتواري الشفق الى ثلث الليل ، و صلوا بهم الغداه و الرجل يعرف وجه صاحبه ، و صلوا بهم صلاه اضعفهم و لا تكونوا فتانين ؛

اما بعد ، نماز ظهر را با مردم (به جماعت) هنگامی برپای دارید که آفتاب میل به طرف مغرب کند و سایه آن به اندازه دیوار آغل بز شود ، و نماز عصر را هنگامی بر پای دارید که آفتاب در پرده ای از روز همچنان روشن است و میتوان تا دو فرسخ پیاده راه رفت . نماز مغرب را در موقعی بگزارید که روزه دار افطار میکند ، و حاجیان از عرفات به منا می آیند ، و نماز عشاء را در وقتی که شفق ناپدید می شود تا یک سوم شب ، بر پای دارید . و نماز صبح را موقعی بر

پای دارید که اگر کسی در آن روشنی کم دیگری را دید او را بشناسد .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۹۸۶)

۱۵۶ - دو وقت برای نماز

قال الصادق - علیه السلام - :

لکل صلاه وقتان اول الوقت افضلها ؛

برای هر نمازی دو وقت می باشد ، که اول وقت ، برترین آنها است .

(الکافی ، ج ۳ ، ص ۲۷۴)

۱۵۷ - بهترین کارها

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

خیر الاعمال الصلوه فی اول وقتها ؛

بهترین کارها ، نماز در اول وقت است .

(کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۱۹۲۶۵)

۱۵۸ - نماز در اول وقت نیکوست

قال الرضا - علیه السلام - :

الصلوه فی اول الوقت افضل ؛

نماز در اول وقت پسندیده تر است .

(بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۲۶)

فصل سیزدهم : اهمیت و فضیلت اذان

آیات

۱ - اذان و نماز

و اذا ناديتهم الى الصلوه اتخذوها هزوا و لعبا ذلك بانهم قوم لا يعقلون :

آنها هنگامی که (اذان می گویند و مردم را) به نماز می خوانید ، آن را به مسخره و بازی می گیرند ؛ این به خاطر آن است که آن ها جمعی هستند که درک نمی کنند .

(سوره مائده ، آیه ۵۸)

احادیث

۱ - اذان به خاطر خدا

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

المؤذن المحتسب كالشاهر بسيفه في سبيل الله القائل بين الصفيين ؛

اذان گویی که به خاطر خدا اذان بگویند ، مانند کسی است که در راه خدا شمشیرش را از غلاف بیرون می آورد ، و بین دو صف (کفر و اسلام) جنگ می کند .

(بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۴۹)

۲ - اذان در گوش امام حسین (ع)

قال زين العابدين - عليه السلام - :

ان النبي - صلى الله عليه وآله - اذن في اذن الحسين - عليه السلام - بالصلاه يوم ولد ؛

در روز ولادت امام حسین (ع) پیامبر اسلام (ص) در گوش او اذان گفت .

(بحارالانوار ، ج ۱۰۴ ، ص ۱۱۲)

۳ - نخستین اذان گو

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان اول من سبق الى الجنة بلال . . . لانه اول من اذن ؛

بلال نخستین کسی است که به سوی بهشت پیشی گرفت ، چون که او نخستین کسی بود که اذان گفت .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۴)

۴ - شنیدن اذان و شرکت در نماز جماعت

قال علی - علیه السلام - :

من سمع النداء فلم یجبه من غیر عله فلا صلاه له ؛

هر که بانگ (اذان) را بشنود و بدون علت بدان پاسخ ندهد ، پس نمازی برای او نیست .

(وسائل الشیعه ، ج ۵۵ ، ص ۳۷۵)

۵ - اذان نابالغ

قال الصادق - علیه السلام - :

لاباس ان یوذن الغلام الذی لم یحتلم ؛

نوجوان نابالغ اذان بگوید اشکالی ندارد .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۶۱)

۶ - هنگام شنیدن اذان

قال الصادق - علیه السلام - :

اذن کلما سمعت الاذان کما یوذن المودن ؛

وقتی صدای اذان مودن را شنیدی ، اذان بگو .

(بحار الانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۷۴)

۷ - اهل آسمان و شنیدن اذان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان اهل السماء لا یسمعون من اهل الارض شیئا الا الاذان ؛

همانا اهل آسمان نمی شنوند از اهل زمین چیزی مگر اذان را .

(میزان الحکمه ، ج ۱ ، ص ۸۲)

۸- مزد موذن

قال علی - علیه السلام - :

لاباس ان یجری علیه من بیت المال ؛

برای موذن از بیت المال مزدی بدهند ، اشکالی ندارد .

(بحار الانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۶۱)

۹- رفع بداخلاقی به وسیله اذان

عن ابی عمیر ، عن هشام بن سالم ، قال - علیه السلام - :

و من ساء خلقه فاذنوا فی اذنه ؛

کسی که اخلاقش بد است در گوش او اذان بگویید .

(میزان الحکمه ، ج ۱ ، ص ۸۴)

۱۰- اذان و اقامه در گوش نوزاد

قال الصادق - علیه السلام - :

المولود اذا ولد یوذن فی اذنه الیمنی و یقام فی الیسری ؛

فرزند وقتی به دنیا آمد ، در گوش راست او اذان و در گوش چپ او اقامه بگویید .

(مکارم الاخلاق ، ص ۲۶۱)

۱۱- نماز همراه با اذان و اقامه

قال علی - علیه السلام - :

من صلی باذان و اقامه صلی خلفه صف من الملائکه لایری طرفاه و من صلی باقامه صلی خلفه ملک ؛

هر کس که نماز خود را با اذان و اقامه بخواند ، صفی از فرشتگان پشت سر او به نماز می ایستد که دو طرف آن صف دیده

نمی شود و هر کس نماز خود را با اقامه تنها بخواند ، یک فرشته پشت سر او نماز می گزارد .

(ثواب الاعمال ، ص ۵۸)

۱۲ - دعای بین اذان و اقامه

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الدعاء بين الاذان و الاقامة لا يرد ؛

دعای بین اذان و اقامه رد نمی شود .

(شهاب الاخبار ، ص ۴۴)

چون که قامت کنند بهر نماز

رد نگردد دعا ز راه نیاز

۱۳ - ندای خروس

قال لقمان الحكيم - عليه السلام - :

يا بني لا يكن الديك اليس منك و اكثر محافظه على الصلوات الا تراه عند كل صلوه يؤذن لها و باسحار يعلن بصوته و انت نائم ؛

پسرم ! مبادا چنین شود که خروس ، صبح از تو هوشیارتر و به اوقات نماز از تو مراقبتر باشد ؛ آیا نبینی به هنگام هر نماز اعلام دخول وقت می کند (اذان می گوید) و سحرگاهان صدا به آواز بلند سر می دهد ، در حالی که تو در خوابی .

(ارشاد القلوب ، باب ۱۸)

۱۴ - صفت مؤذنین

قال الصادق - عليه السلام - :

فی المؤذنين انهم الامناء ؛

اذان گویان (مؤذنین) امانتدارند .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۶)

۱۵ - پاداش یک اذان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من اذن فی سبیل الله صلوه واحده ایمانا و احتسابا تقربا الی الله - عز و جل - غفر الله له ما سلف من ذنوبه ، و من علیه بالعصمه فیما بقی من عمره ، و جمع بینہ و بین الشهداء فی الجنه ؛

کسی که برای خدا اذان یک نماز را از روی ایمان و اخلاص و تقرب به درگاه خداوند بگوید ، خدا گناهان گذشته او را ببخشد و بر او منت نهد که بقیه عمرش در عصمت الهی باشد و در بهشت او را در یک جا هم نشین شهیدان نماید .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۲۵)

۱۶ - پاداش یک سال اذان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من اذن سنه واحده بعثه الله - عز و جل - یوم القیامه و قد غفرت ذنوبه کلها بالغه ما بلغت ، و لو کانت مثل زنه جبل احد ؛ کسی که یک سال اذان بگوید ، خداوند عز و جل روز قیامت او را مبعوث می کند ، در حالی که تمامی گناهانش هر اندازه هم که باشد بخشوده می شود ، گرچه به سنگینی کوه احد باشد .

(بحار الانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۲۴)

۱۷ - پاداش ده سال اذان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من اذن عشر سنین اسکنه الله - عز و جل - مع ابراهیم - علیه السلام - فی قبه او فی درجه ؛

کسی که ده سال اذان بگوید ، خداوند او را در بهشت ، در بارگاه و یا در مقام حضرت ابراهیم (ع) ساکن می کند .

(بحار الانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۲۴)

۱۸ - پاداش بیست سال اذان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من اذن عشرين عاما ، بعثه الله - عز و جل - يوم القيامة و له من النور مثل زنه السماء ؛

کسی که بیست سال اذان بگوید ، خداوند متعال او را در روز قیامت به گونه ای محشور می کند که دارای نوری همانند وزن آسمان باشد .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۲۴)

۱۹ - پاداش چهل سال اذان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من اذن اربعين عاما محتسبا بعثه الله - عز و جل - يوم القيامة و له عمل اربعين صديقا عملا مبرورا متقبلا ؛

کسی که چهل سال برای خدا اذان بگوید ، خداوند او را در روز قیامت به گونه ای محشور می کند که دارای اعمال نیک و پذیرفته شده چهل انسان خالص و راستین است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۲۵ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۵)

۲۰ - آداب اذان

قال الصادق - عليه السلام - :

من السنه اذا اذن الرجل ان يضع اصبعه في اذنيه ؛

آداب اذان آن است که مؤذن دو انگشتش را هنگام اذان گفتن بر دو گوشش بگذارد .

(من لا يحضره الفقيه ، ج ۱ ، ص ۱۸۴)

۲۱ - مقام اذان گویان

قال الصادق - عليه السلام - :

اطول الناس اعناقا يوم القيامة المؤمنون ؛

بلندترین گردن (مقام اذان گوها) در روز قیامت اذان گویان هستند .

(ثواب الاعمال ، ص ۱۹)

۲۲ - ندای زمین

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ما من صباح ولا روح الا وبقاع الارض ينادى بعضها بعضا يا جارتى هل مر بک ذاكر الله ؟ او عبد وضع جبهته عليك ساجدا لله ؟ فمن قائله نعم ، فاذا قالت نعم اهتزت وابتهجت وترى ان لها الفضل على جارتها ؛

هیچ صبح و شام نیست مگر این که نقاط زمین همدیگر را ندا می کنند : ای همسایه من آیا بر تو گذشت کسی که ذکر خدا نماید ، یا بنده ای که پیشانی خویش برای سجده به خدا بر تو نهد ؟ برخی گویند آری (و برخی نه ،) هر کس آری بگوید ، بر خود می بالد و شاد می گردد و خود را بر دیگری برتری می نهد .

(مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶)

۲۳ - تنها اقامه گفتن

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من اقام و لم يؤذن لم يصل معه الا ملكاه اللذان معه ؛

هر کس برای نماز تنها اقامه بگوید و اذان نگوید ، به او جز آن دو ملک که با وی هستند اقتدا ننمایند .

(مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶)

۲۴ - اذان گویان راستین

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

المؤذنون امناء المؤمنين على صلاتهم و صومهم و لحومهم و دمائمهم ؛

اذان گویان امانتداران مومنان در نماز و روزه و گوشت و خون آنها هستند .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۹ . بحار الانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۲۴)

۲۵ - شهادت زمین در قیامت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ما من رجل يجعل جبهته فى بقعه من بقاع الارض الا شهدت له بها يوم القيامة و ما من منزل ينزله قوم الا و اصبح ذلك المنزل

یصلی علیهم او یلعنهم ؛

هیچ مردی پیشانی خویش را به نقطه ای از نقاط زمین نمی گذارد ، مگر این که آن نقطه زمین در روز قیامت بر آن شهادت بدهد ، و منزلی نیست که گروهی در آن فرو آیند ، مگر سحرگاهان همان منزل بر آنان درود می فرستد ، و یا نفرین می کند

(مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶)

۲۶ - اقتداء فرشتگان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا اباذرا! اذا كان العبد فی ارض قفر فتوضا او تیمم ثم اذن و اقام و صلی امر الله - عز و جل - الملائکه فصفوا خلفه صفا لا یری طرفاه یرکعون یرکوعه و یسجدون بسجوده و یؤمنون علی دعائه ؛

ای ابوذر! هرگاه بنده ای در بیابانی تنها باشد و وضو بسازد یا تیمم کند ، سپس اذان و اقامه بگوید و نماز بخواند ، خدا فرشتگان را امر کند که پشت سر او صفی تشکیل دهند که دو طرف آن دیده نشود و به نماز او اقتداء نمایند و به دعای او آمین گویند .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۲۱ . مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۶)

۲۷ - اذان روز جمعه

روی انه كان بالمدينه اذا اذن المؤذن يوم الجمعة نادى مناد حرم البيع لقول الله - عز و جل - : (يا ايها الذين امنوا اذا نودى للصلاه من يوم الجمعة فاسعوا الى ذكر الله و ذروا البيع) (۳) ؛

هنگامی که در مدینه مؤذن اذان را روز جمعه بیان نمود و ندا داد بیع حرام است به خاطر قول خداوند عز و جل : (ای کسانی که ایمان آورده اید هرگاه شما را برای نماز روز جمعه بخوانند فی الحال به ذکر خدا بشتابید و کسب و تجارت را رها کنید که این نماز جمعه از هر تجارت سودمندی اگر بدانید برای شما بهتر خواهد بود .)

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۹۶)

۲۸ - اذان و اقامه جبرئیل

قال الباقر - علیه السلام - :

لما اسرى برسول الله - صلی الله علیه وآله - الى السماء فبلغ البيت المعمور و حضرت الصلاه فاذن جبرئیل و اقام ، فتقدم رسول

الله - صلى الله عليه وآله - و صف الملكة و النبيون خلف محمد - صلى الله عليه وآله - ؛

وقتی رسول خدا (ص) در معراج خود به بیت المعمور (مرکز فرشتگان در آسمان چهارم) رسید، و وقت نماز شد، جبرئیل اذان و اقامه گفت، پیامبر خدا، جلو ایستاد و فرشتگان و پیامبران پشت سر رسول خدا (ص) برای نماز به صف ایستادند و به او اقتداء کردند.

(الکافی، ج ۳، ص ۳۰۲. وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۲)

۲۹ - پاداش عظیم

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ثلاثة لو تعلم امتي ما فيها لضربت عليها بالسهم : الاذان و الغدو الى الجمعة ، و الصف الاول ؛

سه کار است که اگر امت من پاداش عظیم آن را درک می کردند، برای به دست آوردن آن، ازدحام و قرعه کشی می نمودند :

۱ - اذان گفتن .

۲ - تسریع در رفتن برای نماز جمعه .

۳ - در صف اول نماز جمعه و جماعت قرار گرفتن .

(بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۶)

۳۰ - اذان و اقامه در بیابان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

رجل في ارض قفر فيؤذن ثم يقيم ثم يصلی ، فيقول ربك للملكة انظروا الى عبدی يصلی و لا يراه احد غيری فينزل سبعون الف ملك يصلون و راءه و يستغفرون له الى الغد من ذلك اليوم ؛

مردی که در میان بیابانی اذان و اقامه بگوید و نماز به پا دارد، پروردگار به فرشتگان می فرماید: به بنده ام بنگرید! نماز می خواند در حالی که کسی او را نمی بیند، آن گاه هفتاد هزار ملک نازل می گردد و دنبال او نماز می گزارند و تا فردا برای او آمرزش می طلبند.

(مکارم الاخلاق، ص ۴۶۵)

۳۱ - لبیک به اذان نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

إذا سمعت الاذان فات ولو حبوا ؛

هنگامی که اذان نماز را شنیدی هرچه سریعتر به مسجد بیا ، گرچه سینه خیز باشد .

(کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۵۲۸)

۳۲ - شنونده اذان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من سمع الاذان فاجاب كان عند الله من السعداء ؛

کسی صدای اذان را شنید به آن روی آورد ، پیش خداوند می باشد از سعادت‌مندان .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۵۵)

۳۳ - درود فرشتگان بر مودن

قال النبي - صلى الله عليه وآله - :

الا- و ان المودن اذا قال (اشهد ان لا اله الا الله) صلى عليه تسعون الف ملك و استغفروا له و كان يوم القيامة في ظل العرش حتى يفرغ الله من حساب الخلائق ؛

آگاه باشید مودن وقتی (اشهد ان لا اله الا الله) را گفت ، نود هزار فرشته بر او درود می فرستند و طلب آمرزش می کنند در روز قیامت در سایه عرش خدا خواهد بود تا وقتی که خداوند از حساب انسانها فارغ شود .

(بحار الانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۳۰)

۳۴ - آیه نماز جمعه مراد اذان است

قال المفسرون في قوله تعالى :

إذا نودي للصلاة . . . ان المراد النداء الاذان لصلاة الجمعة ؛

هرگاه شما را برای نماز می خوانند ، مراد از نداء اذان برای نماز جمعه است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۰۴)

۳۵ - تعداد کلمات اذان و اقامه

قال الباقر - عليه السلام - :

الاذان و الاقامه خمس و ثلاثون حرفا ، فعد ذلك بيده واحدا واحدا الاذان ثمانيه عشر حرفا و الاقامه سبعة عشر حرفا ؛

اذان و اقامه ، مجموعا ۳۵ جمله است ، و با دست خود یک به یک آنها شمرده شود ، اذان ۱۸ جمله و اقامه ۱۷ جمله دارد .

(الكافي ، ج ۳ ، ص ۳۰۵ . باب اذان ، ح ۳)

۳۶ - شاهدان اذان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان المودن في سبيل الله مادام في اذانه كشهيد يتقلب في دمه و يشهد له بذلك كل رطب او يابس بلغ صوته و اذا مات ما تعرضته هوام الارض في قبره ؛

مودن تا وقتی که اذان می گوید مثل شهیدی است که در خورش غوطه وراست و هرتر و خشکی که صدای او را می شنوند گواهی می دهد و آن گاه که بمیرد حیوانات زمینی در قبر با بدن او کاری ندارند .

(مستدرک الوسائل ، ص ۲۴۱)

۳۷ - آداب گفتن اذان و اقامه

قال الصادق - عليه السلام - :

الاذان ترتیل و الاقامه حذر ؛

اذان را به صورت ترتیل ، و اقامه را به صورت بیم و اندوه بخوانید .

(الكافي ، ج ۳ ، ص ۳۰۹)

۳۸ - اذان در میدان جنگ

عند صلاة الظهر فامر الحسين - عليه السلام - ابنه فاذن و اقام و قام الحسين فصلی ؛

(هنگام ظهر فرا رسید) امام حسین (ع) به پسرش (امام سجاد یا حضرت علی اکبر) فرمود اذان و اقامه بگو او اذان و اقامه گفت و سپس نماز خواندند .

(بحار الانوار ، ج ۴۴ ، ص ۳۱۴)

۳۹ - حق موذن

قال زين العابدين - عليه السلام - :

حق المودن ، ان تعلم انه مذكر لك ربك - عز و جل - و داع لك الى حظك ، و عونك على قضاء فرض الله عليك ، فاشكره على ذلك شكرا للمحسنين اليك ؛

حق موذن بر تو آن است که بدانی همانا او یادآورنده پروردگار تو و دعوت کننده تو به بهره ات از خدا است و یار تو در ادای واجب الهی است ، پس قدردان او باش ، همچون سپاسگزاری از کسانی که به تو نیکی کرده اند .

(میزان الحکمه ، ج ۱ ، ص ۸۳)

۴۰ - کراهت حرف زدن بین اذان و اقامه

فی وصیه النبی لعلی - عليه السلام - :

و کره الکلام بین الاذان و الاقامه فی صلاه الغداه ؛

حرف زدن بین اذان و اقامه نماز صبح کراهت دارد .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۲۸)

۴۱ - گفتن اذان در هر حال

قال الباقر - عليه السلام - :

لاتدعن ذکر الله على كل حال ، و لو سمعت المنادی ینادی بالاذان و انت على الخلاء فاذا ذکر الله عز و جل و قل كما يقول المؤذن ؛

خداوند را در هیچ حالی ترک مکن ، و چنانچه شنیدی که موذن اذان می گوید و تو در بیت الخلا هستی ، خدا را یاد کن و همان را که مؤذن می گوید بگو .

(محجبه البيضاء ، ج ١ ، ص ٣٣٨)

٤٢ - فصاحت موزن

قال على - عليه السلام - :

ليوزن لكم افصحكم ليومكم افقهكم ؛

فصيح ترين شما اذان بگويد و فقيه ترين شما امامت کند .

(بحار الانوار ، ج ٨٤ ، ص ١٦١)

٤٣ - اذان در وقت نماز

قال على - عليه السلام - :

و لا يوزن لصلاه يدخل وقتها ؛

هنگامي که وقت نماز داخل شد ، اذان بگويد .

(بحار الانوار ، ج ٨٤ ، ص ١٦٠)

٤٤ - به سمت قبله

قال على - عليه السلام - :

يستقبل الموزن القبلة في الاذان و الاقامة ؛

اذان گو هنگام اذان گفتن به سمت قبله باشد .

(بحار الانوار ، ج ٨٤ ، ص ١٥٧)

٤٥ - اذان ، عطيه الهى

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اعطاني الله - عز و جل - فاتحه الكتاب و الاذان و الجماعة في المسجد و يوم الجمعة ؛

خداوند عز و جل چهار چيز را به من عطا فرموده است : ١ - سوره حمد ، ٢ - اذان ، ٣ - نماز جماعت در مسجد ، ٤ - روز

جمعه .

(الخصال ، ج ۲ ، ص ۹)

۴۶ - سنت مستحب

قال الصادق - عليه السلام - :

من السنه الجلسه بين الاذان و الاقامه ؛

نشستن بين اذان و اقامه سنت مستحب است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۵۵)

۴۷ - تأثير گفتن اذان و اقامه

قال الصادق - عليه السلام - :

من صلى باذان و اقامه صلى خلفه صفان من الملائكه و من صلى باقامه بغير اذان صلى خلفه صف واحد ، قلت له و كم مقدار كل صف ، قال اقله ما بين المشرق و المغرب و اكثره ما بين السماء و الارض ؛

كسى كه با اذان و اقامه نماز بخواند . دو صف از ملائكه در پشت سرش نماز مى خواند و كسى كه بدون اذان و فقط با اقامه نماز بخواند يك صف از ملائكه با او نماز مى خواند . راوى سؤال مى كند : مقدار هر صفى چقدر است ؟ مى فرمايد : اقلش ما بين مشرق و مغرب و اكثرش ما بين زمين و آسمان است .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۸)

۴۸ - تأثير اذان در خانه

عن سليمان الجعفرى قال سمعته بقول - عليه السلام - :

اذن فى بيتك فانه يطرد الشيطان و يستحب من اجل الصبيان ؛

سليمان جعفرى مى گويد : از امام (ع) شنيدم كه فرمود : در خانه خویش اذان بگوى ، تا شيطان از آن جا بگريزد و كودكان نيز به آن ذكر آشنا شوند .

(الكافى ، ج ۳ ، ص ۳۱۱ ، حديث ۳۵)

۴۹ - مشروع و پایان اذان

قال الصادق - عليه السلام - :

یا زرارہ ! تفتح الاذان بربع تکبیرات و تختمہ بتکبیرتین و تهلیلتین ؛

ای زرارہ ! اذان را با چهار تکبیر شروع می شود و با دو تکبیر و دو تهلیل (لا اله الا الله) تمام می شود .

(الكافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۵ . باب اذان ، ح ۵)

۵۰ - مقام اولین موذن در اسلام

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یحشر بلال علی ناقه من نوق الجنة یوذن (اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله - صلی الله علیه وآله -) فاذا نادى کسی حله من حلال الجنة ؛

بلال حبشی در قیامت سوار بر شتری از شترهای بهشت است . و دو جمله اذان (اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله) (گواهی به یکتایی خدا و رسالت محمد) می گوید ، پس از اذان گفتن خداوند لباس زیبایی از زیورهای بهشتی بر پیکر او می پوشاند .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۷ . بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۱۶)

۵۱ - تعلیم اذان به بلال

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ادع لی بلالا تعلمه ، فدعا علی - علیه السلام - بلالا فعلمه ؛

بلال حبشی را نزد من بیاور تا اذان را با او بیاموزم ، حضرت علی بلال را حاضر کرد و اذان را به او تعلیم داد .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۴)

۵۲ - تعلیم اذان از طریق وحی به پیامبر (ص)

قال الصادق - عليه السلام - :

لما هبط جبرئیل بالاذان علی رسول الله کان راسه فی حجر علی علیه السلام فاذن جبرئیل و اقام فلما انتبه رسول الله - صلی الله

علیه وآله - قال : یا علی سمعت ؟ قال : نعم قال : حفظت ؟ قال نعم قال ادع لی بلالا تعلمه فدعاه علی - علیه السلام - بلالا فعلمه ؛

هنگامی که جبرئیل اذان را آورد سر پیامبر (ص) بر دامان علی (ع) بود ، جبرئیل اذان و اقامه را به پیامبر (ص) تعلیم داد ، هنگامی که پیامبر (ص) سر خود را برداشت ، از علی (ع) سؤال کرد آیا صدای اذان جبرئیل را شنیدی ؟ عرض کرد : آری . پیامبر (ص) بار دیگر پرسید : آیا آن را به خاطر سپردی ؟ گفت : آری . پیامبر (ص) فرمود : بلال را (که صدای رسایی داشت) حاضر کن و اذان و اقامه را به او تعلیم ده علی (ع) بلال را حاضر کرد و اذان را به او تعلیم داد .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۲)

۵۳ - نخستین اذان گوی اسلام

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

انه اول من اذن ؛

همانا او (بلال) نخستین کسی بود که اذان گفت .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۴)

۵۴ - خوشحالی پیامبر (ص) با نماز

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

قم یا بلال فارحنا بالصلاه ؛

ای بلال خوشحال کن ما را به نماز .

(کنز العمال ، حدیث ۲۰۹۵۱)

۵۵ - نورانیت اذان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا علی الاذان نور ؛

یا علی !اذان نور است .

(بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۵۴)

۵۶- پاداش موذن بهتر است

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من اذن محتسبا يريد بذلك وجه الله - عز و جل - اعطاه الله ثواب اربعين الف شهيد و اربعين الف صديق و يدخل في شفاعته اربعين الف مسيء من امتي الى الجنة ؛

کسی که اذان بگوید، و به خداوند توجه داشته باشد، خداوند به او ثواب چهل هزار شهید و چهل هزار راستگو را عطا می کند و چهل هزار از امت گنهکاران شامل شفاعتش گردیده و داخل بهشت می شوند .

(بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۳۰)

۵۷ - آفات بی توجهی به اذان

قال علی - عليه السلام - :

من سمع النداء و هو فی المسجد ثم خرج فهو منافق ، الا رجل يريد الرجوع اليه ، او يكون علی غير طهاره فيخرج ليتطهر ؛ کسی که صدای اذان را در مسجد شنید، و بدون خواندن نماز (جماعت) از مسجد خارج شود منافق است، مگر اینکه قصد برگشت برای نماز خواندن دارد، یا وضو ندارد و برای گرفتن وضو از مسجد خارج شود .

(بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۶۱)

۵۸ - سربلندی اذان گویان در قیامت

قال علی - عليه السلام - :

يحشر المؤمنون يوم القيامة حوال الاعناق ؛

اذان گویان، روز قیامت با سرفرازی و سربلندی محشور می شوند .

(بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۱۴۹)

۵۹ - نجات از آتش

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان لحوما محرمة على النار و هي لحوم المؤ ذنين ؛

همانا ، گوشتهایی بر آتش (جهنم) حرام است (آتش آنها را نمی سوزاند) و آن گوشت بدن اذان گویان است .

(مستدرک الوسایل ، ص ۲۴۹)

۶۰ - ثواب برای اذان گو

قال الباقر - عليه السلام - :

المؤ ذن يغفر الله له مد بصره و مد صوته في السماء و يصدقه كل رطب و يابس سمعه ، و له من كل من يصلی معه في مسجده سهم و له بكل من يصلی بصوته ؛

خداوند مؤ ذن را به اندازه ای که چشمش می بیند و صدایش در آسمان می پیچد می آمرزد ، هر خشک و تری که آواز او را می شنود او را تصدیق می کند ، و از ثواب هر کس که با او در مسجد نماز گزارد سهمی نصیب او شود و به شمار هر کس که به بانگ او نماز بخواند حسنه ای برای اوست .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۳۱ . من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۸۷)

۶۱ - پاداش شهید

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

للمؤ ذن فيما بين الاذان و الاقامه مثل اجر الشهيد المتشطح بدمه في سبيل الله ؛

برای شخص اذان گو در فاصله اذان و اقامه ، ثوابش مانند ثواب شهیدی که در راه خدا در خون خود می غلظد .

(ثواب الاعمال ، ص ۵۸)

۶۲ - واجب شدن بهشت بر مؤ ذن

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من اذن في مصر امصار المسلمين سنه و جبت له الجنة ؛

هر کس در یکی از شهرهای مسلمانان یک سال اذان بگوید بهشت بر او واجب می شود .

(محجه البيضاء ، ج ۱ و ص ۳۳۷ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۳)

۶۳ - تاثیر گفتن اذان و اقامه

قال الصادق - عليه السلام - :

من صلى باذان و اقامه صلى خلفه صفان من الملائكة و من صلى باقامه بغير اذان صلى خلفه صف واحد ما بين المشرق و المغرب ؛

هر کس که نماز را با اذان و اقامه بخواند ، دو صف از فرشتگان در پشت سرش نماز می گزارند ، و کسی که نماز را با اقامه تنها بخواند یک صف از فرشتگان در پشت سرش نماز می خوانند و اندازه صف به قدر میان مشرق و مغرب است .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۳۸ . ثواب الاعمال ، ص ۵۹)

۶۴ - ثواب حکایت کردن اذان مودن

قال الصادق - عليه السلام - :

من سمع المؤذن يقول : (اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله ،) فقال : مصدقا محسبا و انا اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله - صلى الله عليه وآله - و سلم اکتفی بهما عن کل من ابی و جحد و اعین بهما من اقر و شهد الا غفر الله له بعدد من انکر و جحد و بعدد من اقر و شهد ؛

کسی که بشنود مؤذن می گوید (اشهد ان لا اله الا الله و اشهد ان محمدا رسول الله) و او در حال تصدیق شهادتین و طلب ثواب بگوید : (و انا اشهد ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله اکتفی بهما عن کل من ابی و جحدوا عین بهما من اقر و شهد) ، به عدد منکران و تکذیب کنندگان و به شمار اقرارکنندگان و تصدیق کنندگان پاداش خواهد

داشت .

(محبه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۳۸ . ثواب الاعمال ، ص ۵۷)

۶۵ - طلب حاجت و شفاعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

المؤذنون امناء المؤمنين على صلاتهم و صومهم و لحومهم و دمائمهم لا يساءلون الله - عز و جل - شيئا الا اعطاهم و لا يشفعون في شيء الا شفعا ؛

اذان گویان امانتداران مؤمنان بر نماز و روزه شان و خون و گوشتشان چیزی از خداوند درخواست نمی کنند ، مگر اینکه خداوند به آنها عطا می کند و در مورد چیزی هم شفاعت نمی کنند ، مگر اینکه شفاعتشان را خداوند می پذیرد .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۲۴)

۶۶ - اذان با صدای بلند

قال الصادق - عليه السلام - :

كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - يقول لبلال اذا دخل الوقت يا بلال اعل فوق الجدار و ارفع صوتك بالاذان ؛

رسول خدا (ص) هنگامی که وقت نماز فرا می رسید به بلال می فرمود : بالای دیوار (مسجد) برو و اذان را با صدای بلند گو .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۲۴)

۶۷ - سربلندی اذان گویان در قیامت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اذا كان يوم القيامة و جمع الله - عز و جل - الناس في صعيد واحد بعث الله عز و جل الى المؤمنین بملائكة من نور معهم الويه و اعلام من نور يقودون جنائب اربتها زبرجد اخضر حقائقها المسك الاذفر ، يركبها المؤمنون فيقومون عليها قياما تقوهم الملائكة ينادون باعلى صوتهم بالاذان ؛

هنگامی که روز قیامت شود و خداوند همه انسانها را در یک زمین محشور کند ، خداوند فرشتگان نور را با پرچمها و علمهایی از نور به سوی اذان گوها بفرستد و آن فرشتگان شترها (یا اسبها) بهشتی را همراه خود به سوی اذان گوها روانه سازند که مهار آن ها از ... و ترکه آنها از مشک بسیار نفیس می باشد . اذان گوها بر آن مرکبها سوار می شوند و بر پشت

آنها می ایستند ، فرشتگان (از روی تجلیل و احترام) مهار آن مرکبها را می کشند و اذان گوها با صدای بلند اذان می گویند .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۵)

۶۸ - محشور با شهداء و پیامبران

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

يحشر المؤمنون من امتي مع النبيين و الصديقين و الشهداء ؛

اذان گویان ، از امت من با پیامبران و راستگویان و شهیدان محشور می شوند .

(مستدرک الوسائل ، ج ۴ ، ص ۲۳)

۶۹ - تاثیر هفت سال اذان گفتن

قال الباقر - عليه السلام - :

من اذن سبع سنين محتسبا جاء يوم القيامة و لا ذنب له ؛

هر کس هفت سال برای خدا اذان بگوید ، روز رستاخیز بدون گناه وارد محشر می شود .

(ثواب الاعمال ، ص ۸۳ . من لا يحضره الفقيه ، ج ۱ ، ص ۲۸۸ . وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۳)

۷۰ - اجابت اذان مؤذن

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اجابه المؤمن ذن كفاره الذنوب ؛

اجابت اذان مؤذن ، كفاره گناهان است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۲۷)

۷۱ - فرار شیطان از اذان

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان الشيطان اذا سمع النداء هرب ؛

به درستی که شیطان وقتی صدای اذان را شنید فرار می کند .

(کنز العمال ، حدیث ۲۰۹۵۱)

۷۲ - قرعه برای اذان گفتن

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لو علم الناس ما في النداء و الصف الاول الاستهوا عليه ؛

اگر مردم می دانستند چه فضیلتی دارد اذان گفتن و شرکت در صف اول جماعت ، هر آینه برای این کار قرعه کشی می کردند .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۲۰۰)

۷۳ - اذان گفتن در همه حال

قال الرضا - عليه السلام - :

يؤذن الرجل و هو جالس و يؤذن و هو راكب ؛

شخص اذان گو چه نشسته و چه سواره اذان می گوید .

(من لا يحضره الفقيه ، ج ۱ ، ص ۲۸۵)

۷۴ - دعا هنگام اذان

قال علي - عليه السلام - :

اغتنموا الدعاء عند اربع : عند قرائته القران و عند الاذان و عند نزول الغيث و عند التقاء الصفيين للشهادة ؛

در چهار زمان دعا را غنیمت شمارید :

۱ - هنگام قرائت قرآن .

۲ - هنگام اذان .

۳ - هنگام نزول باران .

۴ - هنگام رو به رو شدن دو لشکر مؤمنین و کفار برای جنگ .

(وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۱۱۴)

۷۵- اذان گفتن یک وظیفه است

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

و لا تتخذن موذنا یاخذ علی اذانه اجرا ؛

اذان گویی را که برای اذان گفتن مزد می گیرد ، انتخاب نکن .

(مکن لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۸۶)

۷۶- استغفار فرشتگان برای اذان گو

روی ان الملائکه اذا سمعت الاذان من اهل الارض قالت هذه اصوات امه محمد - صلی الله علیه وآله - بتوحید الله فیستغفرون الله لامه محمد - صلی الله علیه و اله - حیث یفرغوا من تلک الصلاه ؛

(روایت شده است) که فرشتگان هنگامی که اذان مردم زمین را می شنوند می گویند : این آواز امت محمد (ص) به وجدانیت خداوند است از این رو برای امت او تا آن گاه که مردم از آن نماز فارغ شوند استغفار می کنند .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۸۸)

۷۷- تاثیر اذان و اقامه در گوش نوزاد

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من ولد له مولود فلیؤذن فی اذنه الیمنی ، و لیقم فی الیسری ، فان ذلک عصمه من الشیطان ؛

کسی که فرزندی به او داده شد (به دنیا آمد) در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه بگوید ، زیرا این عمل ، نوزاد را از شر شیطان حفظ می نماید .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۶۲)

۷۸- اقامه تنها در سفر

قال الصادق - علیه السلام - :

یجزی فی السفر اقامه بغیر اذان ؛

در سفر فقط اقامه کفایت می کند .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۹۱)

۷۹ - اذان ، درمان بداخلاقی

قال الصادق - علیه السلام - :

من لم یاکل اللحم اربعین یوما ساء خلقه و من ساء خلقه فاذنوا فی اذنه ؛

کسی تا چهل روز گوشت نخورد بداخلاق می شود ، وقتی که بداخلاق شد در گوش او اذان بگویید .

(من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۹۶)

۸۰ - فایده اذان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اذا تغولت لكم الغیلان فاذنوا باذان لصلوه ؛

هرگاه غول زده شدید (یعنی در بیابان وحشت زده شدید و پنداشتید که غول بیابانی سر راه شمارا خواهد گرفت) اذان بگویید .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۶۹)

۸۱ - اجابت ندای مودن

قال علی - علیه السلام - :

اجابه المؤمن یزید فی الرزق ؛

اجابت دعوت اذان گو ، سبب افزایش روزی می شود .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۷۷)

۸۲ - تکرار اذان مودن

قال الباقر - عليه السلام - :

كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - اذا سمع المؤذن يؤذن قال مثل ما يقوله فى كل شىء ؛

رسول خدا (ص) وقتى صدای اذان مؤذن را مى شنید ، و آن جملات را تکرار مى کرد .

(الكافى ، ج ۳ ، ص ۳۱۰ ، ج ۲۹)

۸۳ - علاقه بلال به رسول خدا (ص)

قال الصادق - عليه السلام - :

ان بلالا كان عبد صالحا ، فقال : لا اؤذن لاحد بعد رسول الله - صلى الله عليه وآله - ؛

همانا كه بلال بنده اى شايسته بود و گفت : من براى احدى بعد از رسول خدا (ص) اذان نمى گويم .

(من لا يحضره الفقيه ، ج ۱ ، ص ۲۸۶)

۸۴ - همسايگان پیامبر (ص)

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من اجاب المؤذن و اجاب العلماء كان يوم القيامة تحت لوائى و يكون فى الجنة فى جوارى و له عند الله ثواب ستين شهيدا ؛

هرکس به مؤذن و دانشمند روى آورد روز قيامت در زير پرچم من و در بهشت همسايه من خواهد بود و براى او در نزد خدا ثواب شصت شهيد است .

(بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۵۴)

۸۵ - مودن ، دشمن ابليس

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ذات يوم لابليس : كم اصدقاؤكم من امتى يا ابليس ؟ قال الامير الجائر ، و الغنى المتكبر ، و الذى لايبالى من اين يكتسب و فيما ينفقه ، و العالم الذى صدق الامير على جوره ، و التاجر الخائن ، و المحتكر ، و الزانى ، و اكل الربا ، و البخيل ، و الذى لايبالى من اين يجمع المال . و قال النبى - صلى الله عليه وآله - : كم اعداءك من امتى ؟ قال ستة عشر نفرا ، انت يا محمد! انى ابغضك و العالم العامل بالعلم ، و حامل القران اذا عمل بما فيه ، و المؤذن لله خمسه اوقات ، محب الفقراء و المساكين و اليتامى ، و ذوقلب رحيم ، و المتواضع للحق و شاب نشا فى طاعه الله الذى يصلى بالليل و الناس نيام ، و الذى يمسك نفسه عن الحرام ،

و الذى ينصح فى الله ، (وفى روايه يدعو للاخوان و ليس فى قلبه شىء) ، و الذى ابدا يكون على الوضوء ، و حسن الخلق ، و
المصدق

بما ضمن الله له ، و المحصنات المستورات ، و المستعد للموت ، و صاحب السخاء ؛

پیامبر اسلام (ص) از ابلیس پرسید : در میان امت من دوستان تو چه کسانی هستند ؟ ابلیس پاسخ داد : (ده نفر) و افزود ، فرمانروای ظالم ، ثروتمند متکبر ، آن کس که باکی ندارد از چه راهی مال به دست آورد و در چه راهی مصرف کند ، دانشمند در خدمت ظالم ، تاجر خائن ، محتکر ، زناکار ، رباخوار ، بخیل ، و کسی که باکی ندارد که چگونه اموالش جمع و انباشته است . و سپس پیامبر (ص) فرمود : چند نفر در میان امت من دشمنان تواند ؟ پاسخ داد : شانزده نفر اولشان تویی یا رسول الله ! دانشمندی که به علمش عامل است اهل قرآن که به قرآن عمل کند ، موذن اذان پنجگانه ، کسی که دوستدار فقراء و مساکین و یتیمان است ، آدم رحیم و مهربان ، شخص متواضع در برابر حق ، جوانی که اهل نماز شب باشد . کسی که خود را از ارتکاب به حرام باز می دارد ، کسی که به خاطر خدا دیگران را نصیحت کند ، کسی که همیشه در حال وضو است ، و صاحب اخلاق خوب ، آدم تصدیق کننده به وعده های خدا ، زنان پاکدامن و افرادی که خود را برای مرگ آماده می سازند ، و آدم سخاوتمند .

(المواعظ العددیه ، ص ۲۲۶)

۸۶ - اذان با صدای بلند

قال ابو عبدالله - علیه السلام - :

إذا أنت فلاتخفین صوتک فان الله یجرک مد صوتک فیه ؛

زمانی که

اذان گفتی ، صدایت را کوتاه مکن ، زیرا که خداوند به مقدار بلندی صدای تو در اذان ، پاداش می دهد .

(التهدیب ، باب اذان ، حدیث ۴۵)

۸۷ - آشنایی به وقت اذان

قال ابو عبدالله - علیه السلام - :

لا یستقیم الاذان و لا یجوز ان یوذن به الا رجل مسلم عارف ؛

اذان بر پا نمی شود و نباید آن را بگویند ، مگر مرد مسلمانی که به وقت آن آشنا باشد .

(فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۷ ، حدیث ۱۳)

۸۸ - تحقیر اذان

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله - :

سیاتی علی الناس زمان یترکون الاذان علی ضعفائهم ؛

زمانی خواهد آمد که اذان را تحقیر کرده و آن را به افراد ناتوان می سپرند .

(کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۶۹۰)

فصل چهاردهم : اهمیت نماز جماعت

آیات

۱ - توصیه به نماز جماعت

واقیموا الصلوه و اتوا الزکوه و ارکعوا مع الراكعین ؛

نماز را بر پا دارید و زکات بدهید و رکوع کنید با رکوع کنندگان .

(سوره بقره ، آیه ۴۳)

۲ - توصیه به حضرت مریم برای نماز

یا مریم اقتنی لربک و اسجدی و ارکعی مع الراكعین ؛

ای مریم فرمانبردار خدا باش و سجده برای حضرت حق به جای آر و با اهل رکوع و عبادت به رکوع و بندگی برای پروردگارت برخیز .

(سوره آل عمران ، آیه ۴۳)

احادیث

۱- علت نماز جماعت

عن الرضا - علیه السلام - :

انما جعلت الجماعة لئلا يكون الاخلاص و التوحيد و الاسلام و العباده لله الا ظاهرا مكشوفاً مشهوراً ؛

نماز جماعت قرار داده شده است ، تا اخلاص و یگانگی و اسلام و عبادت برای خداوند آشکار ، باز و ظاهر باشد .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲ . بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۲)

۲ - خوش گمانی به نماز گزار

قال الصادق - علیه السلام - :

من صلی خمس صلوات فی الیوم و اللیله فی جماعه فظنوا به خیرا و اجیروا شهادته ؛

هر که پنج نماز شبانه روز را به جماعت می خواند به او خوش گمان باشید و گواهی اش را بپذیرید .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۸ . وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۱)

۳ - ثواب پشت سر عالم

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من صلی خلف عالم فکانما صلی خلف رسول الله ؛

کسی که پشت سر عالم نماز به جا آورد ، مانند کسی است که پشت سر پیغمبر خدا نماز خوانده است .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۱۹)

۴ - صف جهاد و صف جماعت

قال ابوالحسن موسى بن جعفر - عليه السلام - :

ان الصلوه فى الصف الاول كالجهد فى سبيل الله - عز و جل - ؛

نماز خواندن در صف اول ، مانند جهاد در راه خداست .

(وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ص ۳۸۷)

۵ - ثواب اقتدا به عالم

قال الصادق - عليه السلام - :

الصلاه خلف العالم بالف ركعه ؛

نماز در پشت سر يك عالم برابر هزار ركعت است .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۵)

۶ - صف اول جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان الله و ملائكته يصلون على الذين يصلون الصفوف الاول ؛

به حقيقت خداوند و فرشتگانش بر كسانى كه صفهاى اول نماز جماعت را به هم پيوند مى دهند ، درود مى فرستند .

(كنز العمال ، ج ۲ ، ص ۶۲۳)

۷ - ليك به اذان نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اذا سمعت الاذان فات ولو حبوا ؛

هنگامى كه اذان نماز را شنيدى ، هر چه سريعتر به مسجد بيا ، گرچه سينه خيز باشد .

(كنز العمال ، ج ۷ ، ص ۵۴۸)

۸ - امام جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

امام القوم وافدهم فقدموا في صلاتكم افضلکم ؛

امام جماعت هر جمعی نماینده آن در پیشگاه خداوند می باشد ، پس برای امامت جماعت خود بهترینها را برگزینید .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۰۹)

۹ - عذاب دنیوی برای تارک نماز جماعت

قال الصادق - عليه السلام - :

ان قوما جلسوا عن حضور الجماعة فهم رسول الله - صلى الله عليه وآله - ان يشعل النار في دورهم حتى خرجوا و حضروا الجماعة مع المسلمين ؛

عده ای در هنگام وقت نماز جماعت می نشستند (و به نماز جماعت حاضر نمی شدند) پیامبر اسلام تصمیم گرفت که خانه های آنها را آتش بزند تا از منازلشان بیرون آمده و در جماعت مسلمین حاضر شوند .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۶)

۱۰ - نماز جماعت در صبح

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لان اصلى الصبح فى جماعة احب الى من ان اصلى لىلى حتى اصبح ؛

اگر نماز صبح را به جماعت بخوانم ، در نظرم محبوبتر از عبادت و شب زنده داری تا صبح است .

(کنز العمال ، ج ۸ ، حدیث ۲۲۷۹۲)

۱۱ - آفات جدایی از جمعیت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من فارق جماعة المسلمين فقد خلع ربقه الاسلام من عنقه قيل : يا رسول الله و ما جماعة المسلمين ؟ قال : جماعة اهل الحق و ان قلوا ؛

کسی که از جمعیت مسلمان جدا شود ، رشته اسلام را از گردنش باز نموده . از حضرت سؤال شد : منظور کدام جمعیت

است؟ آن حضرت فرمود: مردم و اهل حق، هر چند کم باشند.

(امالی شیخ صدوق، ص ۲۷۲)

۱۲ - فضیلت نماز جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

صلاه الرجل في جماعه خير من صلاته في بيته اربعين سنه . قيل : يا رسول الله ! صلوه يوم ؟ فقال : صلوه واحده ؛

نماز خواندن انسان در جماعت بهتر است از نمازی که چهل سال در خانه خوانده شود . عرض کردند : یا رسول الله ! نماز یک روز؟ حضرت فرمود : بلکه یک نماز .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۴)

۱۳ - اخطار پیامبر و ترک نماز جماعت

قال الصادق - عليه السلام - :

هم رسول الله - صلى الله عليه وآله - باحراق قوم في منازلهم لا يصلون بالجماعه ؛

حضرت پیغمبر (ص) خواست خانه ها را بر قومی که در منازل خود نماز می گزاردند و به جماعت حاضر نمی شدند ، بسوزاند .

(لئالی الاخبار ، ج ۴ ، ص ۲۰۵)

۱۴ - بی اعتنایی به نماز جماعت

عن ابي جعفر - عليه السلام - قال : قال علي - عليه السلام - :

من سمع النداء فلم يجبه من غير عله فلا صلاه له ؛

هر کس که صدای اذان جماعت را بشنود و بدون هیچ عذری پاسخ ندهد ، نماز ندارد (نمازش مقبول نیست) .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵)

۱۵ - براهت از آتش دوزخ و نفاق

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من صلى اربعين يوما جماعه يدرك التكبيره الاولى ، كتب له برائتان براهه من النار و براهه من النفاق ؛

کسی که نماز خود را با جماعت و با درک تکبیر اول نماز ، چهل روز انجام دهد ، خداوند دو برائت را برای او مقرر می سازد :

۱ - برائت از آتش دوزخ .

۲ - برائت از نفاق .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۴)

۱۶ - ترک نماز جماعت

قال الباقر - عليه السلام - :

من ترك الجماعه رغبه عنها و عن جماعه المسلمين من غير عله فلا صلاه له ؛

کسی که از روی بی میلی ، بدون عذر و علت نماز جماعت را که اجتماع مسلمانان است ترک کند ، نمازی برای او نیست .

(امالی شیخ صدوق ، ص ۲۹۰)

۱۷ - نماز جماعت با هر دشواری

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

الصلاه جماعه ولو على راءس زج ؛

در نماز جماعت شرکت نمایید ، گرچه آن را بر سر آهن نوک نیزه و انجام دهید (یعنی هر قدر سخت و دشوار باشد ، از حضور در جماعت دریغ نکنید) .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۴)

۱۸ - رعایت حال مأمومین

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

انی لا کون فی الصلوٰه فاسمع بکاء الصبی فاخفف مخافه ان اشق علی امه ؛

من گاهی در حال نماز که هستم صدای گریه کودکی را می شنوم و نماز را سبک و کوتاه می کنم ، چرا که می ترسم مادرش را به رنج افکنم .

(کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۶۰۱ ، حدیث ۲۰۴۵۵)

۱۹ - دوری از ایمان

قال الصادق - علیه السلام - :

من خلع جماعه المسلمین قدر شبر ، خلع ربقه الایمان من عنقه ؛

کسی که به اندازه یک وجب از جماعت مسلمانان (عملا) دوری کند ، ریسمان ایمان را از گردنش درآورده و به دور افکنده است .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۳)

۲۰ - ترک نماز جماعت بدون عذر

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لاصلوه لمن لم یصل فی المسجد مع المسلمین الا من عله ؛

کسی که بدون عذری در جماعت مسلمانها در مسجد شرکت نکند ، نمازش پذیرفته نیست

(وسائل الشیعه ج ۳ ، ص ۳۷۷)

۲۱ - نظم صفهای جماعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

یا ایها الذین اقیموا صفوفکم و امسحوا بمنابکم لئلا یكون فیکم خلل ، و لا تخالفوا فیخالف الله بین قلوبکم الا و انی اراکم من خلفی ؛

رسول خدا (ص) خطاب به جمعیتی فرمود : ای مردم صفهای (نماز جماعت) را منظم و مساوی کنید و دوش به دوش بایستید تا فاصله و جدایی میان شما نیفتد و نامرتب نباشید که خداوند دلهای شما را از یکدیگر دور گرداند و بدانید که من شما را از پشت سر می بینم که چگونه نظم را در صفهای جماعت برقرار می کنید .

(ثواب الاعمال ، ص ۵۲۰)

۲۲ - نماز و وحدت اسلامی

قال الصادق - عليه السلام - :

من صلى معهم في الصف الاول كان كمن صلى خلف رسول الله في الصف الاول ؛

کسی که در صف اول نماز جماعت شرکت نماید ، مانند آن است که در صف اول پشت سر پیامبر (ص) نماز خوانده باشد .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۸۱)

۲۳ - نماز به صورت نماز جماعت

قال الرضا - عليه السلام - :

الصلوة في جماعه افضل ؛

نماز به صورت جماعت با فضیلت ترین است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۵۰)

۲۴ - نماز جماعت پیامبران در بیت المقدس

ان رسول الله - صلى الله عليه وآله - قال :

اتيت بدابه ... فرکت و معی جبرئیل - علیه السلام - فسرت ... ثم دخلت بیت المقدس فجمع لی الانبياء - عليهم السلام -

فقدمنی جبرئیل حتی امتهم ؛

دابه ای (مركبی آسمانی) برای من آورده شد ... و در حالی که جبرئیل (ع) با من بود سوار شدیم و به سیر پرداختیم (سفر

معراج را آغاز کردم) ... سپس به بیت المقدس داخل شدم ، همه پیامبران (ع) به خاطر من گرد آمده بودند ، سپس جبرئیل

مرا پیش فرستاد تا امامتشان را (در نماز) به عهده گیرم .

(الاحادیث القدسیه ، ج ۱ ، ص ۱۳۶)

۲۵ - پرخاش رسول خدا (ص)

قال الصادق - عليه السلام - :

صلی رسول الله - صلی الله علیه وآله - الفجر فلما انصرف اقبل بوجهه علی اصحابه فسأل عن اناس هل حضروا؟ فقالوا: لا یارسول الله ، فقال اغیب هم؟ فقال: اما انه لیس من صلاه اشد علی المنافقین من هذه الصلاه و العشاء ؛

رسول خدا (ص) روزی پس از ادای نماز صبح در مسجد رو به اصحاب کرده و از حال مردی که نامشان را یک به یک برد پرسید که آیا اینان به جماعت حاضر شده اند؟ اصحاب عرض کردند: نه یا رسول الله . حضرت با تعجب پرسید آیا آیا غایبند؟ بعد فرمود: به راستی که هیچ نمازی بر منافقان از این نماز (صبح) و نماز عشاء دشوارتر نخواهد بود .

(وسائل الشیعه ،

۲۶ - تاخیر نماز به خاطر جماعت

عن جمیل بن صالح انه سال ابا عبدالله - علیه السلام - ایهما افضل؟ یصلی الرجل لنفسه فی اول الوقت او یؤخرها قليلا و یصلی باهل مسجده اذا كان امامهم؟ قال: یؤخر و یصلی باهل مسجده اذا كان الامام؛

جمیل بن صالح از امام صادق (ع) سؤال کرد: کدام یک از این دو افضل است: انسان در اول وقت نمازش را بخواند یا مقداری نماز را تاخیر بیندازد تا با اهل مسجد به جماعت نماز بخواند، زمانی که مسجد امام جماعت دارد؟ حضرت فرمود: نماز را به تاخیر بینداز، با اهل مسجد نماز بخوان، زمانی که مسجد امام جماعت دارد.

(وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۸۸)

۲۷ - آفات بی میلی به مساجد

قال الصادق - علیه السلام - :

و من صلی فی بینه جماعه رغبه عن المساجد فلا صلاه له و لمن صلی معه الا من عله تمنع من المسجد؛

و هر کس از روی بی میلی به مساجد در خانه اش هرچند نماز جماعت بخواند برای او نمازی نخواهد بود و حتی برای کسانی که با او نماز خوانده اند، مگر آن که واقعا علتی مانع از حضور در مسجد بوده باشد.

(امالی طوسی، ج ۲، ص ۳۰۷)

۲۸ - جبران و فوت تکبیر اول

عن عبدالله بن مسعود - رحمه الله - انه فاتته تکبیره الافتتاح یوما فاعتق رقبه و جاء الی النبی - صلی الله علیه و آله - فقال یا رسول الله فاتتني تکبیره الافتتاح یوما فاعتقت رقبه هل کنت مدرکا فضلها؟ فقال: لا فقال ابن مسعود ثم اعتق اخری هل کنت مدرکا فضلها؟ فقال: لا یابن مسعود! و لو انفق ما فی الارض جمیعا لم تکن مدرک فضلها؛

عبدالله بن مسعود روزی به تکبیر اول نماز جماعت نرسید و برای جبران فوت این ثواب یک بنده آزاد کرد، آمد خدمت رسول خدا (ص) عرض کرد: یا رسول الله من به تکبیر اول نماز جماعت نرسیدم و جهت جبران یک بنده آزاد کردم. آیا با این کار آن ثواب فوت شده را درک خواهم کرد؟ حضرت فرمود: خیر، ابن مسعود گفت: یک بنده دیگر آزاد خواهم کرد آیا به ثواب فوت شده خواهم رسید؟ حضرت فرمودند: خیر، ای ابن مسعود اگر آن چه در زمین است در راه خدا انفاق کنی

ثواب فوت شده را درک نخواهی کرد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۸۸)

۲۹ - مداومت بر نماز جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و من لزم جماعه المسلمين حرمت عليهم غيبته و ثبتت عدالته ؛

کسی که بر نماز جماعت مداومت داشته باشد ، غیبت او بر مسلمانان حرام و عدالتش ثابت می شود .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۹۴)

۳۰ - فضیلت نماز جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

صلاه الجماعه افضل من صلاه الفرد بخمس و عشرين درجه ؛

یک نماز که به جماعت برگزار گردد ، برتری و فضیلت دارد بر بیست و پنج نماز فرادی .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۴)

۳۱ - غیبت و قطع رابطه با تارک نماز جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لاصلاه لمن لا یصلی فی المسجد مع المسلمین الا من عله و لاغیبه لمن صلی فی بیته و رغب عن جماعتنا و من رغب عن جماعه المسلمین سقطت عدالته و وجب هجرانه ؛

کسی که بدون عذر موجهی با مسلمین در مسجد نماز جماعت نمی خواند نمازش کامل نیست ، و کسی که در منزلش نماز می خواند و نسبت به جماعت مسلمین بی توجه است غیبتش جایز است و کسی که نسبت به جماعت مسلمین بی توجه است از عدالت ساقط است و واجب است دوری کردن از او .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۹۴)

۳۲ - امام جماعت فکر مامومین

قال الصادق - عليه السلام - :

ينبغي للامام ان يكون صلاته صلاه اضعف من خلفه ؛

بر امام جماعت شایسته است که نمازش بر اساس نماز ضعیفترین مامومین خود باشد (نماز را در حال نماز جماعت طولانی نکند).

(من لایحضره الفقیه ، ص ۳۸۱)

۳۳ - اهمیت نماز جماعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

الصلاه جماعه و لو علی راس زج اذا سئلت عن لایشهد الجماعه فقل : لا اعرفه ؛

نماز باید به صورت جماعت خوانده شود ، ولو بر نوک تیز پیکان باشد ، زمانی که از شما سؤال شد در مورد کسی که به جماعت حاضر نمی شود ، بگویید او را نمی شناسیم .

۳۴ - تنظیم صفوف نماز جماعت

فی الروایه :

كان رسول الله - صلی الله علیه وآله - یسوی صفوفنا کانما یسوی بها القداح ؛

راوی می گوید : رسول گرامی اسلام (ص) وقت نماز جماعت آن چنان صفوف جماعت ما را منظم می کرد که تو گویی کاسه ما را پهلوی هم می چیند و منظم می کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۴۷۰)

۳۵ - فضیلت دو رکعت نماز جماعت

قال الصادق - عليه السلام - :

ان الصلاه فی الجماعه تفضل علی صلاه الفرد ثلاث و عشرين درجه تکون خمسا و عشرين صلاه ؛

(دو رکعت) نماز جماعت فضیلت دارد بر نماز فرادی به بیست و سه درجه و بیست و پنج نماز محسوب می شود .

(ثواب الاعمال ، ص ۸۷)

۳۶ - فضیلت سمت راست

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

فضل میامن الصفوف علی میاسرها کفضل صلوه الجماعه علی صلوه الفرد ؛

فضیلت سمت راست بر سمت چپ ، صفهای جماعت همانند فضیلت نماز جماعت است بر نماز فرادی .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۴۶۵)

۳۷ - پاداش قدم برداشتن برای نماز جماعت

عن جعفر بن محمد عن ابائه - علیهم السلام - :

وفی وصیه النبی - صلى الله عليه وآله - لعلى - علیه السلام - قال ثلاث درجات منها المشى باللیل والنهار الی الجماعات ؛

رسول خدا (ص) در وصیتی به علی (ع) فرمود : سه چیز موجب درجه و قرب به خداست یکی از آن سه چیز ، روز و شب به طرف نماز جماعت قدم برداشتن است .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲)

۳۸ - انتظار نماز جماعت کفاره گناهان

عن ابی الحسن - علیه السلام - :

انتظار الصلوه جماعه من جماعه الی جماعه کفاره کل ذنب ؛

انتظار نماز جماعت ، از نماز جماعتی تا نماز جماعتی دیگر ، کفاره همه گناهان است .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۳۸۸)

۳۹ - محو گناه

ابا الحسن موسی بن جعفر علیهما السلام یحدث عن ابيه - علیه السلام - انه قال :

من اسبغ وضوئه فی بینه و تمشط و تطیب ثم مشى من بینه غیر مستعجل و علیه السکینه و الوقار الی مصلاه رغبه فی جماعه المسلمین لم یرفع قدما و لم یضع اخری الا کتب له حسنه ، و محت عنه سیئه و رفعت له درجه فاذا ما دخل المسجد الی ان قال - علیه السلام - ثم افتتح الصلوه مع الامام جماعه الا وجبت له من الله المغفره و الجنة من قبل ان یسلم الامام ؛

امام موسی بن جعفر (ع) از پدر بزرگوارش نقل فرمود: کسی که در منزلش وضوی کامل بگیرد و مویش را شانه کند و خود را معطر نماید، سپس از خانه اش بدون عجله و با آرامش و وقار بیرون آید و به طرف محل نماز برود در حالی که میل به جماعت مسلمین دارد قدمی از زمین بر نمی دارد و نمی گذارد مگر این که یک حسنه برایش نوشته شود و یک گناه از او محو گردد و یک درجه به خدا نزدیک شود تا زمانی که داخل مسجد شود. تا اینکه فرمود: سپس نماز را با امام جماعت شروع کند از طرف خدا مغفره و بهشت بر او واجب

می شود قبل از اینکه امام سلام نماز را بدهد .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۳۸۷)

۴۰- پاداش حرکت به سوی مسجد

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

و من مشی الی مسجد یطلب فیہ الجماعه کان له بكل خطوه سبعون الف حسنه ، و یرفع له من الدرجات مثل ذلك ، فان مات و هو علی ذلك و کل الله به سبعین الف ملک یعودونه فی قبره و یبشرونه و یونسونه فی وحدته و یتغفرون له حتی یبعث ؛

کسی که به قصد شرکت در نماز جماعت به سوی مسجد گام بر می دارد ، خداوند متعال در مقابل هرگامی که بر می دارد ، هفتاد هزار حسنه به او پاداش می دهد و به همین میزان نیز درجات وی بالا خواهد رفت و اگر در چنین حالی بمیرد ، خداوند متعال هفتاد هزار فرشته را مامور می نماید تا در قبر به دیدار او رفته ، وی را بشارت دهند و در تنهایی قبر انیس او باشند و تا روز قیامت برایش طلب آمرزش کنند .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲)

۴۱- برتری نماز جماعت در مسجد

وساله رجل فقال : ان لی مسجدا علی باب داری فایهما افضل اصلی فی منزلی فاطیل الصلاه او اصلی لهم و اخلف فکتب : صل بهم و احسن الصلاه و لاتثقل ؛

مردی از حضرت امام صادق (ع) سؤال کرد : مسجدی در همسایگی من قرار دارد من در خانه (با انجام مستحبات) و طولانی نماز بخوانم بهتر است یا در مسجد با جماعت (به طور مختصر) نماز بخوانم بهتر است ، امام در جواب نوشت : با جماعت نماز بخوان و از نماز فرادی طویل پرهیز .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۵)

۴۲ - کامل کننده نماز

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

سوا صفوفكم فان تسوية الصف تمام الصلاة ؛

صفهای نماز جماعت ، را مساوی کنید ، پس همانا که مساوی کردن صفها ، کامل کننده نماز است .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۲۰)

۴۳ - ترک همسایگی مسجد

قال الصادق - عليه السلام - :

رفع الى امير المؤمنين - عليه السلام - بالكوفة ان قوما من جيران المسجد لا يشهدون الصلاة جماعة في المسجد فقال : ليحضرن معنا صلاتنا جماعة او ليتحولن و لا يجاورونا و لا نجاورهم ؛

به حضرت علی (ع) خبر دادند که در کوفه قومی هستند در همسایگی مسجد ، که به جماعت مسلمین در مسجد حاضر نمی گردند امام فرمود : باید به جماعت ما و نماز با ما در مسجد حاضر شوند ، و گرنه باید کوچ کنند و از همسایگی مسجد دور شوند و با ما همسایه نباشند و ما نیز با آنان مجاور نباشیم .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۳)

۴۴ - همسایه مسجد و حضور در نماز جماعت

قال الباقر - عليه السلام - :

لاصلاة لمن لا يشهد الصلاة من جيران المسجد الا مريض او مشغول ؛

کسی که همسایه مسجد است و به نماز (جماعت) حاضر نمی شود نمازش کامل نیست ، مگر مریض باشد یا عذر موجهی داشته باشد .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵)

۴۵ - حضور در نماز جماعت با قصد پاک

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من اتى الجماعه ايمانا و احتسابا استانف العمل ؛

كسى كه در نماز جماعت با ايمان و قصد پاك و خشنودى خدا داخل شود ، اعمال خود را از سر گيرد . (كنايه از اين است كه گناهان گذشته اش بخشيده مى شود .)

(ثواب الاعمال ، ص ۸۷)

۴۶ - سبب ورود بهشت

قال الصادق - عليه السلام - :

من صلى عن يمين الامام اربعين يوما دخل الجنة ؛

كسى كه سمت راست امام جماعت چهل روز نماز بخواند وارد بهشت مى شود .

(جامع احاديث ، ج ۶ ، ص ۴۶۵)

۴۷ - اخطار به همسايه مسجد

عن رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و ما منكم من احد يخرج من بيته متطهرا فيصلى الصلوه فى الجماعه مع المسلمين ثم يقعد ينتظر صلوه الاخرى الا و الملائكه تقول : اللهم اغفر له ، اللهم ارحمه ؛

وقتى شما از خانه خارج مى شويد ، با طهارت باشيد ، و شركت در جماعت با مسلمين بكنيد ، و انتظار نماز باشيد ، در اين صورت ملائكه براى شما دعا مى كنند ، خدايا او را بيامرز ، خدايا بر او رحم كن .

(جامع احاديث ، ج ۶ ، ص ۳۸۷)

۴۸ - صفوف نماز جماعت ، مثل صفوف ملائكه

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اما الجماعه صفوف امتى كصفوف الملائكه و الركعه فى الجماعه اربع و عشرون ركعه ، كل ركعه احب الى الله - عز و جل - من عبادته اربعين سنه ؛

اما نماز جماعت ، به درستی که صفوف امت من ، مثل صفوف ملائکه است و یک رکعت نماز در جماعت بیست و چهار رکعت به حساب می آید ، که هر رکعتی محبوبتر است نزد خدا از عبادت چهل سال .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲)

۴۹ - صف اول و صف ملائکه

قال علی - علیه السلام - :

افضل الصفوف اولها و هو صف الملائکه و افضل المقدم میا من الامام ؛

بهترین صفهای نماز جماعت ، صف اول است ، و آن صف ملائکه است و بهترین جای صف اول سمت راست امام است .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۸)

۵۰ - فضیلت یک رکعت

قال الرضا - علیه السلام - :

فضل الجماعه علی الفرد بكل رکعه الف رکعه ؛

فضیلت نماز جماعت بر نماز فرادی هر یک رکعت برابر با دو هزار رکعت است .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۴)

۵۱ - نماز جماعت سبب ورود به بهشت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

فما من مؤ من مشی الی الجماعه الا خلف الله علیه احوال یوم القیامه ، ثم یامر به الی الجنه ؛ پس مؤ منی نیست که در راه نماز جماعت قدم بردارد مگر این که خداوند تبارک و تعالی ترس و هراس روز قیامت را برای او سبک می گیرد ، سپس او را امر می کند به ورود به بهشت .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۲)

۵۲ - اقتداء به امام جماعت اهل ولایت

قال الرضا - علیه السلام - :

و لاتصلی خلف فاجر و لا یقتدی الا باهل الولایه ؛

پشت سر آدم فاجر نماز نخوان ، اقتدا فقط بر شخص اهل ولایت اهل بیت عصمت و طهارت جایز است .

(تحف العقول ، ص ۳۰۸)

۵۳ - بهترین صفوف نماز جماعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

خیر صفوف الصلاه المقدم ، و لو یعلم الناس ما فی الصف الاول لم یصل الیه احد الا باستهام ؛

بهترین صفوف نماز جماعت صف اول است ، اگر مردم می فهمیدند صف اول چقدر فضیلت دارد ، (همه مردم در صف اول شرکت می کردند) و در نتیجه با قید قرعه در صف اول نماز می خواندند .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۸)

۵۴ - استجاب دعا

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان الله یتحیی من عبده اذا صلی فی جماعه ثم ساله حاجه ان ینصرف حتی یقضیها ؛

زمانی بنده ای نمازش را به جماعت بخواند ، خداوند از او حیاء می کند ، و هنگامی که از او طلب حاجت کرد ، منصرف نشود ؛ مگر اینکه حاجتش را بر آورد .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۴)

۵۵ - اقتداء به امام جماعت عادل

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

اذا کان العبد خلف الامام کتب الله له مائه الف الف و عشرين درجه ؛

هر گاه بنده خدا پشت امام عادل به نماز بایستد برای او صد هزار هزار و بیست درجه خداوند ثواب منظور می کند .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۳۸۶)

۵۶ - محافظت بر صف اول

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و من حافظ على الصف الاول و التكبيره الاولى لا يوذى مسلما اعطاه الله من الاجر ما يعطى المودنون فى الدنيا و الآخرة ؛

کسی که محافظت و مداومت بر صف اول و تکبیر اول نماید ، و مسلمانی را اذیت نکند ، خداوند به او اجرى معادل اجرى که مؤذن در دنیا و آخرت دریافت می کند عطا خواهد کرد .

(وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ص ۳۸۷)

۵۷ - تنظيم صفوف نماز جماعت

قال على - عليه السلام - :

سدوا فرج الصفوف و من استطاع ان يتم الصف الاول او الذى يليه فليفعل ذلك فان ذلك احب الى نبيكم و اتموا الصفوف فان الله و ملائكته يصلون على الذين يتمون الصفوف ؛

صفوف نماز جماعت ، که خالی است آن را پر کنید ، و هر کس که قدرت دارد بر این که صف اول را تمام کند یا پهلوی صف اول را پر کند این کار را انجام دهد پس به درستی که این کار نزد پیامبر اسلام محبوب است و تمام کنید صفهای (نماز جماعت) را ناقص نگذارید ، پس به درستی که خدا و ملائکه درود می فرستند بر آنان که صفوف را تکمیل کند .

(جامع احاديث الشيعه ، ج ۶ ، ص ۴۷۴)

۵۸ - اقتداء به سه گروه ممنوع است

قال الصادق - عليه السلام - :

ثلاثة لا يصلى خلفهم : المجهول ، و الغالى و ان كان يقول بقولك ، و المجاهر بالفسق و ان كان مقتصدا ؛

پشت سر سه گروه نماز نخوان (اقتداء نکن) :

۱ - پشت سر شخص ناشناخته .

۲ - مرد غلو کننده ، هر چند که امامی و هم عقیده تو باشد .

۳ - شخص متظاهر به فسق و گناه ، اگر چه مردی میانه رو و معقول باشد .

(خصال صدوق ، ص ۱۵۴)

۵۹ - آفات بی نظمی در نماز جماعت

قال الباقر - علیه السلام - :

ینبغی للصفوف ان تكون تامه متواصله بعضها الی بعض ، و یکون بین کل صفین قدر مسقط جسد الانسان اذا سجد ؛

سزاوار است که صفها کامل و به هم پیوسته باشند ، و میان دو صف فاصله به اندازه ای باشد که یک انسان بتواند سجده کند و اگر در نماز جماعت فاصله دو صف جلو و عقب کمتر از این باشد ، چنین نمازی ، نماز کامل و درستی نیست .

(دعائم الاسلام ، ج ۱ ، ص ۱۵۵)

۶۰ - فضیلت صف اول بر صف دوم

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

فضل الصف الاول علی الثانی کفضلی علی امتی ؛

فضیلت صف اول بر صف دوم (نماز جماعت) مثل فضیلت من است بر امتم .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۴۶۵)

۶۱ - تاثیر تکبیر اول

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

من ادرك التكبيره الاولى اربعین يوما فی خمس صلوات كتب له براه من النار و براه من النفاق ؛

کسی تکبیر اول نماز پنجگانه را در نماز جماعت چهل روز درک کند ، برای او آزادی از آتش جهنم و آزادی از نفاق نوشته می شود .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۸۸)

۶۲ - مانع اقتدا به مامومین

قال الصادق - علیه السلام - :

من قال بالجسم فلا تعطوه شيئا من الزكاه و لاتصلوا خلفه ؛

هر کس قائل به جسمانیت خدا باشد از زکات چیزی به او ندهید و در پشت سرش نماز نخوانید .

(من لايحضره الفقيه ، ج ۱ ، ص ۳۷۹)

۶۳ - توجه رسول خدا (ص) به نماز جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اقيموا صفوفكم ، فاني اريكم من خلفي كما اريكم من قدامي و من بين يدي و لاتخالفوا فيخالف الله بين قلوبكم ؛

صفهای نماز را مرتب کنید ، پس همانا من شما را از پشت سر می بینم ، همان طور شما را از جلو می بینم ، و بین صفهای خود جدایی و فاصله نیندازید ، که خدا بین قلبهای شما جدایی می اندازد .

(جامع احاديث الشيعه ، ج ۶ ، ص ۴۶۸)

۶۴ - آفات بی نظمی در نماز جماعت

عن ابن مسعود قال :

كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - يمسح منا كبنا في الصلوه و يقول : استووا و لاتختلفوا فتختلف قلوبكم ؛

رسول خدا (ص) شانه های نماز گزار را در نماز جماعت می گرفت و منظم می کرد ، و می فرمود : مساوی و منظم باشید ، نامنظم و جدا از هم نباشید که قلبهای شما از همدیگر جدا می شود .

(جامع احاديث الشيعه ، ج ۶ ، ص ۴۷۰)

۶۵ - فضیلت تکبیر اول

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

التكبيره الاولى مع الامام خير من الدنيا و ما فيها ؛

تکبیر اول نماز را با امام جماعت گفتن بهتر است از دنیا و آن چه در آن است .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۸۸ . بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۵)

۶۶ - خروج بدون علت از مسجد

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من سمع النداء في المسجد فخرج منه من غير عله فهو منافق الا ان يريد الرجوع اليه ؛

کسی که بانگ نماز را در مسجد بشنود و بدون علت از آن جا خارج شود ، منافق است ، مگر آن که قصد بازگشت به آن جا را داشته باشد .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۹)

۶۷ - نمازهای پنجگانه با جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من صلى الخمس في الجماعه و حافظ على الجمعة فقد اکتال الاجر بالمکیال الاوفى و قال تعالى : (ثم يجزيه الجزاء الاوفى) ؛

کسی که نماز پنج وقت خود را به جماعت بخواند و به نماز جمعه حاضر شود ، پس به تحقیق اجر خود را به حد کافی دریافت کرده است . سپس رسول خدا (ص) این آیه کریمه را تلاوت فرمود : (پس جزا داده شود بر آن ، جزای کاملتر) .

(جامع احادیث الشیعه ، ج ۶ ، ص ۳۸۶)

۶۸ - محرومیت از امور اجتماعی

عن امیر المؤمنین - علیه السلام - :

بلغه ان قوما لا يحضرون الصلاة في المسجد فخطب فقال : ان قوما لا يحضرون الصلاة معنا في مساجدنا فلا يواكلونا ولا يشاربونا ولا يشاورونا ولا يناكحونا ولا يآخذوا من فيئنا شيئا او يحضروا معنا صلاتنا جماعه ؛

به امیر المؤمنین علی (ع) خبر رسید که گروهی برای نماز در مسجد حاضر نمی شوند . حضرت خطبه ای خواند و در آن خطبه چنین فرمود : به درستی که گروهی برای نماز در مساجد ما حاضر نمی شوند پس با ما هم ، نه غذا بخورند ، نه آب بیاشامند و نه مشورت کنند و نه از ما (زن) بگیرند و از غنایم ما چیزی اخذ نکنند ، تا این که در نماز جماعت با ما حاضر شوند .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۴)

۶۹ - مقدار نماز جماعت

قال علی - علیه السلام - :

و اذا قمت فی صلاتک للناس ، فلا تكونن منفرا و لامضیعا فان فی الناس من به العله و له الحاجه ؛

و هنگامی که به نماز جماعت برای مردم می ایستی باید نمازت نه نفرت آور و نه تزییع کننده باشد (نه آن قدر آن را طول بده که موجب تنفر مامومین شود و نه آن قدر سریع که نماز را ضایع کنی) چرا که در بین مردمی که با تو به نماز ایستاده اند ، هم بیمار وجود دارد و هم افراد حاجتمند هست .

(نهج البلاغه ، نامه ۵۲)

۷۰ - بهترین جای صف اول

قال الرضا - علیه السلام - :

و ان كنت خلف الامام فلا تقوم فی الثانی ان وجدت فی الاول موضعا ؛

اگر می خواهی در پشت امام جماعت قرار بگیری ، تا زمانی که در صف اول جای خالی برای تو هست در صف دوم قرار نگیر .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۹۰)

۷۱ - مورد شفیع امام جماعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان امامک شفیعک الی الله - عز و جل - فلا تجعل شفیعک سفیها و لا فاسقا ؛

همانا امام و پیشنماز تو ، شفیع و واسطه تو به درگاه با عظمت الهی است ، پس هرگز کسی را که فاسد و بی خرد است وسیله و شفیع خود به درگاه الهی قرار مده .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۴۹۲)

۷۲ - اولین نماز جماعت

قال الصادق - علیه السلام - :

اول جماعه كانت ان رسول الله - صلی الله علیه وآله - کان یصلی و امیرالمؤمنین علی بن ابی طالب - علیه السلام - معه ؛

نخستین جماعتی که برگزار شد ، روزی بود که رسول خدا (ص) داشت نماز می خواند و علی بن ابیطالب امیرالمؤمنین (ع) همراه آن حضرت بود .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۳)

۷۳ - سفارش رسول خدا (ص) در مقدار نماز جماعت

قال علی - علیه السلام - :

وقد سالت رسول الله - صلی الله علیه وآله - حین وجهنی الی الیمن کیف اصلی بهم ؟ فقال : صل بهم کصلاه اضعفهم ، و کن بالمؤمنین رحیما ؛

من از رسول خدا (ص) به هنگامی که مرا به سوی (یمن) فرستاد ، پرسیدم ، چگونه با آنان نماز بخوانم ؟ آن حضرت در پاسخ فرمود : (نمازی بخوان همچون نمازی که ناتوان ترین آن ها می خواند و نسبت به مؤمنان رحیم و مهربان باش) .

(نهج البلاغه ، نامه ۵۲)

۷۴ - شفاعت کننده

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ان الله وعد ان یدخل الجنه ثلاثه نفور بغير حساب و یشفع کل واحد منهم فی ثمانین الفا ، المؤمن الذی و الامام ، و رجل یتوضا ثم یدخل المسجد فیصلی فی الجماعه ؛

همانا خداوند به سه گروه وعده داد ، بدون حساب وارد بهشت شوند ، و هر یک از این سه گروه (روز قیامت) می توانند هشتاد هزار نفر را شفاعت کنند و آن ها عبارتند از :

۱ - مؤذن .

۲ - امام جماعت .

۳ - کسی که وضو بگیرد ، سپس داخل مسجد شود و نماز را به جماعت به جا آورد .

(مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۴۸۸)

۷۵ - برتری نماز جماعت بر فرادی

قال الباقر - علیه السلام - :

فضل صلاه الجماعه على صلاه الرجل فردا خمس و عشرون درجه فى الجنه ؛

نماز جماعت بر نماز فرادى بيست و پنج درجه بهشتى فضيلت و برترى دارد .

(وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۱)

۷۶ - نماز صبح به صورت نماز جماعت

قال على - عليه السلام - :

من صلى الفجر جماعه رفعت صلاته فى صلاه الابرار و كتب يومئذ فى وفد المتقين ؛

كسى كه نماز صبح را به جماعت بخواند ، نمازش در ميان نيكان بالا برده مى شود ، و آن روز در جرگه پارسايان نوشته شود .

(دعائم الاسلام ، ج ۱ ، ص ۱۵۳)

۷۷ - نمره چهل روز جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

من صلى اربعين يوما الصلوات فى جماعه لا يغوته تكبيره الاحرام كتب له برائتان برائه من النفاق و برائه من النار ؛

كسى كه چهل روز نمازهاى خود را با جماعت به جا آورد ، به طورى كه يك تكبيره الاحرام از او فوت نشود ، براى او آزادى از آتش جهنم و آزادى از نفاق نوشته مى شود .

(محجه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۲۴۴)

۷۸ - مذمت نماز فرادى در خانه

قال الصادق - عليه السلام - :

و الصلاه فى منزلك فردا هباء منثور ، لا يصعد منه الى الله تعالى شىء ؛

و نماز فرادى كه در خانه ات مى خوانى ، هيچ و پوچ است ، و چيزى از آن به درگاه الهى بالا نمى رود .

(امالى طوسى ، ج ۲ ، ص ۳۰۷)

۷۹ - نماز جماعت میزان تایید

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

إذا سئلت عمن لا يشهد الجماعة فقل : لا اعرفه ؛

هنگامی که از شما راجع به کسی که در نماز جماعت شرکت نمی کند پرسند ، بگویید او را نمی شناسم .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۵)

۸۰ - نجات از سختیها و دشواریهای قیامت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و اما يوم القيامة يجمع الله فيه الاولين و الاخرين للحساب فما من مومن مشى الى الجماعة الا خلف الله - عز و جل - عليه احوال يوم القيامة ثم يامر به الى الجنة ؛

خداوند در روز قیامت همه انسانها را برای حساب جمع می کند ، و هیچ مومنی ، که در نماز جماعت شرکت نموده نمی ماند ، مگر آن که خداوند روز قیامت سختیها و دشواریها را برایش آسان می کند ، و سپس دستور میدهد که او را وارد بهشت کنند .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۶)

۸۱ - عبور از صراط

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

و من حافظ على الجماعة حثما كان مر على الصراط كالبرق الخاطف اللامع في اول زمرة مع السابقين ؛

کسی که محافظت و مداومت بر نماز جماعت کند ، مانند برق سریع و درخشان همراه نخستین گروه بهشتیان از روی صراط می گذرد .

(ثواب الاعمال ، ص ۳۴۳)

۸۲ - پیوند دلها در نماز جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

استووا تستوی قلوبکم و تماسوا تراحموا؛

صفهای نماز جماعت را هماهنگ و تنظیم نمایید تا دلهایتان متعادل شود، و با هم در تماس باشید تا مهربانی افزوده شود.

(کنز العمال، ج ۷، ص ۶۲۳)

۸۳ - تسریع در نماز جماعت

قال الصادق - علیه السلام - :

صلی رسول الله - صلی الله علیه وآله - الظهر و العصر فخفف الصلاه فی الركعتین فلما انصرف . . . قالوا : خففت فی الركعتین الاخیرتین ؟ فقال لهم : او ما سمعتم صراخ الصبی ؛

روزی رسول خدا (ص) نماز ظهر و عصر را به جامی آورد، ناگهان دو رکعت آخر نماز را تخفیف (تسریع) دادند، اصحاب پس از نماز از حضرت سوال کردند، که آیا دستور جدید آمده؟ فرمود: برای چه؟ گفتند: چرا دو رکعت آخر نماز را سبکتر خواندی؟ فرمود: مگر صدای فریاد گریه کودک را نمی شنوید.

(وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۳۶۹)

۸۴ - به فکر ناتوان ترین مومنین باش

قال علی - علیه السلام - :

و صلوا بهم صلاه اضعفهم و لاتکونوا فتانین ؛

و با مردم همانند نماز گزاردن ناتوان ترین آنان نماز گزارید و (با طول داد آن موجبات زحمات آنان را فراهم نیاورید) و سبب فتنه و فساد نباشید.

(نهج البلاغه، ص ۵۲)

۸۵ - نماز با جماعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

لو يعلمون ما فی العشاء و الفجر لاتوهما و لو حبوا ؛

اگر بدانند آن چه را که در خواندن نماز عشاء و صبح با جماعت هست به آن می آیند، هرچند با زانوها و دستها باشد، مانند راه رفتن کودک با نشستگاه خود.

۸۶ - تاخیر محافظت بر نماز جماعت

قال الباقر - علیه السلام - :

ثلاث كفارات : اسباغ الوضوء فی السبرات و المشی باللیل و النهار الی الصلوات و المحافظه علی الجماعات ؛

سه چیز موجب کفاره و پوشاندن (گناه) است :

۱ - وضوی کامل در هوای سرد .

۲ - در شب و روز برای نمازها ، قدم برداشتن .

۳ - محافظت و ملامت بر نماز جماعتها .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۰)

۸۷ - علت نماز جماعت

قال الرضا - علیه السلام - :

انما جعلت الجماعه لثلاث تكون الاخلاص و التوحید و الاسلام و العباده لله الا ظاهرا مكشوفاً لان فی اظهاره حجه علی اهل الشرق و الغرب لله وحده و لیكون المنافق و المستخف مودیا لما اقر به يظهر الاسلام و المراقبه و لیكون شهادات الناس بالاسلام بعضهم ببعض جائزه ممكنه مع مافیه من المساعده علی البر و التقوی و الزجر عن كثير من معاصی الله ؛

علت تشریع نماز جماعت آن است که اسلام و توحید و بندگی و اخلاص به خداوند متعال در معرض دید عموم و ظاهر و مشهور در میان مردم باشد ، زیرا در این صورت است که حجت در زمینه وحدانیت خداوند بر مردم شرق و غرب تمام می شود ، و مردمان منافق و بی اعتنا به نماز مطابق اقرار زبانی و ادار به عمل می شوند ، و مراقبت صورت می گیرد و گواهیهای مردم که علیه یکدیگر در زمینه اسلام امکان پیدا می کند علاوه آن که در چنین اجتماعاتی بر توسعه و گسترش نیکوکاری و تقوی مساعدت می شود ، عملاً جلوی بسیاری از گناهان گرفته می شود .

(وسائل)

٨٨ - استجاب دعا و نماز جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان الله يستحيى من عبده اذا صلى فى جماعه ثم ساله حاجه ان ينصرف حتى يقضيها ؛

همانا خداوند از بنده اش هنگامى كه به نماز جماعت مشغول است و سپس از او حاجتى بخواهد كه برآورده نشود ، حيا مى كند تا زمانى كه آن را اجابت كند .

(بحار الانوار ، ج ٨٨ ، ص ٤)

٨٩ - فضائل نماز جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

اتانى جبرئيل مع سبعين الف ملك بعد صلاه الظهر فقال : يا محمد ان ربك يقرئك السلام و اهدى اليك هديتين لم يهدهما الى نبي قبلك ، قلت ، و ما تلك الهديتان قال : الوتر ثلاث ركعات والصلاه الخمس فى جماعه ، قلت يا جبرئيل و ما لامتى فى الجماعه ؟ قال : يا محمد اذا كان اثنين كتب الله لكل واحد بكل ركعه مائه و خمسين صلاه و اذا كانوا ثلاثه كتب لكل واحد بكل ركعه مائه صلاه و اذا كانوا اربعه كتب الله لكل واحد بكل ركعه الف و مائتى صلاه و اذا كانوا خمسه كتب الله لكل واحد بكل ركعه الفين و اربعمائه و اذا كانوا سته كتب الله لكل واحد منهم بكل ركعه اربعه الاف و ثمان مائه صلاه و اذا كانوا سبعة كتب الله لكل واحد منهم بكل ركعه تسعه الاف و ست مائه و اذا كانوا ثمانيه كتب الله لكل واحد منهم بكل ركعه تسعه عشر الفا و مائتى صلاه و اذا كانوا تسعه كتب الله لكل واحد منهم بكل ركعه سته و ثلاثين الفا و اربع مائه صلاه ، و

اذا كانوا عشره كتب الله لكل واحد بكل ركعه سبعين الفا و الفين و ثمان مائه صلاه فان زادوا على العشره فلو صارت السموات كلها مدادا و الاشجار اقلاما و الثقلان مع الملائكه كتابا لم يقدروا ان يكتبوا ثواب ركعه واحده يا محمد تكبيره يدركها المؤمن مع الامام خير من ستين الف حجه و عمره و خير من الدنيا و ما فيها سبعين الف مره و ركعه يصلحها المؤمن مع الامام خير من مائه الف دينار يتصدق بها على المساكين و سجده يسجدها خير له من عباده سنه و ركعه يركعها المؤمن مع الامام في جماعه خير من عتق مائه رقه ؛

جبرئيل پيش رسول خدا (ص) با هفتاد هزار ملك بعد از نماز ظهر آمد ، و گفت : ای محمد! همانا خداوند سلام بر تو می فرستد و دو هدیه برای شما فرستاده که برای هیچ پیامبری تاکنون نفرستاده است ، رسول خدا (ص) فرمود : آن دو هدیه چیست ؟ جبرئیل فرمود :

۱ - سه رکعت نماز وتر (دو رکعت شفع - یک رکعت وتر) .

۲ - نمازهای پنج گانه به صورت نماز جماعت .

رسول خدا (ص) فرمود : ای جبرئیل! نماز جماعت چه فایده ای برای امت من دارد ؟ جبرئیل فرمود : یا محمد! (برای هر نفر که در نماز جماعت شرکت کند ، پاداش ذکر نمود) :

۱ - در نماز جماعت دو نفر اقتداء کند . خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت یکصد و پنجاه (۱۵۰) نماز می نویسد .

۲ - زمانی در نماز جماعت سه

نفر اقتدا کند . خداوند برای هر یک نفر در یک رکعت ششصد (۶۰۰) نماز می نویسد .

۳- زمانی که در نماز جماعت چهار نفر اقتدا کند . خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت یک هزار و دویست (۱۲۰۰) نماز می نویسد .

۴- زمانی که در نماز جماعت شش نفر اقتدا کنند خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت چهار هزار و هشتصد (۴۸۰۰) نماز می نویسد .

۵- زمانی که در نماز جماعت هفت نفر باشند ، خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت نه هزار و ششصد (۹۶۰۰) نماز می نویسد .

۶- زمانی که در نماز جماعت هشت نفر اقتدا کنند ، خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت نوزده هزار و دویست (۱۹۲۰۰) نماز می نویسد .

۷- زمانی که در نماز جماعت نه نفر باشند ، خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت سی و شش هزار و چهارصد (۳۶۴۰۰) نماز می نویسد .

۸- زمانی که در نماز جماعت ده نفر باشند ، خداوند برای هر یک نفر در هر یک رکعت هفتاد و دو هزار و هشتصد (۷۲۸۰۰) نماز می نویسد .

۹- اگر تعداد افراد از ده نفر گذشت ، در این صورت آسمان صفحه و کاغذ و درختان قلم و جن و انس و ملائکه نویسند باشند ، نمی توانند ثواب یک رکعت آن را بنویسند .

ای محمد! درک تکبیر اول نماز با امام جماعت ، فضیلت دارد بر ششصد هزار حج و عمره و هفتاد هزار بار

بہتر است از دنیا و آن چه در دنیا هست ، و یک رکعت نماز پشت سر امام به جماعت خواندن ، بہتر است از صد ہزار دینار صدقہ بہ مساکین دادن ، و یک سجدہ مؤمن با امام در نماز جماعت بہتر است از صد بندہ آزاد کردن .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۴)

۹۰ - اخطار پیامبر در ترک نماز جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لینتہین اقوام لایشہدون الصلاہ او لامرن مؤذنا یوذن ثم یقیم ثم امر رجلا من اہل بیتی و هو علی - علیہ السلام - فیحرقن علی اقوام بیوتہم بحزم الحطب لانہم لایاتون الصلاہ ؛

آنان کہ در نماز جماعت حاضر نمی شوند لازم است از این کار خودداری کنند ، و گرنہ دستور خواہم داد مؤذن اذان و اقامہ بگوید ، آن گاہ پس از اقامہ جماعت ، یکی از اہل بیت خود را (کہ علی باشد) فرمان می دہم تا خانہ ہای کسانی را کہ در جماعت حاضر نشدہ اند با بستہ ہای ہیزم بہ آتش کشد .

(وسائل الشیعہ ، ج ۵ ، ص ۳۷۶)

۹۱ - نماز خواندن در خانہ

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

لا-غیہ الا- لمن صلی فی بیتہ ، و رغب عن جماعتنا ، و من رغب عن جماعہ المسلمین وجب علی المسلمین غیبتہ ، و سقطت بینہم عدالتہ ، و وجب ہجرانہ ، و اذا رفع الی امام المسلمین اندرہ و حذرہ ، فان حضر جماعہ المسلمین ، و الا احرق علیہ بیتہ ، و من لزم جماعتہم حرمت علیہم غیبتہ ، و ثبت عدالتہ بینہم ؛

پیامبر خدا (ص) فرمود : کسی کہ در خانہ اش نماز می خواند و از جماعت ما اعراض کردہ غیبت او جایز است ، و ہر کس از جماعت مسلمانان اعراض کند ، بر مسلمانان واجب است غیبت او را بکنند ، و در میان آنها عدالت او ساقط می شود ، و واجب است از او دوری کنند و چون

امر او را به پیشوای مسلمانان می رسانند او را بیم می دهد و می ترساند ، پس اگر در جماعت مسلمانان حاضر شد ، و گرنه خانه او را می سوزانند . و کسی که در جماعت مسلمین حاضر شد غیبتش حرام است و عدالتش ثابت است .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۳۸)

۹۲ - کناره گیری از جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ان الشيطان ذئب الانسان كذئب الغنم ياخذ الشاه القاصيه و الناحيه فاياكم و الشعاب و عليكم بالجماعه و العامه و المسجد ؛
شيطان گرگ انسان است همانند گرگ گوسفندان که همیشه میشهای دور افتاده و کناره گیر را می گیرد . پس از دسته بندیها (گروه گرایی و خط بازی) پرهیزید و بر شما باد به حضور در جماعت و مجالس عمومی و مسجد .

(کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۵۸۱ ، حدیث ۲۰۳۵۵)

۹۳ - وجوب نماز جماعت بر همسایگان مسجد

عن الصادق - عليه السلام - عن ابائه عليهم السلام قال :

اشترط رسول الله - صلى الله عليه وآله - على جيران المسجد شهود الصلاه ، و قال : ليتتهين اقوام لا يشهدون الصلاه او لا مرن
موذنا يوذن ثم يقيم ثم امر رجلا من اهل بيتي ، و هو على فليحرقن على اقوام بيوتهم بحزم الحطب لانهم لا ياتون الصلاه ؛

امام صادق (ع) از پدرانش عليهم السلام نقل کرده : پیامبر خدا (ص) بر همسایه های مسجد شرط کرد در مسجد حاضر شوند . فرمود : جماعتی که به نماز حاضر نمی شوند باز گردند ، و یا دستور می دهم مودن اذان و اقامه گوید ، سپس به مردی از اهل بیتم دستور می دهم و او علی است ، خانه جماعتی را با مجموعه هیزم می سوزاند برای اینکه آن ها به نماز نمی آیند .

(بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۸)

۹۴ - تشکیل صف نماز جماعت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله - :

ثلاثه يضحك الله اليهم : الرجل اذا قام بالليل و القوم اذا صفوا في الصلاه ، و القوم اذا صفوا في قتال العدو ؛

سه گروهند که خداوند از آنان خشنود است :

۱ - کسی که نماز شب می خواند .

۲ - جمعی که نماز جماعت تشکیل می دهند .

۳ - دسته ای که در برابر دشمن در راه خدا صف آرایی کرده اند .

(ثواب الاعمال ، ص ۹۶)

۹۵ - امام جماعت و رعایت حال نمازگزاران

قال علی - علیه السلام - :

و اذا قمت فی صلاتک للناس فلاتکونن منفرا و لامضیعا ، فان فی الناس من به العله و له الحاجه ، و قد سالت رسول الله - صلی الله علیه و آله - حین وجهنی الی الیمن کیف اصلی بهم ؟ فقال : صل بهم کصلاه اضعفهم ، و کن بالمؤمنین رحیما ؛

هنگامی که برخاستی و خودت را مهیا ساختی تا با مردم نماز گزاری ، نماز را چندان طولانی مخوان که مردم را پراکنده سازی ، و سریع و تند هم مخوان که آن را تباه کنی ، زیرا در میان مردمی که با تو نماز می گزارند ، کسانی هستند که علیل و بیمار و ناتوانند ، یا گرفتاری و کار دارند . من از رسول خدا (ص) هنگامی که مرا برای تبلیغ اسلام به یمن می فرستاد پرسیدم : چگونه با مردم نماز بگزارم ؟ حضرت فرمود : با آنها مانند ناتوانترین آنان نماز گزار ، و بر حال مؤمنین ترحم کن .

(نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص

۹۶ - رضایت مامومین

قال النبی - صلی الله علیه وآله - :

من ام قوما باذنهم و هم به راضون فاقصد بهم فی حضوره ، و احسن صلاته بقیامه و قراءته و رکوعه و سجوده و قعوده ، فله مثل اجر القوم ، و لاینقص من اجورهم شیء ؛

پیامبر خدا (ص) فرمود : هر کس به اجازه و رضایت جماعتی به آنان پیشنماز باشد ، و آنان به او راضی باشند ، در حاضر شدنش با آنان استقامت ورزد ، و نماز خود را با قیام و قرائت و رکوع و سجود و قعود آن نیکو انجام دهد ، برای او مثل ثواب آن جماعت است ، و از ثواب آنها هم چیزی کم نمی شود .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۸)

۹۷ - فریضه بودن نماز جماعت

عن زراره و الفضیل قالا :

قلنا له : الصلاة فی جماعه فریضه هی ؟ فقال : الصلاة فریضه و لیس الاجتماع بمفروض فی الصلوات کلها ، ولکنها سنه ؛ من ترکها رغبه عنها و عن جماعه المؤمنین من غیر عله فلا صلاه له ؛

از زراره و فضیل نقل شده که گفتند : به او عرض کردیم نماز خواندن در جماعت فریضه است ؟ فرمود : نماز فریضه است ، در تمام نمازها جمع شدن فریضه نیست ، ولکن آن سنت است و هر کس از روی اعراض از آن نماز جماعت مسلمانان را بدون علت ترک کند ، برای او نماز نیست .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۷۱)

۹۸ - خداوند بالای سر جماعت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - :

ید الله علی الجماعه فاذا اشتد الشاذ منهم اختطفه الشیطان كما یختطف الذئب الشاه الشاذه من الغنم ؛

پیامبر خدا (ص) فرمود : دست خداوند بر سر جماعت است ، هر گاه از آنها کسی از جماعت جدا شود ، شیطان او را می رباید همان طور که گرگ گوسفند جدا شونده از رمه گوسفند را می رباید .

۹۹ - مواظبت بر نماز جماعت

عن علی - علیه السلام - قال :

مروه الحضر قراءه القران و مجالسه العلماء و النظر فی الفقه و المحافظه علی الصلاه فی الجماعات ؛

از علی بن ابی طالب (ع) نقل شده که فرمود : جوانمردی در حضور در وطن ، قرآن خواندن ، هم نشینی با علماء ، و نگریستن در احکام دین ، و مواظبت بر نماز خواندن در جماعتهاست .

(بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۰)

۱۰۰ - اقتضاء ایمان

مقتضی الایمان عدم ترک الجماعه من غیر عذر سیما مع الاستمرار علیه فانه کما ورد لایمنع الشیطان من شیء من العبادات منعها ، و یعرض علیه الشبهات من جهه العداله و نحوها ، حیث لایمکنهم انکارها ، لان فضلها من ضروریات الدین ؛

اقتضاء ایمان آن است بدون عذر نماز جماعت ترک نشود ، مخصوصا با مداومت بر آن ، در روایت آمده ، شیطان چیزی از عبادت را مانند نماز جماعت منع نمی کند ، بر آنان از جهت عدالت و مانند آن شبهه ها ایجاد می کند ، چون انکار آن برای آنان ممکن نیست ، زیرا فضیلت آن از ضروریات دین است .

(العروه الوثقی ، ص ۲۵۲)

۱۰۱ - اقامه نماز جماعت امام زمان (عج)

یجتمع المهدي - علیه السلام - و عیسی بن مریم - علیه السلام - فیجی وقت الصلوه فیقول المهدي لعیسی . تقدم ، فیقول عیسی انت اولی بالصلوه فیصلی عیسی ورائه ماموما ؛

در حدیث آمده است : پس از ظهور ، عیسی بن مریم (ع) در هنگام نماز در کنار امام حاضر می شود و امام به او امامت بر نماز جماعت را تعارف می کند ولی او می گوید : تو سزاوارتری به این امر ، و سپس به عنوان ماموم پشت سر او به جماعت می ایستد .

(منتخب الاثر ، ص ۴۷۹ . تذکره الخواص ، ص ۳۷۷)

۱۰۲ - حق امام جماعت

قال زين العابدين - عليه السلام - :

و اما حق امامك فى صلاتك فان تعلم انه قد تقلد السفاره فيما بينك و بين الله والوفاده الى ربك و تكلم عنك و لم تتكلم عنه و دعالك و لم تدع له ، و طلب فيك و لم تطلب فيه ، و كفاك هم المقام بين يدى الله و المساله له فيك ، و لم تكفه ذلك ، فان كان فى شىء من ذلك تقصير كان به دونك و ان كان اثما لم تكن شريكه فيه و لم يكن لك عليه فضل فوقى نفسك بنفسه و فى صلاتك بصلاته فتشكر له على ذلك ، و لا حول و لا قوه الا بالله ؛ حق امام جماعت اين است كه : بدانى سفارت و وساطت بين تو و خدا ، و نمايندگى تو را در ورود به پيشگاه پروردگار متعال به عهده گرفته است ، وى از جانب تو سخن مى گويد

، نه تو از ناحیه او ، او برای تو دعا می کند ، نه تو برای او ، او برای تو طلب فیض و رحمت از خدا می نماید ، نه تو درباره او ، هم ایستادن در پیشگاه خداوند ، و درخواست و دعا را از تو ، کفایت کرده نه تو برای او ، اگر در هر یک از این مراحل کوتاهی شود ، او مقصر است نه تو . اگر گنهکار باشد (برخلاف وظیفه خود رفتار کند) تو شریک جرم او نیستی . (نماز تو نیز در صورتی که او را به عدالت می شناختی و به او اقتدا کردی ، باطل نیست) با اینکه در مقابل این حق و خدمت احسانی به او نکرده ای پس او جانش را سپر جان تو ، و نمازش را سپر نماز تو قرار داده است ، بنابراین ، باید از این خدمت و محبتش قدردانی کنی و حق او را بشناسی . و نمی شود کاری را ترک کند و یا انجام داد مگر به کمک خداوند تبارک و تعالی .

(تحف العقول ، رساله حقوق علی بن الحسین (ع))

پی نوشتها

۱-سوره مائده ، آیه ۵.

۲-سوره مؤ منون ، آیه ۹.

۳-سوره جمعه ، آیه ۹.

جلد دوم

سخن ناشر

نماز در قاموس معارف اسلام ، مفهوم وسیع و اسرار عمیق و آثار فراوانی دارد و آیات و احادیث زیادی را به خود اختصاص داده است .

نماز ، ریسمان اتصالی است که هستی و وجود موجودیت آدمی را به ملکوت پیوند داده و مانند این رشته پرارزش و منع فیض ، برنامه ای برای ایجاد ارتباط بین بشر و حق مطلق نمی توان یافت .

نماز ، پناه بی پناهان ، سنگر دردمندان ، گلستان روح افزای عاشقان ، چراغ پرفروغ نیمه شب مشتاقان ، صفای دل مستان و سیر و سلوک آگاهان است .

نماز ، زنده کننده جان ، صفابخش حیات جاودان ، روشنی راه رهروان ، تکیه گاه سالکان ، راز و نیاز عارفان ، سرمایه مستمندان دواى درد بی درمان ، شعله دل های بیداران ، مایه شادی سحرخیزان است .

نماز ، دنیا و برزخ و قیامت انسان را بیمه می کند و در همه صحنه ها پاسدار جان و روح آدمی است .

الحمدلله جلد اول این مجموعه مورد استفاده محققین ، و دانشمندان به ویژه روحانیون معظم قرار گرفت و استقبال زیادی از این کتاب ارزشمند شد و خداوند سبحان را شکر می کنیم که به این مؤ سسه چاپ جلد دوم این کتاب را مرحمت فرمود امید

است بتوانیم جلدهای دیگر را که در موضوعات مختلف است به چاپ برسانیم .

در خاتمه از طرف این مؤسسه و دانشمندان و محققین و مبلغین دین از تلاش شبانه روزی استاد بزرگوار حجه الاسلام

عباس عزیزی تشکر می کنیم و از خداوند منان عمر طولانی برای ایشان خواستاریم ، ان شاء الله آن جناب بتواند موضوعات دیگر این مجموع را به رشته تحریر آورده ، تا به دست شیفتگان راه حق برسد .

لازم به ذکر است که از طرف همین مؤسسه فصلهای جلد اول و دوم کتاب حاضر ، به صورت جداگانه همراه به توضیحات بیشتر و به سبکی آسان ، برای نوجوانان و جوانان عزیز به چاپ خواهد رسید .

مؤسسه فرهنگی انتشارات نبوغ .

مقدمه

ان الذین یتلون کتاب الله و اقاموا الصلوه کسانی که کتاب خدا را تلاوت می کنند و نماز به پای می دارند . فاطر / ۲۶

سپاس خداوندی را که طیب نفوس و زنده کننده جان ها ، و دانای رازهای درونی دل ها و شفا بخش آنها است خداوندی که بندگان پاک و مخلص خویش را به راه راست ، هدایت و راهنمایی فرمود .

و صلوات و سلام بر صراط استوار و تجلی گاه کامل خداوند ، یعنی محمد (ص) مؤید به قرآن که وی را برای شفای دردها و بیماری های انسان ها در طول زمان طبیعی دوم قرار داده است و همچنین تا شب و روز باقی اند بر خاندان پاک و فرزندان وی که ستارگان تابناک آسمان امامت ، و معصوم از هر کژی و ناراستی اند و همه طیبیان ارواح انسان ها و داعیان خلق به سوی دارالسلام می باشد ، درود باد .

کتابی که در دسترس شما قرار می گیرد ، جلد ، دوم (جامع آیات و احادیث موضوعی نماز) است

که حاصل سعی مستمر این بنده می باشد شیوه این کتاب مثل جلد اول است و جلد اول شامل چهارده فصل و جلد دوم شامل بیست و یک فصل است امکان دارد در جلد اول و دوم احادیثی تکراری باشد ، و آن هم به خاطر تکمیل شدن فصل ها می باشد .

از خداوندی که همه امور به دست نیرومند اوست ، عاجزانه خواستارم که توفیق اتمام سایر مجلدات را به این بنده ناچیز ارزانی فرماید .

از دوست دانشمندم ، حجه السلام و المسلمین سید حسین اسلامی - دامت برکاته - که در امر ویراستاری این مجموعه یاری ام نمودند صمیمانه سپاسگزارم و از خداوند بزرگ برای ایشان پاداش نیکو مسألت دارم .

عباس عزیزی اراکی حوزه علمیه قم تابستان ۱۳۵۷ .

فصل پانزدهم تعقیبات نماز

آیات

۱ - تعقیب نماز

فاذا قضیتم الصلوه فاذا کروا الله قیاما و قعودا و علی جنوبکم فاذا اطمأنتم فاقیموا الصلوه ان الصلوه کانت علی المؤمنین کتابا موقوتا

و هنگامی که نماز را به پایان رسانیدید ، خدا را یاد کنید در حال ایستادن و نشستن و به هنگامی که به پهلو خوابیده اید ، و هر گاه آرامش یافتید (و حالت خوف زایل گشت) نماز را به (صورت معمول) انجام دهید ، زیرا نماز وظیفه ثابت و معینی برای مؤمنان است . (سوره نساء ، آیه ۱۰۳)

۲ - اجابت از طرف خداوند

ادعونی استجب لی ان الذین یتکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین

مرا بخوانید که شما را اجابت خواهم کرد ، آنان که از پرستش من سرباز می زنند ، بزودی در حالی که خوار باشند وارد دوزخ خواهند شد .

(سوره مؤ من آیه ۶۰)

۳ - هنگام زیان دعا می کند

و اذا مس الانسان ضر دعا ربه منینیا

هنگامی که انسان را ارزیابی رسد ، پروردگار خود را می خواند و به سوی او باز می گردد . (سوره زمر ، آیه ۸)

۴ - پاسخ دعا

وإذا ساءلك عبادي من عني فاني قريب اجيب دعوة الداع إذا دعان فليستجيبوا وليؤمنوا بي لعلهم يرشدون

و هنگامی که بندگان من از تو درباره من سوال می کنند(بگو) من نزدیکم ! دعای دعاکننده را ، به هنگامی که مرا می خواند ، پاسخ می گویم ! پس باید دعوت مرا بپذیرند و به من ایمان آورند ، باشد که راه یابند(و به مقصد برسند) .

(سوره بقره ، آیه ۱۸۶)

۵ - دعا برای بیماران

امن يجيب المضطر إذا دعاه و يكشف السوء

آیا جز او کسی هست که دعای بیچاره و درمانده را اجابت نماید و عذاب را برطرف سازد . (سوره نمل ، آیه ۶۱)

۶ - دعا در پنهانی

ادعوا ربكم تضرعا و خفیه انه لایجب المعتدین

خدا را به تضرع و زاری و در پنهانی بخوانید (و بر خلق ستم روا مدارید) که خداوند ستمکاران را دوست ندارد . (سوره اعراف ، آیه ۵۵) .

احادیث

۷ - تأثیر دعا

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

التعقیب بعد صلوه الفجر ابلغ فی طلب الرزق

دعای پس از نماز صبح برای جلب رزق مؤثرتر است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، س ۳۲۶ ، مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۳۳۶)

۸ - صلوات بر محمد (ص) و اهل بیتش

قال الصادق - علیه السلام -

کل دعاء یدعی الله - عزوجل - به محجوب عن السماء حتی یصلی علی محمد و آل محمد

هر دعایی که خدا با آن خوانده شود ، پوشیده است ، بالا نمی رود و به هدف اجابت نمی رسد مگر این که صلوات بر محمد و آل محمد (ع) همراه با آن باشد (اصول کافی ، - ج ۲ ، ص ۴۹۳)

۹ - فضیلت تسبیح حضرت فاطمه (س)

قال الصادق - علیه السلام -

تسبیح فاطمه الزهراء - علیها السلام - فی کل یوم فی دبر کل صلاه احب الی من صلاه الف رکعه فی کل یوم

تسبیح حضرت زهرا (س) در هر روز در تعقیب هر فریضه نزد من محبوب تر است از به جا آوردن هزار رکعت نماز در هر روز (ثواب الاعمال ، ص ۱۶۶)

۱۰ - نماز و دعا

قال الصادق - علیه السلام -

ان الله - عزوجل - فرض علیکم الصلوات الخمس فی افضل الساعات فعلیکم بالدعاء فی ادبار الصلوات

همانا خداوند نمازهای پنجگانه را در بهترین ساعتها بر شما واجب کرد ، بنابراین بعد از نمازها دعا کنید (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۰)

۱۱ - دعای بعد از نماز

قال الصادق - علیه السلام -

من صلی صلوه و عقب الی اخری فهو ضیف الله و حق علی الله ان یکرم ضیفه

هر که نماز فریضه کند و بعد از آن تعقیب بخواند تا نماز دیگر (یعنی به خواندن دعاهایی که بعد از نماز باید خواند و قرائت قرآن و غیره مشغول گردد تا وقت نماز دیگر) پس آن بنده مهمان خدا می باشد و حق است بر خدای - عزوجل - اینکه اکرام کند مهمان خود را . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ص ۳۲۲) .

۱۲ - وقت استجابت دعا

قال الصادق - علیه السلام -

يستجاب الدعاء في اربعة مواطن في الوتر و بعد الفجر و بعد الظهر و بعدالمغرب

دعا در چهار وقت به اجابت می رسد ۱ - در نماز وتر ۲ - پس از نماز صبح ۳ - بعد از نماز ظهر ۴ - پس از مغرب (بحارالانوار ، ۸۵ ، ص ۳۲۴ روضه المتقين ، ج ۱۲ ص ۳۸) .

۱۳ - نماز واجبات دعا

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -

من ادى فريضه فله عندالله دعوه مستجابه

هرکس نماز واجبی را به جای آورد یک دعای مستحب نزد خدا خواهد داشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۱) .

۱۴ - دعای نماز گزار

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -

ثلاثه مواطن لا ترد فيها دعوه عبد رجل يكون في حيه حيث لا يراه احد الا الله فيقوم فيصلى و رجل يكون معه فئه فيقر عنه اصحابه فبثبت و رجل يقوم من آخر الليل

سه مورد است که دعای کسی در آن رد نمی شود یکی آن مردی که در بیابان باشد و کسی جز خدا او را نمی بیند برخیزد و نماز گزارد . دیگر آن مردی که با گروهی در جنگ باشد و یاران وی بگریزند و او استوار ماند . سوم آن که مرد در آخر شب برای عبادت برخیزد . (کنز العمال ، ج ۲ - ص ۱۰۲ ، ص ۳۳۳۶)

۱۵ - فضیلت والای دعای متصل به نماز

قال على - عليه السلام -

من جلس في مصلاه ثانيا رجليه يذكر الله - تبارك الله و تعالی - و كل الله - عزوجل - به ملكا يقول اردد شرفا تكتب لك الحسنات و تمحي عنك السيئات و تبنى لك الدرجات حتى ينصرف

کسی که در جایگاه نمازش بنشیند ، و به ذکر خدای تعالی و به تعقیبات پردازد خداوند فرشته ای را بر او مأمور و موکل می گرداند که به وی می گوید ای نماز گزاری که مشغول به دعا هستی ، به شرف و کرامت و فضیلت خود بیفزای (یعنی بیشتر و زیادتر دعا کن) که از برای تو حسنات ثبت می گردد و سیئات و بدیهایت محو و نابود می شود و درجات برای تو افزون می گردد و این گفتگو ادامه دارد تا وقتی که او از دعا و تعقیباتش فارغ شود (دعائم الاسلام ، ج ۱ ص ۱۶۵) .

۱۶ - امام کاظم (ع) مشغول تعقیب نماز

موسی بن جعفر - علیه السلام - انه یصلی الفجر فیعقب الی ان تطلع الشمس ثم یسجد سجده ، فلا یزال ساجدا حتی تزول الشمس و قد و کل من یترصدا اوقات الصلاه فاذا اخیره و ثب یصیل من غیر تجدید وضوء

امام موسی کاظم (ع) وقتی نماز صبح را به جا می آورد تا طلوع آفتاب مشغول تعقیب و ذکر خدا می شد و سالهایی که در زندان بود ، غالباً پس از نماز سر به سجده می گذاشت و تا نزدیک ظهر به دعا و ذکر حمد مشغول بود و چون فرا می رسید برمی خاست و بدون (نیاز به) تجدید وضو به نماز می ایستاد . (بحارالانوار

۱۷ - کمال نماز با صلوات

قال الصادق - عليه السلام -

ان من تما الصلوه اعطاء الزكوه (الفطره) كما ان الصلاه على النبي - صلى الله عليه و آله - من تمام الصلاه

همانا پرداخت زکات فطره (در آخر ماه رمضان) مایه تمامیت روزه است چنان که صلوات بر محمد (و آل او) باعث تمامیت نماز است (یعنی نماز با صلوات و روزه بازکات فطره کامل می شود). (وسائل الشیعه، ج ۶ و ص ۲۲۱)

۱۸ - دعا کلید رحمت و روشنایی

قال علی - عليه السلام -

الدعاء مفتاح الرحمه و مصباح الظلمه

دعا کلید رحمت الهی و روشنایی بخش تاریکی هاست (میزان الحکمه، ج ۳ ص ۲۴۵).

۱۹ - استجاب دعا

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -

ان الله يستجبي من عبده اذا صلى في جماعه ثم ساءله حاجه ان ينصرف حتى يقضيها

وقتی بنده نمازش را به جماعت بخواند و حاجتی از خدا بخواهد، خداوند او را حاجت روا خواهد کرد، زیرا شرم دارد خواسته او را برنیورد. (بحار الانوار، ج ۸۸ ص ۴)

۲۰ - استجاب دعا

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -

ادعوا الله و انتم موقنون بالاجابه و اعلموا ان الله تعالى لا يستجيب دعاء من قلب غافل لاه

بایقین به استجاب دعاى خویش، خداوند را بخوانید و بدانید که پروردگار - تبارک و تعالی - دعایی را که از دل غافل و بی توجه برآید، مستجاب نخواهد کرد (الاذکار، ص ۳۵۶).

۲۱ - طلب حاجت بعد از نماز

قال الصادق - عليه السلام -

ان الله - عزوجل - فرض عليكم الصلوات في احب الاوقات اليه فاسئلوا الله حوائجكم عقيب فرائضكم

به درستی که خداوند نمازهای واجب را در محبوبترین اوقات واجب کرد ، پس حاجات خود را بعد از نمازهایتان بخواهید .
(بحارالانوار ، ج ۸۵ ص ۳۲۴)

۲۲ - دعا ، نردبان ترقی

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -

كأنة قد استغنى غنى خذوا صلاته فاضربوا بها وجهه

بنده مران بنگرید که نماز به جای آورد ، ولی درخواست حاجت نکرد و گویا از من بی نیاز است نمازش را بر گردانید و بر چهره اش بکوبید (بحارالانوار ، ج ۸۲ ص ۳۲۵)

۲۳ - تسبیح تربت

قال الصادق - عليه السلام -

السجود على طين قبر الحسين - عليه السلام - ينور الى الارض السابعة و من كان معه سبحة من طين قبر الحسين - عليه السلام - كتب مسبحا و ان لم يسبح بها

سجده بر تربت قبر حسین (ع) تا زمین هفتم را نور باران می کند ، و کسی که تسبیحی از خاک مرقد حسین علیه السلام با خود داشته باشد ، تسبیح گوی حق محسوب می شود ، گرچه با آن تسبیح نگوید . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۶۸ و سائل الشیعه ج ۳ ص ۶۰۸)

۲۴ - دعا بعد از نماز

قال الباقر - عليه السلام -

فاذا فرغت من الصلاه المكتوبه فانصب الى ربك في الدعاء او ارب اليه في المساءله

هرگاه از نماز واجب فارغ شدی ، به دعا به سوی پروردگارت پرداز و رغبت کن به سوی پروردگارت به سوال و درخواست .
(مجمع البیان ، ج ۱۰ ص ۵۰۹)

۲۵ - استجاب دعا در چهار موقع

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -

تفتح ابواب السماء و يستجاب الدعاء في اربعة مواطن عندالتقاء الصفوف في سبيل الله وعند نزول الغيث وعند اقامه الصلاه وعند رؤيه الكعبه

چهار موقع درهای آسمان را بگشایند و دعاها رامستجاب کنند

۱ - هنگام تلاقی صفوف مبارزان در راه خدا

۲ - هنگام نزول باران

۳ - هنگام نماز

۴ - هنگام دیدار کعبه (نهج الفصاحه ، ص ۱۱۶۸)

۲۶ - بهترین ساعات برای استجاب دعا

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -

و ارفعوا اليه ايديكم بالدعاء في اوقات صلاتكم فانها افضل الساعات ينظرالله - عزوجل - فيها بالرحمه الى عباده و يجيبهم اذا ناجوه و يليهم اذا نادوه و يستجب لهم اذا دعوه

و در اوقات نمازهایتان دستهای خود را به دعا به سوی خدا بردارید ، زیرا آن اوقات بهترین ساعات است و خداوند به سوی بندگانش با نظر رحمت نگاه می کند و هنگامی که با او مناجات کنند جواب می دهد زمانی که او را بخوانند ، لبيك می گوید و وقتی که به درگاه او دعا کنند ، اجابت می فرماید . (بحارالانوار ، ج ۹۶ ، ص ۳۵۶)

۲۷ - دعا بعد از نماز واجب

قال الصادق - عليه السلام -

الدعاء بعد الفريضة افضل من الصلوه تنفلا

دعای بعد از نماز واجب ، از به جا آوردن نماز نافله برتر است . (من لايحضره الفقيه ، ج ۱ ص ۹۶۲)

۲۸ - علت تاخیر اجابت دعا

قال على - عليه السلام -

لايقنظنك تاءخير اجابه الدعاء فان العطيه على قدر النبيه و ربما تاءخرت الاجابه ليكون ذلك الاعظم لاجر السائل ، و اجزل لعطاء النائل

نباید به تاءخير افتادن اجابت دعا تو را ناامید کند ، زیرا عطا و بخشش خداوند به قدر نیت بنده است و چه بسا که اجابت دعا طول کشد تا پاداش دعاکننده بزرگتر و عطای بخشنده نیز بیشتر گردد (غررالحکم ، ص ۲۳۸) .

۲۹ - آثار تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الصادق - عليه السلام -

من سبح تسبیح فاطمه الزهراء - علیها السلام - قبل ان یتنی رجله من صلاه الفریضه غفر الله له ، ولیبداء بالتکبیر

هرکس بعد از نماز واجب و قبل از اینکه پای راست را از بالای پای چپ بردارد ، تسبیح فاطمه زهرا (س) را به جا آورد ، تمام گناهان او آمرزیده می شود ، و در این تسبیح از (الله اکبر) آغاز کند . (تهذیب الاحکام ، ج ۲ ، ص ۱۰۶)

۳۰ - امتیاز دعا بعد از نماز

قال الصادق - عليه السلام -

الدعا بعد الفریضه ایاک ان تدعه ، فان فضله بعد الفریضه کفضل الفریضه علی النافله

مبادا دعای بعد از فریضه را ترک کنی ، زیرا فضیلت و امتیاز دعای بعد از فریضه همچون برتری فریضه و نماز واجب بر نافله است . (بحار الانوار ، ۸۵ ، ص ۳۲۵)

۳۱ - مدام در خانه خدا زدن

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

ان المصلی لیقرع باب الملک و انه من یدم قرع الباب یوشک ان یفتح له

به درستی که نمازگزار در خانه خداوند را میزند و کسی که پیوسته دری را بکوبد ، عاقبت آن درب به روی او باز خواهد شد . (نهج الفصاحه ، ص ۸۲۷)

۳۲ - تعلیم تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الباقر - عليه السلام -

ما عبد الله بشىء من التحميد افضل من تسييح فاطمه و لو كان شىء افضل من لنحله رسول الله - صلى الله عليه و آله - فاطمه عليها السلام

خداوند به چیزی برتر از تسييح فاطمه (ع) حمد و ستایش نشد و اگر چیزی برتر از آن بود، هر آینه رسول خدا صلى الله عليه و آله آن را به فاطمه زهرا (س) می بخشید (می آموخت). (وسائل الشيعه، ج ۴ ص ۱۰۲۴).

۳۳ - سپر مؤمن

قال على - عليه السلام -

الدعاء ترس المؤمن

دعا سپر مؤمن است. (میزان الحکمه، ج ۳ ص ۲۴۷)

۳۴ - مغز عبادت

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -

الدعاء مخ العباده

دعا مغز عبادت است. (میزان الحکمه، ج ۳، ص ۲۴۷)

۳۵ - دعا و اجابت الهی

قال على - عليه السلام -

من دعا الله اجابه

هر که خدا را بخواند، خداوند او را پاسخ گوید. (غرر الحکم، ص ۲۹۵)

۳۶ - دعا برای دیگران

قال الصادق - عليه السلام -

من قدم اربعين رجلا من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه استجيب له فيهم و في نفسه

هر کس برای چهل تن از برادران (دینی) خود دعا کند و سپس برای خود دعا کند، خدا، دعای او را در حق آنان و او مستجاب کند. (المواعظ العددیه، ص ۲۷۴).

۳۷ - قساوت قلب مانع اجابت دعا

قال الصادق - عليه السلام -

ان الله - عزوجل - لا يستجيب دعاء بظهر قلب قاس

همانا خدای تعالی دعایی را که از دل سخت و با قساوت برخاسته شود، اجابت نمی کند. (بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۳۰۵، میزان الحکمه، ج ۳، ص ۲۵۷).

۳۸ - دعا مخزن اجابت

الدعاء كهف الاجابه كما ان السحاب كهف المطر

دعا خزانة و گنجینه اجابت است، چنان که ابر مخزن باران است. (بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۲۹۵).

۳۹ - دفع بلا به وسیله دعا

قال علی - عليه السلام -

و ادفعوا امواج البلاء بالدعاء

موج بلاها را به وسیله دعا از خود دفع کنید. (بحارالانوار، ج ۹۳، ص ۳۰۱)

۴۰ - دعا و درمان

قال الصادق - عليه السلام -

عليك بالدعاء فان فيه شفاء من كل داء

برتو باد به دعا، زیرا دعا درمان هر دردی است. (میزان الحکمه، ج ۳، ص ۲۴۸)

۴۱ - شروط استجاب دعا

للدعاء شروط اربعة الاول احضار النيه، الثاني، اخلاص السريره الثالث معرفه المسئول، الرابع، الانصاف في المساءله

برای دعا چهار شرط است

۱ - حضور قلب

۲ - اخلاق باطن

۳ - شناخت و معرفت خدا

۴ - رعایت انصاف در سوال (المواعظ العديده ، ص ۱۲۶)

۴۲ - دعا در حال دل شکستن

قال الصادق - عليه السلام -

اذ رق احدكم فليدع فان القلب لا يرق حتى يخلص

وقتی دل شما شکست دعا کنید ، زیرا دل تا خالص نگردد نمی شکند . (بحارالانوار ، ج ۹۳ ، ص ۳۴۵)

۴۳ - بلند نمودن دستها هنگام دعا

روی ان رسول الله - صلى الله عليه و آله -

كان اذا مد يديه في الدعاء لم يرد هما حتى يمسح بهما وجهه

روایت شده که رسول خدا صلی الله علیه و آله هنگام دعا دستهایش را بلند می کرد و پس از دعا به صورت خود می کشید .

(المواعظ العديده ، باب ۱۰ ، فصل ۸)

۴۴ - لقمه حرام مانع استجاب دعا

قال رسول الله - صلى الله عليه و آله -

من اكل لقمه حرام لم تقبل له صلوه اربعين ليله و لم يستجب له دعوه اربعين صباحا

کسیکه لقمه حرام بخورد ، نماز چهل شب او قبول نمی شود ، و دعای چهل روز او به اجابت نمی رسد (دارالسلام ، نوری ، ج

۴ ص ۲۱۳)

۴۵ - نحوه گفتن تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الصادق - عليه السلام -

فی تسبیح فاطمه - علیها السلام - تبادء بالتکبیر اربعا و ثلاثین ، ثم التحمید ثلاثا و ثلاثین ثم التسبیح ثلاثا و ثلاثین

در تسبیح فاطمه (س) با تکبیر (الله اکبر) شروع کرده و سی و چهار مرتبه بگوی ، پس از آن سی و سه بار تحمید (الحمد لله) و سپس سی و سه مرتبه تسبیح (سبحان الله) . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ص ۱۰۲۵ ج ۲ ، فروع کافی ، کتاب الصلاه ، ص ۳۴۲) .

۴۶- تعقیبات نماز صبح

قال الصادق - علیه السلام -

الجلوس بعد صلاه الغداه فی التعقیب و الدعاء حتی تطلع الشمس ابلغ فی طلب الرزق من الضرب فی الارض

هر کس بعد از نماز صبح برای تعقیب و دعا تا طلوع خورشید بنشیند ، بهتر از در نوردیدن زمین ، روزی راجب می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰۳۵) .

۴۷- درخواست نامشروع در دعا

قال الصادق - علیه السلام -

یا صاحب الدعاء ! لا تسئل ما لایکون و لایحل

ای دعاکننده ! چیزی را که نشدنی و حرام است از خداوند درخواست مکن (چون به اجابت نمی رسد) (عده الداعی ، ص ۱۴۰)

۴۸- دوری شیطان با گفتن تسبیح فاطمه (س)

قال الباقر - علیه السلام -

من سبح تسبیح فاطمه - علیها السلام - ثم استغفر غفر له ، و هی مائه باللسان و الف فی المیزان ، و یطرد الشیطان ، و یرضی الرحمن

هر کس که تسبیح حضرت فاطمه (س) را به جای آورد و پس از آن استغفار کند مورد مغفرت قرار می گیرد و آن تسبیح به زبان ، صد مرتبه است و در میزان (اعمال) هزار خواهد بود و شیطان را دور کرده و خدای رحمان را خشنود می نماید . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۱۰۲۳ ، ح ۳)

۴۹- تسبیح بعد از نماز واجب

قال الصادق - علیه السلام -

من سبح تسبیح فاطمه - علیها السلام - فی دبر المكتوبه من قبل ان یسط رجله اوجب الله له الجنة

هر کس تسبیح فاطمه (س) را در نماز واجب و قبل از اینکه از حالت جلوس تشهد و سلام خارج شود به جا آورد ، خدا بهشت را بر او واجب کند . (فلاح السائل ، ص ۱۶۵) .

۵۰ - مداومت بر گفتن تسبیح

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

یا فاطمه ! اعطیک ما هو خیر لک من خادم و من الدنیا بما فیها ، تکبیرین الله بعد کل صلاه اربعا و ثلاثین تکبیره ، و تحمدین الله ثلاثا و ثلاثین تحمیده ، و تسبحین الله ثلاثا و ثلاثین تسبیحه ، ثم تخمین ذلک بلاله الا الله ، و ذلک خیر لک من الذین اردت و من الدنیا و ما فیها فلزمت - صلوات الله علیها - هذا التسبیح بعد کل صلاه ، و نسب الیها

ای فاطمه ! به تو چیزی را عطا کنم که از خدمتکار و دنیا با آنچه در آن است بهتر باشد بعد از نماز سی و چهار مرتبه (الله اکبر) سی و سه مرتبه (الحمد لله) و سی و سه مرتبه (سبحان الله) بگو و پس از آن را به (لا اله الا الله) ختم کن این کار برای تو بهتر است از آنچه می خواهی و از دنیا و آنچه در آن است پس حضرت زهرا (س) پس از هر نماز به این تسبیح مداومت کرد و منسوب به او گردید . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۳۶) .

۵۱ - تسبیح هنگام خواب

قال الصادق - علیه السلام -

من باب علی تسبیح فاطمه - علیها السلام - کان من الذاکرین الله کثیرا و الذاکرات

هر کس شب را با تسبیح فاطمه (س) سپری کند (و هنگام خواب تسبیح گوید) از مردان و زنانی باشد که خدا را زیاد یاد می کنند . (سفینه البحار ، ج ۱ ص ۵۹۳) .

۵۲ - آمین گفتن

قال الصادق - علیه السلام -

الداعی و المؤمن شریکان

دعا کننده و آمین گوینده دراجر و استجابت دعای شان شریک هستند (یکسانند) . (المواعظ العدویه ، ج ۳۴۲) .

۵۳ - نائیر تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال الصادق - علیه السلام -

من سبح الله في دبر الفريضة تسبيح فاطمه الزهراء - عليها السلام - مائه مره و اتبعها بلااله الاالله غفر الله له

هر کس بعد از نماز واجب با تسبیح حضرت فاطمه زهرا (س) صدبار به تسبیح خدای متعال پردازد و به دنبال آن (لااله الاالله) بگوید، خداوند او را مشمول مغفرت خود می کند. (فروع کافی، ج ۳، کتاب الصلاه، باب دعا، نماز ۷۰ - ص ۳۴۲).

۵۴ - نجات از شقاوت با گفتن تسبیح فاطمه (س)

قال الصادق - عليه السلام -

يا اباهارون! انا ناءمر صبياننا بتسبيح فاطمه - عليها السلام - كما ناءمرهم بالصلاه، فالزمه، فانه لم يلزمه عبد فشقى

ای اباهارون! ما بچه های خود را همان طور که به نماز امر می کنیم، به تسبیح حضرت فاطمه (س) نیز امر می کنیم تو نیز بر آن مداومت کن، زیرا بنده شقی (و بدبخت معنوی) بدان پای بند نمی شود. (فروع کافی، کتاب الصلاه ص ۳۴۳، ح ۱۳).

۵۵ - گفتن تسبیح قبل از خواب

قال الصادق - عليه السلام -

تسبيح فاطمه الزهراء، عليها السلام - اذا اخذت مضجعك، فكبر الله اربعا و ثلاثين، واحمده ثلاثا و ثلاثين، وسبحه ثلاثا و ثلاثين، و تقراء آيه الكرسي و المعوذتين و عشر آيات من اول الصافات و عشرا من آخرها

(یکی از جاهایی که) تسبیح حضرت فاطمه زهرا (س) (گفتن آن وارد است) هنگامی است که به خوابگاه خود رفتی، سی و چهار بار (الله اکبر) بگو و سی و سه بار (الحمد لله) و سی و سه بار (سبحان الله) و آیه الكرسي و معوذتین را (قل اعوذ برب الفلق، و قل اعوذ برب الناس) و ده آیه از اول سوره صافات و ده آیه از آخر آن را بخوان. (اصول کافی، ج ۲، ص ۵۳۶)

۵۶ - موالات تسبیح فاطمه زهرا (س)

قال محمد بن جعفر

انه كان يسبح فاطمه - صلى الله عليها - فيصله ولا يقطعه

امام صادق علیه السلام تسبیح حضرت فاطمه زهرا (س) را متصلا انجام می داد و آن را قطع نمی کرد. (فروع کافی، ج ۳، کتاب الصلاه باب دعا، نماز ۱۲۰، ص ۳۴۵).

۵۷ - آثار تعقیب نماز صبح

ما استنزل الرزق بشيء مثل التعقيب فيما بين طلوع الفجر الى طلوع الشمس

چیزی رزق آفرین تر از تعقیب بین نماز صبح و طلوع آفتاب نیست . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ص ۱۰۳۶) .

۵۸ - تسبیح حضرت فاطمه (س)

قال الصادق - علیه السلام -

من سبح تسبیح فاطمه - علیها السلام - قبل ان یتنی رجله من صلوه الفریضه غفرله

کسی که در نمازهای فریضه ، پس از سلام نماز و قبل از حرکت از مصلی ، خداوند را به تسبیح فاطمه زهرا - سیده النساء العالمین - تسبیح کند آمرزیده می شود . (دعائم الاسلام ، ج ۱ ص ۱۶۸)

فصل شانزدهم نماز معصومین (ع)

آیات

۱ - نماز ، اولین فرمان به موسی (ع)

اننی اناالله لاله الا انا فاعبدنی و اقم الصلوه لذكری

من الله هستم و معبودی جز من نیست ، مرا پرستش کن و نماز را برای یاد من به پادار . (سوره طه ، آیه ۱۴) .

۲ - اسحاق و یعقوب (ع) و نماز

و وهبنا له اسحق و یعقوب نافله و کلا - جعلنا صالحین و جعلناهم ائمه یهدون بامرنا و اوحینا الیهم فعل الخیرات و اقام الصلوه و ایتاء الزکوه و کانوا لنا عابدین

ما به ابراهیم اسحاق و فرزند زاده اش یعقوب را عطا کردیم و همه را صالح و شایسته و لایق مقام نبوت قرار دادیم ، و آنان را به پیشوایی خلق برگزیدیم تا مردم را هدایت کنند ، و هر کار نیکو را از انواع عبادات و خیرات مخصوصا اقامه نماز و ادای زکات رابه آنان وحی کردیم و ایشان برای مابندگان سر به فرمان بودند . (سوره انبیاء ، آیات ۷۲ ، و ۷۳) .

۳ - نماز حضرت زکریا (ع)

هو قائم یصلی فی المحراب

حضرت زکریا (ع) در محراب ایستاده مشغول نماز بود . (سوره آل عمران ، آیه ۳۸) .

۴ - حضرت شعیب (ع) و نماز

قالو يا شعيب اصوتك تاءمرک ان نترک ما يعبد اباؤ نا او ان نفعل فی اموالنا مانشاء انک لانت الحليم الرشيد

گفتند ای شعیب! آیا نماز تو را دستور می دهد که ما آنچه را پدرانمان می پرستیدند، ترک گوئیم و آنچه رامی خواهیم در اموالمان انجام ندهیم؟ تو مرد بردبار و رشیدی هستی. (سوره هود، آیه ۸۷)

۵ - نماز در آیین حضرت عیسی (ع)

واوصانی بالصلوه والزکوه ما دمت حیا

عیسی گفت خداوند به من سفارش کرده تا زنده ام نماز و زکات را به پای دارم. (سوره مریم، آیه ۳۱).

۶ - پیامبر اسلام (ص) و نماز

فسبح بحمد ربک و کن من الساجدين ، و اعبد ربک حتی یاءتیک الیقین

و به ستایش پروردگارت تسبیح کند (و از نماز گزاران باش) و دایم به پرستش و عبادت خدای خود مشغول باش تا لحظه مرگ تو فرا رسد. (سوره حجر، آیات ۹۸ - ۹۹)

۷ - دعوت رسول الله صلی الله علیه و آله به نماز شب

و من اللیل فتهجد به نافله لک عسی ان یبعثک ربک مقاما محمودا

پاسی از شب را از خواب برخیز و قرآن (و نماز) بخوان. این یک وظیفه اضافی برای توست تا پروردگارت تو را به مقامی در خور ستایش برانگیزد. (سوره اسراء، آیه ۷۹)

۸ - زکات دادن در حال نماز

انما ولیکم الله و رسوله و الذین آمنوا الذین یقیمون الصلوه و یؤتون الزکوه و هم راکعون

سرپرست و ولی شما خدا و رسول او است و مؤمنانی که نماز به پاداشته و در حال رکوع به بی نوایان زکات می دهند. (سوره مائده، آیه ۵۵).

احادیث

۹ - نماز حضرت ابراهیم (ع)

فی عده الداعی

روی ان ابراهیم - علیه السلام - کان یسمع تاءوهه علی حد میل حتی مدحه الله بقوله ان ابراهیم لحلیم اواه منیب وکان فی صلوته یسمع له ازیر کازیر المرجل و كذلك یسمع من صدر سیدنا رسول الله - صلی الله علیه و آله - مثل ذلک و کانت فاطمه - علیها السلام - تنهج فی الصلوه من خیفه الله .

روایت شده که صدای آه و زاری ابراهیم (ع) از فاصله یک میلی (چهارهزار ذراع) شنیده می شد، تا آن حد که خداوند وی را به این کلام ستود و فرمود (همانا ابراهیم، بردبار، بسیار آه کشنده و انابه کننده به سوی خدا بود) در نماز صدایی مانند صدای دیگ شنیده می شد و فاطمه (س) در نماز از خوف خدا از حای عدی خارج می گردید و فس وی به شماره می افتاد. (مستدرک الوسائل، کتاب الصلوه، باب ۲، حدیث ۱۵).

۱۰ - خشوع پیامبر خدا (ص) در نماز

کان النبی - صلی الله علیه و آله - اذا قام الی الصلوه ینحی وجهه خوفا من الله .

رسول خدا - صلی الله علیه و آله - هرگاه که به نماز می ایستاد، صورت مبارکش خوف از خداوند متعال دگرگون می شد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۸).

۱۱ - نماز اول وقت پیامبر (ص)

عن عائشه قال کان رسول الله - صلی الله علیه و آله - یحدثنا ونحدثه فاذا حضرت الصلوه فکانه لم یعرفنا و لم نعرفه اشتغالا بعظمه الله .

پیامبر خدا (ص) با ما سخن می گفت و ما با وی سخن می گفتیم، چون هنگام نماز فرا می رسید، پیامبر خدا (ص) به سبب توجه به عظمت حق تعالی، چنان می نمود که گویی ما را نشناخته و ما او را می شناسیم. (محجه البیضاء، ج ۱ ص ۳۵۰)

۱۲ - رسول خدا - صلی الله علیه و آله - و ذکر قنوت

قال الصادق - علیه السلام -

وکان رسول الله - صلی الله علیه و آله - ینحی وجهه فی الوتر سبعین مره و یقول هذا مقام العائذ بک من النار سبع مرات

رسول خدا (ص) در قنوت نماز وتر هفتاد بار (استغفر الله) و هفت بار هذا ماقم العائذ بک من النار (یعنی این جایگاه کسی است که از آتش به تو پناه آورده است) می گفت. (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۰).

۱۳ - خضوع رسول خدا (ص) در نماز

روی ان النبی - صلی الله علیه و آله - کان اذا قام الی الصلاه کانه ثوب ملقی

پیامبر اسلام (ص) هروقت به نماز می پرداخت (چنان بی حرکت بود که) گویا جامه ای پهن شده بر روی زمین بود. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۸۱، بحار، ج ۸۴ ص ۲۴۸).

۱۴ - علاقه شدید پیامبر (ص) به نماز

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

انا لاشبع من الصلاه

من هرگز از نماز سیر نمی شوم. (میزان الحکمه ج ۵، ص ۳۶۷، امالی صدوق، ج ۲ ص ۱۴۱).

۱۵ - نماز، نور چشم پیامبر (ص)

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان الله جعل قره عيني في الصلاه وحبها الي

همانا خداوند روشنی چشم مرا در نماز قرار داد و نماز را محبوب من نمود.

(میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۶۷، امالی شیخ صدوق، ج ۲، ص ۱۴۱).

۱۶ - سجده پیامبر (ص) بعد از خواب

قال الباقر - عليه السلام -

ما استيقظ رسول الله -صلى الله عليه وآله - من نوم الا خرا لله ساجدا هرگاه پیامبر خدا (ص) از خواب برمی خاست، برای خدا سجده می کرد. (مکارم الاخلاق، ص ۳۹).

۱۷ - جاذبه نماز

قال علي - عليه السلام -

كان رسول الله -صلى الله عليه وآله - لا يؤثر على الصلوه عشاء ولا غيره و كان اذا دخل وقتها كانه لا يعرف اهلا ولا جميعا

رسول خدا -صلى الله عليه وآله - نه شام و نه چیز دیگری را بر نماز مقدم نمی داشت و چون وقت نماز فرا می رسید، دیگر نه خانواده می شناخت و نه دوست. (سنن نبوی، ص ۱۴).

۱۸ - گریه پیامبر (ص) در نماز

قال السجاد - عليه السلام -

كان يبكي حتى يبتل مصلاه خشيه من الله - عزوجل - من غير جرم

رسول خدا -صلى الله عليه وآله - با این که بی گناه بود اما از خوف خداوند چنان در نماز می گریست که جانمازش خیس می شد . (سنن النبی ، ص ۳۲)

۱۹ - شیوه نماز رسول خدا (ص)

انه كان يرفع بصره الى السماء فى صلاته ، فلما نزلت هذه الاية طاء طاء راءسه ورمى ببصره الى الارض

رسول خدا -صلى الله عليه وآله - در نماز چشمانش را به آسمان می دوخت و چون آیه (فی صلوتهم خاشعون) نازل شد ، سر خود را به زیر افکند و سجده گاه خود را می نگریست . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۲۸) .

۲۰ - رسول خدا (ص) همراه با مؤذن

قال الباقر - عليه السلام -

كان رسول الله -صلى الله عليه وآله - اذا سمع المؤذن يؤذن قال مثل مايقوله فى كل شىء

زمانی که رسول خدا -صلى الله عليه وآله - صدای اذان مؤذن را می شنید ، گفته های او را تکرار می کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ص ۴۵۴)

۲۱ - عاطفه رسول خدا (ص) در حال نماز

قال الباقر - عليه السلام -

كان رسول الله -صلى الله عليه وآله - يسمع صوت الصبى يبكي و هو فى الصلوه فيخفف الصلوه فتصير اليه امه

هرگاه رسول خدا (ص) در نماز ، صدای گریه کودکی را می شنید ، نماز خود را سبک تر می خواند تا مادر آن کودک (که در نماز جماعت بود) بچه اش را آرام کند . (سنن النبی ، ص ۲۷۳) .

۲۲ - قال علی - عليه السلام -

ان رسول الله -صلى الله عليه وآله - كان اذا دخل المسجد قال اللهم افتح لى ابواب رحمتك

رسول خدا -صلى الله عليه وآله - در هنگام ورود به مسجد می فرمود خداوندا! درهای رحمت خویش را بر من بگشا .

(مستدرک الوسائل ، ج ۳ و ص ۳۸۹) .

۲۳ - فرمان نماز برای رسول خدا (ص)

قال علی - علیه السلام -

و كان رسول الله -صلى الله عليه وآله - نصبا بالصلاه بعد التبشير له بالجنه لقول الله سبحانه واءمر اهلك بالصلاه واصطبر عليها فكان ياءمر بها اهله ويصبر عليها نفسه

پیامبر (ص) پس از آن که مژده بهشت را دریافت ، خود را برای نماز به رنج می افکند و این به دلیل فرمان خداوند سبحان بود که می فرمود کسان خویش را به خواندن نماز فرمان ده و خود برانجام آن پایدار باش (پس آن حضرت خاندان خود را به نماز فرمان می داد و خود با شکیبایی در انجام آن می کوشید . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۰) .

۲۴ - نماز بازگشت از سفر

وقد كان رسول الله -صلى الله عليه وآله - اذا قدم دخل المسجد اولاً و صلى ركعتين ثم دخل البيت

چون رسول خدا (ص) از سفر مراجعت می نمود ، ابتدا به مسجد می رفت و دو رکعت نماز می خواند سپس به خانه تشریف می برد . (محجه البيضاء ، ج ۴ ، ص ۷۶) .

۲۵ - نماز هنگام سفر

قال علی - علیه السلام -

كان النبي -صلى الله عليه وآله - اذا قدم من سفر يصلي ركعتين

پیامبر اسلام (ص) هنگام بازگشت از سفر دو رکعت نماز می خواند . (کنز العمال ، حدیث ۱۷۶۴۷ ، میزان الحکمه ، ج ۹ ص ۴۷۴) .

۲۶ - نماز رسول خدا (ص) در هر منزل

عن النبي -صلى الله عليه وآله -

انه لم يرتحل من منزل الا صلى فيه ركعتين و قال حتى يشهد على بالصلوه

رسول خدا (ص) از منزلی کوچ نمی کردند ، مگر آن که در آن دو رکعت نماز می خواند و می فرمود تا این محل روز قیامت برنماز خواندن من گواهی دهد . (مستدرک الوسائل ، ج ۸ ص ۲۴۵)

۲۷ - نماز پیامبر (ص) در جنگ احزاب

ان النبی - صلی الله علیه وآله - صلی یوم الاحزاب ایمانا

پیغمبر (ص) در جنگ احزاب با اشاره نماز خواند. (تفسیر نمونه، ج ۲، ص ۱۴۸)

۲۸ - یادآور پیامبر (ص) برای نماز

عن انس

ان رسول الله - صلی الله علیه وآله - کان یاءتی بیت فاطمه ستنه اشهر، اذا خرج الی صلاه الفجر یقول یا اهل البیت! الصلاه الصلاه یا اهل البیت! انما یرید الله لیذهب عنکم الرجس و یطهرکم تطهیرا

انس بن مالک می گوید پیامبر اکرم (ص) در مدت شش ماه همه روز بعد از نماز صبح در کنار خانه فاطمه (س) ندا در می داد ای صاحب خانه! نماز، نماز (وقت نماز فرا رسید) و ای اهل بیت! همانا خداوند خواسته است تا شما را از پلیدی های شرک و گناه و رذایل اخلاقی پاک نگاه دارد. (تفسیر سیوطی، ج ۵، ص ۱۹۸).

۲۹ - بی هوش شدن رسول خدا (ص)

فانظر الی عرشی، قال رسول الله - صلی الله علیه وآله - فنظرت الی عظمه ذهبت لها نفسی و غشی علی فالهمت ان قلت سبحان ربی العظیم و بحمدہ لعظم ما رأیت فلما قلت ذلك تجلی الغشی ء عنی حتی قلتها سبعا الهم ذلك، فرجعت الی نفسی کما کانت

به عرش من بنگر، رسول الله (ص) فرمود پس به آن چنان عظمتی نگریستم که بی هوش شدم آن گاه به من الهام شد و به جهت عظمت آنچه که دیدم، گفتم، منزّه است پروردگار بزرگ من و سپاس او راست چون این را بگفتم، از حالت غشوه به درآمدم و با الهامی که به من می شد، هفت بار آن ذکر را گفتم و کاملاً به حالت طبیعی خود باز گشتم... (علل الشرایع، ج ۲، ص ۳۱۲).

۳۰ - برای نماز خود را به مشقت می انداخت

قال علی - علیه السلام -

کان رسول الله - صلی الله علیه وآله - نصباً بالصلاه بعد التشیر له بالجنه لقول الله سبحانه واءمر اهلک بالصلاه واصطبر علیها فکان یاءمر اهله و یصبر علیها نفسه

پس از آن که رسول خدا (ص) مژده بهشت را دریافت برای نماز، خود را به رنج و مشقت می افکند چراکه خداوند سبحان

فرموده بود کسان خویش را به خواندن نماز فرمان ده ، و خود بر آن پایداری ورز . از این رو ، حضرتش خاندان خود را به نماز امر می کرد و خود با شکیبایی در انجام آن می کوشید . (نهج البلاغه خطبه ۱۹۹) .

۳۱ - پناه رسول خدا - صلی الله علیه وآله - به نماز

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

كانوا (يعنى الانبياء) يفتعون اذا فرعوا الى الصلاه

پیامبران خدا چنان بودند که چون دچار نگرانی می شدند ، به نماز پناه می بردند . (تفسیر درالمنثور ، ج ۱ ، ص ۶۷)

۳۲ - سیره رسول خدا (ص) در نماز عید

كان النبي -صلى الله عليه وآله - يخرج يوم الفطر والاضحى رافعا صوته بالتكبير

سیره پیامبر گرامی اسلام (ص) این بود که با صدای بلند تکبیر می گفت و به نماز عید فطر و قربان می رفت . (بحار الانوار ، ج ۹۱ ، ص ۱۱۸)

۳۳ - نماز امیر المؤمنین (ع)

قال الصادق - عليه السلام -

و كان على - عليه السلام - اذا قام الى الصلوه فقال وجهت وجهى للذى فطر السموات والارض ، تغير لونه حتى يعرف ذلك فى وجهه

وقتی علی (ع) به نماز می ایستاد و آیه شریفه (رو می آورم با تمام وجودم به کسی که آسمانها وزمین را آفرید) را می خواند ، رنگ و چهره مبارک او متغیر می شد ، به طوری که تغییر حالت و دگرگونی از صورت مبارکش به خوبی مشاهده می گشت . (میزان الحکمه ، ج ۵ ص ۳۸۱) .

۳۴ - نماز خانه حضرت علی (ع)

قال الصادق - عليه السلام -

كان لعلی - عليه السلام - بيت ليس فيه شىء الا فراش وسيف و مصحف و كان يصلى فيه

علی (ع) در خانه خود اتاقی داشت که در آن ، غیر از فرش و شمشیر و قرآن چیز دیگری نبود و او در آن اتاق نماز می خواند . (سفینه البحار ، ج ۱ ، ص ۴۷۰) .

۳۵ - اضطراب علی (ع) در حال نماز

و كان علی - علیه السلام - اذا حضر وقت الصلوه يتململ و يتزلزل فيقال له مالك يا اميرالمؤمنين؟ فيقول جاء وقت امانه عرضها الله على المسوات و الارض و الجبال فابین ان يحملنها و اشفقن منها

چون وقت نماز فرا می رسید ، علی (ع) به خود می پیچید و می لرزید ، به او می گفتند ای امیرالمؤمنین ! تو را چه شده است ؟ می فرمود وقت ادای امانتی شده است که خداوند آن را بر آسمانها و زمین و کوهها عرضه کرده و آنها از قبول آن ابا کردند و از آن بیمناک شدند . (محججه البیضاء ، ج ۱ ص ۳۷۸) .

۳۶ - هزار رکعت نماز در پایان عمر علی (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

ان علیا فی آخر عمره یصلی فی کل یوم و ليله الف رکعه

علی (ع) در آخر عمر خویش ، شبانه روز هزار رکعت نماز می گزارد . (بحارالانوار ، ج ۴۱ ، ص ۲۴)

۳۷ - در آوردن تیر از پای علی (ع) در حال نماز

ینسب الی مولانا امیرالمؤمنین - علیه السلام - انه وقع رجله نصل فلم ، یکن من اخراجه فقالت فاطمه - علیها السلام - اخرجوه فی حال صلاته فانه لایحس بما یجری علیه حیثئذ فاخرج و هو - علیه السلام - فی صلاته

در مورد حضرت (ع) آمده است که در یکی از جنگها تیری به پای آن حضرت فرو رفته بود و بیرون آوردن آن ممکن نمی شد ، فاطمه (س) فرمود آن را در حال نماز از پایش بیرون آورید ، زیرا در آن حال ، آنچه رابراو می گذرد احساس نمی کند . براساس سفارش فاطمه (س) هنگامی که امام مشغول نماز بود ، تیر را از پایش بیرون می کشیدند . (محججه البیضاء ، ج ۱ ص ۳۹۷) .

۳۸ - عبادت علی (ع)

قال علی - علیه السلام -

الهی هدعه صلاتی صلبتها لالحاجه منک الیها ، ولارغبه منک فیها ، الا تعظیما و طاعه و اجابه لک الی ما امرتني به الی ان کان فیها خلل او نقص من رکوعها او سجودها ، لاتؤخذنی و تفضل علی بالقبول و الغفران

بارخدایا ! این نماز را که در پیشگاه تو به جای آوردم ، نه به جهت نیازی است که تو به آن داری و نه به خاطر میل و رغبتی است که در آن داری ، بلکه برای بزرگداشت و پذیرش فرمان تو است که مرا به انجام آن فرمان داده ای خدای من ! اگر در

نماز من عیبی است و یا رکوع و سجود آن ناقص است مرا بازخواست مکن و با پذیرش و آمرزش خود بر من تفضل

و عنایت فرما (که من در همه حال به تو محتاجم) (بحار الانوار، ج ۸۳، ص ۳۸).

۳۹ - نماز گزار واقعی

اهدی الی الرسول الله -صلی الله علیه وآله - ناقتان عظیمتان فجعل احدهما لمن یصلی رکعتین لایهم فیهما بشیء من امر الدنیا ، و لم یحجبه احد سوی علی - علیه السلام - فاعطاه کلّیهما

دو شتر بزرگ به رسول خدا -صلی الله علیه وآله - هدیه دادند آن حضرت فرمود کسی که دو رکعت نماز به جای آورد و به چیزی از امور دنیا نیندیشد یکی از شتران را به او می دهد کسی به پیامبر اسلام (ص) پاسخ مثبت نداد تنها علی (ع) توانست چنین نمازی بگزارد و رسول خدا -صلی الله علیه وآله - هر دو شتر را به او دادند. (بحار الانوار، ج ۴۱ ص ۱۸)

۴۰ - نماز پیامبر (ص)

عن علی - علیه السلام -

انه کان اذا دخل الصلاه کان کانه بناء ثابت او عمود قائم لایتحرک و کان ربما رکع او سجد فیقع الطیر علیه ، و لم یطق احد ان یحکی صلاه رسول الله -صلی الله علیه وآله - الا علی بن ابی طالب و علی بن الحسین - علیهما السلام زمانی که رسول خدا -صلی الله علیه وآله - نماز را شروع می کرد گویی بنایی ثابت و عمودی قائم و بی حرکت است و چه بسا در حال رکوع و سجود پرنده بر پیکر او می نشست و کسی جز علی بن ابیطالب (ع) و علی بن الحسین زین العابدین (ع) نمی توانست همانند رسول خدا -صلی الله علیه وآله - نماز گزارد. (بحار الانوار، ج ۸۴ ص ۲۶۵، میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۸۲).

۴۱ - علی (ع) و نماز در نخلستان

قال الباقر - علیه السلام -

کما کان یفعل امیر المؤمنین - علیه السلام - کان له خمسائه نخله و کان یصلی عند کل نخله رکعتین امیر المؤمنین (ع) پانصد نخل داشت و در زیر هر نخلی دو رکعت نماز به جا می آورد.

۴۲ - علی (ع) و نماز شب در عملیات

قال علی - علیه السلام -

ما ترک صلاه اللیل منذ سمعت قول النبی -صلی الله علیه وآله - صلاه اللیل نور، فقال ابن الکواء و لیله الهریر؟ قال و لیله الهریر

از روزی که رسول خدا (ص) فرمود (نماز شب نور است) نماز شب را ترک نکردم ابن کواء از حضرت پرسید حتی در لیله

الهرير (شب عملیات جنگ صفین) امام فرمود حتی در آن شب . (بحارالانوار ، ج ۴۱ ، ص ۱۷) .

۴۳ - علی (ع) و تلاوت آیه در حال نماز .

كان علي - عليه السلام - اذا قام الى الصلاه فقال وجهت وجهي للذي فطر السموات و الارض تغير لونه حتى يعرف ذلك في وجهه

امام علی - علیه السلام - هنگامی که به نماز می ایستاد و آیه (همانا روی می آورم به سوی کسی که آسمانها و زمین را آفرید) می خواند ، رنگ آن حضرت چنان تغییر می کرد که از چهره او کاملاً نمایان بود . (فلاح السائل ، حدیث ۱۰۱) .

۴۴ - توجه علی (ع) به نماز در هنگام جنگ

كان علي يوما في حرب صفين مشتغلا بالحرب والقتال ، و هو مع ذلك بين الصفين مراقب الشمس فقال له ابن عباس يا امير المؤمنين ما هذا لفضل ؟ قال انظر الى الزواجل حتى نصلى ، فقال له ابن عباس و هل هذا وقت صلاه ؟ ان عندنا لشغلا بالقتال عن الصلاه فقال علي ما نقاتلهم ؟ انما نقاتلهم على الصلاه قال و لم يترك صلاا الليل قط حتى ليله الهرير ؟

روزی در جنگ صفین حضرت علی (ع) در حالی که مشغول جنگ بود مرتب به خورشید نگاه می کرد ابن عباس عرض کرد یا امیرالمومنین! این چه کاری است که شما انجام می دهید؟ حضرت فرمود نگاه می کنم تا موقع فرا رسیدن ظهر نماز را (در اول وقت) بخوانم ابن عباس گفت آیا حالا وقت نماز است؟ ما مشغول جنگ هستیم حضرت فرمود مگر ما برای چه چیزی می جنگیم؟ به درستی که ما برای نماز جنگ میکنیم، ابن عباس گفت قطعاً نماز شب علی (ع) حتی در ليله الهرير هم ترک نشد . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۲۳)

۴۵ - نماز و رفع ناراحتی

عن ابي عبدالله - عليه السلام - قال

كان علي - عليه السلام - اذا هاله شيء فزع الى الصلاه ثم تلى هذه الايه واستعينوا بالصبر و الصلاه

هنگامی که برای امیرالمؤمنین (ع) مشکلی پیش می آمد ، به نماز پناه می برد (و ناراحتی خویش را از طریق نماز جبران می کرد) و آیه از شکیبایی و نماز یاری جوید ، را تلاوت می کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳) .

۴۶ - علی (ع) و نماز از جهت خشوع

قال علی - علیه السلام -

امنت بالله ولو ضربت عنقی فاذا رکعت فقل اللهم لک رکعت ولک خشعت ولک اسلمت و بک امنت و علیک توکلت وانت ربی خشع لک وجهی و سمعی و بصری و شعری و بشری و لحمی و دمی و مخی و عصبی و عظامی اقلت الارض من لله رب العالمین

ایمان آورده ام به خداوند ، اگر چه گردنم زده شود هنگام رکوع بگو بار پروردگارا ! برای تو رکوع می کنم و برای تو است خشوع من و برای تو است اسلام من و به تو ایمان دارم و بر تو توکل می نمایم ، و تو پروردگار منی که خاشع است برای تو صورت و گوش و چشم و مو پوست و گوشت و خون و مغز اعصاب و استخوانم و آنچه از من است در روی زمین ، همه از خداوند است که پروردگار عالمیان است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ص ۳۱۱ ، حدیث ۹۲۷) .

۴۷ - حضرت علی (ع) نماز شب

قال علی - علیه السلام -

ما ترکت صلاه اللیل منذ سمعت قول النبی -صلى الله عليه وآله - صلاه اللیل نور فقال ابن الکواء ! و ليله الهيرير ؟ قال ولا ليله الهيرير حضرت علی (ع) فرمود از روزی که شنیدم پیامبر اسلام (ص) فرمود (نماز شب نور) هیچگاه آن را ترک نکردم ابن کواء از حضرت پرسید حتی در ليله الهيرير (شب عملیات جنگ صفین) امام علی (ع) فرمود حتی در ليله الهيرير . (بحار الانوار ج ۴۰ ، ص ۱۷) .

۴۸ - ماءموریت اهل بیت (ع)

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

کان علی - علیه السلام - یقول انا اهل البیت امرنا ان نطعم الطعام ، و نؤدی فی النائبه و نصلی اذا نام الناس .

از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود علی (ع) می فرمود ما اهل بیت ماءمور شده ایم (به گرسنگان) غذا ذهیم و در مصیبتها صبور باشیم و آن گاه که مردم خفته اند نماز بخوانیم . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۴) .

۴۹ - ارزش نماز جمعه نزد علی (ع)

عن وهب بن جعفر قال

ان علیا - علیه السلام - کان یقول لان ادع شهود حضور الاضحی عشر مرات احب الی من ان ادع شهود حضور الجمعه مره

واحد من غیر عله وهب بن جعفر گوید علی (ع) می فرمود اگر ده سال حضور در نماز عید قربان را ترک نمایم ، بهتر است از این که یک بار بدون علت در نماز جمعه حاضر نشوم (بحار الانوار ، ج ۱۰۴ ، ص ۳۱۶) .

۵۰ - رکوع طولانی

عن ابی عبدالله - علیه السلام -

كان علی یركع فیسل عرقه حیت یطافی عرقه من طول قیامه

امیرالمؤمنین (ع) رکوع نماز را آن قدر طولانی می کرد که عرق از ساق پای وی جاری و زیر قدمهای مبارکش تر می شد . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۱۰) .

۵۱ - اولین نماز گزار

قال علی - علیه السلام -

اللهم انی اول من اناب و سمع و اجاب ، لم یسبقنی الا رسول الله - صلی الله علیه وآله - بالصلوه

بارخدا یا ! من نخستین کسی هستم که به حق رسیده و آن را شنید و پذیرفت هیچ کس بر نماز بر من پیشی نگرفت ، مگر رسول خدا (ص) (نهج البلاغه ، خطبه ۱۳۱) .

۵۲ - علی (ع) و روزی هزار رکعت نماز

قال الصادق - علیه السلام -

ان علیا فی آخر عمره یصلی فی کل یوم وليله الف رکعه

امیرالمؤمنین علی (ع) در پایان عمر خود ، شبانه روز هزار رکعت نماز به جای می آورد . (بحار الانوار ، ج ۴۱ ، ص ۲۴) .

۵۳ - استعانت از نماز برای جنگ

قال علی - علیه السلام -

الا انکم ملاقوا العدو غدا ان شاء الله ، فاطیلوا الیه القیام و اکثروا تلاوه القرآن و استلوا الله الصبر و النصر

(درنبرد معروف صفین و پیش از آغاز جنگ ، امیرالمؤمنین ، (ع) به دلیر مردان همراه خود خطاب کرد و فرمود) شما - ان شاء الله - فردا با دشمن درگیر خواهید شد پس امشب را بیشتر به نماز مشغول باشید و قرآن را بسیار تلاوت کنید و از خداوند

صبر و نصرت استقامت و پیروزی (بخواهد . (بحارالانوار ، ج ۳۵ ، ص ۱۰۰) .

۵۴ - برپایی نماز به وجود علی (ع)

فی الحدیث

بعلی قامت الصلوه

به (وجود مبارک) علی نماز برپا شد . (اسرارالعبادات ، و حقیقه الصلوه ص ۲۳) .

۵۵ - خشوع فاطمه (س)

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اما انتی فاطمه فانها سیده نساءالعالمین من الاولین و الاخرین ، الی ان قال منی قامت فی محرابها بین یدی بها - جل جلاله - زهر نورها لملئکته کما یزهر نور الکواکب لاهل الارض و یقول الله - عز و جل - لملئکته یا ملائکتی ! انظروا الی امتی فاطمه سیده امائی ، قائمه بین یدی ترتعد فرائضها من خیفتی و قد اقبلت بقلبها علی عبادتی اشهدکم انی قد امنت شیعتها من النار

و اما دخترم فاطمه (س) . . . سرور زنان عالم از اولین و آخرینشان می باشد ، تا اینکه فرمود هرگاه او در محرابش در برابر پروردگار خویش به نماز می ایستد ، نورش برای فرشتگان آسمان آن چنان می درخشد که مانند ستارگان برای اهل زمین می درخشد آن گاه خداوند - عزوجل - به فرشتگانش می فرماید ای فرشتگانم ! به کنیزم و سرور کنیزم فاطمه (س) بنگرید که در برابرم ایستاده است و از ترس من ، بدنش می لرزد و با تمام وجودش به عبادتم برخاسته است من شما را گواه می گیرم که شیعیان را از دوزخ در امان دارم . (بحارالانوار ، ج ۴۳ ، ص ۱۷۲) .

۵۶ - فاطمه (س) در محراب عبادت

عن حسن بن علی - علیه السلام -

راءیت امی فاطمه - علیه السلام - قامت فی محرابها لیله جمعتها فلم تزل راکعه ساجده حتی اتضح عمود الصبح ، و سمعتها تدعو للمؤمنین و المؤمنات و تسمیهم و تكثر الدعاء لهم ولا تدعوا لفسها بشی ء .

در شب جمعه ای مادرم فاطمه (س) را دیدم که

در محراب عبادت خویش ایستاده و تا سپیده صبح در رکوع و سجود بود و می شنیدم که برای مؤمنین و مؤمنات دعا می نمود و نام آنها را می برد و برای آن ها بسیار دعا می کرد، ولی برای خود هیچ دعایی نمی نمود (دنباله حدیث این چنین است گفتم ای مادر! چرا همان طور که برای دیگران دعا می کنی، برای خود دعا نمی نمایی حضرت فاطمه (س) فرمود فرزدم اول همسایه، سپس اهل خانه) (علل الشرایع، ج ۱، ص ۱۷۳).

۵۷ - نورافشانی فاطمه (س) هنگام نماز

عن ابن عماره عن ابیه قال

ساءلت ابا عبد الله - علیه السلام - عن فاطمه - علیها السلام - لم سمیت زهراء؟ فقال لانها کانت اذا قامت فی محرابها زهر نورها لاهل السماء کما یزهر نور الکواکب لاهل الارض .

ابن عماره از پدرش نقل می کند که گفت از امام صادق (ع) پرسیدم چرا فاطمه (س) زهرا نامیده شد فرمود برای آن که وقتی فاطمه (س) در محراب عبادت (به نماز می ایستاد همان گونه که نورستارگان برای اهل زمین می درخشد نور چهره اش برای افلاکیان می درخشید. (بحار الانوار، ج ۴۳ ص ۱۲).

۵۸ - خوف حضرت فاطمه (س) در نماز

فی الحدیث

کانت فاطمه - علیها السلام - تنهج فی الصلاه فی خیفه الله تعالی

فاطمه زهرا (س) در حال نماز از شدت نفسش به شماره می افتاد. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۲۵۸، میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۸۲).

۵۹ - عبادت حضرت فاطمه (س)

عن حسین بن علی - علیه السلام -

ما کان فی الدنیا ابد من فاطمه - علیها السلام - کانت تقوم حیت تتورم قدماها

در دنیا کسی عابدتر از حضرت فاطمه (س) نبود آن قدر به عبادت می ایستاد تا پاهایش ورم می کرد. (بحار الانوار، ج ۴۳، ص ۶۱).

۶۰ - رسول خدا (ص) و هل بیت (ع)

کا رسول الله - صلی الله علیه وآله - یاءتی باب فاطمه وعلی - علیهما السلام - تسعه اشهر وقت کل صلوه، فیقول الصلوه

يرحمكم الله انما يريد الله ليذهب عنكم الرجس اهل البيت و يطهركم تطهيرا

رسول خدا (ص) نه ماه پيوسته هنگام نماز به منزل فاطمه (س) و على (ع) مى رفت و مى فرمود نماز را (به پا داريد) خدايتان رحمت کند خداوند مى خواهد شما را از هر پليدى دور سازد . (بحارالانوار ، ج ١٦ ص ٢٠٣) .

٦١- زهره زهرا

عن ابان بن تغلب قال

قلت لابي عبدالله - عليه السلام - يابن رسول الله ١ لم سميت الزهراء زهراء ؟ لانها تزهر لاميرالمؤمنين - عليه السلام - فى النهار ثلاث مرت بالنور ، كان يزهر نور وجهها صلاه الغداه و الناس فى فراشهم فيدخل بياض ذلك النور الى حجراتهم بالمدينه فتبيض حيطانهم فيعجبون من ذلك فياء تون النبى - عليه السلام - فيساء لونه عماراءوا ، فيرسلهم الى منزل فاطمه - عليها السلام - فياء تون منزلها فيرونها قاعده فى محرابها تصلى و النور يسطع من محرابها من وجهها فيعلمون ان الذى اءوه كان من نور فاطمه فاذا انتصف النهار و ترتبت للصلاه زهر نور وجهها - عليه السلام - بالصفرة فتدخل الصفرة فى حجرات الناس فتصفر ثيابهم والوانهم فياء تون النبى - صلى الله عليه وآله - فيساء لونه عماراءوا فيرسلهم الى منزل فاطمه - عليها السلام - فيرونها قائمه فى محرابها و قد زهر نور وجهها - صلوات الله عليها و على ابيها و بعلها و بنيتها - بالصفرة ، فيعلمون ان الذى راءوا كان من نور وجهها ،

فاذا كان آخر النهار و غربت الشمس احمر وجه فاطمه ، فاءشرق وجهها بالحمرة فرحا و شكرالله - عزوجل - فكان تدخل حمرة وجهها حجرات القوم و تحمر حيطانهم فيعجبون من ذلك و ياءتون النبي -صلى الله عليه وآله - و يساءلونه عن ذلك فيرسلهم الى منزل فاطمه - عليها السلام - فيرونها جالسه تسبح الله و تمجده و نور وجهها يزهر بالحمرة

ابان بن تغلب مي گويد به امام صادق (ع) عرض کردم يابن رسول الله! چرا حضرت فاطمه زهرا (س) (زهراء) ناميده شدند؟ حضرت فرمود به اين دليل که روزی سه بار برای اميرالمؤمنين (ع) نورافشانی می کرد (۱) وقت نماز صبح و در حالی که مردم خواب بودند، جمالش نور افشانی کرده و سفیدی نورش به خانه های مردم مدینه می تابید و دیوارها سپید می گشت و آنان تعجب کرده خدمت پیامبر اکرم (ص) می رسید و درباره آنچه دیده می پرسیدند حضرتش ایشان را روانه منزل فاطمه (س) می کرد و آنها به منزل حضرتش آمده و می دیدند که حضرت در محراب عبادتش نشسته است و نماز می گذارد و نور جمالش از محراب ساطع است آنگاه می دانستند که آن نور، نور حضرت فاطمه زهرا (س) بوده است (۲) هنگام نیمه روز که آن حضرت برای نماز آماده می شد جمالش نور زردی می افشاند و در خانه ای مردم می تابید و لباس ها و رنگشان زرد می شد آنها خدمت پیامبر اکرم (ص) رسیده و از آنچه که دیده بودند، سؤال می کردند

حضرتش آنها را به منزل فاطمه (س) روانه می کرد و آنان می دیدند که حضرت در محراب عبادتش ایستاده و از چهره او - صلوات و رحمت خداوند بر او و پدر بزرگوار و شوهر و پسرانش باد - نور زردی می درخشد آنگاه درمی یافتند که آنچه دیده بودند، از نور جمالش بوده است (۳) هنگام آخر روز که آفتاب غروب می کرد صورت حضرت فاطمه (س) سرخ شده و جمالش از شادی و به جهت شکر خداوند - عزوجل - به سرخی می درخشید و نور جمالش به خانه های مردم می تابید و دیوارها سرخ می شد آنان خدمت پیامبر اکرم (ص) رسیده و از آنچه که دیده بودند، سؤال می کردند حضرتش باز آنان را روانه منزل فاطمه (س) می کرد آنان به منزل فاطمه (س) می رفتند می دیدند که حضرتش نشسته، مشغول تسبیح و تمجید الهی است و از جمالش نور سرخی می درخشد آنگاه آنان درمی یافتند که آنچه دیده بودند، از نور جمال فاطمه (س) بوده است. (بحارالانوار، ج ۴۳، ص ۱۱).

۶۲ - خشوع امام حسن مجتبی (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

ان الحسن بن علی - علیه السلام - كان اذا قام في صلاته ترتعد فرائضه بين يدي ربه - عزوجل - و كان اذا ذكر الجنة و النار اضطرب اضطراب السليم

هنگامی که امام حسین مجتبی (ع) به نماز می ایستاد، تن مبارکش می لرزید و هرگاه که یاد بهشت و جهنم می نمود، چون مار گزیده به خود می پیچید

. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۵۸، میزان الحکمه، ج ۵ ص ۳۸۲).

۶۳ - اضطراب امام مجتبی (ع) در وقت نماز

كان الحسن بن علی - علیه السلام - اذا توضع تغیر لونه و ارتعدت مفاصله فقیل له فی ذلك فقال حق لمن وقف بین یدی ذی العرش ان یصفر لونه و ترتعد مفاصله

امام حسن مجتبی - علیه السلام - هنگامی که وضو می ساخت و آماده نماز می شد، رنگش دگرگون گشته و بندبند وجودش می لرزید، از آن حضرت علت این حالت را پرسیدند، فرمود سزاوار است کسی که در پیشگاه خداوند عرش می ایستد، رنگش پریده و بندبند اعضای او بلرزد. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۸۳، بحارالانوار، ج ۸۰ ص ۳۴۶).

۶۴ - پوشش امام مجتبی (ع)

كان الحسن بن علی - علیه السلام - اذا قام الی الصلوه لبس اجود ثیابه

امام حسن مجتبی (ع) هنگام نماز بهترین جامه اش را می پوشید (وسایل الشیعه، ج ۳، ص ۳۳۱).

۶۵ - امام حسین (ع) و فرمان اذن به فرزندش

عند صلاه الظهر فامر الحسین ابنه فاذن، و اقام، و قام الحسین فصلی

هنگام ظهر فرا رسید، (دو سپاه آماده شدند که به امامت امام حسین - علیه السلام - نماز جماعت را بخوانند) امام حسین (ع) به پسرش (امام زین العابدین و یا حضرت علی اکبر - علیهما السلام - فرمود اذان و اقامه بگو وی اذان و اقامه گفت و سپس نماز خواندند. (بحارالانوار، ج ۴۴، ص ۳۱۴)

۶۶ - نماز ظهر عاشورا

قال الحسین - علیه السلام -

ذکرت الصلوه جعلک الله من المصلین الذکرین

(در ظهر عاشورا هنگامی که ابو ثمامه صیداوی وقت نماز را به امام حسین (ع) تذکر داد، امام در حق او بهترین دعا را کرد و فرمود) نماز را به یاد آوردی، خداوند تو را از نماز گزاران یادآور قرار دهد. (مقتل الحسین، مقرر، ص ۲۹۴).

۶۷ - امام حسین (ع) و نماز

قال الحسین - علیه السلام - لایخیه العباس

ان استطعت ان تصرفهم عنا هذا اليوم فافعل ، لعنا نصلی الی ربنا هذه الیله فانه یعلم انی احب الصلوه و تلاوه القرآن

عصر نهم ماه محرم امام حسین (ع) به برادرش عباس فرمود اگر بتوانی لشکر دشمن را از جنگ منصرف کنی ، چنین کن تا مگر امشب به درگاه پروردگاران نماز بخوانیم ، زیرا او می داند که من نماز و تلاوت قرآن را دوست دارم . (لهوف ، ص ۱۲) .

۶۸ - سفارش امام حسین (ع) به خواهرش زینب

قال الحسین - علیه السلام - حین الوداع مع اخته زینب - علیها السلام - یا زینب ! لا تنسی فی نافله اللیل

امام حسین (ع) هنگام وداع (در روز عاشورا) به زینب کبری (س) فرمود ای زینب ! در نماز شب مرا فراموش مکن . (زینب کبری ، للنفدی ، ص ۵۰) .

۶۹ - خضوع امام سجاد (ع)

عن ابی عبدالله - علیه السلام -

کان علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام الی الصلوه تغیر لونه ، فاذا سجد لك یرفع رءسه حتی یرفض عرقا

هنگامی که علی بن الحسین (ع) به نماز می ایستاد ، رنگش دگرگون می شد و چون به سجده می رفت ، تا چهره مبارکش به عرق نمی نشست سر از سجده بر نمی داشت . (فروع کافی ، ج ۳ ص ۳۰ ، بحار ، ج ۴۶ ، ص ۶۴) .

۷۰ - خشوع امام سجاد (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

کان (السجاد) - علیه السلام - اذا حضرت الصلاه اقشعر جلدہ و اصفر لونه و ارتعد کالسعفه

چون وقت نماز فرا می رسید بدن امام زین العابدین (ع) می لرزید و رنگ چهره اش زرد می شد و مانند شاخه نخل خرما و مرتعش می شد . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۷) .

۷۱ - وضوی امام سجاد (ع)

و کان علی بن الحسین - علیه السلام - اذا حضر الوضوء اصفر لونه

امام سجاد (ع) هنگامی که برای وضو گرفتن آماده می شد رخسارش زرد می گشت . (محججه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۷۸) .

۷۲ - عبادت امام سجاده (ع)

عن ابی جعفر - علیه السلام -

كان علی ابن الحسین - علیه السلام - یصلی فی الیوم و الیله الف رکعه

علی بن الحسین (ع) در شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند . (جامع الاحادیث الشیعه ، ج ۱ ص ۴۱۱) .

۷۳ - نماز امام سجاده (ع) همیشه نماز وداع بود

قال الباقر - علیه السلام -

كان علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام فی صلاته غشی لونه لون آخر و كان قیامه فی صلاته قیام العبد الذلیل بین یدی الملك الجلیل كانت اعضاؤه ترتعد من خشیه الله و كان یصلی صلاه مودع یری ان لا یصلی بعدها ابدا

وقتی امام زین العابدین (ع) به نماز می ایستاد ، رنگ صورتش تغییر می کرد و همانند بنده ذلیل ، در برابر خدا می ایستاد ، و از ترس می لرزید و نمازش همیشه نماز وداع بود ؛ آن چنان که گویی بعد از آن نمازی نخواهد خواند . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۰) .

۷۴ - سفارش به حضور قلب از امام سجاده (ع)

روینا عن علی بن الحسین - علیه السلام -

انه صلی فسقط الرداء عن منکیبه فترکه حتی فرغ من صلاته ، فقال له بعض اصحابه یابن رسول الله ! سقط رداؤک عن منکیبک فترکته و مضیت فی صلاتک ؟ فقال ویحکک ! تدری بین یدی من کنت ؟ شغلنی والله ذلک عن هذا اتعلم انه لا یقبل من صلاه العبد الا ما اقبل علیه ؟ فقال له یابن رسول الله ! هلنکا اذا ، قال کلا ان الله یتم ذلک بانوافل

درباره امام سجاده (ع) نوشته اند در حالی که مشغول نماز بود عبا از شانه مبارک ایشان افتاد ، ولی حضرت توجهی نکرد ، وقتی از نماز فارغ شد یکی از اصحاب عرض کرد عبا از شانه تان افتاد و شما بدون توجه نماز خود را دنبال کردید ، آن حضرت فرمود وای بر تو ! می دانی در برابر چه کسی ایستاده

بودم؟ چنین فکری مرا از توجه به عبا منصرف ساخته بود آیا نمی دانی از نماز بنده آن مقداری قبول می شود که باحضور قلب باشد؟ آن شخص عرض کرد یابن رسول الله! بنابراین ما به هلاکت می رسیم، آن حضرت فرمود نه خدا به وسیله نمازهای مستحبی شما، کاستی نمازهای واجب را برطرف می کند. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۶۵).

۷۵ - سیصد بار (العفو) در قنوت نماز

قال الصادق - علیه السلام -

و كان علی بن الحسین سید العابدین - علیه السلام - یقول العفو العفو ثلاثمائه فی الوتر فی السحر

امام سجاد (ع) در (قنوت) نماز وتر در وقت سحر سیصد بار می گفت العفو، العفو، (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۱۰).

۷۶ - علت خشوع امام سجاد (ع)

ابان بن تغلب قال قلت لابی عبدالله - علیه السلام -

انی اریت علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام فی الصلوه غشی لونه لون آخر، فقال والله ان علی بن الحسین کان یعرف الذی یقوم بین یدیه ابان بن تغلب می گوید به امام صادق (ع) عرض کردم علی بن الحسین - علیه السلام - را دیدم که در حال نماز رنگ به رنگ می شد فرمود آری او معبودی را که در برابرش ایستاده بود کاملاً می شناخت. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۳۶).

۷۷ - امام سجاد (ع) و استغانه

عن زین العابدین - علیه السلام -

ولست اتوسل الیک بفضل نافله من کثیر ما اغفلت من وظائف فروضک و تعدیت عن مقامات حدودک

خدایا! من با این همه غفلت از واجبات و تعدی از مرزها و حریم شکستن ها چگونه به وسیله نافله و مستحبات به سوی تو راه یابم. (صحیفه سجادیه، دعای بعد از نماز شب).

۷۸ - مثل نماز امام سجاد (ع)

عن ابی عبدالله - علیه السلام - کان ابی - علیه السلام - یقول

کان علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام فی صلاته کان کانه ساق شجره لایتحرک منه الا ما حرکت الريح منه

امام سجاد - علیه السلام - وقتی به نماز می ایستاد چنان بود، که گویا تنه درختی است که جز آنچه باد شاخه آن را حرکت

می دهد ، حرکتی از خود ندارد . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۲۸) .

۷۹ - کثرت نماز امام سجاد (ع)

قال الباقر - علیه السلام -

كان علي بن الحسين - عليه السلام - يصلي في اليوم و اليه الف ركعه و كانت الريح تميله بمنزله السنبله و كانت له خمسماءه نخله فكان يصلي عند كل نخله ركعتين و كان اذا قام في صلاته غشي له منه لون آخر ، و كان قيامه في صلاته قيام بعد العبد الدليل بين يدي المكل الجليل ، اكن اعضاؤه ترتعد من خشيه الله ، و كان يصلي صلاه مودع يري انه لا يصلي بعدها ابدا

علي بن السحین (ع) در هر شبانه روز هزار رکعت نماز می گزارد ، و باد ، آن حضرت را چون خوشه ، که با وزش باد به حرکت درآید) حرکت می داد . آن بزرگوار دارای پانصد نخل خرما بود و نزد هر درخت خرما دو رکعت نماز می گزارد چون به نماز می ایستاد ، رنگش دگرگون می گشت و چون بنده ای خوار ، در برابر پادشاهی بزرگوار می ایستاد و اعضای بدنش از ترس خدا می لرزید و چون کسی که خداحافظی می کند نماز می خواند ، گویا

این آخرین نماز او است و بعد از این دیگر موفق به خواندن نماز نمی شود. (بحار الانوار، ج ۴۶، ص ۸۰).

۸۰ - تکرار جمله (مالک یوم الدین)

ان مولانا زین العابدین - علیه السلام - کان اذا قال (مالک یوم الدین) یکررها فی قراءته حتی کان یظن من یراه انه قد اشرف علی مماته

امام سجاد (ع) وقتی در نماز به آیه (مالک یوم الدین) می رسید، آن قدر آن را تکرار می کرد (و در اثر تکرارت دستخوش چنان حالتی می شد) که بیننده خیا می کرد که او در آستانه جان دادن است. (بحار الانوار، ج ۸۴ ص ۲۴۷).

۸۱ - امام سجاد (ع) و اثر سجده گاه

قال ابو حازم

ما رأیت هاشمیا افضل من علی بن الحسین - علیه السلام - کان یصلی فی الیوم و الیله الف رکعه حتی خرج بجبهته آثار سجوده مثل کرکره البعیر

هیچ یک از بنی هاشم را ندیدم که از علی بن الحسین - علیه السلام - برتر باشد، او در شب و روز هزار رکعت نماز می خواند تا در مواضع سجده اش مانند سینه شتر ساییدگی به وجود آمد. (اصول وافی، ج ۲، ص ۱۱۳).

۸۲ - اهل بیت پیامبر (ص) و نماز

قال الهادی - علیه السلام -

واقمتم الصلاه، و اتیمم الزکوه، و امرتم بالمعروف، و نهیتم عن المنکر و جاهدتم فی الله حق جهاده، حتی اعلنتم، دعوته، و بینتم فرائضه و اقمتم حدوده، و نشرتم شرایع احکامه، و سنتم، سنته و صرتم فی ذلک منه الی الرضا

شما اهل بیت، نماز را به پا داشتید، و زکات پراختید، امر به معروف و نیکی و نهی از منکر و زشتی ها نمودید؛ و در احیای دین و فرایض اوقیام فرمودید و آنگونه که حقش است، در راه خداوند جهاد، کردید، تا آن جا که دعوت حضرت حق و دین او را آشکار ساختید و فرایض الهی را تبیین و شتریح کرده و اقامه حدود دین خدا را نموده و شریعت و احکام الهی را تفسیر و منتشر کردید، و سنت های الهی را پایدار ساختید و بدین وسیله، خدا را از خود خشنود ساختید. (بحار الانوار، ج ۱۰۲، ص ۱۲۹).

۸۳ - آثار عبادت در چهره امام سجاد (ع)

عن الزهی قال

دخلت مع علي بن الحسين - عليه السلام - علي عبدالمكل بن مروان - قال فاستعظم عبدالملك ما راى من اثر السجود بين
عيني علي بن الحسين - عليه السلام - فقال يا ابا محمد ! لقد بين عيلك الاجتهاد ، و لقد سبق لك من الله الحسنى ، و انت
بضعه من رسول الله -صلى الله عليه وآله - قريب النسب ، و كيد السب ، و انك لذو فضل عظيم على اهل بيتك و ذوى
عصرک ، و لقد اوتيك من الفضل و

العلم و الدين و الورع ما لم يؤت احد مثلك و لا قبلك الا من مضى من سلفك و اقبل يثنى عليه و يطريه ، قال فقال على بن الحسين - عليهما السلام - كلما ذكرته و وصفته فضل الله سبحانه و تاءيده و توفيقه ؛ فاين شكره على ما انعم يا امير المؤمنين ؟ كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - يقف في الصلوه حتى ترم قدماه ، و يظما في الصيام حتى يعصب فوه فقيل له يا رسول الله ! الم يغفر الله لك ما تقدم من ذنبك و ما تاخر ؟ فيقول - صلى الله عليه وآله - افلا اكون عبدا شكورا الحمد لله على ما اولى و ابلى وله الحمد في الاخره و الاولى ، والله ، لو تقطعت اعضائي و سالت مقتلاى على صدرى ان اقوم لله - جل جلاله - بشكر عشر العشر من نعمه واحده من جميع نعمه التي لا يحصيها العادون و لا يبلغ حد نعمه منها على جميع حمد الحامدين ، لا والله ، او يرانى الله لا - يشغلنى شىء عن شكره و ذكره فى ليل و لانهار و لاسر و لاعلانيه و لو لا ان لاهلى على حقا و لسائر الناس من خاصهم و عامهم على حقوقا لا يعنى الا القيام بها حسب الوسع و الطاقه حتى اءديها اليهم ، لرميت بطرفى الى السماء و بقلبي الله الله ، ثم لم ارددهما ، حتى يقضى الله على نفسى و هو خير الحاكمين ، وبكى - عليه السلام - و بكى عبدالملك

زهري مى گوید همراه على بن الحسين (ع) بر عبدالملك بن مروان وارد شدیم چون عبدالملك اثر سجده را بر پیشانی آن

حضرت دید ، شگفت زده گفت ای ابومحمد ! آثار کوشش در عبادت بر تو آشکار است در حالی که از پیش خداوند ، خیر و نیکویی برایت مقرر و مقدر کرده است تو پاره تن پیامبر خدا -صلی الله علیه وآله - هستی و نسبت تو (به او) نزدیک و پیوندت محکم است تو در میان افراد خانوادده و مردم زمانه ات فضیلت و برتری عظیمی داری و فضل و دانش و دین و تقوایی که تو داری ، کسی جز خاندانت بدان نرسیده است او آن حضرت را بسیار ستود آن گاه علی بن الحسین (ع) فرمود شکر آنچه درباره فضل و تاءبید و توفیق خدای سبحان (نسبت به ما) گفتی ، چگونه توان به جای آورد ای امیرمؤ منان ؟ رسول الله (ص) به نماز می ایستاد تا پاهایش متورم می شد و در اثر روزه دهانش از تشنگی خشک می شد ، به آن حضرت گفتند ای رسول خدا ! مگر خدا گناهان گذشته و آینده تو را نیامرزیده است ؟ فرمود آیا نباید خدای را بر آنچه انعام فرموده و ما را بدان آزمود سپاسگرا باشم ؟ به خدا قسم اگر اعضای بدنم پاره پاره شود و چشمانم از حدقه بر سینه ام فرو غلظند ، نمی توان شکر یک صدم نعمتی از نعمتهای خدا را - که شمارندگان شمارش آن نتوانند کرد - و حمد همه حامدان ، حق ، یکی از آنها را ادا نتواند کرد ، به جای آوردم ، به خدا سوگند ! نمی توانم ، جز آن که خدا مرا چنان ببیند که در شب

و روز و خلوت و آشکار چیزی مرا از شکر و ذکر او باز نمی دارد و اگر نبود که خانواده ام بر من حق دارند و دیگران را نیز بر من حقوقی است که ناگزیر باید در حد توان خویش آن حقوق را ادا کنم ، همانا چشم به آسمان می دوختم و دل خود را به سوی خداوند متوجه می ساختم و دیده و دل بر نمی گرفتم تا خداوند جانم را بگیرد و اوست بهترین حکم کنندگان آن گاه حضرت امام زین العابدین (ع) به گریه افتاد و عبدالملک (نیز) گریست . (بحارالانوار ، ج ۴۶ ، ص ۵۷) .

۸۴ - دعای امام سجاد (ع) در مورد نماز

قال علی بن الحسین - علیه السلام - فی دعائه

اللهم صل علی محمد و اله وفقنا فیہ علی مواقیت الصلوات الخمس ، بحدودها التي حددت ، و فروضها التي فرضت ، و وظائفها التي وظفت و اوقفها التي وقت ، و انزلنا فیها منزله المصیین لمنزلها الحافظین لاركانها ، المؤمنین ، لها فی اوقاتها علی ما سنه عبدك و رسولك - صلواتك علیه و اله - فی ركوعها و سجودها و جميع فواضلها علی اتم الطهور و اسبغہ و ابین الخشوع و ابغہ

پروردگارا! به روان مقدس محمد و آل محمد (ص) درود فرست و ما را یاری کن تا نماز پنج گانه خویش را در وقت فاضل و شریفی که مقرر داشته ای بگذاریم ، و وظایف خویش به حد کفاف و کمال دا کنیم ، و در سایه طاعت و عبادت از مردمی شمرده شویم که راه حق شناخته اند ، و سعادت خویش را دریافته اند و

ارکان و جوانب آن را نگاه می دارند و آن را در اوقات خود به همان طریقی که بنده و فرستاده تو - که درودهایت بر او و بر آل او باد - رکوع و سجود ، و قیام و قعود مقرر ساخت و با منتهای خشوع و حضور قلب و کامل ترین طهارت به درگاه تو برپای ایستاده اند . (صحیفه سجادیه ، دعای ۴۴) .

۸۵ - عبادت امام سجاد (ع)

قال الباقر - علیه السلام -

و لقد دخل ابوجعفر ابنه علیه فاذا هو قد بلغ من العباده ما لم يبلغه احد فراه و قد اصفر لونه من الشهر ، و رمضت عنياه من البكاء و دبرت جبهته و انخرم انفه من السجود و قد رمت و ساقاه و قدماه من القيام فی الصلاه

۸۶ - حضور قلبی امام باقر (ع)

قال جابر جعفی

و لقد صلی ابوجعفر - علیه السلام - ذات یوم فوق علی رءسه شیء فلم ینزعه من رءسه حتی قام الیه جعفر - علیه السلام - فنزعه من رءسه

روزی امام باقر (ع) در حالی که مشغول نماز بودند ، چیزی بر سرشان افتاد حضرت به جهت تعظیم خداوند و حضور قلبی که در نماز داشت ، بدون اعتنا ، به نماز خویش ادامه دادند تا این که امام صادق (ع) آمد و آن چیز را از سر پدرش برداشت . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۳) .

۸۷ - امام باقر (ع) و لباس خشن برای نماز

قال الصادق - علیه السلام -

كان لابی ثوبان خشنان یلی فیهما صلاته

پدرم دو لباس خشن داشت که در آنها نماز می خواند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۳۱) .

۸۸ - لباس داری تصویر

عن الصادق - علیه السلام - قال

انه کره ان یصلی و علیه ثوب فیه تماثیل

از امام صادق (ع) روایت شده است که آن حضرت کراهت داشت از این که با لباسی که در آن تصویری هست نماز بخواند

. (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۱۷) .

۸۹ - سجده امام صادق (ع)

عن حفص بن عیث قال

راءیت اباعبدالله - علیه السلام - فی سجوده خمسمائه تسبیحه

شخصی می گوید دیدم امام صادق (ع) در یک سجده ، پانصد باز ذکر (سبحان الله) را تکرار کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۹۷۹) .

۹۰ - ولایت و نماز

عن الی عبدالله - علیه السلام - قال

امرالناس بمعرفتنا و الرد و التسلیم لنا ، ثم قال و ان صاموا و صلوا و شهدوا ان لاله اله الله ، و جعلوا فی انفسهم ان لا یردوا الینا کانوا بذلک مشرکین

مردم ماءمورند تا ما را بشناسند و به سوی ما باز گردند و تسلیم ما باشند و در صورتی که روزه بدارند ، نماز بخوانند و به یگانگی خداوند اقرار نمایند ، ولی در خط ما عمل نکرده و از ما پیروی نکنند ، در شمار مشرکین خواهند بود . (اصول کافی ج ۴ ، ص ۱۲۴) .

۹۱ - خشوع امام باقر - علیه السلام - و امام صادق - علیه السلام -

کانوا ابوجعفر و ابوعبدالله - علیهما السلام - اذا قام الی الصلاه تغیرت الوانها حمره و مره و صفره کاءنما یناجیان شیء یربانه
وقتی که امام باقر و امام صادق - علیهما السلام - به نماز می ایستاد ، رنگ صورتشان گاهی قرمز و گاهی زرد می شد و مثل این که دویزرگوار با کشی که با چشم او را می بینند مناجات می کردند . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۸) .

۹۲ - سجده امام صادق (ع) بر تربت امام حسین (ع)

کان الصادق - علیه السلام - لایسجد الا علی تربه الحسین - علیه السلام - تذلل الله و استکانه الیه

امام صادق (ع) جز بر تربت حسین - علیه السلام - بر خاک دیگری سجده نمی کرد ، و این کار آن حضرت از سر خشوع و خضوع برای خداوند بود .

وسائل الشیعه ج ۳ ، ص ۶۰۸) .

۹۳ - بی هوش در حال نماز

نقل عن الصادق - علیه السلام -

انه كان ذات يوم في الصلاة فخر مغشيا عليه فسئل عن ذلك قال ما زلت اكررها حتى سمعت من قائلها

از امام صادق - علیه السلام - حکایت شده است که روزی در نماز بود ، بیفتاد ، و از هوش برفت از او سبب این حالت را پرسیدند ، فرمود پیوسته آن (آیه) را تکرار می کردم تا آن که آن را از گوینده اش شنیدم . (محججه البيضاء ، ج ۱ ص ۳۵۲) .

۹۴ - امام کاظم (ع) و نماز

قال عن ابی الحسن الاول - علیه السلام -

كان اذا استوى من الركوع في اخر ركعته من الواقال اللهم انك قلت في كتابك المنزل كانوا قليلا- من الليل ما يهجعون و بالاسحارهم يستغفرون طال والله هجوعى و قل قيامى و هذا السحر و انا استغفرک لذنوبى استغفار من لا يملك لنفسه ضرا و لانفعا و لاموتا و لاحيوة و لانشورا ثم يخر ساجدا

امام کاظم (ع) وقتی سر از رکوع نماز و تر برداشته و می ایستاد ، چنین می گفت خدایا تو در وصف متقین فرموده ای (کمی از شب را می خوابیدند و در سحرها استغفار می نمودند) به خدا سوگند خواب من طولانی و شب خیزی من اندک است حال این سحر است و من به استغفار از گناهانم برخاسته ام استغفار کسی که نه مالک سود و زیان خود می باشد و نه مرگ و حیات و نشورش را در اختیار خود دارد ، سپس به سجده می افتاد . (علل الشرايع ، ج ۲ ص ۵۳) .

۹۵ - امام کاظم (ع) و تعقیبات نماز

موسى بن جعفر - علیه السلام - انه يصلى الفجر فيعقب الى ان تطلع الشمس ثم يسجد سجده ، فلا يزال ساجدا حتى تزول الشمس و قد وكل من يترصد اوقات الصلاة فاذا اخبره وثب يصلى من غير تجديد وضوء

وقتی نماز صبح را به جا می آورد مشغول تعقیب و ذکر خداوند می شد تا طلوع آفتاب برمی آمد آنگاه سر به سجده می گذاشت و تا نزدیک ظهر به دعا و ذکر و حمد مشغول بود چون ظهر فرا می رسید برمی خاست و بدون تجدید وضو به نماز می ایستاد . (بحار الانوار ، ج ۴۸)

۹۶ - امام کاظم (ع) و نماز شب

موسی بن جعفر - علیه السلام - یصلی فی جوف اللیل حتی یطلع الفجر

حضرت موسی بن جعفر (ع) از نیمه شب تا اذان صبح به نمازهای مستحبی مشغول بود. (بحارالانوار، ج ۴۸ ص ۱۰۷).

۹۷ - سجده امام کاظم - علیه السلام -

موسی بن جعفر - علیه السلام - یضع عشره سنه کل یوم سجده بعد ابیاض الشمس الی وقت الزوال

امام کاظم (ع) به مدت ده سال، هر روز از دمیدن خوشید تا ظهر سر بر سجده داشت. (بحارالانوار، ج ۴۸، ص ۱۰۷).

۹۸ - نماز امام رضا - علیه السلام - در اول وقت

عن ابراهیم بن موسی القزاز قال

خرج الرضا - علیه السلام - یتقبل بعض الطالبین و جاء وقت الصلوه فمال الی قصر هناك فنزل تحت صخره فقال اذن فقلت منتظر یلحق بنا اصحابنا فقال ، غفران الله لك لا تؤخرن صلوه عن اول وقتها الی آخر وقتها من غیر عله ، علیک ابدأ باول الوقت فاذنت وصلینا

قزاز می گوید امام رضا (ع) به استقبال بعضی از طالبین از شهر خارج شد وقت نماز فرا رسید، امام با یاران خود به سوی قصری که در آن حوالی بود رفت و در کنار سنگ بزرگی فرود آمد و دستور داد اذان بگویند راوی می گوید عرض کردم منتظر ملحق شدن بعضی از یاران هستیم که بیایند حضرت فرمود خدا تو را بیامرزد! بدون عذر نماز را از اول وقت به تاءخیر نینداز بر تو باد همیشه نماز را در اول وقت آن به جای آوری اذان بگو تا نماز بخوانیم. (مستدرک الوسائل، ج ۱ ص ۱۸۵).

۹۹ - هدیه امام رضا (ع) به دعبل

عن اسمعیل بن علی اخی دعبل

عن الرضا - علیه السلام - انه خلع علی دعبل قمیصا من خز و قال له احتفظ بهذا القمیص فقد ، صلیت فیہ الف لیلہ کل لیلہ الف رکعه و ختمت القرآن فیہ الف ختمه

امام رضا - علیه السلام - به دعبل، قبایی از خز خلعت داد و فرمود این قبا را نگهدار که در آن هزار شب و در هر شب هزار رکعت نماز خوانده ام و در آن هزار بار قرآن را ختم کرده ام.

۱۰۰ - لباس نماز امام رضا (ع)

قال الرضا - عليه السلام -

احتفظ بهذا القميص فقد صليت فيه الف ليله كل ليله الف ركعه و ختمت فيه القرآن الف ختمه

در حفظ این پیراهن بکوش ، چراکه من با این پیراهن (که در تنم بود) هزار شب و در هر شب آن هزار رکعت نماز خوانده ام و هزار بار قرآن را ختم نموده ام . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۱۰) .

۱۰۱ - نماز امام رضا (ع) در زندان

عن عبدالسلام بن صالح الهروی قال

جئت الى باب الدار التي حبس فيها الرضا - عليه السلام - بسرخس و قد قيد و استاذنت عليه السبحان ، فقال لاسبيل ، لكك عليه قلت ولم ؟ قال لانه ربما صلى في يومه و ليلته الف ركعه

در سرخس به در خانه ای که امام رضا (ع) در آن زندانی بود آمدم و از زندانبان خواستم اجازه دهد به حضور آن حضرت برسم ، گفت ممکن نیست گفتم چرا ؟ گفت زیرا او در شبانه روز هزار رکعت نماز می خواند .

(بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۰۷ اصول وافی ، ج ۲ ص ۱۱۳)

۱۰۲ - نماز امام زمان (ع)

عن ابي جعفر - عليه السلام -

يظهر الهمدى بمكه عند العشاء معه رايه رسول الله -صلى الله عليه وآله - و قميصه و سيفه و علامات و نور و بيان ، فاذا صلى العشاء نادى باء على صوته يقول اذكركم ايهاالناس و مقامكم بين يدي ربكم فقد اتخذ الحجر و بعث الانبياء و انزل الكتاب امركم ان لاتشركوا به شيئا و ان تحافظوا على طاعته و طاعه رسوله -صلى الله عليه وآله - و ان تحيوا ما احيا القرآن و تميتوا ما امات و تكونوا اعوانا عليه و اله - و وزراء على التقوى فان الدنيا قد دنا فناؤها و زوالها و اذنت بانصرام فاني ادعوكم الى الله و رسوله و العمل بكتابه و اماته الباطل و احياء سنته فيظهر في ثلاثمائه رجل و ثلاث عشره عدد اهل بدر

مهدی موعود (عج) هنگام نماز عشا در مکه در حالی که پرچم رسول الله (ص) در دست و پیراهن او

را بر تن و شمشیر وی را با خود دارد ، ظهور می کند و با او نشانه ها و نورانیت و بیان ویژه ای است پس هنگامی که نماز عشا پایان یافت ، با صدای بلند این چنین خطبه می خواند ای مردم ! شما را به ایستادن در پیشگاه خدا یادآوری می کنم ؛ خدایی که حجرالاسود را برگزید ، پیامبر را مبعوث و قرآن را نازل کرد و به شما فرمان داد که هرگز شرک نورزید و پیوسته در اطاعت از خدا و رسولش بکوشید و آنچه را که (قرآن مورد توجه قرار داده و) زنده نگاه داشته (توجه داشته) و زنده نگاه دارید و آنچه را که قرآن میرانده بمیرانیده و یار و یاور هدایت آوران و وزیر تقوا پیشگان باشید فنا و فرسودگی جهان نزدیک است و من شما را به خدا ، رسول ، عمل به قرآن ، از بین بردن باطل و زنده نگاه داشتن ، سنت (حق) دعوت می کنم ، امام باقر (ع) افزود پس از آن با ۳۱۳ تن به تعداد مردان بدر ظهور (قیام) می کند . (روضه کافی ، ج ۲ ص ۱۴۵) .

۱۰۳ - اقتدای حضرت عیسی (ع) به امام زمان (عج)

قال السدی

يجتمع المهدي - عليه السلام - و عیسی بن مریم - علیه السلام - فیجیء وقت الصلوة فيقول المهدي لعیسی تقدم ، فيقول عیسی انت اولی بالصلوة فیصلی عیسی ورائه ماء موما

در حدیث آمده است پس از ظهور امام زمان (عج) عیسی بن مریم (ع) در کنار امام حاضر می شود و امام به او می فرماید جماعت را امام باش

! ولی او می گوید تو به این امر سزاوارتری ، و خود به عنوان مأموم پشت سر امام مهدی (عج) به نماز می ایستد . (متخب الاثر ، ص ۴۷۹ ، تذکره الخواص ، ص ۳۷۷) .

فصل هفدهم نماز در خانواده

آیات

۱ - نماز و هجرت

ربنا انی اسکنت من ذریتی بواد غیر ذی زرع عند بیتک المحرم ربنا ليقموا الصلوه

پروردگارا من بعضی فرزندانم را در سرزمین بی آب و علفی در کنار خانه ای که حرم تو است ساکن ساختم تا نماز را برپا دارند . (سوره ابراهیم ، آیه ۳۷) .

۲ - وظایف والدین در آموزش نماز

و امر اهلک بالصلوه و اصطر علیها

اهل خود را به خواندن نماز امر کن و بر ادای آن شکبیا باش (سوره طه آیه ۱۳۲) .

۳ - دعوت خانواده به نماز

و کان یامر اهله بالصلوه و الزکوه و کان عند ربه مرضیا . او همواره خانواده خود را به نماز و زکات دعوت می کرد و همواره مورد رضایت پروردگارش بود . (سوره مریم ، آیه ۵۵) .

۴ - پند لقمان به پسرش

یا بنی اقم الصلوه و امر بالمعروف و انه عن المنکر و اصبر علی ما اصابک ان ذلک من عزم الامور

پسرم ! نماز را برپا دار ، و امر به معروف و نهی از منکر کن و در برابر مصائبی که به تو می رسد با استقامت و شکبیا باش که این از کارهای مهم و اساسی است . (سوره لقمان آیه ۱۷) .

۵ - دعای ابراهیم (ع) برای اقامه نماز

رب اجعلنی مقیم الصلوه و من ذریتی ربنا و تقبل دعاء

پروردگارا مرا از برپا کنندگان نماز قرار ده و از فرزندان من نیز چنین کن ، پروردگار دعاء (ما را) بپذیر (سوره ابراهیم ، آیه

۶ - ضایع کنندگان نماز

فخلف من بعدهم خلف اضعوا الصلوه و اتبعوا الشهوات فسوف يلقون غيا

اما بعد از آنها فرزندان ناشایسته ای روی کار آمدند که نماز را ضایع کردند و پیروی از شهوات نمودند و به زودی (کیفر و مجازات) گمراهی خود را خواهند دید. (سوره مریم آیه ۵۹).

احادیث

۱ - زمان نماز خواندن کودکان

قال علی - علیه السلام -

علموا صبیانکم الصلاه و خدوهم بها اذا بلغوا ثمانی سنین

نماز را به فرزندان خویش تعلیم دهید، و چون به هشت سالگی رسیدند، آنان را وادار به خواندن این فریضه الهی نمایند. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۲).

۲ - اجبار فرزندان به خواندن نماز

قال الباقر - علیه السلام -

انا ناءمر صبیینا بالصلاه اذا كانوا بنی خمس سنین فمروا صبیانکم بالصلاه اذا كانوا بنی سبع سنین

فرزندان ما وقتی پنج ساله می شوند، امر می کنیم که نماز بخوانند، پس شما هم هنگامی که فرزندانتان به هفت سالگی رسیدند، آنها را نماز خواندن امر کنید.

(وسائل الشیعه، ج ۳ ص ۱۲).

۳ - ارتباط کودکان با نماز

عن معاویه بن وهب قال

ساءلت ابا عبدالله - علیه السلام - فی کم یؤخذ الصبی بالصلاه؟ فقال فیما بین سبع سنین و ست سنین

معاویه بن وهب گوید از امام صادق (ع) پرسیدم کودک را باید از چه سنی وادار به خواندن نماز کرد؟ حضرت فرمودند بین

شش تا هفت سالگی . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۱۲) .

۴ - کودکان از کی نماز بخوانند ؟

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

مروا صبيانكم بالصلوه اذا بلغوا سبع سنين و اضربوهم على تركها اذا بلغوا تسعا

فرزندان هفت ساله تا آنکه به نماز وادار کنید و نه سالگان را اگر ترک نماز نمودند تاءدیب کنید . (سفینه البحار ، ج ۲ ص ۲۵) .

۵ - درس عبادت برای جوانان

قال الصادق - عليه السلام -

اجتهد في العباده و انا شاب فقال لي ابي يا بنی دون ما اراك تصنع فان الله - عزوجل - اذا احب عبدا رضى منه باليسير

من جوان بودم ، و در عبادت کوشش بسیار می کردم ، پدرم ، به من فرمود کمتر از این مقدار عبادت که از تو می بینم به جای آور زیرا وقتی خداوند بنده ای را دوست دارد با عبادت کم از او راضی می شود . (بحار الانوار ، ج ۴۷ ، ص ۵۵) .

۶ - سفارش امام صادق (ع) به فرزندش

قال الصادق - عليه السلام -

يا بنی ! انه لا ينال شفاعتنا من استخف بالصلوه

ای فرزندم هر کس نماز را سبک بشمارد به شفاعت ما دست نخواهد یافت . (وسائل الشیعه ج ۳ ، ص ۱۶) .

۷ - آموزش نماز به فرزندان

قال علی - عليه السلام -

علموا صبيانكم الصلاه

نماز را به فرزندانتان بیاموزید . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ص ۴۶) .

۸ - سفارش علی (ع) به فرزندش

قال علی - علیه السلام -

اوصیک یا بنی بالصلاه عند وقتها

فرزندم! تو را به نماز در اول وقت سفارش می کنم. (بحارالانوار، ج ۸۳ ص ۱۴).

۹ - عمر جوانی در حال عبادت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان الله يحب اشباب الذی ینفی شبابه فی طاعه الله

خداوند جوانی را که عمر خود را در عبادت خدا به سر می برد، دوست دارد. (کنز العمال، ج ۴۳۰۶۰).

۱۰ - صرف جوانی در عبادت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

یا اباذر ما من شاب ترک الذنیا و افنی شبابه فی طاعه الله الا اعطاه الله اجر اثنین و سبعین صدیقاً

ای ابوذر! هیچ جوانی ترک دنیا و لذایذ دنیا آن را نمی کند و جوانی خویش را در اطاعت و عبادت پروردگار بزرگ صرف نمی نماید، مگر آن که خداوند اجر و پاداش هفتاد و دو صدیق به او اعطاء می فرماید. (مکارم الاخلاق، ص ۴۶۶).

۱۱ - لطف الهی بر عبادات جوان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

سبعة یظلهم الله فی ظله یوم لا ظل الا ظله الامام العادل و شاب نشاء فی عباده الله

خداوند هفت گروه را در سایه رحمت خود جای می دهد، روزی که سایه ای جز سایه او نیست اول زمامداران دادگر و دوم جوانی که در عبادت خداوند پرورش یافته باشند. (نهج الفصاحه، حدیث ۱۷۳۲).

۱۲ - اذان نوجوان

قال الصادق - علیه السلام -

لاباءس ان یوذن الغلام الذی لم یحتلم

اذان نوجوان نابالغ اشکالی ندارد . (برای اذان نماز کفایت میکند) .

(بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۶۱ ، وسایل الشیعه ، ج ۴ ص ۶۶۱) .

۱۳ - مباهات خداوند بر جوان عابد

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -

ان الله تعالی یباهی بالشباب العابد الملئکه یقول انظروا الی عبدی ! ترک شهوته من اجلی

خداوند به وجود جوان اهل عبادت بر فرشتگان مباهات می کند و می فرماید بنده مرا ببینید ! به خاطر من چگونه از لذت جسمانی خویش گذشته است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۹)

۱۴ - نماز و نجات جوانان

روی ان فتی من الانصار کان یصلی الصلاه مع رسول الله و یرتکب الفواحش فوصف ذلك لرسول الله -صلی الله علیه وآله - فقال ان صلاته تنهاه یوما ما ، فلم ، یلبث ان تاب

۱۵ - زمان وجوب نماز برای فرزندان

قال علی - علیه السلام -

یجب الصلوه علی الصبی اذا عقل

نماز بر کودک زمانی که عقلش رسید لازم است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۳) .

۱۶ - آشنایی کودکان با اذان

سلیمان الجعفری قال سمعته بقول - علیه السلام -

اذن فی بیتک فانه یطرد الشیطان و یرتکب من اجل الصبیان

سلیمان جعفری می گوید از امام (ع) شنیدم که فرمود در خانه خود اذان بگوی تا شیطان از آنجا بگریزد ، و مستحب است ، زیرا کودکان به آن ذکر آشنا می شوند .

(الکافی ، ج ۳ ، ص ۳۱۱) .

۱۷ - حضور کودکان در صفوف نماز جماعت

عن جابر عن ابي جعفر - عليه السلام - قال

ساءلته عن الصبيان اذا صفوا في الصلوه المكتوبه قال لا تؤخروهم عن الصلاه فرقوا بينهم

جابر می گوید از امام باقر - علیه السلام - در مورد کودکانی که در نماز جماعت شرکت می کنند سؤال کردم ، امام باقر ، (ع) فرمودند آنان را از صفهای جلو به قسمت عقب صف نماز جماعت نفرستید ، بلکه آنان را (در میان بزرگسالان) پراکنده سازید .

(تهذیب الاحکام ، شیخ طوسی ، ج ۲ ص ۳۸۰) .

۱۸ - نوزاد در پناه اذان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

و من ولد له مولود فليؤذن في اذنه اليمنى ، و ليقم ، في اليسرى ، فان ، ذلك عصمه من الشيطان

هر کس که نوزادی به او داده شد ، در گوش راستش اذان و در گوش چپش اقامه بگوید ، زیرا این کار نوزاد را از شر شیطان حفظ می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۶۲) .

۱۹ - یاد دادن وضو و نماز

قال الصادق - عليه السلام -

فاذا تعلم الوضوء و الصلاه غفرالله لوالديه

چون فرزندی وضو و نماز را یاد گیرد ، خداوند (به پاداش آن) پدر و مادر او را می آمرزد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۳) .

۲۰ - همراهی طفل برای نماز

قال الصادق - عليه السلام -

كان على - عليه السلام - قد جعل بيتا في داره ليس بالصغير ولا بالكبير لصلاته و كان اذا كان الليل ذهب معه بصبي لا يبيت معه فيصلى فيه

امیرالمؤمنین (ع) در خانه خود اتاق متوسطی برای نماز خود اختصاص داده بود شبها برای نماز خواندن طفل کوچکی را نمی خوابید با خود به آن اتاق برده و نماز می خواند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۵) .

۲۱ - تمرین نماز در سن شش سالگی

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

مرو صبيانكم بالصلوه اذا كانوا ابناء ست سنين و اضربوهم اذا كانوا ابناء سبع سنين و فرقوا بينهم فى المضاجع كانوا ابناء عشر سنين

فرزندان خود را در سن شش سالگی به نماز وادار کنید ، و در هفت سالگی آنها را (در صورت نخواندن) تنبيه کنید ، و در سن ده سالگی رختخواب آنان را جدا کنید . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۷۱) .

۲۲ - تاء خير عذاب به خاطر علاقه جوانان به نماز

قال على - عليه السلام -

ان الله - عزوجل - ليهم بعذاب اهل الارض جميعا حتى لايتحاشى منهم احدا اذا عملوا بالمعاصى و اجترحوا السيئات فاذا الى الشيب ناقلى اقدامهم الى الصلوه و الولدان يتعلمون القرآن رحمهم الله فاخر ذلك عنهم

آنگاه که اهل زمین در گناه و بدیها غوطه ور می شوند خداوند متعال قصد می کند تمامی آنان را بدون استثناء دچار عذاب نماید ، ولی با توجه به پیرمردان ریش سفیدی که برای نماز (به سوی مسجد) گام برمی دارند و نیز نونهالانی که در حال یادگرفتن قرآن هستند ، به تمامی اهل زمین رحم نموده و عذاب آنان را به تاءخير می اندازد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۰ ، باب ۳ ، روایت ۱۲) .

۲۳ - سخت نگرفتن نماز برای فرزندان

عن جعفر بن محمد عن ابيه - عليهما السلام - قال

كان على بن الحسين - عليهما السلام - يامر الصبيان ان يصلوا المغرب و العشاء جميعا و الظهر جميعا فيقال له (لهم) يصلون الصلوه فى غير وقتها فيقول هو خير من ان يناموا عنها

امام زين العابدين (ع) به فرزندان خویش امر می کرد که نماز مغرب و عشاء را با هم بخوانند و ظهر و عصر را با هم بخوانند خدمت امام عرض شد که فرزندان نماز را در غير وقتش می خوانند امام فرمود اين کار برای فرزندان بهتر است از اين که بخوابند و نماز نخوانند . (بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۳۶۴) .

۲۴ - ترک نماز باعث تعجب

عن الحسن بن قارون انه قال

ساءلت الرضا - عليه السلام - او سئل و انا اسمع عن الرجل يجبر ولده و هو لا يصلى اليوم و الومين فقال و كم اتى على الغلام ؟

فقلت ثمانی سنین ، فقال سبحان الله ! یترک الصلاه قال قلت یصیبه الوجع قال یصلی علی نحو ما یقدر

حسن بن قارون می گوید من از امام رضا (ع) سؤال کردم یا یک نفر دیگر سؤال کرد و من گوش می دادم که مردی فرزندش را به نماز مجبور می کرد ، ولی فرزندش یک یا دو روز نماز نمی خواند ، حضرت فرمودند چند سال از سن آن پسر بچه می گذرد ؟ گفتم هشت سال ، امام با تعجب فرمودند (سبحان الله) (در این سن) نماز را ترک می کند ؟ عرض کردم نماز برای او سخت و رنج آور است ، امام

(ع) فرمود به اندازه توانش نماز به جا آورد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ص ۱۳) .

۲۵ - آموختن وضو به فرزند

قال الصادق - علیه السلام -

حتى يتم له تسع سنين ، فاذا تمت له علم الوضو وضرب عليه وامر بالصلوه و ضرب عليها ، فاذا ، تعلم ، الوضوء و الصلاه غفرالله لوالديه

وقتی (فرزندتان) به سن نه سالگی برسد ، پس وقتی که نه سالش تمام شد ، وضو را به او یاد بدهید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید ، و او را امر به نماز کنید و اگر کوتاهی کرد او را ادب کنید پس زمانیکه فرزند وضو و نماز را یاد گرفتید ، خدا پدر و مادرش را می آمرزد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۳) .

۲۶ - خواستن نماز از فرزند

قال الرضا - علیه السلام -

يؤخذ الغلام بالصلاه و هو ابن سبع سنين

چون پسر به هفت سالگی رسید ، او را به خواندن نماز وادار کنید . (وسائل الشیعه ، ج ۲۰ ص ۲۲۹) .

۲۷ - نماز متاهل

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ركعتان من المتاهل خير من اثنتين و ثمانين ركعه من العزب

دو رکعت نماز کسی که همسر دارد ، بهتر از هشتاد و دو رکعت نماز انسان مجرد است . (نهج الفصاحه ، ص ۳۵۰) .

۲۸ - بیدار کردن اهل خانواده

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

رحم الله رجلا قام من الليل فضلى و ايقظ امراءه فصلت ، فان ابت نضح في وجهها الماء ، رحم الله امراءه قامت من الليل فصلت و ايقظت زوجها ، فان ابى نضحت في وجهه الماء

خدا رحمت کند ، مردی را که شب از خواب برخیزد و نماز شب بخواند و همسرش را نیز براین عمل تشویق نماید ، و اگر

بیدار نشد (با اجازه قبلی او) به صورت وی آب پاشد و او را بیدار کند و همچنین خدا بیامرزد زنی که در شب برخیزد و نماز شب بخواند و شوهرش را نیز بدین عمل وادار کند و اگر از جای برنخواست (با اذن قبلی او) آب به صورتش پاشد، تا او را بیدار کند. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۴۱۸).

۲۹ - سن وجوب نماز برای پسر

عن علی بن جعفر عن اخیه موسی - علیه السلام - قال

ساءلته عن الغلام متى يجب عليه الصوم و الصلاة ؟ قال اذا راهق الحلم و عرف الصلوه و الصوم

علی بن جعفر از برادرش امام موسی کاظم (ع) پرسید چه زمانی نماز و روزه برای پسر بچه واجب است؟ حضرت فرمود وقتی به مرز تکلیف رسید، و نماز و روزه را شناخت. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۱۲).

۳۰ - بلند خواندن قرائت نماز شب

عن علی بن اسباط انه ساءل ابا عبد الله - علیه السلام - عن رجل يقوم فی آخر اللیل یرفع صوته بالقرائه قال ینبغی للرجل اذا صلی باللیل ان یسمع اهله لکی يقوم النائم و یتحرک المتحرک

علی بن اسباط از امام صادق - علیه السلام - در مورد مردی که آخر شب برمی خیزد و صدایش را در قرائت بلند می کند پرسید امام (ع) فرمود شایسته است که انسان وقتی نماز شب می خواند، صدایش را به خانواده اش برساند، تا آن کس که خواب رفته بیدار شود و آن کس می خواهد حرکت کند (برخیزد) حرکت کند. (بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۲۰۹).

۳۱ - سه گروه از وجوب نماز جمعه معافند

قال علی - علیه السلام -

الجمعه واجبه علی کل مؤ من الا الصبی ، و المراءه و العبد و المریض

نماز جمعه بر هر فرد مؤ من واجب است، مگر بر کودک، زن، بنده و مریض، (مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۱۰).

۳۲ - تشویق خانواده برای نماز جمعه

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

اطرفوا اهالیکم فی کل یوم جمعه بشی ء من الفاکهه ، حتی یفرحوا بالجمعه

روز جمعه برای خانواده خود میوه تازه بخرید، تا برای آمدن نماز خرسند گردند. (مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۶۱).

۳۳ - تشویق فرزندان برای نماز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اشتروا لصبيانكم اللحم و ذكروهم يوم الجمعة

با سیاستهای تشویقی ، اهمیت و روز جمعه را به فرزندان یادآوری کنید . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۹۹) .

۳۴ - درک نماز جمعه

قال الباقر - عليه السلام -

الجمعه واجبه على من ان صلى الغداه فى اهله ادرك الجمعة ، وكان رسول الله -صلى الله عليه وآله -انما يصلى العصر فى وقت الظهر فى سائر الايام كى اذا قضاوا للصلوه مع رسول الله -صلى الله عليه وآله -رجعوا الى رجالهم قبل الليل و ذلك سنة الى يوم القيامة .

نماز جمعه بر هر کس که نماز صبح را پیش خانواده خود خوانده و جمعه را درک کند ، واجب است پیامبر در روزهای دیگر ، نماز عصر را هم وقت ظهر می خواند تا وقتی با پیامبر نماز را به جا آوردند بتوانند قبل از شب به مناطق خود بروند و این تا روز قیامت سنت است . (تهذیب ، ج ۳ ، ص ۲۴۰) .

۳۵ - تمرین رکوع و سجده برای فرزندان

قال الباقر - عليه السلام -

فاذا اتم له ست سنين علم الركوع و السجود حتى يتم له سبع سنين فاذا تم له سبع سنين قيل له اغسل وجهك و كفئك ، فاذا غسلها قيل له صل هنگامى که فرزندان شما شش ساله شدند ، رکوع و سجده (صحیح) را به آن ها بیاموزید و در هفت سالگی به طفل بگویید دست و رویت را بشوی و نماز بگذار . (بحارالانوار ، ج ۸۸ ، ص ۱۳۲)

۳۶ - سفارش پدر بر نماز

عن حسن بن علی - عليه السلام -

رحم الله امرء و عطف نفسه و وعظ اخاه و اهل بيته فقال يا اهلاه صلواتكم صلواتكم زكوتكم زكوتكم مسكينكم مسكينكم ، جيرانكم جيرانكم لعل الله تعالى يرحمه فيجمع له اهله يوم القيامة ، فان الله تعالى اثنى على نبي من انبيائه فقال و كان ياءمر اهله بالصلوه و الزكوه و كان عند ربه مرضيا

رحمت خداوند بر مردی که اهل خانه اش را موعظه کند و بگوید (ای اهل خانه ! نماز شما نماز شما ، زکات شما ، زکات

شما ، بیچارگان شما ، بیچارگان شما ، همسایه های شما ، همسایه های شما ، (که حق آنها را رعایت کند) شاید خداوند عنایت کند بر او و جمع گرداند برای او اهلش را در قیامت همانا خداوند یکی از انبیا را چنین ستایش نمود . (او خانواده خود را به نماز و زکات امر می کرد ، روی همین اصل مورد رضای خداوند قرار داشت) . (مجموعه ورام ، ج ۲ ص ۲۱۲) .

۳۷ - جوان اهل نماز شب

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ذات يوم لاءبليس كم اصدقاؤكم من امتي يا ابليس ؟ قال الامير الجائر و الغنى المتكبر والذى لايبالى من اين يكتسب و فيما ينفقه و العالم الذى صدق الامير على جوره ، و التاجر الخائن ، و المحتكر ، و الزانى و اكل الربا ، و البخيل ، و الذى لايبالى من اين يجمع المال ، و قال النبى -صلى الله عليه وآله -كم اعداءك من امتي ؟ قال سته عشر نفرانت يا محمد انى ابغضل و العالم العامل بالعلم و حامل القرآن

إذا عمل بما فيه و المؤمن لله خمسہ اوقات محب الفقراء و المساكين و اليتامى ، و ذوقلب رحيم ، و المتواضع للحق و شاب نشاء في طاعه الله الذي يصلى بالليل والناس ينام ، والذي يمسك نفسه عن الحرام ، و الذي ينصح في الله (وفي راويه يدعو للاخوان و ليس في قلبه شىء) و الذي ابدى يكون على الوضوء ، و حسن الخلق ، و المصدق بما ضمن الله له ، و المحصنات المستورات و المستعد للموت و صاحب السخاء

پیامبر اسلام (ص) از ابلیس پرسید در میان امت من دوستان تو چه کسانی هستند؟ ابلیس پاسخ داد فرمانروای ظالم، متکبر، آن کس که که باکی ندارد که از چه راهی مال به دست آورد و در چه راهی مصرف کند دانشمندی که بدکاری حاکم را تاءبید کند، تاجر خائن، محتکر، زناکار، رباخوار، بخیل، و کسی که باکی ندارد که چگونه اموالش جمع و انباشته است سپس پیامبر (ص) فرمود چند نفر در میان امت من دشمنان تو هستند؟ پاسخ داد شانزده کس که اولشان تویی یا رسول الله! دانشمندی که به علمش عامل است اهل قرآن که به آن عمل کند، مؤذن اذان پنجگانه، کسی که دوستدار فقرا و مساکین و یتیمان است آدم رحیم و مهربان، شخص متواضع در برابر حق، جوانی که اهل نماز شب باشد، کسی که خود را از ارتکاب به حرام باز می دارد، کسی که به خاطر خداوند دیگران را نصیحت کند، کسی که همیشه در حال وضو است

، و صاحب اخلاق خوب آدم ، تصدیق کننده به وعده های خدا ، زنان پاکدامن و افرادی که خودشان را برای مرگ آماده می سازند ، و آدم سخاوتمند . (المواعظ العددیه ، ص ۲۲۶) .

۳۸ - رفع مشکلات خانواده به وسیله نماز

الرسول -صلی الله علیه وآله - اذا اصاب اهله خصاصه قوموا الى الصلوه و قال بهذا امر ربی

چون مشکلی به اهل خانواده می رسید (برای رفع آن) می فرمود برخیزید نماز (مستحبی) بخوانید بعد فرمود این دستور خدای من است . (قصارالجمال ، ج ۱ ، ص ۳۸۶) .

۳۹ - نمازگزاران برای دیگران حجت اند

فقال يااسماعيل لاتنكر ذلك من اهل بيتك فان الله تبارك و تعالى جعل بكل بيت حجه يحتج بها على اهل بيته في القيامة لهم الم تروا فلانا فيكم ، الم تروا هديه فيكم ، الم تروا صلاته فيكم الم تروا دينه فهلا اقتديتم به فيكون حجه عليهم في القيامة

حضرت فرمود ای اسماعیل این جریان را از خانواده ات تازه مپندار (یعنی اختصاص به خانواده شما ندارد ، خیلی ها گرفتارند) خدای تبارک و تعالی برای هر خاندانی حجتی قرار داده که به وسیله آن شخص ، در روز قیامت بر سایر افراد خانواده احتجاج می کند ، به آنان گفته می شود آیا فلانی را در میان خود ندیدید؟ آیا رستگاری اش را ندیدید؟ آیا نمازش را ندیدید؟ آیا دینداری اش را ندیدید؟ پس چرا بر او اقتداء نکردید؟ بنابراین ، آن مؤمن بر آن اشخاص در روز قیامت ، حجت باشد . (روضه کافی ، ج ۱ ص ۱۲۰) .

۴۰ - آشنایی کودک با فرایض دینی

قال الصادق - علیه السلام -

واذا بلغ الغلام ثلاث سنين قل له سبع مرات لااله الاالله ثم يترك حتى يتم له ثلاث سنين و سبعة اشهر و عشرون يوما ثم يقال له قل (محمدرسول الله) سبع مرات و يترك حتى يتم له اربع سنين ثم يقال له قل سبع مرات (صلی الله علی محمد وآل محمد) ثم يترك حتى ياتي له خمس سنين ثم يقال له (ايهما يمينك و ايهما شمالك ، فاذا عرف ذلك حول وجهه الى القبلة و يقال له (اسجد) ثم يترك حتى يتم له ست سنين فيقال (صل و علم الركوع و السجود) حتى يتم له سبع سنين فاذا

تمت له سبع سنين قيل له (اغسل وجهك و كفيك) فاذا غسلهما قيل له (صل) ثم يترك حتى يتم له تسع سنين فاذا تمت له علم الوضوء

هنگامی که کودک به سه سالگی رسید ، او را وادار کن تا هفت مرتبه (لااله الاالله) بگوید . بعد او را آزاد بگذار تا چهار سال او تمام شود آن گاه او را به گفتن هفت مرتبه (صلی الله علی محمد و آل محمد) وادار کن .

پس او را آزاد بگذار تا هنگامی که پنج سالش تمام شد ، آنگاه دست راست و چپش را به او یاد بده .

وقتی آن ها را شناخت ، او را به سمت قبله بنشان ، و به او بگو (سجده کن) .

سپس او را تا شش سالگی آزاد بگذار .

و بعد از آن به او نماز خواندن و رکوع و سجود را یاد بده .

هنگامی که هفت سالش تمام شد ، آنگاه به او بگو (دست و صورتت را بشوی) و هنگامی که شست ، به او بگو (نماز بخوان) .

و بعد او را تا تمام شدن نه سالگی آزاد بگذار و سپس به او وضو را یاد بده .

(وسائل الشیعه ، ج ۱۵ ، ص ۱۹۳ ، انوار نعمانیه ، سید نعمت الله جزایری ، ج ۲ ص ۱۹۳) .

۴۱ - نماز در دوران جوانی

قال الباقر - علیه السلام -

یا باغی العلم ! اصل قبل لاتقدر ، علی لیل ولانهار تصلی فیہ

ای طالب علم ! نماز را به پادار ، قبل از آن که پیری و سستی فرا رسد ، که آن وقت قدرت نماز گزاردن

را نداری و برای تو میسر نیست (و شاید اشاره به پس از مرگ باشد). (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷).

۴۲- نماز در تاریکی

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ماصلت امرأه صلوه احب الى الله من صلواتها فى اشد بيتهها ظلمه

نمازی که زن در تاریکترین گوشه خانه خود به جا آورد، از همه نمازهای او نزد خداوند محبوبتر است. (نهج الفصاحه، م ۲۵۵۸، ص ۵۳۶).

فصل هیجدهم انواع نماز

آیات

۱- نماز خوف

واذا كنت فيهم فاقمت لهم الصلوه فلتقم طائفه منهم معكم و لياءخذوا اسلحتهم فاذا سجدوا فليكونوا من ورائكم ولتاءت طائفه اخرى لم يصلو فليصلو معك و لياءخذوا حذرهم و اسلحتهم و الذين كفروا لو تغفلون عن السلحتكم و امتعتكم فيمیلون عليكم ميله واحده و لا جناح عليكم ان كان بكم اذى من مطر او كنتم مرضى ان تضعوا اسلحتكم و خذوا حذرکم ان الله اعد للكافرين عذابا مهينا

و هنگامی که در میان آنها باشی و (در میدان جنگ) برای آنها نماز برپا کنی، باید دسته ای از آنها با تو (به نماز) برخیزند، و باید سلاحهای خود را با خود بگیرند و هنگامی که سجده کردند (و نماز را به پایان رسانیدند) باید به پشت سر شما (به میدان نبرد) بروند و آن دسته دیگری که نماز نخوانده اند (و مشغول پیکار بوده اند) بیایند و با تو نماز بخوانند و باید آنها وسایل دفاعی و سلاحهای خود را با خود (در حال نماز) حمل کنند (زیرا) کافران دوست دارند که شما از سلاحها و متاعهای خود غافل شوید و یک مرتبه به شما هجوم آورند و اگر از باران ناراحت هستید و یا بیمار (و مجروح) باشید مانعی ندارد که سلاحهای خود را بر زمین بگذارید، ولی وسایل دفاعی (مانند زره و خود) را با

خود بردارید ، خداوند برای کافران عذاب خوار کننده ای فراهم ساخته است . (سوره نساء آیه ۱۰۲) .

۲- نماز مسافر

و اذا ضربتم فی الارض فلیس علیکم جناح ان تقصروا من الصلوه

و هنگامی که سفر کنید گناهی بر شما نیست که نماز را کوتاه کنید . (سوره نساء ، آیه ۱۰۱) .

احادیث

۳- پاداش نماز نشسته

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

صلوه القاعد علی النصف من صلوه القائم

پاداش نماز نشسته ، نصف نماز ایستاده است . (شهاب الاخبار ، ص ۸۷) .

۴- نماز سواره

قال عن فیض بن مطر

دخلت علی ابی جعفر و انا ارید ان اساله عن صلوه اللیل فی المحمل قال فابتدءنی فقال کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یصلی علی راحلته حیث توجهت به

خدمت حضرت باقر (ع) رسیدم تا درباه خواندن نماز شب در کجاوه سؤال کنم ، اما حضرت پیش از سؤال ، فرمود پیغمبر (ص) نماز (نافله) خود را بر شتر می گذاشت ، در حالی که شتر حرکت می کرد (اثبات الهداه ، ج ۵ ، ص ۳۰۶) .

۵- نماز مسافر

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

خيارکم الذین اذا سافروا قصرُوا و افطروا

بهترین شما کسانی هستند که چون سفر کردند ، نماز خویش را قصر می خوانند و روزه را افطار می نمایند . (ثواب الاعمال ، ص ۶۳) .

۶- پاداش نماز در مسجد جمکران

عن حسين بن مثله عن المهدي - عليه السلام - انه قال

من صلاها فكانما صلاها (هما) في البيت العتيق

حسن بن مثله (جمكراني) از حضرت مهدي (ع) نقل می کند که فرمود هر کس دو رکعت نماز (نماز صاحب الزمان) را در این مکان (مسجد جمکران) بخواند، مانند آن است که دو رکعت نماز در کعبه خوانده باشد. (مستدرک الوسائل، ج ۳ ص ۴۴۵).

۷- نماز شب مسافر

عن ابراهيم بن سياه قال

كتب بعض اهل بيتي الى ابي محمد - عليه السلام - في صلاه المسافر اول الليل صلاه الليل فكتب - عليه السلام - فضل صلاه المسافر اول الليل كفضل صلاه المقيم في الحضر من اخر الليل

یکی از بستگان من به امام عسگری - عليه السلام - نامه نوشت و در مورد نماز شب مسافر، در اول شب سؤال کرد (ع) در پاسخ نوشت فضیلت نماز شب مسافر در اول شب مثل فضیلت نماز آخر شب غیر مسافر است. (بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۲۱۰).

۸- نماز آیات .

قال عن ابي الدرداء

كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - اذا كانت ليله ریح كان مفزعه الى المسجد حتى يسكن و اذا حدث في السماء حدث من كسوف شمس او قمر كان مفزعه الى الصلاه

رسم رسول خدا (ص) چنان بود که اگر شبی باد سهمگینی می وزید، به مسجد پناه می برد، تا آرام بگیرد و چون در آسمان کسوف و خسوفی اتفاق می افتاد به نماز پناه می برد. (تفسیر در المنتور، ج ۱، ص ۶۷).

۹- نماز بر اعدای مسلمان

قال علي - عليه السلام -

وقد علمتم ان رسول الله - صلى الله عليه وآله - رجم الزاني المحصن ثم صلى عليه ، ثم ورثه اهله

می دانید که پیغمبر (ص) مرد زناکاری را سنگسار نمود، پس از آن بر او نماز گزارد و ارثش را به کسانش داد. (نهج البلاغه، فیض الاسلام، ص ۳۹۲).

۱۰ - روز عید و شعار (الله اکبر)

كان النبي -صلى الله عليه وآله - يخرج يوم الفطر و الاضحى رافعا صوته بالتكبير

پیامبر اسلام (ص) در حالی که با صدای بلند تکبیر می گفت راهی نماز عید می شد . (بحار الانوار ، ج ۹۱ ، ص ۱۱۸) .

۱۱ - چه روزی عید است ؟

و قال اميرالمؤمنين - عليه السلام - في بعض الاعياد

انما هو عيد لمن قبل الله صيامه و شكر قيامه ، و كل يوم لا يعصى الله فيه فهو عيد

این (امروز) عید کسانی است که خداوند روزه آنان را قبول کرده و پاداش نمازها و شب زنده داری آنان را داده باشد و هر روزی که در آن معصیت خدا نشود ، آن روز ، عید است . (نهج البلاغه ، کلمات قصار ، ص ۴۲۸) .

۱۲ - نماز برای میت

عن الصادق - عليه السلام - قال

ينبغي لاولياء الميت منكم ان يؤذنوا اخوان الميت بموته ، فيشهدون جنازته و يصلون عليه و يستغفرون له ، فيكسب لهم الاجر و يكسب لميته الاستغفار سزاوار است که اولیای میت دیگران را از مرگش با خبر کنند تا آنان در تشیع جنازه او حاضر شوند و بر پیکرش نماز گزارند ، و برای او طلب غفران کنند و در این صورت برای آنان پاداش و برای میت آمرزش منظور می گردد . (میزان الحکمه ، ج ۹ ص ۲۶۸) .

۱۳ - عید و شب زنده داری

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من احيا ليله العيد لم يموت قلبه يوم تموت القلوب

کسی که شب عید را (با خودت) احیا بدارد ، روزی که همه دلها می میرند دل او زنده خواهد بود . (وسائل الشیعه ج ۵ ، ص ۱۳۹) .

۱۴ - روز عید و نماز جماعت

عن ابی عبدالله - عليه السلام - قال

من لم يشهد جماعه الناس يوم العيد ، فليغتسل و ليطيب بما وجد وليصل وحده كما يصل في الجماعه

کسی که نمی تواند روز عید در نماز و اجتماع مردم حضور یابد ، غسل کند و خود را به هر مقدار عطری که در دسترس او است ، خوشبو ، نماید و نماز عید را همان گونه که در جماعت می خوانند بخواند ، . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۱۱۵) .

۱۵- خطبه نماز عید

قال الرضا - عليه السلام -

انما جعلت الخطبه في يوم الجمعة في اول الصلاه وجعلت في المعيدين بعد الصلاه ، لان الجمعة امر دائم ويكون في الشهور و السنه كثيرا ، واذا كثر على الناس ملوا و تركوا و لم يقيموا عليها و تفرقوا عنه و العيد انما هو في السنه مرتين و هو اعظم من الجمعة و الزحام فيه اكثر و الناس فيه ارغب ، فان تفرق ، بعض الناس بقى ء عامتهم

به این دلیل خطبه نمازهای جمعه قبل از نماز و خطبه های عید پس از نماز ایراد می شود که نماز جمعه در طول ماه و سال زیاد تکرار می شود و به همین دلیل مردم از حضور در تمام مراسم و همه بخش های آن خسته می شوند و برای شنیدن خطبه ها نمی شینند ، اما نماز عید در طول سال دوبار برگزار می شود و ازدحام و حضور مردم نیز در آن بیشتر ، و مردم برای شرکت در آن مشتاق ترند و اگر تعدادی هم بعد از نماز متفرق شوند ، اکثریت آنان خواهند ماند

. (وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ص ۱۱۲) .

۱۶- عبادت چهار شب

عن جعفر بن محمد عن ابيه عن علي - عليه السلام - قال

كان يعجبه ان يفرغ نفسه اربع ليال من السنه ، اول ليله من رجب و ليله النحر و ليله الفطر و ليله النصف من شعبان

امام صادق - عليه السلام - از پدرش حکایت نموده است که امیرالمؤمنین (ع) شیفته آن بود که در چهار شب از سال ، فارغ البال به عبادت پردازد ، شب اول رجب و شب های عید فطر و قربان و شب نیمه شعبان .

(وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ج ۱۳۹) .

فصل نوزدهم اهمیت نمازهای مستحبی

آیه

۱ - مداومت کردن در نماز

الذین هم علی صلاتهم دائمون

آنها که نمازها را پیوسته به جا می آورند(۱) (سوره معارج ، آیه ۲۳) .

احادیث

۲ - تکمیل نماز واجب با نماز مستحبی

قال الباقر - عليه السلام -

ان العبد ليرفع له من صلاته نصفها و ثلثها و ربعها و خمسها فما يرفع له الا- ما قبل عليها بقلبه و انما امروا بالنوافل ليتم لهم مانقصوا من الفريضة

نمازی که بنده به جا می آورد ، گاهی نصف و گاهی یک سوم و گاهی چهارم و گاهی یک پنجم آن بالا برده می شود ، زیرا بالا- برده نمی شود مگر آن نمازی که با توجه و حضور قلب باشد ، مردم ماءمور به انجام نمازهای مستحب شده اند تا نقص نمازهای واجب آنان توسط مستحباب جبران شود . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸) .

۳ - نماز و ترازوی اعمال

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

الصلوه ميزان فمن اوفى استوفى

نماز ترازوی (اعمال) است هر کسی بیشتر به جا آورد بیشتر بهره می برد. (فروع کافی، ج ۳، ص ۲۶۷).

۴ - اهمیت نماز مستحبی

حدیث قدسی

ما تقرب العبد الی بشیء افضل مما افترضت علیه ، و ان العبد لیتقرب الی بالنوافل حتی احبه

بهترین چیزی که بنده را به من نزدیک نزدیک می کند ، فرایضی است که بر او واجب گرانیده ام و بنده با به جای آوردن نافلة به قدری به من نزدیک می شود که او را دوست دارم . (اصول کافی، ج ۱، ص ۳۵۲).

۵ - نماز و رفع حاجت

قال الصادق - علیه السلام -

اذا اردت حاجه فصل ركعتين وصل على محمد و آل محمد وسل تعطه هنگام حاجت ، دو ركعت نماز بخوان و بر پیغمبر و آل او درود فرست و حاجتت را بخواه که به تو داده می شود . (فروع کافی، ج ۳، ص ۴۷۹).

۶ - انجام نماز پیش از واجب

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

يا اباذر! ايما رجل تطوع في كل يوم و ليلة اثنتي عشرة ركعة سوى المكتوبة كان له حقا واجبا بيت في الجنة

ای ابوذر! هر مردی که در شبانه روز - غیر از نمازهای واجب - دوازده ركعت نماز بگزارد خداوند خانه ای در بهشت به او خواهد داد . (مکارم الاخلاق، ص ۴۶۱).

قال الحسن بن علی - علیه السلام -

اذا اضرت النوافل بالفريضة فارفضوها

هر گاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رسانید ، آنها را ترك کنید . (تحف العقول، ص ۲۶۷).

۷ - تاثير نماز مستحبی

قال موسى بن جعفر - عليه السلام -

صلوه نمازهای مستحبی هر مؤمنی را به خداوند متعال نزدیک می نماید . (تحف العقول ، ص ۲۹۷) .

۸ - اکتفا به واجبات

عن الحسن العسکری - عليه السلام -

ان القلوب اقبالا و ادبارا فاذا اقبلت فاحملوها على النوافل و اذا ادبرت فاقصروها على الفرائض

به درستی که قلب گاهی آماده و گاهی خسته است ، زمانی که قلب شما آمادگی داشت و با نشاط و سرحال بود ، آن را به انجام نوافل وادارید ، و زمانی که خسته بود ، به واجبات اکتفا کنید . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۷) .

۹ - شیعه علی و کثرت نماز

قال الباقر - عليه السلام -

انما شیعه علی کثیره صلاتهم کثیره تلاوتهم للقرآن

شیعیان و پیروان خط علی زیاد نماز می گزارند ، و زیاد تلاوت قرآن می کنند . (صفات الشیعه ، ص ۴۳۶) .

۱۰ - پرهیز از سستی در نماز

قال الصادق - عليه السلام -

ایاکم و الکسل و ان ربکم رحیم یشکر القلیل ان الرجل لیصلی الرکعتین تطوعا یرید بهما وجه الله فیدخله الله بهما الجنة

از سستی دوری کنید ، زیرا پروردگار شما مهربان است و اندک را می پذیرد هرآینه مرد دو رکعت نماز مستحبی برای خدا می خواند و خداوند به سبب این دو رکعت ، او را وارد بهشت می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۳۰ ، اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۶۱) .

۱۱ - آمادگی برای نماز مستحبی

قال الصادق - عليه السلام - ان القلب یحیی و یموت فاذا حی فادبه بالتطوع ، و اذا مات فاقصره على الفرائض

همانا ، قلب انسان می میرد و زنده می شود ، پس وقتی که قلب زنده (و با نشاط) است او را به اعمال (نماز) مستحبی وادار کن و زمانی که قلب مرده است ، به واجبات اکتفا کن . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۷۷) .

۱۲ - نماز و رفع مشکلات

عن الصادق - عليه السلام - قال

ما يمنع احدكم اذا دخل عليه غم من غموم الدنيا ان يتوضاء ثم يدخل المسجد فيركع ركعتين ، يدعو الله فيهما اما سمعت الله يقول و استعينوا بالصبر و الصلاه

وقتی در اثر فشار زندگی و حوادث روزگار مشکلاتی برای کسی پیش آمد ، وضو بگیرد و به مسجد برود و دو رکعت نماز به جای آورد ، و خدا را بخواند . آیا شنیده ای که خداوند می فرماید از شکیبایی و نماز یاری جوید . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳) .

۱۳ - نماز واجب و مستحب ، پنجاه و یک رکعت

قال علی - عليه السلام -

قال الله تعالى لنبیه -صلى الله عليه وآله -و كانت الامم السالفه لقد فرضت عليهم خمسين صلوه في خمسين وقتا ، وهي من الاصدار التي كانت عليهم فرفعتها عن امتك وجعلتها خمسا في خمسه اوقات و هي احد و خمسون ركعه ، و جعلت لهم اجر خمسين صلوه

از امیرالمؤمنین (ع) روایت شده ، که خداوند به رسولش فرمود این برای پیشینیان پنجاه نماز در وقت واجب کرده بودم و این یکی از مشکلاتی بود که امم سابقه داشتند ولی این بار راز دوش تو برداشتم ، و به جای آن ، پنج نماز ، در پنج وقت برای شما قرار دادم که این پنج نماز در پنج نوبت (مجموعا واجب و مستحب آن) پنجاه و یک رکعت است و ثواب پنجاه نماز را دارد . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۴۰) .

۱۴ - تقرب به سوی خدا

قال عیسی - عليه السلام -

يقول الله تعالى بالفرائض ينجومني عبدی و بالنوافل يتقرب الي عبدی خداوند می فرماید بنده من با ادای فرایض از (کیفر) من نجات می یابد ، و با به جا آوردن نوافل به من تقرب پیدا می کند . (محجبه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۸) .

۱۵ - آثار زیاد نماز خواندن

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اکثرکم ازواجاً فی الجنة اکثرهم صلوه فی الدنيا

کسانی که در دنیا زیاد نماز می خوانند ، در بهشت همسران زیاد خواهند داشت . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۱۷۵) .

۱۶ - سبب قبولی نافله

قال الباقر - عليه السلام -

وإذا لم يؤد الرجل الفريضة لم تقبل منه النافله

اگر کسی نماز واجب به جا نیاورد ، نافله او مقبول نیست . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۰) .

۱۷ - علت ضرورت نماز نافله

قال الباقر - عليه السلام -

انما جعلت النافله لیتم بها ما افسده من الفريضة

همانا (نماز) نافله را به این جهت قرار دادند که کاستی های نماز واجب را جبران کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۰) .

۱۸ - قبولی نافله با انجام فريضة

قال الباقر - عليه السلام -

انما تقبل النافله بعد قبول الفريضة

به درستی که نماز نافله زمانی مورد قبول است که (نماز) فريضة مورد قبول واقع شود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۲۰) .

۱۹ - گرسنه و نماز

قال الصادق - عليه السلام -

من جاع فليتوضأ و يصلی ركعتين ثم يقول يا رب انى جائع فاطعمنى فانه يطعم من ساعته

هر که گرسنه شود ، وضو بگیرد و دو رکعت نماز بخواند ، سپس بگوید پروردگارا ! من گرسنه ام به من غذا عطا فرما (بداند که) بلافاصله به او طعام داده می شود .

۲۰ - نمره زیاد خواندن نماز

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

مادمت فی الصلاه فانک تفرع باب الملک الجبار ، و من یكثر قرع باب الملک یفتح له

مادامی که تو در نماز هستی ، درب خانه پادشاه توانا را می کوبی ، هر کس که در کوبیدن درب خانه پادشاه پافشاری کند ، آن درب روی او باز می شود . (بحار الانوار ، ج ۷۷ ، ص ۸۰) .

۲۱ - امام سجاد - علیه السلام - و استغاثه

عن زین العابدین - علیه السلام -

و لست اتوسل الیک بفضل نافله من کثیر ما اغفلت من وظائف فروضک و تعدیت عن مقامات حدودک

خدایا ! من با این همه غفلت از واجبات و تعدی از مرزها و حریم شکستن ها ، چگونه به وسیله نافله و مستحبات به سوی تو راه یابم . (صحیفه سجادیه ، دعای بعد از نماز شب) .

۲۲ - نماز و طلب حاجت

قال الصادق - علیه السلام -

ان الله - عزوجل - فرض علیکم الصلوات فی احب الاوقات الیه ، فاسئلوا الله حوائجکم عقیب فرائضکم

به درستی که خداوند نمازهای واجب را در محبوب ترین اوقات واجب کرد ، پس بعد از نمازهایتان حاجات خود را از خدا بخواهید . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۴) .

۲۳ - برطرف شدن ناراحتی با نماز

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

کان علی - علیه السلام - اذا هاله شیء فزع الی الصلاه ، ثم تلی هذه الایه واستعینوا بالصبر و الصلاه

وقتی برای امیرالمؤمنین (ع) مشکلی پیش می آمد ، به نماز پناه می برد (ناراحتی خود را با خواندن نماز جبران می کرد) آیه (از شکیبایی و نماز یاری جوید) راتلاوت می کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳) .

۲۴ - ارجحیت نماز واجب

قال علی - علیه السلام -

لاقربه بالنوافل اذا اضرت بالفرائض

اگر نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر برساند ، موجب قرب به خداوند نخواهد شد . (الحیاه ، ج ۱ ، ص ۳۱۸) .

۲۵ - نماز مستحب در خلوت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

صلاه الرجل تطوعا حيث لا يراه الناس تعدل صلاته على اعين الناس خمسا و عشرين

نماز مستحبی که در مکانی دور از دید مردم خوانده شود ، از نظر ثواب و ارزش معنوی معادل با بیست و پنج نماز است که در معرض دید مردم به جا آورده شود . (نهج الفصاحه ، حدیث ۱۸۴۷) .

۲۶ - فضیلت نماز مستحبی

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

انه لیتقرب الی بالنافله حتی احبه فاذا احبته كنت سمعه الذی یسمع به و بصره الذی یبصر به و لسانه الذی ینطق به و یده الی بیطش بها

به درستی که بنده من با نمازهای نافله به من تقرب جوید تا آن که او را دوست بدارم پس چون او را دوست بدارم ، گوش او شوم که با آن بشنود و چشم او بشوم که با آن ببیند و زبان او گردم که با آن سخن گوید و دست او شوم که با آن (به خشم و تندی) بگیرد . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۳۵۲) .

۲۷ - رفع مشکلات به وسیله نماز

فی الحدیث

الرسول -صلى الله عليه وآله - اذا اصاب اهله خصاصه قوموا الی الصلوه و قال بهذا امر ربی

هنگامی که مشکلی برای اهل خانواده پیش می آمد ، (برای رفع آن) رسول خدا (ص) می فرمود برخیزید نماز (مستحبی) بخوانید و بعد فرمود این دستور خدای من است . (قصار الجمل ، ج ۱ ص ۳۸۶) .

۲۸ - تقرب با نماز مستحبی

قال الصادق - علیه السلام -

ما یتقرب الی عبد من عبادی بشیء احب الی مما افترضت علیه ، و انه یتقرب الی بالنافله حتی احبه فاذا احبته كنت اذا سمعه الذی یسمع به و بصره الذی یبصر و لسانه الذی ینطق به و یده الی بیطش بها ان دعانی احبته و ان ساءلنی اعطته .

بنده ای از بندگان من به من نزدیک نمی شود به چیزی (عملی) که نزد من محبوب تر باشد از آنچه براو واجب کرده ام و همانا بنده به وسیله نافلة به من نزدیک می شود تا آن جا که او را دوست بدارم چون دوستش داشتم ، گوش او هستم که بدان می شنود و چشمش که بدان می بیند و زبانش که با آن سخن می گوید و دستش که با آن می گیرد ، اگر مرا بخواند ، جوابش می دهم و چنانچه از من (چیزی) بخواهد ، عطایش خواهم نمود .

(اصول کافی ، ج ۴ ص ۵۳ ، حدیث ۷) .

۲۹ - علت قرار دادن نافلة

قال الصادق - علیه السلام -

انما جعلت النافلة لیتم بها ما یفسد من الفریضه

نافله برای این قرار داده شده است تا به وسیله آن ، کاستی های نماز واجب جبران گردد . (علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۲۹ ، وسائل الشیعه ، ج ۳ ص ۵۴) .

فصل بیستم فضایل و آثار نماز شب

آیات

۱ - وصف شب زنده داران (دانایان)

امن هو قانت اثناء اللیل ساجدا و قائما یحذر الاخره و یرجوا رحمه ربه .

آیا کسی که خاضع است (به خدا) در ساعت های شب در حال سجده و به پا خاسته ، از آخرت می ترسد و رحمت پروردگار خود را امید می برد . (سوره زمر ، آیه ۹) .

۲ - نماز شب از ویژگیهای (عباد الرحمن)

والذین یتنون لربهم سجدا و قیاما

کسانی که شب را برای پروردگارش در حال سجده و قیام بیتوته می کنند . (سوره فرقان آیه ۶۴) .

۳ - قیام در دل شب

یا ایهاالمزمل ، قم اللیل

ای جامه خواب به خود پیچیده ، به هنگام شب برخیز . (سوره مزمل ، آیات ۱ و

۴ - اوقات نماز شب

ان ربك يعلم انك تقوم ادنى من ثلثي الليل و نصفه و ثلثه و طائفه من الذين معك

پروردگار تو می داند که تو مقداری کمتر از دو ثلث شب را و کمتر از (مجموع) نصف و ثلث آن را به پا می خیزی و گروهی از کسانی که با تو هستند. (سوره مزمل، آیه ۲۰).

۵ - و من الليل فسبحه و ادبار النجوم

و در شبانگاه برای او سجده کن و مقداری طولانی از شب او را تسبیح گوی. (سوره طور آیه ۴۹).

۶ - تسبیح خدا در شب

و من الليل فاسجد له و سبحه ليلا طويلا

و در شبانگاه برای او سجده کن و مقداری طولانی از شب او را تسبیح گوی (سوره دهر آیه ۲۶).

۷ - طلب استغفار هنگام سحر

الصابرين والصادقين و المنفقين و المستغفرين بالاسحار

آنها که (در برابر مشکلات و در مسیر اطاعت و ترک گناه) استقامت می ورزند راستگو هستند (در برابر خدا) خضوع، و (در راه او) انفاق می کنند و در سحرگاهان استغفار می کنند. (سوره عمران آیه ۱۷).

۸ - نماز شب نشانه بهشتیان

كانوا قليلا من الليل ما يهجعون ، و بالاسحار هم يستغفرون

(در وصف متقین فرماید) کمی از شب را می خوابیدند و در سحرها استغفار می نمودند. (سوره ذاریات، آیات ۱۷ و ۱۸).

۹ - تجدید قوا به وسیله نماز شب

ان ناشئه الليل هي اشد و طاء و اقوم قیلا

همانا پدیده شب و به پا خاستن برای نماز شب، پابرجاتر و نیز گفتارش استوارتر است. (سوره مزمل، آیه ۶).

۱۰ - برخاستن از بستر برای نماز شب

تتجافی جنوبهم عن المضاجع يدعون ربهم خوفا وطمعا و مما رزقنا هم ينفقون ، فلا تعلم نفس ما اخفى لهم من قره اعين جزاء
بما كانوا يعملون

پهلوهایشان از بستر در دل شب دور می شود (و به پای می خیزید ، و روی به درگاه خدا می آورند) و پروردگار خویش را با
بیم و امید می خوانند و از آنچه به آنان روزی داده ایم انفاق می کنند ، هیچ کس نمی داند چه پاداش های مهمی که مایه
روشنی چشم ها است ، برای آنها نهفته شده این پاداش کارهایی است که انجام می دادند . (سوره سجده آیه ۱۵ ، ۱۶) .

احادیث

۱۱ - قلب نورانی

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان العبد اذا تخلى بسیده فی جوف الليل المظلم و ناجاه اثبت الله النور فی قلبه

هنگامی که بنده ای در دل شب تاریک با خدای خود خلوت کرده و با او مناجات کند ، خدا قلب او را نورانی خواهد ساخت
. (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۱۹) .

۱۲ - سفارش پیامبر (ص) به علی (ع)

عن رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ياعلى و عليك بصلاه الليل و عليك بصلاه الليل

پیامبر اکرم (ص) سه بار فرمود یا علی بر تو باد به خواندن نماز است . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۷) .

۱۳ - محبوبترین چیزها

عن النبى -صلى الله عليه وآله -

الركعتان فى جوف الليل احب الى من الدنيا و ما فيها

دو رکعت نماز در دل شب نزد من ، از دنیا و آنچه که در آن است ، محبوبتر است . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۷۶) .

۱۴ - شرف مؤمن

قال الصادق - عليه السلام -

شرف المؤمن من صلاته بالليل

شرف مومن به نماز شب او است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۱) .

۱۵ - رضوان خدا

عن الرضا - عليه السلام -

رضوان الله الصلوه بالليل

نماز شب ، رضوان (خشنودی) خدا را به همراه دارد . (من لايحضره الفقيه ، ج ۱ ص ۴۱۲)

۱۶ - گناه باعث محرومیت از نماز شب

قال الصادق - عليه السلام -

ان الرجل يذنب فيحرم صلوه الليل

هرآینه انسان مرتکب گناهی می شود و در نتیجه را ، از نماز شب محروم می گردد . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۲) .

۱۷ - فواید نماز

قال علی - عليه السلام -

قيام الليل مصححه للبدن و تمسك باخلاق و رضی رب العالمین

برخاستن برای نماز شب موجب تندرستی و پابندی به اخلاق پیغمبران است و خدا را خشنود می کند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۱) .

۱۸ - سبب محرومیت از نماز شب

قال الباقر - عليه السلام -

جاء الرجل الى اميرالمؤمنين - عليه السلام - فقال يا اميرالمؤمنين اني قد حرمت الصلوه بالليل فقال اميرالمؤمنين انت رجل قد قیدتک ذنوبک

مردی نزد امیرالمؤمنین (ع) آمد و گفت من از نماز شب محروم شده ام ، امام علی (ع) فرمود گناهانت تو را گرفتار نموده است . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۱۲۷) .

۱۹ - نتیجه نماز شب ابراهیم (ع)

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ما اتخذ الله ابراهيم خليلا - عليه السلام - الا لاطعامه الطعام و صلوته بالليل و الناس نيام

خداوند ابراهیم (ع) را به مقام خلیلی خود برنگزید ، مگر به دو چیز اول این که مردم را اطعام می کرد و دیگر این که هنگامی که مردم در خواب بودند ، نماز می خواند . (بحارالانوار ، ج ۷۴ ص ۲۸۲ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ص ۴۱۷) .

۲۰- زینت آخرت

قال الصادق - عليه السلام -

ان الثماني ركعات يصلها العبد اخر الليل زينه الاخره

هشت رکعت نمازی که بنده در آخر شب می خواند ، زینت آخرت است . (بحارالانوار تج ۸۳ ، ص ۱۲۶) .

۲۱ - سلامتی بدن

قال علي - عليه السلام -

قيام الليل مصحه للبدن

بیداری شب ، مایه سلامتی بدن است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۴) .

۲۲ - قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من كثرت صلاته بالليل حسن وجهه بالنهار

هر که بسیار نماز شب بخواند ، روز چهره او زیبا و نوارنی است . (نهج الفصاحه ، ص ۵۸۰) .

۲۳ - دروغ و محرومیت از نماز شب

قال الصادق - عليه السلام -

ان الرجل ليكذب الكذبه فيحرم بها عن صلوه الليل

چه بسا مردی با گفتن دروغی ، از فیض نماز محروم می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۶) .

۲۴ - نماز شب ، موجب درمان بیماری ها

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

عليكم بصلاه الليل فانها سنه نبيكم و داءب الصالحين قبلكم و مطرده الداء عن اجسادكم

نماز شب را به پا دارید ، زیرا نماز شب سنتی است از پیامبران رسول الله (ص) و رسم صالحان و پاکانی است که قبل از شما بودند نماز شب موجب طرد و دفع بلا و دردها و بیماری ها از بدن شما می باشد . (تفسیر صافی ، ص ۲۶۵ ، ثواب الاعمال ، ص ۹۶) .

۲۵ - اهمیت نماز شب (نماز وتر) .

قال ابو جعفر - عليه السلام -

من كان يؤمن بالله واليوم الآخر فلا يبیتن الا بوتر

هر کس به خدا و روز جزا ایمان دارد ، نباید شب را به صبح برساند مگر این که نماز وتر را به جا آورد . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۵) .

۲۶ - دعا برای مؤمنین

عن ابی عبدالله - عليه السلام - قال

من قدم اربعین رجلا من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه ، استجيب له فيهم و في نفسه

امام صادق (ع) فرمود کسی که در قنوت نماز وتر برای چهل مؤمن و سپس برای خود دعا کند ، خداوند دعاهای وی را مستجاب گرداند . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، باب ۴۵) .

۲۷ - سفارش جبرئیل

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ما زال جبرئیل یوصینی بقیام اللیل حتی ظننت ان اخیار امتی لن یناموا من اللیل الا قليلا

جبرئیل (ع) همچنان مرا به قیام شب و نماز در آن سفارش می نمود که من گمان کردم خوبان و برگزیدگان امت من شب را نمی خوابند ، مگر اندکی . (بحار الانوار ، ج ۷۶ ، ص ۳۳۳) .

۲۸ - رحمت خدا بر زوجین

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

إذا أيقظ الرجل أهله من الليل توضيا و صليا كتبنا من الذاكرين الله كثيرا و الذاكرات

هرگاه مردی همسر خویش را در نیمه های شب بیدار کند و با هم وضو بسازند و به نماز بایستند ، آنان از ذاکرانی ، که خداوند - تبارک و تعالی - بسیار یاد می کنند ، محسوب می گردند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۱۸) .

۲۹ - ریش گناهان

قال الصادق - عليه السلام -

صلاه المؤمن بالليل تذهب بما عمل من ذنب بالنهار

نماز شب گناهی را که مؤمن در روز مرتکب شده است ، از بین می برد . (ثواب الاعمال ، ص ۱۰۰) .

۳۰ - قضای نماز شب

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان الله يباهى بالعبد يقضى صلوه الليل بالنهار يقول ملائكتي عبدی يقضى ما لم افترضه عليه الشهدوا انی قد غفرت له

همانا خداوند مباحات می کند به بنده ای که نماز شب را در روز قضا کند و می فرماید ای فرشتگان من ! بنده من قضا می کند چیزی را که من براو واجب نکرده ام گواه باشید که من او را آمرزیدم . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۰۲) .

۳۱ - ناءثیرات نماز شب

قال الصادق - عليه السلام -

صلوه الليل تبيض الوجه و صلوه الليل تطيب الريح و صلوه الليل تجلب الرزق

نماز شب چهره را سفید ، بوی را خوش و روزی را جلب می کند (گسترش می دهد) . (علل الشرایع ، ص ۳۶۳ ، میزان الحکمه ، ج ، ص ۴۲۱) .

۳۲ - ضمانت روزی

قال الصادق - عليه السلام -

کذب من زغم انه یصلی صلاه اللیل و هو یجوع ان صلاه اللیل تضمن رزق النهار

دروغ گفت کسی که بگوید نماز شب می خواند و گرسنگی می کشد ، زیرا نماز شب روزی روز را ضمانت می کند .
(بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵) .

۳۳ - نماز شب ، چراغ قبر

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

صلوه اللیل سراج لصاحبها ، فی ظلمه القبر

نماز شب چراغی است در تاریکی قبر . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۶۱) .

۳۴ - علت زیبایی

سئل علی بن الحسین - علیه السلام -

ما بال المجتهدین باللیل من احسن الناس وجها ؟ قال لاءنهم خلوا بالله فکساهم الله من نوره

از امام زین العابدین (ع) سؤال کردند چرا صورت اهل نماز شب از طراوت و زیبایی ویژه ای برخوردار است ؟ آنحضرت پاسخ داد از این جهت که آنان با خداوند خویش خلوت کرده اند و خداوند نیز آنان را بانور خود پوشانده است . (علل الشرایع ، ص ۳۶۶ ، بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۹) .

۳۵ - آثار نماز شب

عن الصادق - علیه السلام -

صلاه اللیل تحسن الوجه و تحسن الخلق ، و تطیب الريح ، و تدر الرزق و تقضى الدين ، و تذهب بالهم و تجلوا البصر

نماز شب باعث زیبایی سیما و نیکویی اخلاق و خوشبویی بدن و فراوانی رزق و مایه ادای قرض ها و از بین رفتن و تقویت نور چشم است . (ثواب الاعمال ، ص ۷۰) .

۳۶ - نماز شب و بهشت

عن النبی -صلى الله عليه وآله -

قال ان فی الجنة غرفا یری ظاهرها من باطنها و باطنها من ظاهرها یسکنها من امتی من اطاب الکلام ، و اطعم الطعام ، و افش

السلام و ادام الصيام ، و صلى بالليل و الناس نيام

پیامبر اکرم (ص) فرمود در بهشت غرفه هایی است که داخل آن از بیرون و بیرون آن از درون نمایان است و در آن افرادی از امت من اسکان می یابند که سخن شایسته بر زبان می آورند و به اطعام طعام می پردازند و سلام را در میان مردم گسترش می دهند و همیشه روزه دارند و شب هنگام که همگان در خوابند ، به نماز برمی خیزند . (نورالثقلین ، ج ۳ ص ۲۶۳) .

۳۷ - عن النبي -صلى الله عليه وآله -

إذا قام العبد من لذيد مضجعه و النعاس في عينيه ليرضى ربه - جل و عز - بصلاه ليله ، باهى الله به ملائكته فقال اما ترون عبدى هذا ، قد قام من لذيد مضجعه الى صلاه لم افرضاها عيله ، اشهدوا انى قد غفرت له

هنگامی که انسان از بستر مطبوع خویش برمی خیزد و در حالی که چشمانش خواب آلوده است با نماز شب ، پروردگار خود را خشنود نماید ، خداوند به وجود او بر فرشتگان می بالد و می فرماید آیا بنده مرا نمی بینید که از خواب خوش برخاسته تا نمازی که من بر او واجب نکردم به جای آورد ؟ گواه باشید که او را بخشودم . (بحار الانوار ، ج ۷ ، ص ۱۵۶) .

۳۸ - نورانیت منزل

عن الصادق - عليه السلام -

ان البيوت التى يصلى فيها بالليل بتلاوه القرآن تضىء لاهل المساء كما تضىء نجوم السماء لاهل الارض

خانه ای که در آن نماز شب خوانده می شود و تلاوت قرآن می گردد ، برای افلاکیان آن گونه می درخشد که ستارگان برای زمینیان می درخشد . (ثواب الاعمال ، ص ۷۰) .

۳۹ - نماز شب ، نشان عشق و محبت

حدیث قدسی

كذب من زعم انه يحبني فاذا جنة الليل نام عنى اليس كل محب يحب خلوه حبيبه

دروغ می گوید آن کس که مدعی محبت من است ولی وقتی شب فرا می رسد می خوابد . مگر نه اینکه هر عاشقی ، خلوت با معشوق را دوست دارد ؟ (بحار الانوار ، ج ۱۳ ، ص ۳۲۹) .

۴۰ - اهمیت ندادن به نماز شب

عن النبي -صلى الله عليه وآله -

ياعلى ! عليك بصلاه الليل و من استخف بصلاه الليل فليس منا .

يا على ! بر تو باد به خواندن نماز شب و از ما نيست كسى كه به نماز شب اهميت ندهد و آن را سبك بشمارد . (وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ص ۲۸۰) .

۴۱ - بهترين نماز مستحبي

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

افضل الصلاه بعد الصلوه المكتوبه الصلاه فى جوف الليل

برترين نماز بعد از نماز واجب ، نماز خواندن در دل شب است . (كتر العمال ، ج ۷ ، ص ۲۱۳۹۷) .

۴۲ - شيعه و نماز شب

قال الصادق - عليه السلام -

ليس من شيعتنا من لم يصل صلاه الليل

از شيعيان ما نيست كسى كه نماز شب را به جاى نياورد . (بحارالانوار ج ۸۷ ، ص ۱۶۲) .

۴۳ - از ما نيست

قال الصادق - عليه السلام -

ليس منا من لم يصل صلاه الليل

از ما نيست ، كسى كه نماز شب را به جاى نياورد . (وسائل الشيعه ، ج ۵ ، ص ۲۷۴) .

۴۴ - محروم از قيام

قال الصادق - عليه السلام -

يا سليمان ! لاتدع قيام الليل فان المغبون من حرم قيام الليل

اى سليمان ! از شب زنده دارى غافل مباش كه مغبون آن كسى است كه از قيام شب محروم شود . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۶) .

۴۵ - روح نماز شب بخوان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ورجل قام من الليل فصلى وحده فسجد و نام هو ساجد فيقول تعالى انظروا الى عبدى روحه عندى و جسده ساجد (پروردگار مباحات می کند) بر مردی که شبانه بلند شو و به تنهایی نماز بخواند و سجده کند و در حال سجده به خواب رود خدا می فرماید بنگرید به بنده من که روح او پیش من و تنش در سجده است . (بحارالانوار ، ج ۷۷ ، ص ۸۶) .

۴۶ - شریف ترین امت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اشراف امتى حملة القرآن و اصحاب الليل

بزرگان امت من حاملان قرآن و یاران شب هستند . (بحارالانوار ج ۸۷ ، ص ۱۳۸) .

۴۷ - بهره از فصل زمستان ، و نماز شب

قال الصادق - عليه السلام -

الشتاء ربيع المؤمن من يطول فيه ليله فيستعين به على قيامه و يقصر فيه نهاره فيستعين به على صيامه

زمستان (بهار) مؤمن است که از درازای شب برای نماز شب و از کوتاهی روز برای روزه کمک می گیرد (خوشا به حال کسی که از شبهای بلند زمستانی بهره می گیرند و برای آخرت خویش ره توشه ای فراهم می کنند و دست تھی وارد محشر نمی شوند .) (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۵۲) .

۴۸ - نورانیت دل

عن النبي -صلى الله عليه وآله -

قال يا على ! خمسه تنور القلب كثره قرائه قل هو الله احد و قله الكلام و مجالسه العلماء و الصلاه فى الليل و المشى الى المساجد

یا علی ! پنج چیز دل را نورانی می کند کثرت تلاوت سوره (قل هو الله احد) کم گویی ، مجالست با علما ، نماز شب و گام برداشتن به سوی مسجد . (المواعظ العددیه ، ص ۲۵۸) .

۴۹ - شب زنده داری

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من ختم له بقيام الليل ثم مات لفه الجنة

کسی که عمرش به شب زنده داری به پایان برسد ، بهشت پاداش او است . (وسائل الشیعه ج ۵ ، ص ۲۷۴)

۵۰- یک رکعت نماز در شب

عن رسول الله -صلى الله عليه وآله -

عليكم بصلاه الليل ولو ركعه واحده ، فان الصلاه الليل منهاه عن الاثم و تطفى ء غضب الرب - تبارك و تعالى - و تدفع عن اهلها حر النار ، يوم القيامة

بر شما باد به نماز شب ، اگر چه یک رکعت باشد ، زیرا نماز شب انسان را از گناه باز می دارد و خشم پروردگار را خاموش کرده و صاحبش را از آتش قیامت در امان می دارد . (کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۴۳۱) .

۵۱- زینت آخرت

قال الصادق - عليه السلام -

ان الله - عزوجل - قال المال و البنوان زينه الحياه الدنيا ، و ان الثمان ركعات التي يصلها العبد اخر الليل زينه الاخره

خداوند متعال ثروت و فرزندان را زینت دنیا دانسته است هشت رکعت نماز که انسان در آخر شب می خواند ، زینت آخرت است . (بحار الانوار ج ۸۳ ، ص ۱۲۶ ثواب الاعمال ، ص ۶۹) .

۵۲ - دستاورد نماز شب

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

صلاه الليل مرضاه الرب ، و حب الملائكه و سنه لانبیاء و نور المعرفه و اصل الايمان و راحه الابدان ، و كراهه الشيطان و سلاح على الاعداء و اجابه للدعاء و قبول الاعمال و برکه فى الرزق ، و شفیع بین صاحبها و بین ملك الموت و سراج فى قبره و فراش تحت جنبه و جواب مع منكر و نکير و مونس و زائر فى قبره الى يوم القيامة

نماز شب مایه خشنودی پروردگار و دوستی فرشتگان و روش پیامبران و نور معرفت و ریشه ایمان و موجب آرامش بدن و نفرت شیطان و سلاحی در مقابل دشمنان و باعث مستجاب شدن دعا و پذیرش اعمال و برکت روزی است نماز شب بین نماز گزاران و ملک الموت واسطه می شود و چراغ قبر و فرش زیر او در قبر و پاسخ نکیر و منکر و مونس انسان در قبر و

زیارت کننده او در قبر تا روز قیامت خواهد بود . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۶۲) .

۵۳ - بهترین شما

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

خيركم من اطاب الكلام و اطعم الطعام و صلى بالليل و الناس نيام

بهترین شما کسی است که سخن زیبا بگوید و طعام بدهد و هنگامی که مردم در خوابند نماز شب بخواند . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۲) .

۵۴ - نماز شب بدون اثر

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

رب صائم ليس له من صيامه الا الجوع و رب قائم ليس له من قيامه الا السهر

چه بسا روزه داری که از روزه خویش جز گرسنگی ثمری نبرد و نماز شب گزاری که از نماز خود جز بی خوابی سودی نگیرد . (نهج الفصاحه ، ص ۳۴۵ ، حدیث ۱۷۳۲) .

۵۵ - خشنودی خدا .

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ثلاثه يضحك الله اليهم الرجل اذا قام بالليل يصلى و القوم اذا صفوا فى قتال العدو و القوم ، اذا صفوا فى الصلاة

خداوند از سه گروه خشنود است

۱ - کسی که نماز شب می خواند

۲ - دسته ای که در برابر دشمن (در راه خدا) صف آرایی کرده اند .

۳ - جمعی که نماز جماعت تشکیل می دهند . (ثواب الاعمال ، ص ۹۶) .

۵۶ - درهای خیر و سعادت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لمعاذ بن جبل في غزوه تبوك و ان شئت انباءنك بابواب الخير؟ قال قلت اجل يا رسول الله قال الصوم جنه و الصدقه تكفر الخطيئه و قيام الرجل في جوف الليل يبتغي وجه الله ، ثم قرء هذه الايه تتجافى جنوبهم عن المضاجع

رسول خدا (ص) در جنگ تبوك به معاذ بن جبل فرمود آيا مى خواهى كه درهاى خير و سعادت را به تو معرفى كنم؟ گفت آرى اى رسول خدا! پيامبر - صلى الله عليه وآله - فرمود

۱ - روزه كه سپر (از آتش) است .

۲ - صدقه كه گناه را جبران مى كند

۳ - بيدارى انسان در دل شب كه براى خدا باشد .

سپس اين آيه را خواند تتجافى جنوبهم عن المضاجع (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۲۳) .

۵۷ - خوابیدن به نيت نماز شب

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -

ما من عبد يحدث نفسه بقيام ساعه من الليل فينام عنها الا كان نومه صدقه تصدق الله بها عليه و كتب له اجر ما نوى

كسى كه به نيت بيدار شدن براى نماز شب بخوابد ، ولى خواب بماند ، خواب او عطيه اى است الهى و خداوند متعال به او پاداش نماز شب را عطا مى كند . (ميزان الحكمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۳ كنز العمال ، حديث ۲۱۴۷۵) .

۵۸ - برکت نماز شب

قال الرضا - عليه السلام -

عليكم بصلاه الليل فما من عبد يقوم اخر الليل فيصلى ثمان ركعات و ركعتى الشفع و ركعه الوتر و استغفر الله فى قنوته سبعين مره ، الا اجير من عذاب القبر و من عذاب النار و مذكه فى عمره ، و وسع عليه فى معيشته

بر شما باد به نماز شب ، زيرا هر بنده اى كه در آخر شب بيدار شود و هشت ركعت نماز شب ، و دو ركعت نماز شفع ، و يك ركعت نماز وتر بخواند و در قنوت آن ، هفتاد بار استغفار كند خداوند او را از عذاب قبر و آتش در امان دارد و عمر او را طولانى كرده و به زندگى او گشايش خواهد داد . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۶۱) .

۵۹ - نماز شب و عبوديت

سئل عن العبوديه قال - عليه السلام -

العبوديه خمسه اشياء خلوا البطن ، و قرائه القران ، و قيام الليل و التضرع عند الصبح ، والبكاء من خشيه الله

از امام (ع) سوال شد عبوديت چيست ؟ امام پاسخ داد عبوديت در پنج چيز است

۱ - خالی بودن شکم ؛

۲ - قرائت قرآن ؛

۳ - نماز شب ؛

۴ - تضرع در پیشگاه خدا در صبحگاهان ؛

۵ - گریه و زاری از خوف خدا . (المواعظ العددیه ، ص ۱۵۹) .

۶۰ - درجات نماز شب

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من رزق صلاه الليل من عبد او امه ؛ قام لله - عزوجل - مخلصا فتوضاء وضوء سابغا وصلى الله - عزوجل - بنيه صادقه وقلب سليم و بدن خاشع و عين داعمه ، جعل الله - تبارك و تعالى - خلفه تسعه صفوف من الملائكه فى كل صف ما لا يحصى عددهم الا الله تعالى احد طرفى كل صف فى المشرق و الاخر بالمغرب قال فاذا فرغ كتب له بعددهم درجات

هرگاه بنده ای موفق به نماز شب شود و برای خدا بیدار شود و وضوی کامل بگیرد و با نیت خالص و قلب سلیم و بدن خاشع و چشم گریان برای خدا نماز بخواند ، خداوند نه صف از فرشتگان را پشت سر او می گمارد که جز خدا کسی نمی تواند آنها را شمارش کند ، زیرا یک طرف هر صف در مشرق و طرف دیگر آن در مغرب است هنگامی که او نماز را تمام کند ، خدا به تعداد آن فرشتگان برای او درجه و ثواب می نویسد . (بحار الانوار

۶۱ - نماز مستحبی در خلوت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

صلاه التطوع حيث لا يراه من الناس احد ، مثل خمس و عشرين يراه الناس

نماز مستحبی در خلوت و دور از چشم دیگران ، برابر است با بیست و پنج نماز درجایی که مردم او را می بینند . (کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۳۴۶) .

۶۲ - بیداری شب مایه قرب الهی

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان قيام الليل قربه الى الله

بیداری شب انسان را به خدا نزدیک می کند . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۲۲) .

۶۳ - نماز شب سبب ورود به بهشت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

افشوا السلام ، وصلوا الارحام ، و اطعموا الطعام ، و صلوا بالليل ، و الناس نيام ، تدخلوا الجنة بسلام

(باسلام کرن) سلام را میان مردم شایع کنید صله رحم به جای آورید اطعام کنید و در شب که همگان در خوابند به نماز برخیزید تا به سلامتی داخل بهشت گردید . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۹) .

۶۴ - چشم گریان در قیامت

قال الصادق - عليه السلام -

كل عين باكية يوم القيامة الا ثلاثه عين غضت عن محارم الله و عين سهرت في طاعه الله ، و عين بكت في جوف الليل من خشية الله

در قیامت همه چشم ها گریان است مگر سه چشم

۱ - چشمی که از (دین و نظر به) آنچه خداوند حرام کرده بر هم نهاده شود ؛

۲ - چشمی که در شب جهت عبادت بیدار بماند .

۳ - چشمی که در دل شب از خوف خدا بگریزد . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۴۸۲) .

۶۵ - نماز شب در مسافرت

قال الباقر - علیه السلام -

صل صلاه اللیل الوتر فی محمل

نماز شب و نماز وتر راحتی در کجاوه بخوان . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۹۶) .

۶۶ - نماز شب سنت پیامبر و صالحان

قال الصادق - علیه السلام -

علیکم بصلاه اللیل سنه نبیکم و داءب الصالحین

بر شما باد به خواندن نماز شب ، زیرا این عمل سنت پیامبر و سیره صالحان است .

(بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۲۳) .

۶۷ - بیدار کردن اهل خانواده

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

رحم الله رجلا قام من اللیل فصلی و ایقظ امرأته فصلت فان ابت نضح فی وجهها الماء ، رحم الله امرأه قامت من اللیل فصلت وایقظت زوجها فان ابی نضحت فی وجهه الماء

خداوند رحمت کند مردی را که شب از خواب برخیزد و نماز شب بخواند و همسرش را نیز برای نماز شب بیدار کند و چنانچه بیدار نشد (با اجازه قبلی او) به صورت وی آب بپاشد (و او را بیدار کند) همچنین خدا بیامرزد زنی را که در شب برخیزد و نماز شب بخواند و شوهرش را نیز برای نماز شب بیدار کند و اگر از جای برنخاست (با اذن قبلی او) آب به صورتش بپاشد (تا او را بیدار کند) (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۱۸) .

۶۸ - نماز شب و سلامتی بدن

فی الحدیث

الصوم و السفر و صلاة الليل و امراليد في موضع السجود و المسح بها الوجه و مانالته من البدن و البدئه بخنصر اليد اليسرى في تقليم الاظفار و الختم بخنصر اليمنى .

روزه و مسافرت و نماز شب و دست کشیدن برپیشانی و مسح صورت و شروع در گرفتن ناخن از انگشت کوچک دست چپ و ختم آن به انگشت کوچک دست راست از عوامل تندرستی به حساب می آیند . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۸۰) .

۶۹ - تفسیر آیه نماز شب

قال الرضا - عليه السلام -

في ذيل آيه و سبحة ليلا طويلا فان صلاة الليل

در ذيل آيه (مقداری طولانی از شب او را تسبیح گوی) حضرت می فرماید به درستی نماز شب (منظور) است . (نورالثقلین ، ج ۵ ، ص ۴۴۹) .

۷۰ - ذکر قنوت در نماز وتر

قال الصادق - عليه السلام -

وكان رسول الله -صلى الله عليه وآله- يستغفر الله في الوتر سبعين مره و يقول هذا مقام العائذ بك من النار سبع مرات

رسول خدا -صلى الله عليه وآله- در قنوت نماز وتر هفتاد بار (استغفرالله) می گفت و هفت بار ذکر (این جایگاه کسی است که از آتش به تو خدا پناه آورده است) می گفت . (وسائل الشیعه ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۷۱ - کم شدن روزی

قال موسى بن جعفر - عليه السلام -

فاذا حرم صلاة الليل حرم بها الرزق

زمانی از خواندن نماز شب محروم شد ، رزق و روزی حلال او کاسته می شود . (قصارالجمال ، ج ۱ ، ص ۳۹۲ ، بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۶) .

۷۲ - تفسیر آیه نماز شب

قال الصادق - عليه السلام -

ان ناشئه الليل قال هي القيام في آخر الليل

امام در تفسير آيه (همانا پديده شب و به پا خاستن براي نماز شب) منظور قيام براي نماز شب در آخر است . (نورالثقلين ج ۵ ، ص ۴۴۹)

۷۳ - استجاب دعا در نماز وتر

قال الصادق - عليه السلام -

يستجاب الدعاء في اربعة مواطن في الوتر و بعد الفجر و بعد الظهر و بعد المغرب

دعا در چهار وقت به اجابت مي رسد

۱ - در نماز وتر ؛

۲ - بعد از فجر صادق

۳ - بعد از ظهر ؛

۴ - بعد از مغرب (اصول كافي ، ج ۴ ، ص ۲۲۶) .

۷۴ - ذكر (العفو) در قنوت نماز وتر

قال الصادق - عليه السلام -

و كان علي بن الحسين سيد العابدين - عليه السلام - يقول العفو العفو ثلاثاء مره في الوتر في السحر

امام زين العابدين - عليه السلام - در قنوت نماز وتر در وقت سحر سيصد بار (العفو) مي گفت . (وسائل الشيعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۷۵ - پاداش عظيم

قال الصادق - عليه السلام -

ما من عمل حسن يعمله العبد الا - و له ثواب في القران الا - صلاه الليل فان الله لم يبين ثوابها لعظيم خطره عنده فقال تتجا في جنوبهم عن المضاجع يدعون ربهم خوفا و طمعا و مما رزقناهم ينفقون فلا تعلم نفس ما اخفى لهم من قره اعين جزاء بما كانوا يعملون

هیچ کار خوبی نیست که انسان انجام دهد جز این که برای آن در قرآن پاداشی بیان شده است مگر نماز شب که (به دلیل عظمت آن) خداوند پاداش آن را مشخص نکرد، بلکه فرموده است پهلو از بستر خواب حرکت می دهد (در دل شب) با بیم و امید خدای خود را می خوانند و از آن چه که روزی آنها کردیم انفاق می کنند. هیچ کس نمی داند که پاداش نیکوکاری اش چه نعمت و لذتهای بی نهایتی که روشنی بخش دیده است و در عالم غیب برای او ذخیره شده است. (بحارالانوار ج ۸، ص ۱۲۶).

۷۶ - طول دادن قنوت نماز وتر

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اطولكم قنوتا في الوتر اطولكم راحة يوم القيامة في الموقف

هر قدر قنوت شما در نماز وتر طولانی تر باشد، آسایش شما در موقف قیامت بیشتر است. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۲۸۷).

۷۷ - بلند خواندن قرائت نماز شب

عن علي بن اسباط انه ساءل ابا عبد الله - عليه السلام - عن رجل يقوم في اخر الليل يرفع صوته بالقراءة قال ينبغي للرجال اذا صلى بالليل ان يسمع اهله لكي يقوم النائم و يتحرك المتحرك

علی بن اسباط از امام صادق (ع) در مورد مردی که آخر شب برمی خیزد و صدایش را به قرائت بلند می کند، پرسید امام (ع) فرمود شایسته است که انسان وقتی نماز شب می خواند، صدایش را به خانواده اش برساند تا آن که خواب رفته، بیدار شود، و آنکس که می خواهد حرکت کند حرکت کند. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۲۰۹).

۷۸ - کیفیت قنوت نماز وتر

قال الصادق - عليه السلام -

استغفر الله ربي و اتوب اليه في الوتر سبعين مره تنصب يدك اليسرى و تعد باليمنى الاستغفار

در قنوت نماز، وتر، هفتاد بار استغفار بگویید، برای این کار دست چپ را مقابل صورت قرار دهید، و با دست راست استغفار را بشمارید. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۲۸۷).

۷۹ - دعای بعد از نماز شب

قال الباقر - عليه السلام -

إذا انصرفت من الوتر فقل سبحان ربي الملك القدوس العزيز الحكيم ثلاث مرات، ثم تقول يا حي يا قيوم يا بر يا رحيم يا غني

یا کریم ، ارزقنی من التجاره اعظمها فضلا و اوسعها رزقا و خیرها لی عاقبه فانه لاخیر فیما لا عاقبه له

امام باقر (ع) فرمود پس از اتمام نماز شب سه مرتبه بگو سبحان ربی الملک القدوس العزیز الحکیم وسپس بگو یا حی یا قیومساءله من لا یحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۳۱۳ .

۸۰ - گناه روز مانع نماز شب می شود

فی الحدیث

جاء رجل الی سلمان الفارسی و قال یا ابا عبدالله ! این لا اءقوی علی الصلاه باللیل فقال لاتعصی الله النهار و جاء رجل الی امیر المؤمنین - علیه السلام - فقال یا امیر المؤمنین ! انی قد حرمت الصلاه باللیل فقال له امیر المؤمنین - علیه السلام - انت رجل قد قیدتک ذنوبک

در حدیث آمده که شخصی به سلمان فارسی گفت ای ابا عبدالله ! من که توانایی خواندن نماز شب را در شب ندارم سلمان پاسخ داد در روز گناه نکن (تا به خواندن نماز شب توفیق یابی) و نیز در خبر است که مردی به امیر المؤمنین (ع) عرض کرد از خواندن نماز شب محروم مانده ام . امام پاسخ داد تو اسیر بند گناهان خود هستی . (تفسیر نورالثقلین ، ج ۳ ، ص ۳۸۳) .

۸۱ - نماز شب در لیله الهریر

قال علی - علیه السلام -

ما ترک صلاه اللیل منذ سمعت قول النبی - صلی الله علیه وآله - صلاه اللیل النور ، فقال ابن کواء ولیله الهریر ؟ ولالیله الهریر علی (ع) فرمود از روزی که شنیدم پیامبر اسلام (ص) فرمود که نماز شب نور است هیچگاه آن را ترک نکردم ابن کواء گفت حتی در لیله الهریر (شب عملیات جنگ صفین) امام فرمود حتی در آن شب (بحار الانوار ، ج ۴۰ ، ص ۱۷) .

۸۲ - روشنی در نماز شب

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -

صلاه اللیل نور

نماز شب نور است . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۳۴) .

۸۳ - نماز شب مسافر

عن ابراهیم بن سیابه قال

کتب بعض اهل بیته الی ابی محمد - علیه السلام - فی صلاه المسافر اول اللیل صلاه فکتب - علیه السلام - فضل صلاه المسافر اول اللیل کفضل صلاه المقیم فی الحضر من اخر اللیل

کسی از خانواده من به امام عسگری (ع) نامه نوشت و از نماز شب که مسافر در اول شب می خواند ، سوال کرد امام (ع) در پاسخ نوشت فضیلت نماز شب مسافر در اول شب ، مانند فضیلت آن در آخر شب برای غیر مسافر است . (بحار الانوار ، ج ۷۸ ، ص ۲۱۰) .

۸۴ - سرور مؤمن

اوصی رسول الله -صلی الله علیه وآله - - علیا - علیه السلام - فقال له

یا علی ! ثلاث فرحات للمؤمن فی الدنیا لقاء الاخوان ، و الافطار من الصیام ، و التهجد من آخر اللیل

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - به علی (ع) وصیت نمود ای علی ! در این دنیا سه چیز برای مؤمن سرور آفرین است

۱ - دیدار برادران دینی ؛

۲ - افطار روزه دار در پایان روزه ؛

۳ - عبادت در ساعات آخر شب ؛ (اعلام الدین فی صفات دیلمی ، ص ۱۳۳ ، بحار الانوار ، ج ۷۴ ، ص ۳۵۲) .

۸۵ - مایه افتخار مؤمن

قال الصادق - علیه السلام -

ثلاثه هن فخر المؤمن وزینه فی الدنیا و الاخره الصلاه فی اخر اللیل و یاءسه مما فی ایدی ، الناس ، و ولایه الامام من ال محمد -صلی الله علیه وآله -

سه چیز مایه افتخار مومن و زینت اودر دنیا و آخرت است

۱ - نماز در آخر شب ؛

۲ - دل کندن از آنچه دردست مردم است ؛

۳ - پذیرش ولایت امام از اهل بیت پیامبر (ص) (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۰) .

۸۶ - اوصاف شب زنده داران

قال علی - علیه السلام -

و انی لمن قوم لاتاءخذهم فی الله لومه لائم سیماهم سیماء الصدیقین و کلامهم کلام الابرار ، عمار اللیل و منارالنهار ، متمسکون بحبل القرآن ، یحبون سنن الله و سنن رسوله ، لایستکبرون و لایعلمون و لایغفلون و لایفسدون قلوبهم فی الجنان و اءجسادهم فی العمل

من از کسانی هستیم که در راه خداوند از هیچ ملامتی نمی ترسد از کسانی که سیمایشان سیمای صدیقان و سخنانشان سخنان نیکان است شب زنده دارانند و روشنی بخش روز . به دامن قرآن تمسک جسته اند و سنتهای خدا و رسولش را احیا می کنند نه تکبر می ورزند و نه علو و برتری پیشه می سازند نه خیانت می کنند و نه فساد به راه می اندازند ، قلبهایشان در بهشت و پیکرهایشان در انجام وظیفه و عمل . (مکارم الاخلاق ، ص ۳۲۲) .

۸۷ - نماز شب ، سرگرمی مؤمن

قال الباقر - علیه السلام -

لهوالمؤمن فی ثلاثه اشياء ، التمتع بالنساء ، و مفاهکه الاخوان ، و الصلوه باللیل ؛

سرگرمی و انس مؤمن در سه چیز است

۱ - بهره مندی از زنان

۲ - حضور در بزمسائه مشروع (برادران

۳ - نماز در نیمه شب ؛ (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۵۱۹) .

۸۸ - بی بهره از نماز شب

قال علی - علیه السلام -

و کم من قائم لیس له من قیامه الا السهر و العناء حیذا الاکیاس

چه بسا شب زنده داری که از عبادت شبانه خود ، جز رنج و بی خوابی بهره ای نبرد خوشا خواب عارفان زیرک . (نهج البلاغه ، ج ۱۴۵) .

۸۹ - وقت انجام نماز شب

عن حسین بن علی بن بلال ، قال ، - علیه السلام -

کتبت الیه فی وقت صلاه اللیل فکتب - علیه السلام - عندزوال اللیل و هو نصفه افضل فان فات فی اوله و اخره جائز

حسین بن علی بن بلال می گوید به امام نوشتم که وقت خواندن نماز شب در چه موقع است؟ امام در پاسخ نوشت نیمه شب بهتر است، و اگر در این فرصت نخواندی، اول شب یا آخر شب هم می توانی بخوانی. (التهدیب، ج ۲ ص ۱۱۸).

۹۰ - نماز شب در هنگام نبرد

قال امیرالمؤمنین - علیه السلام -

الا انکم ملاقوا العدو غدا - ان شاء الله - فاطیلوا، اللیله القیام، و اکثروا تلاوه القرآن، و اسئلوا الله الصبر والنصر

در جنگ صفین به همراهان خود فرمود شما فردا با دشمن نبرد خواهید کرد، لذا امشب را بیشتر در نماز باشید، (نماز شب بخوانید) و فراوان قرآن بخوانید و از خداوند صبر و نصرت بخواهید. (بحار الانوار، ج ۱۰۰، ص ۳۵).

۹۱ - اثرات دنیایی و آخرت نماز شب و تجمه

قال علی - علیه السلام -

و سیق الذین اتقوا ربهم الی الجنة زمرا قد امن العذاب، و انقطع العتاب و زخرحوا عن النار، و اطمانت، و رضوا المثنوی و القرار، الذین کانت اعمالهم فی الدنیا زاکیه و اعینهم باکیه، و کان لیلهم فی دنیاهم نهارا تخشعا و استغفارا و کان نهارهم لیلا توحشا و انقطاعا، فجعل الله لهم الجنة مابا و الجزاء ثوابا و کانوا حق بها و اهلها فی ملک دائم و نعیم قائم

پرهیزکاران دسته دسته به سوی بهشت هدایت می شوند از عذاب آسوده اند و از سرزنش ایمن و از آتش دورند و بهشت برای آنان آرامش یافته (تا در مکان های امن بیا بیاسایند) و آنان از این قرارگاه خشنود می باشند اینان کسانی هستند که در این جهان، کردارشان پاک و چشمشان نشان گریان و شب هایشان در دنیا در فروتنی (در نماز شب) و استغفار روز و روزهایشان از بیم گناه شب بوده است از این رو خداوند بهشت را جای بازگشت و پاداش (کردار) آنان گردانیده و به بهشت و اهل بهشت سزاوارترند، در

جاودانگی و نعمت پایدار . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۰ ، الدلیل ، ج ۲ ص ۱۰۰۰) .

۹۲ - سفارش امام حسین (ع) به خواهرش زینب

قال الحسين - عليه السلام - حين الوداع مع اخته زينب - عليها السلام -

يا زينب ! لاتنسيني في نافله الليل

امام حسین - عليه السلام - هنگام وداع در روز عاشورا به زینب کبری (ع) فرمود ای زینب ! در نماز شب مرا فراموش مکن . (زینب کبری ، للنفدی ، ص ۵۰) .

۹۳ - نماز شب یاران محمد (ص)

قال علي - عليه السلام -

لقد رأيت اصحاب محمد -صلى الله عليه وآله - فما اری يشبههم منكم لقد كانوا يصبحون شعثا و قد باتوا سجدا و قياما يراوحن بين جباههم و خذودهم و يقفون على مثل الجمر من ذكر معادهم كان بين اعينهم ركب المعزى من طول سجودهم اذا ذكر الله هملت اعينهم حتى تبل جيوبهم و مادوا كما يميد الشجر يوم الريح العاصف خوفا من العقاب و رجاء للثواب

من اصحاب محمد (ص) را دیده ام و کسی از شما را نمی بینم که شبیه آنان بوده باشد اصحاب محمد (ص) شب را در حال سجده و قیام بودند و با چهره ژولیده و غبار آلوده شب را به صبح می رساندند ، زیرا پیشانی ها و صورتهای خویش را به طور متناوب بر زمین می نهادند . آن رشد یافتگان با یادآوری بازگشت خویش ، چنان می شدند که گویی برگدازه آتش ایستاده اند . از طول سجود میان چشمانشان مانند زانوی بز برآمده بود . چشمانشان چنان گریان بود که گریبان هایشان خیس می شد و به جهت ترس از کیفر و امید پاداش مانند درختی در تندباد می لرزیدند .

(نهج البلاغه خطبه ۹۷) .

۹۴ - نماز شب ، شعار پرهیزکاران

قال علي - عليه السلام -

سهر الليل شعار المتقين و شيمه المشتاقين

شب زنده داری شعار پرهیزکاران و روش مشتاقان است . (غرر الحکم ، ص ۱۹۲) .

۹۵ - تاءثیر شب زنده داری

قال علی - علیه السلام -

فاتقوا الله عبادالله تقيه ذی لب ، شغل التفکر قلبه ، و انصب الخوف بدنه ، و اسهر التهجد غرار نومه ، و اظماء الرجاء هواجریومه ، و ظلف الزهد شهواته ، و اوجف الذکر بلسانه ، و قدم الخوف لامانه

ای بندگان خدا! از خدا بترسید همانند ترسیدن خردمندی که اندیشه قیامت او را به خود مشغول کرده و ترس از خدا جسمش را رنجور ساخته و شب زنده داری (برای عبادت) خواب اندک او را گرفته و امید به حق ، او را در نیم روز تشنه نگاه داشته و بی توجهی به دنیا خواهش های نفس را از او دور کرد پیوسته ذکر خدا بر زبانش جاری است و ترس (از خدا) را برای امنیت (روز رستاخیر بر همه چیز) مقدم داشته است . (نهج البلاغه ، خطبه ۸۲) .

۹۶ - آداب نماز شب و شب زنده داران

قال علی - علیه السلام -

اما اللیل فصافون اقدامهم ، تالین لاجزاء القرآن یرتلونها ترتیلا ، یرحزونون به انفسهم و یستثیرون به دواء دائهم فاذا مروا بایه فیها تشویق رکنوا الیها طمعا و تطلعت نفسوهم الیها شوقا و ظنوا انها نصب اعینهم ، و اذا مروا بایه فیها تخویف اصغوا الیها مسامع قلوبهم و ظنوا انها زفیر جهنم و شهیقها فی اصول اذانهم فهم حانون علی اوساطهم مفترشون لجباههم و اکفهم و رکبهم و اطراف اقدامهم یطلبون الی الله فی فکاک رقابهم و اماالنهار فحلما علماء علماء ابرار اتقیاء

(پرهیزکاران) به هنگام شب برپا می خیزند و آیات قرآن را با دقت و تامل می خوانند و با خواندن و اندیشیدن در آن خود را

محزون می سازند و می کوشند که با آن می کوشند که با آن ، درد خود را درمان کنند هرگاه به آیه ای برسند که شوق انگیز و امید آفرین ، باشد به آن طمع ورزند و مشتاقانه به آن نگرند ؛ گویی پاداشی که آن آیه بازگو می کند در برابر دیدگان آنهاست و چون به آیه ای برسند که در آن ترس و بیم است ، گوش دل خویش را می گشایند که گویی فریاد و فغان اهل دوزخ در کنار گوش آنهاست ، قامت خود را در مقابل حق خم می کنند و پیشانی و کف دست و زانوان و سر انگشتان را بر زمین می نهند و از خداوند بزرگ آزادی خویش (را از آتش دوزخ) درخواست می کنند و به هنگام روز ، شکیا و دانا و نیکوکار و پرهیزکار می باشند . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۳ ، الدلیل ، ج ۲ ، ص ۹۹۷) .

۹۷ - شب زنده داری

قال علی - علیه السلام -

نعم عون العباده السهر

شب زنده داری برای عبادت کمک خوبی است . (منتخب الغرر ، ص ۴۹)

۹۸ - نور دائم از بیداری شب

قال عیسی - علیه السلام -

طوبی للذین یتجهدون من اللیل اولئک الذین یرثون النور الدائم من اجل انهم قاموا فی ظلمه اللیل

خوشا به حال کسانی که شب را بیدار می مانند اینانند که نور دائم را به پاداش شب زنده داری به ارث می برند . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۳۴) .

۹۹ - مسواک برای نماز شب

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قمت باللیل فاستک فان الملک تاءتیک فیضع فاه علی فیک ، فلیس من حرف تتلوه و تنطق به الا صعده به الی السماء فلیکن فوک طیب الریح

شبانگاه که برای نماز بلند می شوی مسواک بزن ، چرا که فرشته نزد تو می آید و دهانش را بر دهانت می گذارد و هر حرفی از قرآن و نماز و دعا می خوانی ، به آسمان می برد از این رو باید که دهانت خوشبو باشد . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۳۵۷ ، بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۰۷) .

۱۰۰ - عبادت در شب بهار اولیا

قال علی - علیه السلام -

سهر اللیل فی طاعه الله ربیع الاولیاء و روضه السعداء

شب در طاعت و عبادت خدا بیدار ماندن ، بهار اولیا و بوستان نیک بختان است . (غرر الحکم ، ص ۱۹۲) .

۱۰۱ - صاحبان عقل

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

خيار کم اولوا النهی . قيل يا رسول الله من الوالنهی ؟ فقال المتهجدون باللیل والناس نیام

بهترین شما خردمندان هستند ، عرض کردند اینان کیانند ؟ فرمود عبادت کنندگان در شب ، آنگاه که مردم در خوابند . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۸) .

۱۰۲ - آفات زیاد خوابیدن در شب

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله - قالت ام سلیمان بن داود

يا بنی ! ایاک و کثره النوم باللیل ، فان کثره النوم باللیل تدع الرجل فقیرا یوم القیامه

مادر سلیمان بن داود (ع) به سلیمان می گفت فرزندم ! از زیاد خوابیدن در شب پرهیز ، زیرا زیاد خوابیدن در شب ، باعث فقر در روز قیامت می شود . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۲ ، امالی الصدوق ، ص ۱۴۰)

۱۰۳ - ندای خروس در سحرگاه

قال لقمان حکیم - علیه السلام -

ان اخر اللیل فی التهجد احب الی من اوله لان الله یقول و بالاسحارهم یتغفرون

آخر شب برای تهجد (نماز شب) نزد من محبوبتر است از آغاز آن ، زیرا خدا می فرماید پرهیزکاران در سحرگاهان استغفار می کنند . (تفسیر نمونه ، ج ۲۲ ، ص ۳۲۲) .

۱۰۴ - فایده شب زنده داری

و اوحی الله الی موسی - علیه السلام -

قم فی ظلمه اللیل اجعل قبرک روضه من ریاض الجنان

به موسی (ع) وحی شد در ظلمت شب (برای خواندن نماز شب) بلند شو (پاداش آن) قبرت را باغی از باغهای بهشت می سازم. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۵۵).

۱۰۵ - خاصیت شب و رسیدن به لقاء

قال الحسن العسکری - علیه السلام -

ان الوصل الى الله - عزوجل - سفر لا یدرک الا بامتطاء اللیل

به درستی که رسیدن به خداوند - عزوجل - سفری است که جز با مرکب شب، پیمودن راه و نیل به مقصد ممکن نیست. (بحارالانوار، ج ۷۸، ص ۳۸۰).

۱۰۶

قال الصادق - علیه السلام -

کانوا قلیلا من اللیل ما یهجعون (۲) کانوا اقل اللیالی تفوتهم لایقومون فیها

امام صادق (ع) در تفسیر آیه (کمی از شب رامی خوابیدند) فرمود کمتر شبی بر آنها می گذشت که بیدار نشوند و عبادت نکنند. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۲۷۹، تفسیر نمونه، ج ۲۲، ص ۳۳۷).

۱۰۷ - محبوب ترین نماز

قال الصادق - علیه السلام -

احب صلاه اللیل الیهم اخر اللیل

محبوبترین نماز شب در نظر آنان (متقین) نماز آخر شب است. (التهذیب، ج ۲، ص ۶).

۱۰۸ - استفاده از تاریکی شب برای بیداردلان

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -

ان الله - جل جلاله - اوحی الى الدنیا ان اتعبی من خدمک و اخدمی من رفضک و ان العبد اذا تخلی بسیده فی جوف اللیل المظلم و ناجاه اثبت الله النور فی قلبه فاذا قال یارب! ناداه الجلیل - جل جلاله - لیبیک عبدی! سلنی اعطک و توکل علی اکفک ثم یقول - جل جلاله - لملائکة ملائکتی! انظروا الی عبدی فقد تخلی فی جوف هذا الیل المظلم و البطالون لاهون و الغافلون نیام اشهدوا انی قد غفرت له

خداوند - جل جلاله - به دنیا وحی کرد هر که در خدمت تو باشد ، او را به رنج و تعب بینداز و هر کس تو را رها کند ، در خدمت وی باش ، هر گاه بنده در دل شب تار ، با آقای خویش خلوت نموده و با او به راز و نیاز بپردازد ، خداوند دلش را نورانی سازد و چون بگوید ای رب من ! ای رب من ! خداوند - جل جلاله - گوید لبیک ای بنده من ! بخواه از من تا عطایت کنم ، به من توکل نمای تا بسنده ات باشم سپس خداوند به فرشتگان خود فرماید ای فرشتگان من ! بنده ام را بنگرید در دل این شب تیره با من خلوت کرده است در حالی که بطالت پیشگان به لهو و لعب مشغول هستند

و غفلت زدگان در بستر خواب آرمیده اند . اینک گواه باشید که من به طور حتم او را آمرزیدمساء له (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۳۷ ، به نقل از امالی صدوق) .

۱۰۹ - نزدیکترین ساعات انسان به خدا

قال عن ابن ابی یغفور عن ابی عبدالله - علیه السلام -

قلت له اخبرني - جعلت فداك - ای ساعه يكون العبد اقرب الى الله ، و الله منه قريب ؟ قال اذا قام في اخر الليل و العيون هادئه فيمشى الى وضوئه حتى يتوضاء باسبع وضوء ، ثم يجي ء حيت يقوم في مسجده فيوجه وجهه الى الله و يصف قدميه و يرفع صوته و يكبر و افتتح الصلوه فقراء اجزانه و صلى ركعتين و قام ليعيد صلوته ناداه مناد من عنان السماء عن يمين العرش ايها العبد المنادي ربه ! ان البر لينشر على رسك من عنان السماء ، و الملائكه محيطه بك من لدن قدميك الى عنان جعلت فداك يابن رسول الله ما الانفتال ؟ قال تقول بوجهك و جسدك هكذا ، ثم ولي وجهه و ذلك الانفتال

ابن ابی یغفور (راوی حدیث) می گوید به حضور امام صادق (ع) عرضه داشتم قربانت شوم ! بفرمایید چه زمانی انسان به خدا و خدا به او نزدیک است ؟ فرمود چون آخر شب برخیزد ، در حالی که چشم هایش در خواب هستند ، وضویی شاداب گرفته و در عبادتگاه خود بایستد و با حضور قلب و توجه به خدا ، تکبیر نماز گفته و قرائت را بخواند و دو رکعت نماز به جای آورد و آنگاه برای نماز دیگری برخیزد ، از سوی آسمان و از جانب

عرش این ندا برآید ای بنده ای که خدای خود را می خوانی ! الحال احسان و بر و خیر از جانب آسمان درحال فرود آمدن بر تو است و فرشتگان از کنار قدم هایت تا عنان آسمان گرد تو جمع شده اند و خداوند می فرماید ای بنده من ! اگر بدانی که در حال گفتگو و راز و نیازی ، انفثال از خود نشان نمی دهد . (راوی می گوید) گفتم ای فرزند رسول خدا ! قربانت شوم ، مقصود از انفثال چیست ؟ امام در حالی که صورت خود را به سمت پشت سر می چرخانید ، انفثال این است که صورت و بدنت را برگردانی . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۸) .

۱۱۰ - سفارش خداوند به حضرت موسی (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

كان فيماناجي الله - عزوجل - به موسى بن عمران - عليه السلام - ان قال له يابن عمران ! كذب من زعم انه يحبني فاذا جنة الليل نام عنى اليس كل محب يحب خلوه حبيبه ؟ ها انا ذايابن عمران مطلع على احبائي اذا جهنم الليل حولت ابصارهم فى قلوبهم و مثلت عقوبتى بين اعينهم يخاطبونى عن المشاهدة و يكلمونى عن الحضور يابن عمران ! هب لى من قبلك الخشوع و من بدنك الخشوع و من عينيك الدموع فى ظلم ، وادعنى فانك تجدنى قريبا مجيبا .

خداوند حكيم به حضرت موسى (ع) فرمود ای پسر عمران ! دروغ می گوید آن كس كه گمان كند مرا دوست دارد ، در حالی كه چون شب فرا مى رسد از من چشم مى پوشد و به خواب مى رود

! آیا نه چنین است که هر عاشقی خلوت با معشوق را دوست دارد؟ هان ای پسر عمران! این منم که بردوستانم مطلعم چون شب آنان را فرا گیرد، چشم دلشان را دگرگون می سازم (که جز من چیزی نمی بینند) و عقوبتم را در مقابل دیدگانشان مجسم می کنم (بدان گونه) از راه شهود و رویارویی با من به مخاطبه می پردازند و حضورا با من به گفتگو می نشینند، ای پسر عمران! در دل شبهای تار از دلت خشوع و از تنب خضوع و از چشمانت قطرات اشک نثار من بنما و مرا بخوان که مرا به خود نزدیک و اجابت کننده دعوت خواهی یافت. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۳۹).

۱۱۱ - عبادت در شب و استجاب دعا

عن النیشابوری قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - ان الناس یروون عن النبی - صلی الله علیه وآله - ان فی اللیل ساعه لایدعو فیها عبد مؤمن بدعوه الا - استجیب له قال نعم قلت متی هی جعلت فداک؟ قال ما بین نصف اللیل الی الثلث الباقی منه، قلت اهی لیله من اللیالی معلومه او کل لیله؟ قال بل کل لیله

به امام صادق (ع) عرض کردم مردم از پیامبر (ص) نقل می کنند در شب ساعتی است که هیچ بنده مؤمنی در آن دعایی نمی کند مگر این که دعایش مستجاب شود فرمود بلی عرض کردم فدایت شوم آن چه زمانی است؟ فرمود بین نصف شب تا ثلث باقی مانده از آن عرض کردم آیا آن شب معینی است از شب ها یا هر شب است؟

فرمود هر شب است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۶۵) .

۱۱۲ - قصد نماز شب

عن زراره قال

قلت لابی جعفر - علیه السلام - اناء اللیل ساجدا و قائما یحذر الاخره و یرجوا رحمه ربه قل هل یتوی الذین یعلمون والذین لا یعلمون ؟ . . . قال یعنی صلاه اللیل

از زراه نقل شده می گوید به ابوجعفر (ع) عرض کردم مراد از آیه (وقتهای شب سجده کنان به پا ایستادگان از آخرت می ترسد و رحمت پروردگارش را امید می دارد . بگو آیا آنان که می دانند و آنان که نمی دانند برابرنند) چیست ؟ فرمود نماز شب است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۹۲) .

۱۱۳ - دینداری مؤمنان

قال الصادق - علیه السلام -

خبر طویل ذکر فيه الاثمه و علامه الاثمه فقال و دینهم الورع و العفه و الصدق و الصلاح و الاجتهاد و اداء الامانه الى البر و الفاجر ، و طول السجود ، و قیام اللیل ، و اجتناب المحارم ، و انتظار الفرج بالصبر و حسن الصحبه و حسن الجوار

در خبری طولانی که در آن ذکر پیشوایان دینی و نشانه آنان آمده ، نقل شده که حضرت فرمود و دین آنها ، پرهیزکاری ، و عفت و راستی و صلاح و کوشش و ادای امانت به نیک و بد است و طول دادن سجده و عبادت شب و پرهیز کردن از حرام و با شکیبایی در انتظار فرج آل محمد (ص) بودن و نیکی مصاحبت و رفتار با همسایگان است . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۳ ، اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۲۱) .

۱۱۴ - نماز سواره

قال عن فیض بن مطر

دخلت علی ابی جعفر و انا ارید ان اساءله عن صلوه اللیل فی المحمل قال فابتدأنی فقال کان رسول الله -صلی الله علیه وآله - یصلی علی راحلته حیث توجهت به .

خدمت حضرت امام باقر (ع) وارد شده و می خواستم از خواندن نماز شب در کجاوه سوال کنم آن حضرت پیش از سوال من فرمود پیغمبر اکرم (ص) بر شتر خود که به هر سو در حرکت بود ، نماز می گذاشت . (اثبات الهداه ، ج ۵ ، ص ۳۰۶)

۱۱۵ - توجه مؤمن به نماز شب

عن علی - علیه السلام - قال

ان الله - جل جلاله - اذا رأى قریه اسرفوا فی المعاصی ، و فیها ثلاثه نفر من المؤمنین ، ناداهم -جل جلاله و تقدست اسماؤه - یا اهل معصیتی ! لولا ما فیکم من المؤمنین ، المتحابین بجلالی العامرین بصلاتهم ارضی و مساجدی ، المستغفرین بالاسحار خوفا منی ، لانزلت بکم عذابی ثم لا ابالی .

از علی بن ابی طالب (ع) نقل شده است که فرمود چون خداوند - جل جلاله - دید که مردمی در گناهان زیاده روی کردند و در میان آنها ، سه نفر از مؤمنین است خداوند - عزوجل - ندا می کند این گناهکاران ! اگر در میان شما نبودند کسانی که برای من باهم دوستی می کنند و با نماز خواندنشان زمین من و مسجدهای مرا آباد می کنند و شب ها در موقع سحر از ترس من از من آمرزش می خواهند ، عذابم را به شما نازل می کردم و هیچ درنگی نمی کردم . (بحارالانوار ، ج

۱۱۶ - نماز شب باعث رفع گناهان

فی تفسیر علی بن ابراهیم

اقم الصلوه طرفی النهار و زلفا من اللیل ان الحسنات یذهبن السيئات فان صلاه المؤمن فی اللیل تذهب ماعملوا بالنهار من السيئات و الذنوب

در تفسیر علی بن ابراهیم در ذیل آیه (اقم الصلوه) این حدیث به چشم می خورد نماز شب گناهان و سیئاتی که در روز انجام گرفته است از بین می برد. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۲۵۳).

۱۱۷ - نجات از وحشت قبر

قال الباقر - علیه السلام -

صل رکعتین فی سواد اللیل لو حشه القبور

برای نجات از وحشت قبر، دو رکعت نماز در دل شب بخوان. (بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۱۶۰).

۱۱۸ - امام کاظم (ع) و نماز شب

موسی بن جعفر - علیه السلام - یصلی فی جوف اللیل حتی یطلع الفجر

حضرت موسی بن جعفر (ع) تا اذان صبح، مشغول نمازهای مستحبی بود. (بحار الانوار، ج ۴۸، ص ۱۰۷).

۱۱۹ - شرافت مرد در نماز شب

عن سهل بن سعد قال

جاء جبرئیل الی النبی - صلی الله علیه وآله - فقال یا محمد! عش ما شئت فانک میت، و احب ما شئت فانک مفارقه، و اعمل ما شئت فانک مجزی به و اعلم ان شرف الرجل قیامه باللیل، و عزه استغناؤه عن الناس

از سهل بن سعد نقل شده است که می گوید جبرئیل به حضور پیامبر اسلام (ص) آمد و عرض کرد ای محمد! هر قدر می خواهی زندگی کن، اما خواهی مرد، هر کس را خواستی دوست دار، اما از او جدا خواهی شد هر عملی خواستی انجام ده، اما پاداش آن را خواهی دید. آگاه باش که شرافت مرد، عبادت او در شب است و عزت وی در بی نیازی جستن از مردم است. (بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۱۳۶).

۱۲۰ - ریزش گناهان

عن الصادق - عليه السلام - قال

ان الحسنات يذهبن السيئات قال صلاه الليل تكفر ما كان من ذنوب النهار

از امام صادق - عليه السلام - نقل شده که در تفسیر آیه (همانا نیکی ها ، بدی ها را می زداید) فرمود نماز شب است و صاحبان خود را از گناهان روز پاک می کند . (تفسیر العیاشی ، ج ۲ ، ص ۱۶۴) .

۱۲۱ - منزلت نماز شب

عن ابی جعفر - عليه السلام - قال

ثلاث درجات افشاء السلام ، و اطعام الطعام و الصلاه باللیل والناس نیام

از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود سه چیز منزلت و مقام را می افزاید سلام دادن ، غذا دادن و شب نماز خواندن ، آن زمان که مردم در خوابند . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۱) .

۱۲۲ - مبعوض ترین مخلوقات

عن الصادق - عليه السلام - قال

ابغض الخلق الى الله جیفه باللیل و بطلال فی النهار

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود دشمن ترین مخلوقات نزد پروردگار عالم کسی است که در شب مردار است و در روز بیکار است (تا صبح مانند مردار می افتد و در روز وظایف دینی خود را انجام نمی دهد) (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۸) .

۱۲۳ - آثار نماز شب

عن رسوله - صلی الله علیه و آله - قال

صلاه اللیل ، مرضاه الرب ، وحب الملائکه و سنه الانبیاء ، و نور المعرفه و اصل الایمان ، و راحه الابدان و کراهیه الشیطان و برکه فی الرزق ، سلاح علی الاعداء و اجابه للدعاء ، و قبول الاعمال ، و شفیع بین صاحبها و بین ملک الموت و سراج فی قبره و فراش تحت جنبه و جواب مع منکر و نکیر و مونس و زائر فی قبره الی یوم القیامه فاذا کان یوم القیامه کانت الصلاه ظلا فوقه ، تا جا علی رءسه ، و لباسا علی بدنه و نورا یسعی بین یدیه ، و سترآینه و بین النار و حجه للمؤمن بین یدی الله تعالی ، و ثقلا فی المیزان و جوازا علی الصراط و مفتاحا للجنه لان الصلاه تکبیر و تحمید و تسبیح و تمجید و تقدیس و تعظیم و قراءه و دعاء ، و

ان افضل الاعمال الصلاه لوقتها .

از پیامبر اسلام (ص) نقل شده است که فرمود نماز شب موجب خشنودی پروردگار و دوستی فرشتگان و روش پیامبران و نور شناختن وریشه ایمان و مایه راحتی بدن ها و ناخشنودی شیطان و اسلحه ای علیه دشمنان

و موجب قبولی دعا و پذیرفته شدن اعمال و زیادی روزی است میان نمازگزار و عزرائیل میانجی است و چراغ قبر صاحب خود خواهد بود و زیرانداز او است (کنایه از عدم جدایی نماز و نمازگزار است) و جواب نکیر و منکر است و تا روز قیامت در قبرش و مونس و همدم او می باشد آنگاه که روز قیامت شد، نماز در بالای سرش سایه خواهد افکند و بر سرش تاج و بر بدنش لباس می باشد و نوری است که پیاپیش او می تابد و راه او را روشن می کند و میان او و آتش حایل شود و در برابر خداوند متعال برهان مؤمن و مایه سنگینی میزان است و برات عبور از صراط و کلید بهشت می باشد نماز، تکبیر، ستایش، تنزیه، به بزرگی، و پاکی یاد کردن و تعظیم و خواندن قرآن و دعا است و برترین اعمال، نماز خواندن در وقت آن است. (بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۶۱).

۱۲۴ - تقوا و نماز شب

قال علی - علیه السلام -

عبادالله ان تقوی الله حمت اولیاء محارمه و الزمت قلوبهم مخافته حتی اسهرت لیالیهم

ای بندگان خدا پرهیزکاری دوستان خدا را از انجام کارهای حرام باز می دارد و ترس از خدا آنچنان در دل آنان جای می گیرد که شب ها را (برای نماز) بیدار می مانند. (نهج البلاغه، خطبه ۱۱۳).

۱۲۵ - تسبیح در شب

عن جعفر بن محمد - علیه السلام - فی قول الله - عزوجل - و سبح بحمد ربك حین تقوم و من الیل فسبحه و ادبار النجوم (۳)
قال امره ان یصلی باللیل

از امام صادق - علیه السلام - نقل شده است که در تفسیر سخن خداوند - عزوجل - که می فرماید (و تسبیح به سپاس پروردگار خود گوی، گاهی که برمی خیزی و از شب تسبیح گویش تا سپیده دمان) چنین فرمود او را دستور داده تا در دل شب نماز بخواند.

(بحارالانوار، ج ۸۷، ص ۱۵۹).

۱۲۶ - نماز شب با شك

و قد سمع - علیه السلام - رجلا من الحروریه یتهجذ و یقراء فقال نوم علی یقین خیر من صلاه علی شك

امام علی (ع) شنید که یکی از مردم حروریه (خوارجمهوری اسلامی ایران نماز شب به جا می آورد و قرآن می خواند. حضرت فرمود با یقین خوابیدن بهتر از نماز خواندن با شك است. (نهج البلاغه، حکمت ۹۲).

۱۲۷ - کسب هیبت و ابهت با نماز شب

روی ان علیا - علیه السلام -

اجتاز بقصاب و عنده لحم سمین ، فقال یا امیر المؤمنین ! هذا اللحم سمین ، اشرت منه ، فقال لیس الثمن حاضرًا فقال انا اصبر یا امیر المؤمنین ! فقال له انا اصبر عن اللحم و ان الله سبحانه وضع خمسه فی خمسہ العز فی الطاعه ، والذل فی المعصیه و الحکمہ فی جوف البطن و الهیبه فی صلاه اللیل و الغنا فی القناعه

روایت شده است که امیرالمؤمنین (ع) از مقابل دکه قصابی می گذشت قصاب گفت ای امیرالمؤمنین! گوشت چاق و خوب موجود است امام (ع) فرمود پول آن موجود نیست قصاب گفت من مهلت می دهم و صبر می کنم . امام علی (ع) پاسخ داد بر من نخوردن گوشت صبر می کنم (و افزود) خداوند متعال پنج چیز را در پنج چیز دیگر قرار داده است عزت را در بندگی ، ذلت را در معصیت ، حکمت را در کم خوردن و خالی بودن شکم ، هیبت و ابهت را در روی آوردن به نماز شب و ثروتمندی و بی نیازی را در قناعت . (ارشاد القلوب ، دیلمی ، باب القناعه)

۱۲۸ - نماز شب و رفع مشکلات

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ایها الناس ، ما من عبد الا- و هو يضرب عليه بحزائم معقوده فاذا ذهب ثلثا الیل و بقی ثلثه ، اتاه ملك فقال له قم فاذا ذكر الله فقد دنا الصبح قال فان هو تحرك و ذكر الله انحلت عنه عقده ، و ان هو قام فتوضاء ، و دخل فی الصلاه انحلت عنه العقد کلهن ، فیصبح حين یصبح قریر العین

ای مردم! هیچ کس از شما نیست مگر این که مشکلات همچون کمربندی او را محاصره کرده است. پس زمانی که دو سوم از شب گذشت (و یک سوم آن باقی ماند) ملکی بر او وارد می شود و به او می گوید برخیز و ذکر خداوند بگوی که صبح نزدیک است اگر او حرکت کرد و ذکر خداوند گفت، یک گره از گرفتاری هایش گشوده خواهد شد و اگر او برخاست و وضو گرفت و به نماز ایستاد، تمامی گره های گرفتاری از او گشوده می شود و صبحگاهان شادمان و با روشنی چشم از خواب برمی خیزد. (بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۳).

۱۲۹ - زینت دنیا و آخرت

عن الصادق - علیه السلام - قال

ثلاثة هن فخر المؤمن، وزينه في الدنيا والآخره الصلاه في اخر الليل و ياءسه مما في ايدي الناس و ولايه الامام من ال محمد - عليهم السلام -

سه چیز مایه افتخار و برتری انسان مؤمن و زینت دنیا و آخرت او است نماز شب، مایوس بودن از این و آن پذیرفتن ولایت امالی از آل محمد (ع). (سفینه البحار، ج ۲، ص ۳۲۶).

۱۳۰ - معصیت و محرومیت از نماز شب

قال الصادق - علیه السلام -

ان الرجل يذنب الذنب فيحرم صلاه الليل و ان العمل السيي ء اسرع في صاحبه من السكين في اللحم

شخصی که به عصیان روی می آورد، از خواندن نماز شب محروم می شود، زیرا اثر کار بد در انسان، از اثر کارد تیز بر گوشت، سریع تر است. (میزان الحکمه، ج ۵، ح ۱۱۰۴۶۷).

۱۳۱ - سفارش پیامبر (ص)

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

يابنى عبدالمطلب! افشوا السلام، و صلوا الارحام، و تهجدوا و الناس نيام، و اعطعموا الطعام، و اطيعوا الكلام، و تدخلوا الجنة بسلام

ای فرزندان عبدالمطلب! آشکارا سلام کنید و صله رحم انجام دهید و هنگامی که مردم در خواب هستند، شب زنده داری کنید و به عبادت خداوند پردازید و مردم را اطعام کنید و سخن خوب بگویید تا به سلامت وارد بهشت شوید. (محاسن برقی، ج ۲، ص ۱۴۲).

آیات

۱ - نماز جمعه

ياايهاالذين امنوا اذا نودى للصلوه من يوم الجمعة فاسعوا الي ذكرالله و ذروا البيع ذلكم خيرلكم ان كنتم تعلمون

ای کسانی که ایمان آورده اید! هرگاه شما را برای نماز و روز جمعه بخوانند فی الحال به ذکر خدا بشتابید و کسب و تجارت را رها کنید که این نماز جمعه از هر تجارت سودمندی اگر بدانید برای شما بهتر خواهد بود. (سوره جمعه، آیه ۹).

۲ - طلب روزی بعد از نماز جمعه

فاذا قضيت الصلوه فانتشروا فى الارض و ابتغوا من فضل الله و اذكروا الله كثيرا لعلكم تفلحون

و هنگامی که نماز پایان گرفت، شما آزادید در زمین پراکنده شوید و از فضل الهی طلب کنید و خدا را بسیار یاد نمایید تا رستگار شوید. (سوره جمعه، آیه ۱۰).

خطبه نماز جمعه پیامبر -صلی الله علیه وآله -

واذا راو تجاره او لهوا انفضوا اليها و تركوك قائما قل ما عند الله خير من اللهو و من التجاره و الله خيرالرازقين

هنگامی که تجارت و سرگرمی و یالهای را ببینند، پراکنده خواهند شد و به سوی آن می روند و تو را ایستاده به حال خود رها می کنند، بگو آنچه نزد خدا است بهتر از لهو و تجارت است و خداوند بهترین روزی دهندگان است. (سوره جمعه، آیه ۱۱).

احادیث

الف (جایگاه جمعه و نماز جمعه از دیدگاه معصومین (ع))

۱ - نماز جمعه، حج فقرا

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

الجمعه حج المساكين

نماز جمعه حج فقرا است. (کنز العمال ج ۷، ص ۷۰۷، ح ۲۱۰۳۱).

۲ - علت نامگذاری جمعه

قال الباقر - عليه السلام -

ان الله - عزوجل - جمع فيها خلقه لولايه محمد و وصيه في الميثاق فسماه يوم الجمعة لجمعه فيه خلقه

خداوند در آن روز خلق خود را جهت گرفتن پیمان برای ولایت حضرت محمد (ص) و وصی اش علی (ع) جمع نمود و سپس به خاطر گرد آمدن مخلوقاتش در آن روز آن را جمعه نامگذاری کرد. (اصول کافی، ج ۳، ص ۴۱۵ مستدرک الوسائل، ج ۶ ص ۵۹).

۳ - وجوب نماز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

رواح الجمعة واجب على كل محتلم

بر هر مکلف رفتن به نماز جمعه واجب است. (کنز العمال، ج ۷، ص ۷۲۵، ح ۲۱۱۱۹).

۴ - بهترین روزها

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان من افضل ايامكم يوم الجمعة

همانا از بهترین روزهای شما روز جمعه می باشد. (کنز العمال، ج ۷، ص ۷۰۸، ح ۲۱۰۳۷).

۵ - انتخاب روز جمعه

قال ابو عبدالله - عليه السلام -

ان النار اختار من كل شىء شيئا فاخترت من الايام يوم الجمعة

خداوند از میان هر نوع از موجودات فردی، را (به عنوان بهترین فرد) برگزیده و از میان روزها، جمعه را انتخاب نمود. (کافی، ج ۳ ص ۴۱۳).

۶ - شنیدن اذان نماز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

الجمعه على من سمع النداء

کسی که ندای اذان نماز جمعه را بشنود نماز جمعه بر او واجب است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۳ ، ح ۲۱۱۰۰) .

۷ - بزرگداشت روز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اطرفوا اهاليكم في كل يوم جمعه بشيء من الفاكهه حتى يفرحوا بالجمعه

روز جمعه برای خانواده خود میوه تازه بخريد ، جمعه را گرامی دارند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۶۱) .

۸ - اذان در روز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اذا اذن المؤذن يوم الجمعة حرم العمل

چون مؤذن روز جمعه اذان گوید ، کار حرام گردد . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۳ ، ۱۲۱۱) .

۹ - امام جمعه و عمامه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان الله تعالى و ملائكته يصلون على اصحاب العمائم يوم الجمعة

خداوند و ملائکه بردارندگان عمامه در روز جمعه درود می فرستد . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۳۵ ، ح ۲۱۱۶۶) .

۱۰ - نماز جمعه ، حج فقیران

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

حج فقراء امتی الجمعه

نماز جمعه حج فقيران امت من است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۱۶ ، ح ۲۱۰۶۸) .

۱۱ - فضیلت ذکر در روز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

تسبیحه یوم الجمعه افضل من الف تسبیحه فی غیر یوم الجمعه

تسبیح و ذکر در روز جمعه ، بهتر از هزار تسبیح در غیر آن می باشد . (کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۷) .

۱۲ - فضیلت دو رکعت نماز در روز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

رکعتان فی یوم الجمعه افضل من الف رکعه فی غیر یوم الجمعه

دو رکعت نماز در روز جمعه ، بهتر از هزار رکعت نماز در غیر روز جمعه است . (کنز العمال ، ج ۷ ، حدیث ۲۱۰۵۷) .

۱۳ - آفت مخالفت با نماز جمعه

قال علی - عليه السلام -

ثلاثه ان کنتم خالفتم فیهن ائمتکم هلکتکم جمعتم و جهاد عدوکم و مناسککم

اگر در سه چیز با رهبران و پیشوایان خود مخالفت ورزید ، هلاک خواهید شد

۱ - نماز جمعه

۲ - جهاد با دشمن

۳ - مناسک حج (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۷) .

۱۴ - مصادف با روز حساب

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

يوم الجمعة فهو يوم يجمع الله فيه الاولين و الاخرين يوم الحساب

روز جمعه مصادف با روز حساب است که خداوند در آن روز اولين و آخرين مخلوق خویش را گرد می آورد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۱) .

۱۵ - صدقه در روز جمعه

قال الباقر - عليه السلام -

ان الصدقه تضاعف فى يوم الجمعة

پاداش صدقه در روز جمعه دو برابر است . (مستدرک الوسائل ، ج ۷ ، ص ۱۸۷) .

۱۶ - ثواب اعمال خوب و بد

قال الباقر - عليه السلام -

الخير و الشر يضاعف يوم الجمعة

پاداش کار خوب و کیفر اعمال بد در روز جمعه دوبرابر می گردد . (مستدرک الوسائل ج ۶ ، ص ۶۰) .

۱۷ - راه تشویق برای نماز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اشتروا لصبيانكم اللحم و ذكروهم يوم الجمعة

با سیاستهای تشویقی ، اهمیت روز جمعه را به فرزندانان یادآوری کنید . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۹۹) .

۱۸ - جمعه بهترین روز

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

خير يوم طلعت عليه الشمس يوم الجمعة

بهترین روزی که خورشید بر آن می تابد ، روز جمعه است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۱۱ ح ۲۱۰۵۱) .

۱۹ - بهترین ایام

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

افضل الايام عند الله يوم الجمعة

بهترین روزها نزد خداوند ، روز جمعه است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۰۷ ، ح ۲۱۰۳۳) .

۲۰ - حج تهیدستان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

الجمعه حج الفقراء

نماز جمعه ، حج تهیدستان است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۰۷ ، ح ۲۱۰۳۲) .

۲۱ - روز شایسته

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

إذا كان يوم الجمعة نادى الطير الطير و الوحش الوحش و السباع السباع سلام عليكم هذا يوم صالح

چون روز جمعه شود ، پرنده پرنده را ، وحشی وحشی را ، و درنده درنده را ندا داده و می گوید سلام بر شما امروز روزی شایسته است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ۶۵) .

۲۲ - جمعه ، عید مسلمان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان هذا اليوم جعله الله عيدا للمسلمين

به درستی که خداوند این روز (جمعه) را برای مسلمانان عید قرار داده است. (کنز العمال، ج ۷، حدیث ۲۱۰۵۵).

۲۳ - وجه تسمیه جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

سمیت الجمعة جمعه لان الله جمع الخلق لولایه محمد - صلی الله علیه وآله - و اهل بینه

از این رو جمعه (جمعه) خوانده شد که خداوند آفریدگان را در آن روز برای ولایت پیامبر و دوستانش - صلوات الله علیهم - گرد آورد. (مستدرک الوسائل ج ۶، ص ۵۹).

۲۴ - توجه فرشتگان به نماز گزاران در نماز جمعه

عن النبی - صلی الله علیه وآله -

اذا كان يوم الجمعة كان على كل باب من ابواب المسجد ملئكة يكتبون الاول فالاول فاذا جلس الامام طوار الصحف و جاءوا يستمعون الذكر

چون در روز جمعه فرا رسد، بر درب هر مسجدی ملائکه می نشینند و نام مردم را به ترتیب ورود اول و دوم و سوم می نویسند تا وقتی که امام جمعه در جایگاه خود قرار می گرفت پرونده ها را جمع می کند و به ذکر (خطبه ها) گوش فرا می دهند. (بحار الانوار، ج ۸۹، ص ۱۲، مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۳۸).

۲۵ - تکریم مؤمنان

قال الصادق - علیه السلام -

ان الله اكرم المؤمنین بالجمعه

همانا خداوند - تبارک و تعالی - مؤمنان را به وسیله نماز جمعه گرامی می داشت. (مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۵).

۲۶ - فریضه نماز جمعه

قال الباقر - علیه السلام -

صلوه الجمعة فريضه و الاجتماع اليها الامام العادل فريضه

نماز جمعه و شركت در آن و با حضور امام عادل ، واجب است . (مستدرک الوسائل ، ج ٦ ، ص ٨)

٢٧ - چرا (جمعه) می نامند ؟

عن ابی حمزه بن عن جعفر - عليه السلام - قال له رجل

كيف سميت الجمعة ؟ قال ان الله - عزوجل - جمع فيها خلقه لولايه محمد و وصيه في الميثاق فسماه يوم الجمعة لجمعه فيه خلقه

بوحمزه می گوید مردی به امام صادق - عليه السلام - عرضه داشت (چگونه است که روز جمعه ، جمعه نامیده شد) ؟ فرمود خداوند - عزوجل - در روز جمعه ، خلق خویش را جهت گرفتن پیمان برای ولایت حضرت محمد (ص) و وصی اش علی - عليه السلام - جمع نمود و سپس به خاطر گرد آمدن مخلوقاتش در آن روز ، آن را جمعه نامگذاری کرد . (اصول کافی ، ج ٣ ، ص ٤١٥) .

٢٨ - نماز جمعه واجب است

عن النبي - صلى الله عليه وآله - قال

ان الله كتب عليكم الجمعة فريضه واجبه الي يوم القيامة

همانا خداوند نماز جمعه را تا روز قیامت بر شما واجب کرد . (وسائل الشیعه ، ج ٥ ، ص ٦) .

٢٩ - جمعه و تعطیلی کارها

قال جعفر بن محمد عن ابيه - عليه السلام -

بينما رسول الله - صلى الله عليه وآله - قائما يخطب يوم الجمعة ، و كان سوقا يقال لها البطحاء ، و كانت بنو سليم تجلب اليها السبي ، و الخيل و الغنم ، و كانت الانصار اذا تزجوا ضربوا ، بالكبر و المزمار ، و اذا سمعوا ذلك خرج الناس اليهم و تركوا رسول الله قائما فعيرهم الله بذلك فانزل الله تعالى و اذا راءوا تجاره او لهوا انفضوا اليها و تركوك قائما قل ما عند الله خير من اللهو و من التجاره و الله خير الرازقين

امام صادق (ع) از پدر بزرگوارش نقل می کند هنگامی که رسول خدا (ص) ایستاده و خطبه می خواند ، در مدینه بازاری بود

که به آن بازار بطحاء می گفتند و قبيله بنی سلمی روز جمعه به آن بازار برده ، اسب ، و گوسفند می آوردند ، و انصار برای تبلیغ (کالا) ساز و دهل می نواختند ، نمازگزاران چون آن صدا را شنیدند ، به سوی بنی سلیم شتافته و پیامبر را (در حال خطبه خواندن) رها نمودند ، خداوند به خاطر این کار ، آنان را سرزنش نمود و در این رابطه این آیه را نازل فرمود هنگامی که تجارت یا لهوی ، (صداهای یاد شده) را بینند و بشنوند ، به سوی آن

رفته و تو را (در حال خطبه خواندن) ایستاده رها می نمایند بگو (آنچه نزد خداست بهتر از تجارت و لهُو می باشد و خداوند بهترین روزی دهندگان است). (مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۲۴).

۳۰ - اهمیت نماز جمعه

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -

ان الله سبحانه فرض علیکم الجمعه فی عامی هذا، فی شهری هذا، فی ساعتی هذه، فریضه مکتوبه، فمن ترکها فی حیاتی و بعد مماتی الی یوم القیامه، جحودا لها و استخفافا بحقها فلا جمع الله شمله، و لا بارک الله فی امره الا لا حج له، الا لا صدقه له، الا لا برکه له، الا ان یتوب، فان تاب الله علیه،

خداوند نماز جمعه را بر شما در همین سال و همین ماه و همین ساعت، واجب کرد، فریضه ای که ثبت شده است هر کس در حال حیات و پس از مرگ من تا روز قیامت آن را از روی انکار و سبک شمردن حق آن ترک کند، خدا هرگز کار او را سامان نداده و مبارک نگرداند. آگاه باشید که برای او نماز، حج صدقه، و برکتی نیست مگر آن که توبه کند پس اگر توبه کرد، خدا هم توبه اش را می پذیرد، و (با رحمت به سوی او می نگرد) مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۱۰. ۱۱).

۳۱ - تاریخچه نماز جمعه

قال ابن عباس

ان اول جمعه جمعت فی الاسلام بعد جمعه فی مسجد رسول الله - صلی الله علیه وآله - بالمدينه لجمعه جمعت بجواناء قریه من قری عبدالقیس

ابن عباس گوید پس از جمعه ای که پیامبر (ص) در مدینه باز نماز جمعه برپا کرد، ولین جمعه ای که در اسلام پایه نهاده شد، در (جواناء) (روستایی از روستاهای بحرین

و عثمان گفته است) از روستاهای عبدالقیس بود . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، حدیث ۶۴۴/۱۰۶۸) .

۳۲ - علت نماز جمعه

قال من اصحاب امیرالمؤمنین - علیه السلام -

الواجب فی حکم الله و حکم الاسلام علی المسلمین بعد ما یموت امامهم او یقتل ضالاً- کان او مهتدیا ان لا یعملوا عملاً- و لا یقدموا یداً و لا- رجلاً- قبل ان یختاروا لانفسهم اماماً عقیفاً عالماً و رعا و عارفاً بالقضاء و السنه یجبی فیئهم و یقیم حجهم و جمعهم و یجبی صدقاتهم

در حکم خدا و اسلام بر مسلمین واجب است که هرگاه پیشوایان بمیرد یا کشته شود - چه گمراه باشد چه هدایت یافته - پیش از هر کار برای خود رهبری پاکدامن و دانا و با تقوا و آگاه به قضاوت و دین انتخاب کنند تا مالیاتها را جمع کند و نماز جمعه ها را برپا کند و صدقات آنان را گرد آورد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۴) .

۳۳ - نماز جمعه در قرآن

عن زراره و محمد بن مسلم انهما سئلا ابا جعفر - علیه السلام - عن قول الله تعالی

حافظوا علی الصلوات و الصلاه الوسطی قال صلوه الظهر و فیها فرض الله الجمعه ، و فیها الساعه التي لا یوافقها ، عبد مسلم فیساءل خیرا لاعطاه الله ایاه

زراره و محمد بن مسلم از حضرت باقر (ع) از تفسیر قول خداوند که نمازها و نماز وسطی را محافظت نمایید . سؤال نمودند ، فرمود نماز وسطی (نماز ظهر است و در ظهر (روز جمعه) خداوند نماز جمعه را واجب ساخته و در روز جمعه ساعتی است که بنده مسلمانی نیست که خیری را طلب نماید جز اینکه خداوند آن را به وی عنایت فرماید . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ،

۳۴- وجوب نماز دسته برداشته شد

قال الباقر - عليه السلام -

فرض الله على الناس من الجمعة الى الجمعة خمسا وثلاثين صلوه ، منها صلوه ، واحده فرضها ، في جماعه و هي الجمعة و وضعها عن التسعه عن الصغير و الكبير و المجنون و المسافر و العبد و المريض و المراء و الاعمى و من كان على راس فرسخين ، و روى مكان المجنون الاعرج

خداوند از نماز جمعه تا جمعه ، سی و پنج نماز بر مردم واجب ساخته و یک نماز از آن ها را به جماعت واجب نموده که نماز جمعه می باشد ، و وجوب آن را از نه دسته برداشته است خردسال ، سالخورده ، دیوانه ، مسافر ، برده ، زن ، نابینا ، و هرکس در فاصله دوفرسنگی با نماز جمعه قرار دارد . (برخی به جای دیوانه ، لنگ را روایت کرده اند) . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۵) .

۳۵- تشویق برای نماز جمعه

قال رزازه

حثنا ابو عبدالله - عليه السلام - على صلوه الجمعة حيت ظننت انه يريد ان ناءتیه فقلت له نفذوا عليكم ؟ فقال - عليه السلام - لا انما عنيت عندكم

رزازه می گوید امام صادق (ع) ما را آنقدر به نماز جمعه تشویق نمود که پنداشتم منظور آن حضرت این است که خدمت ایشان برسیم (و نماز جمعه را به امامتشان برپا داریم) برداشت خودم را به آن حضرت عرض کردم ، فرمود خیر همانا مقصودم نمازی بود که خودتان دارید . (تهذیب ، ج ۳ ، ص ۲۳۹) .

۳۶- مانع نماز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من كان يؤمن بالله و اليوم الاخر فعليه الجمعة يوم الجمعة الا عليل مريض او مسافر او امراه او مملوك ، و من استغنى عنها بلهو او تجاره استغنى الله عنه و الله غنى حميد

برهر کس که به خداوند و روز قیامت ایمان دارد در روز جمعه ، نماز جمعه بر او واجب می باشد ، جز بر بیمار یا مسافر یا زن

، یا برده و هر کس از نماز جمعه به وسیله پرداختن به لهو یا تجارت بی نیازی جوید ، خداوند هم از او بی نیازی جوید(و عبادت او را نپذیرد) و خدا بی نیاز و ستوده است . (کنز العمال ، ج ۷ ص ۷۲۶ ، ح ۲۱۱۲۰) .

۳۷ - درک نماز جمعه

قال الباقر - علیه السلام -

الجمعه واجبه علی من ان صلی الغداه فی اهله ادرك الجمعة ، و كان رسول الله -صلى الله عليه وآله - انما یصلی العصر فی وقت الظهر فی سائر الايام کی اذا قضاوا للصلوه مع رسول الله -صلى الله عليه وآله - رجعوا الی رحالهم قبل اللیل ، وذلك سنه الی یوم القیامه

نماز جمعه بر هر کس که نماز صبح را پیش خانواده خود خوانده و جمعه را درک کند واجب است . پیامبر در روزهای دیگر ، نماز عصر را هم وقت ظهر می خواند تا وقتی با پیامبر نماز را به جا آوردند بتوانند قبل از فرا رسیدن شب به خانه بروند و این تا روز قیامت سنت است . (تهذیب ، ج ۳ ، ص ۲۴۰) .

۳۸ - شرکت زندانیان در نماز جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

ان علیا - علیه السلام - كان یخرج اهل السجون من الحبس فی دین او تهمه ، الی الجمعة فیشهدونها ، و یضمنهم الاولیاء حتی یردوهم

امام صادق (ع) از پدر بزرگوارش روایت می نماید روش علی (ع) چنین بود ، کسانی را که به واسطه بدهکاری یا تهمت محبوس بودند (روز جمعه) برای شرکت در نماز جمعه از زندان خارج می ساخت و آن ها به نماز حاضر می شدند ، و اولیائشان ضامن می شدند که آنان را به زندان باز گردانند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۷) .

کفایت نماز جمعه

قال علی - علیه السلام -

إذا شهدت المراءه و العبد الجمعة اجزاءت عنهما من صلوه الظهر

چون زن و برده در نماز جمعه حاضر

شدند ، (نماز جمعه ،) به جای نماز ظهر آنها محسوب خواهد شد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۶) .

۳۹ - نماز جمعه ، نمازی حکومتی است

قال علی - علیه السلام -

العشیره اذا كان عليهم امير يقيم الحدود عليهم فقد وجب عليهم الجمعة و التشويق

هرگاه طایفه ای امیری داشته باشند که حدود (الهی) را برایشان اجرا نماید ، اقامه نماز جمعه و رفتن به منی در ایام تشوق بر آنان واجب است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۳) .

۴۰ - شیاطین در روز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اذا كان يوم الجمعة غدت الشياطين براياتها الى الاسواق فيرمون الناس بالترابيث او الربائث و يثبونهم عن الجمعة

هرگاه روز جمعه فرا رسد ، شیطانها صبح زود با پرچمهایشان به بازارها می روند و به طرف مردم موانعی می افکنند و آنان را از آمدن به نماز جمعه باز می دارند . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۳۶ ، ح ۲۱۱۶۸) .

۴۱ - وجوب نماز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

خطب يوم الجمعة فقال . . . و اعلموا ان الله فرض عليكم الجمعة الى يوم القيامة

پیامبر در خطبه روز جمعه فرمود بدانید که خداوند نماز جمعه را تا روز قیامت بر شما واجب گردانیده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰) .

۴۲ - خطبه جنگ و جمعه

قال هشام بن عمار

كان اذا خطب في الحرب خطب على قوس و اذا خطب في الجمعة خطب على عصا

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - هرگاه در جنگ خطبه می خواند بر کمان تکیه می کرد و هرگاه در (نماز) جمعه خطبه می خواند ، بر عصا تکیه می داد . (سنن ابن ماجه ، ج ۱ حدیث ۱۰۹۴/۱۹۹)

۴۳ - مقام حرکت کننده به سوی نماز جمعه

عن انس قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

إذا راح منا سبعون رجلا إلى الجمعة كانوا كسبعين موسى الذين و فدوا إلى ربهم أو افضل

انس بن مالک از پیامبر (ص) روایت می نماید که فرمود هنگامی که هفتاد نفر از ماروانه نماز جمعه شوند ، مانند هفتاد نفر موسی (پیامبر) باشند که برپروردگارشان وارد گردیده باشند یا برتر از آنها . (کنز العمال ، ج ۷ ص ۷۰۹ ، ح ۲۱۰۴۳) .

۴۴ - آداب نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

لا یقیمن احدکم اءخاه یوم الجمعة ثم یخالف الی مقعده فیقعده فیہ ولكن یقول افسحوا

روز جمعه فردی از شما برادر مؤمن را از جا بلند نکند تا در جای او بنشیند ، بلکه بگوید جا بگشاید . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۴۶ ، ح ۲۱۲۱۰) .

۴۵ - استجاب دعا

قال الصادق - علیه السلام -

الساعة التي يستجاب فيها الدعاء يوم الجمعة ما بين فراغ الامام من الخطبه الى ان يستوی الناس فی الصفوف

ساعتی که دعا در آن مستجاب است روز جمعه و فاصله میان پایان خطبه ، تا به صف ایستادن مردم می باشد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۱) .

۴۶ - بی احترامی به نمازگزاران

عن عبدالله بن بسر و عن جابر

ان رجلا دخل المسجد يوم الجمعة و رسول الله -صلى الله عليه وآله - يخطب فجعل يتخطى رقاب الناس فقال اجلس فقد اذيت و انيت الناس

عبدالله بن بسر و جابر گویند ، مردی روز جمعه وارد مسجد شد ، در حالی که رسول خدا (ص) مشغول خواندن خطبه بود ، او مردم را لگدمال می نمود(و از میان صفها برای پیدا کردن جا حرکت می کرد) پیامبر (ص) فرمود بنشین که مردم را اذیت نمودی . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۴۸ ، ح ۲۱۲۲۱) .

۴۷- رها کردن تجارت

روی انه كان بالمدينه اذا اذن المؤذن يوم الجمعة نادى مناد حرم البيع حرم البيع ، لقوله ، - عزوجل - يا ايها الذين امنوا اذا نودى للصلاه من يوم الجمعة فاسعوا الى ذكر الله و ذروا البيع (۴) .

نقل شده که در مدینه وضع چنین بود ، آنگاه که روز جمعه مؤذن اذان می گفت ، منادی بر اساس کلام خداوند (ای آنان که ایمان آورده اید ! آنگاه که برای نماز از روز جمعه اذان گفته شد ، به سوی خدا بشتابید ، و سوداگری را رها کنید) ندا در می داد خرید و فروش حرام شد ، خرید ، و فروش حرام شد . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۸۷) .

۴۸- تقيه در جمعه

قال عن علي بن الحسين - عليه السلام -

انه كان يشهد الجمعة مع ائمه الجور تقيه ولا يعتد بها و يصلى الظهر لئسفه

امام سجاد (ع) در نماز جمعه که به امامت حاکمان جور برگزار می شد ، از روی تقيه ، شرکت می کرد ، ولی به آن اعتنا نمی کرد و نماز ظهر را خود می خواند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۰) .

۴۹- اجتماع نماز جمعه و عیدهای فطر و قربان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

قد اجتمع في يومكم هذا عيدان فمن شاء اجزاءه من الجمعة و انا مجمعون

در این روزتان (جمعه) دو عید باهم جمع شده است ، پس هر کس بخواهد نماز عید بخواند ، بی نیاز از جمعه است و اما ما نماز جمعه را نیز به پا می کنیم . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، حدیث ۶۴۷/۱۰۷۳) .

۵۰ - مسافرت قبل از نماز جمعه

عن علی بن موسی الرضا - علیه السلام - قال

ما یاءمر من سافر یوم الجمعه قبل الصلاه ان لا یحفظه الله تعالی فی سفره ، و لا یخلفه و لا یخلفه فی اهله ، و لا یرزقه من فضله

از امام رضا (ع) نقل شده که فرمود کسی که روز جمعه پیش از نماز جمعه سفر کنید ، ایمن نیست از اینکه خداوند متعال او را در سفرش حفظ نکند ، و او را در خانواده اش جانشین نشود ، و او را از فضلش روزی ندهد . (بحار الانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۰۱) .

۵۱ - جمعه در نظر اهل بهشت و اهل جهنم

عن ابی بصیر عن احدهما علیهما السلام قال

اذا کان یوم الجمعه ، و اهل الجنه فی الجنه و اهل النار ، فی النار عرف اهل الجنه یوم الجمه و ذلك انهم یزاد فی نعیمهم و عرف اهل النار یوم الجمعه و ذلك ان کلهم ییطش بهم الزبانیه

از ابی بصیر نقل شده که امام باقر یا امام صادق - علیهما السلام - فرمود آنگاه که روز جمعه ، شد و اهل بهشت در باشند و اهل جهنم در جهنم ، اهل بهشت روز جمعه را می شناسد که (در آن روز) نعمت آنان افزوده می شود ، و اهل آتش روز جمعه را می شناسند ، این از این جهت است که شعله آتش به آنها حمله می کند . (بحار الانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۸۳) .

۵۲ - اهمیت نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ثلث تعلم امتی ما لهم فیهن لضربوا علیهن بالسهام الاذان و الغدو الی الجمعه و الصف الاول

سه چیز است که اگر امت من فضیلت آنها را می دانستند ، برای (سبقت در) انجام آن به قرعه متوسل می شدند و آن عبارتند از

۱ - اذان گفتن

۲ - بیرون رفتن به سوی نماز جمعه

۳ - صف اول نماز جماعت (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ص ۴۹۰ ، بحار الانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۹۷) .

۵۳ - مرگ در راه نماز جمعه

عن علی - علیه السلام - قال

ضمنت لسته علی الله الجنه منهم رجل خرج الى الجمعة فمات فله الجنه

از علی (ع) نقل شده که فرمود برای شش نفر بهشت را ضامن هستم که خداوند به آن ها عطا کند از آن ها مردی است که در راه رفتن به نماز جمعه بمیرد. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۱۱).

۵۴ - به نماز جمعه بروید!

عن عبدالملک قال

قال لی ابو جعفر - علیه السلام - مثلك يهلك و لم یصل فریضه فرضها الله ، قال قلت کیف اصنع ؟ قال صلوا جماعه ، یعنی صلاه الجمعه

از عبدالملک نقل شده که گوید امام باقر (ع) به من فرمودند همچون تویی بمیرد و واجبی را که خداوند واجب کرده ، به جانیاورد ؟ گوید عرض کردم چه کنم ؟ فرمود نماز را با جماعت بخوانید ، یعنی نماز جمعه را به جا بیاورید . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۱۲).

۵۵ - ترس از عدم حضور در نماز جمعه

نهی علی - علیه السلام - ان یشرب الدواء یوم الخمیس مخافه ان یضعف من الجمعة

علی (ع) از خوردن دارو و در روز پنج شنبه نهی فرمود مبادا (به دلیل سستی) از حضور در نماز جمعه ناتوان شود . (بحار الانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۹۷).

۵۶ - نماز جمعه و مسافرت

قال علی - علیه السلام -

ولا تسافر فی یوم جمعه حتی تشهد الصلاه الا فاصلا فی سبیل الله ، او فی امر تعذر به

پیش از حضور در نماز جمعه سفر مکن ، مگر اینکه کار واجبی (مانند جهاد) در راه خدا انجام دهی ، یا به سراغ کاری بروی

که شرعا معذور باشی . (نهج البلاغه ، فیض الاسلام ، ص ۱۰۷۰ ، ۱۰۶۹) .

۵۷ - اهمیت شب و روز جمعه

عن النبی -صلی الله علیه وآله - قال

ان ليله الجمعة و يوم الجمعة اربع و عشرون ساعه ، لله ، - عزوجل - فی كل ساعه ست مائه الف عتیق من النار

از پیامبر (ص) نقل شده که فرمود همانا شب جمعه و روز جمعه ، بیست و چهار ساعت است که خداوند در هر ساعت ششصد هزار تن را از آتش آزاد می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۵۵) .

۵۸ - عن علی - علیه السلام - قال

لاتسافر فی الیوم الجمعة حتی تشهد الصلاه الا فاصلا فی سبیل الله او فی امر تعذر فیه

از علی (ع) نقل شده که فرمود در روز جمعه مسافرت نکن مگر در راه خدایا در امری که معذور هستی . (بحار الانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۹۹) .

۵۹ - حق روز جمعه

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

ان للجمعه حقا واجبا فایاک ان تضعی او تقصر فی شیء من عبادہ الله و التقرب الیه بالعمل الصالح ، و ترک المحارم کلها ، فان الله یضاعف فیه الحسنات ، و یمحوفیه السيئات و یرفع فیه الدرجات و یومه مثل لیله فان استطعت ان تحییها بالدعاء و الصلاد فافعل ، فان الله یضاعف فیه الحسنات و یمحوفیه السيئات ، وان الله واسع کریم

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود برای جمعه حقی است واجب ، بترس از اینکه آن را ضایع کنی ، یا در چیزی از پرستش خدا ، و نزدیکی جستن به سوی او با عمل شایسته و ترک کردن همه حرامها کوتاهی کنی ، زیرا خداوند در آن نیکیها را می افزاید و گناهان را محو می سازد و در آن مقامها را بالا می برد و روز آن مانند شبش هست و اگر توانستی آن را با دعا و نماز احیا کنی ، بکن زیرا خداوند در آن نیکیها را می افزاید و گناهان را محو می کند ، همانا خداوند بسیار بخشنده و کریم است . (بحار الانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۷۵) .

۶۰ - افضل روزها

عن الصادق - عليه السلام - قال

ما طلعت الشمس بيوم افضل من يوم الجمعة ، و ان كلام الطير فيه اذا لقي بعضها بعضا سلام سلام يوم صالح

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمودن خورشید به روزی طلوع نکرد که از روز جمعه افضل باشد ، آنگاه که مرغان در آن روز به هم می رسند گویند ، سلام

، سلام ، روز مبارک است . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۷۳) .

۶۱ - نماز جمعه و زندانیان

عن الصادق - علیه السلام - قال

ان علی الامام ان ینخرج المحبسين فی الدین یوم الجمعه الی الجمعه و یوم العید الی العید و یرسل معهم فاذا قضاوا الصلاه و العید ردهم الی السجن

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمود همانا برعهده امام است آنان را که زندانی هستند روز جمعه به نماز و روز عید به نماز عید بیرون آورد و ماءمورها را با آنان بفرستند ، آنگاه که نماز را خواندند آنها را به زندان برگردانند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۶) .

ب) ترک نماز جمعه

۶۲ - کار در وقت نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من استاءجر اجیرا فلا یحسبه عن الجمعه فیاثم

هرکس کارگری را به کار گمارد ، او را از رفتن به نماز جمعه منع نکند ، که مرتکب گناه شده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۷) .

۶۳ - ترک نماز جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

من ترک ثلاث جمع متعمدا من غیر علیه طبع الله علی قلبه

کسی که سه مرتبه عمدا وبدون جهت نماز جمعه را ترک کند ، خداوند قلب او را مهر می زند . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۷) .

۶۴ - نتیجه ترک نماز جمعه

قال علی - علیه السلام -

من ترك الجمعة ثلاثا متتابعه لغير عله كتب منافقا

هر کس که سه نوبت پیاپی نماز جمعه را بدون عذر ترک نمایند در زمره منافقان به شمار می رود . (مستدرک الوسائل ، ج ۸ ، ص ۴۰۷ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۴۲۷) .

۶۵ - ترک جمعه بدون عذر

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من ترك الجمعة ثلاث مرات من غير عله ولا مرض ولا عذر طبع الله على قلبه

هر کس سه بار نماز جمعه را بدون آن که بیماری یا عذر دیگری داشته باشد ، ترک گوید ، خداوند بر قلبش مهر می زند . (کنز العمال ، حدیث ۲۱۱۴۷) .

۶۶ - كفاره ترك جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من فاتته الجمعة بغير عذر فليصدق بدرهم او نصف درهم او صاع حنطه او نصف صاع

(قدمه بن ویره روایت کرده که) پیامبر گرامی (ص) فرمود هر کسی که سه نماز جمعه را بدون عذر از دست دهد ، باید یک درهم یا نیم درهم ، یک صاع یا نصف صاع گندم صدقه دهد . (کنز العمال ، حدیث ۲۱۱۳۹) .

۶۷ - بی اعتنایی به نماز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من ترك ثلاث جمع تهاونا بها ، طبع الله على قلبه

هر کسی که نماز جمعه را سه بار و از روی سهل انگاری و بی اعتنایی ترک کند ، خداوند بر قلب او مهر می زند . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۶ ، کنز العمال ، حدیث ۲۱۱۳۳) .

۶۸ - مهر نفاق بر قلبها

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لينتهين اقوام عن ودعهم الجمعات او ليختمن الله على قلوبهم ثم ليكونن من الغافلين

از ترك جمعه پرهيزيد كه در غير اين صورت بر قلبهاى شما مهر نفاق زده خواهد شد ، و در صف غافلان قرار خواهيد گرفت . (كنز العمال ، حديث ٢١١٣٤) .

٦٩ - سبک شمردن نماز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لايزال العبد متهاونا بالجمعه حتى يغضب الله عليه

بنده اى كه نماز جمعه را سبک بشمارد ، خداوند بر او خشم گيرد . (كنز العمال ، حديث ٢١١٥٥) .

ج (آثار نماز جمعه

٧٠ - ثواب نماز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان لكم فى كل جمعه حجه و عمرد فالحجه الهجيره للجمعه و العمره انتظار العصر بعد الجمعه

هر روز جمعه براى شما ثواب يك حج و يك عمره است ، حج شما شتاب و مبادرت به نماز جمعه و عمره است ، حج شما شتاب و مبادرت به نماز جمعه و عمره شما انتظار اقامه نماز عصر پس از نماز جمعه است . (كنز العمال ، ج ٧ ، ص ٧٣٧ ، حديث ٢١١٧٣) .

٧١ - ناءثير نماز جمعه

قال الصادق - عليه السلام -

ما من قدم سعت الى الجمعه الا حرم الله جسدها على النار

هرگامى كه به سوى نماز جمعه برداشته شود ، خداوند آتش دوزخ را بر صاحب آن گام حرام مى كند . (وسائل الشيعه ، ج ٥ ، ص ٣) .

۷۲ - آزادی از آتش

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان الله تعاليل في كل يوم جمعه ست ماء الف عتيق يعقتهم من النار كلهم قداستو جبوا النار

همانا خداوند در هر روز جمعه صد هزار نفر را ، که تمامی آن ها مستحق جهنم می باشند از آتش دوزخ آزاد می کند .
(کنز العمال ، حدیث ۳۱۰۳۴) .

۷۳ - اشتیاق مسافر به نماز جمعه

عن الصادق جعفر بن محمد عن ابیه علیهم السلام

ایما مسافر صلی الجمعه رغبه فیها وحبا لها اعطاه الله - عزوجل - اجر مائه جمعه للمقیم

هر مسافری که از روی اشتیاق نماز جمعه بخواند ، خدا به او اجر صد نماز جمعه مقیم را بدهد . (امالی شیخ صدوق ، ص ۱۱ ، وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳۶) .

۷۴ - نماز جمعه کفارہ گناهان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

الجمعه کفارہ لمابینها و بین الجمعه التي قبلها ، و زیاده ثلاثه ایام

نماز جمعه کفارہ گناهان میان این جمعه و جمعه قبل و سه روز پیش از آن می باشد . (کنز العمال ، حدیث ۲۱۰۸۸) .

۷۵ - افزایش حسنات و محو گناه در روز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان يوم الجمعه سيد الايام يضاعف الله فيه الحسنات و يمحو فيه السيئات و يرفع فيه الدرجات و يستجيب فيه الدعوات و يكشف فيه الكربات و يقضى فيه الحوائج العظام

به درستی که روز جمعه سرور روزها است ، و خداوند در آن روز حسنات را مضاعف و گناهان را محو می کند و درجات را بالا- برده و دعاها را مستجاب می نماید و گرفتاریها را برطرف و حاجات سنگین را برآورده می سازد . (اصول کافی ، ج ۳ ،

۷۶ - نماز جمعه سبب نزدیکی به خدا

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

يجلس الناس من الله يوم القيامة على قدر رواحهم الى الجمعات الاول والثاني و الثالث

روز قیامت مردم نزدیک خداوند متعال به اندازه رفتن آنها به نماز جمعه می نشینند ، هر کس اول برود در مرتبه اول از نزدیک می نشیند سپس دوم و سوم ، یعنی از کرامت خداوند و سایر مهربانی های او . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۳۱) .

۷۷ - كفارة گناهان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

الجمعه الى الجمعة و الصلوات الخمس كفارات لما بينهن ما اجتنب الكبائر .

نماز جمعه تا نماز جمعه دیگر و نمازهای پنجگانه ، كفارة گناهان میان جمعه ها است تا وقتی که از گناهان کبیره دوری نماید . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۲۰ ، ح ۲۱۰۸۹) .

۷۸ - آسوده از سؤال در قبر

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ما من مسلم يموت يوم الجمعة او ليلة الجمعة الا وقاه الله تعالى فتنة القبر

هر مسلمانی روز جمعه بمیرد ، خداوند او را از سؤال نکیر و منکر ننگه می دارد . (کنز العمال ج ۷ ، ص ۷۰۹ ، ح ۲۱۰۴۵) .

۷۹ - كفارة گناهان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

الغسل يوم الجمعة كفارة و المشى الى الجمعة كل قدم منها كعمل عشرين سنة فاذا فرغ من صلوه الجمعة اجيز بعمل ماءتى

غسل روز جمعه کفاره گناه است ، و هر گامی که به سوی نماز جمعه برداشته می شود ، برابر عمل بیست سال است ، و چون از نماز جمعه فارغ شود به پاداش عبادت دویست سال نایل گردد . (کنز العمال ، حدیث ۲۱۰۹) .

۸۰ - روز جمعه ملائکه بر درب مساجد

عن ابی سعید عن النبی -صلی الله علیه وآله -

إذا كان يوم الجمعة قعدت الملائكة على ابواب المسجد فيكتبون من جاء من الناس على قدر منازلهم ، فرجل قدم جزورا و رجل قدم بقره و رجل قدم شاه و رجل قدم دجاجة و رجل قدم عصفورا و رجل قدم بيضه فاذا اذن المؤذن و جلس الامام على المنبر طووا الصحف و دخلوا المسجد يستمعون الذكر

چون روز جمعه فرا رسد ، ملائکه بر درب مساجد نشسته و نام هرکس از مردم را که به مسجد آید ، متناسب با موقعیت و منزلت او یادداشت نمایند . مردی ثوابش به اندازه ای باشد که گویا شتری در راه خدا داده و ثواب دیگری به قدر قربانی گاو و ثواب فردی به اندازه هدیه گوسفندی و ثواب مردی به قدر انفاق مرغی و ثواب دیگری برابر با دادن گنجشک و پاداش مرد دیگر به قدر بخشش تخم مرغ باشد ، و وقتی مؤذن اذان گوید و امام جمعه در جایگاه قرار گیرد ، دفاتر ثبت نام برچیده شود و فرشتگان برای شنیدن ذکر (خطبه یا . . .) داخل مسجد می

شوند . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۷۱۲ ، ح ۲۱۰۵۶)

۸۱ - کار و نماز جمعه

قال الصادق - عليه السلام -

من استاءجر اجيرا ثم حبسه عن الجمعة يبؤ باءثمه ، و ان كان هو لم يحبسه اشتركا في الاجر

هرکس کارگری (در روز جمعه) به کار گمارد سپس او را از شرکت در نماز جمعه منع کند ، گناه او را بر عهده گرفته است و اگر وی را از شرکت در نماز جمعه باز ندارد (و کارگر در نماز شرکت کند) کارگر و کارفرما در ثواب آن نماز شریک هستند . (التهدیب ، ج ۲ ، ص ۱۷۵) .

۸۲ - شب معراج

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لما اسرى بي الى السماء ليله المعراج راءيت تحت العرش سبعين الف مدينه ، كل مدينه كدنياكم ، و ملائكة ناشري ، اجنحتهم ، يسبحون الله و يهللون و يقولون اللهم اغفر للذين يحضرون صلوه الجمعة اللهم اغفر للذين يغتسلون يوم الجمعة

وقتي که شب معراج مرا به آسمان بردند ، زیر عرش خدا هفتاد هزار شهر را دیدم که هر شهری همانند دنیای شما بود . و فرشتگانی را دیدم که بالهایشان را گسترده بودند و خدا را تسبیح و تهلیل می کردند و می گفتند خدایا کسانی را که در نماز جمعه حاضر می شوند بیامرزد ، خدایا کسانی را که روز جمعه غسل می کنند ، رحمت کن . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰ و ۱۱) .

۸۳ - نماز جمعه و هراس روز قیامت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ما من مؤ من مؤ من مشى بقدميه الى الجمعة الا خفف الله عليه احوال يوم القيامة بعد ما يخطب الامام ، و هي ساعه يرحم الله فيها المؤمنین و المؤمنات

هر مؤ منی که پیاده به نماز جمعه برود ، خداوند (پس از خطبه امام) هراس روز قیامت را برای او سبک سازد ، چرا که این ساعت همان ساعتی است که خداوند در آن ، مرد و زن مؤ من را مورد رحمت قرار می دهد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۱) .

۸۴ - کسانی که به نماز جمعه نمی روند

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لقد هممت انا مر رجلا يصلى بالناس ثم احرق على رجال يتخلفون عن الجمعة بيوتهم

هر آینه دستور دهم مردی را که برای مردم امامت نماز جمعه کند ، و مردم از شرکت در نماز جمعه سرباز زنند ، سزاوار و به جا است که خانه آنان را آتش زنم . (کنز العمال ، حدیث ۲۱۱۳۱) .

۸۵ - نماز جمعه و بشخودگی گناهان

عن رسوله -صلى الله عليه وآله -

من اتى الجمعة ايمانا و احتسابا استاءلف العمل

هر کس از نظرایمان و طلب پاداش آخرت به نماز جمعه بیاید ، بندگی خدا را از سر گیرد (یعنی تمام گناهان گذشته او بخشوده می شود) . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۳) .

۸۶ - روز جمعه ملائکه بر درب مساجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

يبعث الملائكة يوم الجمعة الى ابواب المساجد يكتبون الاول فالاول فاذا صعد الامام على المنبر طويت الصحف

فرشتگان روز جمعه فرستاده می شوند تا بر درب مساجد ایستاده و نام شرکت کنندگان در نماز جمعه را به ترتیب ورود به مسجد بنویسند و هنگامی که امام جمعه بر روی منبر (جایگاه خطبه) قرار گرفت ، دفاتر ثبت نام برچیده می شود . (کنز العمال ، حدیث ۲۱۰۵۶) .

۸۷ - نفرین فرشتگان

عن النبي -صلى الله عليه وآله - قال

من سافر يوم الجمعة عليه ملكان ان لا يصاحب في سفره ، ولا تقضى له حاجة

هر کس که در روز جمعه مسافرت کند ، دو فرشته به وی نفرین می کنند در سفرش یاری نشود و برای او حاجتی برآورده

نگردد . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۱۴) .

۸۸ - در فضیلت روز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

يوم الجمعة سيد الايام و اعظم عند الله من يوم الاضحى و يوم الفطر

پیامبر خدا -صلى الله عليه وآله - فرمود روز جمعه آقای روزهاست و نزد خدا از روز عید قربان و روز عید فطر بزرگتر است (و این امر اهمیت نماز جمعه و بزرگی و ثواب آن را می رساند) . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۶۷) .

۸۹ - بخشودگی چهار گروه

عن رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اربعه يستاءنفون العمل المریض اذا برء و المشرک اذا اسلم ، و الحاج اذا فرغ و المنصرف من الجمعة

چهار نفر بندگی از سرگیرند (یعنی گناهان گذشته آنها بخشوده می شوند) بیمار آنگاه که خوب شود ، و مشرک آنگاه که اسلام آورد ، حج گزارنده آنگاه که فارغ شود ، و کسی که از نماز جمعه برگردد . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۹۷)

۹۰ - وضو برای نماز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من توءاء فاء حسن ثم اتى الجمعة فدنا و انصت و استمع غفر له ما بينه و بين الجمعة الاخرى ، و زیاده ثلاثه ایام

هر کس وضو بگیرد و وضو را نیکو انجام دهد ، سپس به نماز جمعه بیاید و به خطبه ها گوش فرادهد ، گناهان وی در فاصله میان آن جمعه و جمعه دیگر و سه روز بیشتر از آن بخشیده شود . (سنن ابن ماجه ، ج ۱ حدیث ۱۰۷۶/۱۹۶) .

۹۱ - برتری جمعه های ماه رمضان

عن جابر قال ابو جعفر - علیه السلام -

ان لجمع شهر رمضان لفضلا على جمع سائر الشهور كفضل رسول الله -صلى الله عليه وآله - على سائر الرسل

امام باقر (ع) فرمود همانا برای جمعه های ماه رمضان بر جمعه های سایر ماهها برتری است مانند برتری پیامبر خدا (ص) بر سایر پیامبران (بحارالانوار، ج ۸۹، ص ۸۳).

۹۲ - پیشی گیرندگان به سوی بهشت

عن الصادق - علیه السلام - قال

فضل الله الجمعه غيرها من الايام ، و ان الجنان لتزخرف و تزین يوم الجمعه لمن اتاها ، و انکم لتسابقون الى الجنه على قدر سبقکم الى الجمعه ، و ان ابواب السماء لتفتح لصعود اعمال العباد

از امام صادق (ع) نقل شده که فرمودن خداوند متعال روز جمعه را بر سایر روزها برتری داده و بهشت، روز جمعه برای آنان که به آن می آیند زینت داده می شود، و شما به اندازه پیشی گرفتنتان به سوی نماز به بهشت پیشی می گیرید، و در این روز درهای آسمان برای بالا رفتن علمهای بندگان باز می شود. (بحارالانوار، ج ۸۹، ص ۲۱۳).

۹۳ - ثواب نماز جمعه برای نمازگزاران

عن عبدالله عباس قال

اذا كان يوم امر الله تعالى ان ينصب عند البيت المعمور منبرا و تحتوشه الملائكه و يؤذن جبرئيل و يقدم ميكائيل و يصلون الملائكه خلفه فاذا فرغوا يقول جبرئيل الهى و هبت ثواب هذا الاذن لامه محمد - صلى الله عليه وآله - يقول ميكائيل و هبت ثواب هذه الامامه للائم من امه محمد - صلى الله عليه وآله - و تقول الملائكه و هبنا ثواب هذعه الصلوه للمصلين من امه محمد - صلى الله عليه وآله - فيقول الله تعالى تجودون على و انا اولى بالجود و الكرم اشهدكم انى غفرت ذنوب امه محمد - صلى الله عليه وآله - فيفرون الى الجمعه الاخرى

ابن عباس می گوید هنگامی که روز جمعه فرا رسد، خدای تعالی امر فرماید تا منبری در بیت المعمور، نصب شود و فرشتگان اطراف آن گرد آیند و جبرئیل

اذان گوید و میکائیل امامت کند و ملائکه پشت سر او نماز گزارند ، و چون فارغ شوند جبرئیل گوید خداوند ثواب این اذان را به امت محمد -صلی الله علیه وآله - هدیه نمودم ، و میکائیل گوید ثواب این امامت جمعه را به امامان محمد (ص) بخشیدم ، و فرشتگان گویند ثواب این نماز(جمعه) را به نماز گزاران امت محمد (ص) هدیه نمودیم ، و خداوند گوید شما بر خلق من جود و کرم نمودید و من به جود و کرم سزاوارترم ، شمارا گواه می گیرم که گناهان امت محمد (ص) را بخشیدم ، آنگاه تا جمعه دیگر پراکنده می شوند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۶۱)

۹۴ - فضایل روز جمعه

عن رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ان يوم الجمعة سيد الايام ، يضاعف الله فيه السيئات و يرفع فيه الدرجات و يستجيب فيه الدعوات و يكشف فيه الكربات و يقضى فيه الحاجات العظام و هو يوم المزيد ، لله فيه عتقاء و طلقاء من النار ، ما دعاه الله فيه احد من الناس ، و عرف حقه و حرمة الا كان حتما على الله ان يجعله نم عتقائه و طلقائه من النار ، و ان مات فى يومه و ليلته مات شهيدا و بعث امنا و ما استخف احد بحرمة و ضيع حقه الا كان حقا على الله - عزوجل - ان يصلية نار جهنم الا ان يتوب

از پیامبر خدا -صلی الله علیه وآله - نقل شده که فرمود همانا روز جمعه آقای روزهاست ، و خداوند در آن نیکیها را زیاد گرداند ، گناهان را محو می نماید ،

مقامها را بالا- می برد ، دعاها را قبول می کند ، غمها را برطرف می سازد ، حاجتهای بزرگ را روا می سازد و آن روز ، روز افزون است و در آن روز خداوند مخلوقی را از آتش می کند در آن روز هر کسی از مردم خدا بخواند ، حق و حرمت آن روز را بشناسد ، و بر خداوند واجب است که او را از رها شدگان و آزادشدگان از آتش قرار دهد اگر در روز یا شب بمیرد ، شهید می میرد ، و ایمن برانگیخته می شود و اگر کسی آن روز را سبک بشمارد و حق آن را ضایع گرداند ، بر خداوند عزوجل حق است که او را بر آتش جهنم داخل کند ، مگر اینکه توبه کند . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۷۴) .

۹۵ - فرشتگان و نماز جمعه

عن النبی -صلی الله علیه وآله - قال

إذا كان يوم الجمعة كان على باب المسجد ملائكة يكتبون الاول فالاول فاذا جلس الامام طووا الصحف ، و جاؤا يستمعون الذكر

هنگامی که روز جمعه شد ، بر در مسجد فرشتگانی باشند که داخل شونده اول و دوم را به ترتیب می نویسند ، چون امام به خواندن خطبه شروع کرد ، کاغذها را می پیچند ، و می آیند به ذکر خدا گوش فرا می دارند . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۱۲) .

۹۶ - نزول رحمت در روز جمعه

روی المعلى بن خنيس قال

سمعت ابا عبد الله - عليه السلام - يقول من وافق منكم يوم الجمعة فلا يشغلن بشيء غير العباده فيه يغفر للعباد ، و تنزل عليهم الرحمه

معلى بن خنيس روايت کرده ، گفت از امام صادق (ع) شنيدم که می فرمود هر کس از شما روز جمعه را درک کند ، به چیزی جز عبادت نپردازد ، زیرا در آن روز آمرزیده می شود و بر آنان رحمت نازل می گردد . (بحارالانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۷۵) .

(د) آداب و کیفیت نماز جمعه

۹۷ - خطبه جزء نماز است

قال الصادق - عليه السلام -

انما جعلت الجمعة ركعتين من اجل الخطبتين ، فهى صلاه حتى ينزل الامام

از این رو نماز جمعه دو رکعت است که دو خطبه قبل از نماز به جای دو رکعت است و آن دو خطبه جزء نماز است تا خطیب فرود آید. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۱۵).

۹۸ - محدوده نماز جمعه

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

تجب الجمعة علی کل من کان منها علی فرسخین

نماز جمعه بر کسی که در دو فرسنگی آن قرار دارد، واجب است. (وسائل الشیعه، ج ۵، ص ۱۲).

۹۹ - استثناء سه گروه از وجوب نماز جمعه

قال علی - علیه السلام -

الجمعه واجبه علی کل مؤ من الا الصبی و المراه و العبد و المریض

نماز جمعه بر هر فرد مؤ من واجب است مگر بر کودک، زن، بنده و مریض (مستدرک الوسائل، ج ۶، ص ۱۰).

۱۰۰ - وقت نماز جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

إذا زالت الشمس یوم الجمعة فابداء بالمکتوبه

وقتی که زوال در روز جمعه حاصل شد، نماز فریضه را شروع کن. (اصول کافی، ج ۲، ص ۴۲).

۱۰۱ - شرط اجرای نماز جمعه در شهر

قال الصادق - علیه السلام -

لاجمعه الا فی مصر تقام فیہ الحدود

نماز جمعه تنها در شهری که در آن حدود شرعی اجرا گردد، اقامه می شود. (تهذیب، ج ۳، ص ۲۳۸).

۱۰۲ - اعمال قبل از شرکت در نماز جمعه

قال الباقر - عليه السلام -

لا- تدع الغسل يوم الجمعة فانه سنه و ثم الطيب و البس صالح ثيابك وليكن فراغك من الغسل قبل الزوال فاذا زالت فقم و عليك بالسكينه و الوقار

غسل روز جمعه را مکن ، که کاری مستحب است و عطر استعمال کن و لباس شایسته خویش را بپوش و باید پیش از ظهر از غسل فارغ گردی ، و چون ظهر شد (برای شرکت در نماز جمعه) بلند شو و بر تو باد به رعایت آرامش و وقار . (اصول کافی ، ج ۳ ص ۴۱۷) .

۱۰۳ - آمادگی برای نماز جمعه از روز قبل

عن ابی جعفر - عليه السلام - قال

و الله لقد بلغنی ان اصحاب النبی -صلى الله عليه وآله - كانوا يتجهزون للجمعه يوم الخميس ، لانه يوم مضيق على المسلمين قسم به خداوند ، که شنیده ام که اصحاب پیامبر از روز پنجشنبه خود را برای اقامه نماز جمعه آماده می کردند ، چون روز جمعه برای مسلمین محدود و فشرده بود . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۴۶) .

۱۰۴ - سکوت هنگام خطبه

قال الصادق - عليه السلام -

اذا خطب الايام يوم الجمعة فلا ينبغي لاحد ان يتكلم حتى يفرغ الامام من خطبته

هنگامی که امام در روز جمعه خطبه می خواند شایسته نیست کسی حرف بزند تا آنگاه که امام از خطبه فارغ شود . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۴۲۱) .

۱۰۵ - استفاده از منبر در نماز جمعه

قال الصادق - عليه السلام -

كان رسول الله -صلى الله عليه وآله - اذا خرج الى الجمعة قعد على المنبر حتى يفرغ المؤمنون

چون رسول خدا -صلی الله علیه وآله - به مصلاهی جمعه می رفت ، بر روی منبر می نشست تا مؤذن از گفتن اذان فارغ گردد .
(تهذیب ، ج ۳ ص ۲۴۴) .

۱۰۶ - نتیجه رعایت آداب نماز جمعه

قال النبی -صلی الله علیه وآله -

من اغتسل یوم الجمعة و مس من طیب امرائه ، ان کان لها و لبس من صالح ثیابه ثم لم یتخط رقاب الناس و لم یبلغ عند الموعظه کان کفاره لما بینهما و من لغی و تخطی رقاب الناس کانت له له ظهرا

هرکس روز جمعه غسل نماید ، و از عصر همسرش به خود بزند و جامه مناسبی بپوشد و به هنگام عبور از صفهای نماز جمعه پای بر روی لباس و سر و دوش مردم نگذارد و هنگام خطبه خواندن امام سخن نگوید ، نماز جمعه او کفاره گناهان او در فاصله دو نماز جمعه می باشد ، ولی اگر در بین خطبه ها حرف بزند باید نماز ظهر بخواند . (بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۲۱۲) .

۱۰۷ - وجوب سکوت هنگام خطبه

قال الباقر - علیه السلام -

اذا قام الامام یخطب فقد وجب علی الناس الصمت

هنگامی که امامسأله روز جمعه (خطبه می خواند بر مردم واجب است که سکوت نمایند . (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۴۲۱) .

۱۰۸ - عدالت در امام جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

لا جمعه الا مع امام عدل تقی

نماز جمعه به امامت عادل با تقوا اقامه می شود . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۰) .

۱۰۹ - نظافت در نماز جمعه

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من قلم اظافيره يوم الجمعة و اخذ من شاربہ و استاك و افرغ على راسه من الماء حين يروح الى الجمعة شيعه سبعون الف ملك كلهم يستغفرون له و يشفعون له

هر كس ناخنها و شارب خود را در روز جمعه بگیرد ، و مسواك زند و چون آهنگ نماز جمعه كند بر سرش آب بریزد(غسل كند) هفتاد هزار فرشته او را بدرقه نمایند و جملگی برایش استغفار نموده و شفاعتش كنند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۶) .

۱۱۰ - چگونه به نماز جمعه برویم

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من اغتسل يوم الجمعة واستاك و مس من طيب كان عنده و لبس من احسن ثيابه ثم خرج حتى اتى الى الجمعة و لم يتخط رقاب الناس ثم انصت الى الخطبه كان كفارد ما بينها و بين الجمعة التي قبلها و زياده ثلاثه ايام ، لقوله تعالى من جاء بالحسنه فله عشر امثالها

هر كس روز جمعه غسل کرده مسواك زند ، و از عطری كه دارد استعمال نماید و بهترین جامه اش را بپوشد ، سپس از خانه بیرون رود تا به مصلاي جمعه برسد و (هنگام گذشتن از صف نماز گزاران) پا بر دوش آنها نگذارد و سپس به خطبه گوش فرا دهد ، این عمل او كفاره گناهانی است كه در فاصله میان آن جمعه تا جمعه پیشین و سه روز پس از آن از وی سرزده است ، زیرا خدای تعالی می فرماید هر كس كاری نيك انجام دهد ده برابر پاداش دریافت می دارد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۴۳) .

۱۱۱ - آداب امام جمعه

قال الصادق - عليه السلام -

ينبغي للامام يوم الجمعة ان يتطيب و يلبس احسن ثيابه و يتعمم

سزاوار است برای امام جمعه روز جمعه ، عطر بزند ، و بهترین لباس را بپوشد ، و عمامه بر سر بگذارد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۸) .

۱۱۲ - آداب نماز جمعه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من اغسل يوم الجمعة و لبس صالح ثيابه و مس من طيب اهله ، ثم راح الى الجمعة و لم يؤذ و لم يتخط رقاب الناس كان كفاره ما بينه و بين الجمعة الاخرى و زياده ثلاثه ايام الى ما شاء الله من الاضعاف ، لان الله يقول من جاء بالحسنه فله عشر امثالها ، و يؤت من لدنه اجرا عظيما بعد العشر

هر کس روز جمعه غسل نماید و جامه مناسبی بپوشد ، و از عطر خانواده استعمال نماید ، سپس به سوی نماز جمعه راونه گردد ، و (در مصلا و مسیر حرکت) موجبات اذیت و آزار کسی را فراهم نساخته و پا بر دوش مردم نگذارد این عمل او کفاره گناهانی است که میان این جمعه و جمعه دیگر و سه روز پس از آن ، از او سر زده است و چون خدا خواهد مضاعف کند ، زیرا خداوند می فرماید هر کس کار نیک انجام دهد ، برای او ده برابر ثواب خواهد بود ، و از سوی خدا به او اجری عظیم داده خواهد شد ، پس از تکیه ده برابر پاداش یابد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۸۸) .

۱۱۳ - واجب شدن نماز جمعه

قال الباقر - عليه السلام -

تجب (الجمعه) على سبعة نفر من المسلمين

وقتی تعداد نماز گزاران به هفت تن رسید ، نماز جمعه واجب می شود . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۸) .

۱۱۴ - نشستن بین دو خطبه

ان النبی -صلى الله عليه وآله - كان يخطب خطبتين ، يجلس بينهما ، جلسة ، زاد بشر و هو قائم

پیامبر اکرم (ص) در نماز جمعه دو خطبه می خواند و میان آن دو کمی می نشست (بشر) می افزاید آن حضرت بین دو خطبه در حالت ایستاده ، مکث و سکوت می کرد . (سنن ابن ماجه ، ج ۱ حدیث ۱۹۸/۱۰۹۰)

۱۱۵ - جمعیت نماز جمعه

قال الصادق - عليه السلام -

إذا كان قوم في قرية صلوا اربع ركعات فان كان لهم من يخطب بهم جمعوا اذا كانوا خمسه نفر ، و انما جعلت ركعتين لمكان الخطبتين

اگر کسانی در جایی بودند که (به جای نماز جمعه) نماز ظهر ، بگزارند ، و چنانچه در میان آنها کسانی باشد که قادر به خواندن خطبه جمعه باشد و تعداد حاضران نیز پنج نفر باشد ، باید نماز جمعه بخوانند نماز جمعه به جهت وجود دو خطبه دو

رکعت مقرر شده است . (تهذیب ج ۳ ، ص ۲۳۸)

۱۱۶ - صفوف اول را پر کنید

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان النبى الله -صلى الله عليه وآله - قال احضروا الذكر وادنوا من الامام فان الرجل لا يزال يتباعد حتى يؤخر فى الجنه و ان دخلها

به نماز جمعه حاضر شوید و نزدیک امام بنشینید ، چرا که یک فرد هر چه از امام جمعه دور بنشیند در رفته به بهشت در آخر قرار می گیرد ؛ گرچه داخل آن شود . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، حدیث ۶۶۳/۱۱۰۸) .

۱۱۷ - شرایط شروع نماز جمعه

قال الصادق - عليه السلام -

يبدأ بالخطبه يوم الجمعة قبل الصلوه ، و اذا صعد الامام جلس ، و اذن المؤذنون بين يديه ، فاذا فرغوا من الاذان قام فخطب و وعظ ثم جلس جلسه خفيفه ، ثم قال فخطب خطبه اخرى يدعو فيها ، ثم اقام المؤذنون للصلوه و نزل فصلى الجمعة ركعتين يجهر فيها بالقرئه

خطبه نماز جمعه پیش از نماز خوانده می شود و چون امام در جایگاه نماز قرار گرفت می نشیند و مؤذنها در حضور او اذان می گویند و هنگامی که اذان پایان یافت امام بلند شده و به خواندن خطبه و موعظه می پردازد ، و در پایان خطبه اول اندکی می نشیند ، سپس بلند می شود و خطبه دیگر را ایراد کرده و دعا می نماید ، سپس اذان گویان اقامه نماز می گویند ، امام از جایگاه پایین می آید و دو رکعت نماز جمعه گزارده و قرائت نماز را بلند می خواند . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، ص ۶۵۱ ، حدیث ۶۵۲/۱۰۸۰) .

۱۱۸ - مردم به چه صورت بنشینند ؟

قال على - عليه السلام -

يستقبل الناس الامام (عندالخطبه) بوجوههم و يصغون اليه

مردم به هنگام خطبه رو به روی امام می نشینند و به خطبه او گوش فرا می دهند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۰۲) .

قال الصادق - عليه السلام -

ينبغي للامام الذي يخطب الناس يوم الجمعة ان يلبس عمامه في الشتاء والصيف و يتردى ببرد يمني او عدني و يخطب و هو قائم يحمد الله و يثنى عليه ثم يوصي بتقوى الله و يقرأ سورة من القرآن صغيره ثم يجلس ثم يقوم فيحمد الله و يثنى عليه و يصلي على محمد -صلى الله عليه وآله - و على ائمه المسلمين و يستغفر للمؤمنين و المؤمنات فاذا فرغ من هذا اقام المؤذن فضلي بالناس ركعتين يقرأ في الاولى بسوره الجمعه و في الثانيه بسوره النماقين

شایسته است خطیب (امام) جمعه در تابستان و زمستان عمامه بگذارد و عبایی از برد یمنی یا عدنی بپوشد و خطبه را ایستاده ایراد کند ، سپس حمد و ثنای الهی گوید و مردم را به تقوا سفارش نماید ، و (در پایان خطبه) سوره کوچکی از قرآن بخواند و بنشیند ، و بعد (برای خطبه دوم) بلند شود و حمد و ثنای خدا کند و صلوات بر محمد و بر ائمه مسلمین بفرستد و برای زنان و مردان مؤمن طلب استغفار نماید . چون خطبه تمام شد ، مؤذن اقامه بگوید ، آنگاه امام دو رکعت نماز (در رکعت اول سوره جمعه و در رکعت دوم سوره منافقون) بخواند . (اصول کافی ، ج ۳ ،

۱۲۰ - حضور در مصلا پیش از شروع خطبه ها

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان الملائكة على ابواب المسجد يكتبون الناس على منازلهم جاء فلان من ساعه كذا و كذا و جاء فلان من ساعه كذا و كذا ،
جاء فلان و الامام يخطب ، جاء فلان فادرك الصلوه ، و لم يدرك الخطبه

فرشتگان (در روز جمعه) بر درهای مساجد قرار گیرند ، و اسامی مردم را حسب زمان حضورشان ثبت می نمایند و بنویسند
که فلان نماز گزار ساعت چند فلانی ساعت چند و فلانی چه ساعتی وارد شد که امام جمعه در حال خواندن بود ، و فلان فرد
آمد و نماز جمعه را درک کرد و به خطبه نرسید . (کنز العمال ، حدیث ، ۲۱۱۷۸).

۱۲۱ - دو خطبه به جای دو رکعت

قال الصادق - عليه السلام -

انما جعلت الخطبه عوضا عن الركعتين اسقطتا من صلوه الظهر فهى كالصلوه لايحل فيها الا ما يحل فى الصلوه

خطبه های (نماز جمعه) را به جای دو رکعتی که از نماز ظهر برداشته شده ، قرار داده اند ، پس آنها نیز همچون نمازند و
جایز نیست در آنها ، مگر آنکه در نماز جایز شمرده شده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۱۵).

۱۲۲ - امام جمعه و خطبه

قال الصادق - عليه السلام -

يبدأ بالخطبه يوم الجمعة قبل الصلوه

روز جمعه قبل از نماز جمعه خطبه ایراد می گردد . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۲۳).

۱۲۳ - رعایت ادب در خطبه ها

عن عدی بن حاتم

ان خطيبا خطب عند النبي -صلى الله عليه وآله - فقال من يطع الله ورسوله و من يعصهما فقال قم و اذهب بئس الخطيب انت شخصى نزد پيامبر -صلى الله عليه وآله - خطبه اى خواند و گفت چه كسى اطاعت خدا و رسولش را مى كند و هر كسى كه نافرمانى آن دو را مى نمايد ؟ (حضرت فرمود بلند شو برو ! كه بد خطيبى هستى (سنن ابى داود ، ج ۱ ، حديث ۶۹/۱۰۹۹)

۱۲۴ - خطبه هاى کوتاه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان قصر الخطبه و طول الصلوه مئنه عن فقه الرجل ، فاطيلوا الصلوه ، و اقصروا الخطبه و ان من البيان ، سحرا و انه سياءتى بعدكم اقوام يطيلون الخطب و يقصرون الصلوه

به درستى كه كوتاهى خطبه و طولانى ساختن نماز نشانه فقاهاى امام جمعه است ، پس نماز را طولانى و خطبه را کوتاه كنيد كه بعضى از سخنها دلربا است پس از شما مردمى بيايند كه خطبه ها را طولانى و نماز را کوتاه برگزار نمايند . (كنز العمال ج ۷ ، ص ۷۴۸ ح ۲۱۲۲۳)

۱۲۵ - امام جمعه و سلام

عن على - عليه السلام -

انه كان اذا صعد المنبر سلم على الناس

على (ع) هر گاه بر منبر مى نشست ، به مردم سلام مى كرد . (بحار الانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۵۷) .

۱۲۶ - آداب ورود به نماز جمعه

قال على - عليه السلام -

لا باءس بان يتخطى الرجل يوم الجمعة الى مجلسه حيث كان فاذا خرج الامام فلا يتخطان احد رقاب الناس وليجلس حيث يتيسر الا من جلس على الابواب و منع الناس ان يمضوا الى السعه فلا حرمه ان يتخطاه

مانعى ندارد كه نماز گزار روز جمعه به جاي سمت خود در نماز گام بردارد ، ولى وقتى امام براى خطبه خواندن آماده شد ، كسى نبايد بر سر و گردن مردم راه برود بلكه بايد هر كجا كه ممكن بود بنشيند مگر كسى كه در کنار درهاى ورودى نشسته باشد و وجود او در آنجا مانع ورود ديگران به قسمتهاى خالى باشد كه در اين صورت اگر لگدمال شود حرمتى ندارد .

(وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۹۴) .

۱۲۷ - نظافت برای نماز جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

لیتیزن احدکم یوم الجمعه یغتسل و یتطیب و یسرح لحيته و یلبس انظف ثیابه ولیتهیاء للجمعه ولیکن علیه فی ذلک الیوم السکینه و الوقار

باید هر یک از شما در روز جمعه خود را بیاراید (رعایت چهار نوع نظافت)

۱ - غسل کند .

۲ - عطر بزند

۳ - ریش و موهای خود را شانه کند .

۴ - پاکیزه ترین جامه هایش را بپوشد و برای نماز جمعه آماده شود ، البته باید آرامش و وقار در رفتار او نمایان باشد . (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۴۱۷) .

۱۲۸ - شیوه پیامبر (ص)

قال عن جابر بن سمره

کان رسول الله -صلى الله عليه وآله - لا یطیل الموعظه یوم الجمعه انما هن کلمات یسیرات

شیوه پیامبر خدا (ص) چنین بود که روز جمعه موعظه را طولانی نمی کرد ، بلکه مواعظ او کلماتی اندک بودند . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۶۳۳) .

۱۲۹ - سوره مؤمنون و منافقون در نماز جمعه

عن النبی -صلى الله عليه وآله - قال

یقرء فی الجمعه فی الركعه الاولی بسوره الجمعه لیحرض بها المؤمنین و فی الثانیه بسوره المنافقین لیفرع بها المنافقون

از پیامبر خدا -صلى الله عليه وآله - نقل شده که فرمود در رکعت اول نماز جمعه سوره جمعه خوانده شود تا به آن مؤمنین را

راغب کند و در رکعت دوم سوره منافقین خوانده شود تا به وسیله ان منافقین را بترساند . (بحار الانوار ، ج ۸۹ ، ص ۲۲۱) .

۱۳۰ - برگرفتن زینت در روز جمعه

عن الصادق - علیه السلام - فی قوله - عزوجل - خذوا زینتکم عند کل مسجد قال فی العیدین و الجمعه

از امام صادق (ع) در تفسیر سخن خداوند عزوجل (زینت خود را نزد هر پرستشگاه بگیرید) نقل شده است که حضرت فرمود در عید قربان و فطر و جمعه . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۷۸) .

۱۳۱ - دعای پس از نماز جمعه

قال الصادق - علیه السلام -

من قراء یوم الجمعه بعد فراغه من صلوه الجمعه و قبل ان یتنی رجلیه سوره الاخلاص سبع مرات و فاتحه الكتاب مره ، و قل اعوذ برب الناس سبع مرات ، لم ینزل به بلیه و لم تصبه فتنه الی یوم الجمعه الاخری فان قال اللهم اجعلنی من اهل اجلنه التی حشوها برکه و عمارها الملائکه مع نبینا محمد - صلی الله علیه و آله - و اینا ابراهیم جمع الله - عزوجل - بینہ و بین محمد و ابراهیم - صلوات الله علیهما و الی یوم - فی دار السلام - صلی الله علی محمد و ابراهیم و علی الیوم الطاهرین

هر کس روز جمعه پس از فراغت از نماز جمعه و قبل از آنکه پایش را جمع کند هفت بار سوره اخلاص و یک بار سوره حمد و هفت سوره ناس را بخواند ، تا جمعه آینده بر او گرفتاری و آسیبی نمی رسد . و اگر بگوید خدایا مرا از اهل بهشت قرار بده ، بهشتی سرشار از برکت که فرشتگان آباد کننده آنند ، همراه پیامبرمان محمد (ص) و پدربزرگمان ابراهیم (ع) خداوند میان او و حضرت محمد و حضرت ابراهیم در بهشت جمع می کند . درود

خدا بر پیامبر اسلام و حضرت ابراهیم و دودمان آنان . (مستدرک الوسائل ، ج ۶ ، ص ۹۰) .

فصل بیست و دوم اهمیت و فضیلت مسجد

آیات

۱ - نماز و آباد کردن مساجد

انما يعمر مساجد الله من امن بالله و اليوم الاخر و اقام الصلوه و اتى الزكوه و لم يخش الاالله فعسى اولئك ان يكونوا من المهتدين

مساجد الهی را تنها کسی آباد می کند که ایمان به خدا و روز قیامت آورده و نماز را برپا دارد و زکات را پردازد و از چیزی جز خدا نترسد ، امید است چنین گروهی هدایت یابند . (سوره توبه ، آیه ۱۸) .

۲ - توجه به مسجد

قل امر ربی بالقسط و اقيموا وجوهكم عند كل مسجد و ادعوه مخلصين له الدين

بگو پرورد گارم امر به عدالت کرده است ، و توجه خویش را در هر مسجد (و به هنگام عبادت) به سوی او کنید و او را بخوانید ، در حالی که دین (خود) را برای او خالص گردانید . (سوره اعراف ، آیه ۲۹) .

۳ - مقام ابراهیم و جایگاه نماز

و اذجعلنا البيت مثابه للناس و امنا و اتخذوا من مقام ابراهيم مصلى و عهدنا الى ابراهيم و اسمعيل ان طهرا بيتى للطائفين و العاكفين و الركع السجود

و به یاد آر زمانی که کعبه را مقام امن و مرجع امر دین مردم قرار دادیم و امر شد که مقام ابراهیم را جایگاه نماز و عبادت قرار دهید ، و از ابراهیم و اسماعیل پیمان گرفتیم که حرم خدا را پاکیزه دارید ، برای اینکه اهل ایمان به طواف و اعتکاف و رکوع و سجود آیند . (سوره بقره آیه ۱۲۵) .

۴ - محراب عبادت

هو قائم یصلی فی المحراب

حضرت زکریا (ع) در محراب ایستاده مشغول نماز شد . (سوره آل عمران ، آیه ۳۱) .

۵ - مسجد ضرار

والذین اتخذوا مسجدا ضارارا و کفرا و تفریقا بین المؤمنین و ارسادا لمن حارب الله و رسوله من قبل و لیحفلن ان اردنا الا الحسنی و الله یشهد انهم لکاذبون

کسانی هستند که مسجدی ساختند برای زیان (به مسلمانان) و (تقویت) کفر و تفرقه افکنی میان مؤمنان و کمینگاه برای کسی که از پیش با خدا و پیامبرش مبارزه کرده بود. آنها سوگند یاد می کنند جزئیکی (و خدمت) نظری نداشته ایم، اما خداوند گواهی می دهد که آن ها دروغگو هستند. (سوره توبه آیه ۱۰۷).

۶ - مانع ذکر الهی در مسجد

و من اظلم من منع مساجد الهل ان یدکر فیها اسمہ و سعی فی خرابها

و چه کسی ظالمتر است از آن که از ذکر نام خدا در مساجد جلوگیری کند و برای خرابی آن تلاش نماید. (سوره بقره آیه ۱۱۴).

۷ - مساجد از آن خداست

وان المساجد لله فلا تدعوا مع الله احدا

و اینکه مساجد از آن خداست، پس هیچ کس را باخواندن نخوانید. (سوره جن، آیه ۱۷).

۸ - تطهیر مساجد برای نماز گزاران

ان طهرا بیتی للطائفین و الفاکفین و الرکع السجود

خانه مرا برای طواف کنندگان و مجاوران و رکوع کنندگان و سجده کنندگان پاک و پاکیزه کنید. (سوره بقره، آیه ۱۲۵).

۹ - زینت کردن هنگام رفتن به مسجد

یا بنی ادم! خذوا زینتکم عند کل مسجد

ای فرزندان آدم! هنگام رفتن به مسجد خود را با زینت بیارید. (سوره اعراف، آیه ۳۱).

۱۰ - بنای مسجد بر پایه تقوا

لمسجد اسس علی التقوی من اول یوم احق ان تقوم فیه

آن مسجدی که از روز نخست بر پایه تقوا بنا شده، شایسته تر است که در آن به (عبادت نماز) بایستی. (سوره توبه آیه ۱۰۸)

احادیث

الف) اهمیت و جایگاه مسجد

۱۱ - خانه پرهیزکاران

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

المسجد بيت كل تقى

مسجد خانه هر پرهیزگاری است . (شهاب الاخبار ، ص ۲۳) .

۱۲ - مسجد و بازار

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

شر بقاع الارض الاسواق و خير البقاع المساجد و احبهم الى الله اولهم دخولا و اخرهم خروجا منها

بدترین جاهای زمین ، بازار و بهترین مکانهای آن ، مساجد است و محبوبترین افراد نزد خدا کسی است که زودتر از همه به مسجد داخل شود و دیرتر از همه بیرون رود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۳) .

۱۳ - حریم مسجد

قال على - عليه السلام -

حریم المسجد اربعون ذراعا و الجوار اربعون دارا من اربعه جوانبها

حریم مسجد چهل ذراع است و چهل خانه از چهار طرف همسایه مسجد است .

(وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۴ ، بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳) .

۱۴ - نماز خانه اختصاصی

عن مسمع قال كتب الي ابو عبدالله - عليه السلام -

اني احب لك ان تتخذ في دارك مسجدا في بعض بيوتك

مسمع می گوید امام صادق (ع) در نامه ای به من نوشتند که من برای تو دوست دارم که در یکی از اتاقهای خانه مسکونی خود محلی را مسجد، (مخصوص خواندن نماز) قرار دهی (یعنی اتاقی را فقط برای نمازگزاردن اختصاص دهی و منظور، مسجد اصطلاحی نیست) (محاسن البرقی، ج ۳، ص ۴۴۵، بحارالانوار، ج ۷۶، ص ۱۲۲).

۱۵ - مساجد، خانه پارسایان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان المساجد بيوت المتقين، و من كانت المساجد بيوته فقد ختم الله له بالروح و الرحمه و الجواز على الصراط الى الجنة

مساجد، خانه پارسایان است و هرکس مسجد خانه اش باشد (اوقات خود را در آن و به عبادت بگذارند) خداوند انجام کار او را رحمت و شادی قرار داده و اجازه عبور از صراط به سوی بهشت را به او خواهد داد. (کنز العمال، ج ۷، ص ۶۵۹، حدیث ۲۰۷۸۵).

۱۶ - مساجد، بازار آخرت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

المساجد سوق من السواق الاخره، قراها المغفره و تحفتها الجنة

مساجد، بازاری از بازارهای آخرت است که در آن بر سفره آمزش می نشینند و هدیه آن بهشت است. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۴، مستدرک الوسائل، ج ۱، ص ۲۲۶).

۱۷ - زن و مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اذا استاءذنت امراه احدكم الى المسجد فلايمنعها

اگر زنتان اجازه رفتن به مسجد خواست مانع نشوید. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۴۴۶).

۱۸ - مسجدی و پاداش او

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من كان القرآن حديثه و المسجد بيته بنى الله بيتا فى الجنة

هر کس کلامش قرآن و خانه اش مسجد باشد ، خداوند منزلی در بهشت برای او بنا می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۱)

۱۹ - نماز همسایه مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لاصلاه لجار المسجد الا فى المسجد

نماز همسایه مسجد جز در مسجد پذیرفته نیست . (میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۳۹۴) .

۲۰ - بانیان مسجد و دوری از بلا

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان الله تعالى ، اذا انزل عاهه من السماء على اهل الارض صرفت من عمارالمساجد

خداوند وقتی مرضی را از آسمان بر مردم فرود آورد آن را از بانیان مساجد دور بگرداند . (نهج الفصاحه ، حدیث ۶۸۲) .

۲۱ - هشت فایده مسجد

قال الحسن بن علی - علیه السلام -

من ادام الاختلاف الى المسجد اصاب احدی ثمان ایه محکمه و اخا مستفادا و علما مستطرفا و رحمه و کلمه تدله على الهدى
او ترده عن ردی و ترک الذنوب حیاء او خشیه

کسی که همواره به مسجد (برای اقامه نماز و غیره) رفت و آمد کند ، یکی از این هشت فایده بر او برسد

۱ - استفاده از آیه روشنی از قرآن

۲ - یافتن رفیق نیک

۳ - فراگیری علم تازه

۴ - برخورداری از رحمتی که در انتظارش بود .

۵ - شنیدن سخنی که راهنمای راه باشد .

۶ - از انحراف در امان باشد .

۷ - موجب ترک گناه از روی حیا شود .

۸ - موجب ترک گناه بر اثر ترس گردد . (تحف العقول ، ص ۲۵۸) .

۲۲ - زائران خدا

عن الحسين - عليه السلام -

اهل المسجد زوار الله و حق على المزور التحفه لزاره

اهل مسجد ، زائران خدايند و بر صاحب خانه است که به زائش هديه دهد . (کلمه الامام حسن ، ص ۴۱ ، الحکم الزهرا ، ص ۱۵۰) .

۲۳ - مساجد را خانه خود قرار دهید

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

كونوا في الدنيا اضيافا و اتخذوا المساجد بيوتا و عودوا قلوبكم الرقه

در دنيا ميهمان باشيد و مساجد راخانه خود قرار دهيد و دلهايتان رابه نرمي و ملايمت عادت دهيد . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۵۱) .

۲۴ - مجلس پیامبران

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

مساجد محل جلوس پیامبران است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۳) .

۲۵ - انگیزه حضور در مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من اتى المسجد لشيء فهو حظه

هر کس به هر جهت که به مسجد آید ، بهره اش همان است . (سنن ابی داود ، ج ۱ ، ص ۱۲۸) .

۲۶ - اهمیت مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان الله تعالى جعل لى الارض مسجدا و ترابها طهورا

خدای تعالی جعل لى الارض مسجدا و ترابها طهورا

خدای تعالی زمین را برای من (و امت من) مسجد و خاکش را پاک کننده قرار داده است . (شهاب الاخبار ، ص ۳۶۹) .

۲۷ - بهترین مکان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

احب البلاد الى الله مساجدها

محبوبترین جای شهرها نزد خدا ، مسجدهای آن شهر است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۷۱) .

۲۸ - بهترین مساجد برای زنان

قال الصادق - عليه السلام -

خير مساجد نسائكم البيوت

بهترین مسجد برای زنان شما خانه ها است . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۷۱) .

۲۹ - شکایت مسجد

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

ثلاثة يشكون الى الله - عزوجل - مسجد خراب لا یصلی فیہ اهله

سه چیز به خدا شکایت می کند مسجد خرابی که اهلش (همسایگانش) در آن نماز نخوانند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۴) .

۳۰ - مسجد ، زیارتگاه موحدان

حدیث قدسی

قال الله - تبارک و تعالی - ان بیوتی فی الارض المساجد تضيیء لاهل السماء كما تضيیء النجوم لاهل الارض الاطوبی لمن كانت المساجد بیوته الاطوبی لعبد توضع فی بیته ثم زارنی فی بیتی الا- ان علی المزور کرامه الزائر ، الا- بشر المشائین فی الظلمات الی المساجد بالنور الساطع یوم القیامه خداوند متعال می فرماید خانه های من در زمین همانا مساجد است که برای اهل آسمان می درخشند آن گونه که ستارگان برای اهل زمین می درخشند خوشا به حال آنان که مساجد را خانه خود قرار داده اند ! خوشا به حال بندهای که در خانه خود وضو می گیرد و مرا در خانه ام زیارت می کند ! آگاه باشید که بر زیارت شونده لازم است که زائر خویش را بزرگ شمرده و به وی احسان نمایند کسانی را که در دل تاریکی شب به سوی مساجد گامی برمی دارند ، به نوری درخشان در روز قیامت بشارت ده . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۲۶۸) .

۳۱ - ناعثیر علاقه به مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

سبعة یظلمهم الله تحت ظل عرشه یوم لا ظل الا ظله رجل قلبه معلق بالمساجد

هفت نفرند که خدا (روزی که سایه ای جز سایه او نیست) آنان در سایه عرش خود پناه می دهد مردیکه به مسجد علاقه دارد (مسجد را رها نمیکند) (نهج الفصاحه ، ح ۱۷۳۱) .

۳۲ - نجات اهل مسجد از بلاها

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

إذا نزلت العاهات و الافات ، عوفى ، اهل المساجد

هنگامی که مشکلات و بلاها (برای اهل زمین) نازل می شود ، اهل مساجد در امانند . (مستدرک الوسائل ج ۱ ، ص ۲۲۶) .

۳۳ - عبور و مرور از مساجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لا تجعلوا المساجد طرقا حتى تصلوا فيها ركعتين

مساجد را گذرگاه قرار ندهید ، مگر آنکه هنگام عبور دو رکعت نماز در آن بخوانید . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۳) .

۳۴ - مسجد غریب

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

الغرباء فى الدنيا قرآن فى جوف ظالم ، و مسجد فى نادى قوم لا یصلی فیہ ، و مصحف فى بیت لا یقرء فیہ و رجل صالح مع قوم سوء

در جهان چهار چیز غریب است

۱ - قرآن در سینه ستمگر

۲ - مسجد در جمع گروهی که در آن نماز نخوانند .

۳ - قرآنی در خانه ای که آن را نخوانند .

۴ - مرد پارسا در میان مردم بد . (نهج الفصاحه ، حدیث ۲۰۳۸) .

۳۵ - مردگان و اهل مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ما من یوم الا و ملك ینادى فى المقابر من تغبطون ؟ فىقولون اهل المساجد ، یصلون و لانقدر ، و یصومون و لانقدر

همه روز در میان مردگان فرشته ای ندا در می دهد نسبت به چه کسانی غبطه می خورید؟ آنها پاسخ می دهند ما نسبت به اهل مساجد غبطه می خوریم، زیرا ایشان نماز می گزارند و روزه می گیرند و ماتوان انجام آن را نداریم. (مستدرک الوسائل، ج ۳، ص ۳۶۳).

۳۶ - انسان مسجدی، الکو و نمونه جامعه

قال الصادق - علیه السلام -

یا فضل! لایاءتی المسجد من کل قبیلہ الا وافدها و من کل اهل بیت الانجیہا، یا فضل! لایرجع صاحب السمجد باقل من احدی ثلاث خصال اما دعاء یدعو به یدخله الله به الجنه و اما دعاء یدعو به فیصرف الله عنه به بلاء الدنیا و اما اخ یتفیده فی الله

ای فضل! از هر جمعی تنها آنان که (در فضایل) از همه برترند و به منزله الگو برای گروه خود هستند به مسجد می آیند و از اهل خانه ای تنها برگزیدگان آن ها به مسجد می آیند. ای فضل! کسی که اهل مسجد است باز نمی گردد، مگر اینکه یکی از توفیقات زیر نصیب او خواهد شد موفق به دعایی می شود که خداوند به برکت آن دعا او را به بهشت می برد، یا دعایی می کند که خداوند به سبب آن، بلای دنیا را از وی دور می کند و یا دوست و برادری پیدا می کند او را

در رسیدن به اهداف الهی یاری می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۷) .

۳۷- انوار الهی

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

المساجد انوار الله

مساجد انوار الهی است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۴۴۷) .

۳۸ - دلیل عشق مؤمن به مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من احب الله فليحبني و من احبني فليحب عترتي انى تارك فيكم الثقلين كتاب الله و عترتي و من احب عترتي فليحب القرآن و من احب القرآن فليحب المساجد فانها افنيه الله و ابنته اذن فى رفعها و بارك فيها ، ميمونه ، ميمون اهلهما ، مزينه مزين اهلهما ، محفوظه اهلهما هم فى صلاتهم و الله فى حوائجهم هم فى مساجدهم والله من ورائهم

کسی که خداوند متعال را دوست بدارد ، بایستی مرا نیز دوست و هر که مرا دوست داشت باید خاندان مرا نیز دوست بدارد من در میان شما دو چیز گرانقدر کتاب خدا و خاندانم را به جای گذاشته ام هر کس که عترتم را دوست داشته باشد ، بایستی قرآن را نیز دوست داشته باشد دوستدار قرآن می بایستی دوستدار مساجد هم باشد ؛ چرا که مساجد ، محضر و خانه های خداوند است که خودش فرمان به برپایی آنها داده و آنها را مبارک گردانیده است مساجد ، فرخنده و اهل آن نیز فرخنده اند مساجد و اهل آن هر دو آراسته و محفوظند اهل مسجد در حال نمازند و خداوند حوایج آنان را رفع می کند آنان در مسجدند و خداوند پشتیبان و یاور آن ها است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۵۵) .

۳۹ - احترام مسجد و ملاقات خداوند

قال على - عليه السلام -

من وقر مسجدا ، لقي الله يوم يلقاه ضاحكا مستبشرا و اعطاه كتابه بيمينه

کسی که حرمت مسجد را نگه داردت روز قیامت خداوند را با چهره ای خندان و شادمان ملاقات می کند و خداوند نامه اش (نامه اعمالش)

(را به دست راستش می‌دهد . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۶) .

۴۰- علت احترام به مساجد

قال الصادق - عليه السلام -

انما لتعظيم المساجد لانها بيوت الله في الارض

احترام به مساجد از آن رو است که خانه های خدا در روی زمین است . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۶) .

۴۱- فرشتگان و اهل مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان للمساجد اوتادا الملائكة جلساؤهم ، اذا غابوا افتقدوهم ، و ان مرضوا عادوهم ، و ان كانوا في حاجة اعانوهم

مساجد را میخ‌هایی (مردانی که حضوری پیوسته در آن دارند) است که فرشتگان با آن هم‌شین هستند اگر روزی آنان را نبینند ، سراغشان می‌روند و چون بیمار می‌شوند ، از آنان عیادت می‌کنند و اگر در کارها نیازمند کمک باشند ، آنان رایاری می‌دهند . (بحار الانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۷۳) .

۴۲- افراد گریزان از مسجد و تحریم اجتماعی

قال الصادق - عليه السلام -

ان اميرالمؤمنين - عليه السلام - بلغه ان قوما لا يحضرون الصلاة في المسجد فخطب فقال ان قوما لا يحضرون الصلاة معنا في مساجدنا فلا يؤكلوننا ولا يشاربوننا ولا يشاورونا ولا يناكحونا ولا ياءخذوا من فينا شيئا او يحضروا معنا صلاتنا جماعه و اني لاوشك ان امرالهم بنار تشتعل في دورهم فاحرق عليهم او ينتهون قال فامتنع المسلمون عن مؤاكلتهم و مشاربتهم و مناكتهم حتى حضروا الجماعه مع المسلمين

به امیرالمؤمنین علی (ع) خبر رسید که گروهی برای نماز در مسجد حاضر نمی‌شوند ، امیرالمؤمنین (ع) برای مردم سخنرانی کرده و در ضمن آن فرمودند (گروهی برای نماز خواندن با ما در مساجد حاضر نمی‌شوند آنان حق ندارند با ما غذا بخورند و بیاشامند و مشورت کنند و با ما ازدواج نمایند و نیز حق ندارند از بیت المال مسلمین استفاده کنند مگر اینکه در نماز جماعت ما حاضر شوند نزدیک است اگر آن‌ها از کار خود دست بر ندارند فرمان دهم خانه‌های آنان

را با آتش بسوزانند) آنگاه امام صادق (ع) فرمود مسلمانان از خوردن و آشامیدن و ازدواج با آنان خودداری نمودند تا اینکه آنان در نماز جماعت مسلمین حاضر شوند. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۴۷۹).

۴۳ - نماز خانه در منزل

قال الصادق - علیه السلام -

احب لك ان تتخذ فی دارك مسجدا فی بعض بیوتك

دوست دارم در خانه ات اتاقی به عنوان مسجد قرار دهی. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۸۴).

۴۴ - کیفر کناره گیری از مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

شكت المساجد الی الله تعالی الذین لایشهدونها من جیر آنهات فاحی الله الیها و عزتی و جلالی لا قبلت لهم صلاه واحده و لا اظهرن لهم فی الناس عداله ولا نالتهم رحمتی ول جاورونی فی جنتی

مساجد، از همسایگان خود که در مسجد حاضر نمی شوند، به خداوند شکایت بردند. خداوند متعال به مساجد وحی فرمود به عزت و جلالم سوگند که یک نماز آنان را قبول نخواهم کرد، در میان مردم عدالتی را از آنان آشکار نمی سازم، رحمت من شامل آنان نشود و از همسایگی من در بهشت محروم خواهند بود. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۴۷۹).

۴۵ - سرگرمی به کارهای ناپسند در مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

ان النبی -صلی الله علیه وآله - بصر رجلا یخذف بحصاه فی المسجد فقال ما زالت تلعن حتی وقعت ثم قال الخذف، فی النادی من اخلاق قوم لوط ثم تلا و تاء تون فی نادیکم المنکر قال هو الخذف

پیامبر -صلی الله علیه وآله - مردی را دید که در مسجد به سنگ پرانی مشغول است ایشان فرمود این سنگ تا وقتی که مجدداً به زمین برسد لعنت می کند سپس فرمود سنگ پرانی در میان جمع از اخلاق قوم لوط است آنگاه امام صادق (ع) این آیه شریفه را که می فرماید و در میان جمع کارهای زشت انجام می دهید (۵) تلاوت کرد و فرمود مراد از کار زشت قوم لوط در این کریمه، همان سنگ پرانی است. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۱۴).

۴۶ - همسایه مسجد کیست؟

قال علی - علیه السلام -

لاصلاه لجارالمسجد الا فی المسجد الا ان یكون به عذر او به عله فقيل و من جار المسجد یا امیرالمؤمنین؟ قال من سمع النداء نماز همسایه مسجد (چنانچه عذر یا بیماری نداشته باشد) جز در مسجد مقبول در گاه الهی نخواهد بود. از آن حضرت سوال شد همسایه مسجد چه کسی است؟ فرمود کسی که صدای اذان را بشنود. (بحارالانوار، ج ۸۳، ص ۳۸۰).

۴۷ - آثار نماز گزاردن در مساجد متعدد

قال الصادق - علیه السلام -

صلوا من المساجد فی بقاع مختلفه فان کل بقعه تشهد للمصلی علیها یوم القیامه

در جاهای مختلف مساجد نماز به جای آورید، چون جای جای زمین در روز قیامت برای کسی که بر آن نماز گزارده شد، شهادت می دهد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۴۷۴).

۴۸ - گرامی داشتن مساجد

قال ابوبصیر

ساءلت ابا عبد الله - علیه السلام - عن العله فی تعظیم المساجد؟ فقال انما امر بتعظیم المساجد لانها بیوت الله فی الارض

ابوبصیر می گوید از امام صادق - علیه السلام - در مورد علت لزوم تعظیم مساجد سوال کردم امام (ع) فرمودند از آن روی به تعظیم و احترام مساجد فرمان داده شد، که مساجد خانه های خدا در روی زمین هستند. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۵۷).

۴۹ - توصیه های پیامبر (ص)

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -

الا- ادلکم علی ما یمحو الله به الخطایا، و یرفع به الدرجات؟ قالوا بلی یا رسول الله. قال اسبغ الوضوء علی المکاره و کثره الخطی الی المساجد و انتظار الصلاه بعد الصلاه

می خواهید شما را به کارهایی که خدا به سبب آن گناهان را از بین برده و درجات انسان را افزون می کند راهنمایی کنم؟

گفتند آری ای رسول خدا حضرت فرمود

۱ - وضوی تمام و کامل گرفتن (که با سختی همراه باشد)

۲ - فراوان به مساجد رفتن

۳ - پس از خواندن نماز، در انتظار نماز بعدی بودن. (ریاض الصالحین، ص ۲۹۷).

۵۰ - بهره برداری از مسجد

عن الصادق - علیه السلام - قال

لا يرجع صاحب المساجد باقل من احدى ثلاث اما دعاء يدعو به يدخله الله له الجنة و اما دعاء يدعو به فيصرف عنه بلاء و اما اخ يستفیده فی الله - عزوجل -

از امام صادق - علیه السلام - نقل شده است که فرمود شخصی که از مسجد باز می گردد، کمترین چیزی که به چنگ آورده است، می تواند یکی از سه مورد زیر باشد دخول در بهشت، دفع بلا، دوستی که باعث موفقیت های او در اعمال نیک شود. (بحار الانوار، ج ۷۴، ص ۲۷۵، میزان الحکمه، ج ۴، ص ۳۹۹).

۵۱ - شکایت مسجد

عن النبی - صلی الله علیه و آله - قال

يجبى ء يوم القيامة ثلاثة يشكون المصحف، و المسجد، و العتره يقول المصحف يارب حرفونى و مزقونى و يقول المسجد يارب عطلونى و ضيعونى و تقول العتره يارب قتلونا و طردونا و شردونا، فاجتوا للركبتين فى الخصومه فيقول الله ان اولى بذلك

در قیامت سه چیز به حق شکایت برند قرآن، مسجد، عترت

قرآن می گوید پروردگارا! مرا تحریف (از نظر معنی تغییر داده) و پاره پاره کردند. مسجد می گوید پروردگارا! مرا بیکاره گذاردند و ضایع نمودند.

عترت می گوید بارالها! ما را کشتند و رانندند و آواره کردند.

پیامبر (ص) می فرماید من برای احقاق حق اینها، در پیشگاه حضرت حق، زانو می زنم و خداوند می فرماید من به محاکمه خائنان به این سه سزاوارترم. (بحار الانوار، ج ۸۳،

۵۲ - غبطه مردگان به اهل مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ما من ليله الا- و ملك الموت ينادى يا اهل القبور لمن تغبطون اليوم فيقول الموتى انما نغبط المؤمنين في مساجدهم لانهم يصلون و لا نصلى

هر شب فرشته مرگ ندا دهد ای خفتگان در خاک! نسبت به چه کسی غبطه می خورید؟... مردگان در جواب گویند ما به مؤمنانی غبطه می خوریم که در مساجد نماز می خوانند در حالی که ما نماز نمی خوانیم . (ارشاد القلوب ، ص ۶۵) .

ب (ثواب حضور در مسجد

۵۳ - نماز گزار در قیامت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

يا اباذر! طوبى لاصحاب الالويه يوم القيامة يحملونها فيسبقون الناس الا و هم السابقون الى المساجد بالاسحار و غير الاسحار
ای ابوذر! خوشا به حال آنان که در روز رستاخیز پرچم در دست دارند و در رفتن به بهشت بر مردم پیشی می گیرند ، آنان افرادی هستند که سحر گاهان و سایر اوقات به مساجد از دیگران پیشی می جویند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۴۳۳) .

۵۴ - ضمانت خداوند برای اهل مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

خصال ست ما من مسلم يموت فى واحده منهن ، الا كان ضامنا على الله - عزوجل - ان يدخله الجنة منها رجل توفى فاحسن الوضوء ثم خرج الى مسجد الصلاة فان مات فى وجهه ، كان ضامنا على الله

شش خصلت است که هر کسی در آن حال بمیرد خداوند - عزوجل - ضمانت نموده که او را در بهشت داخل کند یکی از آن موارد شخصی است که وضوی خویش را نیکو به جای آورد و به سوی مسجد و محل نماز حرکت کند و چون در راه مرگ وی فرا برسد خداوند بهشت را برای او ضمانت نموده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۴) .

قال علی - علیه السلام -

تحت ظل العرش يوم لاضل الا ظله رجل خرج من بيته فاسبع الطهر ثم مشى الى بيت من بيوت الله ليقضى فريضه من فرائض الله فهلك فيما بينه وبين ذلك و رجل قام في جوف الليل بعد ما هدات العيون فاسبع الطهر ثم ثام الى بيت من بيوت الله فهلك فيها بينه و بين ذلك

مردی که طهارت رانیکو به جای می آورد آنگاه به سوی خانه ای از خانه های خداوند گام برمیدارد تا نماز واجب به جای آورد ، در زیر سایه عرش الهی است در آن روز که هیچ سایه ای جز سایه عرش نیست و با این کار گناهان او آمرزید می شود و همین طور است شخصی که در دل شب ، در حالی که مردم به خواب رفته اند طهارت (وضوی) خویش را نیکو

به جای می آورد و به سوی خانه ای از خانه های خداوند حرکت می کند و در بین خانه و مسجد می میرد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۵) .

۵۷ - ده حسنه و ده گناه و ده درجه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من مشى الى مسجد من مساجد الله فله بكل خطوه خطاها حتى يرجع الى منزله عشر حسنات و يمحي عنه عشر سيئات ، ويرفع له عشر درجات

هر که به سوی مسجدی از مساجد خدا روانه شود ، برای هر گامی که برمیدارد (تا وقتی که به منزلش برگردد) ده حسنه برای او نوشته شده و ده گناه از او آمرزیده و ده درجه بر درجاتش افزوده می شود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۵۹) .

۵۸ - رفتن به مسجد در شب

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

بشر المشائين الى المساجد فى ظلم الليل ، بنور ساطع يوم القيامة

به کسانی که در ظلمت شب به سوی مساجد می روند ، مژده ده که در روز قیامت فروغی درخشنده خواهند داشت . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۳) .

۵۹ - ثواب پیاده رفتن به سوی مسجد

قال الصادق - عليه السلام -

من مشى الى المسجد لم يضع رجله على رطب ولا يابس الا سبحت له الارض الى الارضين السابعة

هر کس پیاده به سوی مسجد روان شود ، پای خود را به هیچ تر و خشکی نمی گذارد ، مگر آنکه از آنجا تا زمین هفتم به جای او پروردگار را تسبیح می نماید . (ثواب الاعمال و عقاب الاعمال ، ص ۵۱ ، بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۳) .

۶۰ - اهل مسجد مؤمن اند

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اذ راء يتم الرجل يعتاد المساجد فاشهدوا له بالايمن ، لان الله يقول انما يعمر مساجد الله من امن بالله

هنگامی که دیدید مردی بر رفت و آمد به مسجد مداومت می کند وی را مؤ من بدانید . چونکه خداوند متعال می فرماید آنان که ایمان خداوند دارند ، مساجد خدا را آباد می کنند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۲) .

۶۱ - نماز در مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من مشى منكم فى ظلم الليل الى المساجد مشى بالنور التام يوم القيامة يسعى بين يديه

هر کس از شما در تاریکی شب برخیزد و برای نماز به مسجد برود ، خدای تعالی در روز قیامت به او نوری دهد که پیاپی او را روشن کند . (شهاب الاخبار ، ص ۱۷۸) .

۶۲ - آفات سخن ناروا در مسجد گفتن

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لحديث البغى فى المسجد ، تاء كل الحسنات كما تاء كل البهيمه الحشيش

سخن ناروا در مسجد ، حسنات انسان را از بین می برد ، چنانچه که چهارپایان ، علفها را می خورند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۷۱) .

۶۳ - اهل مسجد ، اهل بهشت است

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اجابه المؤمن ذن رحمه و ثوابه الجنة و من لم يجب ، خاصمته يوم القيامة فطوبى لمن اجاب داعى الله و مشى الى المسجد ، ولا يجيبه و لايمشى الى المسجد الامؤ من من اهل الجنة

پذیرفتن دعوت مؤ ذن ، توفیق و رحمت الهی بوده و پاداش آن بهشت است و کسی که این دعوت را پاسخ نگوید روز قیامت او را مؤ اخذ می کنم خوشا به حال آنان که ندای دعوت کننده به سوی خدا (مؤذن) را پاسخ گفته و به مسجد بروند ، زیرا کسی که به سوی مسجد گام بر میدارد ، مؤ من و اهل بهشت است . (بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۱۵۴) .

۶۴ - نمره رفتن به مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

والمشى الى المسجد طاعه الله و طاعه رسوله و من اطاع الله و رسوله ادخله الجنة مع الصديقين و الشهداء و كان فى الجنة رفيق داود - عليه السلام - و له مثل ثواب داود - عليه السلام -

رسول خدا (ص) فرمود قدم برداشتن به سوی مسجد اطاعت از خداوند و پیامبر اوست و هر کس که از خدا و رسولش اطاعت کند ، خداوند او را همراه صدیقین و شهدا داخل بهشت خواهد کرد و همنشین داود (ع) است و مثل او پاداش می گیرد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۸) .

۶۵ - تهدید افراد گریزان از مسجد

قال الصادق - عليه السلام -

ان اناسا كانوا على عهد رسول الله -صلى الله عليه وآله - ابطاوا عن الصلاة فى المسجد ، فقال النبى -صلى الله عليه وآله - ليوشك قوم يدعون الصلوه فى المسجد ان ناءمر بحطب فتوقد عليهم نار فتحرق عليهم بيوتهم

در زمان رسول خدا (ص) برخی از مردم نسبت به رفتن به مسجد و شرکت در نماز کوتاهی می کردند . رسول خدا (ص) فرمودند زود است دستور دهیم خانه های کسانی که نماز در مسجد را ترک می کنند تبر سرشان بسوزانند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۸ ، صحیح بخاری ، ج ۱ ، باب ۴۲۲) .

۶۶ - مسجد پناهگاهی در بروز حوادث و مشکلات

قال الصادق - عليه السلام -

ما يمنع احدكم اذ دخل عليه غم من غموم الدنيا ان يتوضاء ثم يدخل المسجد فيركع ركعتين يدعوا الله فيهما اما سمعت الله يقول و استعينوا بالصبر و الصلاه

چون هر یک از شما گرفتار غم و اندوه شد و با مشکل مواجه گردید ، وضو بگیرد و به مسجدی برود و دو رکعت نماز به جای آورد و خدا را بخواند آیا این سخن خداوند را نشینده ای که می فرماید (و از صبر و نماز ، یاری جوید) . (وسائل الشیعه ، ج ۵ ، ص ۲۶۳) .

ج (آباد کردن و بنای مسجد

۶۷ - مسجدی در خانه

قال الصادق - عليه السلام -

احب لك ان تتخذ في دارك مسجدا في بعض بيوتك ثم تلبس ثوبين طمرين غليظين ثم تساءل الله ان يعتقك من النار و ان يدخلك الجنة و لا تتكلم بكلمه باطل و لا بكلمه بغى

دوست می دارم در خانه ات اتاقی را به عنوان مسجد قرار دهی آنگاه دو جامه کهنه و خشن پوشیده و از خداوند تقاضا کنی تو را از آتش نجات داده و در بهشت داخل کند و از سخنان باطل و ظالمانه تو را محافظت کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۵ ، صحیح بخاری ، ج ۱ ص ۳۲۴) .

۶۸ - مسجد سازی

عن الصادق - عليه السلام -

من بنى مسجدا بنى الله له بيتا فى الجنة

هر کس مسجدی بسازد ، خداوند خانه ای در بهشت برای او می سازد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۸۵ ، کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۴۶۹) .

۶۹ - ساختن مصلی در خانه

قال الصادق - عليه السلام -

كان على - عليه السلام - قد جعل بيتا فى داره ليس بالصغير و لا بالكبير لصلاته و كان اذا كان الليل ذهب معه بصبى لايبيت معه فيصلى فيه

امیرالمؤمنین (ع) در خانه خود اتاقی را که نه بزرگ بود و نه کوچک به عنوان محل نماز قرار داده و شبها برای نماز خواندن ، طفل کوچکی را که نمی خوابید ، با خود با خود به آن اتاق برده و نماز می خواند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۵۵ ، صحیح بخاری ، ج ۱ ، ص ۳۲۴) .

۷۰ - مساجد نامبارک

قال الباقر - عليه السلام -

جددت اربعه مساجد بالكوفه فرحا لقتل الحسين - عليه السلام - مسجد الاشعث و مسجد جرير و مسجد سماك و مسجد شبث ابن ربعي

به انگیزه خوشحالی از کشته شدن امام حسین (ع) چهارمسجد در کوفه تجدید بنا شد مسجد اشعث مسجد جریر ، مسجد سماک ، و مسجد شبث ابن ربعی . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۲۰) .

۷۱ - ساختن مسجد و به یاد خدا بودن .

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من بنى مسجدا ليدكر الله فيه بنى له بيت فى الجنة

هر کس مسجدی را به قصد این که در آن نام خدا برده شود بسازد ، برای وی خانه ای در بهشت ساخته می شود . (روضه الواعظین ، ص ۳۷۰) .

۷۲ - مسجد ساختن در قبرستان

سأل ابا عبدالله - عليه السلام - عن زياره القبور و بناء المساجد فيها فقال اما زياره القبور فلا باءس بها و لا ينبى عندها مساجد از امام صادق (ع) در مورد زیارت قبور و ساختن مسجد در قبرستان سوال شد امام (ع) فرمودند زیارت قبور مانعی ندارد ولی نباید در قبرستان مسجد ، ساخته شود . (وسائل الشیعه ، ج ۲ ، ص ۸۸۷) .

۷۳ - آباد کردن مسجد

قال على - عليه السلام -

ان الله - عزوجل - اذا اراد ان يصيب اهل الارض بعذاب قال لولا الذين يتحابون بجلالى و يعمرون مساجدى و يستغفرون بالاسحار لانزلت بهم عذابي

خداون سبحان وقتی اراده می کند مردم روی زمین را گرفتار عذاب (دنیوی) کند ، گوید اگر نبودند افرادی که مرا به خاطر جلال و جبروتم دوست می دارند و مساجد مرا آباد می کنند و سحرگهان استغفار می کنند ، عذابم را بر زمینیان نازل می کردم . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۵۰) .

۷۴ - بنای مسجد برای خدا

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من بنى مسجدا لله بنى الله له فى الجنة مثله

هرکس مسجدی برای خدا بسازد ، خداوند خانه ای مثل آن در بهشت برایش بنا می کند . (صحیح مسلم ، ج ۵ ، ص ۱۴ ، صحیح بخاری ، ج ۱) .

۷۵ - زینت کردن مساجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لا تزخرفوا مساجدکم كما زخرفت اليهود و النصارى بیعهم

مساجد خود را آنگونه که یهود و نصاری معابد خود را زینت می کردند ، نیارایید . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۷۲) .

۷۶ - محل دستشویی در مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

واجعلوا مطاهرکم على ابواب مساجدکم

محل تطهیر (آبریزگاه) را خارج از مسجد و در محل ورود به مسجد قرار دهید .

۷۷ - علت ساختن مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

انما نصبت المساجد للقرآن

مساجد برای قرائت قرآن ساخته شده است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۳) .

۷۸ - توسعه بنای مسجد

ان رسول الله -صلى الله عليه وآله - مر بقوم اسسوا مسجدا لیبنوه فقال او سعوه تملأوه قال فوسعوه

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - بر جمعی که تازه مشغول بنای مسجدی بودند ، عبور کرد ، و فرمود مسجد را وسیع بسازید ، و آن را پر کنید پس از آنان به فرمان پیامبر (ص) فضای مسجد را وسیعتر کردند . (سنن بیهقی ، ج ۲ ، ص ۴۳۹) .

۷۹ - سنگریزه های مسجد

قال الباقر - علیه السلام -

إذا خرج احدكم الحصاه من المسجد فليردها مكانها او فی مسجد اخر فانها تسبح

هرگاه کسی سنگریزه ای را از مسجد بیرون برد ، باید آن را به جای خود و یا مسجد دیگر برگرداند ، زیرا این سنگریزه خدا را تسبیح می گوید . (علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۲۰) .

۸۰ - فضیلت نماز در مکانهای مقدس

صلاه فی بیت المقدس الف صلاه و صلاه فی المسجد الاعظم مائه صلاه و صلاه فی مسجدالقبيله خمس وعشرون صلاه و صلاه فی مجسدالسوق اثنتا عشره صلاه

یک نماز در بیت المقدس برابر با هزار نماز و در مسجد بزرگ (جامع) شهر برابر با صد نماز و در مسجد قبيله (محلّه) برابر بیست و پنج نماز و در مسجد بازار برابر دوازده نماز فضیلت دارد . (بحارالانوار ، ج ۱۰۲ ، ص ۲۷۰) .

۸۱ - فضیلت مساجد خاص

قال علی - علیه السلام -

اربعه من قصور الجنه فی الدنيا المسجد الحرام و مسجد الرسول -صلی الله علیه وآله - و مسجد بیت المقدس و مسجد الکوفه
در دنیا چهار عمارت از کاخهای بهشت اند مسجدالحرام ، مسجدالنبی ، (ص) ، مسجد بیت المقدس و مسجد کوفه ، (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۴۵) .

۸۲ - فضیلت مسجدالنبی (ص)

قال الصادق - علیه السلام -

صلاه فی مسجدالنبی -صلی الله علیه وآله - تعدل بعشره الاف صلاه

یک نماز در مسجد پیامبر (ص) با ده هزار نماز برابر خواهد بود. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۳۶).

۸۳ - نخستین قبله مسلمین

عن جعفر عن ابیه - علیهما السلام -

ان رسول الله -صلى الله عليه وآله - استقبل بیت المقدس سبعة عشر شهرا ثم صرف الى الكعبة و هو فى صلاة العصر

امام صادق (ع) از پدرش نقل می کند که ایشان فرمود رسول خدا (ص) مدت هفده ماه به سمت بیت المقدس نماز گزاردند ، پس از آن در حالی که در نماز عصر بودند ، به سمت کعبه برگشتند (مدت هفده ماه بیت المقدس قبله مسلمانان بود و پس از آن ، کعبه قبله آنان شد) . (قرب الاسناد ، ص ۱۴۸) .

۸۴ - مسجد خیف

قال الباقر - عليه السلام -

صلى فى مسجد الخيف سبعمائه نبى

هفتصد پیامبر در مسجد خیف ، نماز به جای آورده اند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۵) .

۸۵ - ثواب نماز در سه نوع مسجد

عن النبى -صلى الله عليه وآله -

فضلت الصلاة فى المسجد الحرام على غيره بمائه الف صلاة و فى مسجدى بالف صلاة و فى مسجد بيت المقدس بخمسائه صلاة

نماز در مسجد الحرام برابر صد هزار نماز و در مسجد من (مسجد النبى) برابر هزار نماز و در مسجد بيت المقدس برابر پانصد نماز در جای دیگر برتری داده شده است . (الانس الجليل ، ج ۱ ، ص ۲۲۹) .

۸۶ - فضیلت مسجد الحرام

قال الباقر - عليه السلام -

من صلى في المسجد الحرام صلاة مكتوبه قبل الله منه كل صلاة صلاها منديوم و جبت عليه الصلاه و كل صلاه يصلها الي ان يموت

کسی که نمازواجبی را در مسجدالحرام به جای آورد ، خداوند تمامی نمازهایی را که از آغاز تکلیف بر او واجب شده و نیز نمازهایی را که تا پایان عمر به جای می آورد ، قبول می کند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۶) .

۸۷ - فضیلت مسجد قبا

قال الصادق - علیه السلام -

من اتى مسجد قبا فصلى فيه ركعتين رجع بعمره

کسی که در مسجد من ، قبا ، دو رکعت نماز بگزارد ، مانند آن کسی است که یک عمره به جای آورده باشد . (وسائل الشیعه ، ج ۱۰ ، ص ۲۷۸) .

۸۸ - فضیلت مسجد کوفه

قال الباقر - علیه السلام -

لویعلم الناس ما فی مسجد الکوفه لاعدوا له الزاد و الرواحل من مکان بعید ان صلاه فریضه فیہ تعدل حجه و صلاه نافله فیہ تعدل عمره

اگر مردم ، فضیلت مسجد کوفه را می دانستند ، از راه دور برای رسیدن به این مسجد توشه و مرکب تهیه می کردند خواندن یک نماز واجب در این مسجد ، ثواب یک حج و یک نماز مستحب در آن ثواب یک عمره را دارد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۲۵) .

۸۹ - فضیلت مسجد سهله

قال الصادق - علیه السلام -

ما من مکروب یأتی مسجد سهله فیصلی فیہ رکعتین بین العشائین و یدعو الله - عزوجل - الا فرج الله کربته

هرگفتاری که به مسجد سهله (در کوفه) برود و میان نماز مغرب و عشا دو رکعت نماز به جای آورد و دعا کند ، خداوند متعال گره از کار فروبسته او خواهد گشود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۳) .

۹۰ - فضیلت مسجد خیف

قال الباقر - علیه السلام -

من صلی فی مسجد الخیف بمنی مائه رکعه قبل ان یرجع من سبغ الله فی مائه تسبیحه کتب له کاءجر عتق رقبه ، و من هلل الله فی مائه تهلیله عدلت اجر احياء نسمة ، و من حمد الله فی مائه تحمید عدلت اجر خراج العراقین یتصدق به فی سبیل الله - عزوجل -

هر کس صد رکعت نماز در مسجد خیف (درمنی) به جای آورد ، با هفتصد سال عبادت برابر است و کسی که در این مسجد ، صد مرتبه ، (سبحان الله) بگوید ، ثواب آن برابر با ثواب آزاد کردن بنده است و هر کس در آن جا صد مرتبه (لااله الا الله) بگوید ، برابر است با ثواب کسی که انسانی را زنده کرده باشد و کسی که صد مرتبه (الحمد لله) بگوید ثواب آن برابر است با ثواب مالیات عراقین (خراسان و عراقان) که در راه خدا صدقه بدهد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۳۵) .

۹۱ - قال الصادق - علیه السلام -

انه تستحب الصلاه فی مسجد الغدير لان النبی - صلی الله علیه وآله - اقام فیہ امیر المؤمنین - علیه السلام - و هو موضع اظهر الله فیہ الحق

نماز خواندن در مسجد غدیر مستحب است ، زیرا پیامبر (ص) امیر المؤمنین (ع) را در آن مکان به جانشینی خویش منصوب فرموده و این مکان ، محلی است که خداوند - عزوجل - حق را در آن آشکار نمود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۴۹) .

۹۲ - مسجد غدیر

قال الکاظم - علیه السلام -

صل فیہ فان فیہ فضلا و قد کان ابی یاءمر بذلك

در این مسجد (غدیر) نماز بخوان ، این مسجد دارای فضیلت است و پدرمساءله امام صادق نیز به نماز خواندن در این مسجد سفارش می کرد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۴۹) .

۹۳ - پیاده به مسجد الحرام رفتن

قال الصادق - علیه السلام -

إذا دخلت المسجد الحرام فادخله حافيا على السكينة والوقار . و قال من دخله بخشوع غفر الله له ان شاء الله قلت ما الخشوع ؟ قال السكينة ، لا تدخل بتكبير

چون وارد مسجد الحرام شوی ، با پای برهنه و آرامش و قار به این مکان داخل شو ! کسی که با حال خشوع به مسجد الحرام داخل شود خداوند گناهان او را می آمرزد ، ان شاء الله راوی گوید به امام (ع) گفتم خشوع چیست ؟ فرمود خشوع همان آرامش است و با تکبیر داخل مشو . (وسائل الشیعه ج ۹ ص ۳۲۱ ، بحار الانوار ، ج ۹۶ تص ۱۹۲) .

ه) آداب ورود به مسجد

۹۴ - دعای ورود به مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

إذا دخلت المسجد فاحمد الله واثن عليه وصل على النبي

هرگاه داخل مسجد شدی ، حمد و سپاس خدا را بگو و بر پیامبر (ص) درود فرست . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۶) .

۹۵ - آداب ورود به مسجد

عن علی - علیه السلام -

من اراد دخول المسجد فليدخل على سكون و وقار المساجد بيوت الله و احب البقاع اليه

هر کس می خواهد به مسجد داخل گردد ، با آرامش و با طمأنینه وارد شود ، چون مساجد خانه های خدا و محبوبترین محلها در نظر او است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۱۷۰) .

۹۶ - دعای هنگام ورود به مسجد

قالت فاطمه الزهراء - سلام الله عليها -

كان رسول الله - صلى الله عليه وآله - إذا دخل المسجد صلى على النبي و قال اللهم اغفر لي ذنوبي و افتح لي ابواب رحمتك

رسول خدا (ص) هنگام ورود به مسجد صلوات می فرستاد ، و می فرمود خدایا گناهانم را ببخش و درهای رحمت خویش را بر من بگشا . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۸) .

۹۷ - طهارت هنگام ورود به مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لا تدخل المساجد الا بالطهاره

داخل مساجد مشو ، مگر با وضو(از باب استحباب و نه وجوب) . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۸۸) .

۹۸ - کراهت سواره رفتن به مسجد

قال الصادق - عليه السلام -

انا اكره ان ادخله راكبا

کراهت دارم که سواره وارد مسجد (کوفه) شوم . (من لا يحضره الفقيه ، ج ۱ ، ص ۲۳۰) .

۹۹ - اخلاص در رفت و آمد به مسجد

عن احدهما (الباقر او الصادقانون اساسى - عليهماالسلام - قال

دخل رجلان المسجد ، احدهما عابد و الاخر فاسق فخرجا من المسجد و الفاسق صديق و العابد فاسق و ذلك انه يدخل العابد المسجد مدلا بعبادته يدل بها فتكون فى ذلك و تكون فكره الفاسق فى التندم على فسقه و يستغفر الله - عزوجل - مما صنع من الذنوب

دو مرد وارد مسجد شدند یکی عابد و دیگری فاسق بود هر دو در حالی از مسجد خارج شدند که مرد فاسق درستار و مرد عابد فاسق شده بود ، زیرا عابد در حالی که به عبادت خود مغرور است به مسجد آمده و همواره در همین فکر به سر می برد و از عبادت خود راضی است ولی شخص فاسق به ندامت بر فسق و تباهی خویش و طلب آمرزش از خدا به خاطر گناهانش می اندیشد . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ص ۷۶ ، علل الشرایع ، ج ۲ ، ص ۳۵۴) .

۱۰۰ - کیفیت ورود به مسجد

عن الباقر و الصادق عليهماالسلام

الفضل فى دخول المسجد ان تبدء برجلك اليمنى اذا دخلت و باليسرى اذا خرجت

بهرتر آن است که هنگام ورود به مسجد ابتدا پای راست را پیش بگذارید و هنگام خروج پای چپ را . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۷) .

۱۰۱ - هنگام ورود به مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

تعاهدوا نعالكم عند ابواب المسجد

در پیش درب مسجد ، کفشهایتان را (نسبت به آلودگی) بررسی کنید . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۰۴) .

۱۰۲ - پرهیز از بوی بد به هنگام ورود به مسجد

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله - علیه السلام -

انه ساءل عن اكل الثوم والبصل والكراث قال لابعاس بآء كله نیا و فى القدور و لابعاس باءن یتداوى بالثوم ولكن اذا اكل ذلك فلا ینخرج الى المسجد

ابوبصیر می گوید از امام صادق (ع) در مورد خوردن سیر و پیاز و تره سؤال کردم امام فرمود خوردن آنها به صورت خام یا پخته اشکالی ندارد . همچنین معالجه بیماری با سیر اشکالی ندارد اما اگر کسی آنها را خورد (قبل از برطرف کردن بوی آن) به مسجد نرود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۲۰ ، صحیح بخاری ج ۱ ، ص ۴۰۲ صحیح مسلم ، ج ۵ ، ص ۴۹) .

۱۰۳ - حضور زنان در مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لا تمنعن النساء حظوظهن من المساجد اذا استاءذنوكم

هنگامی که زنان از شما اذن رفتن به مسجد می خواهند ، آنان را از رفتن مساجد محروم نکنید که از مسجد بهره ای دارند . (صحیح مسلم ، ج ۴ ، ص ۱۶۱) .

۱۰۴ - آداب ورود زنان به مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

إذا شهدت احداً كن المسجد فلا تمس طيباً

زمانی که یکی از شما زنان به مسجد می آید ، نباید از بوی خوش استفاده نمایند . (صحیح مسلم ، ج ۴ ، ص ۱۶۲) .

۱۰۵ - باطهات به مسجد رفتن

قال الصادق - عليه السلام -

عليكم بآتيان المساجد فانها بيوت الله في الارض من اتاه متطهراً طهره الله من ذنوبه و كتب من زواره فاكثروا فيها من الصلاة و الدعاء

به حضور در مسجد مواظبت کنید ! چرا که مسجد خانه خداوند در زمین است کسی که با طهات وارد مسجد شود ، خداوند و را از گناهانش پاک می کند و نام وی را در زمره زائران خویش می نویسد پس در مساجد ، فراوان به نماز و دعا پردازد . (بحار الانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۸۴) .

۱۰۶ - بهترین مردم

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

خير الناس اولهم دخولا في المسجد و اخرهم خروجا

بهترین مردم کسی است که هنگام ورود به مسجد اولین نفر ، و هنگام خروج از مسجد آخرین نفر باشد . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۲۷) .

۱۰۷ - مانع ورود به مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان المسجد لا يحل لجنب و لاحائض

همانا ورود افراد جنب و حائض به مسجد حرام است . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۶۶۸) .

۱۰۸ - دعای هنگام ورود به مسجد

قال الباقر - عليه السلام -

إذا خلت المسجد و أنت تريد ان تجلس فلا تدخله الا طاهرا و اذا دخلته فاستقبل القبلة ثم ادع الله و سله و سم حين تدخله و احمد الله وصل على النبي -صلى الله عليه و آله -

هنگامی که وارد مسجد شدی ، و می خواهی در آن بمانی با طهارت داخل شو ! و چون به مسجد رسیدی روبه قبله کن و خداوند را بخوان و حاجتت را از او درخواست کن و در لحظه ورود به مسجد نام خداوند (بسم الله الرحمن الرحيم) را بر زبان جاری نما و خداوند را ستایش کن و بر پیامبر (ص) درود (صلوات) فرست . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۶) .

۱۰۹ - مسجد و دهان بدبو

قال علی - عليه السلام -

من اكل شيئا من الموزيات ريحها فلا يقربن المسجد

کسیکه چیزی بوداری (مثل سیر) بخورد که موجب آزار مردم شود ، به مسجد نرود . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۰۲) .

۱۱۰ - توقف در مسجد

قال الباقر - عليه السلام -

ان معناه لا تقربوا مواضع الصلاة من المساجد ، و انتم جنب الا مجتازين

معنای آیه شریفه (ولا- جنبا الا- عابری سبیل) آن است که در حال جنابت به مسجد داخل نشوید ، مگر این که از آن عبور کنید (از دربی داخل و از درب دیگر خارج شوید) . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۴۸۹ ، باب ۱۵ ، از ابواب الجنابه ، روایت ۲۰) .

۱۱۱ - آداب حرکت به مسجد

قال الصادق - عليه السلام -

إذا قمت إلى الصلوة ان شاء الله فإتھا سعيا ولتكن علیک السکینه والوقار فما ادركت فصل و ما سبقت به فاتمه

هنگامی که به سوی نماز حرکت می کنی ، حرکت تو باید شتابان و با آرامش و وقار همراه باشد پس هر مقدار از نماز (جماعت) را درک کردی (با جماعت) برگزار کن و آنچه را که از تو فوت شده (فرادی) به جای آور . (وسائل الشیعه ، ج

۱۱۲ - آداب ورود به مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اذ دخل المسجد (احدكم) يضع رجله اليمنى و يقول بسم الله و على الله توكلت ولا حول ولا قوة الا بالله ، و اذا خرج يضع رجله اليسرى و يقول بسم الله اعوذ بالهل من الشيطان الرجيم ثم قال يا على ! من دخل المسجد و يقول كما قلت تقبل الله صلاته و كتب له بكل ركعه صلاها فضل مائه ركعه فاذا خرج يقول مثل ما قلت غفر الله له الذنوب و رفع له بكل قدم درجه و كتب الله له بكل قدم مائه حسنه

هنگامی که یکی از شما به مسجد وارد می شود ، باید پای راست را مقدم داشته و بگوید بسم الله و على الله توكلت ولا حول ولا قوة الا بالله و هنگام خروج پای چپ را مقدم داشته و بگوید بسم الله اعوذ بالله من الشيطان الرجيم آنگاه پیامبر (ص) فرمود یا علی ! کسی که این گونه داخل مسجد شود ، خداوند نماز او را قبول می کند و در برابر هر رکعت نمازی که به جای آورده است فضیلت صد

رکعت نماز را به وی عطا می کند و اگر بدین کیفیت خارج شود ، خداوند گناهان او را می بخشاید و در مقابل هر گامی یک درجه و صد پاداش به وی عطا می نماید . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۹۱) .

(و آداب داخل مسجد

۱۱۳ - نشستن روبه قبله

قال علی - علیه السلام -

من السنه اذا جلست فی المسجد ان تستقبل القبله

روبه قبله در مسجد نشستن سنت (و مستحب) است . (بحارالانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۸۰) .

۱۱۴ - انتظار نماز در مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

الجلوس فی المسجد انتظار الصلاه عباده ما لم يحدث وقيل يا رسول الله و ما يحدث ؟ قال الاغتياب

نشستن در مسجد به انتظار نماز عبادت است ، تا حدثی از او سر نزده ، عرض شد ای رسول خدا حدث چیست ؟ فرمود حدث ، غیبت کردن است . (وسائل الشیعه ، ج ۸ ، ۵۹۸ ، اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۳۵۷) .

۱۱۵ - تمیز کردن مسجد

قال الرضا - علیه السلام -

ان الجنه و الحور لتشاق الی من یکسح المسجد او یاءخذ من القدی

بهشت و حوریان بهشتی مشتاق کسی هستند که مسجد را تمیز کند ، یا آلودگیهای آن را بگیرد . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۸۵) .

۱۱۶ - ثواب روشنایی مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من اسرج في مسجد من مساجد الله سراجا لم تزل الملائكة وحمله العرش يستغفرون له مادام في ذلك المسجد ضوء من السراج
هر کس در مسجدی از مسجدهای خدا چراغی روشن کند ، همواره حاملان عرش الهی و فرشتگان برای او طلب آمرزش کنند
تا روشنی آن چراغ باقی است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۱۶۹) .

۱۱۷ - بهره معنوی از مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

كل جلوس في المسجد لغو الا ثلاثه قراءه مصل ، او ذكر الله اوسائل عن علم

هر نشستی در مسجد لغو است مگر در سه حالت خواندن قرآن ، گفتن ذکر خدا ، سؤال (جستوی) علم . (میزان الحکمه ، ج
۴ ، ص ۳۹۳ ، بحار الانوار ، ج ۷۷ ، ص ۸۸) .

۱۱۸ - خنده در مسجد ، سبب تاریکی قبر

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

الضحك في المسجد ظلمه في القبر

خندیدن در مسجد ، موجب تاریکی قبر می شود . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۶۶۷) .

۱۱۹ - نهی نماز میت در مسجد

قال ابوبکر بن عیسی

كنت في المسجد وقد جىء بجنازه فاردت ان اصلى عليها فجاء ابوالحسن الاول - عليه السلام - فوضع مرفقه في صدري
فجعل يدفعني حتى اخرجني من المسجد ثم قال يا ابابكر ان الجنائز لا يصلى عليها في المسجد

در مسجد بودم که جنازه ای آوردند ، خواستم بر آن نماز بخوانم که امام موسی کاظم (ع) وارد مسجد شدند و آرنج خود را
بر سینه من گذاشته و به عقب راندند ، تا این که مرا از مسجد بیرون کردند آنگاه فرمودند ای ابوبکر ! در مسجد بر جنازه ها
نماز گزارده نمی شود . (الاستبصار ، ج ۱ ، ص ۴۷۳) .

۱۲۰ - نماز تحیت مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

إذا دخلت المسجد فصل ركعتين قبل ان تجلس

هرگاه داخل مسجد شدی ، پیش از آن که بنشینی ، دو رکعت نماز (تحیت) بخوان . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۶۷۵ ، حدیث ۲۰۸۶۱).

۱۲۱ - کیفیت حضور کودکان در مسجد

عن جابر عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

ساءلته عن الصبيان اذا صفوا في الصلوه المكتوبه قال لا تؤخروهم عن الصلاه و فرقوا بينهم

جابر می گوید از امام باقر (ع) در مورد کودکان هنگامی که برای نماز واجب در صف جماعت شرکت می کنند ، سؤال کردم امام (ع) فرمود آنان را از صفوف نماز جماعت خارج نکنید ، بلکه آنها را (در میان بزرگسالان) پراکنده سازید . (تهذیب الاحکام ، ج ۲ ، ص ۳۸۰).

۱۲۲ - پاداش نشستن در مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان الله تعالى يعطيك مادمت جالسا في المسجد بكل نفس تنفس فيه درجة في الجنة

خداوند - تبارک و تعالی - به عدد هر نفسی که می کشی و در مسجد نشسته ای درجه ای در بهشت به تو پاداش می دهد . (بحار الانوار ، ج ۸۳ ، ص ۳۷۰).

۱۲۳ - ثواب انتظار نماز دیگر

قال الصادق - علیه السلام -

من اقام في مسجد بعد صلاته انتظارا للصلاه ، فهو ضيف الله و حق على الله ان يكرم ضيفه

هر کس در مسجد پس از نمازش در انتظار نماز دیگر بماند ، میهمان خداوند است و بر خداست که میهمانش را گرامی دارد . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳).

۱۲۴ - مانع تاریکی قبر

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من احب ان لا يظلم لحده فليثور المساجد

کسی که دوست دارد قبرش تاریک نباشد ، مساجد را نوارنی کند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۶۶) .

۱۲۵ - آداب مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من رد ريقه تعظيما لحق المسجد جعل الله ذلك قوه في بدنه و كتب له بها حسنه و حط عنه بها سيئه و قال لا تمر بداء في جوفه الا ابراءته

هر کس برای احترام مسجد ، آب دهان خود را فرو برد و در مسجد نیندازد ، خداوند آن را در بدن وی ، به قدرت و توانایی تبدیل می کند و به پاداش این کار ، برای او حسنه ای می نویسد و گناهی را از او می آمرزد و این آب دهان ، به هر دردی (که در بدن او است) برخورد کند آن را شفا می بخشد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۹) .

۱۲۶ - نشستن در مسجد ، بهتر از نشستن در بهشت

قال علي - عليه السلام -

الجلسه في الجامع خير لي من الجلسة في الجنة فان الجنة فيها رضا نفسي و الجامع فيها رضا ربي

نشستن در مسجد برای من بهتر است از نشستن در بهشت ، زیرا که بودن در بهشت مرا خشنود می سازد و بودن در مسجد موجب رضایت و خشنودی خدایم می باشد . (بحار الانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۶۲) .

۱۲۷ - آباد کردن مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

يا باذر ! من اجاب داعي الله و احسن عماره مساجد الله كان ثوابه من الله الجنة ، فقلت بابي و امي يا رسول الله كيف يعمر مساجد الله ؟ قال لا ترفع فيها الاصوات و لا يخاض فيها بالباطل ، ولا يشتري فيها ولا يباع و اترك اللغو ما دمت فيها فان لم تفعل

فلا تلو من يوم القيامة الا نفسك

ای ابوذر! هرکس نداری منادی خدا را پاسخ گفت و مساجد خداوند را خوب آباد و احیا کرد پاداش او بهشت است گفتم پدر و مادرم فدایت ای پیامبر خدا! چگونه مساجد خداوند آباد می شود؟ فرمود به اینکه صدا در آنها بلند نشود و سخنان باطل در آنها رد و بدل نشود و خرید و فروش در آنها صورت نگیرد و تا هروقت که در مسجد باشی! از هر لغو و باطلی بپرهیز، که اگر چنین نکنی روز قیامت جز خود را ملامت نخواهی کرد (زیرا به دلیل عدم رعایت حقوق مسجد کیفر می شوی) (بحار الانوار، ج ۸۰، ص ۳۸۰).

۱۲۸ - اذان در مناره مسجد

قال الصادق - عليه السلام -

كان رسول الله -صلى الله عليه وآله - يقول لبلال اذا دخل الوقت يا بلال! اعل فوق الجدار و ارفع صوتك بالاذان

رسول خدا (ص) هنگامی که وقت نماز فرا می رسید، به بلال می فرمود ای بلال! برفراز دیوار (مسجد) برو و با صدای بلند اذان بگو! (وسائل الشیعه، ج ۴، ص ۶۲۶).

۱۲۹ - مسجد و طهارت آن

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

جنبوا مساجدكم النجاسة

مساجد خود را از نجاسات دور نگه دارید. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۰۴).

۱۳۰ - مسجد و آخر الزمان

قال الصادق - عليه السلام -

و راءيت المساجد محتشيه ممن لا يخاف الله مجتمعون فيها للغيبه و اكل لحوم اهل الحق و يتواصفون فيها شراب المسكر و راءيت السكران يصلی بالناس فهو لا يعقل ولا يشان بالسكر (در علامات ظهور) و می بینی که مساجد پر از افرادی است که خوفی از خداوند ندارند. (مردم برای غیبت کردن و خوردن گوشت پیروان حق در مساجد جمع می شوند و درباره نوشیدن مسکر (می) سخن می گویند. امام جماعت را می بینی که مست و خراب امامت مردم را به عهده گرفته و از بابت مستی، ملامت نمی شود. (روضه الکافی، ص ۳۹، بحار الانوار، ج ۵۲، ص ۲۵۹).

۱۳۱ - تطهیر مسجد

قال الباقر - علیه السلام -

اوحی الله نبیه ان طهر مسجدک

خداوند متعال به پیامبر خویش فرمان داد که مسجد خویش را طاهر کن . (وسائل الشیعه ج ۱ ، ص ۴۸۴) .

۱۳۲ - خوشبو کردن مسجد

قال علی - علیه السلام -

و جمروها (المساجد) فی کل سبعة ایام

و مساجد را هر هفته خوشبو و معطر کنید . (بحارالانوار ، ج ۱۸ ، ص ۱۰۷ و ۱۳۶)

۱۳۳ - داد و ستد در مسجد

قال الصادق - علیه السلام -

جنبوا مساجدکم البیع و الشراء

مساجدتان را بازاری برای خرید و فروش قرار ندهید . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۰۷) .

۱۳۴ - کار در مسجد

ان رسول الله -صلی الله علیه وآله - مر برجل یری مشاقص له فی المسجد فنهاه و قال انها لغير هذا بنیت

پیامبر اکرم (ص) مردی را در مسجد دیدند که سرگرم تیز کردن تیر آن بود آن حضرت او را از این کار بازداشتند و فرمودند مساجد برای کاری غیر از این (عبادت) ساخته شده است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۶) .

۱۳۵ - کشف عورت در مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

كشيف السره و الفخذ و الركبه فى المسجد من العوره

نماياندن ناف ، ران و زانو در مسجد ، مانند كشف عورت است . (وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۵۱۵) .

۱۳۶ - علت تازيانه خوردن

ان اميرالمؤمنين - عليه السلام - راءى قاصدا فى المسجد فضربه بالدره و طرده

اميرالمؤمنين (ع) مردى را در مسجد ديدند كه مشغول داستان سرايى بود او را تازيانه زدند و از مسجد بيرون كردند . (وسائل الشيعه ج ۳ ، ص ۵۱۵) .

۱۳۷ - انداختن آب دهان و بينى در مسجد

قال على - عليه السلام -

من وقر المسجد من نخامته لقي الله يوم القيامة ضاحكا قد اعطى كتابه بيمينه و ان المسجد ليلتوى عند النخامة كتلوى احدكم بالخيزران اذا وقع به

كسى كه به احترام مسجد از انداختن اخلاط (آب بينى و سينه) در آن خوددارى كند ، در روز قيامت با سرور و شادمانى و در حالى كه نامه اعمالش را در دست راست دارد خداوند متعال را ملاقات مى كند كسى كه در مسجد خلط مى اندازد ، مسجد (از نفرت) به خود مى پيچد ، همان طور كه اگر يكى از شما رابا چوب خيزران بزنند ، از شدت درد به خود مى پيچد . (بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۸۱) .

۱۳۸ - خوابيدن در مسجد

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -

من نام فى المسجد بغير عذر ابتلاه الله بداء لازوال له

كسى كه بدون عذر در مسجد بخوابد ، خداوند او را به دردى بى پايان مبتلا مى كند . (مستدرک الوسائل ، ج ۳ ، ص ۳۷۳)

۱۳۹ - قضاوت و اجراى حدود در مسجد

قال الصادق - عليه السلام -

جنبوا مساجدكم البيع والشراء والمجانين والصبيان والاحكام والضاله والحدود ورفع الصوت

از خرید و فروش در مسجد و آوردن دیوانگان و کودکان و اجرای احکام و حدود و اعلام اشیاء و گمشده و بلند کردن صدا در آن ، خودداری کنید . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۵۰۷) .

۱۴۰ - اعلام اشیاء گمشده در مسجد

سمع النبی -صلی الله علیه وآله - رجلا یشند ضاله فی المسجد ، فقال قولوا له لا راد الله علیک ، فانها لغير هذا بنیت

پیامبر خدا (ص) شنیدند که مردی در مسجد اعلام می کند چیزی را گم کرده است تا اگر کسی پیدا کرده است به او بازگرداند آن حضرت فرمودند به او بگویند خدا گمشده ات را به تو برنگرداند ، مسجد برای کارهایی غیر از این ساخته شده است . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۲۳۷)

۱۴۱ - نهی کشیدن شمشیر در مسجد

قال الباقر - علیه السلام -

نهی رسول الله -صلی الله علیه وآله - عن سل السیف و عن بری النبل فی المسجد قال و انما بنی لغير ذلك

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - بیرون آوردن شمشیر از غلاف و تیز کردن در مسجد را نهی کرد و فرمود مسجد را برای کارهایی غیر از این ساخته اند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۵) .

۱۴۲ - سرودن شعر در مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من سمعتموه ینشده الشعر فی المسجد (المساجد) فقولوا فض الله فاک انما نصبت المساجد للقرآن

به کسی که در شعر می خواند ، بگویند خداوند دهانت را بشکند ، مساجد را برای خواندن قرآن برپا کرده اند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۹۲) .

۱۴۳ - صدای بلند در مسجد

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

اذا فعلت امتی خمس عشره خصله حل بها البلاء قيل يا رسول الله ما هن؟ قال اذا ارتفعت الاصوات في المساجد

هنگامی که پانزده خصلت در میان امت من رواج یابد، بلا بر آنان نازل خواهد شد پرسیدند یا رسول الله! این خصلت ها کدامند؟ فرمود آن هنگام که در مسجد صدای مردم بلند شود. (تحف العقول، ص ۵۲).

۱۴۴ - تفسیر آیه زینت مسجد

قال ابوبصیر

ساءلته (اباعبدالله - علیه السلام -) عن قوله تعالى خذوا زينتكم عند كل مسجد قال هو المشط عند كل صلاة فرضيه و نافله

از امام صادق - علیه السلام - در مورد سخن خداوند متعال که فرماید زینت خود را در هر مسجد به همراه داشته باشید سؤال کردم امام (ع) فرمودند مراد از زینت، شانه کردن مو برای نمازهای واجب و مستحبی است. (بحارالانوار، ج ۷۳، ص ۱۱۶).

۱۴۵ - نظافت مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من كنس المسجد يوم الخميس ، ليله الجمعة فاخرج من التراب ما يذر في العين غفر الله له

کسی که مسجد را در روز پنج شنبه، شب جمعه، به نظافت مسجد بپردازد، و به اندازه سرمه ای که در چشم کشیده می شود غبار از مسجد برگیرد، خداوند او را می آمرزد. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۵۱۱).

۱۴۶ - وضو گرفتن در مسجد

قال رفاعه بن موسى

ساءلت اباعبدالله - عليه السلام - عن الوضوء في المسجد ، فكرهه من البول و الغائط

از امام صادق (ع) راجع به وضو گرفتن در مسجد پرسیدم، ایشان وضو گرفتن از (حدث) بول و غائط در مسجد را مکروه دانستند. (وسائل الشیعه، ج ۱، ص ۳۴۵).

۱۴۷ - جاروب کردن مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من قم مسجدا كتب الله له عتق رقبه و من اخرج منه ما يقضى عينا كتب الله ، عزوجل له كفلين من رحمته

هرکس مسجدی را خاکروبی کند ، خداوند پاداش آزاد کردن بنده ای را برایش می نویسد ، و اگر از این مسجد به اندازه خاشاکی که در چشم می رود ، غبار برگیرد ، خداوند دو برابر آن ، از رحمت خویش را به وی عطا می فرماید . (بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۸۳) .

۱۴۸ - روشنایی مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من ادخل ليله واحده سراجا فى المسجد غفر الله له ذنوب سبعين سنه و كتب له عباده سنه و له عندالله مدینه و ان زاد على ليله واحده فله بكل ليله يزيد ثواب نبى فاذا تم عشريال لا يصف الواصفون ماله عند الله من الثواب ، فاذا تم الشهر ، حرم الله جسده على النار

کسی که یک شب ، چراغی را در مسجد برافروزد ، خداوند گناهان هفتاد سال او را می آمرزد و ثواب عبادت یک سال را برای او می نویسد ، و خداوند (در بهشت) شهری به او عطا می کند و اگر از یک شب تجاوز کند ، خداوند در برابر هر شب ، ثوابی را که به یکی از پیامبران خویش می دهد ، به وی عطا می فرماید و اگر چراغ افروختن و روشن نگاه داشتن مسجد ، به ده شب رسید ، کسی نمی تواند پاداشی را که وی در نزد خداوند دارد ، بر شمارد . و اگر این

کار به یک ماه رسید ، خداوند بدن او را بر آتش حرام می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۰ ، ص ۳۷۷) .

۱۴۹ - ثواب مدت اقامت در مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

يا اباذر ! ان الله ما دمت جالسا في المسجد بكل نفس تتنفس فيه درجة في الجنة و تصلى عليك الملائكة و يكتب لك بكل نفس تنفست فيه عشر حسنات و يمحي عنك عشر سيئات

ای ابوذر ! خداوند متعال (تا وقتی که در مسجد نشسته ای) در مقابل هر نفسی که می کشی * درجه ای در بهشت به تو عطا می کند و فرشتگان نیز بر تو درود می فرستند و در برابر هر نفس ده پاداش به تو عطا و ده گناه از تو محو می نماید . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۸۶)

۱۵۰ - نشستن در مسجد و رسیدن روزی

قال علی - علیه السلام -

الجلوس في المسجد من طلوع الفجر الى طلوع الشمس اسرع في طلب الرزق من الضرب في الارض

از طلوع فجر تا طلوع خورشید در مسجد نشستن روزی را بهتر (سریع تر) از تلاش برای کسب آن به تو می رساند (مفهوم حدیث این است که بودن در مسجد در اوقات یاد شده روزی انسان را زیاد می کند) (وسائل الشیعه ج ۴ ص ۱۰۳۷)

۱۵۱ - حضور در مسجد نجات از دوزخ

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من جلس في مصلاه من صلاة الفجر الى طلوع الشمس ستره الله من النار

کسی که در محل نماز خود از نماز تا طلوع خورشید بنشیند خداوند او را از آتش جهنم محفوظ می دارد . (وسائل الشیعه ج ۴ ص ۱۰۳۵) .

ز) آداب خروج از مسجد

۱۵۲ - دعای هنگام خروج از مسجد

قالت فاطمه الزهراء - عليها السلام -

كان رسول الله -صلى الله عليه وآله - اذا خرج من الباب (المسجد) صلى على النبي و قال اللهم اغفر لي ذنوبي و افتح لي ابواب فضلك

رسول خدا (ص) هنگام خروج از مسجد (صلوات) می فرستاد و می فرمود خداوندا! گناهانم را مورد آمرزش خویش قرار ده و درهای فضل (همه نعمتهای الهی) خود را بر من بگشا. (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۶۱۸)

۱۵۳ - ناله شیطان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اذا العبد المسجد فقال اعوذ بالله من الشيطان الرجيم قال اوه كسر ظهري و كتب الله له بها عباده سنه و اذا خرج من المسجد يقول مثل ذلك كتب الله بكل شعره على بدنه مائه حسنه و رفع له مائه درجه

اگر بنده خدا هنگام ورود به مسجد استعاذه کند شیطان می گوید آه کمرم را شکست! و خداوند به پاداش این عمل برای او عبادت یک سال می نویسد و چنانچه هنگام خروج از مسجد استعاذه کند خداوند به تعداد هر موئی که بر بدن اوست حسنه برای او نویسد و صد درجه به وی عطا می کند. (مستدرک الوسائل ج ۳ ص ۳۹۸)

۱۵۴ - خروج بدون علت از مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من سمع النداء في المسجد فخرج من غير عله فهو منافق الا ان يريد الرجوع اليه

هر کس بدون علت در مسجد ندای نماز (اذان) را بشنود و خارج شود * در زمره منافقین است مگر اینکه قصد برگشت به مسجد داشته باشد. (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۵۱۳).

۱۵۵ - محبوبترین اهل مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ثم قال و خير البقاع المساجد و احبهم الى الله اولهم دخولا و آخرهم خروجا منها

بهترین مکانهای زمین مساجد است و محبوبترین اهل مسجد کسی است که هنگام ورود به مسجد اولین نفر و هنگام خروج از

آن آخرین نفر باشد . (وسائل الشیعه ج ۱۲ ص ۳۴۴) .

۱۵۶ - آفات با عجله خروج از مسجد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

عشرون خصله تورث الفقر الى ان قال -صلى الله عليه وآله - و تعجيل الخروج من المسجد

بيست خصلت موجب پیدایش فقر است و از آن جمله عجله کردن در خروج از مساجد است . (مستدرک الوسائل ج ۳ ص ۴۴۶) .

۱۵۷ - راندن گناهکاران از مسجد

قال الباقر - عليه السلام -

بينما رسول الله -صلى الله عليه وآله - فى المسجد اذ قال قم يا فلان قم يا فلان قم يا فلان حتى اخرج خمسه نفر فقال اخرجوا من مسجدنا لاتصلوا فيه وانتم لاتزكون

در حالی که رسول خدا -صلى الله عليه وآله - در مسجد بود فرمود فلانی برخیز . . . تا این که پنج تن را به همین صورت جدا نمود آنگاه فرمود از مسجد ما خارج شوید و تا هنگامی که زکات نمی دهید در مسجد ما نماز به جای نیاورد . (وسائل الشیعه ج ۶ ص ۱۲) .

۱۵۸ - کیفیت ورود به و خروج از مسجد

قال الصادق - عليه السلام -

الفضل فى دخول المسجد ان تباء برجلك اليمنى اذا دخلت و باليسرى اذا خرجت

بهتر است که هنگام ورود به مسجد پای راست را و در وقت خروج پای چپ را پیش گذاری . (وسائل الشیعه ج ۳ ص ۵۷۵) .

فصل بیستم و سوم اخلاق و صفات نمازگزاران

آیات

۱ - نماز ، کارخانه انسان سازی

ان الانسان خلق هلوعا ، اذا مسه الشر جزوعا و اذا مسه الخير منوعا الا المصلين

انسان حریص و کم طاقت آفریده شد ، هنگامی که بدی به او برسد بی تابی می کند و وقتی خوبی به او برسد مانع دیگران می شود مگر نماز گزاران . (سوره معارج ، آیات ۱۹ - ۲۲)

۲ - نماز ، موهبتی الهی

و اوحینا الیهم فعل الخیرات و اقام الصلوه

انجام کارهای نیک و برپا داشتن نماز را به آنها وحی کردیم . (سوره انبیاء ، آیه ۷۲) .

۳ - نماز همراه با مردم داری

قولوا للناس حسنا و اقیموا الصلوه

نماز گزار باید با مردم خوب حرف بزند . (سوره بقره ، آیه ۸۳) .

۴ - نماز شرط برادری و اخوت اسلامی

فان تابوا و اقاموا الصلوه و اتوا الرکوه فاخوانکم فی الدین

هرگاه توبه کنند و نماز را برپا دارند و زکات را بپردازند برادر دینی شما هستند . (سوره توبه ، آیه ۱۱) .

۵ - یاری طلبی از نماز

یا ایهاالذین امنوا استعینوا بالصبر و الصلوه ان الله مع الصابرين

ای افراد با ایمان ! از صبر و استقامت و از نماز (در برابر حوادث سخت زندگی) کمک بگیرید (زیرا) خداوند با صابران است . (سوره بقره آیه ۱۵۳) .

۶ - نماز و عدالت اجتماعی

قل امر ربی بالقسط و اقیموا وجوهکم عند کل مسجد و ادعوه مخلصین له الدین کما بداکم تهودون

بگو ای رسول ما پروردگار من شما را به عدل و درستی امر کرده و نیز فرموده که در هر عبادت روی به حضرت او آرید و خدا را از سر اخلاص بخوانید که چنانچه شما را در اول بیافرید دیگر بار به سویش باز آید . (سوره اعراف ، آیه ۲۹) .

۷ - مراقبت از نماز

حافظوا على الصلوات و الصلوه الوسطى و قوموا لله قانتين

در انجام همه نمازها و نماز میانی (ظهر) کوشش و مواظبت کنید در حال عبادت و خضوع کنان برای خدا به پا خیزید . (سوره بقره ، آیه ۲۳۸) .

۸ - وظایف والدین در آموزش نماز

و امر اهلک بالصلوه و اصطر علیها

اهل خود را به خواندن نماز امر کن و بر ادای آن شکبیا باش . (سوره طه آیه ۱۳۲) .

۹ - نماز ، بهترین نوع شکرگزاری

انا اعطیناک الکوثر ، فصل

به شکرانه عطایای ما نماز برپادار . (سوره کوثر ، آیه ۱ و ۲)

۱۰ - منافق و اندکی یاد خدا بودن

ان المنافقون یخادعون الله و هو خادعهم و اذا قاموا الی الصلوه قاموا کسالی یراؤن الناس و لایذکرون الله الا قلیلا

منافقان می خواهند خدا را فریب دهند ، در حالی که او آنها را فریب می دهد و هنگامی که به نماز برمی خیزند ، با کسالت برمی خیزند ، و در برابر مردم ریا می کنند و خدا را جز اندکی یاد نمی نمایند . (سوره نساء ، آیه ۱۴۲) .

۱۱ - اخلاص در نماز

قل ان صلاتی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین ، لا شریک له و بذلک امرت و انا اول المسلمین

بگو همانا نماز و تمام عبادات و زندگی و مرگ من ، همه برای خداون پروردگار جهانیان است ، شریکی برای او نیست و به همین دستور یافته ام و من نخستین مسلمان هستم . (سوره انعام ، آیات ۱۶۲ و ۱۶۳) .

۱۲ - نماز ، نشانه ایمان

قل لعبادی الذین امنوا یقیموا الصلوه و ینفقوا مما رزقناهم سرا و علانیه

به بندگان من که ایمان آورده اند بگو نماز را برپا دارند و از آنچه به آنان روزی داده ایم در پنهان و آشکار انفاق کنند . (سوره ابراهیم ، آیه ۳۱)

۱۳ - برپا داشتن نماز ، یکی از اوصاف نیکوکاران

الذین یقیمون الصلوه و یؤتون الزکوه و هم بالاخره هم یوقنون

(محسنین را با سه وصف ، توصیف کرده می گوید) آنها کسانی هستند که نماز را برپا می دارند و زکات را ادا می کنند و به آخرت یقین دارند . (سوره لقمان ، آیه ۴) .

احادیث

۱۴ - محبوبترین بندگان

قال الصادق - علیه السلام -

احب العباد الی الله - عزوجل - رجل صدوق فی حدیثه ، محافظ علی صلواته و ما افترض الله علیه مع ادائه الامانه

محبوب ترین بندگان نزد خدا ، مردی است که در سخنش راستگو باشد ، از نماز و هرآنچه که خداوند بر او واجب کرده است ، محافظت کند و ادای امانت نماید . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۱) .

۱۵ - فلسفه سجده بر خاک

قال علی - علیه السلام -

و لما فی ذلک من تعفیر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق کرائم الجوارح بالارض تضاعرا

ساییدن گونه به خاک نشانه تواضع و گذاردن اعضای شریف بر زمین دلیل کوچکی و حقارت (در برابر خدا) است . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۲) .

۱۶ - نماز و شیعیان اهل بیت (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

شیعتنا اهل الورع و الاجتهاد و اهل الوفاء و الامانه و اهل الزهد و العباده و اصحاب الاحدی و خمسين رکعه فی الیوم و اللیه

شیعیان ما اهل تقوا و پاکدامنی و جدیت اند و مردمی باوفا و امین اند و اهل زهد و عبادت اند و کسانی هستند که در شبانه روز پنجاه و یک رکعت نماز می خوانند (بحارالانوار ، ج ۶۸ ، ص ۱۶۷)

۱۷ - فلسفه نماز از دیدگاه نهج البلاغه

قال علی - علیه السلام -

وعن ذلك ما حرس الله عباده المؤمنين بالصلوات و الزكوات ، و مجاهده الصيام فى الايام المفروضات ، تسكيننا لاطرافهم و تخشيعا لابصارهم و تذليلا لنفوسهم ، و تخفيضا لقبوبهم و اذهابا للخيلاء عنهم و لما فى ذلك من تعفير عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق كرائم الجوارح بالارض تصاغرا

خداوند برای حفظ بندگانش از این امور (یعنی ظلم و ستم و شیطان) با نماز، زکات و مجاهده در گرفتن روزه واجب، آنان را حراست فرموده است تا اعضا و جوارح آنان آرام و چشم هایشان خاشع و غرایز و تمایلات سرکششان خوار و ذلیل و قلب های آنان خاضع شود و تکبر از آنها رخت بر بندد ساییدن پیشانی که بهترین جاهای صورت است بر خاک، موجب تواضع و گذاردن گرامی ترین اعضای بدن بر زمین، موجب کوچکی (به درگاه خداوند) است. (نهج البلاغه، خطبه ۱۹۲).

۱۸ - بی بهره از نماز

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

و من لم تنهه صلاته عن الفحشاء و المنكر ، لم تزده من الله الا بعدا

هر کس که نمازش او را از فحشا و منکر باز ندارد، هیچ بهره ای جز دوری از خدا نبرده است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۱۹۸، شهاب الاخبار، ص ۲۱۵).

۱۹ - نماز وسیله پاکسازی از کبر

قالت فاطمه الزهراء - عليها السلام -

جعل الله الصلاه تنزيها لكم عن الكبر

خداوند نماز را مایه دوری شما از کبر و خودپسندی قرار داد. (اعیان الشیعه، ج ۱، ص ۳۱۶).

۲۰ - نماز صحیح

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من اسبغ وضوءه و احسن صلوته و ادى الزكوه ماله و خزن لسانه و كف غضبه و استغفر لذنبه و ادى النصيحه لاهل بيت رسوله فقد استكمل حقائق الايمان و ابواب الجنه مفتحه له

هر که خوب وضو سازد و نمازش را درست بخواند و زکات مالش را پردازد و زبانش را نگاه دارد و خشمش را فرو برد و برای گناهانش طلب آمرزش کند و حقوق دوستی خاندان پیغمبر را ادا کند، حقیقت ایمان را کامل کرده و درهای بهشت

برایش باز است . (ثواب الاعمال ، ص ۶۴) .

۲۱ - دینداری مؤمنان

قال الصادق - علیه السلام -

فی خبر طویل ذکر فیہ الائمه و علامه الائمه فقال و دینهم الورع و العفه و الصدق و الصلاح و الاجتهاد و اداء الامانه الی البر و الفاجر و طول السجود و قیام اللیل و اجتناب المحارم ، و انتظار الفرج بالصبر و حسن الصحبه و حسن الجوار

در خبری طولانی که در آن امامان و نشانه آنان را ذکر کرده است نقل شده که حضرت فرمود دین آنان پرهیز از گناه و عفت و راستی و صلاح و کوشش و ادای امانت به نیک و بد و طول دادن سجده و عبادت شب و پرهیز کردن از حرام و با شکیبایی در انتظار فرج آل محمد (ص) بودن و نیکی مصاحبت و نیکی رفتار با همسایگان است . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۴۳ ، اصول وافی ، ج ۲ ، ص ۱۲۱) .

۲۲ - ملاک شناخت نماز گزار

قال الصادق - علیه السلام -

یعرف من یصف الحق بثلاث خصال ینظر الی اصحابه من هم ، و الی صلوته کیف هی و فی انی وقت یصلیها فان کان ذامال نظر این یصنع ماله

کسی که متصف و متصل به حق است ، به سه خصلت شناخته می شود

۱ - به دوستانش نگاه کنید (چگونه دوستی دارد) .

۲ - و نمازش را ببینید چگونه است و در چه وقتی نماز می خواند .

۳ - و اگر مالی به دستش آمد چگونه از آن مال استفاده می کند . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۸۴) .

۲۳ - نماز ، خانه اخلاص

قال الباقر - علیه السلام -

الصلاه بیت الاخلاص و تنزیه عن الکبر

نماز (حقیقی و کامل) جایگاه و خانه اخلاص و باعث دوری از کبر و خودپسندی است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۵ ، بحار الانوار ، ج ۷۸ ، ص ۱۸۳) .

۲۴ - قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -

ركعتان من رجل ورع افضل من الف ركعه من مخلط

دو ركعت نماز انسان با تقوا ، برتر از هزار ركعت نماز فرد لاابالی است . (نهج الفصاحه ، حديث ۱۶۷۲) .

۲۵ - نماز با ورع

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -

كن بالعمل بالتقوى اشد اهتماما منك بالعمل فانه لا يقل عمل بالتقوى ، يا اباذر ! اصل الدين الورع و راءسه الطاعه و اعلم انكم لو صليتم حتى تكونوا كالحنايا و صتمتم حتى تكونوا كاوتار ما ينفعكم الا بورع

باپابندی به تقوا بیشتر از عمل ، اهتمام کن . . . اصل دین پرهیزکاری است و راءس آن اطاعت از خداوند است . . . بدان که شماها اگر آن قدر به نماز بایستد که مانند کمان ، خم شوید و آن قدر روزه بگیرید که مانند زه کمان لاغر گردید ، جز با پرهیزکاری به شما سود نخواهد داد . (مکارم الاخلاق ، ص ۴۶۸) .

۲۶ - نماز عالم

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -

ركعتان من عالم افضل من سبعين ركعه من غير عالم

دو ركعت نماز دانشمند بهتر از به جای آوردن هفتاد ركعت نماز دیگران است . (نهج الفصاحه ، ص ۳۵۰) .

۲۷ - ویژگی نماز گزار حقیقی

قال الصادق - عليه السلام -

قال الله - تبارك و تعالی - انما اقبل الصلاه لمن تواضع لعظمتی و يكف نفسه عن الشهوات من اجلی ، و يقطع نهاره بذكری ولا يتعاطم علی خلقی و يطعم الجائع و يكسو العاری ، و یرحم المصاب و يؤوی الغریب فذلك یشرق نوره مثل الشمس

خداوند تبارك و تعالی می فرماید همانا نماز کسی را قبول می کنم که

۱ - در برابر عظمتم تواضع کند و برایم خاکسار باشد .

۲ - برای رضای من از شهوت ها دوری جوید ؛

۳- روزهایش را با ذکر من به شب رساند؛

۴- بر بندگانم فخری نفرشد؛

۵- گرسنگان را سیر کند؛

۶- برهنگان را بپوشاند؛

۷- بر مصیبت دیدگان رحم کند؛

۸- بی پناهان را پناه دهد؛

اوست که نور (بندگی اش) مانند خورشید می درخشد. (بحار الانوار، ج ۶۹، ص ۳۹۱).

۲۸- اخلاص در نماز

قال الصادق - علیه السلام -

لیست الصلوه قیامک و قعودک انما الصلوه اخلاصک و ان ترید بها الله وحده

نماز، قیام و قعود (نشستن و برخاستن) تو نیست، بلکه نماز، اخلاص و خداخواهی تو است. (شرح نهج البلاغه، ابن ابی الحدید، ج ۱، ص ۳۲۵).

۲۹- تواضع موسی (ع) در نماز

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

اوحی الله - عزوجل - الی موسی - علیه السلام - یا موسی ! انک اذا صلیت وضعت خدک علی التراب

خداوند به موسی - علیه السلام - وحی کرد ای موسی ! هرگاه که تو نمازگزاری، گونه خود را به عنوان تواضع روی خاک بر زمین می نهی. (اصول کافی، ج ۲، باب التواضع، ص ۱۲۸، حدیث ۷).

۳۰- نماز ریایی

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -

من احسن صلاته حین یراه الناس ثم اساء ما حین یخلو، فتلك استهانه استهان بها ربه

هر که در حضور مردم نماز خویش نیکو کند و چون به خلوت رود، آن را بد به جا آورد به پروردگار خویش اهانت کرده است. (نهج الفصاحه، ص ۵۸۴).

۳۱ - غیبت مانع قبولی نماز

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من اغتاب مسلما او مسلمه لم يقبل الله صلوته و لاصيامه اربعين يوما و ليله الا ان يغفر له صاحبه

هر کس مرد یا زن مسلمانی را غیبت کند، چهل شبانه روز نماز و روزه اش پذیرفته نیست مگر این که غیبت شونده او را ببخشد. (بحار الانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸).

۳۲ - دروغ، مانع نماز شب

قال الصادق - عليه السلام -

ان الرجل ليكذب الكذبه فيحرم بها صلاه الليل

همانا مردی دروغ می گوید و آن دروغگویی او را از نماز شب محروم می سازد.

۳۳ - پیروی از هوای نفس

قال علي - عليه السلام -

لو صمت الدهر كله و قعدت الليل كله و قتلت بين الركن و المقام ، بعثك الله مع هواك بالغا ما بلغ ، ان في جنه ففى جنه و ان نار ففى نار

اگر همه روزگار خود را روزه و شب ها را در نماز شب به سربری و در میان رکن و مقام کشته شوی، خداوند تو را (در قیامت) با هوای نفس محشور می کند پس اگر هوای دل تو الهی بود، به بهشت خواهی رفت و اگر جهنمی بود، به جهنم داخل می شوی. (سفینه البحار، ج ۲، ص ۸۲۷).

۳۴ - نماز گزاری که به حریم مؤمنین می نگرند

فيما اوحى الله الى داود - عليه السلام -

يا داود ! لربما صلى العبد فاضرب بها وجهه و احجب عنى صوته اتدرى من ذلك يا داود ؟ ذلك الذى يكثر الالتفات الى حرم المؤمنین بعين الفسق ، و ذلك الذى حدثته نفسه لو ولى امر الضرب فيه الاعناق ظلما

ای داود! چه بسا بنده ای نماز می خواند و من آن نماز را به صورتش می زنم و حجابی میان او و خود قرار می دهم که صدای (قرائت) او را نشنوم ای داود! آیا می دانی که آن نمازگزار کیست؟ او کسی است که زیاد به خانه و حریم مؤمنان با دیده فسق و فساد نگاه می کند این شخص کسی است که نفسش او را وسوسه نموده و با خود چنین می اندیشد که اگر امیر و حاکم بر مردم شود، ظالمانه خون بریزد. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص

۳۵ - اخلاص در عبادت

قال علی - علیه السلام -

طوبی لمن اخلص لله العباده و الدعاء ، ولم يشتغل قلبه بما تراه عيناه و لم ينس ذكر الله بما تسمع اذناه ، و لم يحزن صدره بما اعطى غيره

خوشا به حال کسانی که خالصانه بندگی خداوند کند و قلبش متوجه آنچه که می بیند نگردد و به جهت آنچه می شنود ، از یاد خداوند غافل نشود و سینه اش به سبب آنچه به دیگران داده شده است محزون نگردد . (بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۲۶۱) .

۳۶ - ناءثیر فروتنی در نماز

قال جعفر - علیه السلام -

يا بن جنذب ! قال الله - عزوجل - في بعض ما اوحى انما اقبل الصلاه ممن يتواضع لعظمتي ، و يكف نفسه و عن الشهوات من اجلى ، و يقطع نهارة بذركرى ، و لا يتعظم على خلقى ، و يطعم الجايع و يكسو العارى ، و يرحم المصاب ، و يؤوى الغريب ، فذلك يشرق نوره مثل الشمس اجعل له في الظلمه نورا و في الجهاله حلما اكلاءه بعزتي و استحفظه ملائكتي يدعوني فاليه و يسالني فاعطيه فمثل ذلك العبد عندى كمثلى جنات الفردوس لا يبس ثمارها و لا تتغير عن حالها

ای پسر جنذب ! خدای - عزوجل - در بعضی از کلام خویش که وحی نموده می فرماید همانا من نماز کسی را می پذیرم که در برابر بزرگی و عظمتم فروتنی کند و خود را برای خشنودی من از شهوات (حرامسأله باز دارد و روزش را به یاد من شب کند و بر خلقم بزرگی نکند گرسنه را سیر نموده و برهنه را بپوشاند و بر مصیبت زده ترحم کند و غریب را پناه دهد

چنین بنده ای نورش مثل نور خوشید خواهد درخشید من برای او در ظلمت ها و تاریکی ها و گرفتاری ها نور و روشنایی قرار می دهم و در میان نادانان او را به زینت حلم و بزرگواری مزین می کنم به عزت و جلالم سوگند! خود، او را حراست می نمایم و از ملائکه ام خواسته ام که او را محافظت نمایند او مرا می خوانند من او را لیبیک می گویم و هرچه سؤال و خواهش کند، به او عطا می نمایم او نزد من مانند باغهای بهشت است که میوه هایش به پایان نمی رسد و تغییر حالت نمی دهد. (بحارالانوار، ج ۶۹، ص ۳۹۱).

۳۷- ریا در عبادت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ایما عبد التفت فی صلاته ، قال الله تعالى يا عبدی ! الی من تقصد و من تطلب ؟ اربا غیری ترید ؟ او رقیبا سوای تطلب ؟ او جوادا خلائی تبغی ؟ و انا اکرم ، ال-کرمین ، و اجود الاجودین ، و افضل المعطین ، اثیبک ثوابا لایحصی قدره اقبل علی فانی علیک مقبل و ملائکتی علیک مقبول فان اقبل علی صلاته غفر الله له و تجاوز عنه ما کان منه فان التفت ثالثه اعاد الله مقالته ، فان اقبل علی صلاته له ما تقدم من ذنبه فان ، التفت رابعه اعرض الله عنه ، و اعرضت الملائکه عنه ، و یقول ولیتک یا عبدی الی ما تولیت

هرگاه بنده ای در نمازش توجه و التفات به غیر خدا پیدا کند ، خداوند ، - تبارک و تعالی - به

او می فرماید ای بنده من! اراده چه کسی را می کنی و از که طلب حاجتی می نمایی؟ آیا پروردگاری غیر من می خواهی و یا ناظری جز من می جوئی و یا بخشنده تر از من یافته ای؟ حال آن که من اکرم الاکرمین و اجودالاجودین و شایسته ترین عطا کنندگان می باشم، من به تو ثواب بی حساب می دهم که قابل شمارش نباشد، (بنده من!) به من توجه کن و به سوی من بیا که من نیز به تو روی می آورم و ملائکه ام نیز به تو روی آورده اند اگر روی به خدا آورد، خداوند گنااهش را می آمرزد، چون مجددا روی برگردانید خداوند گفته اش را تکرار می کند پس اگر بار سوم به غیر خدا رو آورد، خداوند گنااهش را می آمرزد و از تقصیر او می گذرد هرگاه بار سوم به غیر خدا رو آورد، خداوند سخنان اول را تکرار می فرماید اگر به خدا توجه پیدا کند، خداوند گنااهش را می آمرزد و هرگاه بار چهارم از خداوند روی برگرداند خداوند متعال از او اعراض می نماید و ملائکه اش نیز از او روی گردان می شوند و می فرماید بنده من! تو را به آنچه در پی آن هستی، و ا می گذارم. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۴).

۳۸ - نماز و دوری از گناه

اتی النبی - صلی الله علیه وآله - رجل فقال یا رسول الله انی لاصوم الا شهر رمضان لازید علیه ، ولاصلی الا الخمس لازید علیها ، و لیس لله

عندی صدقه و لا حج و لا تطوع انا این اذا مت؟ قال -صلى الله عليه وآله - معى فى الجنة ، اذا حفظت لسانك من اثنین الغیبه والكذب و قبلت من اثنین و الحسد ، و نظرك من اثنین ، ترك النظر الى ما حرم الله و لا تؤذی مسلما دخلت معى فى الجنة

مردی به حضور پیامبر اکرم -صلى الله عليه وآله - رسید و گفت من جز در ماه رمضان روزه نمی گیرم و بیش از نماز پنج گانه به جا نمی آورم و برای خدا صدقه حج ، و اعمال مستحبی هم ندارم بعد از مرگ جای من کجاست؟ پیامبر (ص) فرمود اگر زیانت را از غیبت و دروغ حفظ کنی و دلت را از کینه و حسد تهی کنی و چشمت را از آنچه خداوند ممنوع ساخته ، بربندی و مسلمانی را نیازاری ، با من در بهشت خواهی بود . (مواعظ العدیده ، ص ۴۳) .

۳۹ - احترام به نماز

قال علی - علیه السلام -

من لم یأخذ أهبة الصلوه وقتها فما و قرها

کسی که پیش از نماز ، خود را برای نماز آماده نکند ، به نماز احترام نکرده است .

(شرح نهج البلاغه ابن ابی الحدید ، ج ۲۰ ، باب ۷۶۸ ، ص ۳۲۹) .

۴۰ - نماز گزار مشرک

تفسیر سعد بن عبدالله بروایه قولویه عنه باسناده - عنهم علیهم السلام - قال

الشرك علی ثلاثه اوجه فشرک بالله ، و شرک بالاعمال و شرک بالریاء و اما شرک الریاء فقول الله - عزوجل - فمن كان یرجوا لقاء ربه فلیعمل عملا صالحا و لا یشرك بعباده ربه احدا فهم قوم یحبون ان یباروا الناس فی صلاتهم و صومهم و عبادتهم فسماهم الله مشرکین

شرك بر سه گونه است شرک به خدا ، شرک با اعمال و شرک باریا ، تا آن جا که فرمود اما شرک ریا ، پس گفتار خداوند این است که (هرکس آرزوی لقای پروردگارش را دارد ، باید عمل صالح داشته باشد و در عبارت پروردگارش احتی را شریک نگیرد) امام (ع) در تفسیر آیه شریفه می فرماید اینان قومی هستند که در نماز ، روزه و عبادات خویش به مبارزه و هم چشمی می پردازند ، لذا خداوند آنان را شمرک می نامد . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳۸۲) .

۴۱ - فریب رکوع و سجود طولانی کسی را نخورید

قال الصادق - علیه السلام -

لا تنظروا الى طول ركوع الرجل و سجوده ، فان ذلك شیء اعتاده فلو تركه استوحش لذلك ولكن انظروا الى صدق حدیثه ، و

به طول رکوع و سجود شخص ننگرید (فریفته نگرید) زیرا ممکن است به آن دعوت کرده باشد و اگر ترک کند و حشش گیرد، لیکن به راستی گفتار و ادای امانتش بنگرید. (اصول کافی، ج ۳، ص ۱۶۵).

۴۲ - بالاتر از نماز!

قال علی - علیه السلام -

فانی سمعت جدکما - صلی الله علیه وآله - يقول صلاح ذات البین افضل من عامه الصلاه و الصیام

از پیامبر (ص) شنیدم که می فرمود اصلاح ذات العین (میان مسلمانان) از تمامی نماز و روزه برتر است (که با اختلاف و آشفتگی میان مسلمانان نماز و روزه از بین می رود).

۴۳ - شیطان و شیوه دعوت به گناه

قال علی - علیه السلام -

یا کمیل! اقسم بالله لسمعت رسول الله - صلی الله علیه وآله - يقول ان الشیطان اذا حمل قوما علی الفواحش، مثل الزنا، و شرب الخمر و الربا و ما شبه ذلك من الخناء و الماثم حب الیهم العباده الشدیده و الخشوع و الركوع و الخضوع و السجود، ثم حملهم علی و لایه الاثمه الذین یدعون الی النار و یوم القیامه لاینصرون

ای کمیل! سوگند به خدا از پیامبر خدا (ص) شنیدم که فرمود شیطان وقتی که بخواهد قومی را گناهانی چون زنا شرابخوری، ربا و سمعه نماید، آنان را شیفته عبادات شدید و زیادی با رکوع سجود طولانی و خضوع و خشوع فراوان می گرداند آنگاه آنان را به پیروی از پیشوایان جور و ستم فرا می خواند، پیشوایانی که انسان را به آتش دعوت می کنند و در قیامت یاری نخواهند شد و کسی به دادشان نخواهد رسید. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۲۳۰).

۴۴ - انجام نماز برای خودنمایی

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -

من صلی صلوه یرائی بها فقد اشرک

هر که نمازی برای خودنمایی، بخواند، شرک ورزیده است. (تفسیر قرطبی ج ۱۰، ص ۷۱).

۴۵ - نماز بر پایه علم و آگاهی

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

نوم على علم خير من صلاة على جهل

خواب باعلم و آگاهی بهتر از نماز باجهل و نادانی است . (نهج الفصاحه ، حدیث ۳۱۴۰) .

۴۶ - نماز بر پایه یقین

قال علی - علیه السلام -

نوم علی یقین خیر من صلوه فی شک

خوابی که از روی یقین باشد ، بهتر از نمازی است که باشک (نسبت به خداوند) خوانده شود . (بحارالانوار ، ج ۳۳ ، ص ۳۵۷) .

۴۷ - ترک غیبت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ترك الغيبة احب الى الله من عشرة الاف ركعه تطوعا

ترك غیبت نزد خداوند از ده هزار رکعت نماز مستحبی محبوبتر است . (قصار الجمل ، ۲ ، ص ۱۰۷) .

۴۸ - عذاب نماز گزار ریاکار

قال الصادق - علیه السلام -

يجاء بعبد قوم القيامة قدصلى فيقول يا رب صليت ابتغاء وجهك فيقال له بل صليت ليقال ما احسن صلاة فلان؟ اذهبوا به الى النار

چون روز قیامت فرا رسد ، نماز گزای را می آورند . وی می گوید خداوندا ! من برای خشنودی تو نماز گزاردم به او می گویند تو بدان جهت نماز گزاردی که نماز تو را ستایش کنند ، آن گاه به ملائکه دستور می دهد که او را به سوی آتش ببرید . (بحارالانوار ، ج ۶۲ ، ص ۳۰۱) .

۴۹ - شرایط نماز کامل

قال الصادق - علیه السلام -

لا يتم الصلوه الا الذى طهر سابغ و تمام بالغ غير نازع ولا زائغ عرف فوقف واخبت فثبت ؛ فهو واقف بين الياءس و الطمع والصبر
والجزع كان الوعد له صنع والوعيد به وقع ؛ بذل عرضه و يمثل غرضه ؛ و بذل فى الله المهجه و اليه و فد و منه استرشد فاذا اتى
بذلك كانت هى الصلوه التى بها امر وعنها اخبر و انها هى الصلوه التى تنهى عن الفحشاء و المنكر

نماز به كمال نرسد ، مگر برای كسى كه طهارتى همه جانبه داشته باشد و كاملا حق آن را ادا كند و از وسوسه و انحراف به
دور باشد ، خدای را بشناسد و برای او خشنود نماید و ثبات ورزد و چنان امیدوار باشد و بر عبادت پايدارى كند كه گویى
بهشت پاداش او است و چنان بیم ناك و بى تاب باشد كه گویى در آتش خشم خدا مى سوزد و دارایی خود بذل كرده و
مقصود خویش در نظر آورده و جان در راه خدا نهاده و طریق او

را برگزیند در بینی برخاک نهادن (در سجده) کم ترین کراهتی به دل راه ندهد و پیوند علایق را از هر که جز او بریده و تنها متوجه او گردیده و به حضور او آمده و عطای او را بخواهد پس اگر چنین نمازی به جای آورد، همان نمازی خواهد بود که به آن امر شده و از آن خبر داده شده و این همان نمازی است که از فحشاء و منکر باز می دارد. (فلاح السائل، ص ۲۳).

۵۰ - اثر غیبت بر نماز گزار

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من اغتاب مسلما او مسلمه لم يقبل الله صلواته و لاصيامه اربعين يوما الا ان يغفر له صاحبه من اغتاب في شهر رمضان لم يؤجر على صيامه

کسی که غیبت مرد یا زن مسلمانی کند، خداوند متعال نماز و روزه وی راتا چهل روز نمی پذیرد، مگر آن غیبت شونده از وی راضی گردد کسی که در ماه مبارک رمضان غیبت کند، از روزه داری خویش اجری به دست نمی آورد. (بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۸).

فصل بیست و چهارم اسرار و آثار ذکر

آیات

۱ - یاد خدا در همه حال

يا ايهاالذین امنوا الذکرو الهل ذکر اکثریا ، و سبحوه بکره و اصیلا

ای کسانی که ایمان آورده اید! خدا را بسیار یاد کنید و صبح و شام او را تسبیح نمایید. (سوره احزاب، آیات ۴۱، و ۴۲).

۲ - یاد خدا، عامل رستگاری

واذکروا الله کثیرا لعلکم تفلحون

خدا را فراوان یاد کنید تا رستگار شوید. (سوره انفال، آیه ۴۵).

۳ - نتیجه روگردانی از ذکر خدا

و من اعرض عن ذکرى فان له معشیه ضنکا

هرکس از یاد من روگردان شود به زندگانی سخت و تنگی مبتلا می گردد. (سوره طه، آیه ۱۲۴).

۴ - غفلت از ذکر خدا

و من يعيش عن ذكر الرحمن نقيض له شيطانا

هرکس از یاد خدای رحمان غفلت ورزد ، شیطانی را بر او مسلط می کنیم (که پیوسته همراه او باشد) . (سوره زخرف ، آیه ۳۶) .

۵ - از غفلت پیشگان مباش !

واذکر ربک فی نفسک تضرعا و خیفه و دون الجهر من القول بالغدو و الاصال و لاتکن من الغافلین

یاد کن پروردگارت را در درون خویش بازاری و ترس و با گفتار آهسته در بامدادان و شامگاهان و از غفلت پیشگان مباش . (سوره اعراف آیه ۲۰۵) .

۶ - یاد خدا در خانه ها

فی بیوت اذن الله ان ترفع و یذکر فیها اسمہ یسبح له فیها بالغدو و الاصال

(این چراغ پرفروغ) در خانه هایی قرار دارد که خداوند اذن فرموده دیوارهای آن را بالا برند (تا از دستبرد شیاطین و هوسبازان در امان باشد) خانه هایی که نام خدا در آن ها برده می شود . (سوره نور ، آیه ۳۶) .

۷ - زیاد به یاد خدا بودن

و الذاکرین الله کثیرا و الذاکرات

مردانی که بسیار به یاد خداوند و زنانی که بسیار یاد خدا می کنند . (سوره احزاب ، آیه ۳۵) .

۸ - غفلت از یاد خدا

یا ایهاالذین امنوا لاتلهکم اموالکم و لا اولادکم عن ذکر الله و من یفعل ذلک فاولئک هم الخاسرون

ای کسانی که ایمان آورده اید اموال و فرزندان شما را از یاد خدا غافل نکنند و کسانی که چنین کنند زیانکارانند . (سوره منافقین ، آیه ۶) .

۹ - به یاد خدا باشید !

فاذکرونی اذکرکم

پس به یاد من باشید تا به یاد شما باشیم . (سوره بقره آیه ۱۵۲) .

۱۰ - در همه حال به یاد خدا باشید

الذین یذکرون الله قیاما و قعودا و علی جنوبهم و یتفکرون فی خلق السموات و الارض ربنا ما خلقت هذا باطلا سبحانک فقنا عذاب النار

همانها که خدا را در حال ایستاده و نشسته و آنگاه که بر پهلو خوابیده اند یاد می کنند و در اسرار آفرینش آسمانها و زمین می اندیشند و می گویند بارالها! اینها را بیهوده نیافریده ای، منزهی تو ما را از عذاب آتش نگاه دار. (سوره آل عمران، آیه ۱۹۱)

احادیث

۱۱ - نتیجه یاد خدا

قال علی - علیه السلام -

من ذکر الله - سبحانه - احیی الله قلبه و نور عقله و لبه

هر کس خداوند سبحان را یاد کند، خداوند دل او را زنده کرده و عقل و خردش را روشن گرداند. (منتخب الغرر، ص ۱۹)

۱۲ - نجات از آتش به وسیله کثرت ذکر

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

من اکثر ذکر الله - عزوجل - احبه الله و من ذکر الله کثیرا کتبت له براءتان براءة من النفاق

هر کس ذکر خدا را بسیار کند خداوند او را دوست دارد و هر کس ذکر خداوند را بسیار کند، برای او دو براءت (حکم آزادی) نوشته شود یکی براءت از آتش جهنم و دیگری براءت از نفاق و دورویی. (اصول کافی، ج ۲، ص ۴۹۹، ح ۳).

۱۳ - یاد خدا و هدایت

قال علی - علیه السلام -

الذکر نور و رشد

یاد خدا نور و هدایت است. (منتخب الغرر، ص ۱۹).

۱۴ - ذکر خدا موجب شرح صدر

قال علی - علیه السلام -

الذکر یشرح الصدر

یاد خدا موجب شرح صدر است . (منتخب الغرر ، ص ۱۹) .

۱۵ - گفتار انسان همراه ذکر

قال علی - علیه السلام -

جمع الخیر کله فی ثلاث خصال النظر و السکوت و الکلام فکل نظر لیس فیہ اعتبار فهو سهو و کل سکوت لیس فیہ فکره فهو غفله و کل کلام لیس فیہ ذکر فهو لغو فوطبی لمن کان نظره عبره و سکونته فکرا و کلامه ذکرا و بکی علی خطیئت وامن الناس شره

خیر و سعادت انسان در سه خصلت نهفته است توجه ، سکوت و سخن پس هر توجه و نظری که در آن عبرت نباشد ، بیهوده است و هر سکوتی که همراه آن اندیشه نباشد ، غفلت است و هر سخنی که در آن ذکر خدا نباشد ، لغو است پس خوشا به حال کسی که توجه و نظرش عبرت و سکوت وی همراه با اندیشه و گفتار او ذکر خدا باشد و در برابر خطاهایش در پیشگاه خدا گریه کند و مردم از شری در امان باشند . (خصال ، ج ۱ ، ص ۹۸) .

۱۶ - توجه خدایه نماز گزار

قال الباقر - علیه السلام -

ذکر الله لاهل الصلاه اکبر من ذکرهم اياه ؛ الاتری انه یقول اذکرونی اذکرکم

یاخدا برای نماز گزاران بالاتر از یاد آنها از خدا است . آیا نمی بینی که خدا می فرماید مرا یاد کنی تا شما را یاد کنم . (بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۹۹) .

۱۷ - انس با یاد خدا

قال علی - علیه السلام -

الذکر مفتاح الانس

یاد خدا کلید انس با خدا است . (انسان در نتیجه یاد خدا ، باخدا مءنوس می شود) (منتخب الغرر ، ص ۱۹) .

۱۸ - ذکر گفتن در بازار

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من ذكر الله في السوق مخلصا عند غفله الناس و شغلهم بما فيه ، كتب الله له الف حسنه و غفر الله له يوم القيامة مغفره لم تخطر على قلب بشر

كسيكه در بازار و هنگام غفلت مردم و اشتغال آنان به آنچه در بازار است از روی اخلاص خدا را یاد کند ، خداوند برای او هزار حسنه بنویسد و به گونه ای او را در روز قیامت مورد رحمت قرار دهد که به قلب هیچ بشری خطور نکرده باشد . (عده الداعی ، ص ۱۹۸) .

۱۹ - لذت با یاد خدا

قال علی - علیه السلام -

الذكر لذه المحبين

یا خدا لذت و دوست داران است (دوستان خدا از یاد وی لذت می برند) .

(منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۰ - موجب روشنی سینه ها

قال علی - علیه السلام -

الذكر نور العقول و حياه النفوس و جلاء الصدور

یاد خدا نور عقول و زندگی بخش جان ها و موجب روشنی سینه ها است . (منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۱ - صلاح قلب

قال علی - علیه السلام -

اصل صلاح القلب اشتغاله بذكر الله

اساس و صلاح قلب اشتغال آن به ذکر خدا است . (منتخب الغرر ص ۲۰) .

۲۲ - نمره ذکر

قال علی - علیه السلام -

ثمره الذکر استناره القلوب

ثمره و نتیجه ذکر خدا نورانی شدن دل ها است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۲۳ - همیشه یاد خدا

استدیموالذکر ، فانه ينيرالقلوب و هو افضل العباده

منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۴ - بهترین ذکر

قال علی - علیه السلام -

افضل الذکر القرآن ، به شرح الصدور و تستنیر السرائر

بهترین ذکر ، قرآن است که با تلاوت آن (و تدبر در آیاتش) سینه ها باز و اندرون روشن میگردد . (منتخب الغرر ، ص ۲۰) .

۲۵ - مائونوس با ذکر خدا

قال علی - علیه السلام -

اذ راءیت الله سبحانه یؤ نسک بذکره فقد احبک

هرگاه دیدی خداوند سبحان تو را به ذکر خود مائونوس کرده است (بدان که) تو را دوست می دارد . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۲۶ - همنشین با خدا

قال علی - علیه السلام -

ذاکر الله سبحانه مجالسه

آن که یاد خدا می کند ، همنشین خدا است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۲۷ - انس با خدا

قال علی - علیه السلام -

ثمره الانس بالله الاستيحاش من الناس

نتیجه ماعنوس شدن با(ذکر) خداوند ، دوری گزیدن از مردم است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۲۸- کارگشائی ذکر

قال علی - علیه السلام -

خیر ما استنجحت به الامور ذکرالله سبحانه

بهترین چیزی که کارها به وسیله آن به سامان رسند ، ذکر خداوند سبحان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۲۹- نورایمان

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله نورالایمان

یاد خدا ، نور ایمان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۳۰- راندن شیطان

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله مطرده الشیطان

یاد خدا بودن ، موجب راندن شیطان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۱) .

۳۱- روش پرهیزکاران

قال علی - علیه السلام -

ذکرالله شیمه المتقین

به یاد خدا بودن ، شیوه پرهیزکاران است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۲- آرامش دلها

قال علی - علیه السلام -

ذکر الله جلاء الصدور و طمأنینه القلوب

یاد خدا روشنی سینه ها و آرامش دلها است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۳ - قوت جانها

قال علی - علیه السلام -

ذکر الله قوت النفوس و مجالسه المحبوب

یاد خدا غذای جانها و همنشینی با محبوب است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۴ - سرمایه هر مؤمن

قال علی - علیه السلام -

ذکر الله راءس مال کل مؤمن و ربحه السلامه من الشيطان

ذکر خدا سرمایه هر مؤمنی است و سود آن ، سالم ماندن از شر شیطان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۵ - داروی بیماریهای روحی

قال علی - علیه السلام -

ذکر الله دواء اعلال النفوس

یاد خدا داروی بیماریها روح است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۶ - قال علی - علیه السلام -

ذکر الله دعامة الايمان و عصمه من الشيطان

یاد خدا پشتوانه ایمان و نگهدارنده از شر شیطان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۷ - خلق هر نیکوکار

قال علی - علیه السلام -

ذکر الله سجیه کل محسن و شیمه کل مؤ من

یاد خدا شیوه هر نیکوکار و روش هر فرد با ایمان است . (منتخب الغرر ، ص ۲۲) .

۳۸ - موجب سرور مؤ من

قال علی - علیه السلام - ذکر الله مسره کل متق ولذه کل موقن

یاد خدا موجب سرور و شادمانی هر پرهیزکار و التذاذ هر صاحب یقین است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۳۹ - شنونده ذکر خدا

قال علی - علیه السلام -

سامع ذکر الله ذاکر

شنونده ذکر خدا ، ذاکر خدا است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۰ - مشغول ذکر خدا

قال علی - علیه السلام -

طوبی لمن صمت الابد ذکر الله

خوشا به حال کسی که مشغول ذکر خدا باشد و از گفتار بیهوده خاموش بماند . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۱ - زبان مشغول ذکر خدا

قال علی - علیه السلام -

طوبی لمن شغل قبله بالشکر و لسانه بالذکر

خوشا به حال کسی که دلش را به شکر و زبانش را به ذکر خداوند مشغول دارد . (منتخب الغرور ، ص ۲۳) .

۴۲ - روشنی قلب

قال علی - علیه السلام -

علیک بذكر الله ، فانه نورالقلب

پایبند به ذکر خدا باش که آن روشنی قلب است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۳ - زنده بودن دلها

قال علی - علیه السلام -

فی الذکر حیاة القلوب

یاد خدا موجب زندگی دلها است . (منتخب الغرر ، ص ۲۳) .

۴۴ - یاد خدا

قال علی - علیه السلام -

من ذکرالله ذکره

هر که در یاد خدا باشد ، خدا او رایاد کند (همیشه نظر لطف به او دارد) . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۴۵ - بصیرت در کارها

قال علی - علیه السلام -

من ذکر الله استبصر

هر که یاد خدا کند (در کارها) بصیرت پیدا می کند . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۴۶ - ثمره یاد خدا

قال علی - علیه السلام -

من اشتغل بذكر الله طیب الله ذکره

هر کس که به ذکر خدا مشغول باشد ، خداوند یاد و نام او را (در نزد مردمسأله نیکو و پاکیزه دارد) . (منتخب الغرر ، ص ۲۴)

۴۷ - مجلس بی ذکر خدا

قال ابو عبدالله - عليه السلام -

ما من مجلس يجتمع فيه ابرار و فجار فيقومون على غير ذكر الله - عزوجل - الا كان حسره عليهم يوم القيامة

هر گاه عده ای - چه نیک و بد - در مجلسی جمع شوند و به غیر یاد خدا پردازند ، در روز قیامت افسوس و حسرت می دروند . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۴۹۶) .

۴۸ - شیوه یاد خدا بودن

قال علی - عليه السلام -

لا تذکر الله سبحانه ساهیا ولا تنسه لاهیا و اذکره ذکرا کاملا یوافق فیه قلبک لسانک و یطابق اضمارک اعلانک ، ولن تذکره حقیقه الذکر حتی تنسی نفسک فی ذکر و تفقدها فی امرک

خداوند سبحان را از روی غفلت یاد منما و از روی سرگرمی فراموشش نکن بلکه او را کامل یاد کن ، به طوری که دلت بازبان ، موافق و درونت با بیرون ، مطابق باشد ، (و بدان که) هیچگاه او را ذکر حقیقی نمی توانی کنی مگر اینکه در موقع ذکر خدا خود را فراموش کنی و از خویش فارغ شوی ، (و در همه حال دل متوجه او باشد .)

توضیح منظور از ذکر و یاد خدا تنها ذکر زبانی نیست ، اگر چه آن هم ذکر است بلکه به طور کلی باید دل به یاد خدا باشد و انسان ، موقع برخورد با محرمات خدا را در نظر گرفته و از نزدیک شدن به آن خودداری نماید .

(منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۴۹ - برترین اعمال نزد خدا

عن رسول الله -صلى الله عليه وآله - قال

واعلموا ان خير اعمالکم عند ملیکم و از گاهها و ارفعها فی درجاتکم و خیر ما طلعت علیه الشمس ذکر الله سبحانه و تعالی فانه اخبر عن نفسه فقال انا جلیس من ذکرنی

بدانید بهترین اعمال شما پیش خداوند و پاکیزه ترین آنها که شما را به درجات رفیع نایل کند و بهترین چیزی که آفتاب بر آن پرتو افکنده ، ذکر خداوند سبحان است ؛ زیرا خداوند - تبارک و تعالی - فرمود من همنشین کسی هستم که یاد کند مرا .

(عده الداعی ، ص ۱۸۷) .

۵۰ - ذکر خدا و آرامش دل

عن ابن فضال قال

قال الله - عزوجل - لعيسى - عليه السلام - يا عيسى ! اذكري في نفسك اذكري في نفسي و اذكري في ملائكت في ملائخير من ملائ الادميين يا عيسى ! ان لي قلبك و اكثر ذكري في الخلوات و اعلم ان سروري ان تبصص الي و كن في ذلك حيا و لاتكن ميتا

خدای - عزوجل - به عیسی (ع) فرمود ای عیسی ! یاد کن مرا پیش خود ، تا یاد کنم تو را در نزد خودم و یاد کن مرا در جمعیت ، تا یاد کنم تو را در جمعیتی بهتر از جمعیت آدمی زادگان ای عیسی ! نرم کن از برای من دل خود را و بسیار یاد کن در خلوت ها و بدان که خشنودی من آن است که تبصص کنی به سوی من (تبصص حرکت دم سگ است از خوف یا طمع و این کنایه از شدت التماس و مسکنت است) و زنده باش نه مرد (مقصود از زندگی در ذکر ، توجه و حضور قلب است . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۵۰۲) .

۵۱ - زیادی یاد خدا

قال علی - عليه السلام -

من کثر ذکره ، استنار لبه

هر که بسیار یاد خدا کند ، عقلش روشن گردد . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۵۲ - ذکر خدا صیقل روح

قال علی - عليه السلام -

ان الله جعل الذکر جلاء للقلوب تسمع به بعدالوقره و تبصر به بعدالغشوه

به درستی که خداوند ، ذکر را صیقل جان ها قرار داد تا گوش های سنگین با یاد خدا شنوا و چشم های بسته با یاد او بینا شود . (بحارالانوار ، ج ۶۹ ، ص ۳۲۵) .

۵۳ - یاد خداوند در همه حال

قال الصادق - عليه السلام -

قال الله - عزوجل - يابن آدم! اذكروني في نفسك ، اذكرك في نفسي يابن آدم! اذكروني في خلاء اذكرك في خلاء يابن آدم!
! اذكروني في ملاء اذكرك في ملاء خير من ملاءك و قال ما من عبد ذكر الله في ملاء من الناس الا ذكره الله في ملاء من
الملائكة

خداوند - عزوجل - فرمود ای فرزند آدم! پیش خود مرا یاد کن تا تو را پیش خود یاد کنم ای فرزند آدم! در خلوت مرا یاد
کن تا در خلوت یادت کنم ، ای فرزند آدم! در جمعیت مرا یاد کن تا در جمعی بهتر از جمع تو یادت کنم . همچنین آن
حضرت فرمود هیچ بنده ای در جمعیت ، یاد خدا نمی کند ، مگر آنکه خداوند در جمع ملائکه او را یاد کند . (وسائل الشیعه
، ج ۴ ، ص ۱۱۸۵) .

۵۴ - دائما یاد خدا بودن

قال علی - علیه السلام -

مداومه الذکر خالصان الاولیاء

دائما به یاد خدا بودن ، بهترین دوست اولیای خداست . (منتخب الغرر ، ص ۲۴) .

۵۵ - ذکر ، و مسئلت از خدا

عن ابی عبدالله - علیه السلام -

قال ان الله - عزوجل - يقول من شغل بذکری عن مساءلتی اعطيته افضل ما اعطی من ساءلنی

خداوند - عزوجل - می فرماید کسی که به واسطه ذکر من از سؤال (طلب حاجت) بازماند ، بهتر از آنچه به طلب کننده عطا
کنم ، به او می دهم . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۵۰۱) .

فصل بیست و پنجم اهمیت و آثار عبادت

آیات

۱ - نتیجه ترک عبادت

ان الذین یتکبرون عن عبادتی سیدخلون جهنم داخرین

آنان که از عبادت خدا تکبر می ورزند هرچه زودتر ذلیلانه به جهنم فرو خواهند رفت . (سوره غافر ، آیه ۶۰) .

۲ - عبادت

و ما خلقت الجن و الانس الا ليعبدون

من جن و انس را نیافریدم ، جز برای این که عبادتم کنند(و از این طریق تکامل یابند و به من نزدیک شوند) . (سوره ذاریات ، آیه ۵۶) .

۳- اولین فرمان به موسی - علیه السلام -

اننى انا الله لا اله الا انا فاعبدنى و اقم الصلوه لذكرى

من الله هستم و معبودی جز من نیست ، مرا پرستش کن و نماز را برای یاد من به پادار . (سوره طه ، آیه ۱۴) .

۴- نماز و آیین مستقیم

و ما امروا الا ليعبدوا الله مخلصين له الدين حنفاء و يقيموا الصلوه و يؤتوا الزكوه و ذلك دين القيمه

درحالی که به آن ها دستوری داده نشده بود ، جز این که خدا را خالصانه پرستش کنند ، از شرک به توحید بازگردند ، نماز را برپا دارند ، و زکات را ادا کنند و این است آیین مستقیم و صحیح و پایدار . (سوره بینه ، آیه ۵) .

۵- عبادت فقط برای خدا

انما تعبدون من دون الله اوثانا و تخلقون افكا ان الذين تعبدون من دون الله لايملكون لكم رزقا فابتغوا عندالله الرزق و اعبدوه و اشكروا له اليه ترجعون

شما به جای خداوند ، بت هایی (از سنگ و چوب) را می پرستید و دروغی به هم می بافید آن هایی را که پرستش می کنید ، مالک هیچ رزقی برای شما نیستند ؛ روزی را تنها نزد خدا بجوئید و او را پرستش کنید و شکر او را به جا آورید که به سوی او بازگشت داده می شوید . (سوره عنکبوت آیه ۱۷) .

۶- پرستش خداوند

اياك نعبد و اياك نستعين اهدنا الصراط المستقيم ، صراط الذين انعمت عليهم غير المغضوب عليهم و لا الضالين

تنها تو را می پرستیم و تنها از تو مدد می جوئیم ما را به راه راست هدایت کن ؛ راه کسانی که بر آنان نعمت داده ای نه آنان که مورد خشم تواند و نه گمراهان . (سوره فاتحه ، آیات ۷-۵) .

۷- تنها خدا را عبادت کنید!

يا عبادى الذين امنوا ان ارضى واسعها فاي اى فاعبدون

ای بندگان من که ایمان آورده اید همانا زمین من فراخ و گسترده است پس تنها مرا عبادت کنید . (سوره عنکبوت ، آیه ۵۶) .

۸ - معبودی جز او نیست

ذلکم الله ربکم لاله الا هو خالق کل شیء فاعبدوه و هو علی کل شیء وکیل

این پروردگار من و شما است که معبودی جز او نیست و آفریننده همه چیز است پس او را پرستش کنید و او نگهبان هر چیز است . (سوره انعام ، آیه ۱۰۲) .

۹ - راه راست در عبادت خداست

ان الله ربی و ربکم فاعبدوه هذا صراط مستقیم

همانا خداوند پروردگار من و شما است پس او را عبادت کنید که این راه راست است . (سوره آل عمران ، آیه ۵۱) .

احادیث

۱۰ - اشتیاق به عبادت

عن الحسن بن علی - علیه السلام -

ان من طلب العباده تزکی له و اذا اضرت النوال بالفریضه فارفضوها هرکس اشتیاق عبادت دارد ، دل را برای آن پاک می کند و هرگاه نمازهای مستحبی به نمازهای واجب ضرر رساند . (در صورتی که نماز شب ، به قضا شدن نماز صبح انجامند . آنها را ترک کنید . (تحف العقول ، ص ۲۶۷) .

۱۱ - عبادت مطلوب

عن الامام حسن العسکری - علیه السلام -

لیست العباده کثره الصیام و الصلاه و انما العباده کثره التفکر فی امر الله

عبادت به بسیاری روزه و نماز نیست ، بلکه عبادت به اندیشیدن بسیار در امر (قدرت) خداوند است . (بحار الانوار ، ج ۸۸ ، ص ۳۷۳) .

۱۲ - نماز ، بهترین عبادت

قال الرضا - علیه السلام -

ان الصلوه افضل العباده لله

همانا نماز ، بهترین وسیله بندگی برای خدا است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۵۰) .

۱۳ - اقسام عبادت کنندگان

قال الصادق - علیه السلام -

ان العباده ثلاثه قوم عبدوا الله - عزوجل - خوفا فتلك عباده العبيد و قوم عبدوا الله - تبارك و تعالی - طلب الثواب فتلك عباده الاجراء و قوم عبدوا الله - عزوجل - حبا له فتلك عباده الاحرار و هی افضل العباده

عبادت کنندگان سه گروهند دسته ای که از ترس خدا را عبادت می کنند که این ، عبادت بردگان است گروهی که خداوند - تبارك و تعالی - را به طمع ثواب پرستش می کنند که این ، عبادت مزدوران است و دسته ای خدای بلند مرتبه را عبادت می کنند برای دوستی و محبت او و این ، عبادت آزاد مردان است و بهترین عبادت است . (بحار الانوار ، ج ۷۰ ، ص ۲۵۵ کافی ج ۲ ، ص ۸۴ وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۴۵) .

۱۴ - عبادت و حرام خواری

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

العباده مع اكل الحرام كالبناء على الرمل

عبادت کردن با حرام خواری ، مثل بنا کردن ساختمان بر روی شن است . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۸) .

۱۵ - عبادت در خفا

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اعظم العباده اجرا اخفاها

پاداش عبادتی که مخفی تر باشد ، بیشتر است . (بحار الانوار ، ج ۷۰ ، ص ۲۵۱) .

۱۶ - اندیشیدن در امور خداوند

قال الصادق - علیه السلام -

ليست العباده كثره الصلوه والصوم انما العباده التفكر في امر الله

زیاد نماز خواندن و روزه گرفتن عبادت نیست ، بلکه اندیشیدن در امر خداوند عبادت است . (میزان الحکمه ، ج ۷ ، ص ۵۴۳) .

۱۷ - عبادت تحمیلی

قال الصادق - علیه السلام -

لا تکرهوا الی انفسکم العباده

عبادت را بر خودتان تحمیل نکنید . (اصول کافی ، ج ۲ ، ص ۸۳) .

۱۸ - عشق به عبادت

قال رسول الله عشق العباده و عانقها

خوشا به حال آن کسی که به عبادت عشق ورزد و آن را همچون محبوبی در برگیرد . (بحار الانوار ، ج ۷۱ ، ص ۲۱۲) .

۱۹ - سه نمونه عبادت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

إذا كان يوم القيامة صارت امتی ثلاث فرق فرقه تعبدون الله خالصا و فرقه تعبدون الله رياء و فرقه تعبدون الله یصیون به دنیا

روز قیامت امت من به سه گروه تقسیم می شوند

۱ - گروهی که خداوند را با اخلاص عبادت کرده اند ؛

۲ - گروهی که ریاکارانه به عبادت خدا پرداخته اند ؛

۳ - گروهی که برای دستیابی به دنیا عبادت کرده اند ؛ (تفسیر المیزان ، ج ۱۰ ، ص ۱۸۱)

۲۰ - نتیجه چهل شبانه روز اخلاص

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ما اخلص عبدالله - عزوجل - اربعین صباحا الا حرت ینابیع الحکمه من قلبه علی لسانه

کسی که چهل شبانه روز برای خدا اخلاص پیشه کند ، چشمه های حکمت از قلب وی بر زبانش جاری می شوند .

(بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۲۴۲).

۲۱ - عبادت همراه با اخلاص

قالت فاطمه الزهراء - عليها السلام -

من اصعد الى الله خالص عبادته اهبط الله عزوجل اليه افضل مصلحته

كسيكه عبادت با اخلاص را به خدا تقديم بدارد، خداوند برترين مصلحت ها را بر او نازل مي كند. (بحار الانوار، ج ۷۰، ص ۲۵۰).

۲۲ - ملاك عبادت

في الحديث

الاخلاص، ملاك العباده

اخلاص، معيار عبادت است. (غرر الحكم، ج ۱، ص ۳۰).

۲۳ - نشانه اخلاص

نشانه اخلاص

قال الصادق - عليه السلام -

و ادنى حد الاخلاص بذل العبد قاطته، ثم لا يجعل لعمله عندالله قدرا فيوجب به على ربه مكافاه بعمله، لعمله انه لو طالبه بوفاء حق العبوديه لعجز

كمتريين نشانه اخلاص آن است كه آدمي در اطاعت و عبادت حق، كوشا باشد، و براي عمل خود ارزشي قايل نباشد و خود را طلبكار خدا نداند، زيرا مي داند اگر خداوند آن گونه كه بايد از او مطالبه عبادت كند، از انجام آن ناتوان خواهد بود. (شرح مصباح الشريعه، ص ۴۲۴).

۲۴ - عبادت مخلصان

قال علي - عليه السلام -

التفكر في ملكوت السموات و الارض عباده المخلصين التفكر في الاء الرحمن نعم العباده

اندیشیدن در ملکوت آسمان ها و زمین ، عبادت مخلصان است و اندیشیدن در نعمت های خداوند نیکو عباداتی است . (غرر الحکم ، ج ۴ ، ص ۵) .

۲۵ - اخلاص و بالا رفتن عمل

قال علی - علیه السلام -

بالاخلاص ترفع الافعال

به وسیله اخلاص ، اعمال انسان بالا می رود (و پذیرفته می شود) . (غرر الحکم ج ، ۱ ص ۳۳۲) .

۲۶ - سعادت مند کیست ؟

قال علی - علیه السلام -

السعيد من اخلص الطاعه

سعادت مند کسی است که در عبادت و طاعت مخلص باشد .

(مشکوه الانوار ، ص ۱۱) .

۲۷ - جایگاه عبادت

قال علی - علیه السلام -

لا عباده كاداء الفرائض

هیچ عبادتی مانند انجام واجبات نیست . (منتخب الغرر ، ص ۴۸) .

۲۸ - رسیدن به مقام قرب

قال علی - علیه السلام -

ما تقرب متقرب بمثل عباده الله

هیچ صاحب قربی به چیزی مانند عبادت خدا ، به مقام قرب نرسیده است . (منتخب الغرر ، ص ۴۸) .

۲۹ - عبادت خالص

قال علی - علیه السلام -

العباده الخالصه ان لا یرجوا الرجل الا ربه و لا یخاف الا ذنبه

عبادت خالص و بی ریا آن است که شخص ، به غیر پروردگارش امیدوار نباشد و جز از گناهش ترسان نباشد . (منتخب الغرر ، ص ۴۹) .

۳۰ - برترین عبادت

قال علی - علیه السلام -

افضل العباده سهر العیون بذکر الله سبحانه

برترین عبادت شب زنده داری و به یاد خداوند مشغول بودن است . (منتخب الغرر ، ص ۴۹) .

۳۱ - بالاترین عبادت

قال علی - علیه السلام -

اعلی العباده اخلاص العمل

بالاترین عبادت اخلاص در عمل است . (منتخب الغرر ، ص ۵۰) .

۳۲ - نتیجه عبادت

قال علی - علیه السلام -

غایه العباده الطاعه

نهایت عبادت و بندگی ، فرمانبرداری ، (از دستورات خدا) است . (منتخب الغرر ، ص ۵۱) .

۳۳ - الهام الهی

قال علی - علیه السلام -

اذا احب الله عبدا الهمه حسن العباده

هرگاه خداوند بنده ای را دوست بدارد ، خوب عبادت کردن را به او الهام نماید . (منتخب الغرر ، ص ۵۰) .

۳۴ - چشم پوشی از محرمات

قال علی - علیه السلام -

غض الطرف عن المحارم الله افضل عباده

چشم پوشی از محرمات خدا برترین عبادت است . (منتخب الغرر ، ص ۵۱) .

۳۵ - خلوص ، شرط سعادت

قال علی - علیه السلام -

فاز بالسعاده من اخلص العباده

هر که در عبادت ، پاکی و خلوص داشته باشد ، به سعادت و نیک بختی نایل آید . (منتخب الغرر ، ص ۵۱) .

۳۶ - عبادت و رستگاری

قال علی - علیه السلام -

العباده فوز

عبادت رستگاری است . (غرر الحکم ، ج ۱ ، ص ۱۴) .

۳۷ - خلوت و عبادت

قال علی - علیه السلام -

فی الانفراد لعباده الله كنوز الارباح

گنج های سعادت (و سود) ثمره عبادت خداوند در خلوت است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۵۵) .

۳۸ - عشق به عبادت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

افضل الناس من عشق العباده فعانقها ، و احبها بقلبه و باشرها بجسده و تفرع لها ، فهو لايبالى على ما اصبح من الدنيا على عسر ام على يسر

برترین مردم کسی است که به عبادت عشق ورزد عبادت را در آغوش کشد و قلبا آن را دوست داشته ، اعضا و جوارحش را به آن مشغول می کند و در قید این نباشد که دنیای او همراه با آسایش و یا در حلقه سختی است .

۳۹ - ندوم در عبادت

قال علی - علیه السلام -

دوام العباده برهان الظفر علی السعاده

عبادتی که به طور مداوم و مستمر باشد ، راهنمای رسیدن به سعادت مندی است . (میزان الحکمه ، ج ۶ ، ص ۱۰) .

۴۰ - زیور عبادت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -

السکینه زینه العباده

وقار و متانت ، زیور عبادت است . (بحار الانوار ، ج ۷۷ ، ص ۱۳۱) .

۴۱ - اوصاف عابد

فی حدیث المعراج

یا احمد ! هل تدری متى تكون العبد عابدا؟ قال لا یارب ، قال اذا اجتمع فيه سبع خصال ورع یحجره عن المحارم و صمت یکفیه عما لایعینیه و خوف یزداد کل یوم من بکائه و حیاء یتحیی منی فی الخلاء و اکل ما لا بد منه و ینغض الدنیا لبعضی لها و یحب الاخیار لحبی ایاهم

ای احمد ! آیا می دانی چگونه می توان عابد حقیقی بود ؟ حضرت پاسخ دادند نمی دانم . خداوند - تبارک و تعالی - فرمود هرگاه هفت صفت در انسان تحقق یابد او عابد حقیقی است

۱ - تقوایی که او را از ارتکاب معاصی و گناهان بازدارد ؛

۲ - سکوتی که مانع از پرداختن به آنچه که به او مربوط نمی شود ، گردد ؛

۳ - ترسی که هر روز بر اشک و حزن او بیفزاید ؛

۴ - حیایی که در خلوت و تنهایی از من پروا کند و مرتکب گناه نشود ؛

۵ - خوردن آنچه از حلال که روزی او کرده ام و برای ادامه حیات محتاج آن است ؛

۶ - دشمنی دنیا ، زیرا که من دنیا را دشمن می دارم ؛

۷ - دوستی نیکان و صالحان ، از آن روی که من آنان را دوست دارم . (بحارالانوار ج ۷۷ ، ص ۳۰) .

۴۲ - علت عبادت

عن فضل بن شاذان ، عن مولانا الرضا - عليه السلام - فی بیان علل العباده

فلم تعبدهم ؟ قيل لئلا يكونوا ناسين لذكره و لاتاركين لادبه و لالا هين عن امره و نهيه اذ كان فيه صلاحهم وقوامهم فلوتركوا
بغير تعب لطلال

عليهم الامد فقست قلوبهم

حضرت رضا (ع) در بیان تشریح عبادت فرمود آنان را به عبادت دعوت کرد تا او را فراموش نکنند و از راه و رسم ادب الهی جدا نشوند و نسبت به دستورات و نواهی او بی تفاوت نگردند، زیرا خیر و مایه حیات آنان، در این امور است و اگر از عبادت روی گردان شوند، با گذشت روزگار، دل‌هایشان سخت می شود. (عیون الاخبار، ج ۲، ص ۱۰۲).

۴۳ - مشخصات عبودیت

قال علی - علیه السلام -

العبودية خمسه اشياء خلاء البطن ، وقرائه القران ، وقيام الليل ، و التضرع عند الصبح و البكاء من خشيه الله

بندگی بر پنج رکن استوار است

۱ - خالی ساختن شکم (از حرام)

۲ - قرائت قرآن ؛

۳ - شب زنده داری ؛

۴ - زاری و راز و نیاز صبحگاهان ؛

۵ - گریه از خوف خدا ؛ (مستدرک الوسائل ، ج ۲ ، ص ۲۹۴).

۴۴ - عابدترین مردم

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من اتى بما افترض الله عليه ، فهو من اعبد الناس

کسی که تکالیف واجبش را انجام دهد، از جمله عابدترین مردم است. (بحار الانوار، ج ۷۷، ص ۴۵).

۴۵ - نخستین گام عبادت

قال الرضا - علیه السلام -

اول عباده الله معرفته و اصل معرفه الله توحیده

نخستین گام در عبادت حقیقی ، شناخت خداوند است و اساس شناخت خدا ، به یگانگی خواندن او است . (عیون اخبارالرضا ، ج ۱ ، ص ۱۲) .

۴۶ - عبادت غیر مقبول

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان لله ملكا ينادى على بيت المقدس كل ليله من اكل حراما لم يقبل الله منه صرفا ولا عدلا ، و الصرف النافله و العدل الفريضة خداوند را فرشته ای است بر فراز بیت المقدس که هر شب بانگ برمی آورد هر کس از طریق نامشروع و حرام امرار معاش کند خداوند از او صرف و عدلی نمی پذیرد (صرف اعمال مستحبی و عدل ، واجبات است) . (بحارالانوار ، ج ۱۰۳ ، ص ۱۶) .

۴۷ - عبادت بی فایده

قال على - عليه السلام -

لاخير في عباده لاعلم فيها

در عباداتی که از روی فهم و آگاهی (نسبت به معبود و آنچه انجام می دهد) صورت نگیرد خیری نباشد (بحارالانوار ، ج ۷۸ ص ۷۵) .

۴۸ - عبادت خدا و شیطان

قال ابو عبدالله - عليه السلام -

من اصعب الى ناطق فقد عبده فان كان الناطق عن الله فقد عبده الله و ان كان الناطق عن ابليس فقد عبد ابليس

هر کس به سخنی گوش فرا دهد ، در قید بندگی او درآمده است پس اگر گوینده ، سخن حق گوید ، شنونده خداوند - تبارک و تعالی - را عبادت کرده است و چنانچه سخن غیر الهی و شیطان گوید ، او شیطان را عبادت و اطاعت کرده است . (بحارالانوار ، ج ۷۲ ، ص ۲۶۸) .

۴۹ - عن پرستش پروردگار

عن ابي عبدالله - عليه السلام - قال

يا على ان هذا الدين متين فاولع فيه برفق ولا تبغض الى نفسك عباده ربك

ای علی! همانا این دین متین و استوار است با رفق و مدارا و میل در آن گام بنه و پرستش پروردگار خویش را (با تحمل
برخود) مبعوض خود مکن. (اصول کافی، ج ۳، ص ۱۳۸).

۵۰ - عبادت و یقین

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لاعباده الا بيقين

عبادت کمال نیابد، مگر این که از روی یقین باشد. (بحارالانوار، ج ۷۷، ص ۱۶۹).

۵۱ - عبادت پنهان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اعظم العباده اجرا، اخفاها

برترین عبادات از نظر پاداش، پنهان ترین آن است. (بحارالانوار، ج ۷۵، ص ۲۵۱).

۵۲ - عبادت و پیروی هوی

قال علی - عليه السلام -

كيف يجد لذه العباده من لا يصوم عن الهوى

کسی که از دنباله روی هوی و هوس ابایی ندارد، چگونه می تواند لذت عبادت را درک کند؟ (میزان الحکمه ج ۶، ص
۲۷).

۵۳ - عبادت کریمان

قال الصادق - عليه السلام -

ولكن اعبده حبا له - عزوجل - و تلك عباده الكرام

اما من او را به جهت دوست داشتن او عبادت می کنم و این عبادت، عبادت کریمان است. (بحارالانوار، ج ۷۰، ص ۱۷).

۵۴ - کنترل چشم

عن النبي صلى الله عليه و آله - قال

النظر الى محاسن النساء سهم من سهام ابليس فمن تركه اذاقه الله طعم عباده تسره

نگاه کردن به زیبایی های زن (نامحرم) تیری از تیرهای ابلیس است هرگاه کسی از این کار خودداری کند ، خداوند عبادت را در کام او شیرین کند که او را شادمان سازد . (مستدرک الوسائل ، ج ۲ ، ص ۵۵۴) .

۵۵ - نشاط شرط ورود به عبادت

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

لا تکرهوا الی انفسکم العباده

از روی بی میلی به عبادت نپردازید (که در این صورت از عبادت دل زده می شوید) (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۱۲۹) .

۵۶ - فاطمه (س) عابدترین مردم

قال الحسن - علیه السلام -

ما کان اعبد من فاطمه الزهراء - سلام الله علیها - کانت تقوم حتی تتورم قدمایها

عابدتر از فاطمه زهرا (س) در دنیان بوده است . آن قدر به نماز می ایستاد که پاهایش ورم می کرد . (بحار الانوار ، ج ۴۳ ، ص ۷۵) .

۵۷ - شناخت شیعه از طریق عبادت

عن الامام السجاد - علیه السلام - قال

انما شیعتنا یعرفون بعبادتهم المسبحون اذا سکت الناس ، و المصلون اذا نام الناس و المحزونون اذا فرح الناس ، یعرفون بالزهد و کلامهم الرحمه و تشاغلهم بالجنه

شیعیان ما به راه عبادت شناخته می شوند هنگامی که دیگران خاموشند ، آنان به ذکر و تسبیح خداوند مشغول هستند (و آنگاه که دیگران در خوابند آنان به نماز می پردازند و چون دیگران (بر اثر سرگرمی به دنیا) شادمانند ، اینان اندوهگین هستند شیعیان ، با زهد شناخته می شوند ، گفتارشان رحمت است و دل مشغولی آنان ، بهشت است . (نورالثقلین ، ج ۳ ، ص ۹۴) .

۵۸ - باطن زندگی

العبودية جوهره كنهها الربوبية فما فقد من العبودية وجد الربوبية و ما خفى من الربوبية اصيب في العبودية

بندگی گوهری است که ماهیت آن ربوبیت است پس هرچه از بندگی به دست نیامده باشد، در ربوبیت یافته می شود و هرچه از ربوبیت پوشیده و پنهان باشد، در بندگی حاصل می گردد. (مصباح الشریعه، (فی حقیقه العبودیه ۹ باب ۱۰۰).

۵۹ - نگاه نامشروع

عن النبی -صلی الله علیه وآله -

النظر الی محاسن النساء سهم من سهام ابلیس فمن ترکه اذاقه الله طعم عباده تسره

نگاه کرن به زینتهای زن (اعضای بدن زن که موجب تحریک می شود) تیری از تیرهای شیطان است پس کسی که این عمل (نگاه کردن) را ترک کند، خداوند لذت عبادات را به وی بچشانند در نتیجه سرمست و خوشحال گردد. (مستدرک الوسائل، ج ۲، ص ۵۵۴).

فصل بیست و ششم ارکان نماز نیت

آیات

۱ - نیت خالص در نماز

قل ان صلاتی و نسکی و محیای و مماتی لله رب العالمین ، لا شریک له و بذلک امرت و انا اول المسلمین

بگو همانا نماز و تمام عبادات و زندگی و مرگ همه برای خداوند پروردگار جهانیان است شریکی برای او نیست و به همین دستور یافته ام و من نخستین مسلمان هستم. (سوره انعام، آیه ۱۶۲ و ۱۶۳).

۲ - نیت پاک و خالصانه بندگان واقعی

انی و جهت وجهی للذی فطر السموات و الارض حنیفا و ما انا من المشرکین

(ابراهیم گفت) من روی خود را به سوی کسی کردم که آسمانها و زمین را آفریده، من در ایمان خود خالصم و از مشرکان نیستم. (سوره انعام، آیه ۷۹).

۳ - آگاهی خداوند از تمام نیت ها

ان الله علیم بذات الصدور

همانا خداوند از (اسرار) درون سینه ها آگاه است . (سوره آل عمران ، آیه ۱۱۹) .

احادیث

۴ - نیت ، اساس اعمال

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

انما الاعمال بالنيات

همانا کارها بر اساس نیت ها است . (بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۳۸۱) .

۵ - نیت برای تمامی کارها

قال الصادق - عليه السلام -

لا بد للعبد من خالص النية في كل حركة و سكون لانه اذا لم يكن هذا المعنى يكون غافلا

برای بنده لازم است که در همه اعمال و عبادات و در هر حرکت و سکونی نیت خالصانه داشته باشد زیرا اگر چنین نباشد ، آن بنده جزء غافلین به حساب می آید . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۸۵) .

۶ - اهمیت نیت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

انما لکن امرء مانوی فمن کان هجرته الی الله و رسوله فهجرته الی الله و رسوله و من کان هجرته الی دنیا یصیبها او امرئه ینکحها فهجرته الی ما هاجر الیه

همانا برای هر کس همان چیزی است که نیت کرده ، پس هر کس نیتش از هجرت خدا و رسول باشد ، اجر و مزدش بر خدا و رسول است و هر کس نیتش از هجرت ، رسیدن به دنیا یا ازدواج با زنی باشد ، بهره اش همان است که به سوی او هجرت کرده است . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۹۰) .

۷ - سئل ابو عبدالله - علیه السلام -

ماالعبادة ؟ فقال حسن النبيه بالطاعة من الوجه الذى يطاع الله منه

از امام جعفر صادق - علیه السلام - پرسیدند حقیقت عبادت چیست ؟ فرمود نیت خوب داشتن به اطاعت و بندگی در کار و

جهتی که خداوند اطاعت و بندگی می شود. (میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۲۸۷).

۸ - نیت در عمل

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

لاعمل الا بالنيه

عملی نباشد، جز به نیت (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۳۷۱).

۹ - نیت صادق در عمل

قال علی - عليه السلام -

صلاح العمل بقدر صلاح النيه و قال ايضا افضل العمل النيه الصادقه

صالح بودن عمل به صلاحیت نیت آن است و نیز فرمود بهترین عمل، نیت صادق و خالص در عمل است. (میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۲۸۷).

۱۰ - نیت برای نماز شب

قال الصادق - عليه السلام -

ان العبد لينوى من نهاره ان يصلى بالليل فتغلبه عينه فيثبت الله له صلاته و يكتب نفسه تسيحا و يجعل نومه عليه صدقه

گاهی مؤمنی در روز تصمیم می گیرد که در شب نماز شب بخواند، ولی خوابش می برد و موفق به خواندن نماز شب نمیشود خداوند به دلیل همان نیت و قصدش برای او اجر نماز شب را ثبت می فرماید و برای نفس هایش ثواب تسیح و برای خوابش ثواب صدقه می دهد. (میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۲۸۰).

۱۱ - نیت از فرایض نماز است

قال الصادق - عليه السلام -

فرائض الصلاه سبع الوثت ، الطهور ، و التوجه ، و القبلة ، و الركوع و السجود ، و الدعاء

فرائض نماز بر هفت قسم است وقت ، طهارت ، نیت ، قبله ، رکوع ، سجود و دعا (در قنوت) (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۹۷)

۱۲ - نیت روح عمل است

قال الصادق - عليه السلام -

و النيه افضل من العمل الا و ان النيه هي العمل (ثم تلى قوله تعالى) قل كل يعمل على شاكلته يعنى على نيته

نیت عمل از خود عمل برتر است ، آگاه باشید که نیت ، اصل و روح عمل است . (سپس این آیه را تلاوت فرمود) (بگو هر کس بر طبق شاکله خود عمل می کند) یعنی بر طبق نیت و قصد خود . (میزان الحکمه ، ج ۱۰ ، ص ۲۷۱) .

۱۳ - نیت و قصد الهی

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

يا اباذر! لیکن لك فی كل شیء نیه حتی فی النوم و الاكل

ای ابوذر! باید تو را در هر کاری نیت و قصدی باشد ، حتی در خواب و خوراک . (میزان الحکمه ج ۱۰ ، ص ۲۸۵) .

۱۴ - پاداش نیت خالص

سئل الصادق - عليه السلام -

كيف تكون النيه خيرا من العمل ؟ قال لان العمل ربما كان رياء للمخلوقين و النيه خالصه لرب العالمين ؛

از امام صادق - عليه السلام - سؤال شد چگونه نیت از عمل برتر است ؟ فرمود در عمل ممکن است ریا باشد ، ولی نیت امری است خالص برای خداوند . (بحار الانوار ، ج ۱۵ ، ص ۳) .

۱۵ - نیت اهل بهشت و جهنم

قال الصادق - عليه السلام -

انما خلد اهل النار فی النار لان نياتهم كانت فی الدنيا لو خلدوا فيها ان يعصوا الله ابدًا فبالنیات خلد هولاء و هولاء

اهل جهنم برای همیشه در دوزخ جای دارند ، چون نیت و قصدشان این بود که اگر برای همیشه در دنیا باشند ، معصیت کنند و اهل بهشت همیشگی هستند ، چون قصد آنان اطاعت و بندگی در دنیا برای همیشه بود ، پس هر دو گروه به شکل قصد و نیت شان جاودان گشته اند .

۱۶ - محشور با نیت در قیامت

قال الصادق - عليه السلام -

ان الله يحشر الناس على نياتهم يوم القيامة

به درستی که خداوند، مردم را در روز قیامت به شکل و شمایل نیاتشان محشور می کند. (میزان الحکمه، ج ۱۰، ص ۲۷۲)

۱۷ - نیت برای نماز

قال الباقر - عليه السلام -

لا ينبغي للرجل ان يدخل في صلاه حتى ينويها و من صلى فكانت نيته الصلاه لم يدخل فيها غيرها قبلت منه اذا كانت ظاهره و باطنه

سزاوار نیست که شخصی وارد نماز شود، مگر با نیت، و کسی که همراه با نیت مشغول نماز شده و نیتی جز نماز ندارد، نماز او قبول است، در صورتی که ظاهر و باطن نمازش برای خدا باشد. (بحار الانوار، ج ۸۴، ص ۳۷۷).

۱۸ - بهترین ذخیره ها

قالی علی - عليه السلام -

افضل الذخائر حسن الضمائر

برترین ذخیره ها، نیکویی نیت و صفات ملکات است. (غرر الحکم، ج ۲، حدیث ۳۵۲۴).

۱۹ - نیت نیکو و پاداش آن

قال علی - عليه السلام -

احسان النيه يوجب المثوبه

نیکو کردن نیت (وقصد کارهای خوب) موجب ثواب خواهد شد. (غرر الحکم، ج ۲، ص ۱۲۶۵).

۲۰ - توفیق در کارها

قال علی - عليه السلام -

فی الاخلاص النيات نجاح الامور

در خالص گردانیدن نیت ها پیروزی و موفقیت در کارها است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، حدیث ۶۵۱۰) .

۲۱ - اثر نیت خالص

قال علی - علیه السلام -

لو خلصت النیات لزکت الاعمال

اگر نیت ها خالص شوند عمل ها پاکیزه خواهند شد . (غرر الحکم ، ج ۲ ، حدیث ۷۵۷۸) .

۲۲ - عمل بدون نیت

قال علی - علیه السلام -

لاعمل لمن لانیه له

عملی نیست برای کسی که او نیتی نیست . (غرر الحکم ، ج ۲ ، حدیث ۱۰۷۷۱) .

۲۳ - نیت شرط اساسی نماز

فقه الرضا - علیه السلام - سئل بعض العلماء من ال محمد - علیهم السلام فقیل له جعلت فداک ما معنی الصلوه فی الحقیقه ؟ قال صلّه الله للعبد بالرحمه و طلب الوصال الی الله من العبد اذا کان یدخل بالنیه ویکبر بالتعظیم و الاجلال و یقرء بالتریل و یرکع بالخشوع و یرفع بالتواضع و یسجد بالذل و الخضوع و یتشهد بالاخلاص مع الامل و یسلم بالرحمه و الرغبه و ینصرف بالخوف و الرجاء فاذا فعل اداها بالحقیقه

از امام رضا (ع) سوال شد فدایت شوم معنای حقیقی نماز چیست ؟ امام فرمود نماز صله و موهبتی است از طرف خداوند مهربان برای بنده از راه رحمت و عنایت و نماز مطالبه وصال و تقرب بنده به سوی خداوند است وقتیکه با نیت داخل نماز گردید و با تعظیم و اجلال هرچه بیشتر برای خداوند تکبیر گفت و با ترتیل قرائت کرد و با خشوع رکوع کرد و با تواضع از رکوع بلند شد و با ذلت و خضوع سر به سجد گذاشت و با اخلاص و آرزو تشهد خواند ، سپس نمازش را با رغبتی تمام و با امید به رحمت و اسعه الهی سلام داد و به پایان رساند در حالی که بین خوف و رجا باشد ، (چون نمی داند که آیا نمازش مقبول در گاه حضرت حق قرار گرفته یا خیر ؟) پس هرگاه چنین نمازی را به جای آورد ، رعایت مسائل یاد شده را نموده ، نمازی با

حقیقت به جای آورده است . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۴۶ ، مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۶۴) .

فصل بیست و هفتم ارکان نماز قبله

آیات

۱ - تغییر قبله

سیقول السفهاء من الناس ما ولیهم عن قبلتهم التي كانوا علیها قل لله المشرق و المغرب یهدی من یشاء الی صراط مستقیم
به زودی سبک مغزان از مردم می گویند چه چیز آنها را (مسلمانان را) از قبله ای که بر آن بودند باز گردانید؟ بگو مشرق و
مغرب از آن خدا است ، هرکس رابخواهد به راه راست هدایت می کند . (سوره بقره ، آیه ۱۴۲) .

۲ - فلسفه و اسرار تغییر قبله

و كذلك جعلناکم امه و سطا لتکونوا شهدا علی الناس و یکون الرسول علیکم شهیدا و ما جعلنا القبلة التي کنت علیها الا لنعلم
من یتبع الرسول ممن ینقلب علی عقبيه و ان کانت لکبیره الا علی الذین هدی الله و ما کان الله لیضع ایمانکم ان الله بالناس لرؤ
ف رحیم

همان گونه (که قبله شما یک قبله میانه است) شما رانیز امت میانه ای قرار دادیم (که در حد اعتدال ، که میان افراط و تفریط
است) تا گواه بر مردم باشید و پیامبر هم گواه بر شما و آن قبله ای را که قبلا بر آن بودی ، تنها برای این قرار دادیم که افرادی
از پیامبر پیروی می کنند ، از آنها که به جاهلیت باز می گردند ، مشخص شوند ؛ اگر چه این جز بر کسانی که خداوند آنها را
هدایت کرده دشوار بود (این را نیز بدانید که نمازهای شما در برابر قبله سابق صحیح بوده) و خدا هرگز ایمان (نماز) شما را
ضایع نمی گرداند ، زیرا خداوند نسبت به مردم رحیم مهربان است . (سوره بقره آیه ۱۴۳) .

۳ - همه جا روبه سوی کعبه کنید

قد نری تقلب وجهک فی السماء فلنولينک قبله ترضیها فول وجهک شطر المسجد الحرام و حیث ما کنتم فولوا ووجهکم شطره
و ان الذین اتوا الکتاب لیعلمون انه الحق من ربهم و ما الله بغافل عما یعملون

نگاههای انتظارآمیز تو را به سوی آسمان (برای تعیین قبله نمایی) می بینیم ، اکنون تو را به سوی قبله ای که از آن خشنود
باشی ، باز می گردانیم ، روی خود را به جانب مسجدالحرام کن و هر جا باشید

که روی خود را به جانب آن بگردانید و کسانی که کتاب آسمانی به آنها داده شده است ، به خوبی می دانند که این فرمان حقی است که از ناحیه پروردگارشان صادر شده (و در کتابهای خود خوانده اند که پیغمبر اسلام به سوی دو قبله نماز می گزارد) و خداوند از اعمال آنها (در مخفی داشتن آیات) غافل نیست . (سوره بقره آیه ۱۴۴) .

۴ - قبله برای هر قومی

ولکل وجهه هو مولیها

و هر طایفه ای قبله ای دارد که خداوند آن را تعیین کرده است . (سوره بقره ، آیه ۱۴۸) .

۵ - به سمت قبله نماز بخوانید

ومن حیث خرجت فول وجهک شطر المسجد الحرام و انه الحق من ربک و ماالله بغافل عما تعملون

از هر جا (و از هر شهر نقطه ای) خارج شدی (به هنگام نماز) روزی خود را به جانب مسجدالحرام کن ، این دستور حقی است از طرف پروردگار تو و خداوند از کردار شما غافل نیست . (سوره بقره آیه ۱۴۹) .

۶ - فلسفه قبله

ولله المشرق و المغرب فاینما تولوا فثم وجه الله ان الله واسع علیم

مشرق و مغرب از آن خداوند است و به هر سو روی کنید خدا آنجا است ، به درستی که خداوند بی نیاز و دانا است . (سوره بقره ، آیه ۱۱۵) .

۷ - روکردن به قبله در هر عبادت

قل امر ربی بالقسط و اقیموا وجوهکم عند کل مسجد و ادعوه مخلصین له الدین کما بداءکم تعودون

بگو ای رسول ما پروردگار من شما را به عدل و درستی امر کرده و نیز فرموده که در هر عبادت روی به حضرت او آرید و خدا را از سر اخلاص بخوانید که چنان که شما را در اول بیافریدت دیگر بار به سویش باز آید . (سوره اعراف ، آیه ۲۹) .

۸ - دستور خداوند به موسی (ع)

و اوحینا الی موسی و اخیه ان تبوء القومکما بمصر بیوتا و اجعلوا بیوتکم قبله اقیموا الصلوه و بشرا المؤمنین

و به موسی و برادرانش وحی کردیم که برای قوم خویش خانه هایی را در سرزمین مصر انتخاب کنید و خانه هایتان را مقابل یکدیگر (و متمرکز) قرار دهید و نماز را برپا دارید و به مؤمنان بشارت ده (که سرانجام پیروز می شوید .) (سوره یونس ، آیه

احادیث**۱ - نماز روبه قبله**

قال ابو عبدالله - عليه السلام - في قوله تعالى

فاينما تولوا فثم وجه الله هذا في النوافل خاصة في حال السفر فاما الفرائض فلا بد فيها من استقبال القبلة

امام صادق (ع) در تفسیر آیه (به هر جهت که روی کنی در همان جهت وجه الله است) فرمود این مطلب درباره نمازهای مستحبی و در هنگام سفر است اما نمازهای واجب حتما باید روبه قبله خوانده شود. (وسائل الشیعه، ج ۳، ص ۲۴۳).

۲ - قبله و نماز گزار

قال الباقر - عليه السلام -

إذا استقبل المصلی القبلة استقبل الرحمان بوجهه لاله غیره

آن گه که نماز گزار روی به قبله می ایستد، روی به آن خدایی ایستاده است که جز او خدایی نیست. (میزان الحکمه، ج ۵، ص ۳۷۶)

۳ - قبله آداب و حال آن

قال الصادق - عليه السلام -

إذا استقبلت القبلة فانس من الدنيا و ما فيها و الخلق و ما هم فيه و استفرغ عن كل شاغل يشغلك عن الله و عین بسرك عظمه الله و اذكر و قوفك بين يديه يوم تبلو اكل نفس ما استلفت و ردوا الى الله مولیهم الحق وقف على قدم الخوف و الرجاء

هر گاه برای نمازی روبه قبله ایستادی، از دنیا و آنچه در آن است و مردم و آنچه در آنند مایوس باش، و قبلت را از هر چیز که تو را از خدا غافل می کند خالی کن، و با چشم دل عظمت خدا را نظاره کن و به یاد ایستادنت در محکمه خدا در قیامت باش؛ روزی که هر کس آنچه از پیش فرستاده می یابد و همه به سوی خداوند که سرپرست و صاحب اختیار همه است باز گردانده می شوند و بایست با ترس و امید (که از گناهان و عذاب الهی بترسی و در عین حال امیدوار به فضل و رحمت خدا باشی) (مستدرک الوسائل ج ۴، ص ۹۵، باب افعال الصلاه).

۴ - حکم عکس و تندیس در قبله

محمد بن مسلم قال ساءلت احدهما عن التماثيل في البيت فقال

لاباءس اذا كانت عن يمينك و عن شالك و عن خلفك او تحت رجلك و ان كانت في القبلة فالحق عليها ثوبا

محمد بن مسلم می گوید از امام صادق (ع) یا امام باقر (ع) پرسیدم اگر در خانه ای که تندیش و عکس وجود داشته باشد می توان در آن خانه نماز خواند؟ آن حضرت فرمود اگر عکس طرف راست یا چپ

یا پشت سر یا زیر پا باشند ، اشکال ندارد و اگر طرف قبله بود ، پارچه ای رویش بینداز و نماز بخوان . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۶۲) .

۵ - وجوب قبله در نماز

قال الباقر - علیه السلام -

عن الفرض فی الصلاه ، الوقت و الطهور و القبلة و التوجه و الركوع و السجود و الدعاء

آنچه که در نماز واجب می شود ، عبارت است از ۱ - وقت نماز ۲ - طهارت ، ۳ - قبله ، ۴ - توجه داشتن ۵ - رکوع ، ۶ - سجود ، ۷ - دعا (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸۰) .

۶ - قبله به سمت کعبه

قال الصادق - علیه السلام -

البيت قبله لاهل المسجد و المسجد قبله لاهل الحرم و الحرم قبله للناس جميعا

خانه کعبه ، قبله کسانی که در مسجدالحرام هستند ، و مسجدالحرام ، قبله کسانی است که در حرم اند و حرم ، قبله همه مردم روی زمین است . (اصول وافی ، ج ۷ ، ص ۵۴۲) .

۷ - روی برگرداندن از قبله

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اما يخاف الذى يحول وجهه فى الصلاه ان يحول الله وجهه وجه حمار

آیا آن کس که در نماز صورتش را از قبله برمی گرداند نمی ترسد از این که خداوند او را مسخ نماید و صورتش را مبدل به صورت حمار کند . (المحججه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۸۲) .

۸ - سجده به سمت قبله

قال الباقر - علیه السلام -

إذا قراءت السجده و انت جالس فاسجد متوجهاً الى القبلة و اذا قراءتها و انت راكب فاسجد حيث توجهت فان رسول الله -صلى الله عليه وآله - كان يصلى على راحلته و هو متوجه الى المدين بعد انصرافه من مكة يعنى النافله قال و فى ذلك قول الله فاءينما تولوا فثم وجه الله

هنگامی که در حالت نشسته آیه سجده خواندی ، روبه قبله سجده را به جای آر و وقتی سوار بر مرکب آیه را می خوانی به هر سویی که راه می روی سجده کن ، زیرا رسول خدا (ص) سوار بر شتر هنگامی که از مکه به سوی مدینه می رفت ، نماز نافله گزارد همچنین امام باقر (ع) فرمود آیه (فاینما تولوا فثم وجه الله) در این باره نازل گشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۷۵) .

۹ - قبله از فرایض نماز

قال علی - علیه السلام -

و فرض علیکم حج بیده الحرام الذی جعله قبله للانام

و (خداوند) حج بیت حرام خود را با شما واجب کرد ، بیتی که آن را قبله مردم قرار دارد . (نهج البلاغه ، خطبه ۱ - ۵۰) .

فصل بیست و هشتم ارکان نماز قیام

آیات

۱ - قیام برای عبادت

الذی یریک حین تقوم ، و تقبلک فی الساجدین

همان کسی که تو را به هنگامی که (برای عبادت) برمی خیزی می بیند و حرکت تو را در میان سجده کنندگان مشاهده می کند . (سوره شعراء ، آیات ۲۱۸ و ۲۱۹) .

۲ - قیام با خضوع

حافظوا علی الصلوات و الصلوه الوسطی و قوموا لله قانتین

در انجام همه نمازها و نماز میانی (ظهر) کوشش و مواظبت کنید ، در حال عبادت و خضوع کنان برای خدا به پا خیزید . (سوره بقره ، آیه ۲۳۸) .

احادیث

۳ - برای نماز برخیز!

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

قم فصل فان فی الصلوه شفاء

برخیز نماز به جای آورد! پس همانا در نماز شفا است. (جامع احادیث الشیعه، ج ۴، ص ۲۸).

۴ - نظر خداوند به نماز گزار

قال الباقر - علیه السلام -

المرء المسلم باذن الله - عزوجل - مادام فی الصلوه لم یزل الله - عزوجل - ینظر الیه حتی یفرغ من صلاته

فرد مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده، خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تا وقتی که انسان از نمازش فارغ گردد. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۲۷).

۵ - حسادت شیطان بر نماز گزار

قال علی - علیه السلام -

إذا قام الرجل الی الصلاه الیه ابلیس ینظر الیه حسدا لما یری من رحمه الله الّتی تغشاه

هنگامی که کسی به نماز برمی خیزد، شیطان می آید و به نظر حسادت به او نگاه می کند زیرا می بیند که رحمت خدا او را فرا گرفته است. (بحار الانوار، ج ۸۲، ص ۲۰۷).

۶ - نزول رحمت الهی هنگام قیام

قال الصادق - علیه السلام -

إذا قام المصلی الی الصلاه، نزلت علیه الرحمه من اعنان السماء الی اعنان الارض و حفت به الملائکه و ناداه ملک لو یعلم هذا المصلی ما فی الصلاه ما انفتل

هنگامی که انسان به نماز ایستاد، رحمت خداوند از آسمان بر او نازل می شود و ملائکه اطرافش را احاطه می کنند و فرشته ای گوید اگر این نماز گزار ارزش نماز را می دانست هیچ گاه از نماز منصرف نمی شد. (اصول کافی، ج ۳، ص ۲۶۵).

۷ - نماز تنها قیام و قعود نیست

قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

لیست الصلاه قیامک و قعودک انما الصلاه اخلاصک و ان ترید به الله وحده

نماز برخاستن و نشستن تو نیست، بلکه باید آن را خالصانه انجام دهی و تنها خشنودی خداوند را بخواهی. (اصول وافی، ج

۸ - حق نماز

قال زين العابدين - عليه السلام -

و حق الصلاه ان تعلم انها وفاده الى الله - عزوجل - و انت فيها قائم بين يدي الله - عزوجل - فاذا علمت ذلك قمت مقام العبد الدليل الحقيير الراغب الراهب الراجي الخائف المسكين المتضرع المعظم لمن كان بين يديه بالسكون و الوقار تقبل عليها بقلبك و تقيمها بحدودها و حقوقها

و حق نماز اين است كه بداني آن هجرتي است به سوي خداوند - عزوجل - و تو در حال نماز در مقابل خداوند گرانقدر و شكوهمند ايستاده اي هنگامي كه اين را دانستي ، در جاىگاه بنده خوار كوچك مشتاق نگران اميدوار ترسان بيچاره اي قرار مي گيري كه آن را كه در برابرش ايستاده اي ، بزرگ و با آرامش و هيبت دانسته ، عظمت او را پاس ميداري و با قلبت به نماز روي آورده و باتمام حد و مرزها و حقوق لازم برپا مي داري . (ميزان الحكمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۶ بحار الانوار ، ج ۷۴ ، ص ۴).

۹ - حرام شدن آتش

قال الباقر - عليه السلام -

فما من مؤ من يوافق تلك الساعه ان يكون ساجدا او راكعا او قائما الا حرم الله جسده على النار

هيچ مؤ مني نيست كه در چنين وقت نماز در حال سجود و يا ركوع يا قيام باشد ، مگر اين كه خدا جسمش را بر آتش حرام کرده است . (جامع احاديث الشيعة ، ج ۴ ، ص ۲۷).

۱۰ - صلوات در قيام

قال الباقر - عليه السلام -

من قال فى ركوعه وسجوده و قيامه اللهم صلى على محمد و آله محد كتب الله له ذلك بمثل الركوع و السجود و القيام

هر كسى در ركوع و سجود و قيام خود بگويد (اللهم صل على محمد و آل محمد) خدا ثواب آن را مانند ثواب در ركوع و سجود و قيام براي او مي نويسد . (ثواب الاعمال ، ص ۶۱).

۱۱ - قيام فرشتگان

قال على - عليه السلام -

من صلی باذان واقامه صلی خلفه من الملائکه لایری طرفاه و من صلی باقامه صلی خلفه ملک

هرکس نمازش را با اذان واقامه بخواند ، صفی از فرشتگان پشت سر او به نماز می ایستند که دو طرف آن صف دیده نمی شوند و هرکس که نماز خود را با اقامه تنها بخواند یک فرشته پشت سر او نماز می گزارد . (ثواب الاعمال ، ص ۵۸) .

۱۲ - قیام امام سجاد - علیه السلام -

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

کان ابی یقول کان علی بن الحسین - علیه السلام - اذا قام الی الصلوه کانه ساق شجر لایتحرک مه شیء الا ما حرکت الريح منه

امام سجاد (ع) وقتی به نماز می ایستاد ، گویی شاخه درخت بود که جز آنچه باد از او به حرکت درآورد چیزی از او تکان نخورد . (فروع کافی ، ج ۳ ، ص ۳۰۰ ، حدیث ۴) .

۱۳ - توجه به خداوند به نماز گزار هنگام قیام

قال الباقر - علیه السلام -

انما مثل الصلاه لصاحبها ، کمثل رجل دخل علی ذی سلطان فانصت له حتی فرغ من حاجته ، و کذلک المرء المسلم باذن الله - عزوجل - مادام فی الصلاه لم یزل الله - عزوجل - یبصر الیه حتی یفرغ من صلاته

همانا مثل نماز برای نماز گزار ، مثل مردی است که بر ذی سلطانی وارد گردد و اظهار حاجت کند ؛ پس آن شخص توانمند ، ساکت و آماده استماع صاحب حاجت گردد ، تا این که از درخواستش فارغ شود ، همچنین است نماز گزار مسلمان تا هنگامی که به نماز ایستاده ، خداوند نظر مرحمتش را از او قطع نخواهد کرد و انوار الهی شامل اوست تا وقتی که از نمازش فارغ گردد . (بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۱) .

۱۴ - دعا به هنگام نماز

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قمت الی الصلوه فقل اللهم انی اقدم الیک محمدا - صلی الله علیه وآله - بین یدی حاجتی و اتوجه به الیک فاجعلنی به وجیها عندک فی الدنیا و الاخره و من المقربین و اجعل صلوتی به مقبوله و ذنبی به مغفورا و دعائی به مستجابا انک انت الغفور الرحیم

هرگاه به نماز ایستادی بگو خدایا ! محمد - پیامبرت - را نزد تو شفیع قرار می دهم به واسطه او روی به تو می آورم ، حاجت

خود می طلبیم پس مرا به حرمت او در دنیا و آخرت و گناههم را بیخشیای و دعایم را مستجاب فرما؛ زیرا تو آمرزنده و مهربانی .
(اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۶۳۵) .

۱۵ - ادای نماز به هر صورت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

إذا لم يستطع الرجل ان يصلى قائما فليصل مستلقيا ناصبا رجله حيال القبلة يومى ايماء

هر گاه شخصی قادر نیست ایستاده نماز بخواند ، باید نشسته بخواند و اگر نشسته هم قادر نیست ، به پشت بخوابد و پاهایش را به سمت قبله بکشد و برای رکوع و سجودش اشاره کند (با سر یا چشم و ابرو) . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۳۳۴) .

۱۶ - گفتن ذکر هنگام بلند شدن

قال الصادق - عليه السلام -

إذا قمت من السجود قلت اللهم بحولك و قوتك اقوم و اقعد و ارکع و اسجد

هنگامی که از سجده برخاستی (و خواستی قیام کنی) بگو (اللهم بحولك و قوتك اقوم و اقعد و ارکع و اسجد) (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۸۳) .

۱۷ - ذکر برخاستن برای قیام

قال الصادق - عليه السلام -

إذا قمت من الركعة فاعتمد على كفيك ، و قل بحول الله و قوته اقوم و اقعد فان عليا - عليه السلام - كان يفعل ذلك

هنگامی که پس از انجام رکعتی از نماز برمی خیزی ، بر دو دست تکیه کن و بگو (بحول الله وقوته اقوم و اقعد) زیرا علی - عليه السلام - چنین می کرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۸۳) .

۱۸ - ایستادن با آرامش و وقار

قال الرضا - عليه السلام -

فاذا اردت ان تقوم الى الصلوه فلا تقم اليها متكاسلا و لا متناعسا و لا مستعجلا و لا متاهيا ولكن تاءتيها على السكون و الوقار و التؤده

چون خواستی به نماز بایستی ، با حال کسالت ، خواب آلودگی ، شتاب و لهو و بازی مایست ، بلکه با آرامش و وقار نماز را به جای آور . مستدرک الوسائل ، ج ۴ ، ص ۸۷ ، باب افعال الصلاه ، ح ۷

۱۹ - گذاشتن دستها بر زمین بعد از تشهد

سؤال ابو عبدالله - علیه السلام -

لای عله توضع الیدان الی الارض فی السجود قبل الرکعتین ؟ قال لان الیدین بهما مفتاح الصلاه

از امام صادق (ع) سوال شد چرا دستها (پس از تشهد) پیش از دو رکعت (دوم) بر زمین گذاشته می شود؟ فرمود چون مفتاح و کلید نماز دستها هستند (و در تکبیره الاحرام بالا می روند). (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۱۸۴).

۲۰ - آداب قیام

عن ابی الحسن موسی - علیه السلام -

انه کان اذا رفع راعسه فی صلاته من السجده الاخیره جلس جلسه ثم نهض للقیام و بادر برکتیه من الارض قبل یدیه ، و اذا سجد بادر بهما الارض قبل رکتیه

هنگامی که امام کاظم (ع) سر از سجده دوم بر میداشت ، کمی می نشست و بعد قیام می کرد (و یکسره از سجده قیام نمی کرد) و پیش از دستها ، زانوها را از زمین بر میداشت و هنگامی که به سجده می رفت ، دستها را پیش از زانوها بر زمین می گذاشت . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲).

۲۱ - آداب قیام پس از تشهد

عن علی بن جعفر عن موسی بن جعفر - علیه السلام - قال

ساءلته عن القیام من التشهد من الرکعتین الاولین کیف یصنع ؟ یضع رکتیه و یدیه علی الارض ثم ینهض او کیف یصنع ؟ قال ماشاء صنع و لاءس

از امام موسی کاظم (ع) سؤال شد در دو رکعت اولی پس از تشهد چه کند؟ آیا زانوها و دستان را بر زمین بگذارد و بعد قیام نماید ، یا چیز دیگر؟ فرمود به هر شکل که خواست عمل کند (چه دست به زمین بگذارد ، و چه نگذارد ، فرقی ندارد) (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۸۱).

۲۲ - مفهوم (قد قامت الصلاه)

قال علی - علیه السلام - فی معنی (قد قامت الصلاه) فی الاقامه

ای حان وقت الزیاره و المناجاه ، وقضاء الحوائج و درک المنی ، و الوصل الی الله - عزوجل - و الی کرامته و غفرانه و عفوہ و رضوانه

(قدقامت الصلوه) بدین معنا است که هنگام دیدار راز و نیاز ، برآورده شدن خواسته ها ، رسیدن به آروزها و رسیدن به خداوند - عزوجل - کرامت ، آمرزش ، بخشش و خشنودی او فرا رسیده است . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۱۳۲) .

فصل بیست و نهم ارکان نماز تکبیره الاحرام

آیات

۱ - بزرگ شمردن خداوند

و ربك فكبر

و پروردگارت را بزرگ بشمار . (سوره مدثر ، آیه ۳) .

۲ - تکبیر خداوند

وقل الحمد لله الذي لم يتخذ ولدا و لم يكن له شريك في الملك ولم يكن له ولي من الدن و كبره تكبيرا

و بگو ستایش مخصوص خداوندی است که نه فرزندی برای خود انتخاب کرده و نه شریکی در حکومت دارد و نه به خاطر ضعف و ذلت (حامی و) سرپرستی برای اوست و او را بسیار بزرگ بشمار . (سوره اسراء آیه ۱۱۱) .

۳ - نماز برای پروردگار

فصل لربك و انحر

پس برای پروردگارت نماز بخوان و قربانی کن . (سوره کوثر ، آیه ۳) .

احادیث

۴ - تاءثیر الله اکبر گفتن

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

إذا قام العبد الى الصلاة و قال الله اكبر خرج من ذنوبه كيوم ولدته امه

هرگاه بنده مؤمنی به نماز بایستد و بگوید (الله اکبر) از همه گناهانش پاک می شود ؛ همچون روزی که از مادر متولد شده

است . (مجموعه الاخبار ، ص ۲۲۰) .

۵ - معنی الله اکبر

لما قال رجل الله اكبر من كل شیء قال الصادق - عليه السلام - وكان ثم شیء فيكون اكبر منه ؟ قل الله اكبر من ان يوصف امام صادق (ع) به مردی كه گفت (خدا بزرگتر از هر چیزی است) فرمود ایا در قبال خدا چیزی هست كه خدا بزرگتر از او باشد ؟ چنین بگو (خدا بزرگتر است از این كه به وصف درآید) . (تفسیر نورالثقلین ، ج ۳ ، ص ۲۳۹) .

۶ - بلند کردن دست به هنگام تکبیره الاحرام

قال الباقر - عليه السلام -

اذا قمت فی الصلوه فكبرت فارفع يديك ولا تجاوز بكفيك اذنيك ای خیال خدیك

وقتیكه كه به نماز ایستادی و خواستی تکبیره الاحرام بگویی ، دو دوست را بلند کن و نباید دستها از گوش ها ، یعنی از کنار گونه هایت بالاتر می رود . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۴۳) .

۷ - چند تکبیر در نماز

قال الصادق - عليه السلام -

اذا افتتحت الصلوه فكبر ان شئت واحده و ان شئت ثلاثا و ان شئت خمسا و ان شئت سبعا فكل ذلك مجز عنك غیر انك اذا كنت اماما لم تجهر الا بتكبيره

وقتی خواستی وارد نماز شوی ، اگر خواستی یک تکبیر و اگر خواستی سه یا پنج یا هفت تکبیر بگو كه به هر قسم عمل نمایی ، کافی است ، ولی اگر امام جماعت هستی جز يك تکبیر را بلند بگو . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۶۴۱) .

۸ - شروع نماز با الله اكبر

قال الصادق - عليه السلام -

تحريم الصلوه التكبير و تحليلها التسليم

به وسیله تکبیره الاحرام ، منافیات نماز حرام می گردد ، و به وسیله سلام ، حلال می شود . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۱۰) .

۹ - آداب تکبیره الاحرام

قال الصادق - عليه السلام -

فاذا كبرت فاستصغر ما بين السموات العلی و الثری دون كبریائه

هرگاه تکبیره الاحرام گفتی ، همه چیز را از آنچه در آسمان و زمین است در مقابل خدای کبیر و متعال ، کوچک و ناچیز بشمار ، مگر کبریایی و بزرگی خداوند متعال را . (مصباح الشریعه ، ص ۹۱) .

۱۰ - پاداش تکبیره الاحرام نزد خداوند

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رفع یدیه و قال الله اکبر و اثنی علی الله ، قال الله تعالی لملائکته یاعبادی ! اما ترونه کیف کبرنی و عظمنی و نزهنی عن ان یکون لی شریک او شبیه او نظیر و رفع یده و تبرء عما یقولہ اعدائی من الاشراک بی ؟ اشهد کم انی ساء کبرده و اعظمه فی دار جلالی و انزهه فی متزهات دار کرامتی و ابرئه من اثامه و من ذنوبه و من عذاب جهنم و من نیرانها

پس وقتی که نماز گزار دو دستش را (جهت گفتن) (الله اکبر) بالا برد و ثنای خدا گوید خدای تعالی به ملائکه خود چنین می فرماید ای عبادت کنندگان من ! آیا نمی بینید بنده ام را که چگونه مرابزرگ و عظیم شمرد و از شریک و تشبیه و نظیر پاک دانست و دستش را قائلند ؟ شمارا مشاهده می گیرم ، به درستی که به زودی او را در دار جلالم بزرگ و عظیم خواهم کرد و پاک می گردانم او را در پاکیزگی دار کرامتم و او را از گناهان پاک می سازم و از عذاب جهنم و آتش آن او را حفظ می کنم . (بحار الانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۱ - اوصاف الله

قال الباقر - علیه السلام -

ان الله عزوجل کان ولاشیء غیره نورا ولاظلام فیه و صادقا لا کذب فیه و عالما لا جهل فیه و حیا لا موت فیه و کذلک هو الیوم و کذلک لایزال ابدا

خداوند - عزوجل - بود و چیزی جز او نبود نوری بی ظلمت و تیرگی ، صادقی بی کذب دانایی که جهل به همراه نداشت ، زنده ای بی زوال

، و او امروز نیز چنین است و پیوسته تاابد چنان باشد . (المیزان ، ج ۸ ، ص ۲۷۷) .

۱۲ - مقدمه نماز

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ولكل شيء انْف و انْف الصلاه التكبير

برای هر چیزی مقدمه ای است و مقدمه نماز تکبیر است . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۱۶) .

۱۳ - ناءثیر تکبیره الاحرام

قال الباقر - عليه السلام -

اذا احرم العبد المسلم في صلوته ، اقبل الله اليه بوجهه و وكل به ملكا يلتقط القرآن من فيه التقاطا فاذا اعرض اعرض الله عنه و وكله الى الملك هنگامی که بنده ای مسلمان تکبیره الاحرام نماز را می گوید ، خداوند به طرف وی توجه می کند ، و موکل می کند بر او ملکی را تا آنچه که قرائت می نماید از او دریافت می کند پس اگر اعراض کرد ، خداوند از او روی می گرداند و او و نمازش رابه فرشته وا می گذارد . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۳) .

۱۴ - اسرار تکبیره الاحرام

عن الصادق - عليه السلام -

اذا كبرت فاستصغر ما بين العلاء والثرى دون كبريائه ؛ فان الله اذا اطلع على قلب العبد و هو يكبر وفي قلبه عارض عن حقيقه تكبیره قال يا كاذب ، اتخذ عني ؟ و عزتي و جلالی لاحرمك حلاوه ذكرى ولاحجبتك عن قربي و المساره بمنجاتي فاعتبر انت قلبك حين صلوتك فان كنت تجد حلاوتها و في نفسك سرورها و بهجتها و قلبك مسرورا بمنجاته ملتذ بمخاطباته ، فاعلم انه قد صدقك في تكبيرك له ؛ و الا فقد عرفت من سلب لذه المناجاة و حرمان حلاوه العباده انه دليل على تكذيب الله لك و طردك عن بابه

چون تکبیر (نماز) را گفتمی ، آنچه را که ما بین آسمان و زمین است درمقابل کبریای خدا کوچک و ناچیز شمار که اگر خداوند بر قلب بنده زمانی که تکبیر می گوید ، بنگرد و در دل او چیزی باشد که از حقیقت معنای تکبیر بازش می دارد ، به او گوید

(ای دروغگو آیا مرا می فریبی ؟ به عزت و جلالم سوگند که از شیرینی یاد خود محرمت کنم و از قرب به خودو شادمانی مناجاتم محجوبت سازم) پس به هنگام نماز گزاردنت دل خود را بیازما ، اگر شیرینی نماز را و در (عمق) جان سرور و بهجت (حاصل از) آن را می یابی و دلت از راز و نیازها او شادمان است و از گفتگو با او لذت می برد ، بدان که خداوند تو را در تکبیری که بر زبان رانده ای تصدیق فرموده است و گرنه ، بدان که فقدان لذت مناجات و محرومیت از شیرینی عبادت دلیل بر این است که خداوند تو را (در تکبیرت) دروغگو دانسته و از درگاه خود رانده است . (مصباح الشریعه ، باب ۱۳ ، بحارالانوار ، ج ۸۱ ، ص ۲۳۰) .

۱۵ - سرالله اکبر

عن امیرالمؤمنین - علیه السلام - انه قال

و الوجه الاخر الله اکبر فيه نفی کیفیته کانه يقول (ای المؤمن ذن) الله اجل من ان یدرک الواصفون قدر صفته الذی هو موصوف به ، انما یصفه الواصفون صفته علی قدرهم لا قدر عظمته و جلاله تعالی الله عن ان یدرک الواصفون صفته علوا کبیرا
وجه دیگر (الله اکبر) این است که کیفیت و چگونگی را از او نفی می کند ؛ گویی که اذان گوینده می گوید (خداوند والاتر از آن است که وصف کنندگان صفت او را (آنچنان که هست) ادراک کنند) وصف کنندگان به قدر ادراک خود او را وصف می کنند نه به قدر عظمت و جلال او خدا بسیار برتر از آن است که وصف

گویان صفت او را دریابند .

۱۶ - فلسفه گفتن هفت تکبیر

عن العلل باسناده عن هشام بن الحکم عن ابی الحسن موسی - علیهما السلام - قال

قلت لای علیه صار التکبیر فی الافتتاح سبع تکبیرات افضل ؟ فقال یاهشام ان الله خلق السموات سبعا و الارضین سبعا و الحجب سبعا فلما اسرى بالنبی صلی الله علیه و اله فکان من ربه کقاب قوسین او ادنی رفع له حجاب من حجه ، فکبر رسول الله - صلی الله علیه و آله - و جعل یقول الکلمات الی فی الافتتاح ؛ فلما رفع له الثانی کبر فلم یزل كذلك حتی بلغ سبع حجب فکبر سبع تکبیرات فلذلك العله تکبر للافتتاح فی الصلوه سبع تکبیرات

از کتاب علل الشرایع به سندی که آورده ، از هشام بن حکم روایت کرد که از ابوالحسن موسی بن جعفر (ع) پرسیدم (چرا در افتتاح نماز (گفتن) هفت تکبیر دارای فضیلت بیشتر شده است ؟ فرمود (ای هشام ، خدا آسمانها را هفت زمینها راهفت و حجابها را هفتگانه آفرید ؛ پس چون پیامبر (ص) رابه معراج بردو قرب او به پروردگارش به اندازه فاصله دو کمان یا نزدیکتر شد یک حجاب از حجابهایش برداشته شد ؛ پیامبر (ص) تکبیر گفت و آغاز نمود به گفتن کلمات افتتاحیه نماز ، پس چون حجاب دوم برایش برداشته شود ، تکبیر گفت ؛ و به همین منوال (گذشت) تا به هفت حجاب رسید ؛ پس آن جناب هفت تکبیر گفت بدین علت برای افتتاح نماز هفت تکبیر گفته می شود . (علل الشرایع ، ص ۳۲۲ ، باب ، ۳۰ ، حدیث ۴) .

فصل سی ام ارکان نماز قرائت

آیات

۱ - نحوه قرائت نماز

ولاتجهر بصلاتک و لاتخافت بها و ابتغ بین ذلک

و در نماز نه صدا را بسیار بلند و نه بسیار آهسته گردان ، بلکه حدمتوسط را اختیار کن . (سوره اسراء آیه ، ۱۱۰)

۲ - قرائت قرآن

فاقرؤا ماتیسر من القران علم ان سیکون منکم مرضی و آخرون یضربون فی الارض یتتغون من فضل الله و آخرون یقاتلون فی سبیل الله فاقرؤا ماتیسر منه

۳ - تعویذ هنگام قرائت

فاذا قراءت القران فاستعذ بالله من الشیطان الرجیم

پس هنگامی که قرآن می خوانی ، از شر شیطان مطرود به خداوند بزرگ پناه ببر . (سوره نحل ، آیه ۹۸) .

۴ - قرائت با دقت و تامل

و رتل القران ترتیلا

و قرآن را با دقت و تامل بخوان . (سوره مزمل ، آیه ۴) .

۵ - سکوت هنگام قرائت

و اذا قرءی القران فاستمعوا له و انصتوا لعلکم ترحمون

هنگامی که قرآن خوانده می شود گوش فرا دهید و خاموش باشید تا مشمول رحمت خدا شوید . (سوره اعراف ، آیه ۲۰۴) .

احادیث

۶ - گرامی ترین آیه قرآن

قال الباقر - علیه السلام -

اکرم ایه فی کتاب الله بسم الله الرحمن الرحیم

گرامی ترین آیه کتاب خدا (بسم الله الرحمن الرحیم) است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰) .

۷ - فضیلت (بسم الله الرحمن الرحیم)

قال عن الامام الهادي - عليه السلام -

بسم الله الرحمن الرحيم اقرب الى اسم الله الاعظم من سواد العين الى بياضها

(بسم الله الرحمن الرحيم) به اسم اعظم خداوند از فاصله سیاهی چشم به سفیدی آن نزدیکتر است. (تحف العقول، ص ۴۸۷)

۸ - (بسم الله الرحمن الرحيم) جزء حمد است

قال علي - عليه السلام -

ان بسم الله الرحمن الرحيم آیه من فاتحه الكتاب ، و هی سبع آيات تمامها بسم الله الرحمن الرحيم

(بسم الله الرحمن الرحيم آیه ای از سوره حمد است و آن هفت آیه است که این هفت آیه با (بسم الله الرحمن الرحيم) کامل می گردند. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۴۸).

۹ - آغاز کتاب الهی

قال الصادق - عليه السلام -

ما انزل الله من السماء كتابا الا و فاتحته بسم الله الرحمن الرحيم و انما كان يعرف انقضاء السوره بنزول بسم الله الرحمن الرحيم ابتداء للاخرى

خداوند کتابی را از آسمان فرو نفرستاد ، مگر اینکه با (بسم الله الرحمن الرحيم) است که آغاز سوره ای دیگر است . (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۲۰).

۱۰ - بلند خواندن (بسم الله الرحمن الرحيم)

عن حنان بن سدیر قال

صليت خلف ابی عبدالله - عليه السلام - المغرب فتعوذ باجهار اعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم ، و اعوذ بالله ان يحضرون ثم جهر بسم الله الرحمن الرحيم

ابن سدیر گوید نماز مغرب را به امام صادق (ع) اقتدا کردم حضرت با صدای بلند گفت اعوذ بالله من الشيطان الرجيم و اعوذ بالله ان يحضرون (یعنی از شیطان رانده شده به خدای ناشنوا و دانا پناه می برم و پناه می برم به او که شیاطین بر من حاضر شوند) سپس (بسم الله الرحمن الرحيم) را بلند قرائت فرمود . (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۵).

۱۱ - شروع حمد با (بسم الله الرحمن الرحيم)

عن ابیه - علیه السلام - عن جابر قال

قال لی رسول الله -صلى الله عليه وآله - كيف تقراء اذا قمت فى الصلاه؟ قال قلت الحمد لله رب العالمين ، قال قل بسم الله الرحمن الرحيم ، الحمد لله رب العالمين

رسول خدا -صلى الله عليه وآله - خطاب به جابر فرمود هنگامی که به نماز ایستادی ، قرائت را چگونه آغاز کنی؟ جابر عرض کرد می گویم (الحمد لله رب العالمين) فرمود بگو (بسم الله الرحمن الرحيم) (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۴۸) .

۱۲ - چرا سوره توبه با بسم الله شروع نشد

قال الصادق - علیه السلام -

عله اسقاط بسم الله الرحمن الرحيم من سوره براءه ان البسمله امان و البراءه كانت الى المشركين فاسقط منها الامان

علت نیامدن (بسم الله الرحمن الرحيم) در سوره براءت این است که بسم الله ، امان است و سوره براءت ، در رد مشرکین است از این روی خداوند امان را از آن برداشته است . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۵۳) .

۱۳ - اسرار (بسم الله الرحمن الرحيم)

عن زيد بن علي قال

دخلت على ابي جعفر - علیه السلام - فذكر بسم الله الرحمن الرحيم فقال تدرى ما نزل فى بسم الله الرحمن الرحيم فقلت لا ، فقال - علیه السلام - ان رسول الله كان احسن الناس صوتا بالقران و كان يصلى بفناء الكعبه يرفع صوته و كان عتبه و شيبه ابنا ربيعه و ابوجهل و جماعه منهم يستمعون قراءته قال و كان يكثر ترداد بسم الله الرحمن الرحيم فيرفع بها صوته فيقولون ان محمدا ليردد اسم ربه ترادا فياء مرون من يقوم فيستمع عليه و يقولون اذا جاز بسم الله الرحمن الرحيم فاعلمنا حتى نقوم فنستمع قراءته فانزل الله فى ذلك و اذا ذكرت ربك فى القرآن و حده (بسم الله الرحمن الرحيم) ولوا على ادبارهم نفورا

زيدبن علی گوید خدمت حضرت باقر (ع) رفتم سخن از (بسم الله الرحمن الرحيم) چه چیزی نازل شده؟ گفتم نه فرمود صدای پیامبر در خواندن قرآن ، از همه مردم بهتر بود و نماز را در پیش کعبه با صدای بلند می خواند عتبه و شیبیه فرزندان ربیعه و ابوجهل ، و گروهی دیگر از مشرکان ، به قرائت پیامبر گوش

می دادند و حضرت (بسم الله الرحمن الرحيم) را بسیار تکرار می کرد و با صدای بلند می خواند مشرکان می گفتند محمد (ص) بسیار نام خدای خویش را تکرار می کند و به کسانی که در آنجا بودند، توصیه می کردند که وقتی از (بسم الله الرحمن الرحيم) گذشت ما را خبر ده تا به قرائت او گوش دهیم لذا خداوند این آیه را نازل فرمود که (و چون پروردگارت را به یگانگی یاد کنی با نفرت پشت می کنند) و مشرکان به خواندن پیامبر گوش فرا میدادند و هنگامی که (بسم الله الرحمن الرحيم) را می خواند، با ناراحتی می رفتند و چون آن را به پایان می برد، مراجعت کرده و گوش فرا می دادند. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳).

۱۴ - عظمت آیه (بسم الله الرحمن الرحيم)

قال الصادق - عليه السلام -

بسم الله الرحمن الرحيم احق ما جهر بها و هي الایه التي قال الله - عزولج - و اذا ذكرت ربك في القرآن وحده و لوا علی ادبارهم نفورا

سزاوارترین چیزها به آشکار خواندن (بسم الله الرحمن الرحيم) است و این همان آیه ای است که خداوند - عزوجل - فرمود (چون پروردگارت را به یگانگی یاد کنی با نفرت پشت می کنند). (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۸۲).

۱۵ - سیره پیامبر اسلام (ص)

عن عمره بن شمر قال

ساءلت جعفر بن محمد - عليهما السلام - انی اؤم قومی فاجهر بیسم الله الرحمن الرحيم؟ قال نعم حق فاجهر بها قد جهر بها رسول الله - صلی الله علیه وآله -

شخصی از امام صادق (ع) پرسید من امام جماعت قوم خود هستم آیا می توانم (بسم الله الرحمن الرحيم) را بلند بخوانم؟ فرمود آری، سزاوار است که بلند بخوانی، چرا که پیامبر خدا (ص) بلند می خواند. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۸۴).

۱۶ - تفسیر (بسم الله الرحمن الرحيم)

روی فی التوحید عن الرضا - عليه السلام - حین سئل عن تفسیر (البسملة) قال

معنی قول القائل بسم الله، ای اسم علی نفسی سمه من سمات الله، و هی العباده قال الراوی فقلت له ما السمه؟ قال العلامه

در کتاب توحید از امام رضا (ع) روایت شده است که وقتی تفسیر (بسمله) (بسم الله) از حضرتش سوال شد، فرمود معنای این که گوینده می گوید (بسم الله) این است که من بر خود (سمه) (نشانه ای) از سمات خدا می نهم؛ و آن نشانه عبادت است. راوی گفت پرسیدم سمه یعنی چه؟ فرمود (نشانه) (التوحید، ص ۲۲۹، باب ۳۱).

۱۷ - دوری شیطان از (بسم الله الرحمن الرحيم)

قال الصادق - عليه السلام -

إذا أم الرجل القوم جاء شيطان إلى الشيطان الذي هو قرين الإمام فيقول هل ذكر الله؟ يعني هل قراء بسم الله الرحمن الرحيم؟ فان قال نعم هرب منه و ان قال لا ، ركب عنق الإمام و دلی رجليه في صدره فلم يزل الشيطان امام القوم حتى يفرغوا من صلاتهم

هنگامی که کسی به امامت گروهی می ایستد ، شیطان نزد شیطانی دیگر که نزدیک امام ایستاده ، می آید و می پرسد آیا نام خدا را ذکر کرد؟ یعنی آیا (بسم الله الرحمن الرحيم) خوانده شد؟ پس اگر بگوید آری از امام دور می شود و اگر بگوید نه ، بر گردن امام سوار می شود و پاهایش را بر سینه اش می آویزد و بدین سان شیطان پیشاپیش آن گروه

۱۸ - وجوب بلند خواندن (بسم الله الرحمن الرحيم)

قال الصادق - عليه السلام -

الاجهار بيسم الله الرحمن الرحيم في الصلاة واجب

آشکار خواندن (بسم الله الرحمن الرحيم) در نماز واجب است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۷۵) .

فضایل و اسرار سوره حمد

۱۹ - تعلیم سوره حمد

منها ما روى عن النبي -صلى الله عليه وآله - انه قال لجابر عن عبدالله الانصاري يا جابر! الا اعلمك افضل سورة انزلها في كتابه؟ فقال له جابر بلى بابي انت و امي يا رسول الله! علمنيها قال فعلمه (الحمد) ام الكتاب ثم قال يا جابر! الا اخبرك عنها؟ قال بلى ، بابي انت و امي يا رسول الله! اخبرني قال هي شفاء من كل داء الا السام

از پیامبر (ص) روایت شده که به جابر بن عبدالله انصاری فرمود ای جابر! آیا برترین سوره ای را که خدا در کتابش نازل فرموده به تو نیاموزم؟ جابر عرض کرد اری پدر و مادرم فدای تو باد ای رسول خدا آن را به من بیاموز پس رسول الله (ص) سوره حمد (ام الكتاب) را به او تعلیم داد و فرمود ای جابر! آیا آگاهی نسازم از این سوره؟ عرض کرد چرا ، پدر و مادرم فدای تو باد یا رسول الله! از آن مرا با خبر ساز فرمود آن شفای هر دردی است جز مرگ . (تفسیر عیاشی ، ج ۱ ، ص ۲۰ ، حدیث ۹) .

۲۰ - بارزش ترین گنج ها

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان الله افرد الامتنان على بفاتحه الكتاب و جعلها باءزاء القرآن العظيم و ان فاتحه الكتاب اشرف ما فى كنوز العرش

خداوند مخصوصا بر من منت گذاشت به واسطه نزول (فاتحه الكتاب) که آن را با کل قرآن برابر قرار داد و سوره حمد با ارزش ترین چیزی است که در گنج های عرش خدا است

. (تفسیر برهان ، ج ۱ ، ص ۴۱) .

۲۱ - ثواب قرائت حمد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ایما مسلم قراء فاتحه الكتاب اعطى من الاجر كانما قراء ثلثي القرآن و اعطى من الاجر كانما تصدق على كل مؤمن و مؤمنه هر مسلمانی که یک بار سوره حمد را قرائت کند اجر و ثواب قرائت دوثلث قرآن به او عطا می شود و گویا به تمام مؤمنین تصدق کرده است . (مجمع البيان ، ج ۱ ، ص ۱۷ ، چاپ مکتبه الاسلامیه)

۲۲ - حمد و سوره در نماز

قال الرضا - عليه السلام -

امر الناس بالقراءة فى الصلوة لثلا يكون القرآن مهجورا مضيعا

مردم به خواندن حمد و سوره در نماز به این جهت موظف شده اند که قرآن مجید متروک و ضایع نشود . (من لایحضره الفقیه ، ج ۱ ، ص ۸۴) .

۲۳ - خواندن سوره حمد در نماز

سئل ابو جعفر - عليه السلام -

عن الذى لا يقرأ فاتحه الكتاب فى صلاته ؟ قال - عليه السلام - لاصلاه له الا ان يقرأ بها فى جهر او اخفات

درباره کسی که در نمازش سوره حمد را نمی خواند سوال شد فرمود نمازی که در آن سوره حمد خوانده نشود ، چه بلند و چه آهسته ، نماز نیست (یعنی در همه نمازها خواندن سوره حمد واجب است) . (اصول وافى ، ج ۸ ، ص ۶۳۵) .

۲۴ - اسم اعظم در سوره حمد

قال ابو عبدالله - عليه السلام -

اسم الله الاعظم مقطع فى ام الكتاب

اسم اعظم خداوند ، در فاتحه الكتاب مندرج است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۳۳) .

۲۵ - وجوب سوره حمد

قال الرضا - عليه السلام -

فان قال فلم امروا بالقرائه فى الصلوه لثلا يكون القرآن مهجورا مضيعا و ليكون محفوظا مدروسا فلا يضمحل و لا يجهل

اگر کسی پرسد چرا واجب شده که در نماز قرآن خوانده شود ، جواب این است که تا قرآن ترک نشود و ضایع نگردد بلکه محفوظ مانده و درس داده شود و بدین وسیله از نابودی و نخواندنش جلوگیری شود و سوره حمد واجب شده در هر نماز ، زیرا در سوره حمد خیر و حکمت دنیا و آخرت جمع شده است . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۵۴) .

۲۶- تفسیر سوره حمد در بیان علی - علیه السلام -

قال علی - علیه السلام -

فاتحه الكتاب اعطاها الله محمدا -صلى الله عليه وآله - و امته بداء فيها بالحمد و الثناء عليه ، ثم ثنى بالدعاء لله - عزوجل - و لقد سمعت رسول الله -صلى الله عليه وآله - يقولن قال الله - عزوجل - قسمت الحمد بنبي و بين عبدى فنصفها لى ، و نصفها لعبدى ، و لعبدى ما ساءل ، اذا قال العبد بسم الله الرحمن الرحيم قال الله - عزوجل - بداء عبدى باسمى حق على ان اتمم له اموره و ابارك له فى احواله ؛ فاذا قال الحمد لله رب العالمين قال الله - عزوجل - حمد لى عبدى ، و علم ان النعم التى له من عندى ، و البلايا التى اندفعت عنه بتطولى اشهدكم انى اضعف له نعم الدنيا لى نعيم ، الاخره ، و ادفع عنه بلايا الاخره ، كما دفعت عنه بلايا الدنيا ، فاذا قال الرحمن الرحيم قال الله - عزوجل - شهد لى باءنى الرحمن الرحيم اشهدكم

لاوفرن من رحمتی حظہ ، و لاء جزلن من عطائی نصیبہ ، فاذا قال مالک يوم الدين قال الله - عزوجل - اشهدکم كما اعترف بانی انا المالک لیوم الدين لاء سهلن يوم الحساب ، حسابہ ، ولاتقبلن حسناته و لاء تجاوزن عن سيئاته فاذا قال العبد اياک نعبد قال الله - عزوجل - صدق عبدی ایاى يعبد ، لاء ثبینه عن عبادته ثوابا يغبطه کل من خالفه فی عبادته لی فاذا قال و ایاک نستعین قال الله - عزوجل - بی استعان و الی التجا اشهدکم لاعینته علی امره و لاغیثته فی شدايده ، و لاخذن بیده يوم القیامه عند نوائبه و اذا قال اهدنا الصراط المستقیم الی آخرها ، قال الله - عزوجل - هذا لعبدی و لعبدی ما ساءل قد استجبت لعبدی ، و اعطيته ما امل ، و امنته مما منه و جل قیل یا امیرالمؤمنین اخبرنا عن بسم الله الرحمن الرحیم اهی من فاتحه الكتاب ؟ قال نعم کان رسول الله -صلی الله علیه و آله - یقرؤها و یعدها ایه منها ، و یقول فاتحه الكتاب هی السبع المثانی فضلت بسم الله الرحمن الرحیم و هی الایه السابعه منها

سوره فاتحه را خداوند به محمد (ص) و امت و با حمد و سپاس بر خود ، آن را آغاز کرد ، سپس با دعا و ثنای خداوند - عزوجل - می فرماید سوره حمد رامیان خود و بنده ام تقسیم کرده ام ، پس نیمی از آن من و نیمی از آن بنده من است و بنده ام هرچه (در آن) بخواهد ، به او می دهم پس هنگامی که

بنده گوید (بسم الله الرحمن الرحيم خداوند می فرماید بنده ام به نام من شروع کرده ، پس بر من لازم گشت که امورش را کامل کنم و احوالش را بر او مبارک گردانم و هنگامی که می گوید (الحمد لله رب العالمين) خداوند می فرماید بنده ام مرا ستایش کرد و فهمید که نعمتهایی که دارد ، از نم ست و بلاهایی که از او دفع شده ، با نیروی من است شما را گواه می گیرم که چند برابر نعمت های دنیایش آن در آخرت را از بر گردانم ؛ به همان گونه ای که بلاهای دنیا را از او برمی گردانم هنگامی که بگوید (الرحمن الرحيم) خداوند می فرماید شهادت داد که من بخشنده و مهربانم ، شما را گواه می گیرم که از رحمت بهره او را فراوان گردانم و از عطایم سهم وی را به شهادت می گیرم که همان گونه که اعتراف نمود که من مالک روز رستاخیز هستم ، در روز شمار ، حسابش را بر او آسان گردانم و حسناتش را بپذیردم و از گناهانش درگذرم . پس وقتی بنده بگوید (ایاک نعبد) خداوند می فرماید بنده ام درست گفت ، او مرا عبادت می کند ، من نیز به او پاداشی در قبال عبادتش بدهم که هر کسی که در عبادتش برای من با او مخالفت کرده رشک برد . پس وقتی که بگوید (و ایاک نستعین) خداوند می فرماید از من کمک خواست و به من پناه برد ، شما را به گواه می گیرم که او را در کارش یاری کنم و در گرفتاری اش کمک کنم و

در روز رستاخیز در سختی ها دستش را بگیرم . هنگامی که بگوید (اهدنا الصراط المستقیم) تا آخر سوره ، خداوند بزرگ و هرچه آرزو نمود ، به او دادم و هرچه که بخواهد به او میدهم ، خواسته او را اجابت کردم علی (ع) پرسیدند یا علی ! (بسم الله الرحمن الرحیم) بگو آیا جزئی از فاتحه است ؟ فرمود آری رسول خدا (ص) آن را می خواند و آیه ای از آن محسوبش می فرمود ، فاتحه الكتاب ، سبع المثانی (دو هفت تایی) است و با (بسم الله الرحمن الرحیم) فضیلت یافته و آیه هفتم آن است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۵۹) .

۲۷ - تفسیر اجمالی سوره حمد

حدیث قدسی

قسمت الصلوه بینی و بین عبدی فنصفها لی ، و نصفها لعبدی فاذا قال بسم الله الرحمن الرحیم يقول الله ذکرنی عبدی و اذا قال الحمد الله يقول الله حمدنی عبدی و اثنی علی و هو معنی سمع الله لمن حمده و اذا قال الرحمن الرحیم يقول الله عظمتنی عبدی و اذا قال مالک يوم الدين يقول الله مجدنی عبدی و اذا قال ایاک نعبد و ایاک نستعین يقول الله هذا بینی و بین عبدی و اذا قال اهدنا الصراط المستقیم يقول الله هذا لعبدی و لعبدی ما سئل

من نماز را بین خود و بنده ام تقسیم کرده ام ، نیمی از آن من است و نیمش از آن بنده ام پس چون بنده گفت (بسم الله الرحمن الرحیم) خداوند گوید (بنده ام مرا یاد کرد) و چون بنده گفت (الحمد لله) خدا فرماید (بنده ام

مرا سپاس گزارد و ستایش گفت) و این است معنی (سمع الله لمن حمده) و چون گفت (الرحمن الرحيم) خداوند گوید (بنده ام مرا تعظیم کرد) و چون گفت (مالك يوم الدين) خدا گوید (بنده ام مرا تمجید کرد) و چون گفت (اياك نعبد و اياك نستعين) خدا می فرماید این بین من و بنده من است) و چون گفت (اهدنا الصراط المستقيم) خداوند می فرماید این از آن بنده من است و بنده ام آنچه بخواهد از آن اوست . (المحججه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۸۸) .

۲۸ - معنی رحمان و رحيم

قال الصادق - عليه السلام -

الله اله كل شيء الرحمن بجميع خلقه و الرحيم بالمؤمنين خاصة

(الله) یعنی معبود تمامی اشیاء و (رحمان) (صفت عام است) یعنی بخشنده و مهربان به تمامی مخلوقات (در دنیا) و (رحيم) (صفت خاص است) یعنی فقط نسبت به مؤمنان بخشنده و مهربان است (در آخرت) (اصول کافی ، ج ۱ ، ص ۱۱۴) .

۲۹ - رحمان ، اسم خاص خداوند

قال الصادق - عليه السلام -

الرحمن اسم خاص بصفه عامه و الرحيم اسم عام بصفه خاصه

(رحمان) اسم مخصوص خدا است ، ولی معنای عامی دارد ، (رحيم) اسم عامی است با معنایی خاص (که رحمت ، مخصوص بر مؤمنان در قیامت باشد) . (مجمع البيان ، ج ۱ ، ص ۲۱) .

۳۰ - علت خواندن سوره حمد در رکعت اول و دوم

عن الرضا - عليه السلام -

فان قال فلم جعل القراءه في الركعتين الاولتين و التسيح في الاخيرتين ؟ قيل للفرق بين ما فرضه الله من عنده و بين ما فرضه من عند رسول الله

چنانچه سوال شود که چرا در دو رکعت اول نماز ، حمد و سوره ، و در دو رکعت آخر تسبیحات اربعه واجب شده ، گفته می شود تافرق باشد بین دو رکعتی که خدا خودش واجب کرده (که فرض الله است) و دو رکعتی که با خواست پیغمبرش واجب کرده (که فرض النبی است) . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۸۸) .

۳۱ - سوره حمد ، عطيه الهی

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اعطانی الله - عزوجل - فاتحه الكتاب

خداوند سوره حمد را به من عطا کرده است . (امالی شیخ صدوق ، ص ۱۱۷) .

۳۲ - علت خواندن سوره حمد در نماز

قال الرضا - عليه السلام -

فلم امروا بالقراء في الصلاة ؟ قيل لئلا يكون القرآن مهجورا مضيعا بل يكون محفوظا مدروسا ، فلا يضمحل ولا يجهل

اگر سوال شود که چرا در نماز دستور خواندن قرآن داده شده ؟ باید در پاسخ گفته شود تا قرآن متروک تباه نگردد ، (بلکه) نگاه داشته و خوانده شود و (در نتیجه) از بین نرود و ناشناخته نماند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۵۴) .

۳۳ - تکرار (مالک يوم الدين)

عن علي بن الحسين - عليه السلام - قال

لو مات من بين المشرق والمغرب لما استوحشت ، لو كان القرآن معي ، و اذا كان قراء من القرآن ، (مالک يوم الدين) کررها و کاد ان يموت مما دخل عليه من الخوف

امام سجاد (ع) فرمود اگر مردم خاور و باختر بمیرند ، در صورتی که قرآن همراه من باشد ، وحشت نمی کنم هنگامی که (مالک يوم الدين) را از قرآن می خواند ، آن را بارها تکرار می کرد و چیزی نمی ماند که از ترسی که بر او وارد شد بمیرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۶۶) .

۳۴ - معنای صراط مستقیم

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

الصراط المستقيم صراط الانبياء و هم الذين انعم الله عليهم

صراط مستقیم همان را پیامبران است و آنان همان کسانی اند که خداوند بر آنها نعمت داده است . (تفسیر نور الثقلین ، ج ۱ ، ص ۲۰) .

۳۵ - اهل بیت و صراط مستقیم

قال الصادق - عليه السلام -

و الله نحن الصراط المستقيم

به خدا قسم! ما اهل بیت پیامبر (ص) صراط مستقیم الهی هستیم. (تفسیر نور الثقلین ج ۱، ص ۲۱).

۳۶ - منع آیین گفتن بعد از حمد

عن محمد الحلبي ، قال الصادق - عليه السلام -

ساءلت اقول اذا فرغت من فاتحه الكتاب امين ؟ قال لا

محمد حلبی گوید در پاسخ این که وقتی از خواندن سوره فاتحه فارغ شدم آمین بگویم؟ امام صادق (ع) فرمود نه (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۵۳).

۳۷ - گفتن (الحمد لله) بعد از اتمام حمد

قال الصادق - عليه السلام -

اذا قراءت الفاتحه و قد فرغت من قرائتها و انت في الصلاة فقل الحمد لله رب العالمين

هنگامی که فاتحه را خواندی و قرائتش را به اتمام رساندی و در حال نماز بودی بگو (الحمد لله رب العالمين). (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۶۰)

۳۸ - دو سوره در نماز نخوان

قال الصادق - عليه السلام -

لا تقرن بين السورتين في الفريضة فاما في النافلة فلا بأس

هیچگاه در نماز واجب، بعد از حمد، دو سوره از قرآن را با هم نخوان، ولی در نماز نافله اشکال ندارد. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۴۵).

۳۹ - یک سوره کامل بخوانید

قال الصادق - عليه السلام -

و لا تقرء في المكتوبه سوره ناقصه ولا باءس به في النوافل

در نماز واجب، کمتر از یک سوره کامل، بعد از حمد نخوان، اما در نمازهای نافله اشکال ندارد. (بحار الانوار، ج ۸۵، ص

۴۰ - ناءثیر خواندن حمد و سوره

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

واذا قال بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين فقراء فاتحه الكتاب و سوره قال الله تعالى لملائكته اما ترون عبدی ؟ هذا كيف تلذذ بقرائه كلامی ؟ اشهدكم يا ملائكتی لاقولن له يوم القيامة اقراء فی جنانی و ارق فی درجاتی فلا يزال یقرء بعدد كل حرف درجه من ذهب و درجه من فضه و درجه من لؤلؤ و درجه من جوهر و درجه من زبرجد اخضر و درجه من زمرد اخضر و درجه من نور رب العزه

و زمانی که بنده (بسم الله الرحمن الرحيم الحمد لله رب العالمين) را قرائت کرد و فاتحه الكتاب و سوره خواند ، خداوند تعالی خطاب به ملائکه خود میگوید آیا این بنده مرا نمی بیند چگونه با قرات کلام من لذت می برد ؟ شما را شاهد می گیرم ، ای ملائکه من ! هر آینه روز قیامت به او خواهم گفت در بهشت من قرائت کن و به درجات (بالا) ارتقا پیدا کن ، پس او دائم قرائت می کند و به عدد هر حرف ، درجه ای از طلا ، درجه ای از نقره ، درجه ای از لؤلؤ ، درجه ای از جوهر ، درجه ای از زبرجد سبز ، درجه ای از زمرد سبز و درجه ای از

نور رب العزه به او عطا خواهد شد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

فضایل و آثار قرائت

۴۱ - قرائت زیبا در نماز

قلت لابی عبدالله - الرجل یدخل فی الصلوه فیجود صلاته و یحسنها رجاء ان یتجر بعض من یراه الی هواه ؟ قال لیس هو من الریاء ؟

از امام صادق (ع) پرسیدم اگر کسی نمازش را با قرائت زیبا و نیکو به جا آورد ، به امید آنکه حاضران که او را می بینند مجذوب شده و راه او را در پیش گیرند (آیا به نمازش اشکالی وارد می شود ؟) فرمود این از مصادیق ریا نیست . (وسائل الشیعه ، ج ۱ ، ص ۵۶) .

۴۲ - قرائت در حال ایستاده ، نشسته ، نامز و غیر نماز

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

و من اقراء القرآن قائما فی صلاته کتب الله له بکل حرف مائه حسنه و من قراه فی صلاته جالسا کتب الله له بکل حرف خمسين حسنه و من قراه فی غیر صلاته کتب الله بکل حرف عشر حسنات

هر کس که قرآن را ایستاده در نماز بخواند ، خداوند در برابر هر حرفی از آن ، صد حسنه (کار نیک) در نامه عملش بنویسد ، و هر کس قرآن را نشسته در نماز بخواند ، خداوند در برابر هر حرفی از آن ، پنجاه حسنه در نامه اش ثبت فرماید و هر کس که در غیر نماز آن را بخواند ، خداوند متعال در برابر هر حرفی ده حسنه برای او بنویسد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۲۷) .

۴۳ - نحوه قرائت نماز زن

عن علی بن جعفر عن اخیه - علیه السلام - قال

ساءلته عن المراءه تؤم النساء ما حد رفع صوتها بالقراءه ؟ قال بقدر ما تسمع

از علی بن جعفر نقل است از موسی بن جعفر (ع) پرسیدم آیا زن می تواند در امامت زنهای دیگر قرائت را بلند به جا آورد ؟ فرمود (به اندازه ای که خود بشنود (جایز است) (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۸۳) .

۴۴ - آثار قرائت

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -

اذقت الى الصلاه و توجهت و قراءت ام الكتاب و ما تيسر من السور ثم ركعت فاتمت ركوعها و سجودها و تشهدت و سلمت ، غفر لك كل ذنب فيما بينك و بين الصلاه التي قدمتها الى الصلاه المؤخره فهذا لك في صلاتك

هرگاه به نماز ایستادی و توجه کردی (به سوی خداوند و با حضور قلب ، به پیشگاه او قرار گرفتی) و فاتحه الكتاب را قرائت نمودی و در حد امکان و میسور ، از سوره های (کوچک و یا بزرگ) قرآن خواندی ، سپس رکوع و سجود تام و تمامی انجام دادی ، آنگاه تشهد و سلام دادی ، اثر این نماز تو ، آموزش تمامی گناهانت می باشد که در ما بین دو نمازت می باشد ، آن نمازی که قبلا به جای آوردی و نمازی که بعدا خواندی پس آنچه از نماز عاید تو می گردد ، همانا آموزش کلیه گناهانت می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۵) .

۴۵ - قرائت صد آیه در نماز

قال الصادق - عليه السلام -

من قراء مائه ايه يصلي بها في ليله كتب الله - عزولج - له بها قنوت ليله

هرکس دریک شب یکصد آیه از قرآن را در نمازی بخواند ، خدا به این وسیله برای او عبادت سراسر شب بنویسد . (الکافی ، ج ۲ ، ص ۴۴۵) .

۴۶ - تلاوت آیه ای از قرآن در نماز

قال الحسين - عليه السلام -

من قراء آيه من الكتاب - عزوجل - في صلاته قائما يكتب له بكل حرف مائه حسنه

کسی که آیه ای از قرآن را ایستاده در نماز خویش بخواند به هر حرفی صد حسنه برای او نوشته می شود . (الکافی ، ج ۲ ، ص ۴۴۷) .

۴۷ - رعایت ترتیل در نماز

قال الصادق - عليه السلام -

ينبغي للعبد اذا صلى ان يرتل قراءته و اذا مر بآيه فيها ذكر الجنة و النار ساءل الله الجنة و تعوذ بالله من النار و اذا مر بآيهها الذين آمنوا قال ليبيك ربنا

سزاوار است که بنده نماز را با ترتیل (شمرده) بخواند و آن گاه که با آیه ای که بهشت و دوزخ در آن یادآوری شده ، برخورد ، از خدا بهشت را بخواهد و از آتش (دوزخ) به او پناه ببرد و هنگامی که به آیه (یا ایهاالذین امنوا) می رسد ، بگوید

(لیک ربنا) . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۴) .

۴۸ - قرائت قرآن در نماز

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

قراءة القرآن في الصلاة افضل من قراءة القرآن في غير الصلاة

قراءة قرآن در نماز افضل است از غير نماز . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۲۹۲) .

۴۹ - قرائت صد آیه در نماز شب و غير آن

عن ابي عبدالله - عليه السلام - قال

من قراء مائه ايه يصلى بها في ليله كتب الله بها قنوت ليله و من قراء مائتى ايه ليله من غير صلاة الليل كتب الله له في اللوح قنطارا من الحسنات ، و القنطار الف و مائتا اوقيه و الاوقيه اعظم من جبل احد

هر کس صد آیه از قرآن در نماز شب بخواند ، خداوند عبادت سرتاسر آن شب را در نامه عمل وی بنویسد ، و هر کس دویست آیه در غير نماز شب بخواند ، خداوند در صحیفه او قنطاری از حسنات ثبت نماید و هر قنطاری یک هزار و دویست اوقیه است و هر اوقیه بزرگتر از کوه احد است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۲۸)

۵۰ - ترک قرائت در نماز

سئل الكاظم - عليه السلام - عن ترك القراءة ما حاله ؟ فقال - عليه السلام -

ان كان متعمدا فلا صلاة له ، و ان كان نسي فلا باءس

امام کاظم (ع) در پاسخ این که اگر کسی (در نماز) قرائت را ترک کند حکمش چیست ؟ فرمود اگر به عمد باشد ، نازش درست نیست و اگر از روی فراموشی باشد ، اشکال ندارد . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۴۴) .

۵۱ - آداب صدا در نماز

عن الصادق - عليه السلام - في قوله تعالى

ولا تجهر بصلاتك ولا تخافت بها قال المخافته ما دون سمعك و الجهر ان ترفع صوتك شديدا

امام صادق - عليه السلام - درباره قول خداوند که می فرماید ولا تجهر بصلاتك و لا تخافت بها (در نماز نه صدایت را خیلی

بلند کن و نه خیلی آهسته) فرمود (مخافت) یعنی طوری که نشنوی و (جهر) یعنی صدایت را بسیار بلند کنی . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۷۲) .

۵۲ - علت نزول آیه (لاتجهر بصلاتک)

عن ابی جعفر و ابی عبدالله - علیهما السلام - فی قوله تعالى (ولاتجهر بصلاتک) قال کان رسول الله -صلى الله عليه وآله - اذا کان بمکه جهر بصلاته فيعلم بمكانه المشركون ، فكانوا يؤذونه فانزلت هذه الايه عند ذلك

امام باقر و امام صادق (ع) درباره آیه (ولاتجهر بصلاتک) فرمودند پیامبر خدا (ص) وقتی که در مکه بودند ، نماز را با صدای بلند می خواند ، در نتیجه مشرکان نتیجه جایش را یافته و آزارش می دادند ، از این رو ، آیه مذکور نازل گشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۷۳) .

۵۳ - رسیدن صدای قرائت به گوش

قال علی - علیه السلام -

اذ صليت فاسمع نفسك القراءه و التكبير و التسبيح

هنگامی که نماز می خوانی ، قرائت و تکبیر و تسبیح را چنان به جای آور که خود بشنوی . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۷۶) .

۵۴ - تفسیر آیه (لاتجهر بصلاتک)

عن سليمان ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - فی قول الله

ولا تجهر بصلاتک الايه قال الجهر بها رفع الصوت ، و المخافته ما لم تسمع اذناک و بین ذلك قدر ما تسمع اذنيک

امام صادق (ع) درباره قول خداوند (ولاتجهر بصلاتک) فرمود (جهر) یعنی بلند کردن صدا ، و (مخافته) یعنی گوش تو صدا را نشنود ، و میان این دو ، چیزی است که گوش هایت آن را می شنود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۷۳) .

۵۵ - نحوه قرائت نماز ظهر و عصر

قال الرضا - علیه السلام -

اسمع القراءه و التسبيح اذنيک فيما لا- تجهر فيه من الصلوات بالقراءه و هي الظهر و العصر ، و ارفع فوق ذلك فيما تجهر فيه بالقراءه

در نمازهایی که با صدای آهسته خوانده می شود ، مثل ظهر و عصر ، صدای خواندن ، حمد و تسبیح را به گوش خود برسان

و در نمازهایی که با صدای بلند خوانده می‌شود، بلندتر از آن بخوان. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۷۶).

۵۶ - کراهت دو سوره در نماز

قال الباقر - عليه السلام -

انما يكره ان يجمع بين السورتين في الفريضة فاء ما في النافله فلا باءس

کراهت دارد در نماز واجب (پس از حمد) دو سوره خوانده شود، ولی در نافله‌ها اشکال ندارد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۵۳).

۵۷ - آداب قرائت در نمازها

عن رجاء بن ابی الضحاک ان الرضا - عليه السلام -

فی طریق خراسان کان یجهر بالقراءه فی المغرب و العشاء الاخره و صلاه اللیل و الشفع و الوتر ، و یخفی القراءه فی الظهر و العصر ، و کان یجهر بسم الله الرحمن الرحيم فی جميع صلواته باللیل و النهار

رجاء بن ابی ضحاک گوید امام رضا (ع) در راه خراسان، نماز مغرب، و عشا و نماز شب و شفع و وتر را بلند می‌خواند و نماز ظهر و عصر را آهسته، امام بسم الله الرحمن الرحيم را در همه نمازهای روز و شب، بلند می‌خواند. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۷۹).

۵۸ - شروع قرائت با تعویذ و بسم الله

عن حنان بن سدير قال

صلیت خلف ابی عبدالله - عليه السلام - فتعوذ باجھار ثم جهر بسم الله الرحمن الرحيم

حنان بن سدير گوید به امامت صادق (ع) نماز می‌خواندم که آن حضرت (اعوذ بالله من الشيطان الرجيم) را و سپس (بسم الله الرحمن الرحيم) را بلند می‌خواند. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۷۹).

۵۹ - ذکر در رکعت سوم و چهارم

عن رجاء بن ابی الضحاک انه صحب الرضا - عليه السلام -

من المدينه الى مرو فقال كان يسبح في الاخر اوين يقول سبحان الله و الحمدلله و لاله الاالله و الله اكبر ثلاث مرات ثم یركع

رجاء ابن ابی ضحاک گوید از مدینه تا مرو در خدمت امام رضا بودم و امام در دو رکعت آخر نماز سه بار می گفت سبحان الله و الحمد لله و لاله الا الله و الله اکبر و سپس به رکوع می رفت . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۸۸) .

۶۰ - سوره های ابراهیم و حجر

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء سوره ابراهیم و الحجر فی رکعتین جمیعا فی کل جمعه لم یصبه فقر ابدًا ولا جنون ولا بلوی

هر کس سوره ابراهیم و حجر را در رکعت اول و دوم نماز در هر هفته یک بار بخواند هیچگاه تنگدستی و دیوانگی و بلاهای دیگر بدو نرسد (سوره ابراهیم را در رکعت اول ، و حجر را در رکعت دوم باید بخواند) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۳۹) .

۶۱ - سوره دخان

عن ابی حمزه قال قال ابو جعفر - علیه السلام -

من قراء سوره الدخان فی فرائضه و نوافله بعثه الله من الامین یوم القیمه و اظله تحت عرشه ، و حاسبه حسابا یسیرا ، و اعطاه کتابه بیمینه

هر کس سوره دخان را در نمازهای واجب و نافلة های خود بخواند خداوند او را روز قیامت در زمره ایمان برانگیزد و در سایه عرش خود جای دهد و حسابش را آسان کشد و نامه عملش را به دست راستش دهد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۵۶) .

۶۲ - سوره (ق)

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

من ادمن فی فرائضه و نوافله قراءه سوره (ق) (وسع الله علیه فی) رزقه و اعطاه کتابه بیمینه ، و حاسبه حسابا یسیرا

از ابو حمزه ثمالی روایت شده است که امام باقر - علیه السلام - فرمود هر کس به خواندن سوره (ق) در نمازهای واجب و مستحب خویش مداومت کند ، خداوند روزی او را فراخ گرداند ، و نامه عملش را به دست راستش (که علامت نجات است) بدهد و حساب از او آسان کشد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۰) .

۶۳ - سوره الرحمن

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

لاتدعوا قراءه سوره الرحمن و القیام بها فانها لاتقر فی قلوب المنافقین و یاءتی بها ربی یوم القیامه فی صوره ادمی فی احسن

صوره و اطيب ريح حتى يقف من الله موقفا لا يكون احد اقرب الى الله منها فيقول لها (من الذى كان بك فى الحياه الدنيا و يدمن قراءتك ؟) فتقول (يا رب فلان و فلان) فتبيض وجوههم فيقول لهم (شفعوا فيمن احببتم فيشفعون حتى لا يبقى لهم غايه ولا احد يشفعون له) فيقول لهم (ادخلوا الجنة و اسكنوا فيها حيث شئتم

از ابى بصير روايت شده است كه امام صادق (ع) فرمود قرائت سوره (الرحمن) را در نماز ترك مكنيد ؛ چون اين سوره در دل منافقان قرار نگیرد و روز قيامت خداوند آن را با صورتى چون صورت آدمى به بهترين شكل و خوشبوترين رايحه بياورد تا در نزديكترين پاىگاه - كه هيچ كس را آن قرب و نزديكى نسبت

به خداوند نباشد - بایستد ، آنگاه بدو خطاب کند (کیانند آنان که تو راقرائت کردند در نماز و مداومت به تلاوت تو داشتند؟) پس می گوید (فلاّن ، فلاّن) (و نام آنها را می برد) سپس چهره آنان سفید و روشن گردد و به ایشان گوید (هر که را خواهید شفاعت کنید) و آنان تا آنجا که بتوانند شفاعت کنند و کسی باقی نماند . پس از آن خداوند می فرماید (داخل بهشت شوید و هر کجای آن که خواهید منزل گزینید) (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۲) .

۶۴ - سوره های حدید و مجادله

عن الحسين بن ابی العلاء عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال من قراء سوره الحدید و المجدله فی صلاه فریضه ادمنها لم یعذبه الله حتی یموت ابدًا و لا یری فی نفسه و لافی اهلہ سوء ابدًا و لا خصاصه فی بدنه

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس در نماز واجبش مداومت کند به خواندن سوره (حدید) و (مجادله) خداوند وی را در مدت عمر هرگز عذا نکند ، و در جان و خاندانش هرگز بدی نبیند ، و نه خللی در بدنش . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۴) .

۶۵ - سوره ممتحنه

عن ابی حمزه الثمالی ، عن علی بن الحسین - علیه السلام - قال

من قراء سوره الممتحنه فی فرائضه و نوافله امتحن الله قلبه للاءیمان و نور له ، بصره و لا یصیبه فقر ابدًا و لا جنون فی بدنه و لافی ولده

از ابو حمزه ثمالی روایت شده که امام سجاد (ع) فرمود هر کس در نمازهای واجب نافله ، خود سوره (ممتحنه) را قرائت کند ، خداوند قلب و را به ایمان آزموده و دیده اش را نورانی کرده و فقر و دیوانگی به او و فرزندش راه نیابد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۵) .

۶۶ - سوره صف

عن ابی بصیر ، عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

من قراء سوره الصف و ادمن قراءتها فی فرائضها و نوافله صفه الله مع ملائکته و انبیائه و انبیائه المرسلین ان شاء الله

از ابوبصیر روایت شده است که امام باقر (ع) فرمود هر کس سوره (صف) را تلاوت کند و در نمازهای واجب و نافله خود به قرائت آن مداومت نماید خداوند او را در صف فرشتگان و پیامبران مرسل خود آورد ، ان شاء الله . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۶)

۶۷ - سوره های جمعه اعلی و منافقین در نماز جمعه

عن منصور بن حازم ، عن ابي عبدالله - عليه السلام - قال

من الواجب على كل مؤمن اذا كان لنا شيعه ان يقرأ في ليله الجمعه بالجمعه و سبح اسم ربك الاعلى و في صلاه الظهر بالجمعه و في المنافقين فاذا فعل ذلك فكانما يعمل بعمل رسول الله -صلى الله عليه وآله - و كان جزاؤه و ثوابه على الله الجنه

از منصور بن حازم روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود از جمله واجبات بر هر فرد مؤمن که از پیروان ما باشد ، آن است که در شب جمعه (در نماز)سوره جمعه را (در رکعت اول) و سوره اعلى را (در رکعت دوم) بخواند ، و درظهر روز جمعه (در رکعت اول) سوره جمعه (و در رکعت دوم) سوره منافقين را قرائت کند ، پس چون چنین کند ، گویی عملی مانند عمل رسول خدا(ص) انجام داده است و ثواب و پاداشش بر خداوند بهشت خواهد بود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۶۶) .

۶۸ - سوره های طلاق و تحریم

عن الحسين بن ابي العلاء عن ابي عبدالله - عليه السلام - قال

من قراء سوره الطلاق و التحريم في فريضة اعاده الله من ان يكون يوم القيامه ممن يخاف او يحزن ، و عوفى من النار ، و ادخله الله الجنه بتلاوته اياهما و محافظته عليهما لاءنهما للنبي -صلى الله عليه وآله - ؛

از حسين بن ابي العلاء روایت شده که امام صادق (ع) فرمود هر که سوره طلاق و تحریم را در نمازهای واجب خود بخواند ، خدا او را در پناه خود گیرد از

این که در روز قیامت از کسانی باشد که بترسد یا محزون شود و از آتش دوزخ معاف و از گزندش ایمن باشد و خداوند برای خواندن او این دو سوره را و محافظتش از آنها او را به بهشت برد؛ زیرا این دو سوره متعلق به پیغمبر (ص) است. (ثواب الاعمال، ص ۲۶۷).

۶۹ - سوره تغابن

عن ابی بصیر، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء سورد التغابن فی فریضته کانت شفیعہ له یوم القیامہ و شاهد عدل عند من یجیز شہادتها ثم لاتفارقه حتی تدخله الجنه

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس سوره تغابن را در نماز واجبش قرائت کند، آن سوره روز قیامت شفیع او خواهد بود و خود شاهد عادل است نزد آن کس که شهادتش را نافذ داند، و از وی جدا نگردد تا وارد بهشتش سازد. (ثواب الاعمال، ص ۲۶۷).

۷۰ - سوره ملک

عن ابی بصیر، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من اقراء (تبارک الذی بیده الملک) فی المكتوبه قبل ان ینام لم یزل فی امان الله حتی یصبح و فی امانه یوم القیامه حتی یدخل الجنه

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس سوره (تبارک الذی بیده الملک) را در نماز واجب خود قبل از آنکه بخوابد (یعنی نماز عشاء) بخواند، همواره در امان خدا باشد تا صبح کند، و در قیامت نیز در امان خداست تا به بهشت رود. (ثواب الاعمال، ص ۲۶۸).

۷۱ - سوره ن والقلم

عن علی بن میمون الصائغ قال قال ابو عبدالله - علیه السلام

من قراء سوره ن و القلم فی فریضه او نافله امنه الله - عزوجل - من ان یصیبه فقر ابدا و اعاده الله اذمات من ضمه القبر

از علی بن میمون روایت شد است که امام صادق (ع) فرمود هر کس سوره (ن والقلم) را در نمازهای واجب و نافله های خود قرائت کند، خداوند بزرگ، همواره او را از این که دچار تنگدستی و ناداری شود حفظ فرماید، و چون از دنیا رود از عذاب قبر و فشارش او را پناه دهد. (ثواب الاعمال، ص ۲۶۸).

۷۲ - سوره حاقه

عن جابر ، عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

اکثر و اقرءه سوره الحاقه فان قراءتها فی الفرائض والنوافل من الايمان بالله و رسوله لاءنها انما نزلت فی امیر المؤمنین - علیه السلام - و معاویه و لم یسب قاریها دینه حتی یلقى الله - عزوجل -

از جابر جعفی روایت شده که امام باقر (ع) فرمود سوره (الحاقه) را بسیار قرائت کنید؛ زیرا قرائت آن در نمازهای واجب و مستحب از آثار و علایم ایمان به خدا و رسول است زیرا این سوره درباره علی (ع) و دشمنش معاویه فرود آمده است و قاری آن تا روزی که جزای خداوند را دیدار کند، بی دین نگردهد. (ثواب الاعمال، ص ۲۶۹).

۷۳ - سوره نوح

عن الحسین بن هاشم ، عن ابیه عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من کان یومن بالله و یقرء کتابه لایدع قراءه سوره (انا ارسلنا نوحا الی قومه) فاءى عبد قراءها محتسبا صابرا فی فریضه او نافله اسکنه الله تعالی مساکن الابرار و اعطاه ثلاث جنان مع جنته کرامه من الله و زوجه مائتی حوراء و اربعه الاف ثیب ان شاء الله

از هاشم بن حیان روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس به خداوند ایمان دارد و کتاب او را تلاوت می کند سوره (انا ارسلنا نوحا الی قومه) را ترک نکند، و هر بنده ای که از روی اخلاص و برای حق در یک نماز واجب و یا مستحب آن را بخواند خداوند او را در قیامت در جایگاه بندگان نیک و صالح خود

مسکن دهد، و سه باغستان در بهشت به وی کرامت فرماید علاوه بر بهشتی که منزلگاه اوست، و نیز دو یست حوری بکر و چهار هزار حوریه شوهر دیده به همسری به وی دهد، ان شاء الله (ثواب الاعمال، ص ۲۷۰)

۷۴ - سوره دهر

قال الصادق - عليه السلام

انا ضامن لكل من كان من شيعتنا اذا قراء في صلاه الغداه نم يوم الخميس هل اتى عل الانسان ثم مات من يومه او ليله ان يدخل الجنه انا بغير حساب على ما فيه من ذنوب و عيوب، و لم ينشر الله له ديوان الحساب يوم القيامة، ولا يسأل مسئله القبر، و ان عاش كان محفوظا مستورا مصروفا عنه افات الدنيا كلها، و لم يتعرض له شىء من هوام الارض الى الخميس الثانى انشاء الله

هر کس از شیعیان ماکه در نماز ظهر روز پنج شنبه، سوره (هل اتى على الانسان) را بخواند و در همان روز یا شبش بمیرد، من ضامنم که بدون حساب و ایمن وارد بهشت شود، با این که گناهان و عیوبی داشته باشد و خداوند کتاب حسابش را در قیامت منتشر نمی کند و سؤال قبر از او نمی شود و اگر زنده بماند، از همه آفتهای دنیا محفوظ و مصون ماند و حیوانی از درنده های زمین تا پنج شنبه بعد متعرض او نمی گردد ان شاء الله (بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۶۶).

۷۵ - سوره مزمل در نماز عشاء

عن منصور بن حازم عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال

من قراء سوره المزمل فى العشاء الاخره او فى آخر الليل كان له الليل و النهار شاهدين مع سوره المزمل و احياه الله حياه طيبه و اماته ميته طيبه

از منصور بن حازم روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس در نماز عشاء خود، یا در آخر شب سوره (مزمل) را تلاوت نماید،

شب و روز همراه با معیت سوره (مزمّل) برای وی شهادت دهند ، و خداوند او را زنده بدارد به زندگی شایسته و پاک ، و بمیراند ، به مردن پاک و طیب . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۱) .

۷۶ - سوره مدثر

عن محمد بن مسلم عن ابی جعفر محمد الباقر - علیه السلام - قال

من قراء فی الفریضه سوره المدثر کان حقا علی الله - عزوجل - ان يجعله مع محمد - صلی الله علیه وآله - فی درجه و لاتدر تدرکه فی الحیاه الدنیا شقاء ابدان ان شاء الله

از محمد بن مسلم روایت شده است که امام باقر (ع) فرمود هر کس در نماز واجبش سوره (مدثر) را قرائت کند ، بر خداوند حق است که او را همجوار پیغمبر (ص) فرماید در همان درجه ای که اوست ، و در زندگی این دنیایش هرگز بدبختی و شقاوت بدو راه نیابد ، ان شاء الله (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۱) .

۷۷ - سوره های انفطار و انشاق

عن الحسین بن ابی العلاء قال سمعت ابا عبد الله - علیه السلام - قال

من قراء هاتین السورتین جعلهما نصب عینیه فی صلاه الفریضه و النافله (اذا السماء انفطرت) و (اذا السماء انشقت) لم یحجبه الله من حاجته و لم یحجزه من الله حاجز ، و لم یزل ینظر (الی الله و ینظر) الله الیه حتی یفرغ من حساب الناس

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس دو سوره (اذا السماء انفطرت) و (اذا السماء انشقت) را تلاوت کند و این دو را در نمازهای واجب و مستحب نصب عین خود قرار دهد ، خداوند او را از خواسته اش محجوب نکند و هیچ چیز بین او و خداوند مانع نشود و پیوسته به کرامات خداوند بنگرد و خدای متعال بدو نظر رحمت افکند تا هنگامی که از حساب مردمان فارغ شود .

(ثواب الاعمال ، ص ۲۷۴) .

۷۸ - سوره مطففين

عن صفوان الجمال ، عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال

من قراء فى الفريضة (ويل للمصفيين) اعطاه الله الامن يوم القيامة من النار و لم تره ولا تراها و لم يمر على جسر ولا يحاسب يوم القيامة

از صفوان جمال روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس که در نماز واجب خود سوره (ویل للمصفيين) راقرائت کند ، خداوند در قیامت برات ایمنی از آتش را بدو کرامت فرماید ، به قسمتی که نه آتش او را ببیند و نه وی آتش را ، و از پلی که روی جهنم است عبور نکند ، و حسابش را نکشند . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۴) .

۷۹ - سوره بروج

عن يونس بن ظبيان ، عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال

من قراء (والسما ذات البروج) فى فرائضه - فانها سوره النبيين - كان محشره و موقفه مع النبيين و المرسلين و الصالحين

از یونس بن ظبیان روایت شده که امام صادق (ع) فرمود هر کس سوره (والسما ذات البروج) را در نمازهای واجب خویش تلاوت نماید ، بدین جهت که این سوره پیغمبران است - در محشر و موقف حساب ، با انبیا و فرستادگان و شایستگان خواهد بود (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۴) .

۸۰ - سوره طارق

عن المعلى بن خنيس ، عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال

من كانت قراءته فى فرائضه بالسما و الطارق كانت له عندالله يوم القيامة جاه و منزله و كان من رفقاء النبيين و اصحابهم فى الجنة

از معلى بن خنيس روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس که قرائتش در نمازهای واجب سوره (والسما و الطارق) باشد ، نزد خداوند روز قیامت دارای مقام و منزلتی است ، و در بهشت از همدمان پیغمبران (ع) و یاران آنها خواهد بود . (ثواب الاعمال ، ص ۵۲۷) .

۸۱ - سوره اعلی

عن ابى بصير ، عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال

من قراء (سبح اسم ربك الاعلی) فی فریضه او نافله قبل له یوم القیامه ادخل الجنة من ای ابواب الجنة شئت ان شاء الله

از ابوبصیر روایت شده که امام صادق - علیه السلام - فرمود هر کس در نماز واجب یا مستحب خود سوره (سبح اسم ربك الاعلی) را تلاوت کند، روز قیامت به او گفته می شود از هر دری از درهای بهشت که خواهی داخل شو، به یاری خداوند. (ثواب الاعمال، ص ۲۷۵).

۸۲ - سوره غاشیه

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من اذم قراءه (هل اتاک حدیث الغاشیه) فی فریضه او نافله عشاء الله برحمته فی الدنيا و الاخره، و اتاه الامن یوم القیامه من عذاب النار

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس به خواندن سوره (هل اتاک حدیث الغاشیه) در یکی از نمازهای پنجگانه یا نافله های خود مداومت کند، خداوند در دو سرا او را به رحمت خود سراپا بپوشاند و روز قیامت برات آزادی از آتش دوزخ و عذاب به وی کرامت فرماید. (ثواب الاعمال، ص ۲۷۶).

۸۳ - سوره فجر

عن داود بن فرقد، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

اقرؤوا سوره الفجر فی فرائضکم و نوافلکم فانها سوره الحسین بن علی - علیه السلام - من قراءها کان مع الحسین - علیه السلام - یوم القیمه فی درجه من الجنة، ان الله - عزوجل - عزیز حکیم

از داود بن فرقد روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود سوره فجر را در نمازهای واجب و مستحب خود بخوانید، زیرا این سوره متعلق به حسین علی (ع) است هر کس آن را قرائت کند، در قیامت با حسین (ع) و در جوار وی و همان درجه ای از بهشت که او منزل گزیده، باشد و خداوند عزیز حکیم است. (ثواب الاعمال، ص ۲۷۶).

۸۴ - سوره بلد

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من کان قراءته فی فریضته (لااقسم بهذا البلد) کان فی الدنيا معروفا انه کان من الصالحین، و کان فی الاخره معروفا له من الله مکانا و کان یوم القیامه من رفقاء النبیین و الشهداء و الصالحین

از ابوبصیر روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس قرائتش در نمازهای پنجگانه سوره (لااقسم بهذا البلد) باشد،

در این جهان از شایستگان معروف شود و در جهان دیگر از کسانی باشد که معروف است نزد خدا مکانتی دارند و در آنجا از همدمان و همنشینان پیغمبران و شهیدان و شایستگان خواهد بود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۷) .

۸۵ - سوره تین

عن شعيب العقر قوفى ، عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال

من قراء (والتين) فى فرائضه و نوافله اعطى من الجنه حيث يرضى

از شعیب عقرقونی روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس در نمازهای واجب یا نوافله اش سوره (والتین) را بخواند ، هر کجا از بهشت را که بپسندد و خواهد داد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۸) .

۸۶ - سوره قدر عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال

من قراء (انا انزلناه) فى فريضة من فرائض الله نادى مناد يا عبدالله غفر الله لك ما مضى فاستاء نف العمل

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس در یکی از نمازهای واجب سوره (انا انزلناه) را قرائت کند ، منادی حق ندا در دهد (ای بنده خدا! خداوند گناهان پیشین تو را بیامرزد ، عمل از سرگیر) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۷۹) .

۸۷ - سوره قدر و استجاب دعا

عن ابى جعفر الجواد - عليه السلام - قال

من قراء سوره القدر فى صلاه رفعت فى عليين مقبوله مضاعفه و من قراءها ثم دعا رفع دعاؤه الى اللوح ، المحفوظ مستجابا

کسی که سوره (قدر) را در نمازی بخواند ، آن نماز ، مقبول و با پاداشی چند برابر به بالا برده می شود و کسی که آن را بخواند و سپس دعا کند ، دعایش در حالی که مستجاب است به لوح محفوظ برده می شود . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۶۶)

۸۸ - سوره زلزله

عن على بن معبد ، عن ابيه ، عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال

لا تملوا من قراءه (اذا زلزلت الارض) فان من كانت قراءته فى نوافله لم يصبه الله - عزوجل - بزلزله ابدا ، و لم يمت بها ، ولا بصاعقه ، ولا بافه من افات الدنيا ، فاذا مات امر به الى الجنه فيقول الله عبدى ! ابحتك جنتى فاسكن منها حيث شئت و هويت ، لاممنوعا و لامدفوعا

از معبد بغدادی روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود از قرائت سوره (اذا زلزلت الارض) خسته نشوید؛ زیرا هر که قرائتش در نافله این سوره باشد خداوند هرگز وی را با زلزله و صاعقه و آفات و آسیبهای دنیایی هلاک نسازد و چون از دنیا برود، فرمان رفتن به بهشت یابد. (آنگاه خداوند بزرگ فرماید) ای بنده من! بهشتم را بر تو مباح ساختم، هر کجا از آن که خواهی منزل گزین، بدون آن که کسی منع یا دورت کند). (ثواب الاعمال، ص ۲۸۰).

۸۹ - سوره تکاثر

عن شعيب عن ابي عبدالله - عليه السلام - قال

من قراء سورة الهيكم التكاثر في فريضة كتب الله له ثواب و اجر مائه شهيد ، و من قرءها في نافله كتب الله له ثواب خمسين شهيدا و صلى معه في فريضة اربعون صفا من الملائكة ان شاء الله

از شعيب روایت شده است که امام صادق - علیه السلام - فرمود هر کس سوره (الهیکم التکاثر) را در نماز واجب خود بخواند ، خداوند برای او ثواب و مزد یکصد شهید ثبت فرماید و هر کس در نماز نافله

آن را بخواند ، ثواب پنجاه شهید برای بنویسد ، و بعلاوه ، با وی در نماز واجبش چهل صف از فرشتگان همراه باشند . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۱) .

۹۰ - سوره مصر

عن الحسين بن ابی العلاء ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء (و العصر) فی نوافله بعثه الله یوم القیامه مشرقا وجهه ، ضاحکا سنه قریرا عینه حتی یدخل الجنه

از حسین بن ابی العلاء روایت شده است که حضرت صادق (ع) فرمود هر کس سوره (والعصر) را در نوافله های خود قرائت کند ، خداوند روز قیامت او را با چهره ای تابناک و لبی خندان و چشمی روشن از گور برانگیزد ، تا با این حال وارد بهشت گردد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۲) .

۹۱ - سوره فیل

عن ابی بصیر عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من قراء فی فرائضه (الم ترکیف فعل ربک بآء صحاب الفیل) شهد له یوم القیامه کل سهل و جبل و مدر بآءنه کان من المصلین ، و ینادی له یوم القیامه مناد (صدقتم علی عبیدی قبلت شهادتکم له وعلیه ، ادخلوه الجنه و لاتحاسبوا فانه ممن احبه و احب عمله

از ابوبصیر روایت شده که امام صادق - علیه السلام - فرمود هر کس در نمازهای واجب خود سوره (الم ترکیف فعل ربک بآء صحاب الفیل) را بخواند ، شهادت بدهد در قیامت به نفع وی هر دشت و کوه و ریگزاری به اینکه وی از نمازگزان است ، و منادی حق ندا دهد ، که (راست گفتید درباره بنده من ، شهادتتان در حق او پذیرفته گشت او را داخل بهشت گردانید و از او حساب نکشید ، زیرا از ک..... است که من او و عملش را دوست میدارم) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۳) .

۹۲ - سوره ماعون

عن عمرو بن حارث عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

من قراء سوره (ارایت الذی یکذب بالذین) فی فرائضه و نوافله کان فیمن قبل الله - عزوجل - صلاته و صیامه و لم یحاسبه بما کان منه فی الحیاه الدنیا

از عمرو بن حارث روایت شده است که امام باقر (ع) فرمود هر کس سوره (ارایت الذی یکذب بالذین) را در نمازهای واجب و نوافله های خود قرائت کند ، از کسانی باشد که خداوند نماز و روزه اش را قبول فرموده و حساب آنچه را (از گناهان) که در دنیا از وی سرزده ،

نخواهد کشید . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۴) .

۹۳ - سوره های کافرون و توحید

عن الحسين ابى العلاء عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال

من قراء (قل يا ايها الكافرون) و (قل هو الله احد) فى فريضه من الفرائض غفر الله له و لوالديه و ما ولدا وان كان شقيا محى من ديوان الاشقياء و اثبت فى ديوان السعداء و احياء الله سعيدا ، و اماته شهيدا و بعثه شهيدا

از حسين بن ابى العلاء روايت شده است كه امام صادق (ع) فرمود هر كس سوره (قل يا ايها الكافرون) و (قل هو الله احد) را در يك نماز واجب خود بخواند ، خداوند او و پدر و مادرش را و اولاد آن دو همه را بيامرزد ، و چنانچه از اشقيا باشد ، نام او را از ديوان آنها محو كند ، و در ديوان سعدا ثبت فرمايد ، و او را در اين جهان سعادت مند بدارد ، و شهيد بميراند ، و شيد محشور فرمايد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۵) .

۹۴ - سوره كوثر

عن ابى بصير عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال

من كان قراءته (انا اعطيناك الكوثر) فى فرائضه و نوافله سقاه الله من الكوثر يوم القيامة و كان محدثه عند رسول الله -صلى الله عليه و آله - فى اصل طوبى

از ابوبصير روايت شده است كه امام صادق (ع) فرمود هر كس در نمازهاى واجب و مستحب خود سوره (انا اعطيناك الكوثر) را قرائت نمايد ، خداوند او را در قيامت از حوض كوثر سيراب فرمايد ، و محفلش با رسول خدا (ص) زير شجره طوبى باشد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۵) .

۹۵ - سوره ناصر

عن كرام الخثعمى عن ابى عبدالله - عليه السلام - قال

من قراء (اذا جاء نصر الله و الفتح) فى نافله او فريضه نصره الله على جميع اعدائه و جاء يوم القيامة و معه كتابه ينطق قد اخرجه الله من جوف قبره فيه امان من جسر جهنم و من النار و من زفير جهنم فلا يمر على شىء يوم القيامة الا بشره و اخبره بكل خير حتى يدخل الجنة و يفتح له فى الدنيا من اسباب الخير ما لم يتمن و لم يخطر على قلبه

از كرام خثعمى روايت شده است كه امام صادق - عليه السلام - فرمود هر كس سوره (اذا جاء نصر الله و الفتح) را در نمازهاى مستحب يا واجب خود بخواند ، خداوند او را عليه همه دشمنانش يارى فرمايد ، و روز قيامت با نامه اى گويا كه خداوند از قبر او بيرون آورده باشد به محشر آيد ، و آن امان نامه اى است براى عبور از پل دوزخ و از آتش

و خروش آن ، و در آن روز بر هیچ چیز نگذرد ، جز اینکه وی را به هر خیر و نیکی مژده دهد تا اینکه داخل بهشت شود و در این جهان درهای خیر به روی او بازگردد ، آن قدر که هرگز آرزو نداشته و بر قلبش نکرده باشد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۶)

۹۶ - سوره توحید در همه نمازها

عن منصور بن حازم عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من مضی به یوم واحد فصلی فیہ خمس صلوات و لم یقرأ فیها ب (قل هو الله احد) قیل له یا عبدالله لست من الصلین

از منصور بن حازم روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس روزی بر او بگذرد و پنج نوبت نماز بگذرد و سوره (قل هو الله احد) را در آنها قرائت نکند ، بدو خطاب شود (ای بنده خدا ! تو از نماز گزارن نیستی) . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷)

۹۷ - سوره توحید بعد از نماز

عن ابی بکر الحضرمی عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من کان یؤمن بالله و الیوم الآخر فلا یدع ان یقرأ فی دبر الفریضه ب (قل هو الله الحد) فانه من قراءها جمع الله له خیر الدنیا و الآخره ، و غفر الله له ولوالدیه و ما ولدا

از ابوبکر حضرمی روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس به خداوند و روز جزا ایمان دارد ، خواندن (قل هو الله احد) را بعد از نمازهای واجب خود ترک نکند ؛ زیرا هکله بعد از نماز آن را تلاوت کند ، خداوند خیر دنیا و آخرت را برای او فراهم آورد و او و پدر و مادرش و فرزندان پدر و مادرش همه را ببامرزد . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷) .

۹۸ - سوره توحید و رفع گرفتاری

عن هارون بن خارجه عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من اصابه مرض او شده و لم یقرأ فی مرضه او شدته ب (قل هو الله احد) ثم مات فی مرضه او فی تلک الشده التی نزلت به فهو من اهل النار

و از هارون بن خارجه روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس را مرضی یا گرفتاری پیش آید و برای رفع آن (قل هو الله احد) را نخواند و در آن حادثه بمیرد ، اهل آتش است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷) .

۹۹ - تاءثیر ترک سوره توحید

عن اسحاق بن عمار ، عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

من مضت له جمعه و لم یقرأ فیها ب (قل هو الله احد) ثم مات ، مات علی دین ابی لهب

از اسحاق بن عمار روایت شده است که امام صادق (ع) فرمود هر کس هفته ای بر او بگذرد و سوره (قل هو الله احد) را (دانسته) در آن (نماز) نخواند و بمیرد ، بر دین ابوبلهب مرده است . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۷) .

۱۰۰ - سوره توحید و آموزش گناهان

عن امیرالمؤمنین ، - علیه السلام - قال قال رسول الله - صلی الله علیه و آله -

من قراء (قل هو الله احد) مائه مره حین یاءخذ مضجعه غفرالله له ذنوب خمسين سنه

از علی (ع) روایت شده است که رسول خدا (ص) فرمود هر کس هنگام خواب صد بار سوره (قل هو الله احد) را بخواند ، گناه پنجاه سال او آمرزیده شود . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۸) .

۱۰۱ - خواندن سوره توحید در همه حال

عن السکونی عن جعفر بن محمد عن ابیه - علیهما السلام - قال

ان النبی - صلی الله علیه و آله - صلی علی سعد بن معاذ فقال لقد وافا من الملائکه تسعون الف ملک و فیهم جبرئیل - علیه السلام - یصلون علیه ، فقلت له یا جبرئیل استحق صلاتکم علیه ؟ فقال بقراءه (قل هو الله احد) قائما وقاعدا و راکبا و ماشیا و ذاهبا و جابئا

از سکونی از حضرت صادق از پدرش (ع) روایت شده است که رسول خدا (ص) بر جنازه سعد بن معاذ نماز گزارد و فرمود نود هزار ملک بر او نماز خواندند ، که جبرئیل در میان ایشان بود رسول خدا گوید (پرسیدم از جبرئیل که به چه عمل وی مستحق این شده که شما بر او نماز گزاردید ؟) گفت (به سبب اینکه (قل هو الله احد) را ایستاده و نشسته و سواره و پیاده و در حال رفتن و در حال بازگشتن و در همه حال می خواند . (ثواب الاعمال ، ص ۲۸۹) .

۱۰۲ - سوره توحید بعد از نماز صبح

عن عبدالله بن حی قال سمعت امیرالمؤمنین - علیه السلام - یقول

من قراء (قل هو الله احد) احدی عشره مره فی دبر الفجر لم یتبعه فی ذلک الیوم ذنب و ان رعم انف الشیطان

از عبدالله بن وحی روایت شده است که گفت از امیرالمؤمنی (ع) شنیدم که می فرمود هر کس (قل هو الله احد) را یازده بار بعد از نماز صبح بخواند ، در آن روز به گناهی دچار یا آلوده نشود ؛ هر چند این برخلاف میل شیطان است . (ثواب الاعمال ،

۱۰۳ - سوره توحید و دفع بلا

عن ابراهیم بن مهزم عن رجل سمع اباالحسن - علیه السلام - يقول

من قدم (قل هو الله احد) بينه و بين جبار منعه بقراءتها بين يديه و من خلفه و عن يمينه و عن شماله فاذا فعل ذلك رزقه الله خيره ، و منعه شره و قال اذا خفت امرا فاقراء ايه من القرآن من حيث شئت ثم قال اللهم اكشف عنى البلاء ثلاث مرات

از ابراهیم بن مهزم نقل شده است که مردی گفت شنیدم از موسی بن جعفر (ع) فرمود هر کس پیش از آن که بر جباری وارد شود ، سوره (قل هو الله احد) را تلاوت کند ، خدا او را از هر جانب ، پیش رو ، و پشت سر و سمت راست و چپ از شر آن جبار محفوظ فرماید ، و چون چنین کند ، خداوند نیکی آن جبار را نصیبش گرداند ، و شرش را از وی دفع نماید . و نیز فرمود هر گاه از امری بترسی ، صد آیه از قرآن تلاوت کن ، از هر کجا که خواهی ،

آنگاه سه بار بگو (اللهم اكشف عني البلاء) (یعنی خداوندا! این بلا را از من دور گردان). (ثواب الاعمال، ص ۲۸۹).

۱۰۴ - عظمت سوره توحید

قال علی بن الحسین - علیه السلام -

ان الله - عزوجل - علم انه يكون في آخر الزمان اقوام متعمقون فانزل الله قل هو الله و الايات من سوره الحديد

چون خداوند - عزوجل - می دانست که در آخرالزمان اقوامی به دنیا می آیند که در مسائل عقیدتی و علمی متفکر و متعمق اند سوره توحید و آیاتی از سوره حديد رانازل فرمود. (نورالثقلین، ج ۵، ص ۷۰۶).

۱۰۵ - مداومت بر سوره توحید

عن حفص بن غياث قال سمعت ابا عبدالله - عليه السلام - يقول لرجل

اتحب البقاء في الدنيا؟ قال ولم قال لقراءه (قل هو الله احد) فسكت عنه، قم قال من بعد ساعه يا حفص من مات اوليائنا و شيعتنا و لم يحسن القرآن علم في قبره ليرفع الله فيه به درجه درجات الجنة على قدر عدد آيات القرآن فيقال لقارىء القرآن اقراء وارق

حفص بن حارث می گوید شنیدم حضرت صادق (ع) به مردی می فرمود تو میل داری همیشه در دنیا باقی باشی؟ گفت آری فرمود چرا؟ گفت برای اینکه مکرر سوره (قل هو الله احد) را قرائت کنم. حضرت اندکی تامل کرد، سپس فرمود ای حفص! هرکس از دوستان و شیعیان ما بمیرد و قرآن را درست نتواند بخواند در قبر به وی بیاموزند تا خداوند بدان درجه او را در بهشت بالا برد؛ زیرا درجات بهشت به عدد آیات قرآن است و به قاری گفته می شود (بخوان و بالا برو) (ثواب الاعمال، ص ۲۹۰).

۱۰۶ - سوره های معوذتین

عن ابي جعفر - عليه السلام - قال

من اوتر (بالمعوذتين) و (قل هو الله احد) قيل له (يا عبدالله ابشر فقد قبل الله وترك)

از ابو عبیدة حذاء روایت شده است که امام باقر (ع) فرمود هرکس در سه رکعت ناز و تر (یعنی سه رکعت شفع و وتر نماز شب) سوره های فلق، ناس را با سوره توحید قرائت کند، به او خطاب شود (ای بنده خدا! مژده باد تو را که خداوند وتر تو را قبول کرد). (ثواب الاعمال،

فصل سی و یکم ا رکان نماز رکوع

آیات

۱ - رکوع با رکوع کنندگان

واقیموا الصلوه و اتوا الزکوه و ارکعوا مع الراكعين

نماز را برپای دارید و زکات بدهید و رکوع کنید با رکوع کنندگان . (سوره بقره آیه ۴۳) .

۲ - رکوع یاران محمد (ص)

محمد رسول الله والذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم تربهم رکعا سجدا یتغون فضلا من الله و رضوانا سیماهم فی وجوههم من اثر السجود .

محمد فرستاده خدا است و کسانی که با او هستند در برابر کفار سرسخت و شدید ، و در میان خود مهربانند پیوسته آنها را در حال رکوع و سجود می بینی آنها همواره فضل خدا و رضای او را می طلبند ، نشانه آنها در صورتشان از اثر سجده نمایان است . (سوره فتح ، آیه ۲۹) .

۳ - رکوع مایه رستگاری و نجات

یاایهاالذین امنوا ارکعوا و اسجدوا و اعبدوا و افعلوا الخیر لعلکم تفلحون ال هل

۴ - رکوع ، راهی برای توبه

فاستغفر ربه و خر راکعا واناب

از این رو ، از پروردگار خویش طلب آمرزش نمود بر او پرستش کننده در افتاد و توبه کرد . (سوره ص ، آیه ۲۴) .

۵ - رکوع حضرت مریم (س)

یامریم اقتنی لربک و اسجدی و ارکعی مع الراكعين

ای مریم ! فرمانبدار خدا باش ، و سجده برای حضرت حق به جای آور و با اهل رکوع و عبادت به رکوع و بندگی برای پروردگارت برخیز . (سوره آل عمران ، آیه ۴۳) .

۶- نجابت کافران در رکوع

واذا قيل لهم اركعوا لايركعون

و هنگامی که به آنها (کافران) گفته شود رکوع کنید! رکوع نمی کنند. (سوره مرسلات آیه ۴۸).

۷- ذکر رکوع

فسبح باسم ربك العظيم

پس به نام پروردگار بزرگت تسبیح کن. (سوره واقعه، آیه ۷۴).

۸- ذکر سجده

سبح اسم ربك الاعلى

نام پروردگار بلند مرتبه ات را تسبیح کن. (سوره اعلی آیه ۱).

احادیث

۹- رکوع کامل

قال الباقر - عليه السلام -

من اتم ركوعه لم يدخله وحشه القبر

هر کس که رکوعش تمام و کامل باشد، دچار وحشت قبر نمی شود. (مواعظ العددیه، ص ۲۴۳).

۱۰- ناءثیر رکوع حقیقی

قال الصادق - عليه السلام -

لا یرکع عبد الله رکوعا علی الحقیقه، الا زینہ الله تعالی بنور بهائه و اظله فی ضلال کبریائه و کساه کسوه اصفیائه

هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند مگر آن خداوند تعالی او را به نور جمال خود بیاراید و در سایه کبریایی اش جای دهد و جامه برگزیدگانش بپوشاند. (مصباح الشریعه، ص ۱۴).

۱۱- اسرار به رکوع گفتن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رکع قال الله تعالی لملائکته یا ملائکتی ! اما ترون کیف تواضع لجلال عظمتی ؟ اشهدکم لاعظمته فی دار کبریایی و جلالی

پس هنگامی که (نمازگزار) به رکوع رفت ، خداوند - تبارک و تعالی - خطاب به ملائکه می کند و می گوید (ای ملائکه من ! آیا نمی بیند (بنده نمازگزار) چگونه برای بزرگی و عظمت من تواضع می کند ؟ شما را گواه می گیرم ، که هرآینه او را در دار کبریایی و جلال خودم بزرگ سازم . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۲ - اسرار سر از رکوع برداشتن

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رفع رءسه من الركوع قال الله - تبارک و تعالی - لملائکته اما ترون یا ملائکتی کیف یقول ارتفع عن اعدائک لما اتواضع لاولیائک و انتصب لخدمتک اشهدکم یا ملائکتی ! لاجعلن ، جمیل العاقبه له و لاصبرنه الی جنانی ؛

پس هنگامی که (نمازگزار) سرش را از رکوع بلند کرد ، خداوند خطاب به ملائکه خود می کند و می گوید آیا نمی بینید ای ملائکه من ! چگونه این بنده ام می گوید (خدایا) سرم را در مقابل دشمنان تو بلند کردم ، همچنان که در مقابل دوستان تو تواضع نمودم و خود را برای خدمت تو آماده ساختم ؟ شما را گواه می گیرم ای ملائکه من ! هرآینه عاقبت زیبا و خوب برای او قرار خواهم داد و بهشت را برای او قرار خواهم داد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۳ - رکوع ناقص

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

من لم یتیم وضوئه و رکوعه و خشوعه فصلاته خداج یعنی ناقصه غیر تامه

کسی که وضو و رکوع و خشوعش در نماز کامل نیست ، نمازش (خداج) است ، یعنی ناقص است و تمام نیست . (جامع الحدیث الشیعہ ، ج ۴ ، ص ۴۴) .

۱۴ - تاءویل رکوع

قال علی - علیه السلام -

ثم تاءویل مد عنقک فی الركوع تخطر فی نفسک امنة بک و لو ضربت عنقی ثم تاءویل رفع رءسک من الركوع اذا قلت ، (سمع الله لمن حمده) الذی اخرجنی من العدم الی الوجود

معنای کشیدن گردن در رکوع این است که در ایمان به خدا استوارم ، اگر چه گردنم زده شود ، و معنای سر برداشتن از رکوع و گفتن (سمع الله) این است که حمد و ثنای ما را می شنود ، آن خدایی که مرا از نیستی و عدم به وجود آورده است . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۵) .

۱۵ - نحوه قیام بعد از رکوع

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

إذا رفعت رءسك من الركوع فاقم صلبك فانه لاصلاه لمن لا يقیم صلبه

چون سر از رکوع بلند کردی ، کمرت را راست کن ، و بایست و زیرا کسی که بعد از رکوع قیام نکند و از همان رکوع به سجده برود ، نمازش باطل است . (اصول وافی ج ۸ ، ص ۷۰۳) .

۱۶ - ناءثیر رکوع کامل

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

خمس صلوات افتر ضهن الله - عزوجل - من احسن وضوء هن و صلاهن لوقتهن و اتم رکوعهن و خشوعهن کان له علی الله عهد ان یغفر له ، و من له فلیس له علی الله عهد ، ان شاء فقرله ، وان شاء عذبه

خداوند پنج نماز را بر مردم واجب گرداند ، هرگاه کسی وضوی آنها را در دست به جای آورد و در وقت بخواند و رکوع و خشوعشان را کامل کند ، خداوند متعال ضامن است که گناهانش را بپامرزد و کسی که این گونه (و در دست) انجام ندهد ، خداوند نسبت به او عهدی ندارد ، اگر خواست او را می آمرزد ، و اگر بخواهد ، او را عذاب می کند . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۷۶ ، ح ۱۸۸۶۰) .

۱۷ - ذکر بعد از رکوع

روی سعید القمات عن الفضل قال قلت لابی عبدالله - علیه السلام -

جعلت فداك علمنی دعاء جامعا ، فقال لی احمدالله ، فانه لا یبقی احد یصلی الا دعا لك یقول (سمع الله لمن حمده) .

سعید قمات از فضل نقل کرده که از امام صادق (ع) پرسیدم فدایت گردم دعایی جامع مرا بیاموز! فرمود حمد خداوند را به جای آور ، زیرا (اگر چنین کنی) هیچ نماز گزاری نیست مگر اینکه برایت چنین دعا کند که (سمع الله لمن حمده) (خداوند بشنود حمد هرکسی را که حمدش کند) . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۴) .

۱۸ - فلسفه رکوع

عن مصباح الشريعه قال الصادق - عليه السلام -

لايركع عبدالله ركوعا على الحقيقه الا زينته الله تعالى بنور بهائه ، و اظله فى ظلال كبريائه و كساه كسوه اصفياه و الركوع اول و السجود ثان ، فمن اتى به معنى الاول صلح الثانى و فى الركوع ادب و فى السجود قرب ، و من لا يحسن الادب لا يصلح للقرب فاركع ركوع خاضع لله بقلبه متذل و جل تحت سلطانه خافض له بجوارحه خائف حزن على ما يفونه من فائده الراكعين و حكى ان الربيع ابن خثيم كان يسهر بالليل الى الفجر فى ركعه واحده فاذا هو اصبح رفع (خ ل تزفر) و قال اه ! سبق المخلصون و قطع بنا و استوف ركوعك باستواء ظهرك و انحط عن همتك فى القيام بخدمته الابعونه و فر بالقلب من و ساوس الشيطان و خدائعه و مكائده فان الله تعالى يرفع عباده بقدر تواضعه له و يهديهم الى اصول التواضع و الخضوع بقدر اطلاع عظمته على سرائرهم

از كتاب

مصباح الشریعه نقل است که امام صادق (ع) فرمود هیچ بنده ای برای خدا به حقیقت رکوع نکند مگر آنکه خداوند تعالی او را به نور جمال خویش بیاراید و در سایه کبریایی خود درآورد و جامه برگزیدگانش بیوشاند رکوع (مرحله) اول است و سجود (مرحله) دوم؛ هر کس که معنی و حقیقت اولی را به جای آورد، شایستگی دومی را یافته است در رکوع ادب (عبودیت) است و در سجود قرب (به معبود) است؛ و کسی که به نیکی، ادب نگرارد، قربت را نشاید پس رکوع کن، همانند رکوع کسی که قلبا خاضع ای خداست و تحت سلطه او ذلیل و بیمناک می باشد؛ و چون راکعی که از بیم و اندوه از دست دادن بهره راکعان (حقیقی) تن فرود آورد، اعضای خود را فرود آور از ربیع بن خثیم حکایت شده که با یک رکوع شب را به صبح می رساند و چون به صبح می رسید (صبح کرد) قامت راست می کرد و می گفت (آه! مخلصان پیشی گرفتند و ما را از ماندیم) و رکوع خود را کامل انجام ده به این که پشت خود را هموار کنی و از این (پندار) که به (قدرت) و همت خود به خدمت او قیام کنی فرود آی (که این امکان ندارد) جز به یاری او و قلب را از وسوسه های شیطان و فریب ها و نیرنگ هایش فراری ده که خداوند تعالی بندگان خویش را به میزبانی که در برابر او کرنش کنند، بلند می کند؛ و آنان را هر

اندازه که عظمتش بر باطنهایش پرتو افکنده ، به حقیقت فروتنی و کرنش (در برابر خود) هدایت می فرماید . (مصباح الشریعه ، باب ۱۵ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۱۰۸) .

۱۹ - آداب پاها هنگام رکوع

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

فاذا رکعت فصف فی رکوعک بین قدمیک تجعل قدر شبر و تمکن راحتیک من رکبتیک و تضع یدک الیمنی علی رکبتک الیمنی قبل الیسری و بلغ باطراف الاصابع عین الرکبه و فرج اصابعک اذا وضعتها علی رکبتیک . . . و اقم صلبک و مد عنقک ولیکن نظرتک الی مابین قدمیک

هرگاه به رکوع رفتی باید پاها در کنار هم به فاصله یک وجب قرا گیرد و دست ها را بر زانوها قرار دهی که در ابتدا دست راست را بر زانوی قرار دهی و انگشتان دست روی برآمدگی زانو را بپوشاند و بین انگشتان هم باز باشد و اگر فقط انگشتان به زانو برسد کافی است ولی بهتر این است که کف دست روی زانو قرار گیرد و پشتت را راست نگه دار و گردنت را کشیده و نگاه تو باید به وسط پاها متمرکز باشد . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۸۳۱) .

۲۰ - علت کشیدن گردن در رکوع

قال علی - علیه السلام -

لما سئل عن عنی مد العنق فی الرکوع تاء ویله امنت بک ولو ضربت عنقی

علی - علیه السلام - در جواب این سوال که چرا در رکوع گردن باید کشیده و راست نگاه داشته شود فرمود معنی آن این است که خدایا! به تو ایمان دارم ، اگر چه در این راه گردنم زده شود . (المحججه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۹۰) .

۲۱ - تعظیم خداوند در رکوع

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

فاما الرکوع فعظموا الله فيه ، و اما السجود فاء كثروا فيها الدعاء و انه قمن ان يستجاب لكم

من از خواندن قرآن در رکوع و سجود نهی شده ام ، پس در رکوع خدا را با عظمت ذکر کنید ، اما در سجده بسیار دعا کنید ، زیرا سزاوار است که دعائتان مستجاب شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۶) .

۲۲ - نحوه رکوع کردن

ونهی رسول الله -صلى الله عليه وآله - ان یذبح الرجل فی الصلاه کم یذبح الحمار ، و معناه ان یطاءطی الرجل راءسه فی

الرکوع حتی یکون اخفض من ظهره

پیامبر (ص) نهی کرد انسان در نماز سرش را چون چهارپا پایین بکشد، یعنی آنقدر سر را در رکوع پایین بیاورد تا از پشتش پایین تر قرار گیرد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۶).

۲۳- آداب رکوع

و كان النبي -صلى الله عليه وآله- اذا ركع لم يصب رءسه و لم يقنعه معناه انه لم يرفعه حتى يكون اعلى من جسده ولكن بين ذلك

پیامبر (ص) در رکوع سرش را بالا- یا پایین قرار نمی داد، یعنی سر را بالاتر از بدنش قرار نمی داد، بلکه بینابین نگاه می داشت (نه خیلی بالا و نه خیلی پایین و در حالتی متوسط، که اگر آب بر پشت بدن بریزند، در همان جا بماند). (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۶).

۲۴- رکوع رسول خدا (ص)

لان رسول الله -صلى الله عليه وآله- كان اذا ركع لو صب على ظهره ماء لاسقر

رسول خدا (ص) طوری رکوع می کرد که اگر آب بر پشت او می ریختند، به جلو و عقب نمی رفت. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۷).

۲۵- تعداد ذکر امام صادق (ع) در رکوع

عن حمزه ابن حمران و الحسن بن زیاد قالا

دخلنا على ابن عبد الله - عليه السلام - و عنده قوم فصلی بهم العصر و كنا قد صلينا العصر فعددنا له في كل ركعة (سبحان ربي العظيم) ثلاثا و ثلاثين مره

از حمزه بن حمران و حسن بن زیاد نقل است بر امام صادق (ع) وارد شدیم. گروهی نزد او بودند حضرت نماز عصر را (به جماعت) برایشان خواند - و نماز عصر را خود پیش از آن خوانده بودیم - و در هر رکعتی که تعداد ذکر (سبحان ربي العظيم) او را شماردیم، سی و سه بار بود. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۹).

۲۶- نحوه رکوع در بیان امام صادق (ع)

قال الصادق - عليه السلام -

لاصلاه لمن لم يقم صلبه في ركوعه و سجوده

نماز درست نیست کسی که در رکوع و سجودش پشت خود را مستقیم و راست قرار ندهد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۷).

۲۷ - رکوع کامل و رفع وحشت قبر

قال الباقر - عليه السلام -

من اتم رکوعه لم تدخله وحشه فی قبره

کسی که رکوع خود را به تمام و کمال انجام دهد، وحشتی در قبر براو وارد نمی شود. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۷).

۲۸ - ذکر مستحبی در رکوع

يقول فی رکوعه ماروی عن الباقر - عليه السلام -

اللهم لك ركعت ، و لك خشعت و بك امنت ، و لك اسلمت ، و عليك توكلت ، وانت ربي ، خشع لك سمعي و بصري و مخي و عصبی و عظامی و ما اقلته لله رب العالمين روايت شده که امام باقر (ع) در رکوع می گفت بارخدایا! برای تو رکوع و خشوع کردم و به تو ایمان آوردم و تسلیم توام و بر تو توکل می کنم و تو خدای من هستی ، گوش ، چشم ، مغز ، اعصاب ، استخوانهای من برای تو خاشع اند ، و هرچه گام برمیدارم ، برای خدایی است که پروردگار جهانیان است . (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۰).

۲۹ - رکوع طولانی علی (ع)

عن ابي عبدالله - عليه السلام - قال

كان علي عليه السلام يركع فيسل عرقه حتى يطاء في عرقه من طول قيامه

علی (ع) به اندازه ای به رکوع طول می داد که عرق از بدنش سرازیر می شد و زیر پایش می ریخت . (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۰).

۳۰ - آداب رکوع از امام صادق (ع)

قال الصادق - عليه السلام -

إذا ركعت فضع كفيك على ركبتيك و ابسط ظهرك و لاتقع رءسك و لاتصوبه

هرگاه به رکوع رفتی ، کف دستها را بر زانو بگذار و پشت بدنت را درست باز و پهن کن و سرت را بالاو پایین مبر .

(بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۵).

۳۱ - رکوع پیامبر (ص)

قال الصادق - عليه السلام -

كان رسول الله -صلى الله عليه وآله- اذا ركع لو صب على ظهره ماء لاستقر وقال فرج اصابعك على ركبتيك في الركوع، و ابلغ اطراف اطابعك عيون الركبتين

پیامبر خدا (ص) هنگامی که به رکوع می رفت، اگر آب بر پشتش ریخته می شد، استقرار می یافت سپس فرمود انگشتان را بر روی زانوهایت در رکوع باز کن و انگشتان را به گودیهای زیر زانو برسان. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۵).

۳۲ - ذکر رکوع سه بار

قال الصادق - عليه السلام -

وقل في الركوع (سبحان ربي العظيم و بحمده) ثلاث مرات

در رکوع سه بار بگو سبحان ربي العظيم و بحمده. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۵).

۳۳ - گفتن ذکر بعد از رکوع

قال الصادق - عليه السلام -

و اذا رفعت رءسك من الركوع فقل (سمع الله لمن حمده)

وقتی سر از رکوع برداشتی بگو (سمع الله لمن حمده). (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۵).

۳۴ - معنای رکوع

سئل اميرالمؤمنين - عليه السلام - ما معنى الركوع؟ فقال

معناه امنة بك و لو ضربت عنقي، و معنى قوله (سبحان ربي العظيم و بحمده) فسبحان الله انفقته لله - عزوجل - و ربي خالقي، و العظيم هو العظيم في نفسه غير موصوف بالصغر و عظيم في ملكه و سلطانه و اعظم من ان يوصف، تعالى الله

از امام علی (ع) پرسیدند معنای رکوع چیست؟ فرمود یعنی به تو ایان آوردم، ار چه گردنم را بزنی و معنای (سبحان ربي العظيم و بحمده) فسبحان این است که منزّه است خدا، بزرگی از آن خداوند است و پروردگار و خالق من است بزرگ فقط

اوست در خود موصوف به کوچکی نیست و در کشور هستی خود پادشاه و فرمانروا و بزرگتر از این است که توصیف شود ، بسی والا است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۱۶) .

۳۵- رکوع علی (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

ان علیا - علیه السلام - كان يعتدل فی الركوع مستویا حتی یقال لو صب الماء علی ظهره لاستمسک و كان یکره ان یحدر رءسه و منکیه فی الركوع

امام علی (ع) آنچنان در رکوع معتدل و درست می ایستاد که گویند اگر آب بر پشتش ریخته می شد ، همان جا می ماند و دوست نداشت که سر و شانه هایش را دایره وار (به پایین) بگیرد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۱۸) .

۳۶- ذکر رکوع و سجود

عن عقبه قال

لما نزلت (فسبح باسم ربك العظيم) قال لنا رسول الله -صلى الله عليه وآله - اجعلوها فی ركوعکم و لما نزلت (سبح اسم ربك الاعلی) قال لنا رسول الله اجعلوها فی سجودکم

چون آیه (فسبح باسم ربك العظيم) نازل گردید ، رسول خدا (ص) فرمود آن را در رکوع بگویید ، و چون آیه (سبح اسم ربك الاعلی) نازل گردید ، فرمود این را در سجده بگویید . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۵) .

۳۷- ذکر طولانی در رکوع و سجود

قال الصادق - علیه السلام -

و من كان یقوی علی ان یطول الركوع و السجود فلیطول ما استطاع یكون ذلك فی تسبیح الله و تحمیده و تمجیده و الدعاء و التضرع فان اقرب ما یكون العبد الی ربه هو مساجد

کسی که توانایی آن را دارد که رکوع و سجودش را در نماز طولانی کند ، باید به مقدار توانایی اش طول دهد و باید در رکوع و سجود به تسبیح و حمد و ستایش و دعا و تضرع به درگاه خداوند اشتغال داشته باشد ، زیرا نزدیک ترین حالت بنده به خدا همان لحظاتی است که در سجده با خدا خلوت می کند . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۷۰۷) .

۳۸- هنگام رکوع و سجود تکبیر بگو

قال ابو جعفر - علیه السلام -

اذا اردت ان ترکع و تسجد فارفع یدیک فکبر ثم ارکع واسجد

هرگاه خواستی به رکوع یا سجده بروی ، دو دستت را بلند کن ، و تکبیر بگو آنگاه به رکوع یا سجده برو . (اصول وافی ، ج ۸ ، ص ۷۰۲) .

۳۹ - تقرب به وسیله رکوع و سجود

قال علی - علیه السلام -

تقرب الی الله سبحانه بالسجود و الرکوع و الخضوع لعظمته والخشوع

به وسیله سجده و رکوع و خضوع و خشوع در برابر عظمت خدا به او تقرب جوی . (غرر الحکم ، ص ۳۵۶) .

۴۰ - دعا کردن در رکوع و سجود

عن سعید بن یسار قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - ادعوا و انا راکع او ساجد ؟ قال - علیه السلام - نعم ادع و انت ساجد فان اقرب ما یکون العبد الی الله و هو ساجد ، ادع الله لدنیاک و اخرتک

سعید بن یسار گوید از امام صادق (ع) پرسیدم در رکوع و سجده می توانم دعا کرده ، از خدا حاجت بخواهم ؟ حضرت فرمود آری ، به خصوص در حال سجده دعاکن ؛ زیرا سجده نزدیکترین حالت بنده به خداست و در سجده برای دنیا و آخرت دعا کن . (میزان الحکمه ، ج ۴ ، ص ۳۸۱) .

۴۱ - رکوع و سجود کامل

قال رسول الله - صلی الله علیه وآله -

فاذا هو اتم رکوعها و سجودها و اتم سهامها صعدت الی السماء لها نور یتلاءئو و فتحت لها ابواب السماء و تقول حافظت علی حفظک الله و تقول الملائکه صلی الله علی صاحب هذه الصلوه و اذا لم يتم سهامها صعدت و لها ظلمه و غلق ابواب السماء دونها و تقول ضیعتنی ضیعتک الله و ضرب بها وجهه .

زمانی که نماز گزار رکوع و سجود نمازش را کامل به جا می آورد و قسمتهای نماز را که کامل کرد (این نماز) به آسمان صعود می کند ، در حالی که نور از او تلاءئو میکند و ابواب آسمان برای او گشوده می شود و (خطاب به او) می گوید مرا محافظت کردی خدایت محافظت کند و ملائکه گویند درود بر صاحب این نماز و زمانی که قسمتهای نماز کامل گزارده نشود (به آسمان) صعود می کند در حالی که تاریک

و ظلمانی است و ابواب آسمان به رویش بسته می شود (و خطاب به نمازگزار) می گوید ضایع کردی مرا ، خدا تو را ضایع کند در این حال نماز را به چهره این نمازگزار می زنند . (مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۳) .

۴۲ - حرام شدن آتش بر جسم نمازگزار

قال الباقر - علیه السلام -

فما من مؤمن یوافق تلك الساعة ان یكون ساجدا او راكعا او قائما الا حرم الله جسده على النار هیچ مؤمنی نیست که در چنین وقت نماز در حال سجود و یا رکوع یا قیام باشد ، مگر این که خدا جسمش را بر آتش حرام کرده است . (جامع احادیث الشیعه ، ج ۴ ، ص ۲۷) .

۴۳ - رکوع و سجود به صورت نیکو

قال الصادق - علیه السلام -

اتقوا الله واحسنوا الركوع و السجود و كونوا اطوع عباد الله فانكم لن تنالوا ولايتنا الا بالورع

از خدا پروا کنید و رکوع و سجود را نیکو به جای آورید ، و مطیع ترین بندگان خدا باشید ، زیرا شما ولایت ما را در نمی یابید ، مگر با ورع . (بحار الانوارت ج ۸۵ ، ص ۱۰۴) .

۴۴ - ذکر صلوات در رکوع و سجود

قال الباقر - علیه السلام -

من قال فی ركوعه و سجوده و قیامه (اللهم صل علی محمد و آله محمد) كتب الله له ذلك بمثل الركوع و السجود والقیام

هر کس که در رکوع و سجود قیام خود بگوید (اللهم صل علی محمد و آل محمد) خداوند متعال ثواب آن را مانند ثواب رکوع و سجود و قیام برای او می نویسد . (ثواب الاعمال ، ص ۶۱) .

قال الرضا - علیه السلام -

ان رجلا- من اصحاب علی - علیه السلام - یقال له قیس كان یصلی فلما صلی ركعه اقبل اسود قصار فی موضع السجود فلما نحى جینه عن موضعه تطوق الاسود فی عنقه ثم انساب فی قمیصه

مردی از اصحاب علی (ع) که به او قیس می گفتند به نماز ایستاد وقتی رکعتی خواند ، ناگهان مار سیاهی آمد و در موضع سجده قیس قرار گرفت قیس با بی توجهی کامل به رکوع و سجود رفت وقتی پیشانی از موضع سجده برداشت مار به گردن قیس پیچید سپس از یقه وارد پیراهن او شد ، ولی این بنده صالح خدا که حقیقت نماز را دریافته بود به نمازش ادامه داد و

آسیبی هم از مار ندید. (بحارالانوار، ج ۸۴، ص ۲۴۶)

۴۵ - رکوع و سجود ناقص

قال الباقر - عليه السلام -

بينما رسول الله -صلى الله عليه وآله - جالس في المسجد اذ دخل رجل فقام يصلي فلم يتم ركوعه ولا سجوده ، فقال رسول الله - صلى الله عليه وآله - نقر كنقر الغراب ، لئن مات هذا و هكذا صلاته ليموتن على غير ديني

رسول خدا -صلى الله عليه وآله - در مسجد نشسته بود مردی وارد گردید و به نماز و رکوع و سجود را به طور کامل انجام نداد پیامبر فرمود رکوع و سجود او) به نوک زدن کلاغ شبیه است اگر این مرد بمیرد و نمازش بدین شکل باشد ، به چیزی غیر از دین من مرده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۱) .

۴۶ - اجتناب از فکر و خیال در رکوع و سجود

قال ادریس - عليه السلام -

إذا دخلتم في الصلاة فاصرفوا لها خواطرکم و افکارکم و ادعوا الله دعاء طاهرا متفرغا وسلوه مصالحکم و منافعکم بخضوع و خشوع و طاعة و استكانه و اذا ركعتم و سجدتم فابعدوا عن نفوسکم افکار الدنيا و هواجس السوء و افعال الشر ، و اعتقاد المکر ، و ماكل السحت ، و العدوان ، و الاحقاد ، و اطرحوا ، بینکم ذلك كله

هرگاه به نماز وارد شدید ، خاطر و افکارتان را به نماز اختصاص دهید (و به چیزی غیر از نماز نیندیشید) و از خدا بخواهید و دعا کنید ، دعایی پاک در حالی که از همه چیز غیر از خدا فارغ باشید . و با خضوع و خشوع و اطاعت و استعانت مصالح و منافع خود را از خداوند در خواست نمایید و هنگام رکوع و سجود ، افکار دنیوی و خیالات باطل و

ناشایسته و زشتیها را از جانتان دور کنید عقیده ناسالم و مکارانه نداشته باشید . از غذای حرام بپرهیزید دشمنی و کینه توزی و حسد را از خود دور کنید تمام این بدیها و زشتیها را از خود دور کنید و دنبال خیالات باطل نروید . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۲) .

۴۷- رکوع و سجود ناقص

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ولاصلاه لمن لا يتم ركوعها و سجودها

نمازگراری که رکوع و سجودش را ناقص انجام دهد ، آن نمازش ، نماز نیست . (بحارالانوار ، ج ۲۹ ، ص ۱۹۸) .

۴۸- رکوع و سجده طولانی

قال الصادق - عليه السلام -

وعليكم بطول الركوع و السجود فان احدكم اذا طال الركوع و السجود يهتف ابليس من خلفه فقال يا ويلتاه ! اطاعوا و عصيت و سجدوا و ابيت

بر شما باد به طول رکوع و سجده ، که هر گاه یکی از شما رکوع و سجودش طول بکشد شیطان به دنبال او فریاد می زند و ای بر من ! او اطاعت کرد و من معصیت کردم او سجده کرد و من سرباز زدم . (بحارالانوار ، ج ۸۷ ، ص ۱۹۹ ، مواظب العدديه ، ص ۲۴۲) .

۴۹- رکوع و سجود بهترین عبادت

قال علي - عليه السلام -

نعم العباده السجود و الركوع

سجود و رکوع در پیشگاه الهی ، خوب عبادتی است . (تصنیف غررالحکم ، ص ۱۷۵ ،) .

۵۰- عادت به رکوع و سجود

قال الصادق - عليه السلام -

لا تنظروا الى طول ركوع الرجل و سجوده ، فان ذلك شىء اعتاده فلو تركه استوحش لذلك ولكن انظروا الى صدق حديثه و اداء امانته

به رکوع و سجده های طولانی افراد نگاه نکنید ، زیرا ممکن است به آن عبادت کرده باشند ، و برای او یک امر عادی شده باشد ؛ و اگر آن را ترک کنند وحشت کنند ، بلکه راستگویی و امانتداری او را بنگر تفسیر نورالثقلین ، ج ۱ ، ص ۴۹۶ ، ص (۱۰۵) .

۵۱ - ناءثیر طولانی رکوع و سجود

قال علی - علیه السلام -

لا یقرب من الله سبحانه الا کثره السجود و الركوع

چیزی جز کثرت سجود و رکوع ، شخص را به تقرب خداوند سبحان نرساند . (تصنیف غرر الحکم ، ص ۱۷۵) .

۵۲ - شرایط پنج گانه نماز

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

بنیت الصلاه علی اربعه اسهم ، سهم منها اسبغ الوضوء و سهم منها الركوع و سهم منها السجود و سهم منها الخشوع ، و اذا لم يتم سهامها صعدت و لها ظلمه و غلقت ابواب السماء دونها ، و تقول ضیعتنی ضیعتک الله ، و یضرب الله بها وجهه

نماز دارای چهار سهم است (و بدون اینها کامل نمی شود)

- وضوی کامل ساختن

- رکوع (با طمأنینه)

- سجود (با طمأنینه)

- و خشوع ...

و چون یکی از این شرایط پنج گانه در نماز رعایت نشود ، این نماز ، تاریک و بی فروع به آسمان برده می شود و فرشتگان درهای آسمان را بر آن می بندند و نماز را به زمین باز می گردانند ، در این هنگام خطاب به صاحب خود می گوید مرا ضایع و تباه کردی ، خدای تو را تباه کند و سپس آن فرشته نماز را به صورت صاحبش می زند . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۶۴) .

۵۳ - رکوع و سجود صحیح

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اتانی جبرئیل من عندالله - تبارک و تعالی - فقال یا محمد ان الله - عزوجل - یقول انی افترضت علی امتک خمس صلوات من

اوفى بهن على وضوئهن و موافيهن و ركوعهن و سجودهن كان له بهن عند ان ادخله بهن الجنه ، و من لقيني قد انتقص من ذلك شيئا فليس له عني عهد ، ان شئت عذبتة ، وان شئت رحمته

جبرئيل از سوى خدای بزرگ ، بر من فرود آمد و گفت ای محمد ! خداوند -

تبارک و تعالی - می فرماید من بر امت تو پنج نماز واجب گردانیدم ، که اگر کسی آن ها را با وضو و وقت رکوع و سجود درست ادا نماید ، او را بر من پیمانی (حق)

است که او را به بهشت برم و کسی که مرا ملاقات کند ، در حالی که از این شرایط (نماز) چیزی کم باشد ، مرا با او پیمانی نیست و اگر خواستم ، او را عذابش می کنم ، و اگر خواستم ، او را مورد مهر خویش قرار می دهم . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۱ ، ج ۱۸۸۸۰) .

۵۴ - نتیجه رکوع و سجود مؤمن

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

فما من مؤمن يوافق تلك الساعه ان يكون ساجدا او راكعا او قائما الا حرم الله جسده على النار

هر مؤمنی در حال رکوع یا سجود یا قیام مشغول باشد ، خداوند سبحان جسدش را بر آتش جهنم حرام می گرداند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۸) .

۵۵ - دوری از صفات رذیله در رکوع و سجود

فی صحف ادریس

إذا دخلتم فی الصلاة فاصرفوا لها خواطرکم و افکارکم و ادعوا الله دعاء طاهرا متفرغا و سلوه مصالحم و منافعکم بخضوع و خشوع و طاعه و استکانه ، و اذا رکعتم و سجدتم فابعدوا عن نفوسکم افکار الدنيا و هو اجس السوء ، و افعال الشر ، و اعتقاد المکر ، و ماء کل السحت ، و العدوان و الاحقاد ، و اطرحوا بینکم ذلک کله

چون به نماز می پردازید ، تمامی اندیشه و فکرتان را متوجه آن کنید و با فراغت بال (از امور دنیا) به درگاه خداوند دعا کنید و با خضوع و خشوع ، فرمانبرداری و دل شکسته آن که مصلحت شما در آن از او بخواهید و چون به رکوع و سجده رفتید ، دنیا و دوستی ، کارهای بشر ، اندیشه فریب کاری ، حرام خوردن ، تعدی به دیگران و کینه را از خود دور کنید (و بادلای پاک و فارغ از شر و کینه به درگاه خدا روید) . (بحار الانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۵۳) .

۵۶ - رحمت خدا در رکوع و سجود

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

إذا قام العبد فی صلاته ذر البر علی رءسه ، حتی یرکع ، فاذا رکع علتہ رحمه الله حتی یسجد و الساجد یسجد علی قدمی الله فلیسأل و لیرغب

آنگاه که بنده در نمازش برخیزد ، نیکی بر سرش افشاندہ می شود تا بہ رکوع برود و چون بہ رکوع رفت ، رحمت خدا او را احاطہ می کند تا بہ سجده برود و سجده کننده بر روی پاهای خداوند افتادہ است از این رو ، باید از او بخواهد و بہ آنچه نزد او

است ، دل نبندد . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۹ ، ح ۱۸۹۲۴) .

۵۷- فلسفه ذکر رکوع و سجود

عن هشام بن الحکم عن ابی الحسن موسی - علیه السلام - قال

قلت له لای عله یقال فی الركوع (سبحان ربی العظیم و بحمده) و یقال فی السجود (سبحان ربی الاعلی و بحمده) قال یا هشام ان الله لما اسرى بالنبی صلی الله علیه وآله - و كان من ربه كقاب قوسین او ادنی رفع له حجاب من حجه فكبر رسول الله - صلی الله علیه وآله - سبعا حتی رفع له سبح حجب ، فلما ذكر ما رآی من عظمه الله ارتعدت فرائضه فانبرك علی ركبتیه و اخذ یقول (سبحان ربی العظیم و بحمده) فلما اعتدل من ركوعه قائما و نظر الیه فی موضع اعلی من ذلك الموضع خر علی وجهه و جعل یقول (سبحان ربی الاعلی و بحمده) فلما قال سبع مرات سكن ذلك الرعب فلذلك جرت به السنه

هشام بن حکم از امام موسی کاظم (ع) پرسید چرا در رکوع (سبحان ربی العظیم و بحمده) و در سجده (سبحان ربی الاعلی و بحمده) گفته می شود؟ فرمود ای هشام! چون خدای تبارک و تعالی پیامبر (ص) را به معراج برد و آن حضرت به پروردگارش به اندازه (قاب قوسین او ادنی) نزدیک گشت حاجبی از حجابهایش را از پیش او به کنار زد و از این رو ، رسول خدا (ص) هفت تکبیر گفت تا اینکه هفت حجاب به کنار رفت . پس از آن که این دیدنی ها در ذهن پیامبر (ص) یادآوری

شد، رگهای گردنش به لرزه افتاد و دست‌ها را به زانو گذاشت و شروع کرد به گفتن (سبحان ربی العظیم و بحمده) وقتی از حالت رکوع برخاست و نگاه کرد و به جایگاه بالا-تری از آنچه دیده بود نگریست روی زمین افتاد و گفت (سبحان ربی الاعلی و بحمده) وقتی این جملات را هفت بار تکرار کرد، حالت رعب از او برطرف گردید از این رو، سنت بر این جاری شد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۳).

۵۸ - علت تسبیح در رکوع و سجود

قال الرضا - علیه السلام -

فان قال فلم جعل التسبیح فی الركوع و السجود قیل لعل منها ان یکون العبد مع خضوعه و خشوعه و تعبده و تورعه و استکانتہ و تذله و تواضعه و تقربه الی ربه مقدسا له ممجدا مسبحا معظما شاکرا لخالقه و رازقه، فلا یذهب به الفکر و الامانی الی غیر الله اگر کسی بگوید چرا دستور تسبیح در رکوع و سجود داده شده؟ در پاسخ گفته می‌شود علت‌هایی دارد، از جمله این که بنده در برابر خدا، خضوع و خشوع و تعبد و ورع و آرامش و خواری و فروتنی نماید و تقربش به سوی خدا باشد، و او را تقدیس و تسبیح و تمجید و تعظیم نماید، و سپاس‌گزار آفریننده و روزی دهنده خود باشد و اندیشه و فکر و آرزوهایش وی را به سوی غیر خدا نکشاند. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۰۱).

۵۹ - گفتن ذکر رکوع و سجود از آیه قرآن

قال الصادق - علیه السلام -

سبح فی رکوعک ثلاثا تقول (سبحان ربی العظیم و بحمده) ثلاث مرات، و فی السجود ثلاث مرات (سبحان ربی الاعلی و بحمده) لآن الله - عزوجل - لما انزل علی نبيه (فسبح باسم ربک العظیم) قال النبی -صلى الله علیه وآله - اجعلو فی رکوعکم، فلما انزل الله (سبح اسم ربک الاعلی) قال اجعلوها فی سجودکم فان قلت (سبحان الله سبحان الله سبحان الله) اجزاک و تسبیحه، واحده تجزی للمعتل و المریض و المستعجل

در رکوعت سه بار خدا را چنین بگو (سبحان ربی العظیم و بحمده) و در سجده سه بار (سبحان

ربی الاعلی و بحمدہ) زیرا وقتی خداوند بر پیامبرش آیہ (فسیح باسم ربک العظیم) را نازل فرمود پیامبر (ص) فرمود آن را در سجده بگویند و وقتی (سیح اسم ربک الاعلی) را نازل کرد ، پیامبر دستور داد آن را در سجده بگویند و اگر بگویی (سبحان الله سبحان الله سبحان الله ،) کافی است و یک تسبیح برای شخص معذور و بیمار و کسی که عجله دارد ، کفایت می کند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۱۶) .

۶۰ - مراقبت از رکوع و سجود

کتب امیرالمؤمنین - علیه السلام - الی محمد بن ابی بکر

انظر رکوعک و سجودک ، فان النبی -صلى الله عليه وآله - كان اتم الناس صلاه و احفظهم لها و كان اذا ركع قال (سبحان ربی العظیم و بحمدہ) ثلاث مرات و اذا رفع صلبه قال (سمع الله لمن حمدہ اللهم لك الحمد ملء سمواتك و ملء ارضك و ملء من شئت من شیء) فاذا سجد قال (سبحان ربی الاعلی و بحمدہ) ثلاث مرات

امام علی (ع) به محمد بن ابوبکر نوشت به رکوع و سجودت بنگر و مراقب آن باش زیرا پیامبر (ص) بهتر از همه مردم نماز را به اتمام می رساند و آن را حفظ می رکرد و وقتی به رکوع می رفت سه بار می گفت (سبحان ربی العظیم و بحمدہ) و وقتی که از رکوع برمی خاست ، می گفت (سمع الله لمن حمدہ ، الله لك الحمد ملء سمواتك و ملء ارضك و ملء ما شئت من شیء) (خداوند می

شود کسی را که او را ستایش می کند . خدایا ! به اندازه ظرفیت آسمانهایت و زمین ، و به اندازه ظرفیت هر چه می خواهی ، تو را سپاس) و وقتی به سجده می رفت ، سه بار میگفت (سبحان ربی الاعلی و بحمده) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۴) .

۶۱ - رکوع و سجود امام صادق - علیه السلام -

روی ابان بن تغلب

انه عد علی الصادق - علیه السلام - فی الركوع و السجود ستین تسبیحه

ابان بن تغلب تسبیح امام صادق (ع) را در رکوع و سجودش شماره کرد ، که شصت تسبیح بود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۹) .

۶۲ - رکوع و سجود صحیح و کامل

قال الصادق - علیه السلام -

إذا احسن المؤمن عمله ضاعف الله عمله لكل حسنة سبع مائة و ذلك قول الله تبارك و تعالی (والله يضاعف لمن يشاء) فإحسنا أعمالكم التي تعملونها لثواب الله ، فقلت له و ما الاحسان ؟ قال فقال إذا صليت فاسحن ركوعك و سجودك و إذا صمت فتوق كل ما فيه فساد صومك و إذا حججت فتوق ما يحرم عليك في حجك و عمرتك قال و كل عمل تعلمه فليكن نقيا من الدنس

آنگاه که مؤمن عملش را درست به جای آورد ، خداوند عمل او را چند برابر می کند و برای هر حسنه ای هفتصد برابر پاداش می دهد ، چرا ، که خداوند فرمود (و خداوند برای هر کسی که بخواهد می افزاید) پس اعمالی که برای پاداش خدا انجام می دهید ، درست به جای آورید ، راوی گوید پرسیدم احسان چیست ؟ فرمود هنگامی که نماز می خوانی ، رکوع و سجود را درست انجام بده ، و وقتی روزه می گیری ، از هر چیزی که آن را تباه می سازد ، خود را نگاه دار ، و هنگامی که حج می گذاری ، از هر چیزی که در حج و عمره بر تو حرام است پرهیز کن ، و در ادامه نیز فرمود هر عملی

که انجام می دهی ، باید از هر پلیدی پاک بماند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۱۶) .

۶۳ - تعداد تسبیح در رکوع و سجود

قال الصادق - علیه السلام -

اقل ما يجب من التسبیح فی الركوع و السجود فتلايت تسبیحات لابد منها یكون فی خمس صلوات مائه و ثلاث و خمسون تسبیحه ففی الظهر ست و ثلاثون ، و فی العصر ست و ثلاثون و فی المغرب سبع و عشرون و فی المعتمه ست و ثلاثون و فی الفجر ثمان عشره

کمترین چیزی که در تسبیح رکوع و سجود لازم است گفتن سه بار ، تسبیح است و باید آنها را گفت که در پنج نماز ، یک صد و پنجاه و سه تسبیح گفته می شود . پس در نماز ظهر ، سی و شش و در نماز عصر سی و شش و در نماز مغرب ، بیست و هفت در نماز عشاء ، سی و شش و در نماز صبح ، هیجده بار گفته خواهد شد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۱۷) .

۶۴ - دست برداشتن از موضع رکوع و سجود

عن علی بن جعفر عن اخیه موسی بن جعفر - علیه السلام -

ساءلته عن الرجل یكون راكعا او ساجدا فیحکة جسده هل یصلح له ان یرکع یده من رکوعه او سجوده فیحکة مما حکة ؟ قال لا باءس ، اذا شق علیه ، و البصر الی ان یفرغ افضل

کسی در حال رکوع یا سجود بعضی از جاهای بدنش می خارد ، آیا درست است که دستش را از رکوع یا سجود بردارد و همان محل را بخارد ؟ فرمود اشکالی ندارد ، وقتی که بر او سخت است ولی اگر صبر کند ، تا از آن فارغ شود ، بهتر است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۱۹) .

۶۵ - سیره امام صادق (ع) در رکوع و سجود

روی معاویه بن وهب قال

راءیت ابا عبدالله - علیه السلام - یرفع یدیه اذا رکع و اذا رفع رءسه من الركوع و اذا سجد و اذا رفع رءسه من السجود ، و اذا اراد السجود للثانید و روی ابن مسکان عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال یرفع یدیه کلما اهوی الی الركوع و السجود و کلما رفع رءسه من رکوع و سجود و قال هی العبودیه

معاویه بن وهب گوید امام صادق (ع) را دیدم که دستها را هنگامی که به رکوع می رود و سر بر می دارد و موقعی که به سجده می رود و هنگامی که از سجده سر بر میدارد و آنگاه که به سجده دوم می رود ، بلند می کند و ابن مسکان از امام صادق (ع) روایت کرده که فرمود هر وقت نماز گزار به رکوع و سجود می رود و هنگامی که از رکوع و

سجود سر بر میدارد، دستها را بلند کند. و بعد فرمود این بندگی است. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۴).

۶۶- نائیر رکوع و سجود طولانی

عن ابی اسامه قال سمعت ابا عبد الله - عليه السلام - يقول

عليكم بتقوى الله و الورع ، والاجتهاد ، و صدق الحديث و اداء الامانه و حسن الجوار ، و كونوا دعاه الى انفسكم بغير السنتكم و كونوا زينا ولا تكونوا شينا ، و عليكم بطول السجود و الركوع فان احدكم اذا اطال الركوع و السجود ، يهتف ابليس من خلفه وقال يا ويلتاه اطاعوا و عصيت و سجدوا و ابیت

ابو اسامه گوید از امام صادق (ع) شنیدم که می فرمود بر شما باد به تقوای الهی و ورع و اجتهاد و درستی در گفتار و ادای امانت و حسن همجواری مردم را به غیر زبان (و یا عمل) به سوی خود بخوانید و زینت ما باشید و ننگ ما نباشید. سجده و رکوع را طولانی کنید که هر گاه یکی از شما رکوع و سجود را طولانی کند، ابلیس از پشت سرش فریاد می زند ای وای بر من! اینان اطاعت کردند و من گناه کردم و سجده کردند و من نکردم. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۳۶).

۶۷- توقف زیاد در رکوع و سجود

قلت لآبى جعفر - عليه السلام -

ایهما افضل فى الصلاه كثره القراءه او طول البث فى الركوع و السجود؟ قال فقال كثره اللبث فى الركوع و السجود فى الصلاه افضل ، اما تسمع لقول الله تعالى (فاقرؤا ما تيسر منه و اقيموا الصلاه) انما عنى باقامه الصلاه طول البث فى الركوع و السجود ، قلت فاءيهما افضل كثره القراءه او كثره الدعا؟ فقال الدعاء افضل ، اما تسمع لقول الله لنبیه صلى الله عليه وآله - (قل

يعبؤ بكم ربى لولا دعاؤكم)

ابوجعفر (ع) را گفتم کدام یک در نماز بهتر است زیاد خواندن قرآن یا افزودن زمان رکوع و سجود؟ فرمود توقف زیاد در رکوع و سجود نماز بهتر است، مگر قول خدای بزرگ را نشنیده ای که فرمود (هرآنچه از آن برایتان میسر بود، بخوانید و نماز را به پای دارید) که منظور از اقامه نماز طول دادن به رکوع و سجود است (راوی گوید) پرسیدم کدامیک افضل است کثرت خواندن قرآن یا دعاء؟ آن حضرت فرمود کثرت دعا بهتر است مگر، قول خدا را خطاب به پیامبرش نشنیده ای که فرمود (ای پیامبر! به آنان بگو اگر دعای شما نبود، خداوند چه عنایتی به شما داشت؟). (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۱۷).

۶۸ - سه تسبیح در رکوع و سجود

عن اسحاق بن عمار قال

سمعت ابا عبد الله - عليه السلام - يعظ اهله و نساءه و هو يقول لهن لا تقلن في ركوعكن و سجودكن اقل من ثلاث تسبيحات فانكن ان فعلتن لم يكن احسن عملا منكن

اسحاق بن عمار می گوید در حالی که امام صادق (ع) کسان و همسران خود را موعظه می کرد، شنیدم، که به آنان فرمود کمتر از سه تسبیح در رکوع و سجودتان نگویید، و اگر چنین است (کمتر بگویید) کار خوبی از سوی شما انجام نشده (کنایه از آیه قرآن است که می فرماید (احسن عملا)). (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۲۰).

فصل سی و دوم ارکان نماز سجده

آیات

۱ - سجده آسمان و زمین

ولله يسجد من فى السموات و الارض طوعا و كرها و ضلالهم بالغدو و الاصال

همه آنها که در آسمان و زمین هستند از روی اطاعت یا اکراه و همچنین سایه های آنها هر صبح و عصر برای خدا سجده می کنند. (سوره رعد، آیه ۱۵).

۲ - سجده فقط در مقابل خداوند

ومن آياته الليل و النهار و الشمس و القمر لا تسجدوا للشمس و لا للقمر و اسجدوا لله الذى خلقهن ان كنتم اياه تعبدون

و از جمله آیات قدرت الهی، خلقت شب و روز و خورشید و ماه است و نباید هرگز پیش خورشید، و ماه سجده برید (که مخلوقی مانند شما هستند) بلکه اگر به حقیقت خدا را پرستید خدایی را که خورشید و ماه آفریده است سجده و پرستش کنید (اینجا سجده واجب است). (سوره فصلت، آیه ۳۷).

۳ - سجده برای خداوند

الایسجدوا لله الذی یرج الخب ء فی السموات والارض و یعلم ما تخفون و تعلنون

چرا برای خداوند سجده نمی کنند که آنچه در آسمانها و زمین پنهان است خارج می کند؟ و آنچه را مخفی می کنید و آشکار نمی سازید، می داند؟ (سوره نمل، آیه ۲۵).

۴ - سجده بر خاک

قل امنوا به او لاتؤمنوا ان الذین اوتوا العلم من قبله اذا يتلى عليهم یخرون للاذقان سجدا

بگو چه شما ایمان بیاورید و چه نیاورید، آنها که پیش از این علم و دانش به آنان داده شده هنگامی که (این آیات) بر آنها خوانده می شود به خاک می افتند و سجده می کنند. (سوره اسراء، آیه ۱۰۷).

۵ - سجده همه خلائق

الم تر ان الله یسجد له من فی السموات و من فی الارض و الشمس و القمر و النجوم و الجبال و الشجر و الدواب و کثیر من الناس و کثیر حق علیه العذاب

آیا ندیدی که سجده می کنند برای خداوند تمام کسانی که در آسمانها و زمین هستند و همچنین خورشید و ماه و ستارگان و کوهها و درختان و جنبندگان، و بسیاری از مردم امام بسیاری ابا دارند و فرمان عذاب درباره آنها حتمی است. (سوره حج، آیه ۱۹).

۶ - مساجد از آن خداست

ان المساجد لله فلا تدعوا مع الله احدا

و این که مساجد از آن خدا است، در این مساجد احدی را با خدا نخوانید. (سوره جن، آیه ۱۸).

۷ - سجده فرشتگان

ولله یسجد ما فی السموات و ما فی الارض من دابه و الملائکه و هم لایستکبرون

(نه تنها سایه ها بلکه) تمام آنچه در آسمانها و در زمین از جنبندگان وجود دارد و همچنین فرشتگان برای خدا سجده می کنند و هیچ گونه تکبری نمی ورزند. (سوره نحل، آیه ۴۹).

۸ - شاهد اعمال

الذی یریک حین تقوم ، و تقبلک فی الساجدین

همان کسی که تو را به هنگامی که (برای عبادت) برمی خیزی ، می بیند و حرکت تو را در میان سجده کنندگان مشاهده می کند . (سوره شعراء ، آیات ۲۱۹ و ۲۱۸) .

۹ - سجده و پرستش برای خدا

فاسجدوا لله و اعبدوا

برای خدا سجده کنید و او را پرستش نمایید . (سوره نجم ، آیه ۶۲) .

۱۰ - سجده و دوری از تکبر

انما یؤ من بایاتنا الذین ذکرنا بها خروا سجدا و سبحوا بحمدربهم و هم لا یتکبرون

تنها کسانی که آیات ما ایمان می آورند که هر وقت این آیات به آنها یادآوری شود به سجده می افتند و تسبیح و حمد پروردگارشان را به جای می آورند و تکبر نمی کنند . (سوره سجده ، آیه ۱۵) .

۱۱ - سجده خاضعانه مخلوقات

اولم یروا الی ما خلق الله من شیء یتفیؤا ضلاله عن الیمین و الشمال سجدا لله و هم داخرون

آیا آنها مخلوقات خدا را ندیدند ، که چگونه سایه هایشان از راست و چپ حرکت کردند و با خضوع برای خدا سجده می کنند . (سوره نحل ، آیه ۴۸) .

۱۲ - سجده پیامبر (ص) و یارانش

محمد رسول الله -صلی الله علیه و آله - و الذین معه اشداء علی الکفار رحماء بینهم تریمهم رکعا سجدا یتتغون فضلا من الله و رضوانا سیماهم فی وجوههم من اثر السجود

محمد فرستاده خدا است و کسانی که با او هستند در برابر کفار سر سخت و شدید و در میان خود مهربانند ، پیوسته آنها را در حال رکوع و سجود می بینی ، آنها همواره فضل خدا و رضای او را می طلبند ، نشانه آنها در صورتشان از اثر سجده نمایان است . (سوره فتح ، آیه ۲۹) .

۱۳ - سجده برای خداوند رحمان

و اذا قیل لهم اسجدوا للرحمن قالو و ما الرحمن انسجد لمانا مرنا و زادهم نفورا

و وقتی که به آن‌ها گفته شود برای خداوند رحمان سجده کنید می‌گویند رحمان چیست؟! (ما اصلا رحمان را نمی‌شناسیم) (ما برای چیزی سجده کنیم که تو به ما دستور می‌دهی (این سخن را می‌گویند) و بر نفرشتان افزوده می‌شود! (سوره فرقان، آیه ۶۰).

۱۴ - سجده و رستگاری

يا ايهاالذین امنوا ارکعوا و اسجدوا و اعبدوا ربکم و افعلوا الخیر لعلکم تفلحون

ای اهل ایمان! در برابر خدا رکوع و سجود به جای آرید و حضرتش را در تمامی شئون حیات بنده و فرمانبردار باشید و هر کار خیری را انجام دهید تا به رستگاری و فلاح و پیروزی و نجات برسید. (سوره حج، آیه ۷۷).

۱۵ - مخالفت ابلیس از سجده بر آدم

واذا قلنا للملائکه اسجدوا لادم فسجدوا الا ابلیس ابی و استکبر و کان من الکافرین

و هنگامی که به فرشتگان گفتیم برای آدم سجده و خضوع کنید، همگی سجده کردند جز شیطان، که سر باز زدند و تکبر ورزید، (و به خاطر نافرمانی و تکبر) از کافران شد. (سوره بقره، آیه ۳۴).

۱۶ - اثر سجده

واسجد و اقترب

سجده نما و به خدا تقرب جوی. (سوره علق، آیه ۱۹).

۱۷ - حضرت مریم (س) و سجده برای خداوند

یا مریم اقتنی لربک و اسجدی و ارکعی مع الراجعین

ای مریم فرمانبردار خدا باش و سجده برای حضرت حق به جای آر و با اهل رکوع و عبادت به رکوع و بندگی برای پروردگارت برخیز. (سوره آل عمران، آیه ۴۳).

۱۸ - سجده در دل شب

والذین یتتوون لربهم سجدا و قیاما

کسانی که شب را برای پروردگارشان در حال سجده و قیام بیتوته می‌کنند. (سوره فرقان، آیه ۶۴).

۱۹ - تسبیح و سجده برای خدا در شب

و من اللیل فاسجد له و سبحه لیلا طویلا

و در شبانگاه برای او سجده کن ، و مقداری طولانی از شب او را تسبیح گوی . (سوره دهر ، آیه ۲۶) .

احادیث

۲۰ - قال الصادق - علیه السلام -

السجود منتهی العباده من بنی آدم

سجده ، نهایت عبادت فرزندان آدم است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۴) .

۲۱ - سجده در خلوت

قال الصادق - علیه السلام -

ان العبد اذا اطال السجود حیث لایراه احد ، ثال الشیطان واویلاه اطاعوا و عصیت و سجدوا و ابیت

چون بنده ای در جایی که کسی او را نبیند ، سجده خود را طولانی کند ، شیطان می گوید وای بر من ! زیرا اینان فرمان حق بردند و من عصیان ورزیدم ، و اینها سر بر سجده نهاده و من سرپیچی کردم . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۳) .

۲۲ - نورانیت به وسیله سجده

قال الصادق - علیه السلام -

وجدت النور فی البكاء و السجده

نورانیت (دل و صورت) را در گریه و سجده (برای خدا) یافتم . (اسرار الصلوه ، ص ۴۲۹ ، چاپ بیروت) .

۲۳ - تفسیر سجود

سئل امیرالمؤمنین - علیه السلام - عن معنی السجود ، فقال

معناه منها خلقتنی یعنی من التراب ، و رفع رءسک من السجود معناه منها اخرجتنی و السجده الثانیه و الیها تعیدنی ، و رفع رءسک من السجده الثانیه و منها تخرجنی تاره اخری و معنی قوله سبحانه ربی الاعلی فسبحان انفه لله ربی و خالقی ، و الاعلی ای علا و ارتفع فی سماواته حتی صار العباد کلهم دونه و قهرهم بعزته و من عنده التدبیر و الیه تعرج المعارج

از امیرالمؤمنین (ع) معنی و تفسیر سجود را پرسیدند ، حضرت فرمود معنای سجود این است که خدایا ! مرا از خاک آفریدی و چون سر از سجده برداری ، بدین معنا است که مرا از بین برانگیختی و چون مجددا سر به سجده نهی ، یعنی این که دوباره مرا به زمین باز خواهی گرداند و سر برداشتن از سجده دوم یعنی یاین که مرا مجددا از زمین برمی انگیزی و معنای (سبحان ربی الاعلی) چنین است خداوند خالق و پروردگار من منزّه است از صفات ناپسند و او در ملکوت خود علو و رفعت دارد ، تاجایی که بندگان همگی تحت امر و مقهور عزت اویند و اوست که تدبیر امور بندگان ، آسمان و زمین می کند و همه به سوی او عروج و پرواز می کنند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۳)

۲۴ - طولانی کردن سجده

قال علی - علیه السلام -

اطيلوا السجود فما من عمل اشد على ابي من ان يري ابن ادم ساجدا لانه امر بالسجود فعصى

سجده را طولانی کنید که هیچ عملی بر ابلیس گرانتر از این نیست که انسان را در حال سجده ببینید ، زیرا خداوند او را امر به سجده کرد و او سر برتافت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۱) .

۲۵ - سنت توأین

قال الصادق - علیه السلام -

عليك بطول السجود فان ذلك من سنن الاوابين

سجده را طولانی کن ، زیرا طولانی کردن سجده سنت اوأین (بسیار توبه کنندگان) است .

(بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲) .

۲۶ - ضمانت بهشت

ان قوما اتورسول الله -صلى الله عليه وآله - فقالوا

يا رسول الله ! اضمن لنا على ربك الجنة ، قال فقال على ان تعينوني بطول السجود

گروهی نزد پیامبر خدا (ص) آمدند و عرضه داشتند یا رسول الله ! بهشت را برای ما ضمانت کن . حضرت فرمود شما با سجده های طولانی مرا در این کار یاری کنید . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۴) .

۲۷ - قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اذا اردت ان يحشرك الله - عزوجل - معي فاطل السجود بين يدي الله الواحد القهار

چون خواهی که خداوند تو را با من محشور گرداند ، در پیشگاه حق تعالی سجده هایت را طولانی کن . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۴) .

۲۸ - پاداش هر سجده

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اعلم انك لا تسجدوا لله سجده الا رفع الله لك بها درجه و حط عنك بها خطيئه

بدان که هر گاه خدا را یک بار سجده کنی ، خداوند برای آن سجده یک درجه بر مقامت بیفزاید و گناهی از تو بپامرد .
(کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۵ ، ح ۱۸۸۹۹) .

۲۹ - بالا رفتن مقام در بهشت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اکثروا من السجود فانه ليس من مسلم يسجد لله تعالى سجده الا رفعه الله بها درجه في الجنة ، و حط عنه بها خطيئه
بسیار سجده کن که هر گاه مسلمانی خدای بزرگ را سجده کند ، خداوند به پاداش آن سجده مقامش را در بهشت بالا می
برد و یک گناهش را می آمرزد . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۶ ، ص ۱۸۹۰۳) .

۳۰ - اثر سجده بر پیشانی

قال علی - عليه السلام -

انی لا کره للرجل ان تری جبهته جلحاء لیس فیها شیء من اثر السجود
من دوست ندارم برای مردی که پیشانی اش صاف باشد و اثر سجود (حالت برآمدگی که از کثرت سجود ظاهر می شود) بر
آن ندیده نمی شود . (بحار الانوار ، ج ۷۱ ، ص ۳۴۵) .

۳۱ - ریزش گناهان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ان العبد اذا قام یصلی اتی بذنوبه کلها ، فوضعت علی رءسه و عاتقه فکلما رکع او سجد تساقطت عنه
هر گاه بنده ای به نماز می ایستد ، گناهانش بر سر و گردنش نهاده می شوند و هر بار که او رکوع و سجود کند به همان
اندازه از گناهانش کاسته می شود . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۸۷ ، ح ۱۸۹۰۸) .

۳۲ - حرام بودن آتش بر جایگاه سجده

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

تاء كل النار ابن آدم الا اثر السجود ، حرم الله - عزوجل - على النار ، ان تاء كل اثر السجود

آتش (دوزخ) تمام اعضای فرزند آدم را می خورند ، مگر جایگاه سجده ها را که خداوند - تبارک و تعالی - بزرگ آن را بر آتش حرام کرده است . (کنز العمال ت ج ۷ ، ص ۲۸۷ ، ح ۱۸۹۱۱) .

۳۳ - محبوب ترین حالات نزد خدا

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ما من حاله يكون عليها العبد احب الى الله تعالى من ان يراه ساجدا يعفر وجهه في التراب

هیچ حالتی از بنده ، نزد خدای تعالی ، محبوب تر از این نیست که بنده رادر حال سجده (و در حالی که صورتش را بر خاک گذاشته است) ببیند . (کنز العمال ت ج ۷ ، ص ۲۹۰ ، ص ۱۸۹۲۸) .

۳۴ - اعطای درجه و آموزش گناهان

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ما من عبد يسجد الله سجده الا رفعه الله تعالى له بها درجه ، و حط عنه بها خطيئه

هرگاه بنده ای خدا را سجده کند ، خداوند به پاداش آن سجده درجه ای به او عطا کرده و گناهی از او می آمرزد .

۳۵ - پالایندگی سجده

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اذا سجد العبد طهر سجوده ما تحت جبهته الى سبع ارضين

آنگاه که بنده به سجده می رود سجده اش از زیر پیشانی تا هفت طبقه از زمین را پاک می گرداند . (این مطلب اشاره به عظمت نماز و پالایندگی آن دارد) . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۹۱ ، ح ۱۸۹۳۴) .

۳۶ - بر سجده خود بیفزایید

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ما من عبد يسجد لله سجده الا كتب الله له بها حسنه و حط عنه بها سيئه و رفع له بها درجه فاستكثروا من السجود

هیچ بنده ای نیست که برای خدا سجده کند ، مگر این که خداوند به واسطه آن حسنه ای برایش می نویسد و گناهی از او

محو می کند و درجه ای بر مقام او می افزاید پس بر سجده خود بیفزایید . (کنز العمال ، ج ۷ ، ص ۲۹۳ ، ح ۱۸۹۴۰) .

۳۷ - سجده طولانی و وعده بهشت

مر بالنبی -صلی الله علیه وآله - رجل و هو یعالج بعض حجراته فقال یا رسول الله ! الا اکفیک ؟ فقال شاءنک فلما فرغ قال له رسول الله -صلی الله علیه وآله - حاجتک ؟ قال الجنه فاطرق رسول الله -صلی الله علیه وآله - ثم قال نعم ، فلما ولی قال له یا عبدالله ! اعنا بطول السجود

رسول خدا -صلی الله علیه وآله - مشغول تعمیر یکی از اتاقهایش بود . رهگذری بر او گذشت و عرض کرد یا رسول الله -صلی الله علیه وآله - اجازه می دهید شما رادر این کار یاری کنم ؟ پیامبر (ص) فرمود اختیار با خودت هست و آن مرد به کمک پیامبر (ص) شتافت هنگامی که از کار دست مکشی کرد و سپس به او قول بهشت داد و چون مرد به راه افتاد فرمود ای بنده خدا ! ما رادر تحقق این وعده ، با سجده های طولانی ات کمک کن . (المحجّه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۳۸ - نزدیکی به خدا با سجده های پنهان

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما تقرب العبد الی الله بشیء افضل من سجود خفی

هیچ بنده ای به خدایش به چیزی بهتر از سجده پنهانی نزدیک نشده است . (المحجّه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۳۹ - مدت سجده امام کاظم (ع)

کام موسی بن جعفر - علیه السلام - یسجد بعد ما یصلی فلا یرفع رءسه حتی یتعالی النهار

امام موسی کاظم (ع) بعد از نماز صبح به سر سجده می گذارد و تا برآمدن خورشید در میان آسمان سر از سجده بر نمی داشت . (المحجّه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۴۰ - سجده شکر برای هر نعمت

قال الصادق - علیه السلام -

ان رسول الله -صلی الله علیه وآله - کان فی سفر یسیر علی ناقه له اذ نزل فسجد خمس سجعات فلما ركب قالوا یا رسول الله ! انا راءینا صنعت شیئاً لم تصنعه فقال صلی الله علیه وآله - نعم ، استقبلنی جبرئیل فبشرنی ببشارت من الله فسجدت لله شکراً لکل بشری سجده

در سفر رسول خدا (ص) سوار شتری بود که ناگهان پیاده شد و پنج سجده به جای آورد و سپس سوار مرکب شد اصحاب

علت این کار را پرسیدند آن حضرت فرمود جبرئیل بر من نازل شد و مرا پنج بشارت داد و من به شکرانه هر بشارتی سجده ای به جا آوردم . (المحججه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۶) .

۴۱ - سجده با علاقه

قال الباقر - علیه السلام -

اما من یسجد من اهل السموات طوعا فالملائکه یسجدون لله طوعا و من یسجد من اهل الارض فمن ولد فی الاسلام فهو یسجد له طوعا امام من یسجد له کرها فمن جبر علی الاسلام ، و اما من لم یسجد فظله یسجد بالغداه و العشی

اما کسانی از اهل آسمانها با رغبت سجده می کنند فرشتگانند که خدا را با رغبت سجده می کنند و از اهل زمین کسانی هستند که در اسلام متولد شده اند و با علاقه سجده می کنند و اما کسانی که به طور اکراه و اجبار سجده می کنند ، کسانی هستند که مجبور به پذیرش اسلام شده اند و اما کسانی که سجده نمی کنند ، سایه آن صبح و شام خداوند را سجده میکند . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۲۴) .

۴۲ - سجده برای نعمتهای الهی

عن هشام بن احمر قال

كنت اسير مع ابي الحسن - عليه السلام - في بعض اطراف المدینه اذ ثنى رجله عن دابته فخر ساجدا فاطال ثم رفع رءسه و ركب دابته فقلت جعلت فداك قد اطلت السجود ؟ فقال انى ذكرت نعمه انعم الله بها على فاحببت ان اشكر ربي

هشام بن احمر یم گوید در اطراف مدینه و در محضر امام کاظم (ع) بودیم که ناگهان امام از مرکب پیاده شده و سجده ای طولانی گزارد . چون سر برداشت و سوار شد ، از علت این سجده جویا شدیم ، حضرت فرمود یکی از نعمت های خدا را در حق خود به یاد آوردم و خواستم پروردگارم را شکر نمایم . (محجه البیضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۶) .

۴۳ - ریزش گناهان با سجده فراوان

جاء رجل الى رسول الله -صلى الله عليه وآله - فقال يا رسول الله ! كثرت ذنوبى وضعف عملى . فقال رسول الله -صلى الله عليه وآله - اكثر السجود فانه يحط الذنوب كما تحط الريح ورق الشجر

مردی خدمت رسول خدا -صلى الله عليه وآله - رسید و از زیادى گناه و کمی عمل صالح شکایت کرد آن حضرت فرمود زیاد سجده به جای آور ، زیرا سجده گناهان را می ریزد ، همچنان که باد برگ درختان را . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۷۶) .

۴۴ - اعضای بدن هنگام سجده

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

السجود على سبعة اعضاء ، الوجه ، و الیدین ، و الركبتین ، و الرجلین

سجده با هفت عضو صورت می گیرد ، صورت ، دو دست ، دو زانو ، و دو پا . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۲۸) .

۴۵ - سجده بعد از نماز مغرب

قال الصادق - عليه السلام -

يستحب الدعاء فى اربعة مواطن فى الوتر و بعد الفجر ، و بعد الظهر ، و بعد المغرب ، و فى روايه يسجد بعد المغرب و يدعو ، فى سجوده

دعا در چهار جامستحب است در نماز وتر ، بعد از فجر ، بعد از نماز ظهر و مغرب . در روایتی آمده که پس از نماز مغرب ، انسان به سجده رود و در سجده اش دعا بخواند . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۲۴) .

۴۶ - دعا بسیار در سجده

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

فاما الركوع فعظمو الله فيه ، و اما السجود فاء كثروا فيها الدعاء و انه قمن ان يستجاب لكم

من از خواندن قرآن در رکوع و سجود نهی شده ام ، پس در رکوع ، خدا را با عظمت ذکر کنید ، و اما در سجده ، بسیار دعا کنید ، زیرا سزاوار است که دعایتان مستجاب شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۰۶) .

۴۷ - جایگاه سجده

قال الصادق - عليه السلام -

لا يسجد الا على الارض او ما انبتت الارض الا الماء كحل و القطن و الكتان

سجده درست نیست ، مگر بر زمین یا بر چیزهایی که از زمین می روید ، جز خوردنی ها و پنبه و کتان . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۸۵) .

۴۸ - علت چهار سجده

عن علي بن ابي حمزه ، عن ابي بصير قال

قلت لابي عبدالله - عليه السلام - لم صارت الصلاة ركعتين و اربع سجعات ؟ قال لاءن ركعه من قيام بر كعتين من جلوس

ابوبصير می گوید که از امام صادق (ع) سؤال کردم چرا نماز (دو رکعتی) چهار سجده دارد ؟ فرمود چون یک رکعت در حال ایستاده با دو رکعت در حال نشسته برابر است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۱۸) .

۴۹ - ناءثیر سجده در قیامت

عن الصادق - عن ابيه - عليهما السلام - قال

اذا سجد احدكم فليباشر بكفيه الارض لعل الله يصرف عنه الغل يوم القيامة

امام صادق (ع) از پدرش فرمود هنگامی که یکی از شما سجده می کند ، دو کف دست را بر زمین قرار دهد ، شاید خدا در قیامت غل و زنجیر را از او باز دارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۲) .

۵۰ - سه باز ذکر سجده

قال الصادق - عليه السلام -

وقل في السجود (سبحان ربي الاعلى) ثلاث مرات

در سجده سه بار بگو (سبحان ربي الاعلى و بحمده). (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۳۸).

۵۱- چگونه سجده هنگام زخم در پیشانی

سئل ابو عبدالله - عليه السلام - عن من بجهته على السجود عليها؟ قال يضع ذقنه على الارض ان الله تعالى يقول (و يخرون للاذقان سجدا

شخصی از امام صادق (ع) پرسید کسی که زخمی در پیشانی دارد و نمی تواند سجده کند، تکلیف او چیست؟ فرمود چانه را بر زمین بگذارد، خداوند می فرماید (چانه های خود را برای سجده بر زمین می گذارند). (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۲۵).

۵۲- سجده بر ریگها

عن علي بن جعفر عن موسى بن جعفر - عليه السلام - قال

ساءلته عن الرجل يسجد على الحصاه فلا يمكن جبهته من الارض، قال يحرك جبهته حتى يمكن و ينحى الحصاه عن جبهته ولا يرفع راسه

کسی بر ریگها سجده می کند و پیشانی او بر زمین قرار نمی گیرد حکمش چیست؟ فرمود آن قدر پیشانی را حرکت دهد تا بر زمین جای گیرد و ریگها را از پیشانی کنار زند و (در عین حال) سرش را از زمین بر ندارد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۲۹).

۵۳- هفت موضع سجده

عن الصادق عن ابیه - عليهما السلام - قال

يسجد ابن ادم على سبعة اعظم يديه و رجله و ركبتيه و جبهته

امام صادق (ع) از پدرش نقل می فرماید فرزند آدم، با هفت استخوان (موضع) سجده می کند دو دست، دو پا، دو زانو، پیشانی اش. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۳۴).

۵۴- سجده زن

عن علی بن جعفر عن اخیه - علیه السلام -

ساءلته عن المراءه اذا سجدت يقع بعض جبهتها على الارض و بعضها يغطيه الشعر هل يجوز؟ قال لا حتى تضع جبهتها على الارض

زنی به سجده می رود و قسمتی از پیشانی اش روی زمین (خاک یا هرچه سجده بر آن صحیح است) قرار می گیرد و قسمتی را موی سر مانع می شود آیا درست است؟ فرمود نه تا آنگاه که پیشانی را بر زمین بگذارد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۳۰).

۵۵ - سجده بر پشت دست

عن عبدالله بن جماد ، عن ابی بصیر قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - جعلت فداک ، الرجل یكون فی السفر فیقطع علیه الطریق فیبقى عریانا فی سراویل و لایجد ما یسجد علیه و یخاف ان سجد علی الرمضاء احترقت وجهه قال یسجد علی ظهر کفه فانها احد المساجد

ابوبصیر گوید از امام صادق - علیه السلام - پرسیدم فدایت شوم ، شخصی در سفر است و دزد مال او را می برد و با یک شلوار و برهنه می ماند و چیزی نمی یابد که بر آن سجده کند و می ترسد که اگر بر ریگها سجده کند ، صورتش بسوزد . (تکلیف او چیست ؟) فرمود بر پشت دستش سجده می کند ؛ زیرا پشت دست ، یکی از سجده گاهها است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۲).

۵۶ - سجده امام باقر (ع)

عن ابی عبیده قال سمعت ابا جعفر - علیه السلام - یقول و هو ساجد

اساءلک بحق حبیبک محمد - صلی الله علیه و آله - الا بدلت سیئاتی حسنات و حاسبتنی حسابا یسیرا ثم قال فی الثانیه (اساءلک بحق حبیبک محمد الا کفیتنی مونه الدنیا و کل هون دون الجنه) و قال فی الثالثه (اساءلک بحق حبیبک محمد لما غفرت لی الكثير من الذنوب و القلیل و قبلت منی عملی الیسره) ثم قال فی الرابعه (اساءلک بحق حبیبک محمد لما ادخلتنی الجنه ، و جعلتني من سكانها و لما نجیتني من سفعات النار برحمتک و صلی الله علی محمد و آله ؛

ابو عبیده گوید از امام باقر (ع) شنیدم که در حال سجده می گفت خدایا ! به

حق حیبت محمد (ص) از تو می خواهم که بدیهایم را به خوبیها تبدیل کنی ، و در حساب بر من آسان گیری و در سجده دوم گفت به حق محمد (ص) از تو می خواهم که هزینه زندگی دنیا و هر چیزی که مانع رفتن به بهشت است کفایت کنی ، و در سجده سوم فرمود به حق حیبت محمد (ص) از تو می خواهم که گناه بسیار و اندک مرا بیخشی و عمل مرا بپذیری و در سجده چهارم به حق حیبت محمد (ص) از تو می خواهم که مرا به بهشت ببری و به رحمتت از ساکنانش قرار دهی و از شعله های آتش نجاتم دهی و درود خدا بر محمد و آلش . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۱) .

۵۷ - امام سجاد (ع) و سجده فراوان

قال الباقر - علیه السلام -

ان ابی علی بن الحسین ما ذکر لله - عزوجل - نعمه علیه الا سجد ، ولا قراء آیه من کتاب الله - عزوجل - فیها السجود الا سجد ، ولا دفع الله - عزوجل - عه سوء یخشاه او کید کائد الا سجد ، ولا فرغ من صلاه مفروضه الا سجد ، و لا وفق لاءصلاح بین اثنین ، الا سجد ، و کان اثر السجود فی جمیع مواضع سوده فسمى السجاد لذلك

امام باقر - علیه السلام - فرمود پدرم هرگاه نعمتی را که خداوند بر او ارزانی داشته به یاد می آورد سجده می کرد و چون آیاتی که فرمان سجده - چه واجب چه مستحب - داشت می خواند به سجده می رفت و هرگاه خداوند متعال بلایی را از

او دور می کرد به سجده می رفت و از هر نماز واجب فراغت می یافت ، سر به سجده می گذارد و زمانی که کدورت میان دو نفر را از بین می برد و دوستی میان آنان برقرار می کرد سر به سجده می نهاد ، از این رو اثر سجود بر تمامی مواضع سجود او دیده می شد و سجاد (زیاد سجده کننده) خوانده شد . (بحارالانوار ، ج ۴۶ ، ص ۶) .

۵۸ - جایگاه سجده بلند نباشد

عن ابی بصیر ، عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

ساءلته عن الرجل يرفع موضع جبهته في المسجد ، فقال اني احب ان اضع وجهي في مثل قدمي ، و اكره ان يضعه الرجل (علی مرتفع)

ابوبصیر گوید که از اما باقر (ع) پرسیدم کسی که در سجده جای پیشانی اش را بلندتر قرار می دهد ، آیا درست است ؟ فرمود من دوست دارم که پیشانی ام را مانند پاهایم (بر زمین) بگذارم و کراهت دارم که آن کس (پیشانی را) بر جای بلند بگذارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۱) .

۵۹ - حالت گذاشتن دستها در سجده

قال الصادق - علیه السلام -

إذا تصويت للسجود فقدم يديك إلى الأرض قبل ركبتيك بشيء

هنگامی که برای سجده خم شدی ، کمی پیش از این که زانوهایت به زمین برسد ، دستها را بر زمین بگذار . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۸) .

۶۰ - مشمول شفاعت و همنشین پیامبر (ص)

روی ان رجلا قال لرسول الله -صلى الله عليه وآله -

ادع الله ان يجعلني من اهل شفاعتك و يرزقني مرافقتك في الجنة . قال -صلى الله عليه وآله - اعني بكثرة السجود

مردی به پیامبر (ص) عرض کرد یا رسول الله ! از خدا بخواه که مرا مشمول شفاعت تو قرار دهد و از همنشینان تو در بهشت باشم . (رسول خدا (ص) فرمود من از خدا می خواهم ولی تو هم مرا با زیادی سجده کمک کن . (المحججه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۵) .

۶۱ - تعبیر مساجد الله

(و ان المساجد لله فلاتدعوا مع الله احدا) قال المساجد السبعة التي يسجد عليها الكفان و الركبتان و الابهامان و الجبهه

و این که مساجد از آن خدا است . (پس هیچ کس را با خدا مخوانید) مساجد همان هفت موضعی هستند که بر آن سجده کنند (یعنی) کف دستان و دو زانو و دو انگشت ابهام (پا) و پیشانی . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۳) .

۶۲ - سجده ناقص

عن علی بن جعفر عن موسی ابن جعفر - علیهما السلام - قال

ساءلته عن الرجل يسجد ثم لا يرفع من الارض حتى يسجد الثاني هل يصلح له ذلك؟ قال ذلك نقص في الصلاه

علی بن جعفر گوید از موسی بن جعفر (ع) پرسیدم اگر کسی سجده کند و سر از سجده بردارد ، ولی دستها را همچنان تا سجده دوم بر زمین نگاه دارد ؟ آیا نمازش درست است ، فرمود این کار نقصی در نماز است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۴) .

۶۳ - مواضع سجده

قال الباقر - علیه السلام -

السجود علی سبعة اعظم الجبهه والكفين والركبتين والابهامين و ترغم بانهفك ، اما المفترض فهذه السبعة و اما الارغام فسنه

سجده بر هفت موضع است پیشانی کف دستها ، زانوها و دو انگشت ابهام (پا) و بینی را بر زمین می گذاری ، لیکن واجب همان هفت موضع است و گذاشتن بینی مستحب است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۴) .

۶۴ - حقیقت سجده

قال الصادق - علیه السلام -

ما خسر و الله من اتى بحقيقه السجود ، و لو كان في العمر مره واحده ، و ما افلح من خلا بربه في مثل ذلك الحال شبيها بمخادع لنفسه غافل لاه عما اعد الله للساجدين من انس العاجل ، و راحه الاجل ، و لا بعد ابداء عن الله من احسن تقربه في السجود ، و لا قرب اليه ابداء من اساء ادبه و ضيع حرمة بتعليق قلبه بسواه في حال سجوده ، فاسجد سجود متواضع ذليل علم انه خلق من تراب يطاءه الخلق و انه ركب من نطفه يستقذرها كل احد و كون و لم يكن و قد جعل الله معنى السجود سبب التقرب اليه بالقلب و السر و الروح ، فمن قرب منه بعد من غيره ، الا- يرى في الظاهر انه لا يستوى حال السجود الا- بالتوازي عن جميع الاشياء و الاحتجاب عن كل ما تراه العيون ، كذلك اراد الله تعالى امر الباطن فمن كان قلبه متعلقا في صلاته بشيء دون الله ، فهو قريب من ذلك الشيء بعيد من حقيقه ما اراد الله منه في صلاته ، قال الله - عزوجل - (ما

جعل الله لرجل من قلبين في جوفه) و قال رسول الله صلى الله عليه وآله - قال الله - عزوجل - لا اطلع على قلب عبد فاعلم منه حب الاخلاص لطاعتي لوجهي ، و ابتغاء مرضاتي الا توليت تقويمه و سياسته و من اشتغل في صلاته بغيري فهو من المستهزئين بنفسه و مكتوب اسمه في ديوان الخاسرين

به خدا قسم ! کسی که حقیقت سجود را به جای آورد ، زیان نکند ، اگر چه در تمام عمرش تنها یک بار چنی کند و رستگار نشود کسی که در چنین حالتی مانند کسی که خود را فریب می دهد با خدایش خلوت کند و از آنچه که برای ساجدان آماده کرده غافل باشد (یعنی) انسی دنیوی و آسایشی اخروی و آنکس که به واسطه تعلق قلب خویش به جز خدا در شخص حال سجود ادبش را نگاه ندارد و حرمتش را ضایع کند او را قربی نباشد پس چون شخص متواضع و ذلیلی سجده کن که می داند او را از خاکی که مردمان بر آن پای می نهند بیافریده اند و او در نطفه ای بوده که همه از بویش متنفرند و قبلا نبوده و بعدا موجود شده است و خداوند حقیقت سجود را وسیله ای قرار داد تا انسان به قلب و باطن و روحش بدو تقرب جوید پس هر کسی که بدو نزدیک شود ، از غیر او دور گردد آیا نمی بینی که ظاهر سجده درست نیاید جز با مخفی شدن از جمیع اشیاء و مستور گشتن از هر آنچه چشمها می بینند ؛ همین طور خداوند نیز امر باطن

را خواهان است پس کسی که قلبش در نماز به چیزی جز خداوند تعلق یابد ، از آنچه که خدا در نماز از او خواسته دور و به آن چیز که بدان تعلق یافته نزدیک است خداوند - عزوجل - می فرماید (خداوند در سینه کسی دو قلب نهاده است) و پیامبر خدا (ص) فرمود خداوند می فرماید (قلب هیچ بنده ای را نبینم که در آن حب اخلاص برای عبادتم و طلب رضایم باشد ، مگر آن که قوام و اداره امورش را عهده دار شوم و آنکس که در نمازش به کسی جز من مشغول شود از کسانی باشد که خود را به استهزاء گرفته اند ، و نامش در دیوان زیانکاران نوشته شود). (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۶).

۶۵ - دمیدن در جایگاه سجده

قال ابو عبدالله - عليه السلام -

يكره النفخ في الرقي و الطعام و موضع السجود

دمیدن در لقمه غذا و خود غذا و جایگاه سجده کراهت دارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۵).

۶۶ - سجده امام سجاد (ع)

قال الصادق - عليه السلام -

كان علي بن الحسين - عليه السلام - اذا قام الى الصلاه تغير لونه ، فاذا سجد لم يرفع رءسه يرفض عرفا ثم يرفع رءسه من السجده الاولى و يقول اللهم اعف عني و اغفر لي و ارحمني و اجبرني واهدني اني لما انزلت الي من خير فقير

علی بن الحسین - علیه السلام - هرگاه به نماز می ایستاد ، رنگش می پرید و چون به سجده می رفت سرش را بر نمی داشت تا عرقی می ریخت . سپس سرش را از سجده نخستین برمیداشت و می گفت بار پروردگارا ! مرا ببخش و بیامرز و بر من ترحم کن و پناهم ده و ارشادم نما زیرا من نسبت به خیراتی که به من داده ای فقیرم و (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۷).

۶۷ - شنیدن آیه سجده در نماز

قال الصادق - عليه السلام -

من قراء السجده او سمعها من قاری ء يقرؤها و كان يستمع قراءته فليسجد ، فان سمعها و هو في صلاه فريضه من غير امام او ما براءسه و انا قراها و هو في الصلاد سجد و سجد معه من خلفه ان كان اماما و لا ينبغي للامام ان يتعمد قراءه سوره فيها سجده في صلاه فريضه

کسی که آیه سجده بخواند و یا از قاری بشنود که به او گوش فرا می داد باید سجده کند ، و اگر آن در حالی بشنود که نماز واجب را ادا می کند با سر اشاره (به سجده) کند و اگر خودش در نماز واجب آن را خوانده باید خود و ماءمومین سجده نمایند و سزاوار نیست که امام

در نماز واجب سوره ای بخواند که سجده دارد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۷۵) .

۶۸ - اعضای سجده

عن موسی بن جعفر ، عن ابائه ، علیهم السلام قال

قال علی - علیه السلام - فی قوله تعالی (و ان المساجد لله) مسجدت به من جوار حکک لل تعالی (فلاتدعوا مع الله احدا)

موسی بن جعفر (ع) از پدرانش نقل می کند علی (ع) درباره آیه (و ان المساجد لله) گفت یعنی اعضایت که از تو برای خدا سجده می کند (پس کسی را با خدا مخوان) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۸) .

۶۹ - سجده بر زمین

عن یعقوب بن یزید رفعه الی ابی عبدالله - علیه السلام - قال

السجود علی الارض فریضه

سجده بر زمین فریضه است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۵) .

۷۰ - دلیل دوبار سجده در نماز

و قالوا ایضا فی عله السجود مرتین ان رسول الله - صلی الله علیه و آله - لما سری به الی السماء ورائی عظمه ربه سجد ، فلما رفع رءسه راءی من عظمته ما راءی فسجد ایضا فصار سجدتین

در علت این که چرا سجده دوبار است ، گفته اند هنگامی که پیامبر (ص) را به معراج بردند و عظمت خداوند را دید ، به سجد رفت پس از آن که سر از سجده بلند نمود ، عظمتهای بیشتری دید و دوباره سجده کرد . این است که سجده دوبار انجام گرفت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۹) .

۷۱ - سجده امام صادق (ع)

عن سماعه بن مهران قال

راءیت ابا عبدالله - علیه السلام - اذا سجد بسط یدیه علی الارض بحذاء وجهه و فرج بین اصابع یدیه ، ویقول انما یسجدان کما یسجد الوجه

سماعه بن مهران گوید امام صادق (ع) را دیدم که در سجده اش دستها را بر روی زمین در موازی صورتش باز کرده و انگشتانش را گشوده است و فرمود هر دو آنها (دستها) همانند صورت سجده می کنند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۴۰) .

۷۲ - صورت به خاک مالیدن

قال الصادق - عليه السلام -

ينبغي للمصلي ان يباشر بجبهته الارض ويعفر وجهه في التراب لانه من التذلل لله

سزاوار است نماز گزار پیشانی خود را بر زمین بگذارد و صورتش را در خاک بمالد که این نشانه خواری در پیش خداوند است . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۵۶) .

۷۳ - ظاهر ساختن دستها در سجده

عن جعفر بن محمد - عليه السلام -

انه نهى عن السجود على الكم و امر بابرار اليدين و بسطهما على الارض او على ما يصلى عليه عند السجود

جعفر بن محمد (ع) از سجده بر آستین نهی کرد و دستور داد که در حال سجده ، دستها را ظاهر سازند و بر زمین بگسترانند و یا بر چیزی که بر آن نماز می خوانند . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۵۷) .

۷۴ - سجده بر تربت امام حسین (ع)

روی معاویه بن عمار قال

كان لابي عبدالله - عليه السلام - خريطه ديباج صفراء فيها ترابه ابي عبدالله - عليه السلام - فكان اذا حضرت الصلاه صبه على سجاده و سجد عليه ، ثم قال - عليه السلام - السجود على ترابه الحسين - عليه السلام - يخرق الحجب السبع

ابن عمار گوید امام صادق (ع) پارچه دیباج زردی داشت که تربت اباعبدالله (ع) در آن بود و هنگامی که وقت نماز می رسید آن را بر سجاده اش می ریخت و بر آن سجده می کرد ، سپس می فرمود سجده بر خاک حسین (ع) حجابهای هفتگانه را می درد . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۵۳) .

۷۵ - حضرت ابراهیم (ع) و سجده فراوان

قلت لابي عبدالله - عليه السلام -

لم اتخذ الله تعالى ابراهيم خليلا؟ قال لكثرة سجوده على الارض

شخصی از امام صادق (ع) پرسید چرا خداوند ابراهیم را دوست خود گرفت ؟ فرمود چون بسیار بر زمین سجده می کرد . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۳) .

۷۶ - اثر یک سجده

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من سجد سجده حط بها خطيئته ، و رفع له بها درجه

هر کس سجده ای کند ، گناهی از او از بین می رود و درجه ای به او داد می شود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۳) .

۷۷ - نهی از سجده بر پیراهن

روی عن ابیه عن ابائه عن رسول الله -صلى الله عليه وآله -

انه نهی ان یسجد المصلی علی ثوبه او علی کمه او علی کور عمامته

امام صادق (ع) از پدرانش از رسول خدا (ص) نقل می کند که آن حضرت نهی می کرد نماز گزار بر پیراهن و عمامه اش سجده کند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۵۷) .

۷۸ - سجده امام صادق بر تربت امام حسین (ع)

ارشاد القلوب للدیلمی قال

كان الصادق - عليه السلام - لا یسجد الا علی تربه الحسین - عليه السلام - تذلل الله و استکانه الیه

امام صادق (ع) جز بر تربت حسین (ع) سجده نمی کرد تا در پیشگاه خدا اظهار خواری و فروتنی کند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۵۸) .

۷۹ - سجده را طولانی کنید

قال امیر المؤمنین - عليه السلام -

اطیلوا السجود ، فمامن عمل اشد علی ابلیس من ان یری ابن آدم ساجدا لانه امر بالسجود ، فعصی و هذا امر بالسجود فاءطاع و نجا

سجده را طولانی کنید که هیچ کاری بر ابلیس سنگین تر از این نیست که فرزند آدم را در حال سجده ببیند ، چون به او دستور سجده داده شد ، ولی عصیان ورزید ، در حالی که فرزند آدم مأمور به سجده شد و اطاعت کرد و نجات یافت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۱) .

۸۰ - آثار سجده بر پیشانی

قال الباقر - عليه السلام -

كان لابي - عليه السلام - في موضع سجوده اثار نائته و كان يقطعها في السنه مرتين في كل مره ثففات فسمى ذالثففات لذلك پدرم در جایگاه سجودش آثاری برآمده داشت و در سال دوبار آنها را می برید و در هر بار پنج پینه داشت ، لذا به نام ذالثففات (دارای پینه ها) نامیده شد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۱) .

۸۱ - خواب رفتن در حال سجده

عن الرضا - عليه السلام - قال

اذا نام العبد و هو ساجد ، قال الله - عزوجل - للملائكه انظروا الى عبدی قبضت روحه و هو فی طاعتی

چون بنده در حال سجده به خواب رود ، خداوند - عزوجل - به فرشتگان گوید بنده ام را ببینید روحش را در حال اطاعتم قبضه کردم . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲) .

۸۲ - سجده امام رضا - عليه السلام - در توفان

جاءت ریح و انا سجد ، و جعل كل انسان يطلب موضعا و انا ساجد ملح فی الدعاء علی ربی - عزوجل - حتی سكنت

در سجده بودم که باد (سختی) وزید و هر کس به دنبال پناهگاهی می گشت و من همچنان در سجده بر خدایم می نالیدم تا هوا آرام شد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲)

۸۳ - سیره پیشوایان

فیما كتب الرضا - عليه السلام - للماء مون بالسند المتقدم قال

و من دین الائمه - علیهم السلام - الورع و العفه و الصدق و الصلاح و طول السجود

امام رضا (ع) ضمن نامه ای به مأمون چنین نوشت از سیره پیشوایان ، ورع و عفت و راستگویی و صلاح و طول سجده است . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲) .

۸۴ - نزدیکترین حالت بنده به خدا

قال الصادق - عليه السلام -

اقرب ما یكون العبد الى الله و هو ساجد

نزدیکترین حالت بنده به خدا، زمانی است که در سجده است. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۳).

۸۵ - ریزش گناهان با سجده زیاد

قال الصادق - علیه السلام -

جاء رجل الى رسول الله -صلى الله عليه وآله - فقال يا رسول الله ! كثرت ذنوبي وضعف عملي فقال رسول الله -صلى الله عليه وآله - اكثر السجود فانه يحط الذنوب كما تحط الريح ورق الشجر

مردی خدمت رسول خدا (ص) رسید و گفت ای پیامبر خدا! گناهانم زیاد و عملم کم است؟ فرمود سجده ات را زیاد کن؛ زیرا گناهان را می ریزد همان گونه که باد، برگها را. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۲).

۸۶ - سجده فراوان و ضمانت بهشت

قال الصادق - علیه السلام -

جاء رجل و دخل الى النبي -صلى الله عليه وآله - فقال يا رسول الله -صلى الله عليه وآله - اني اريد ان اساء لك فقال له رسول الله -صلى الله عليه وآله - سل ما شئت قال تحمل لي على ربك الجنة قال تحملت لك، ولكن اعني على ذلك بكثره السجود

مردی بر پیامبر (ص) وارد شد و گفت ای پیامبر خدا! از تو پرسشی دارم؟ فرمود پرس هرچه می خواهی گفت بهشت را نزد خدا برایم ضمانت کن فرمود ضمانت کردم، اما مرا بر این کار با کثرت سجده یاری کن. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۴).

۸۷ - سجده به سمت قبله

قال الباقر - علیه السلام -

اذا قراءت السجده و انت جالس فاسجد متوجها القبلة، و اذا قراءتها و انت راكب فاسجد حيث توجهت فان رسول الله -صلى الله عليه وآله - كان يصلي على راحلته و هو متوجه الى المدينة بعد انصرافه من مكة يعنى النافله قال و فى ذلك قول الله (فاينما تولوا فثم وجه الله)

هنگامی که در حال نشسته آیه سجده می خواندی، روبه قبله سجده را به جای آر و هنگامی که سوار بر مرکب آیه را می خوانی، به هر سویی که راه می رویی سجده کن، زیرا رسول خدا (ص) سوار بر شتر هنگامی که از مکه به سوی مدینه می رفت، نماز گزارد - یعنی نماز نافله و امام فرمود آیه (فاينما تولوا فثم وجه الله) در این باره نازل گشت. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص

۸۸ - سجده فراوان امام کاظم (ع)

دخلت علی ابی الحسن موسی - علیه السلام - فاذا انا بغلام اسود بیده مقص یاءخذ اللحم من جبینہ و عرنین انفه من کثره سجوده

شخصی بر امام کاظم (ع) وارد شد و دید غلام سیاهی باقیچی گوشتها را از پیشانی و از روی بینی اش می گیرد، چون زیاد سجده می کرد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۶).

۸۹ - سوره های دارای سجده

عن ابی عبدالله - علیه السلام -

العزائم (الم تنزیل) و حم السجده، و النجم اذا هوی، و اقراء باسم ربك) و ما عداها فی جمیع القرآن مسنون، و لیس بمفروض

عزائم عبارتند از سوره های الم تنزیل، سجده، نجم، علق، و غیر اینها، در همه قرآن (سجده) سنت است، واجب نیست. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۹).

۹۰ - آداب سجده امام کاظم (ع)

عن ابی الحسن موسی - علیه السلام -

انه كان اذا رفع رءسه صلاته من السجده الاخيره جلس جلسه ثم نهض للقيام و بادر برکبته من الارض قبل یدیه، و اذا سجد بادر بهما الارض قبل رکبته

امام کاظم (ع) هنگامی که سر از سجده دوم برمی داشت، کمی می نشست و سپس قیام می کرد و (یکسره از سجده قیام نمی کرد) و پیش از دستها، زانوها را بر زمین برمی داشت و هنگامی که به سجده می رفت، دستها را پیش زانوها بر زمین می گذاشت. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۶۲).

۹۱ - حسرت ابلیس

قال علی - علیه السلام -

ان العبد اذا سجد نادى ابليس يا ويله اطاع وعصيت و سجد و ابیت

وقتی بنده سجده کرد ، ابلیس فریاد یم زند وای بر من ! و اطاعت کرد ، ولی من معصیت کردم ، او سجده کرد و من از این عمل سرباز زدم . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۳) .

۹۲ - کراهت دمیدن در جایگاه سجده

عن لیث قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - الرجل یصلی فینفخ فی موضع جبهت...قال لیس به باءس ، انما یکره ذلک ان یؤذی من الی جانبه

راوی می گوید از امام صادق (ع) پرسیدم اگر کسی در حال نماز به جای پیشانی اش فوت کند (چگونه است) ؟ فرمود اشکالی ندارد و کراهت آن برای این است که کسی در کنار او (از بوی بدن آن) اذیت نشود . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۵) .

۹۳ - دعا در هنگام سجده

عن سعید بن یسار قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - ادعوا و انا راکع او ساجد ؟ قال فقال نعم ادع و انت ساجد فان اقرب ما یكون العبد الی الله و هو ساجد ، ادع الله لدنیاک و آخرتک

به امام صادق (ع) عرض کردم در حالی که در رکوع یا سجده هستم دعا کنم ؟ حضرت فرمود آری در حال سجده کن ، زیرا انسان در حال سجده کمترین فاصله را با خدا دارد ، پس برای دنیا و آخرت دعا کن . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۲) .

۹۴ - سجده امام سجاد (ع) در صحرا

قال الباقر - علیه السلام -

علی بن الحسین - علیه السلام - انه ابرز الی الصحراء فتبعه مولی له فوجدہ ساجدا علی حجاره خشنه ، فاحصی علیه الف مره (لا اله الا الله) حقا حقا ، لاله الا الله تعبدا ، و رقا ، لاله الا الله ایمانا و صدقا) ثم رفع رءسه

امام باقر (ع) فرمود امام سجاد (ع) رو به صحرا نهاد و یکی از غلاماتش در پی او روان شد . چون به حضرت رسید او را بر روی سنگی ناهموار در حال سجده دید . گوش فرا داد و شنید که حضرت در سجده می فرماید (لا اله الا الله حقا حقا ، لا اله الا الله تعبدا و رقا ، لاله الا الله ایمانا و صدقا) و آن را هزار مرتبه تکرار می کرد ، سپس سر از سجده برداشت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۶) .

قال علی - علیه السلام -

ان رسول الله -صلى الله عليه وآله - ابصر رجلا- دبرت جبهته ، فقال رسول الله -صلى الله عليه وآله - من يغالب الله يغلبه و من يخدع الله يخدعه فهلا تجافيت بجهتك عن الارض و لم تسوه خلقك ؟ !

رسول گرامی اسلام (ص) مردی را دید که پیشانی اش (بر اثر سجده ای که شاید ریاکارانه بود) زخمی شده است به او فرمود هر کس با خدا از در نیرنگ و خدعه درآید ، خداوند نیز به او می فرماید چرا پیشانی ات را از زمین جدا نمی کنی تا این چنین چهره ات را مشوه و زشت نکنی ؟ ! (بحارالانوار ، ج ۷۱)

، ص (۳۴۴).

۹۶ - سجده و رحمت الهی

قال علی - علیه السلام -

لو يعلم المصلی ما یغشاه من الرحمه لما رفع رءسه من السجود

اگر نماز گزار بداند که چقدر از رحمت (خداوند تعالی) او را فرا گرفته است، سرش را از سجده برنمیدارد. (غررالحکم، ص ۲۶۱).

۹۷ - سجده شکر به پاس توفیق الهی

قال الصادق - علیه السلام -

انما یسجد المصلی سجده بعد الفریضه لیشکر الله تعالی فیها علی ما من به علیه من اداء فرضه و ادنی ما یجزی ء فیها شکرالله مرات

سزاوار است که نماز گزار به پاس توفیق خدایی در به جای آوردن نماز واجب، سجده شکر به جای آورد و حداقل ذکر سجده، گفتن سه بار (شکرالله) است. (المحججه البیضاء، ج ۱، ص ۳۴۸).

۹۸ - ثواب سجده شکر

قال الصادق - علیه السلام -

ایما مؤ من سجد لله سجده لشکر نعمه فی غیر صلاه، کتب الله به بها عشر حسنات و محاعنه عشر سیئات و رفع له عشر درجات فی الجنان

هر مؤ منی در غیر از حال نماز سجده شکر جهت نعمتی به جای آورد، خداوند به آن خاطر ده حسنه برای او بنویسد و ده گناه از نامه عملش پاک کند و ده درجه برای او در بهشت بالا ببرد. (ثواب الاعمال، ص ۸۳).

۹۹ - سجده پیامبر (ص) بعد از خواب

قال الباقر - علیه السلام -

ما استیقظ رسول الله - صلی الله علیه وآله - من نوم قط الا خر لله - عزوجل - ساجدا

هیچ گاه رسول خدا (ص) از خواب برخواست ، جز آن که در پیشگاه خداوند به سجده می افتاد . (بحارالانوار ، ج ۱۶ ، ص ۲۵۳) .

۱۰۰ - نهایت فروتنی و خضوع

قال الصادق - علیه السلام -

ولسجود علی الارض افضل ، لانه ابلغ فی التواضع و الخضوع لله - عزوجل -

سجده کردن بر زمین برتر است زیرا این عمل در فروتنی و اظهار خضوع در پیشگاه حق تعالی بلیغ تر می باشد . (علل الشرایع ، ص ۱۶۴) .

۱۰۱ - راز سجده بر آدم

قال تعالی یا آدم ! انما امرت الملائکه بتعظیمک بالسجود لک اذ کنت و عاء لهذه الانوار ، و لو کنت ساءلتنی بهم قبل خطیئتک ان اعصمک منها و ان افطنک لدواعی ابلیس حتی تحرز منها لکنت قد جعلت ذلک

خداوند متعال به حضرت آدم (ع) فرمود ای آدم ! البته به عنوان عظمت تو ، فرشتگان را دستور دادم تا در برابرت سجده کنند ، به خاطر آن که در ذات و سرشت تو ، نور ولایت جای دارد و چنانچه پیش از نافرمانی ، مرا (به نام) آنان می خواندی که تو را حفظ کرده و وسایلی که شیطان بدان گمراه می کند و به تو بنمایانم تا از آن دوری جویی ، چنین می کردم . (بحارالانوار ، ج ۱۱ ، ص ۱۹۲) .

۱۰۲ - شهادت جایگاه سجده در قیامت

قال رسول الله -صلی الله علیه وآله -

ما من رجل يجعل جبهته فی بقعه من بقاع الارض لا شهدت له بها یوم القیامه

هرانسانی که پیشانی خود را برای سجده بر قطعه ای از زمین بگذارد ، آن زمین در روز قیامت به نفع وی شهادت خواهد داد . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۴۷۴ ، مستدرک الوسائل ، ج ۱ ، ص ۱۷۵) .

۱۰۳ - فریاد شیطان

قال الصادق - علیه السلام -

ان العبد اذا سجد فاطال السجود نادى ابلیس

وقتی بنده به سجده افتاد و سجده اش را طول داد ، شیطان فریاد زد . (اصول کافی ، ج ۳ ، ص ۲۶۴) .

۱۰۴ - سجده طولانی و فریاد شیطان

قال الصادق - علیه السلام -

ان العبد اذا اطال السجود حيث لا يراه احد ، قال الشيطان و اويلاه اطاعوا و عصيت و سجدوا و اءبيت

به درستی انسان هنگامی که سجده را طولانی کرد ، فریاد شیطان بلند می شود که وای بر من ، ! آنها اطاعت خدا کردند و من عصیان کردم آنان سجده کردند و من نافرمانی کردم . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۳) .

۱۰۵ - حق سجود

قال الصادق - علیه السلام -

ما خسر والله من اتى بحقيقه السجود و لو كان فى العمر مره واحده

به خدا قسم کسی که حق سجود را به جای آورد و سجده حقیقی کند به هیچ وجه عنوان زیان ، متوجه او نشود ، گرچه در تمام مدت عمر چنین سجودی را یک بار به جای آورد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۳۶) .

۱۰۶ - اثر سجده بر تربت حسین (ع)

قال الصادق - علیه السلام -

السجود على تربه الحسين - علیه السلام - يخرق الحجب السبع

سجده بر تربت امام حسین (ع) هفت پرده و مانع را می شکافد . (بحارالانوار ، ج ۱۰۱ ، ص ۱۳۵) .

۱۰۷ - اسرار سجده کردن

قال العسکری - علیه السلام - فى تفسيره

فاذا سجد قال الله تعالى لملائكته يا ملائكتى ! اما ترون كيف تواضع بعد ارتقائه ؟ و قال لى و ان كنت جليلا مكينا فى دنياك ، فانا ذليل عند الحق اذا ظهركى ؟ سوف ارفعه بالحق و ادفع به الباطل

وقتی (بنده) سجده کرد ، خداوند خطاب به ملائکه می فرماید ملائکه من ! آیا نمی بینید چگونه بنده ام بعد از ارتقاء تواضع می کند و برای من می گوید اگر تو صاحب جلالت و مکنت در دنیا هستی ، پس من خوار در نزد تو هستم ؟ (خداوند فرماید

(به زودی او را از طریق حق بالا می برم و به وسیله او باطل را دفع می کنم . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۰۸ - سجده مایه تقرب

قال علی - علیه السلام -

اقرب ما یكون العبد من الله اذا سجد

نزدیک ترین چیزی که بنده را به خدا نزدیک می کند سجده است . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۳۳) .

۱۰۹ - راز سر برداشتن از سجده اول

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رفع رءسه من السجده الاولى قال تعالی یا ملائکتی ! اما ترونه کیف قال (وانی و ان تواضعت لك فسوف اخلط الانتصاب فی طاعتك باذل بین یدیک

سپس زمانی که سر از سجده اول برداشت ، خداوند خطاب به ملائکه اش می فرماید ای ملائکه من ! آیا نمی بیند او را که چگونه می گوید و به درستی که من به زودی تواضع در مقابلت را با ذل و کوچکی خواهم گمارد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۱۰ - سر سجده دوم

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا سجد ثانیه قال الله تعالی لملائکه اما ترون عبدی هذا ! کیف عاد الی التواضع لی ؟ لاعیدن الیه رحمتی

و هنگامی که سجده دوم را به جا آورد ، خداوند تعالی خطاب به ملائکه خود می گوید آیا این بنده مرا نمی بیند که چگونه برای من تجدید تواضع نمود ؟ هر آینه رحمت خدا را برای او اعاده خواهم کرد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۱۱ - راز سر برداشتن از سجده دوم

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا رفع رءسه قائما قال الله تعالی یا ملائکتی ! لارفعته بتواضعه کما ارتفع الی صلاته

پس زمانی که (بنده) سرش را (سجده دوم) بلند کرد و ایستاد ، خداوند تعالی می فرماید ای ملائکه من ! هر آینه او را به

خاطر تواضعش در مقابل من رفعت خواهم کرد ، چنان که نماز او به سوی من بالا خواهد آمد . (بحارالانور ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۱۲ - فلسفه سجده بر خاک

قال علی - علیه السلام -

و لما فی ذلك من تغییر عتاق الوجوه بالتراب تواضعا و التصاق كرائم الجوارح بالارض تصاغرا

هنگامی که انسان نماز می خواند ، ساییدن گونه ها به خاک نشانه تواضع و گذراندن اعضاء شریف بر زمین دلیل کوچک و حقارت است . (نهج البلاغه ، خطبه ۱۹۲) .

۱۱۳ - نزدیک ترین حالت بنده به پروردگار

قال الصادق - علیه السلام -

اقرب ما يكون العبد الى الله - عزوجل - و هو ساجد ، قال الله ، عزوجل - (واسجد و اقترب)

نزدیک ترین حالت بنده به خداوند بزرگ وقتی است که در سجده است خداوند فرمود (سجده کن و تقرب جوی) . (روضه المتقین ، ج ۲ ، ص ۳۸) .

۱۱۴ - روح سجده

قال الصادق - علیه السلام -

و السجود النفسانی فراغ القلب من الفانیات و الاقبال بکنه الهمه على الباقیات و خلع الکبر و الحمیه و قطع العلائق الدنیویه و التحلی بالخلائق النبویه

سجده نفسانی (که روح سجده است) روها بودن دل از امور فناپذیر و روی آوردن با تمام وجود به امور جاودان و کندن کبر و تعصب بیجا و قطع همه علایق دنیوی و آراسته شدن به اخلاق نبوی است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۵ ، چاپ دانشگاه) .

۱۱۵ - سجده قبل از طلوع آفتاب

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

و اما صلاه الفجر فان الشمس اذا طلعت تطلع على قرن شیطان فامرني ربی ان اصلى قبل طلوع الشمس ، صلاه الغداه و قبل ان يسجد لها الكافر لتسجد امتی الله - عزوجل - و سرعتها احب الى الله - عزوجل - و هي الصلاه التي تشهدها ملائكه الليل و

اما نماز صبح ، پس هنگامی که آفتاب طلوع کرد ، مثل این که بر شاخهای طلوع می کند پروردگرم مرا امر فرموده که قبل از طلوع خورشید ، و قبل از آن که کافر برای آفتاب سجده کند ، نماز صبح بخوانم ؛ تا آن که امتم برای خداوند سجده نمایند و زود به جای آوردن آن در پیشگاه خداوند محبوب تر است این نمازی است که ملائکه شب و روز شاهد آن می باشند . (وسائل الشیعه ، ج ۳ ، ص ۹) .

۱۱۶ - اثر سجده فراوان

عن الصادق - علیه السلام -

جاء رجل الى رسول الله -صلى الله عليه وآله - فقال يا رسول الله ! كثرت ذنوبى و ضعف عملى فقال رسول الله -صلى الله عليه وآله - اكثر السجود فانه يخط الذنوب كما يحط الريح ورق الشجر

از حضرت امام صادق (ع) روایت شده است که مردی پیش پیامبر (ص) آمد و گفت یا رسول الله ! گناهان من بی شمار است ولی عمل نیک من اندک است پیامبر گرای اسلام (ص) فرمود سجده فراوان به جای آور ؛ زیرا سجده گناهان را دور سازد همچنان که باد برگ درخت را می ریزاند . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۶۲ ،

۱۱۷ - علت عدم جواز سجده بر غیر زمین

عن هشام بن الحکم قال

قلت لابی عبدالله - علیه السلام - اخبرنی عما یجوز السجود علیه و عما لا یجوز؟ قال السجود لا یجوز الا علی الارض اما انبتت الارض الا- ما اکل و لبس فقلت له جعلت فداک ما العله فی ذلك؟ قال لان السجود هو الخضوع لله - عزوجل - فلا ینبغی ان ینبغی ان یضع جبهته فی سجوده علی ابناء الدنیا عینا ما یاء کلون و یلبسون و الساجد فی سجوده فی عبادہ الله - عزوجل - فلا ینبغی ان یضع جبهته فی سجوده علی ابناء الدنیا الذین اغتروا بغرورها و السجود علی الارض افضل لانه ابلغ فی التواضع و الخضوع لله - عزوجل - ؛

هشام بن حکم می گوید به امام صادق (ع) عرض کردم بر چه چیز سجده جایز است و بر چه چیز جایز نیست؟ حضرت فرمود سجده تنها بر زمین و رستنی هایی که خوردنی و پوشیدنی نباشند، جایز است عرض کردم فدایت کردم! علت این امر چیست؟ حضرت فرمود چون سجود، فروتنی و خضوع برای خداوند - عزوجل - است و سزاوار نیست که بر خوردنی ها و پوشیدنی ها باشد، زیرا دنیا پرستان بنده خوارک و پوشاک خود هستند و کسی که سر به سجده گذارده، در حال عبادت خدا است. پس شایسته نیست بر آنچه که دنیا طلبان را فریفته، سجده کند و سجده بر زمین برتر است، زیرا این سجده، منتها مرتبه فروتنی و خضوع برای خداوند است. (بحار الانوار، ج ۸۵،

۱۱۸ - عظمت سجده

قال علی - علیه السلام -

لویعلم لالمصلی ما یغشاه من جلال الله ما سره ان یرفع راسه من السجود

اگر نمازگزار بداند چه اندازه مشمول جلال الهی است هرگز راضی نمی شود که سر از سجده بردارد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۷ ، میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۷۹) .

۱۱۹ - آداب سجده

قال علی - علیه السلام -

السجود الجسمانی هو وضع عتائق الوجوه علی التراب و استقبال الارض بالراحتین و الکفین و اطراف القدمین مع خشوع القلب و اخلاص النیه

سجده کردن بدنی ، گذاشتن جاهای نیکوی صورتها بر خاک و روی آوردن به زمین با دو کف دست و کناره های دو پا ، همراه خشوع دل و پاکی نیت است . (غرر الحکم ، ج ۲ ، ص ۱۶۵ ، چاپ دانشگاه) .

۱۲۰ - اسرار ذکر سجده

قال الصادق - علیه السلام -

فقال ارفع رءسک فرفعت رءسی ؛ فنظرت الی شیء ذهب منه عقلی فاستقبلت الارض بوجهی ویدی فاءلهمت ان قلت (سبحان ربی الاعلی و بحمده) لعلو ما رءیت فقلتها سبعا فرجعت الی نفسی کلما قلت واحده منها تجلی عنی الغشیء ؛ فقعدت فصار السجود فیه (سبحان ربی الاعلی و بحمده) و صارت القعه بین السجدين استراحه من الغشیء و علو ما رءیت فالفهمنی ربی - عزوجل - و طالبتنی نفس ان ارفع رءسی ؛ فرفعت فنظرت الی ذلک العلو فغشیء علی فخررت لوجهی و استقبلت الارض بوجهی ویدی و قلت (سبحان ربی الاعلی و بحمده) فقلتها سبعا ثم رفعت رءسی فقعدت قبل القیام لاثنی النظر فی العلو فمن اجل ذلک صارت سجدين و رکعه و من اجل ذلک صار القعود قبل القیام قعه خفیفه

پس فرمود (سربردار) سر برداشتم ، چیزی دیدم که از آن عقلم از سررفت ، و به صورت و دو دست بر زمین قرار گرفتم ؛ پس الهام شده به سبب علو آنچه دیدم گفتم (سبحان ربی الاعلی و بحمده) (منزه است پروردگار برتر من و

سپاس او راست) این را هفت بار گفتم؛ پس به خود آمدم هربار که می گفتم حالت غشوه از من باز می شد. آنگاه نشستم از این رو ذکر (سبحان ربی الاعلی و بحمده) در سجده قرار داده شد و نشستن بین دو سجده، استراحتی شد از آن غشوه و عظمت و والایی آنچه دیدم پس پروردگار به من الهام فرمود و خود نیز خواستم که سر بلند کنم، سر برداشتم و به آن علو و عظمت نگریستم و بیهوش شدم و بر زمین افتادم و با صورت و دو دست رو به زمین کردم و گفتم (سبحان ربی الاعلی و بحمده) این را هفت مرتبه گفتم آن گاه سر برداشتم و پیش از ایستادن نشستم تا بار دیگر به آن علو و عظمت نظر کنم از این رو (در هر رکعت نماز) دو سجده و یک رکوع مقرر شد و نیز نشستن قبل از قیام، نشستی کوتاه مقرر گردید. (علل الشرایع، ج ۲، ص ۳۱۲).

۱۲۱ - ایمنی از بیماری و درد و آفت

فی الحدیث

ان موسیٰ خر ساجدا لله فاوحی الله تعالی الیه ارفع راءسک یا موسیٰ و امر یدک فی موضع سجودک و امسح بها وجهک و ما نالته من بدنک فانه امان من کل سقم و داء و افه و عاهه

موسی (ع) در پیشگاه خدا به سجده افتاد و حق تعالی به او وحی فرمود ای موسی! سر بردار و دست خود را به سجده گاه بکش و به صورت و آنچه از بدنت که دسترس باشد به مال، که آن موجب ایمنی از هر بیماری و درد آفت

است . (سفینه البحار ، ج ۱ ، ص ۵۹۹) .

۱۲۲ - ذکر سجده

فی الحدیث

لما نزل قوله سبحانه (سبح اسم ربك الاعلى) قال رسول الله -صلى الله عليه وآله - اجعلوها فى سجودكم

هنگامی که کلام الهی (سبح اسم ربك الاعلى) نازل گشت ، رسول الله (ص) فرمود آن را در سجودتان قرار دهید ، یعنی (سبحان ربی الاعلى و بحمده) . (بحار الانوار ، ج ۵۸ ، ص ۳۴) .

۱۲۳ - آثار سجده حقیقی

عن مصباح الشریعه ، قال الصادق - علیه السلام -

ما خسر و الله من اتى بحقیقه السجود و لو كان فى العمر مره واحده و ما افلح من خلا بربه فى مثل ذلك الحال تشبیها بمخادع نفسه غافلا لاهيا عما اعد الله للساجدين من انس العاجل و راحه الاجل و لا بعد عن الله ابدا من احسن تقربه فى السجود و لا قرب اليه ابدا من اساء ادبه و ضیع حرمته بتعلق قلبه بسواه فى حال سجوده فاسجد سجود متواضع لله تعالی ذلیل ، علم انه خلق من تراب يطاءه الخق و انه اتخذك من نطفه يستقذرها كل احد ؛ و كون و لم يكن و قد جعل الله معنى السجود سبب التقرب اليه بالقلب و السر و الروح فمن قرب منه بعد من غيره الا ترى فى الظاهر انه لا يستوى حال السجود الا بالتوارى عن جميع الاشياء و الاحتجاب عن كل ما تراه العيون ؟ كذلك امر الباطن فمن كان قلبه متعلقا فى صلوته بشىء دون الله تعالی فهو قريب من ذلك الشىء بعيد عن حقیقه ما اراد الله منه فى صلوته قال الله - عزوجل - (ما جعل الله لرجل من قلبين فى جوفه) و قال رسول الله -صلى الله عليه وآله - قال

الله تعالی لا اطلع علی قلب عبد فاعلم فیہ حب الاخلاص لطاعتی لوجهی و ابتغاء مرضاتی الا لولیت تقویمه و سیاسته و من اشتغل بگیری فهو من المستهزئين بنفسه و مکتوب اسمه فی دیوان الخاسرین .

به خدا سوگند ! آن کس که هر چند یک بار در تمام عمر ، حقیقت سجده را به جای آورد زیان نبرد و آن کس که همانند کسی که خود را می فریبد ، با حالت غفلت و بازیچه گرفتن آنچه خدا برای سجده کنندگان فراهم نموده است یعنی انس (با او) در حال (دنیا) و راحت و آسایش در آینده (آخرت) با پروردگار خود خلوت کند ، رستگار نشد و کسی که در سجده به خدا نیکو تقرب جست از خدا دور نشد و کسی که به خدا سوء ادب کرد و با دلبستگی به غیر او در جسده ، حرمت او را از بین برد ، به مقام قرب او نرسد ، پس سجده کن (همانند) سجده آن کسی که در برابر خداوند تعالی متواضع و خوار است و می داند که از خاکلی آفریده شده که خلق بر آن پا می نهند و خدا او را از نطفه ای که همه آن را کثیف و نجس می دانند آفریده ؛ و می داند که نبود و (به دست آفریدگار) به وجود آمد و همانا خداوند معنای (حقیقت) سجده را سبب نزدیکی جستن به او با قلب و باطن و جان قرار داد ؛ پس کسی که به او نزدیک شود ، از غیر او دور گردد آیا نمی بینی که در ظاهر سجده شکل نمی گیرد

مگر آنکه همه چیز از نظرات پنهان گردد و هرچه دیدگان می بینند از تو محجوب شود؟ همچنین است امر باطن، پس هرکس در نماز، دلبستگی به چیزی جز خدا داشته باشد به همان چیز نزدیک و از حقیقت آنچه خداوند در نماز او از او خواسته، دور است. خداوند فرموده است (خدا برای احدی دو قلب در باطنش قرار نداده است) و رسول الله -صلی الله علیه وآله- فرمود (خداوند فرموده است بر قلب بنده ای واقف نشوم که در آن حب طاعت مخلصانه برای من و جهت کسب رضای من بدانم (بیایم) مگر آنکه تنظیم و تدبیر امور او را متصدی شوم و هرکس به غیر من دل مشغول دارد از آنها است که خویشان را به مسخره گرفته اند، و نامش در دفتر زیان کاران نوشته و ثبت است. (مصباح الشریعه، باب ۱۶، بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۱۳۶).

۱۲۴ - سجده طولانی و نجات از آتش

قال علی - علیه السلام -

طول القنوت و لسجود ینجی من عذاب النار

قنوت و سجده طولانی در نماز، نماز گزار را از عذاب آتش نجات می دهد. (تصنیف غرالحکم، ص ۱۷۵، حدیث ۳۳۳۵).

۱۲۵ - امام سجاد (ع) و حقیقت سجده

عن ابی عبدالله - علیه السلام - قال

کان علی بن الحسین - علیهما السلام - اذا قام الی الصلوه، تغیر لونه فاذا سجد لم یرفع راسه حتی یرفض عرقا

امام سجاد (ع) وقتی به نماز می ایستاد رنگش دگرگون می شد و چون به سجده می رفت سر بر نمی داشت تا آنکه عرق از وی می ریخت. (فروع کافی، ج ۳، ص ۳۰۰).

۱۲۶ - فلسفه دو سجده

قال علی - علیه السلام -

انه سئل ما معنی السجده الاولى قال تاءویلها اللهم انک منها خلقتنا یعنی من الارض، و تاءویل رفع راسک و منها اخرجتنا و السجده الثانيه والیها تعیدنا و رفع راسک و منها تخرجنا تاره اخرى

از امام علی (ع) از فلسفه اول سؤال شد، فرمود سجده اول به این معنا است که خدایا! اصل ما از خاک است و معنای سر برداشتن از سجده این است که خدایا! ما را از خاک خارج کردی و معنای سجده دوم این است که خدایا! دوباره ما را به خاک برمی گردانی و سر برداشتن از سجده دوم، به معنای این است که خدایا! یک بار دیگر در قیامت از خاک بیرونمان خواهی کرد. (المحججه البیضاء، ج ۱، ص ۳۹۱).

۱۲۷ - زمین برای سجده گاه

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

جعلت لى الارض مسجدا و طهورا

همانا زمین برای من سجده گاه و پاک کننده قرار داده شده . (وسائل الشيعه ، ج ۳ ، ص ۵۹۳) .

۱۲۸ - پاداش سجده

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

ما من مسلم يسجد لله سجده الا رفعه بها درجه و حط بها عنه خطيئه

هیچ مسلمانی برای خدا سجده به جا نمی آورد مگر این که خدا یک درجه مقام او را بالا برده ، یک گناه از نامه عملش محو می کند . (المحججه البيضاء ، ج ۳۴۵) .

۱۲۹ - دوستی با خدا با سجده فراوان

سئل ابا عبدالله - عليه السلام -

لم اتخذ الله ابراهيم - عليه السلام - خلیلا قال لكثرة سجوده على الارض

از امام صادق (ع) سوال شد برای چه خداوند حضرت ابراهیم (ع) را خلیل و دوست خود گرفت فرمود به خاطر سجده های زیادی که بر زمین داشت . (اسرار الصلوه ، ص ۴۲۹) .

۱۳۰ - پاداش سجده شکر

قال الصادق - عليه السلام -

من سجد سجده الشکر لنعمة و هو متوضعا كتب الله له بها عشر صلوات و محى عنه عشر خطايا عظام

کسی که در برابر نعمتی که خداوند به او داده است ، سجده شکرى به جا آورد ، خداوند به خاطر همین سجده شکر ده نماز در نامه عملش می نویسد و ده گناه بزرگ را از نامه عمل او محو می کند . (المحججه البيضاء ، ج ۱ ، ص ۳۴۶) .

۱۳۱ - سجده یک واجب جامع

قال الصادق - عليه السلام -

وفرض على الوجه السجود له بالليل و النهار فى مواقيت الصلوه فقال (يا ايهاالذيين امنوا اركعوا و اسجدوا و اعبدوا ربكم و افعلوا الخير لعلكم تفلحون) و هذه فريضه جامعه على الوجه واليدين والرجلين

خداوند بر صورت سجده را واجب كرد كه شبانه روز در وقت نمازها به سجده بيفتد ؛ پس فرمود (اى كسانى كه ايمان آورده ايد ! ركوع و سجود نماييد و پروردگارتان را پرستش كنيد و افعال خير به جاى آوريد ، شايد كه رستگار شويد) . آنگاه امام فرمود سجده ، واجب جامع است كه مشتمل بر صورت و دستها و پاها مى باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۲۸) .

۱۳۲ - تاءويل سجده

قال على - عليه السلام -

فى تاءويل السجده الاولى ان تخطر فى نفسك و انت ساجد منها خلقتنى و رفع راءسك تخطر بقلبك و منها اخر اخرجتنى و السجده الثانيه و فيها تعيدنى و رفع راءسك تهبط بقلبك و منها تخرجنى تاره اخرى

معناى سجده اول اين است كه در حال سجده در دلت بگذراني كه خداوند از خاك خلقم كرده و سر از سجده برداشتن يعنى خدا من را از خاك بيرون آورده و معنى سجده دوم اين است كه خدا من را به خاك بر مى گرداند و سر از سجده دوم برداشتن ، به اين معنى است كه خداوند يك بار ديگر من را در قيامت از خاك بيرون مى آورد . (ميزان الحكمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۵) .

فصل سى و سوم ارکان نماز قنوت

آيات

۱ - قنوت فروتنى است

حافظوا على الصلوات و الصلوه الوسطى و قوموا لله قانتين

در انجام همه نمازها (به خصوص) نماز وسطى (نماز ظهر) كوشا باشيد ، براى خدا قيام كنيد ، در حالى كه دعا كننده هستيد . (سوره بقره ، آيه ۲۳۸) .

۲ - فروتنى در نماز

يا مريم اقتنى لربك و اسجدى واركعى مع الراكعين

اى مريم (به شكرانه اين نعمت) براى پروردگار خود خضوع كن ، و سجده به جاى آور و با ركوع كنندگان ركوع كن . (سوره آل عمران ، آيه ۴۲) .

۳ - قنوت سنتی واجب

قال الصادق - علیه السلام -

القنوت فی جمیع الصلوات سنه واجبه فی الركعه الثانيه قبل الركوع و بعد القراءه

قنوت در تمامی نمازها و در رکعت دوم ، سنتی واجب است (شاید منظور سنت مؤ کمد باشد) پیش از رکوع و پس از اتمام قرائت . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۹۷) .

۴ - تأثیر قنوت و سجده طولانی

قال علی - علیه السلام -

طول القنوت و السجود ینجی من عذاب النار

قنوت و سجده طولانی در نماز ، نماز گزار را از عذاب آتش نجات می دهد . (تصنیف غرر الحکم ، ص ۱۷۵ ، حدیث ۳۳۵۳)

۵ - حالت دستها در قنوت

قال الرضا - علیه السلام -

لا ترفع یدیک بالدعاء فی المكتوبه حتی تجاوز بهما رءسک ولا باءس بذلك فی النافله و الوتر

در قنوت نماز واجب دستهایت از سر تجاوز نکند ، اما در نماز نافله و وتر مانعی نیست . (بحارالانوار ، ج ۸۴ ، ص ۲۰۴) .

۶ - قنوت از فرایض نماز

قال الصادق - علیه السلام -

فرائض الصلاه سبع الوقت ، والطهور ، و التوجه و القلبه و الركوع و السجود ، و الدعاء

فرایض نماز ، هفت تاست وقت ، طهارت ، نیت ، قبله ، رکوع ، سجود ، و دعا (درقنوت) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۹۷) .

۷ - فراموش کردن قنوت

لعلى بن جعفر عن اخيه - عليه السلام - قال

ساءلته عن رجل نسي القنوت حتى ركع ما حاله؟ قال - عليه السلام - تمت صلاته و لاشىء عليه

اگر کسی قنوت را فراموش کرد و به رکوع رفت تکلیف چیست؟ فرمود نماز را تمام کند و اشکالی ندارد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۹۸).

۸ - قنوت در رکعت دوم

عن الرضا - عليه السلام -

فيما كتب للمأمون قال كل القنوت قبل الركوع و بعد القراءة

در نام امام رضا (ع) به مأمون چنین آمده است قنوت پیش از رکوع و پس از قرائت (حمد و سوره) است. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۱۹۸).

۹ - تعبیر آیه از امام صادق (ع)

عن ابى عبدالله - عليه السلام -

فى قوله تعالى (قوموا لله قانتين) قال اقبال الرجل على صلاته و محافظته على وقتها

امام صادق (ع) درباره آیه (قوموا لله قانتين) فرمود (یعنی) روی آوردن انسان به نماز خود و محافظت بر وقت آن. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۲۰۱).

۱۰ - نماز کامل با ذکر قنوت

قال رسول الله - صلى الله عليه وآله -

انما الصلوه تمسكن و تواضع و تضرع و تباءس و تندم و تقنع بمديديك فتقول اللهم اللهم فمن لم يفعل فهى خداج

حقیقت نماز اظهار مسکنت تواضع، تضرع، بی‌نواایی و ندامت است که باید دستها را در قنوت دراز کنی و با گفتن (خدایا خدایا) نماز را کامل نمایی و هرکس که این کار را انجام ندهد، نمازش ناقص است (هرچند که قبول می‌باشد). (المحججه البيضاء، ج ۱، ص ۳۴۹).

۱۱ - قنوت طولانی و راحتی قیامت

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اطولكم قنوتا في دار الدنيا اطولكم راحة يوم القيامة في الموقف

راحت ترین شما در قیامت کسی است که قنوت طولای تری داشته باشد . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۱۹۹) .

۱۲ - آشکار خواندن قنوت

عن ابی جعفر - علیه السلام - قال

القنوت كلها جهار

همه قنوت (بهتر است) آشکار خوانده شود . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۲) .

۱۳ - حالت دستها در قنوت

قال الصادق - علیه السلام -

الرغبة ان تستقبل بطن كفيك الى السماء ، والرهبه ان تجعل ظهر كفيك الى السماء و قوله (و تبتل اليه تبتيلا) قال الدعاء بآء صبع واحده تشير بها و التضرع تشير بآء صبيك و تحركهما و الابتهاال رفع اليدين و تمدها ، و ذلك عند الدمعه ثم ادع

(رغبته) یعنی دستها را باز به طرف آسمان برداری و (رهبه) یعنی پشت دستها را به طرف آسمان نهادن ، آیه (و تبتل اليه تبتيلا) یعنی دعا خواندن و با یک انگشت در آن حال اشاره کردن و (تضرع) با دو انگشت اشاره کردن و حرکت دادن آنهاست و (ابتهاال) برداشتن دو دست و کشیدن آنها می باشد و این کار در هنگام اشک ریختن است و سپس دعا کن . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۴) .

۱۴ - قنوت طولانی و بهترین نماز

في خبر ابی ذر - رحمه الله - انه ساءله النبي -صلى الله عليه وآله -

ای الصلاة افضل ؟ قال طول القنوت

در روایتی آمده است ابوذر از پیامبر (ص) پرسید کدام نماز افضل است ؟ فرمود نمازی که قنوت طولانی داشته باشد . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۰) .

۱۵ - ذکر صلوات در قنوت

قال الصادق - عليه السلام -

إذا صلى أحدكم و لم يصل على النبي -صلى الله عليه وآله - في صلاته يسلك بصلاته غير سبيل الجنة

هرگاه یکی از شما نماز بخواند و در نمازش بر پیامبر (ص) درود نفرستد ، با نماز خود به راهی غیر از راه بهشت می رود (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۰) .

۱۶ - پیامبر (ص) و ذکر قنوت وتر

قال الصادق - عليه السلام -

وكان رسول الله -صلى الله عليه وآله - يستغفر الله في الوتر سبعين مره و يقول (هذا مقام العائذ بك من النار) سبع مرات

رسول خدا (ص) در قنوت نماز وتر هفتاد بار (استغفرالله) و هفت بار (هذل مقام العائذ بك من النار) (یعنی این جایگاه کسی است که از آتش به تو پناه آورده است) می گفت . (وسائل الشیعه ، ج ۴ ، ص ۶۱۰) .

۱۷ - بلند کردن دستها

قال النبي -صلى الله عليه وآله - لعلی - عليه السلام -

عليك برفع يديك الى ربك و كثره تقلبهما

پیامبر خدا (ص) به علی (ع) فرمود بر تو باد که دو دست خود را به سوی خدا بلند کنی و بسیار بگردانی (یعنی دستهای خود را در هنگام دعا کردن بالا و پایین بردن) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۱) .

۱۸ - ادای قنوت با دو دست

عن ابی جعفر و ابی عبدالله - علیهما السلام -

فی تفسیر قوله تعالی (و تبتل الیه تبتیلاً) ان التبتل هنا رفع الیدین فی الصلاه

در روایتی از امام باقر و امام صادق - علیه السلام - آمده است که در تفسیر آیه (و تبتل الیه تبتیلاً) فرمودند (تبتل) در اینجا برداشتن دو دست در نماز می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۳) .

۱۹ - دعایی در قنوت

عن ابی جعفر - عليه السلام -

تقول في القنوت (اللهم اغفر لي و ارحمني و عافني انك على كل شيء قدير)

در قنوت این دعا را بخوانید (خدایا مرا بیامرزد و بر من رحم فرما و مرا عفو کن ، زیرا تو بر هر چیز توانایی .) (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۳) .

۲۰ - تعبیر آیه از امام باقر (ع)

عن ابی جعفر - علیه السلام -

فی قوله تعالی (قوموا لله قانتین) قال مطیعین راغبین

امام باقر (ع) درباره آیه (قوموا لله قانتین) فرمود (یعنی) با رغبت ، اطاعت و بندگی کردن . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۱) .

۲۱ - بهترین نمازها

ورد عنهم - عليهم السلام -

افضل الصلاه ما طال قنوتها

از امامان معصوم (ع) وارد شده است که بهترین نمازها آن است که قنوت آن طولانی تر باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۶) .

۲۲ - دعایی از امام باقر (ع)

قال الباقر - علیه السلام -

تقول في قنوت الفريضة في الايام كلها الا في الجمعة (اللهم اني اسئلك لي و لوالدي و لوالدي و اهل بيتي و اخواني فيك اليقين و العفو و المعافاه و الرحمه و العافيه في الدنيا و الاخره

امام باقر (ع) خواندن این دعا را در قنوت نمازهای واجب ، غیر از نماز جمعه سفارش فرمود (خدایا من از تو برای خود و پدر و مادر و فرزندانم و خاندان و برادران خود ، می خواهم که یقین به خودت و بخشش و عفو و مهربانی و تندرستی در دنیا و آخرت عطیا کنی) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۹) .

۲۳ - طول دادن قنوت نماز وتر

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اطولکم قنوتا فی الوتر اطولکم راحه یوم القیامه فی الموقوف

هر قدر که قنوت شما در نماز وتر طولانی تر باشد ، آسایش شما در موقف قیامت بیشتر است . (بحار الانوار ، ج ۸۷ ، ص ۲۸۷)

۲۴ - دعای امیرالمؤمنین (ع) در قنوت

واختار ابن ابی عقیل الدعاء بما روی عن امیرالمؤمنین - علیه السلام - فی القنوت

اللهم الیک شخصت الابصار ونقلت الاقدام ، و رفعت الایدی ، و مدت الاعناق ، و انت دعیت باللسن و الیک سرهم و نجواهم فی الاعمال ربنا افتح بیننا و بین قومنا بالحق و انت خیر الفاتحین ، اللهم انا نشکو الیک غیبه نبینا و قله عددنا و کثره عدونا ، و تظاهر الاعداء علینا ، و وقوع الفتن بنا ، ففرج ذلک اللهم بعدل تظهره و امام حق تعرفه اله الحق امین رب العالمین

ابن ابی عقیل این دعا را از علی (ع) برای قنوت برگزیده است ؛ بار خدایا ! چشمها به سوی تو است و گامها به سوی تو آمده و دستها برایت برداشته شده و گردنها کشیده شده و تو با زبانها خوانده می شوی و پنهان و نجوای اعمال بندگان نزد تو است خدایا ! میان ما و قوممان حق را فاتح کن و تو بهترین فاتحانی خدایا ! دوری پیامبر و کمی تعدادها و زیادی دشمنان و پیروزی آنها بر ما و رو آوردن فتنه ها به سوی ما را تو شکوه می کنیم پس گشایش برسان با عدلی که ظاهر می سازی و پیشوای حقی که می شناسی آمین ای خدای جهانیان . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۹۷)

۲۵ - ذکر (العفو) در قنوت نماز وتر

قال الصادق - عليه السلام -

و كان علي بن الحسين سيد العابدين - عليه السلام - يقول العفو العفو ثلاثا مره في الوتر في السحر

امام سجاد (ع) در (قنوت) نماز وتر در وقت سحر سیصد بار می گفت العفو، العفو، (وسائل الشيعه، ج ۴، ص ۶۱۰).

۲۶ - دعا برای مؤمنین

عن ابي عبدالله - عليه السلام - قال

من قدم اربعين رجلا من اخوانه فدعا لهم ثم دعا لنفسه، استجيب له فيهم و في نفسه

از امام صادق (ع) چنین روایت شده است که فرمود کسی که در قنوت نماز وتر برای چهل مؤمن و سپس برای خود دعا کند، خداوند دعاهای وی را مستجاب گرداند. (وسائل الشيعه، ج ۴، ص ۴۵).

۲۷ - کیفیت قنوت نماز وتر

قال الصادق - عليه السلام -

استغفر الله ربي و اتوب اليه في الوتر سبعين مره تنصب يديك اليسرى، و تعد باليمنى الاستغفار

در قنوت نماز وتر، هفتاد بار استغفار، بگویند برای اینکار دست چپ را مقابل صورت قرار دهید و با دست راست استغفار را بشمارید. (بحار الانوار، ج ۸۷، ص ۲۸۷).

۲۸ - دعا بعد از کلمات فرج

عن ابن ابي عقيل

و بلغني ان الصادق - عليه السلام - كان يامر شيعته ان يقتنوا بهذا بعد كلمات الفرج قال ابن الجنيد، وادناه رب اغفر و ارحم و تجاوز عما تعلم قال والذين استحب فيه ما يكون حمد الله و ثناء عليه و لصلاه على رسول الله - صلى الله عليه وآله - و الائمة صلوات الله عليهم اجمعين - و ان يتخير لنفسه من الدعاء و للمسلمين ما هو مباح له

از ابن ابی عقیل روایت شده است که گفت به من خبر رسید که امام صادق (ع) دستور می داد به شیعیان که پس از کلمات

فرج این دعا را بخوانند (رب اغفر و ارحم و تجاوز عما تعلم) و مستحب است که حمد خدا و درود بر پیامبر و ائمه در دعای قنوت باشد و برای خود و مسلمانان دعای خیر بکند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۰۷) .

۲۹ - دعای امیرالمؤمنین (ع)

فی الحدیث

ما علمه امیرالمؤمنین - علیه السلام - اهل القنوت ان یقولوا اللهم لك اخلصت القلوب و الیک شخصت الابصار

آن چه امیرالمؤمنین علی (ع) به قنوت کنندگان آموخت که در دعا بگویند (بارالها! دل برای تو خالص می گردد و دیدگان انتظار به سوی تو دوخته است . (سفینه البحار ، ج ۲ ، ص ۴۵۰) .

۳۰ - دعای طلب مغفرت و عافیت

مرحوم ملامحسن فیض کاشانی - علیه الرحمه - دعای مذکور قبل را به صورت کامل تر چنین آورده و ترجمه کرده است

لااله الاالله الحلیم و الکریم ، لاله الاالله العلی العظیم ، سبحان الله رب السموات السبع ، و رب الارضین السبع و مافیهن و ما بینهن و ما تحتهن و ، رب العرض العظیم ، والحمد لله رب العالمین ، اللهم اغفرلنا و ارحمنا و عافنا و اعف عنا فی الدنیا و الاخره انک علی کل شیء قدير

نیست معبودی بجز مبعود بحق سزاوار پرستش کمالات که بردبار و بخشنده است ، نیست معبودی جز خدای یکتا و جامع همه صفات و کمال که بلند مرتبه و بزرگ است پاک و مقدس است خدا که پروردگار آسمانهای هفت گانه است و پروردگار زمینهای هفتگانه است و پروردگار آنچه در آسمانها و زمینها است و آنچه که در میان آنها است و پروردگار عرش بزرگی است که عبارت از علم حق سبحانه و تعالی است به جمیع مخلوقات ، یا جرمی که محیط است به تمامی اجساد و همه ستایشها و آفرینها مرخدایی را است که آفریننده جهانیان است بارخدایا ! ما را بیامرز و بر ما رحم کن و ما را از آفتها نگاه

دار و از بدیهای ما درگذر در این جهان (دنیا) و در آن جهان (آخرت) به درستی که تو بر همه چیز توانایی . (ترجمه الصلوه ، ص ۵۱) .

فصل سی و چهارم ارکان نماز تشهد

آیه

۱ - وجوب صلوات بر پیغمبر در تشهد

قال الله تبارک و تعالی

ان الله و ملائکته یصلون علی النبی یا ایهاالذین امنوا صلوا علیه و سلموا تسلیما

خدا و فرشتگانش بر پیامبر درود می فرستند ، ای کسانی که ایمان آورده اید ! بر او درود فرستید و سلام گوید و کاملا تسلیم (فرمان او) باشید . (سوره احزاب ، آیه ۵۶) .

۲ - شهادتین در نماز

فقه الرضا - علیه السلام - قال

ادنی ما یجزی من التشهد الشهادتان

کمترین چیزی که در تشهد کفایت می کند ، شهادتین می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۱) .

۳ - ذکر تشهد

قال علی - علیه السلام -

إذا قال العبد فی التشهد فی الاخیرتین و هو جالس (اشهد ان لااله الاالله وحده لاشریک له ، و اشهد ان محمدا عبده و رسوله) ؛

هنگامی که بنده در تشهد آخر نماز است در حالی که نشسته است بگوید (اشهد ان لااله الاالله وحده لاشریک له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله) . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۳) .

۴ - معنای تشهد

قال علی - علیه السلام -

وتأویل تشهدک تجدید الایمان و معاوده الاسلام و الاقرار بالعبث بعد الموت و تأویل قولک السلام علیکم ورحمه الله

وبركاته ترحم عن الله سبحانه فمعناها هذه امان لكم من عذاب يوم القيامة

معنای تشهد تجدید و تکرار شهادتین است که تجدید ایمان و اسلام است و اعتراف به مبعوث شدن بعد از مرگ ، و معنای (السلام علیکم و رحمه الله و برکاته) از خدا ترحم خواستن برای خود و همه بندگان است ؛ که این خود سبب ایمن شدن از عذاب قیامت خواهد شد . (میزان الحکمه ، ج ۵ ، ص ۳۹۵) .

۵ - ده خصلت نماز

قال الباقر - علیه السلام -

عشره من لقی الله بهن دخل الجنة شهاده ان لا اله الا الله و ان محمدا رسول الله -صلى الله عليه وآله - و الاقرار بما جاء به من عند الله و اقام الصلوه ، و ايتاء الزكوه و صوم رمضان و حج البيت و الولایه لاولیاء الله و البراءه من اعداء الله ، و اجتناب كل مسكر

ده خصلت است که هر کس با آنها خدای را ملاقات کند ، وارد بهشت می گردد گواهی به وحدانیت خداوند ، و رسالت محمد (ص) و اقرار به آنچه رسول خدا (ص) از سوی خدا برای ارشاد مردم آورده و برپای داشتن نماز ، و ادای زکات و روزه ماه مبارک رمضان ، و حج بیت الله الحرام ، و دوستی با دوستان خدا ، و بیزاری جستن از دشمنان خدا ، و پرهیز از مشروب مستی آور . (محاسن برقی ، ص ۱۳) .

۶ - در ذکر صلوات پس از نماز کوتاهی نکنید

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

وذلك ان الله - عزوجل - امر جبرئيل ليله المعراج فعرض على قصور الجنان ، فرأيتها من الذهب و الفضة ملاطها المسك و العنبر ، غير انى راءيت لبعضها شرفا عالىه ، و لم ارى لبعضها فقلت يا جبرئيل ما بال هذه بلا شرف كما شرف كما لسائر تلك القصور ؟ فقال يا محمد ! هذه قصور المصلين فرائضهم الذين يكسلون عن الصلاه عليك ، و على الك عبدها فان بعث ماده لبناء الشرف من الصلاه على محمد و اله الطيبين بنيت له الشرف و الا بقيت هكذا فيقال حتى يعرف فى الجنان ان القصر الذى لا شرف له هو

الذین کسل صاحبه بعد صلاته عن الصلاه علی محمد و اله الطیبین

چون خداوند - عزوجل - در شب معراج به جبرئیل دستور داد که قصرهای بهشت را به من بنماید و من آنها را از طلا و نقره دیدم که ملاطشان مشک و عنبر بود، ولی بعضی را دارای کنگرده و بارو دیدم، که دیگری آن را نداشت از جبرئیل پرسیدم چرا این قصر کسانی است که نماز واجب خود را ادا کرده اند، ولی تا به حال در صلوات بر تو و آل تو کوتاهی کرده اند پس چنانچه ماده ساختن کنگره را بفرستد و بر محمد و آل پاک او درود فرستد، برای این قصر، کنگره ساخته می شود؛ و گرنه به همین شکل باقی می ماند پس در بهشت اعلام می شود شناخته شود قصری که کنگره ندارد، قصر کسی که پس از نمازش از صلوات بر پیامبر و آل پاک او کوتاهی ورزیده است. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۲۸۶).

۷ - ذکر صلوات در تشهد

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

من صلى و لم يذكر الصلوة على وعلى الى سلك به غير طريق الجنة و كذلك من ذكرت عنده و لم يصل على

هر کس نماز بخواند و صلوات بر من و آل من نفرستد نمازش او را به سویی جز بهشت خواهد برد و همچنین است کسی که اسم من را بشنود و بر من صلوات نفرستد. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۲۸۱ و ۲۸۸، و ۳۰۵).

۸ - ذکر مستحبی قبل و بعد از تشهد

فی فلاح السائل)

يقول فی التشهد (بسم الله وبالله، و الاسماء الحسنی کلها لله، اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له، و اشهد ان محمدا عبده و رسوله اللهم صل على محمد و آل، و تقبل شفاعته فی امته و ارفع درجته) و ان اقتصر على الشهادة لله جل جلاله بالواحدانية و لمحمد -صلى الله عليه وآله - بالرساله و على الصلاه عليه و اله اجزاء ذلك

در کتاب (فلاح السائل) آمده است

نماز گزار در تشهد بگوید (بسم الله و بالله و الاسماء الحسنی کلها لله اشهد ان لا اله الا الله وحده لا شریک له و اشهد ان محمدا عبده و رسوله اللهم صل على محمد و آل محمد و تقبل شفاعته فی امته و ارفع درجته) و اگر بر شهادت به یگانگی خداوند و رسالت محمد و درود بر او و آل او اکتفا کند از او پذیرفته می شود. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۲۸۷).

۹ - ناعیر تشهد و سلام

قال رسول الله -صلى الله عليه وآله -

اذقمت الى الصلاه و توجهت و قراءت ام الكتاب و ما تيسر من السور ثم ركعت ، فاتممت ركوعها و سجودها و تشهدت و سلمت غفرلك كل ذنب فما بينك و بين الصلاه التي قدمتها الى الصلاه المؤخره فهذا لك في صلاتك

هرگاه به نماز ایستادی و توجه کردی (به سوی خداوند و باحضور قلب به پیشگاه او قرار گرفتی) و فاتحه الكتاب را قرائت نمودی و در حد امکان و میسور، از سوره های (کوچک و یا بزرگ) قرآن خواندی، سپس رکوع و سجود تام و

تمامی انجام دادی ، آنگاه تشهد و سلام دادی ، اثر این نماز تو ، آموزش تمامی گناهانت می باشد که در مابین دو نمازت می باشد ، آن نمازی که قبلا به جای آوردی و نمازی که بعدا خواندی پس آنچه از نماز عاید تو می گردد ، همانا آموزش کلیه گناهانت می باشد . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۰۵) .

۱۰ - حقوق نماز

تفسیر الامام - علیه السلام - قوله - عزوجل -

(و اقيموا الصلوه) هو اقامه الصلاه بتمام ركوعها وسجودها و مواقيتها و اداء حقوقها التي اذا لم تؤد بحقوقها لم يتقبلها رب الخلائق اتدرون ما تلك الحقوق ؟ فهو اتباعها بالصلاه على محمد و على والهنا منظويا على الاعتقاد بآءنهم افضل خيره الله و القوامون بحقوق الله و النصار لدين الله

امام (ع) در تفسیر آیه (و اقيموا الصلاه) می فرماید یعنی اقامه نماز با کامل ادا کردن رکوع و سجود و اوقات آن و این که حقوق نماز را ادا کند که اگر ادا نشود ، خداوند آن را قبول نمی فرماید آیا می دانید که آن حقوق چیست ؟ آن حقوق عبارتست از این که نماز همراه با درود بر محمد و علی و خاندانشان باشد و نماز گزار این اعتقاد را داشته باشد که آنان بهترین برگزیدگان خدا هستند و حقوق او را به پا داشته اند و یاران دین خدا بوده اند . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۵) .

۱۱ - راز تشهد در بیان امام عسکری (ع)

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

ثم لا يزال يقول الله لملائكته - هكذا في كل ركعه - حتى اذا قعد للتشهد الاول و التشهد الثاني ، قال الله تعالى يا ملائكتي قد قضيت خدمتي و عبادتي و قعدتني على و يصلي على محمد نبي لاثنين عليه في ملكوت السموات و الارض و لاصلين على روحه في الارواح فاذا صلى على اميرالمؤمنين - عليه السلام - في صلاته قال الله له يا عبدي ! لاصلين عليك كما صليت عليه و لاجعلنه شفيعك كما استشفعت به

سپس مدام

خداوند تعالی - در هر رکعت از نمازی که بنده می خواند - خطاب به ملائکه چنین خواهد گفت تا زمانی که برای تشهد اول و تشهد دوم نشست در این هنگام خدای تعالی می گوید ای ملائکه من ! به تحقیق به جا آورد بنده من خدمت و عبادت مرا و اکنون نشسته و ثنای مرا می کند و درود بر محمد پیغمبر من می فرستد هر آینه بر او ثنا می فرستم در ملکوت آسمانها و زمین و هر آینه درود بر روح او می فرستم ، و زمانی که درود بر امیرالمؤمنین (ع) در نمازش فرستاد ، خدا به او می گوید ای بنده من ! هر آینه من بر تو درود می فرستم ، کما اینکه تو بر علی درود می فرستی ، هر آینه او را شفیع تو قرار می دهم ، چنانچه تو به وسیله او طلب شفاعت کردی . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱) .

۱۲ - اسرار تشهد

قال الصادق - علیه السلام -

التشهد ثناء على الله تعالى فكن عبدا له في السر خاضعا له في الفعل كما انك عبد له بالقول و الدعوى وصل صدق لسانك بصفاء صدق سرک فانه خلقک عبدا و امرک ان تعبده بقلبك و لسانک و جوارحک ، و ان تحقق عبودیتک له بر بویته لک ، و تعلم ان نواصي الخلق بيده فليس لهم نفس و لالحظ الا باذنه و ارادته قال الله - عزوجل - (و ربك يخلق ما يشاء و يختار ما كان لهم الخيره امرهم سبحانه الله و تعالی عما يشركون) فكن عبدا شاكرا بالفعل كما انك عبد ذاكر بالقول و الدعوى

و صل صدق لسانك بصفاء سرک فانه خلقك ؛ فعزوجل ان يكون اراده و مشيه لاحد الا بسابق ارادته و مشيته فاستعمل العبوديه في الرضا بحكه وبالعباده في اداء اوامره و قد امرك بالصلوه على نبيه محمد -صلى الله عليه وآله - فاوصل صلوته بصلوته و طاعته بطاعته و شهادته بشهادته و انظر لايفوتك بركات معرفه حرمته ، فتحرم عن فائده صلوته و امره بالاستغفار لك و الشفاعة فيك ان اتيت بالجواب في الامر و النهي و السنن و الاداب ؛ و تعلم جليل مرتبه عند الله - عزوجل - ؛

تشهد ستايش خداوند تعالى است ؛ پس در باطن و ضمير بنده او و در عمل و كردار خاضع براي او باش ، همچنان كه در سخن و ادعا او هستي و راستي زبانت را به صفای صدق ضميرت بپيوند ، كه او تو را بنده آفريده و دستورت داده تا با قلب و زبان و (همه) اعضا و جوارحت عبادتش كني و بدان جهت كه او پروردگار تو است ، بندگي او نمایی ، و بدانی كه اختيار و سرنوشت خلق به دست اوست و كس را يارای هيچ نفسی و نيم نگاهی جز به توان و خواست او نيست و جز با اجازه و اراده او قادر به انجام كوچكترين كاری در مملكت او نمي باشد خداوند عزوجل فرموده (پروردگار تو آنچه بخواهد مي آفريند و انتخاب و اختيار مي كند و آنان را در كارهايشان گزينش و انتخاب نيست ، منزّه و برتر است خدا از آنچه شرک مي ورزند) پس بنده سپاسگزار خدا باش در عمل ، آن سان كه به زبان و

و ادعا ذکر او گویی ، و راستی زبانت را به صفای ضمیرت پیوند که او تو را آفریده (و از درونت آگاه است) پس برتر و بالاتر از آن است که کسی را بدون آنکه نخست او اراده کند ، اراده ای باشد ؛ پس با تسلیم و رضا به فرمان او باش و با عبادت کردن به وسیله انجام او امرش بندگی به جای آر و تو را به صلوات بر پیامبرش محمد (ص) امر کرده ، پس نماز خدا را با صلوات بر پیامبر (ص) و طاعت او را با طاعت آن حضرت و شهادت (به وحدانیت) او را به شهادت (به رسالت) آنجناب وصل کن ، و بکوش تا برکات معرفت حرمت آن جناب از دستت نرود و از بهره درود فرستادن او (اشاره به آیه ۱۰۳ سوره توبه) غافل نشوی که اگر به آنچه فعل یا ترکش واجب است و به سنن و آداب عمل کنی ، و مرتبت بلند او را نزد خداوند بدانی او به فرمان خدا برایت استغفار کند و درباره ات شفاعت نماید (اشاره به آیه ۱۵۹ سوره آل عمران و آیات دیگر). (مصباح الشریعه ، باب ۱۷ ، بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۸۴).

فصل سی و پنجم ارکان نماز سلام

آیه

۱ - قاءثیر سلام نماز

قال العسکری - علیه السلام - فی تفسیره

فاذا سلم من صلاته ، سلم الله علیه و سلم علیه ملائکته

پس زمانی که بنده نمازش را سلام داد ، خداوند و ملائکه بر او سلام می فرستند . (بحارالانوار ، ج ۸۲ ، ص ۲۲۱).

۲ - افتتاح و پایان نماز

سئل علی بن الحسین - علیهما السلام -

ما افتتاح الصلاه ؟ قال التکبیر ، قال ما تحريمها ؟ قال التکبیر ، قال ما تحلیفها ؟ قال التسلیم ؛

از علی بن الحسین (ع) سؤال شد افتتاح نماز چیست ؟ فرمود تکبیر سؤال شد تحريم آن چیست ؟ فرمود تکبیر سؤال شد تحلیل آن چیست ؟ فرمود سلام . (بحارالانوار ، ج ۸۵ ، ص ۳۰۳).

۳ - سلام بعد از تشهد

قال الصادق - علیه السلام -

اذا قضیت التشهد فسلم عن یمینک و عن شمالک تقول (السلام علیکم و رحمه الله و برکاته)

هنگامی که ذکر تشهد را تمام کردی ، بر راست و چپ خود درود فرست و بگو (السلام علیکم و رحمه الله و برکاته) .

(بحار الانوار، ج ۸۵، ص ۳۰۸).

۴ - صورت به سمت راست بعد از اسلام

سئل الصادق - علیه السلام - عن التسليم قال

لانه تحليل الصلاه ، قلت فلاءى عله يسلم على اليمين ولايسلم على اليسار ؟ قال لان الملك الموكل الذى يكتب الحسنات على اليمين و الذى يكتب السيئات على اليسار و الصلاه حسنات ليس فيها سيئات فلماذا يسلم على اليمين دون اليسار

از امام جعفر صادق (ع) پرسیدند که چرا در نماز ، سلام واجب است ؟ حضرت فرمود زیرا به وسیله سلام آنچه که در حال نماز حرام بود ، بر نماز گزار حلال می شود پرسیدند چرا در وقت سلام می بایست روی به طرف راست نمود نه چپ ؟ حضرت فرمود زیرا ملکی که کارهای خوب بنده را می نویسد ، در طرف راست و ملکی که کارهای بد بنده را می نویسد ، در طرف چپ است و چون نماز همه اش خوب است و بدی در او نیست ، به طرف راست سلام داده می شود ، نه طرف چپ . (بحار الانوار ، ج ۸۵ ، ص ۲۸۱ ، ۲۸۸ ، ۳۰۵) .

۵ - اسرار اسلام نماز

قال الصادق - علیه السلام -

معنى السلام فى دبر كل صلوه الامان اى ، من ادى امرالله وسنه نبيه -صلى الله عليه وآله - خاشعا منه قلبه فله الامان من بلاء الدنيا و برائه من عذاب الاخره و السلام اسم من السماء الله تعالى ، اودعه خلقه ليستعملوا معناه فى المعاملات و الامانات و الاضافات ، و تصديق مصابحتهم فيما بينهم و صحه معاشرتهم و اذا اردت ان تضع السلام موضعه و تؤدى معناه فاتق الله و ليسلم منك دينك و قلبك و عقلك و لاتدنسها بظلمه المعاصى ؛

و لتسلم حفظتك لاتبرمهم ولا تملهم و توحشهم منك بسوء معاملتك معهم ثم صدقك ثم عدوك فان من لم يسلم منه من هو الاقرب اليه فالابعد اولى و من لا يضع السلام مواضعه هذه فلا سلام و لاتسليم (خ ل سلم) و كان كاذبا فى سلامه و ان افشاه فى الخلق ؛

معنای سلام در پایان هر نماز امان است ؛ یعنی هر کس که امر خدا و سنت پیامبرش را با خشوع قلبی در مقابل خداوند به جای آورد ، از بلای دنیا در امان و از عذاب آخرت بر کنار است . و (سلام) نامی از نامهای خداوند تبارک و تعالی است که میان خلق خود به ودیعت نهاده تا معنا و محتوای آن را در داد و ستدها ، امانتداری ها و در روابط باهم ، و برای تاءیید و تصدیق همنشینان و صحت آمیزش و معاشرتشان به کار ببرند . چنانچه خواستی (سلام) را جای خود نهی و (حق) معنای آن را ادا کنی ، باید از خدا پروا کنی و دین ، دل و عقلت از (گزند و آسیب) خودت در سلامت باشد و آنها را به تیرگی گناهان نیالایی ؛ و باید فرشتگان نگهبانت را سلامت بداری ، آنها را نیازاری و ملولشان نسازی و با بد رفتاری با ایشان آنان را از خود نترسانی ؛ آنگاه دوستت و سپس دشمنت (باید از جانب تو در سلامت باشند) که هر کس نزدیک ترین کس به او از دست او در سلامت نباشد ، به طریق اولی دورترین کس از او در سلامت نخواهد بود و هر کس که سلام

را در جایگاههایش ننهد، (او را) نه سلامی است و نه تسلیمی و در سلام گفتنش دروغگو است، هرچند که بلند و آشکار در میان مردم سلام بگوید. (مصباح الشریعه، باب ۱۸، بحارالانوار، ج ۸۲، ص ۳۰۷).

۶ - خروج از نماز با سلام

و منهم من قال

انه یخرج من الصلاه بالتسلیم، و هو ظاهر الشیخین

بعضی از فقها گفته اند که می توان از حالت نماز با سلام خارج شد که نظر شیخین هم این است. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۰۲).

۷ - مراد از تحریم و تحلیل نماز

قال الصادق - علیه السلام -

تحریم الصلاه التکبیر، و تحلیلها التسلیم

تحریم نماز، تکبیر است و تحلیل آن سلام. (بحارالانوار، ج ۸۵، ص ۳۱۰).

پی نوشتها

۱- در حدیثی از امام باقر (ع) نقل شده که فرمود: منظور این آیه این است که هرگاه انسان چیزی از نوافل را بر خود فرض می کند همواره به آن ادامه دهد. (تفسیر نورالثقلین، ج ۵ ص ۴۵۷)

۲- سوره ذاریات، آیه ۱۷

۳- سوره طور، آیه ۴۸

۴- سوره جمعه، آیه ۹

۵- سوره عنکبوت آیه ۲۹

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

مقدمه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان، از سال ۱۳۸۵ هـ. ش تحت اشراف حضرت آیت الله حاج سید حسن فقیه امامی (قدس سره الشریف)، با فعالیت خالصانه و شبانه روزی گروهی از نخبگان و فرهیختگان حوزه و دانشگاه، فعالیت خود را در زمینه های مذهبی، فرهنگی و علمی آغاز نموده است.

مرامنامه:

موسسه تحقیقات رایانه ای قائمیه اصفهان در راستای تسهیل و تسریع دسترسی محققین به آثار و ابزار تحقیقاتی در حوزه علوم اسلامی، و با توجه به تعدد و پراکندگی مراکز فعال در این عرصه و منابع متعدد و صعب الوصول، و با نگاهی صرفاً علمی و به دور از تعصبات و جریانات اجتماعی، سیاسی، قومی و فردی، بر مبنای اجرای طرحی در قالب «مدیریت آثار تولید شده و انتشار یافته از سوی تمامی مراکز شیعه» تلاش می نماید تا مجموعه ای غنی و سرشار از کتب و مقالات پژوهشی برای متخصصین، و مطالب و مباحثی راهگشا برای فرهیختگان و عموم طبقات مردمی به زبان های مختلف و با فرمت های گوناگون تولید و در فضای مجازی به صورت رایگان در اختیار علاقمندان قرار دهد.

اهداف:

۱. بسط فرهنگ و معارف ناب ثقلین (کتاب الله و اهل البیت علیهم السلام)
۲. تقویت انگیزه عامه مردم بخصوص جوانان نسبت به بررسی دقیق تر مسائل دینی
۳. جایگزین کردن محتوای سودمند به جای مطالب بی محتوا در تلفن های همراه، تبلت ها، رایانه ها و ...
۴. سرویس دهی به محققین طلاب و دانشجو
۵. گسترش فرهنگ عمومی مطالعه
۶. زمینه سازی جهت تشویق انتشارات و مؤلفین برای دیجیتالی نمودن آثار خود.

سیاست ها:

۱. عمل بر مبنای مجوز های قانونی
۲. ارتباط با مراکز هم سو
۳. پرهیز از موازی کاری

۴. صرفا ارائه محتوای علمی

۵. ذکر منابع نشر

بدیهی است مسئولیت تمامی آثار به عهده ی نویسنده ی آن می باشد .

فعالیت های موسسه :

۱. چاپ و نشر کتاب، جزوه و ماهنامه

۲. برگزاری مسابقات کتابخوانی

۳. تولید نمایشگاه های مجازی: سه بعدی، پانوراما در اماکن مذهبی، گردشگری و...

۴. تولید انیمیشن، بازی های رایانه ای و ...

۵. ایجاد سایت اینترنتی قائمیه به آدرس: www.ghaemiyeh.com

۶. تولید محصولات نمایشی، سخنرانی و...

۷. راه اندازی و پشتیبانی علمی سامانه پاسخ گویی به سوالات شرعی، اخلاقی و اعتقادی

۸. طراحی سیستم های حسابداری، رسانه ساز، موبایل ساز، سامانه خودکار و دستی بلوتوث، وب کیوسک، SMS و...

۹. برگزاری دوره های آموزشی ویژه عموم (مجازی)

۱۰. برگزاری دوره های تربیت مربی (مجازی)

۱۱. تولید هزاران نرم افزار تحقیقاتی قابل اجرا در انواع رایانه، تبلت، تلفن همراه و... در ۸ فرمت جهانی:

JAVA.۱

ANDROID.۲

EPUB.۳

CHM.۴

PDF.۵

HTML.۶

CHM.۷

GHB.۸

و ۴ عدد مارکت با نام بازار کتاب قائمیه نسخه :

ANDROID.۱

IOS.۲

WINDOWS PHONE.۳

WINDOWS.۴

به سه زبان فارسی ، عربی و انگلیسی و قرار دادن بر روی وب سایت موسسه به صورت رایگان .

در پایان :

از مراکز و نهادهایی همچون دفاتر مراجع معظم تقلید و همچنین سازمان ها، نهادها، انتشارات، موسسات، مؤلفین و همه

بزرگوارانی که ما را در دستیابی به این هدف یاری نموده و یا دیتا های خود را در اختیار ما قرار دادند تقدیر و تشکر می
نماییم.

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه
اول

وب سایت: www.ghbook.ir

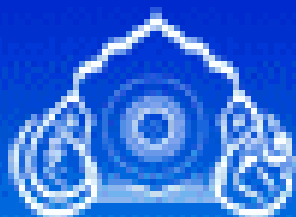
ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقاتی و ترجمانی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

